Vak 76a

218

Jeannette Expedition

No. 19 Wood

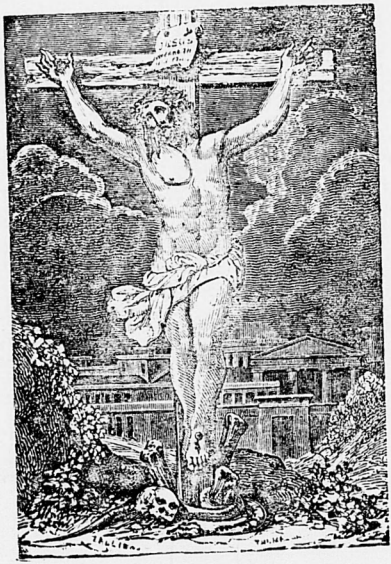

Zoo gij deelgenoot van Jezus lijden zijt, zult gij ook deelgenoot van zijne heerlijkheid wezen.

Rom. IV. 8.

DE NAVOLGING

VAN

JEZUS CHRISTUS,

DOOR

Thomas à Kempis.

Vierde, geheel nieuwe Uitgave

MET OEFENINGEN EN GEBEDEN ACHTER IEDER HOOFDSTUK
DOOR DEN EERW. P. GONNELIEU S. J. MET EEN
BIJVOEGSEL

Ik heb overal rust gezocht, maar
die nergens gevonden, dan in
een hoekje met een boekje.

's Bosch,

TER DRUKKERIJ VAN LUTKIE & CRANENBURG.

Kerkelijk Goedgekeurd.

BIBLIOTHEEK WIJCHENS

N°. 16.

VOORREDE.

Het werkje, waarvan hier eene nieuwe Nederduitsche uitgave wordt aangeboden, is algemeen bekend onder den titel van: *Navolging van Jezus Christus;* aldus genoemd wegens deszelfs aanhef in het 1ste boek: *die mij navolgt*, (zegt de Heer) *wandelt niet in de duisternis.* (Ioes. VIII 12.)

Het bevat, hoezeer ook in den eenvoudigsten stijl geschreven, de kern van het zuiverste en verhevenste onderrigt. — Bij den eersten opslag treft het door zijne onvergelijkelijke eenvoudigheid. — Men vindt weinig aanlokkelijks in die reeks van spreuken, die daar zonder orde op het papier schijnen nedergeworpen. — Inderdaad heeft de spreukwijsheid van Thomas een zeer alledaagsch voorkomen. Men meent, dat men gemakkelijk hetzelfde, op dezelfde wijze, zou hebben kunnen zeggen. Zelfs ontsnapt dikwijls op het eerste gezigt het puntige, dat de eene gelijksoortige spreuk van de andere onderscheidt, aan het oog. — De spreuken van Thomas hebben den stillen glans van parels, waaraan zij ook door hare opvolging aan het dikwijls verborgen snoer van des schrijvers gedachte, niet kwalijk gelijken. — Intusschen, het duurt niet lang of men heeft ze als zoodanig herkend en geschat. — Men begint zich te verwonderen over zulk een diepen stroom van wijsheid, als waaruit al die schatten zijn voortgekomen. — In dit opzigt vergelijkt men onwillekeurig den eenvoudigen Thomas à Kempis met den wijzen koning van Jeruzalem. Ja, misschien bestaat er geen werk, dat, na de H. Schrift, meer lezers gevonden heeft dan ditzelfde boekske: *Over de navolging van Christus.* — Van het oorspronkelijke telt men meer dan *twee duizend* uitgaven. — De vertalingen, die er alleen in het fransch van bestaan, gaan het getal van duizend te boven, en worden nog dagelijks met nieuwe

N°. 16.

VOORREDE.

Het werkje, waarvan hier eene nieuwe Nederduitsche uitgave wordt aangeboden, is algemeen bekend onder den titel van: *Navolging van Jezus Christus;* aldus genoemd wegens deszelfs aanhef in het 1ste boek: *die mij navolgt*, (zegt de Heer) *wandelt niet in de duisternis.* (Ioes. VIII 12.)

Het bevat, hoezeer ook in den eenvoudigsten stijl geschreven, de kern van het zuiverste en verhevenste onderrigt. — Bij den eersten opslag treft het door zijne onvergelijkelijke eenvoudigheid. — Men vindt weinig aanlokkelijks in die reeks van spreuken, die daar zonder orde op het papier schijnen nedergeworpen. — Inderdaad heeft de spreukwijsheid van Thomas een zeer alledaagsch voorkomen. Men meent, dat men gemakkelijk hetzelfde, op dezelfde wijze, zou hebben kunnen zeggen. Zelfs ontsnapt dikwijls op het eerste gezigt het puntige, dat de eene gelijksoortige spreuk van de andere onderscheidt, aan het oog. — De spreuken van Thomas hebben den stillen glans van parels, waaraan zij ook door hare opvolging aan het dikwijls verborgen snoer van des schrijvers gedachte, niet kwalijk gelijken. — Intusschen, het duurt niet lang of men heeft ze als zoodanig herkend en geschat. — Men begint zich te verwonderen over zulk een diepen stroom van wijsheid, als waaruit al die schatten zijn voortgekomen. — In dit opzigt vergelijkt men onwillekeurig den eenvoudigen Thomas à Kempis met den wijzen koning van Jeruzalem. Ja, misschien bestaat er geen werk, dat, na de H. Schrift, meer lezers gevonden heeft dan ditzelfde boekske: *Over de navolging van Christus.* — Van het oorspronkelijke telt men meer dan *twee duizend* uitgaven. — De vertalingen, die er alleen in het fransch van bestaan, gaan het getal van duizend te boven, en worden nog dagelijks met nieuwe

vermeerderd. — Er is geene bekende taal, waarin het niet is overgebragt. De lofspraken in zoo vele talen, aan dit kleine geschrift te beurt gevallen, zouden, bijeenverzameld, een groot boekdeel vullen; ja, men heeft niet geaarzeld aan hetzelve een' lof te geven, dien het met geen ander menschelijk geschrift deelt.

Immers, de vermaarde Fontenelle zegt er van: (1) » de navolging van Christus is het schoonste boek, dat » ooit uit menschenhanden kwam, want het Evangelie » is niet van menschelijke herkomst. »

De groote Leibnitz drukt zich aldus uit: «De navol- » ging van J. C. is een der voortreffelijkste werken, » die ooit geschreven zijn. Gelukkig hij, die den inhoud » niet alleen bewondert, maar er ook zijn leven naar » rigt. »

De kundige Perponcher laat zich in zijne voorrede over de *Navolging* niet minder gunstig uit: « het boek » zegt hij « heeft genoeg eigenwaarde om geen ander » gezag of aanbeveling te behoeven. — Er heerscht » zoo veel kalmte in, zoo veel ervaringsvrucht, zoo » veel helderheid, zoo veel opbouwings- en voedings- » kracht! en is de inhoud zoo nuttig, zoo belangrijk, » hoe eenvoudig, zacht, bescheiden en liefderijk is de » stijl; maar ook hoe kort, krachtig en verheven tevens, » hoe wèl naar den toon der ware wijsheid geschikt! » hoe brandend in godsvrucht, hoe geheel de zaligheid » de hemels ademende. » (Navolg. van Chr. voorr. XVIII.)

Voegen wij hierbij nog de getuigenis van eenen schrijver, die der Catholijke kerk tot sieraad strekt! en bij haar zulke onwaardeerbare verdiensten heeft: het is die van den voortreffelijken Bisschop van Regensburg, Sailer. « Ik zocht eenen vriend, » zegt de waardige man, « dien ik te huis steeds bij mij konde » hebben en ook op reis ligt mede konde nemen, zonder » den voerlieden reden te geven, om zich over een » zwaar gepak te beklagen. — Ik zocht eenen vriend, » die mij in alle gevallen de waarheid durfde zeggen,

1) Vie du grand Corneille.
2) Lettr. p. 77.

» mij overal op den afgrond der eigenliefde, en op mij » zelven opmerkzaam maakte; eenen vriend, die den » trage aanspoorde, en den ijverige op het spoor hield; » die den treurige opbeurde, en den blijmoedige » betoomde, den dwalende bestrafte, en den afgematte » verkwikte. — Wel is waar, ik wist wel, dat buiten » God, nergens zulk een alomtegenwoordige vriend te » vinden was. Maar juist daarom had ik eenen tweeden » zigtbaren vriend noodig, die mij den alomtegenwoor- » digen, onzigtbaren vriend herinnerde en tot hem » henen dreef. En dezen getrouwen, zigtbaren vriend, » die mij op God aandachtig maakte, en tot God aan- » spoorde, vond ik in het boek van *de Navolging van* » *Christus*. Niet éénmaal heb ik dezen vriend op vleijerij » kunnen betrappen. — Niet eenmaal voegde hij aan de » eigenliefde een gunstig woordje toe; overal vervolgde » hij haar, en rukte haar honderderlei maskers van het » aangezigt af, of joeg haar met eene scherp indringende » roede uit de geheimste schuilhoeken, waarin zij zich » verborgen had, onbarmhartig weg. Niet eenmaal » verdedigde hij de begoochelende verbeeldingskracht » tegen de voorregten van het heilige gebod in ons. » Niet eenmaal bragt hij aan de mode het offer, om het » dunne vernis der menschenliefde voor de goddelijke » liefde zelve te verkoopen; stout en koelbloedig noemde » hij zelfbedrog wat zelfbedrog, ijdelheid wat ijdelheid » was. — Hij leerde mij de beste wenschen mijns harten » beproeven, en zelfs de vroomste bewegingen van » mijnen wil wantrouwen. Hij leerde mij droomen van » waarheid, en den vinger Gods onderscheiden van de » verborgene bedriegerijen der booze eigenliefde. Door » dezen weldadigen invloed mijns vriends op verstand » en hart gesterkt, kreeg ik hem meer en meer lief, » verstond ik hem beter en beter, en werd ik eindelijk » ook zijn vriend, zoo als hij lang de mijne was geweest.»

Zoo spreekt Sailer en in deze zijne taal stemmen zoo vele andere mannen mede, die door deugd en verstand zich eenen onsterfelijken roem verworven hebben. Ja de Navolging bevat niet alleen aanmerkingen, welke geschikt zijn om de ziel te treffen, zij is daarenboven opge-

vuld met bewonderenswaardige raadgevingen in alle omstandigheden des levens. — In welk eene gesteldheid men zich ook bevinden moge, men leest dezelve nooit zonder vrucht. — De heer de la Harpe is hiervan een treffend voorbeeld; laat ons dezen eens hooren spreken: «Ik » was in mijne gevangenis alleen in eene kleine kamer» zegt hij «en diep bedroefd. Sedert eenige dagen had » ik de Psalmen, het Evangelie en eenige goede boeken » gelezen. Derzelver uitwerking was schielijk, ofschoon » trapsgewijze. Reeds was ik aan het geloof teruggegeven: Ik zag een nieuw licht; maar ik ontstelde » en werd neerslagtig, daar het mij eenen afgrond, » namelijk dien van eene veertigjarige afdwaling aanwees. Ik zag de geheele kwaal, maar nog geen redmiddel. Niets was er rondom mij, dat mij den bijstand » van de godsdienst aanbood. — Van de eene zijde was » mijn leven in mijne oogen, zoo als ik hetzelve bij » het licht der hemelsche waarheid zag, en van eene » andere zijde de dood, dien ik dagelijks verwachtte, » zoo als men dien toen ontving. De priester verscheen » niet meer op het schavot, om dengene, die sterven » moest, te vertroosten; hij beklom hetzelve niet meer » dan om zelf te sneven. — Vol van deze treurige » denkbeelden, was mijn hart verslagen, en wendde » zich tot God, dien ik had weêrgevonden, en nog » naauwelijks kende. Ik zeide tot hem: Wat moet ik » doen? Wat zal er van mij worden?.... Ik had op eene » tafel het boekje der navolging, en men had mij gezegd, dat ik in dit uitmuntend werkje, dikwerf het » antwoord op mijne gedachten zoude vinden. — Ik » open hetzelve onverschillig, en mijne aandacht viel » bij het openen op deze woorden: *Zie mij hier, mijn* » *Zoon, ik kom tot u, omdat gij mij geroepen hebt.* Ik » las niet verder; want de schielijke indruk, dien ik » ondervond, is boven alle uitdrukking verheven; en » het is mij even onmogelijk, dien mede te deelen, als » te vergeten. — Ik viel met het aangezigt ter aarde, » en zwom in tranen, onder het aanheffen van een luid » geschreeuw, en het uitspreken van afgebrokene » woorden. Ik gevoelde dat mijn hart verligt en meer

» opgeruimd was, maar tevens als ware het gereed te » bersten. Overvallen door eene menigte van denkbeel- » den en gevoelens, weende ik vrij lang, zonder dat » mij eenig aandenken van dien toestand overbleef, als » dat mijn hart nooit iets sterker en aangenamer ge- » voeld heeft; en dat de woorden: *Zie mij hier, mijn* » *Zoon*, onophoudelijk in mijne ziel weergalmden, en » op eene krachtige wijze al hare vermogens schokten.»

Hoe vele verborgene gratien moet dan niet het boek bevatten, waarvan eene enkele plaats, niet minder kort dan eenvoudig, eene ziel, die door filosofischen hoogmoed sedert langen tijd verhard was, heeft kunnen treffen!—

Dat men zich intusschen daarin niet bedriege. — Om die levendige en plotselinge indrukken en zelfs een waarlijk heilzaam uitwerksel voort te brengen, vereischt de *Navolging* een wel bereid hart. Men kan er tot een zeker punt het bekoorlijke van gevoelen, men kan hetzelve bewonderen, zonder dat uit deze onvruchtbare bewondering eenige verandering in den wil of in het gedrag voortvloeit.

Niets is voor de zaligheid nuttiger, dan hetgeen op de ootmoedigheid berust; indien men niet ootmoedig is, of ten minste niet verlangt, het te worden, zal het woord van God op de ziel vallen, gelijk de daauw op eene dorre zandwoestijn. Als de Zaligmaker zijne leerlingen den hemel wilde aanwijzen, wat deed hij dan? Jezus nam een klein kind, plaatste het in hun midden en zeide: «voorwaar, ik zeg u, indien gij niet wordt » als kleine kinderen, zoo zult gij niet ingaan in het » koningrijk der Hemelen.» De man, die dit boekske schreef, had tot zinspreuk: *zoek onbekend te blijven* (amo nescire) — De strijd, die sedert eeuwen tot op dezen dag, over den waren schrijver van dit werkje gevoerd wordt, is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de nederigheid van den maker, die zich in zijne handschriften alleen als afschrijver (hic liber est scriptus manu et characteribus Thomæ a Kempis) doet voorkomen. En nogtans heeft deze ootmoedige man door dit zelfde boek, dat op elke bladzijde den roem der menschen veracht en verwerpt, in de geheele Christe-

lijke wereld eenen naam verworven, die misschien alleen voor dien der Apostelen wijkt. — Ziedaar ons van het boek gekomen op den Schrijver, waarbij wij nog een oogenblik willen toeven. Het is bekend, dat er van vroegen tijd af over den vervaardiger van dit beroemde werk hevige geschillen gevoerd zijn. Ja welligt is er geen werk, over welks Schrijver men meer getwist heeft, dan over dien van het boek van de *Navolging van Christus*. Meer dan twee eeuwen lang is men het daarover oneens geweest, en meer dan honderd boeken daarover geschreven. Sommigen hebben den H. Kerkvader Bernardus als schrijver genoemd, doch zonder genoegzamen grond. Meer algemeen heeft men voor schrijver gehouden Joannes Gerson, een vermaard leeraar en Kanselier der Universiteit van Parijs; terwijl weder anderen en wel de meesten als schrijver noemen *Thomas van Kempen*, — of gelijk hij schrijft *Thomas Hamerken* (Malleolus.) Deze werd ten jare 1380 geboren in het niet groote, maar in de uitgestrekte Rijnvlakte bij Keulen, bevallig gelegen stadje *Kempen*. Het is van dit plaatsje, dat hij naar de gewoonte der tijden, zijnen naam van *Thomas van Kempen* ontleent. Als kanunnik regulier van de orde van den H. Augustinus leefde hij voorbeeldig, en is in het klooster van St. Agnesberg, bij Zwolle, ten jare 1471 in den geur van heiligheid overleden. Welligt zou men thans (na de verhandeling van den Eerw. Zeer Gel. Heer J. B. Malou, enz. enz. enz (1) met meer zekerheid uitspraak kunnen doen; dan wij houden ons tevreden met het zoo schoone gezegde van den vromen schrijver, wie hij dan ook zij: *onderzoek niet, wie het gezegd heeft; maar let op hetgene gezegd wordt.*

Wij voegen hierbij den wensch, dat dit gulden boekske ook thans nog in ons Vaderland hetzelfde vriendelijk onthaal moge vinden, dat het sedert vier eeuwen alom mogt ontmoeten; en onder den zegen van God veler harten geleide op den weg der *navolging van Christus*.

1) Recherches historiques et critiques sur le véritable auteur du livre de l'imitation de J. C. -- Louvain. -- 1848.

ONDERRIGTING

BETREKKELIJK

HET HEILIGE MISOFFER.

Het heilige Missoffer is eene offerande, in welke Jezus Christus, zich als slagtoffer, voor ons opdraagt, door de bediening zijner kerk, die zich aan het altaar door den priester, zijn' bedienaar doet vertegenwoordigen. Jezus Christus heeft hetzelve ingesteld, om onder ons de offerande, te doen voortduren, welke hij aan het kruis, voor der menschen zaligheid heeft opgedragen, en om ons de genade toe te voegen, die hij daardoor verdiend heeft. Er is alleen verschil in de wijze, waarop Jezus Christus, ons slagtoffer, zich voor ons aan God opdraagt: aan het kruis heeft Jezus Christus, zich door zich zelven opgedragen en is hij, op eene bloedige wijze geofferd; op onze altaren draagt hij zich op door de bediening zijner kerk, vertegenwoordigd door den priester, en hij wordt op eene onbloedige wijze opgeofferd.

Deze offerande is een *brandoffer*, aan God opgedragen, om zijne goedheid en oppermagt, over alle schepselen te erkennen: wij moeten dezelve dan bijwonen, met de gevoelens eener diepe aanbidding en volmaakte onderwerping aan zijnen goddelijken wil.

Het is eene offerande van *dankzegging* om God te bedanken, voor de weldaden, waarmede hij ons overladen heeft: wij moeten dan, dezelve bij-

wonende, in levende gevoelens van dankbaarheid en liefde treden.

Het is een *zoenoffer*, opgedragen voor de kwijtschelding onzer zonden; niet in dezen zin, dat het toereikend zoude zijn, het heilige Misoffer met geloof bij te wonen, om kwijtschelding onzer ongeregtigheden te bekomen, zonder dat het noodig ware, onze toevlugt tot de biecht te nemen; maar, omdat het een uitwerksel heeft, van Gods verbolgenheid te stillen en hem te bevredigen, en de genade en gesteltenis te bekomen, die onontbeerlijk zijn, om het sacrament van *boetvaardigheid* met godsvrucht te ontvangen: ten einde dit uitwerksel ten onzen opzigte, te bekomen, moeten wij de heilige Mis hooren, met gevoelens van leedwezen, en met een vast voornemen van ons te beteren.

Het is eindelijk een *verzoekoffer*, dat is te zeggen, dat het Gode opgedragen wordt, om van hem al de tijdelijke en geestelijke hulp te verwerven, die ons noodig is: waaruit volgt, dat wij in hetzelve met geloof, godsvrucht, ijver en betrouwen moeten tegenwoordig zijn.

Alzoo vloeijen de gesteltenissen, welke wij in deze verhevene offerande moeten bezitten, voort, uit de inzigten zelve, welke de Kerk heeft, wanneer zij die opdraagt.

Het wordt aan God alleen opgedragen, omdat het eene hulde is, die de oppermagt des Scheppers aanduidt; hetzelve aan anderen opdragen, zou eene heiligschendende eeredienst zijn, afgoderij door God verworpen. Wanneer men alzoo spreekt van eene Mis, ter eere van de heilige Maagd, van de Engelen of de Heiligen, is dit niet te zeggen, dat men hun de heilige offerande opdraagt, maar alleenlijk, dat men daar in gedachte-

nis van hen houdt, om God te bedanken, voor de genade, welke hij hun gedaan heeft en men smeekt hunne tusschenkomst af, opdat zij, met ons, dit offer opdragen aan hem, wien het behoort.

Deze offerande wordt God opgedragen voor alle levenden en dooden: hiervan komt de gedachtenis (*Memento*) der levenden en de gedachtenis der overledenen, welke wij houden, om beide den Heer aan te bevelen.

Voor de levenden: het is voor allen, dat het heilige offer wordt opgeofferd, zelfs voor de ongeloovigen, de Joden en ketters, de scheurmakers, die in den kerkban zijn, omdat God de zaligheid van allen verlangt. De Kerk treedt in hare inzigten, dagelijks de offerande vernieuwende, die eens is opgedragen voor de zaligheid van geheel het menschelijke geslacht. Die algemeene wenschen worden altoos uitgedrukt, wanneer wij aan het altaar zeggen: *geheiligd zij uw naam, ons toekome uw rijk. Uw wil geschiede.* Gebed, vol ijver en liefde, dat, uitgesproken in het midden onzer heilige geheimenissen, de vurige wenschen uitdrukt, welke wij vormen, opdat alle menschen tot de kennis der waarheid en het rijk Gods geraken. Het is daarom, dat de Kerk in het openbaar, en voornamelijk op goeden vrijdag, bidt voor de bekeering der Joden, ongeloovigen en anderen, die zich buiten den weg der zaligheid bevinden. Maar de *levenden*, voor welke zij bijzonderlijk het heilige Misoffer opdraagt, zijn hare onderdanen en trouwe kinderen: voor deze is de bijzondere bede, welke de Priester hemelwaarts zendt, wanneer hij het vlekkelooze Lam, den eeuwigen Vader opdraagt: *ontvang, o heilige Vader! dit zuiver en vlekloos slagtoffer, hetwelk wij u voor alle getrouwe Christenen opdragen.*

Voor de overledenen: de overledenen, voor welke wij de heilige offerande opdragen, zijn noch de Heiligen in den hemel, deze hebben geene gebeden meer noodig: noch de verdoemden, voor hen is geene verlossing meer; maar het is voor de zielen, die, nog niet geheel aan de goddelijke regtvaardigheid voldaan hebbende, in het *Vagevuur*, de plaats van zuivering, wederhouden worden, tot dat zij gereinigd zijn van de ligte vlekken, waarmede zij uit dit leven gescheiden waren. Het is een punt des Geloofs, dat zij geholpen, verlicht en zelfs verlost worden, door de gebeden en het heilige Misoffer: in alle tijden heeft de Kerk hetzelve voor de overledenen opgedragen.

Dewijl de heilige Mis opgedragen wordt voor allen, en voor in de goddelijke genade in den Heer ontslapenen, volgt hieruit, dat, wanneer de geloovigen den priester verzoeken de offerande des altaars voor eenen levende, welken zij aanduiden, of voor de overledenen, in het bijzonder op te dragen, de andere levenden en overledenen daarom niet zijn uitgesloten van de deelneming in de heilige geheimen; maar hierdoor wordt de priester verzocht God te bidden, dat hij zich, in zijne groote barmhartigheid, gewaardige de vrucht der heilige offerande op eene bijzondere wijze toe te voegen, aan de levenden of overledenen, welke hemin het bijzonder worden aanbevolen.

* Over het altaar en zijn toebehooren.

De altaren der Catholijke Kerk zijn van de vroegste tijden; zij klimmen op tot den tijd der Apostelen, zoo als wij zien in den brief van den heiligen Paulus, aan de Hebreeuwen (Hoofdstuk

XIII, vers 10.) Derzelve wijding of toeheiliging, is van de eerste eeuwen in gebruik geweest, en uit hoofde van zichzelven en alles, wat er toe behoort, bieden zij den verlichten geest niets aan, dat zijne godsvrucht of zijne godsdienst geen voedsel geeft. In der daad het altaar op zich zelven genomen, brengt natuurlijk de herinnering bij, hetzij aan de heilige Tafel, aan welke Jezus Christus het laatste avondmaal, met zijne leerlingen nam, hetzij aan het kruis, aan hetwelk zijne liefde tot ons, hem vasthechtte op den Calvarieberg, waar hij zijn leven voor de menschen en voor hunne zaligheid wel wilde opofferen. De Kerk heeft bevolen, dat de altaren van steen zouden zijn, omdat zij, in eenen geestelijken en figuurlijken zin, bijzonderlijk Jezus Christus verbeelden, die in de heilige Schrift genoemd wordt de hoeksteen, uithoofde zijner goddelijke sterkte, en omdat hij de vaste band is, die de twee volkeren, Joden en Heidenen, door dezelfde middelen van zaligheid vereenigt, welke hij beiden aanbiedt. De Kerk wil insgelijks, dat men overblijfselen der Heiligen, in de altaren zoude stellen, om ons hunne innige vereeniging voor te stellen met Jezus Christus, die door het altaar verbeeld wordt, en om het alzoo te doen beseffen, hoe krachtig hunne voorspraak voor ons, bij hem is. Dit gebruik is ook van de eerste tijden, en herinnert aan de dagen der vervolging, wanneer men zich in de noodzakelijkheid bevond, van het heilige Misoffer, in de onderaardsche plaatsen, op de grafsteden der martelaren op te dragen.

De doeken, waarmede het altaar overdekt is, verbeelden de linnen doeken, waarin het ligchaam van Jezus gewikkeld was, in het graf: het kruis, in het midden geplaatst, is een zegeteeken der

overwinning, welke het goddelijke Lam over de geheele wereld, niet door het staal, maar door het hout behaald heeft, even als de profeten zulks voorzegd hadden; door de verdiensten van zijn lijden en van zijnen dood op den galgenboom des kruises. De brandende waskaarsen, die ter regter en ter linker zijde flikkeren, zijn een zinnebeeld, van dien glansrijken dag, die de Joden en Heidenen verlicht heeft, en die hen van de duisternissen tot het wonderbaar licht van het Evangelie heeft doen overgaan: zij beteekenen dat goddelijke licht, *hetwelk alle menschen verlicht, komende in deze wereld.*

Over den kelk en zijn toebehooren.

Wij zien in de oudheid kelken van hout, steen, glas, koper, tin, zilver en goud, maar sedert lang heeft de kerk gewild, dat men geene andere dan gouden en zilveren kelken zoude bezigen; eensdeels om de heiligschendingen of oneerbiedigheid te voorkomen, die door brooze stoffen konden veroorzaakt worden, en anderdeels voor den meerderen eerbied; ten minste moet de kuip van zulke stoffen zijn, en, zoo zij van zilver is, moet zij van binnen verguld zijn: de kelk moet door den Bisschop of iemand, daartoe bijzonderlijk gemagtigd, gewijd zijn: hetzelfde heeft plaats omtrent de *pateen*, welk een klein plat rond schoteltje is, zonder boord, dienende om daarop het ligchaam van Jezus Christus te doen rusten; zij moet even als de kelk, ten minste van zilver zijn en de oppervlakte verguld.

Het *purificatorium* is een linnen doekje, hetwelk men op den kelk legt, dienende om denzelven af te droogen en te zuiveren.

De *Pallas*, een linnen doek, over een vierkant bordpapier gespannen, dient om den kelk gedurende het Misoffer te dekken, opdat er niets invalle.

Het *Velum* of de kelkdoek, is een stuk van dezelfde stof, als het priesterlijke gewaad, om alles te dekken.

Eindelijk de *Beurs*, ingelijks van dezelfde stof en kleur, bevat eenen gewijden doek, *Corporaal* genaamd, die van lijnwaad gemaakt is, welke men onder den kelk openspreidt, om het ligchaam van Jezus Christus en de kleine gedeelten, welke zich van de H. Hostie zouden kunnen afscheiden, onmiddelijk aan te raken.

De heilige Bonaventura, in zijne *uitlegging van de H. Offerande der Mis*, vindt in den kelk het afbeeldsel van het graf van Jezus Christus, in de *Pateen* den steen, die den ingang van hetzelve sloot, in den *Corporaal* de zweetdoeken, waarin zijn heilig Ligchaam gewonden werd, en in het *Purificatorium*, de spons met gal en azijn vervuld, welke men hem aanbood, om hem, door eenen brandenden dorst verslonden wordende, te laven; de *kelkdoek* eindelijk, herinnerde hem de duisternissen, die zich bij den dood des Zaligmakers over de aarde verspreidden.

Over het priesterlijke gewaad.

Heeft de burgerlijke maatschappij verschillende kleederen voor de onderscheidene bedieningen der overheden, der legers, der pleitzalen, geregtshoven, enz. -- veranderen de vorm en de kleur volgens de plegtigheid der dagen, volgens de dagen van vrolijkheid of rouw — zoo is het ook niet te verwonderen, dat de christelijke maatschappij onderscheidene gewaden bezigt,

voor het heiligste aller geheimen: de zwakheid onzer zinnen vordert dien toestel, die den uiterlijken glans der goddelijke bedieningen verheft, zonder iets bij hunne wezentlijke grootheid te voegen.

In het begin nogtans was dit gewaad gelijk aan de gewone kleedingstukken: om meerderen eerbied te betuigen, bediende men zich in de kerk van kleederen, die zuiverder, kostelijker en uitsluitend voor de eeredienst bestemd waren. Men heeft den ouden vorm, nogtans met eenige veranderingen, behouden. Zij moeten gewijd worden, alvorens men die voor de dienst gebruikt, en terwijl de priester zich kleedt, zegt hij gebeden toepasselijk op de geheimzinnige beteekenis van elk stuk, waarmede hij zich kleedt.

Deze kleedingstukken zijn:

1°. De *Amict*, het schouderkleed, of de witte doek, waarmede de geheiligde bedienaars hunne schouders en hunnen hals bedekken: dit is een teeken, dat den priester herinnert aan de zedigheid en den eerbied, met welke hij tot de heilige geheimen moet naderen. Dit gewaad — zegt Paus Innocentius III, brengt ons te binnen, dat Jezus Christus zijne godheid onder den sluijer onzer natuur heeft verborgen, om onze zaligheid te bewerken.

2°. De *Albe*, of kleed van wit lijnwaad, hetwelk in het Roomsche Keizerrijk de personen van onderscheid droegen, heeft de Kerk behouden, omdat het door deszelfs witheid de volmaakte zuiverheid aanduidt, waarmede de priester tot het altaar moet naderen en aldaar het vlekkelooze Lam opofferen.

Het kan ons het witte kleed herinneren, waarmede Herodes den Zaligmaker uit spotternij deed omhangen, en leert ons, naar zijn voorbeeld, met geduld den spot en de beschimpingen verdragen, waarmede de menschen ons, om onze deugd bejegenen.

3°. De *Cingel* of gordel, dienende om de albe op te houden, is het teeken der kuischheid, die de eerste deugd des priesters moet wezen: hij kan ons ook aan de koorden herinneren, met welke de Zaligmaker gedurende zijne geeseling aan de kolom werd gebonden.

4°. De *Stool*, fijn lijnwaad, hetwelk de rijken gebruikten om hunne aangezigten af te vegen. Reeds in de zesde eeuw veranderde men deszelfs gebruik en vorm: van dan af is zij van stof gemaakt in eenen langen en smallen wimpel, zoo als nog heden, en zij werd een eerekleed en het zinnebeeld van de magt der priesterlijke waardigheid. Innocentius III beschouwt dezelve als het teeken van de gehoorzaamheid en dienstbaarheid welke Jezus Christus omhelsd heeft, om ons de vrijheid van Gods kinderen weder te geven. De priesters dragen dezelve onder het heilige Misoffer gekruist over de borst, om aan te duiden, dat hunne magt al deszelfs vermogen uit het kruis van Jezus Christus trekt.

5°. De *Manipel*, voorheen een kleine doek, die de stool verving, toen deze niet meer dan een enkel versiersel geworden was, diende alsdan zoo als vroeger de stool, om het zweet van het gelaat te droogen. Sedert de twaalfde eeuw werd de manipel slechts een enkel versiersel, van stof gemaakt en aan den linker arm gedragen, maar behield zijne eerste beteekenis, die van den evangelischen arbeid, zweet en tranen.

6°. De *Kasuivel*, was voorheen een geheel ronde mantel, waarin de priester als gesloten was, en die slechts ééne opening had,om er het hoofd door te steken. Wanneer men iets te doen had, ligtte men die op en plooide men hem op de armen; hij was aan de twee zijden opgerold, hing voor en achter naar beneden en had bijna den vorm van onze hedendaagsche kasuivels, waaruit men datgene heeft gesneden, hetwelk op de armen opgerold of gevouwen was. De dienaren, die den priester aan het altaar bijstonden, moesten dezen zwaren mantel ondersteunen bij de bewierookingen, aan de offerande en aan de opheffing; het is om aan dit oude gebruik te herinneren, dat men nog de kasuivel opheft bij die verschillende deelen der Mis. Dit kleed verbeeldt de liefde, die den priester geheel moet omgeven; en het liefelijke juk van Jezus Christus, hetwelk de offeraar met vreugde en bereidwilligheid moet dragen, wordt daarin aangeduid door het kruis, dat zich van achter op dezelve bevindt.

7°. De *Dalmatica* was voorheen een kleed, geschikt voor de dienaren en is nu een gewaad geworden, hetwelk de diaken en subdiaken, boven de albe dragen, wanneer zij den priester aan het altaar bijstaan.

8°. De *Koorkap*, was voorheen een mantel, welken men gebruikte in de processien, wanneer het regende, dien men voorheen den naam gegeven had van *pluviale*; de schelp, die van achter is, was eene kap om het hoofd te dekken. Deze mantel is in het vervolg een enkel versiersel geworden, voor de heilige plegtigheden bestemd, en kan even als de kasuivel, de evangelische liefde beteekenen, die den bedienaar der altaren als in eenen nieuwen mensch moet veranderen.

De inwendige gesteltenis der geloovigen, moet gedeeltelijk met de deugden overeenkomen, eigen aan de offerande, welke zij met Jezus Christus en zijnen vertegenwoordiger opdragen. De *Amict*, moest hen doen gedenken, aan de zedigheid der kleederen, de ingetogenheid en stilzwijgendheid in Gods tempel; de *Albe* en de *Cingel* of *Gordel* aan de zuiverheid en ootmoedigheid; de *Manipel* aan het vrome leven en de werken des geloofs, welke zij met het heilige slagtoffer moesten vereenigen; de *Stool* aan de waarheid van hun ambt, hetwelk hen roept, om op de aarde de offerande op te dragen, en in den hemel te heerschen; de *Kasuivel* aan het zoete juk des geloofs, waaraan zij zich in alle omstandigheden moeten onderwerpen: eindelijk moet die uiterlijke toestel tot de oogen, maar nog meer tot het hart spreken, om de grootheid der offerande, het langdurige gevolg harer voorbereiding en den overvloed der vruchten, welke men er uit moet trekken, te verheffen.

Er blijft nog een woordje te zeggen, over de kleuren der heilige Misgewaden.

Men bedient zich van het *wit*, voor de blijde en heerlijke geheimen, die tot Jezus betrekking hebben; en voor de feestdagen der allerheiligste Maagd en der Heiligen, die geene martelaren zijn. Deze kleur beteekent de blijdschap, den glans en de zuiverheid.

Het *rood* wordt gebruikt op Pinksterdag, en op de feestdagen der martelaren; en duidt den geest van opoffering, de bloedstorting en de vurigheid der liefde aan.

Het *groen* is voor de zondagen en de gewone dagen, op welke men de getijden van *feria* of geen bijzonder feest heeft, van den feestdag der allerheiligste Drievuldigheid, van den Advent, en

van Kersmis tot *septuagesima*, dit is het zinnebeeld van de vruchtbaarheid der velden, en van de vruchtbaarheid der geestelijke werken.

Het *purper*, treurige kleur, zinnebeeld der boetvaardigheid, is voor den tijd van den Advent, van *septuagesima* en van de veertigdaagsche vaste.

Het *zwart* dient voor den rouw de Kerk en van hare kinderen.

Men verstaat door de Mis van *Requiem*, zulk eene, die in *zwart* gewaad gedaan wordt.

Er is hiervoor gezegd, dat het heilige Misoffer steeds te gelijk voor alle levenden en overledenen opgedragen wordt; dat de priester nogtans hetzelve meer bijzonderlijk opoffert voor eenen levenden of eenen overledenen, welken hij in zijne bedoeling aanduidt: hij kan aldus handelen, telken reize, dat hij de mis opdraagt, welke dag of welk feest het ook zij, en de ongeloovigen zouden zich bedriegen, zoo zij vermeenden, dat een priester aan hunne meening niet voldoet, voor eenen overledenen, welken zij hem bijzonderlijk hebben aanbevolen, als hij niet in het zwart leest: er zijn dagen, op welke de Kerk hem het gebruik van zwart gewaad niet toelaat, zoo als op een groot getal feestdagen: het is de kleeding van den priester aan het altaar niet, die de zielen in het vagevuur verlichting verschaft, het is de toevoeging der verdiensten van het ligchaam en bloed van Jezus Christus.

Over de zegening van, en de besproeijing met het water.

Des zondags, voor de Hoogmis, zegent de priester, met het heilige gewaad bekleed, uitgezonderd de kasuivel, het water, om daarmede vervolgens de vergadering te besproeijen.

Die zegening van het water, het gebruik, van daarmede het volk te besproeijen, van hetzelve bij het ingaan der Kerk, te nemen, om daarmede op zijn voorhoofd het teeken van den Christen te maken, dit alles wordt door de ongeloovigheid voor belagchelijke, ongeloovige oefeningen en nieuwe uitvindingen gehouden, die door de onwetendheid ingeslopen zijn, en welke wij dwaas genoeg zijn om aan te nemen. Dit zijn even zoo vele lasteringen der ongodsdienstigheid, die, volgens den heiligen apostel Judas, datgene lastert wat zij niet kent.

Het gebruik van het water met het zout te zegenen, is van de eerste tijden. Baronius, schrijvende over het jaar 131 van J. C., bewijst, dat dit gebruik eene apostelijke overlevering is; de oudste Kerkvaders spreken van dit wijwater. Wanneer men, zegt de H. Augustinus, een gebruik, algemeen aangenomen ziet in de Kerk, dat gepleegd en onderhouden wordt bij al de volkeren, die het geloof omhelsd hebben, en men het begin daarvan in den loop der eeuwen, die tusschen de apostelen en ons zijn verloopen, niet kan aanduiden, kan men houden, dat hetzelve tot de tijden der apostelen opklimt. Dit algemeen grondbeginsel is op het gezegende water toepasselijk, waarvan men in de geheele catholijke Kerk gebruik maakt. Is men dan niet meer dan vermetel, wanneer men voor bijgeloovige en bespottelijke oefeningen houdt, dezulke, die eenen zoo eerbiedwaardigen oorsprong hebben? de zulke, welke de Kerk, door Jezus Christus ingegeven, onderhoudt en alom aanbeveelt? en door die achtingswaardige oudheid is de geheimrijke beteekenis, aan de zegening van, en de besproeijing met het water verknocht, reeds voldoende, om te bewijzen, dat er niets bijgeloovigs in dit gebruik is.

De Kerk zegent het water, opdat de duivelen, uit kracht der gebeden, welke zij, hetzelve zegenende en bezwerende, uitspreekt, geene magt zouden hebben op hetgene, dat door dit water aangeraakt wordt, maar de H. Geest zijne heiligmakende kracht over hetzelve zou uitstorten. Zij vermengt gezegend zout met het water, omdat het zout het zinnebeeld der voorzigtigheid en wijsheid is, zoo als Jezus Christus leert. (Marc. IX. 48, 49), en de kracht hebbende om van bedervenis te beveiligen, duidt deszelfs vermenging met het water, het zinnebeeld der opregtheid en zuiverheid, de heilzame uitwerkselen aan van Gods genade in onze zielen, de eenvoudigheid en zuiverheid der duif, de voorzigtigheid der slang, de ware wijsheid, die van het bederf der zonde behoedt.

Men besproeit met dit water het altaar en het heiligdom, om alles te verwijderen, wat de aandacht, en de ingetogenheid des priesters zou kunnen storen, het vergaderde volk, om het tot de offerande voor te bereiden, en om in aller harten de gevoelens van boetvaardigheid, uitgedrukt in den Psalm: *Ontferm u mijner, o God!* welken men gedurende de besproeijing leest, op te wekken.

Men plaatst dit water aan den ingang der kerken, opdat de geloovigen, als zij hetzelve nemen, aan God de genade zouden vragen, om gereinigd te worden van hunne zonden, ten einde hunne gebeden zuiverder en krachtiger te maken.

Het is goed dit water te nemen, als men opstaat en slapen gaat, voor dat men zijn gebed begint, wanneer men bekoord wordt, als er een onweder woedt, en er de zieken en de dooden

mede te besproeijen: tot verlichting hunner ziel, en alle plaatsen, alwaar men de listen des duivels vreest: deze zijn alle gebruiken door de Kerk van Jezus Christus goedgekeurd, en deze kan niets aanbevelen noch goedkeuren, dan hetgene heilig is.

Maar, opdat het gebruik van het gezegende water heilzaam zij, moet men zich er van bedienen met eenen geest van geloof en berouw over zijne zonden, omdat dit water niets door zich zelf, onafhankelijk van het geloof van hem, die het gebruik, gevoegd bij de gebeden der Kerk, uitwerkt. Men dient berouw te hebben, ten einde de genade te bekomen gereinigd te worden van zijne zonden: door zich met dit water te wasschen; God schenkt nimmer diegenen de vergeving der zonden, welke van geene boetvaardigheid doordrongen zijn.

Over de godsdienstige omgangen in het algemeen en in het bijzonder over die, welke voor de Parochiale Hoogmis geschiedt.

Het woord *Processie* (omgang) komt van het latijn *procedere*, hetwelk beteekent, *gaan*, *voortgaan*: het is een togt, welken de geestelijkheid en het volk, met eenig godsdienstig voorwerp, biddende doen.

Wij vinden de omgangen reeds voor het christendom in gebruik bij het Joodsche volk, zoo als wij op verscheidene plaatsen van de heilige Schrift lezen: de christene Kerk heeft deze heilige oefening der eeredienst reeds van de vierde eeuw aangenomen, zoodra zij, door het eindigen der eerste vervolgingen, den vrede en de wijsheid begon te genieten.

Natuurlijke redenen hebben in den beginne

De Kerk zegent het water, opdat de duivelen, uit kracht der gebeden, welke zij, hetzelve zegenende en bezwerende, uitspreekt, geene magt zouden hebben op hetgene, dat door dit water aangeraakt wordt, maar de H. Geest zijne heiligmakende kracht over hetzelve zou uitstorten. Zij vermengt gezegend zout met het water, omdat het zout het zinnebeeld der voorzigtigheid en wijsheid is, zoo als Jezus Christus leert. (Marc. IX. 48, 49), en de kracht hebbende om van bedervenis te beveiligen, duidt deszelfs vermenging met het water, het zinnebeeld der opregtheid en zuiverheid, de heilzame uitwerkselen aan van Gods genade in onze zielen, de eenvoudigheid en zuiverheid der duif, de voorzigtigheid der slang, de ware wijsheid, die van het bederf der zonde behoedt.

Men besproeit met dit water het altaar en het heiligdom, om alles te verwijderen, wat de aandacht, en de ingetogenheid des priesters zou kunnen storen, het vergaderde volk, om het tot de offerande voor te bereiden, en om in aller harten de gevoelens van boetvaardigheid, uitgedrukt in den Psalm: *Ontferm u mijner, o God!* welken men gedurende de besproeijing leest, op te wekken.

Men plaatst dit water aan den ingang der kerken, opdat de geloovigen, als zij hetzelve nemen, aan God de genade zouden vragen, om gereinigd te worden van hunne zonden, ten einde hunne gebeden zuiverder en krachtiger te maken.

Het is goed dit water te nemen, als men opstaat en slapen gaat, voor dat men zijn gebed begint, wanneer men bekoord wordt, als er een onweder woedt, en er de zieken en de dooden

mede te besproeijen: tot verlichting hunner ziel, en alle plaatsen, alwaar men de listen des duivels vreest: deze zijn alle gebruiken door de Kerk van Jezus Christus goedgekeurd, en deze kan niets aanbevelen noch goedkeuren, dan hetgene heilig is.

Maar, opdat het gebruik van het gezegende water heilzaam zij, moet men zich er van bedienen met eenen geest van geloof en berouw over zijne zonden, omdat dit water niets door zich zelf, onafhankelijk van het geloof van hem, die het gebruik, gevoegd bij de gebeden der Kerk, uitwerkt. Men dient berouw te hebben, ten einde de genade te bekomen gereinigd te worden van zijne zonden: door zich met dit water te wasschen; God schenkt nimmer diegenen de vergeving der zonden, welke van geene boetvaardigheid doordrongen zijn.

Over de godsdienstige omgangen in het algemeen en in het bijzonder over die, welke voor de Parochiale Hoogmis geschiedt.

Het woord *Processie* (omgang) komt van het latijn *procedere*, hetwelk beteekent, *gaan*, *voortgaan*: het is een togt, welken de geestelijkheid en het volk, met eenig godsdienstig voorwerp, biddende doen.

Wij vinden de omgangen reeds voor het christendom in gebruik bij het Joodsche volk, zoo als wij op verscheidene plaatsen van de heilige Schrift lezen: de christene Kerk heeft deze heilige oefening der eeredienst reeds van de vierde eeuw aangenomen, zoodra zij, door het eindigen der eerste vervolgingen, den vrede en de wijsheid begon te genieten.

Natuurlijke redenen hebben in den beginne

aanleiding tot deze plegtigheid gegeven. Alzoo ging men, wanneer men overblijfselen der heilige martelaren vond op eenige plaats, alwaar zij gedurende de vervolgingen waren verborgen geweest, die met plegtigheid halen, en men bragt ze zegepralend in de Kerk, terwijl men Psalmen en lofzangen zong: men deed hetzelfde, wanneer die overblijfselen, van de eene plaats naar de andere werden overgebragt.

Daar het niet zelden gebeurde, dat de Bisschoppen het heilige Misoffer in andere kerken hunner bisschoppelijke stad, dan in de hoofdkerk, plegtiglijk gingen opdragen, vertrokken zij uit deze, vergezeld van de geestelijkheid en gevolgd door het volk, onder het zingen van Psalmen en andere gebeden, en men begaf zich alzoo naar de bedoelde kerk.

In openbare of algemeene noodwendigheden stortte men buitengewone gebeden, men ging in bedevaart naar de grafsteden der heilige martelaren, psalmen zingende, en men keerde op dezelfde wijze terug: die gezangen werden *litanien*, dat is *smeekingen* geheeten: hiervan komt de naam van *litanie* der *Heiligen*, welken men aan het gebed geeft, dat sedert geruimen tijd bij de wederinvoering der omgangen, gezongen wordt.

Ziedaar grootendeels de eerste oorsprong der omgangen en hetgene er aanleiding toe gegeven heeft. Later heeft men die ingevoerd, welke op de zon- en voornaamste feestdagen des jaars, voor de parochiale hoogmis gehouden worden; degene die plaats grijpen bij zekere bijzondere plegtigheden, altoos met een overeenkomstig doelwit: degene, die men doet rondom de steden en velden, zoo als op de kruisdagen, om de goddelijke zegeningen over de vruchten der aarde af te smee-

ken, en die in eenen geest van boetvaardigheid gedaan worden.

Die voor de parochiale Hoogmis plaats hebben, werden voorheen romdom de kerk gedaan, of zelfs rondom de parochie, ten einde van God door de gebeden en het zingen der psalmen, het rijk zijner genade, zijne goddelijke bescherming over de gemeenten, de rust der zielen van de afgestorvenen, wier stoffelijke overblijfselen op de kerkhoven rusten, te verkrijgen: men droeg altoos gewijd water bij die omgangen, om de plaatsen, waar men kwam, te besproeijen, en die tegen de listen des duivels te beveiligen. Ten einde de goddelijke dienst te verkorten, heeft men zich later tevreden gehouden, die omgangen alleen binnen de Kerk te doen.

Aan het hoofd van alle omgangen wordt het kruis van Jezus Christus gedragen, om aan te duiden, dat het de *weg* en de geleider is der geloovigen, en dat allen zich onder den standaard der zaligheid moeten scharen. De brandende fakkels ter regter- en linker zijde des kruises zijn het zinnebeeld van Jezus Christus, die het licht der wereld is, en die, welke door de geestelijkheid en het volk gedragen worden, zijn eene getuigenis van hun geloof, want het geloof is het geestelijke licht, dat ons verlicht en geleidt.

De vaandels, op welke de ligchamen van de heilige personen der Kerk afgeschilderd zijn, of hunne beelden, welke men in die omgangen rondraagt, drukken het verlangen der geloovigen uit, om derzelver voorspraak bij God te verwerven.

De brandende wierook, die overal den goeden geur verspreidt, leert den geloovigen, dat zij, zoo als de heilige Paulus zegt, overal den goeden geur van Jezus Christus moeten verspreiden. Men brandt

er eene grootere hoeveelheid in de omgangen, in welke Jezus Christus zelf, in zijn heilig Sacrament wordt omgedragen: dit is een teeken van aanbidding, naar het voorbeeld der Wijzen, die hem in zijne krib kwamen aanbidden.

De geloovigen moeten de omgangen met eene zeer diepe ingetogenheid vergezellen, en trachten in dien geest te treden, die dezelve deed instellen. Alle zijn zij zeer geschikt, om ons te doen gevoelen, dat wij geene verblijfplaats op de aarde hebben, dat wij onze toekomende woning opzoeken. dat de Christen een reiziger en balling in deze wereld is, dat de Hemel het ware vaderland is, werwaarts gij streeft, onder het geleide van Jezus Christus, onder de schaduw der bescherming van de allerheiligste Maagd en der Heiligen, door de oefening des gebeds en der boetvaardigheid, om alzoo tot het altaar des Hemels te geraken, waar ongestoorde rust en het eeuwige heil aangetroffen worden: het is in deze godvruchtige gevoelens, dat de geloovigen de omgangen moeten beschouwen en volgen.

Al deze omstandigheden, in welke wij thans treden, bewijzen dan, dat er niets is dat de Kerk doet of bezigt in de plegtigheden van hare eeredienst, dat niet eerwaardig is en hoogst geschikt om het geloof der Christenen op te wekken en hunne godsvrucht te voeden. Dat de Christen zich dan bevlijtige om er den zin van te vatten, om in de heilige gesteltenissen te treden, welke de Kerk hun, door het zien harer plegtigheden wil inboezemen; en mogen de goddeloozen eindelijk schaamrood worden over hunne vermetelheid, door die voor bijgeloovige en belagchlijke oefeningen te beschouwen, en ophouden van datgene te lasteren wat wij niet kennen.

OVER DE BESTE WIJZE

om het heilige Misoffer met vrucht te hooren.

—

De geschiktste wijze is zich te vereenigen met de gebeden en plegtigheden der Kerk, door ons geene andere inzigten voor te stellen dan de hare, onzen geest te vestigen op de gedachten, waarmede zij wil, dat wij ons zouden bezig houden, en in ons geene andere gevoelens op te wekken, dan die, welke zij wenscht, dat wij koesteren, om het voordeel te genieten van met haar te bidden en op te offeren, en de vrucht niet te verliezen, die gehecht is aan den geest der woorden en plegtigheden vol beteekenis en geheimenis, welke zij in dit verhevene werk bezigt. Tot dat einde gaan wij eene reeks van gebeden geven, betrekking hebbende op de woorden en verrigtingen des priesters aan het altaar, en wij zullen eenige uitleggingen daar bijvoegen. Tot meerdere duideijkheid, zullen wij de gebeden en plegtigheden van het heilige Misoffer in zes plegtige deelen verdeelen, die zeer gemakkelijk te onderscheiden zijn.

Het eerste is de openbare voorbereiding, die aan den voet des altaars gedaan wordt.

Het tweede begint aan den *Introïtus*, en bevat de verrigtingen en de gebeden, die aan het altaar geschieden tot na het *Symbolum* of de geloofsbelijdenis, hetgene weleer de Mis van de leerlingen in de godsdienst of *Catechumenen* geheeten werd, welke men voor de offerande wegzond, benevens de openbare boetelingen, als nog niet waardig zijnde bij de voltrekking der heilige geheimen

toegelaten te worden, Het is dit wat aan deze goddelijke verrigting den naam van Mis, van het latijnsche woord *Missio*, hetwelk wegzending beteekent, deed geven.

Het derde deel is de offerande der Mis.

Het vierde is de *Canon* of de *Consecratie*.

Het vijfde datgene, hetwelk aan den *Pater noster* begint, bevat de bereiding tot de nuttiging en de nuttiging of de Communie zelve.

Het zesde is de dankzegging na de Mis.

GEBEDEN

VOOR EN ONDER HET H. MISOFFER.

MET UITLEGGING VAN ZIJNE PLEGTIGHEDEN.

—

GEBEDEN VOOR DE MIS.

Ik geloof vastelijk, o mijn God, dat de heilige Mis het onbloedig offer is van het ligchaam en bloed van Jezus Christus, uwen Zoon. Maak dat ik hetzelve heden met die aandacht, dien eerbied en die heilige vrees bijwone, welke zulke merkwaardige geheimen vorderen.

Ik vereenig mij met den priester en uwe gansche Kerk, om u dit offer met dezelfde inzigten op te dragen, waarmede Jezus Christus hetzelve aan het kruis heeft opgedragen: ik draag het u op, om uwe oppermagt over mij en over alle schepselen te erkennen, en om u mijne groote dankbaarheid te betuigen voor al de weldaden, welke gij over mij hebt uitgestort.

Zoo gij de Mis bijwoont, met een bijzonder inzigt om God meer uitdrukkelijk te bedanken, voor eene door zijne goedheid verworvene genade, zoo voeg er bij:

En, namelijk, dat gij mij dusdanige genade, om welke ik u smeekte, heb vergund. Ik draag het u op, om door de eindelooze verdiensten van het goddelijk slagtoffer, dat op het altaar gaat opgedragen worden, de vergiffenis van al de

zonden te verwerven, waaraan ik het ongeluk heb gehad mij pligtig te maken. Laat niet toe dat ik de bruiloftszaal uws Zoons binnen trede, zonder met het bruiloftskleed versierd te zijn. Reinig van nu af mijne ziel. De heilige zaken zijn voor de Heiligen: het is mij niet geoorloofd, u zoo nabij te naderen, zonder mij even als Mozes, alvorens ontschoeid, dat is, de aangekleefdheid aan de zonde uit mijn hart verbannen te hebben. Ik verfoei dan al mijne boosheden en ongeregtigheden, ik vraag u daarvoor vergeving en verzaak dezelve voor altoos.

Eindelijk draag ik u met uwe Kerk deze eerbiedwaardige offerande op, om van uwe goedheid al de genade te verwerven, welke zij voor mij en voor al hare kinderen van u vraagt: gij hebt mij, bij voorkeur boven zoo veel anderen, het geluk geschonken, in haren schoot geboren te worden en haar toe te behooren: verleen mij door de verdiensten van Jezus Christus, uwen welbeminden Zoon, de noodige hulp om mijnen heiligen roep, door werken, den Christen waardig, te verzekeren; gewaardig u, om zijner zaligheids wille, mij al die genaden toe te staan, welke ik heden bijzonderlijk van u verzoek.

Gewaardig u ook, mij gunstig aan te hooren voor allen, voor welke de regtvaardigheid en de liefde het mij ten pligt maken te bidden.

Indien het uw voornemen is de heilige Mis te hooren, ten einde eenige bijzondere genade voor iemand te verwerven, druk hier dan den persoon en de genade uit, welke gij voor hem verlangt te bekomen; en herinner u altoos, dat zoo gij om eenig tijdelijk goed bidt, gij het voorwaardelijk moet vragen, voor zoo verre die gunst met den godde-

lijken wil overeenkomstig is en voordeelig voor uwe zaligheid is, of voor die van dengenen, voor welken gij bidt.

Ik verzaak vooral, o mijn God! aan al de verstrooidheden, die mijnen geest zullen komen overvallen, ik bid u, mij daarom te behoeden, opdat niets van het aardsche mij aan de liefderijke gemeenschap onttrekke, welke ik met u, o mijn Heer en mijn God! verlang te hebben. Amen.

In den naam des Vaders en des Zoons en des heiligen Geestes. Amen.

EERSTE DEEL DER H. MIS.

DE OPENBARE VOORBEREIDING, DIE AAN DEN VOET DES ALTAARS GEDAAN WORDT.

De aankomst van den priester aan het altaar, verbeeldt de komst van Jezus Christus in deze wereld door de menschwording, en de priester, in zooverre hij mensch en zondaar is, herinnert wonderbaar aan de vernietigingen van het vleeschgewordene Woord, dat de gedaante van eenen slaaf aangenomen, en zich met al onze ongeregtigheden beladen heeft; en in gelezene Missen schijnen de vernedering en vermindering van Jezus nog meer uit, door de eenvoudige en zedige treden van zijnen bedienaar.

De priester begint met over zich op de uitgestrektste wijze, het teeken des H. Kruises te maken, hetwelk de aanwezenden gelijkelijk be-

hooren te doen. Het gebruik van dit teeken klimt tot de apostelen op, en reeds spreekt Tertullianus in de tweede eeuw, van het teeken en zinnebeeld der Christenen, die daarvan bij het begin en het einde hunner voornaamste werken gebruik maakten.

De Priester begint met het teeken des kruises, omdat hij en het christen volk aan de drie goddelijke Personen door het Doopsel zijn toegewijd: den Vader, die hen heeft aangenomen voor zijne kinderen; den Zoon, in wien zij zijn aangenomen; den heiligen Geest, door wien zij zijn aangenomen, in den heiligen Doop herboren wordende.

De psalm, welken de Priester aanstonds zegt, is eene bereiding tot het heilige Offer, door gevoelens van vrees, verlangen, betrouwen en heilige vreugde.

Aan het *Confiteor* of de schuldbelijdenis vouwt de priester zijne handen te zamen, blijft in eene nederige houding, die eenen zondaar past, en zich voor God beschuldigende, slaat hij op zijne borst, terwijl hij smeekt hem te reinigen, eer hij tot het altaar opklimt: te dien einde biedt hij hem de verdiensten van Jezus Christus, en van de Heiligen aan.

In den naam des Vaders en des Zoons en des heiligen Geestes. Amen.

De Psalm Judica.

Ik nader tot het altaar, Heer, gij die het licht zijt van hen, die zich in duisternissen bevinden en die mijn toevlugt zijt in al de rampen, welke mij omringen.

Gewaardig u mijne ziel te bezoeken, en mij de zaligheid aan te brengen, naar welke ik verzucht:

wolken des hemels, zendt ons den regtvaardige, en dat de aarde den Zaligmaker voortbrenge.

Heilige Geest, teedere en edelmoedige Vertroost-ter, boezem mij gebeden in, die waardig zijn verhoord te worden: bestier mijnen wil, versterk mijnen moed, opdat ik over de wereld en over mij zelven moge zegepralen: maak, dat ik steeds aan uwe inspraken onderdanig zij; maak vooral, dat ik u beminne!

Het Confiteor of de schuldbelijdenis.

Ofschoon gij, o mijn God! om mijne zonden te kennen, mijne belijdenis niet behoeft; en gij in mijn hart al mijne ongeregtigheden leest, belijd ik die echter voor het aanschijn van hemel en aarde; ik beken, dat ik u door mijne gedachten, door mijne woorden en door mijne werken beleedigd heb. Ik beschuldig mij daarover, en bid u ootmoedig om vergeving. Heilige Maagd, Engelen des Hemels, Heiligen van het Paradijs, bidt voor ons, vraagt voor ons genade, terwijl wij in dit dal van tranen en ellende zuchten, en verwerf voor ons vergeving onzer zonden.

Misereatur.

O Jezus! vergun ons de kostbare gave van het berouw en de vergiffenis, welke gij zelf aan de groote zondaars beloofd hebt, zoodra zij voor u hunne ongeregtigheden belijden en zuchten om-dat zij uwe eindelooze heiligheid beleedigd, uwe goedheid miskend, en uwe grenzelooze liefde veracht hebben.

De priester klimt op het altaar.

Gelukkig hij, die in zijne zwakheid, door uwe

genade ondersteund, waardig zoude zijn tot uwe altaren te naderen!

Geef mij Heer! die genade door de verdiensten der Heiligen, die zoo veel deel hebben in uwe heerlijkheid.

Hij kust het altaar.

De kus van den priester op het altaar, wordt te gelijk aan Jezus Christus, welken het altaar verbeeldt, gegeven, en aan de Heiligen, wier overblijfselen in het altaar rusten, en met Jezus Christus één en hetzelfde slagtoffer, één en hetzelfde altaar zijn. De priester kust het altaar op dit oogenblik, om de hoop te betuigen, welke hij koestert van voor zich en voor zijne geloovigen, de vergeving te verwerven, welke hij zoo even aan den voet des altaars, door de verdiensten van Jezus Christus en door de voorspraak der Heiligen, heeft gevraagd. Vereenigen wij ons met hem, door een heilig vertrouwen, en zeggen wij:

En gewaardig u ons, die de opvolgers van hun geloof en van hunne heilige verlangens zijn, de genade der verzoening te verleenen, die hier op aarde het begin was, van den vrede, welke zij nu in uwen schoot genieten.

Zoodra de priester het altaar gekust heeft, bewierookt hij, in plegtige Missen, hetzelve: dit is om God te bidden de gebeden des christen volks aan te nemen, gelijk eenen wierook van goeden geur.

De priester, den wierook zegenende zegt: *Word gezegend door hem, tot wiens eer gij gebrand wordt. Amen.*

TWEEDE DEEL DER H. MIS.

—

GEBEDEN EN ONDERRIGTINGEN, VAN HET OOGENBLIK DAT DE PRIESTER HET ALTAAR OPGAAT, TOT AAN DE OFFERANDE.

De Introïtus.

De priester leest, aan den kant des Epistels, het begin van eenen Psalm, welken men voorheen geheel bad, ten einde den geest en de genade des gebeds over zich in te roepen, die zoo noodig gedurende het heilige Misoffer zijn, als ook, om den wensch en het verlangen uit te drukken, waarmede de oude patriarchen naar de komst van den Messias haakten.

Gij zijt het, Heer, die den Heiligen van het oude testament, zulke vurige verlangens ingeboezemd hebt, om uwen eenigen Zoon op aarde te zien nederdalen; deel mij iets van die heilige vurigheid mede, en maak dat ik, ondanks de ellende en moeijelijkheden van dit leven, in mij een heilig verlangen ontware, om mij met u, door eene vurige liefde te vereenigen.

Het Kyrie Eleison.

Deze twee grieksche woorden beteekenen: *Heer, ontferm u onzer*, en die, welke volgen: *Christus, ontferm u onzer.* De priester herhaalt die zoo dikwijls, om ons te leeren, dat het alleen door het aanhoudende gebed is, dat wij des Heeren bijstand in onze noodwendigheden kunnen verwerven.

Heer, wij zouden, uit hoofde van de menigte onzer zonden, nimmer genoeg tot u kunnen zeggen, ontferm u onzer. Wij smeeken u, om die genade, met het geroep van den blinde van Jericho, met de volharding van de Cananeesche vrouw, met de drift van al degenen, welke gij u gewaardigd hebt te verhooren, wanneer zij volharden tot u te roepen: *Heer, ontferm u onzer.*

De Gloria in excelsis.

Deze lofzang, welks begin door de Engelen gemaakt en door hen, gedurende den Kersnacht, aan de menschen geleerd is, is een reeks van lofbetuigingen tot God en Jezus Christus. De priester heft, als hij denzelven begint, de handen hemelwaarts, om aan te duiden, dat men de harten tot *in het hoogste des hemels* moet verheffen, en hij vouwt die onmiddelijk daarna te zamen, als reeds den *vrede en den goeden wil* bezittende, welken hij verworven en over de aarde getrokken heeft. Hij buigt zich daar, waar het gebed eene aanbidding, eene dankbetuiging wordt, of den naam des Zaligmakers herhaalt, en hij eindigt met het teeken des heiligen Kruises en met de aanroeping der allerheiligste Drievuldigheid. — Men zegt dezen lofzang niet in de tijden van boetpleging: hij is voor plegtigheden voorbehouden.

Glorie zij God in den hoogsten, en op aarde vrede aan de menschen, die van goeden wil zijn. Wij loven u, wij aanbidden u, wij verheerlijken u, wij danken u, om uwe overgroote heerlijkheid. Heer, God, hemelsche Koning, God almogende Vader! Heer eenig geboren Zoon, Jezus Christus: Heer God, Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, ontvang ons gebed; die zit aan de

regterhand des Vaders, ontferm u onzer, want gij zijt alleen heilig, alleen de Heer, alleen de Allerhoogste Jezus Christus, met den heiligen Geest in de heerlijkheid des Vaders. Amen.

Onder de plegtige Missen zou men de volgende uitbreiding van dien lofzang kunnen lezen, terwijl hij gezongen wordt.

Glorie in de hemelen aan God, die, in dit groote geheim, de wonderen zijner wijsheid, barmhartigheid en magt op eene zoo onuitsprekelijke wijze heeft doen uitschitteren. Vrede aan de menschen op de aarde; het is de God des vredes zelf, die denzelven aan de wereld is komen brengen: heil den menschen van goeden wil, die hun hart voor dezen hemelschen en geheel goddelijken vrede openen, en die wel gesteld zullen zijn, om hem te ontvangen.

Groote God! God, eindeloos heilig, eindeloos goed! wat kunnen wij, op het zien van al die wonderen uwer teederheid doen, dan u onze lofbetuigingen, onze zegeningen, onze aanbiddingen en al de gevoelens onzer harten aanbieden; almogende God, Koning van hemel en aarde, wij doen u de dankbetuigingen, welker wij uwer heerlijkheid en liefde verschuldigd zijn; maar daar wij onbekwaam zijn om u door ons zelve waardige hulde aan te bieden, vereenigen wij ons met die, welke de Engelen en gelukzaligen u bewijzen in den hemel.

O Jezus! eenige Zoon des hemelschen Vaders, Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, ontferm u onzer: o gij, die in hoedanigheid van slagtoffer, reeds de zonden van het menschdom, in uwe tranen afwascht, en die dezelve eens door uw bloed zult uitwisschen, gewaardig u onze

gebeden te verhooren: ofschoon in onze oogen vernietigd, zit gij aan de regterhand uws Vaders in den hemel, wij smeeken u, erbarm u onzer, en kom onze kwalen genezen, door die met ons te deelen.

Wij erkennen u, o geboren wordende God! en alleen heilig, alleen de Heer, alleen groot, en eindeloos verheven boven alle grootheid. Gij heerscht met den heiligen Geest in de heerlijkheid van uwen hemelschen Vader; kom als opperheer in onze harten heerschen; wij wijden u die aan den voet van uwe krib toe, om u altoos toegenegen te blijven. Voor wien zouden wij voortaan zuchten kunnen lozen, ten zij voor u, onzen Zaligmaker, onzen Weldoener, den God vol minnelijkheid en goedheid! Wij willen u van ganscher harte beminnen in den tijd, om niet op te houden u te beminnen in de eeuwigheid.

Dominus vobiscum.

Door deze woorden, die beteekenen: *De Heer zij met u*, wenscht de priester aan het volk Gods zegen: en het is daarom, dat hij zich tot hetzelve wendt. Hij kust eerst het altaar, om te toonen, dat hij, wenschende den vrede aan het volk te geven, denzelven eerst van Jezus Christus, welken het altaar verbeeldt, moet ontvangen. Het volk antwoordt het hem: en *hij zij met uwen geest* drukt alzoo deszelfs erkentenis uit jegens den priester, en den geest van liefde en eendragt, die onder hetzelve moet heerschen, om gezamentlijk te bidden, en God een heilig geweld aan te doen, door eene vereeniging van smeekingen.

Ja, wees met ons, Heer, en met uwen dienaar, opdat wij met godsvrucht mogen bidden, en gij

ons ter uwer verheerlijking en ter onzer zaligheid moget verhooren.

Het Oremus.

De priester aan den kant van den Epistel wedergekeerd zijnde, zegt: *Oremus*, dat is te zeggen: *laat ons bidden*, en hij maakt eene ligte buiging met het hoofd naar het kruis, om aan te duiden, dat het door de verdiensten van Jezus Christus is, dat wij de genade kunnen verwerven, welke wij van God vragen; ook eindigt hij het gebed, met onzen goddelijken Zaligmaker aan te roepen door de woorden *per dominum nostrum Jesum Christum door onzen Heer Jezus Christus*. Hij zegt een of meerdere gebeden, volgens de dagen: de geloovigen moeten de meening hebben, van met hem te vragen, hetgene hij van God verzoekt. Het volk antwoordt: *Amen*, om te kennen te geven dat het de woorden des priesters bekrachtigt.

Ontvang Heer, de gebeden, die voor ons hemelwaarts gestierd worden; verleen ons de genade en de deugden, welke de heilige Kerk, door den priester, voor ons vraagt. Wij bekennen, dat wij niet verdienen door u verhoord te worden; maar gewaardig u echter, in aanmerking te nemen, dat wij u al deze genaden vragen, door Jezus Christus, uwen Zoon, die met u leeft en heerschappij voert in de eeuwen der eeuwen. Amen.

Geef mij, Heer, de heilige vermorzeling des harten, opdat ik, aan den voet uwer altaren, mijne langdurige afwijkingen en schuldige zwakheid beweene, omgeef mij met uwe sterkte, opdat de arbeid, de gevaren, de hinderpalen, de vervolgingen der menschen, of de kwade voorbeelden, mij nimmer van u scheiden.

Ik smeek u om die genade, door de eindelooze verdiensten van Jezus Christus, mijnen Zaligmaker. Amen.

De Epistel.

De Joden begonnen de vergadering van den sabbathdag, met de lezing van Mozes en de profeten. De eerste Christenen volgden dit gebruik, in hunne vergaderingen op den zondag, en in al de eeuwen der Kerk heeft men lezingen gedaan uit de heilige Schrift, genomen uit de boeken van het oude testament, of uit de werken en brieven der apostelen, vooral uit die van den heiligen Paulus. De Kerk, voor het Evangelie, de schriften der gezanten van God doende lezen, schijnt het voorbeeld van Jezus Christus na te volgen, die eenige zijner leerlingen voor hem uitzond om de geesten en de harten voor te bereiden in de plaatsen, werwaarts hij zelf gaan wilde.

Ik beschouw dezen Epistel, o mijn God! als eenen brief, die van den hemel komt, om mij uwen aanbiddelijken wil te doen kennen. Vergun mij, bid ik u, de noodige kracht, om datgene te volbrengen, wat gij mij beveelt. Gij zijt het, Heer, die de profeten en apostelen ingegeven hebt, hetgeen zij geschreven hebben: verleen mij eenig deel in hunne verlichtingen, en laat tevens in mijn hart een vonkje dalen, van dat heilige vuur, waardoor zij ontstoken waren, om u, gelijk zij, te beminnen en te dienen op aarde.

In de groote missen, wanneer de Epistel gezongen wordt, kan men de volgende lezing er bij voegen:

Het is hoog tijd, dat wij uit onzen slaap ontwaken, want de dag gaat voorbij, de nacht des

doods nadert, wanneer er geen tijd meer zal zijn, om aan onze zaligheid te werken. Laten wij dan de werken der duisternissen verwerpen: ons met J. C. bekleeden, en de zinnelijkheden des vleesches niet meer volgen. Dat ons leven rein, onze godsvrucht levendig zij: wij verwachten onzen God en snellen hem te gemoet. De hemelen doen over de regtvaardigen, bij uitstekendheid den dauw hunner zegeningen nederdalen: dat ons hart zich eindelijk opene, al een dorre grond voor het water, en al de christelijke deugden voortbrenge. Hechten wij ons aan het goede: onthouden wij ons zelfs van den schijn van het kwaad: dat de God des vredes ons in alles heilige, ten einde onze ziel onberispelijk bevonden worde voor zijn aanschijn. De genade van God, onzen Zaligmaker, is sedert lang verschenen, en leer ons de goddeloosheid en den geest des tijds vlugten; in deze wereld met matigheid, godsvrucht en regtvaardigheid leven, alzoo de gelukzalige hoop en de toekomst der heerlijkheid van onzen Heiland te verbeiden, die zich geleverd heeft, om ons van alle ongeregtigheid vrij te koopen.

Het Graduëel.

Na den Epistel, leest de priester nog eenige woorden van de psalmen, zoo als aan het *Introïtus*, om het gebed of de lofbetuiging te vereenigen met de onderrigting in den Epistel ontvangen. Die verzen noemde men *Graduëel*, omdat zij gelezen of gezongen werden op de trappen van den *Jubé* of het koor. Het woord *alleluja*, dat in het *Graduëel* voorkomt, van septuagesima tot den Paaschtijd uitgezonderd, is een hebreeuwsch woord, beteekenende: *Loof God!* en het drukt tevens een gevoel

van verrukking van vreugde uit. Men behoort, gedurende dit gebed, zijn hart hemelwaarts te verheffen, zich bij de Engelkooren te voegen, en te trachten hunne blijdschap, op het zien van Gods weldaden, na te volgen.

Uwe lessen onderwijzen en behagen mij, Heer! zij verheugen mij, en doen mij de hoop koesteren, van u eenmaal in den hemel, mijn Vaderland, te zullen zien.

Het overdragen van het boek van de regter- naar de linkerzijde des altaars.

Deze overbrenging doet ons zien, dat de Joden, geweigerd hebbende de profeten en de apostelen aan te hooren, verlaten werden, en dat de apostelen tot de heidenen gegaan zijn, wien zij het Evangelie gebragt hebben: bidden wij God, dat hij nimmer toelate, dat wij door onze zonden gelijk de Joden verdienen, dat zijn licht ons ontnomen worde, om aan anderen gegeven te worden. Gedurende deze overbrenging van het boek, is de priester diep nedergebogen in het midden des altaars, en hij doet een vurig gebed om zijn hart en zijne lippen te zuiveren, voor dat hij het heilig Evangelie leest.

Maar om dit hemelsche Vaderland te verdienen, zuiver Heer, dit hart, in hetwelk gij uw verblijf moet nemen; reinig mijne lippen met het gloeijende vuur der heilige liefde, dat gij gebruiktet om die van uwen profeet Jesaïas te reinigen, opdat gij mij, na waarlijk uwe heerlijkheid op aarde verkondigd te hebben, eens moget toelaten, om die in den hemel te vieren. O Algoede, behoed mij van de ongeloovigheid, die haar venijn onder ons verspreidt, en straf mij nimmer met mij de fakkel des Geloofs te ontnemen.

Dominus vobiscum, voor het Evangelie.

Doe mij, Heer, uwen heiligen wil kennen: spreek, o mijn God! uw dienaar hoort.

Het Evangelie.

In de plegtige Missen wordt het boek der Evangeliën bewierookt, opdat de geur van den wierook het teeken zij van den goeden geur, welken God in die zielen verspreidt, welke zich door het heilige Evangelie doen kennen. Men draagt brandende waskaarsen ter regter- en ter linkerzijde van het boek, om ons te doen kennen, dat Jezus Christus het ware licht is, dat ons door zijn evangelisch Woord verlicht. Wij blijven staande, gedurende de lezing van het Evangelie, om aan te duiden, dat wij bereid zijn Jezus Christus te volgen, als den eenigen Meester, welken wij moeten aanhooren en dien wij voortaan willen gehoorzamen.

Beschouw het Evangelie, hetwek gij gaat hooren, als het rigtsnoer van uw leven en uwe zeden, een rigtsnoer, hetwelk gij beloofd hebt te zullen volgen, door de in uw Doopsel aangegane verbindtenissen en waarnaar gij strengelijk zult geoordeeld worden. De priester maakt voor hij het Evangelie begint, een teeken des kruises met den duim, op de eerste woorden van hetzelve, om te doen zien, dat de leer van J. C. in de wereld niets uitgewerkt heeft, dan door de verdiensten van zijn lijden en zijnen kruisdood.

De drie teekens des kruises, welke de priester op het voorhoofd, den mond en de borst maakt, en welke wij gelijkelijk, naar zijn voorbeeld maken, zijn de teekenen van drie plegtige geloofs-

belijdenissen. Wij maken het eerste op het voorhoofd, om aan te toonen, dat wij ons voor het Evangelie niet schamen: het tweede op den mond, om te betuigen, dat wij met den mond eene hemelsche leer willen belijden, welke wij in het hart bezitten: en het derde op de borst, om te toonen, dat wij verlangen het kruis van Jezus Christus diep in ons hart te prenten, en onze aangekleefdheid aan het geloof, door daden willen bewijzen.

Men moet de wijsheid en de waarheid zelve aanbidden, in al de woorden van het Evangelie; Jezus Christus spreekt daar voor ons, en wien zouden wij aanhooren ten zij hem, die de woorden des eeuwigen levens bezit? Na het lezen of zingen van het Evangelie kussen de priester en de diaken het eerbiediglijk, om hunne verknochtheid aan die hemelsche woorden te betuigen.

Ik sta op, o opperste Weldoener! om te betuigen, dat ik bereid ben de eeuwige waarheden, die in het heilig Evangelie besloten zijn, ten koste van mijn leven zelfs, te verdedigen. Gij leert ons, dat niet allen die zeggen: Heer, Heer, (dat is, die zich bevredigen uw Evangelie met den mond te belijden, zonder den vasten wil te hebben, maar hetzelve te leven) het rijk der hemelen zullen binnen treden, maar dat alleen diegenen dezelven zullen ingaan, die hunne werken volgens uwe geboden zullen verrigt hebben.

Verleen mij dan de genade, zoo veel getrouwheid te hebben, in de vervulling van uw goddelijk woord, als gij mij standvastigheid inboezemt in het te gelooven. Helaas! waartoe zou het mij dienen, wanneer ik voor u zal verschijnen, het geloof te hebben gehad, zonder de verdiensten der liefde en der goede werken, ten zij om mijne veroordeeling vreesselijker en mijn eeuwig lot schrik-

kelijker te maken ! O God der barmhartigheden ! oordeel mij niet naar die aanhoudende tegenstrijdigheid, welke ik tusschen uwe leer en mijn gedrag gesteld heb, en boezem mij den moed in, om te beoefenen hetgene ik geloof. U, Heer, zal al de roem daarvan toekomen.

Wanneer het Evangelie in de plegtige Missen gezongen wordt, zou men intusschen de volgende lezing uit de heilige Evangelien getrokken geheel of gedeeltelijk kunnen doen.

Zoo iemand mij bemint, zegt Jezus Christus, zal hij mijn woord bewaren, mijn Vader zal hem beminnen : wij zullen tot hem komen en in hem onze woning vestigen. Bemint den Heer uit geheel uwe ziel, uit al uwe krachten, ziedaar het eerste en grootste gebod. Het tweede is aan dit gelijk : gij zult uwen naasten beminnen gelijk u zelven : doe zulks en gij zult leven. De geheele wet en de profeten zijn in deze twee geboden besloten. God is geest, en hij wil in geest en waarheid aangebeden worden ; want indien uwe regtvaardigheid niet volmaakter is dan die der Pharizeën, zult gij het rijk der hemelen niet binnen gaan. Doet boetvaardigheid : want zoo gij geene boetvaardigheid doet, zult gij allen vergaan. Het rijk Gods nadert : de bijl is reeds aan den wortel van den boom gezet, en van den kant, waar hij zal vallen, zal hij voor altoos blijven. Wees steeds bereid, want ik zal komen op het uur, waarop gij het niet verwacht. Heil hun, die van de goederen dezer wereld onthecht zijn ! zalig zijn de zachtmoedigen, de vreedzamen, die rein van harte en barmhartig zijn : zalig degenen, die met gelatenheid lijden, die dorstig zijn naar de regtvaardigheid, want het rijk der hemelen behoort hun

toe. Wat baat het den mensch het heelal te win. nen, zoo hij zijne ziel verliest? Niemand kan twee meesters dienen ; vergadert geene schatten voor de aarde, maar voor den hemel, zoekt voor alles het rijk Gods en zijne regtvaardigheid, het overige zal n, als bij toemaat, gegeven worden. Komt tot mij, mijn juk is zoet en last is ligt: leert van mij, dat ik zachtmoedig en ootmoedig van harte ben, en gij zult de rust uwer zielen smaken. Zoo iemand mij wil volgen, dat bij zich zelven verloochene; dagelijks zijn kruis opneme en mij nakome. Bemint uwe vijanden; vergeeft, en men zal u vergeven; vraagt, en gij zult ontvangen. De weg des verderfs is breed; maar die tot het eeuwige leven leidt, is eng, en weinigen volgen hem. De hemel lijdt geweld, men moet strijden om hem te bekomen: het is alleen door het lijden, dat ik tot de heerlijkheid gekomen ben, er is voor u geen andere weg, want de leerling is niet boven den meester. Die zich verheft, zal vernederd, die zich vernedert, zal verheven worden. Die uit God is, hoort Gods woorden. Zoo gij mijne geboden onderhoudt, zult gij in mijne liefde verblijven, en gij zult daar zijn, waar ik zelf ben, waar ik u eene plaats ben gaan bereiden.

Deze zijn de heilige woorden; dat onze zonden uitgewischt worden door de kracht van het Evangelie, en met opregtheid in oefening gebragt!

Het Credo.

Het Evangelie is op de zon- en zekere feestdagen gevolgd door het *Credo* of de *Geloofsbelijdenis*, omdat het bijzonderlijk op die plegtigheden is, dat de geloovigen, vol van denzelfden geest, voor de altaren, de aanbidding van al onze heilige ge-

heimen moeten vernieuwen, en een plegtig blijk moeten geven van hun volkomen geloof aan al de waarheden des Evangelies, in het kort bevat, in het *Symbolum*.

Ik geloof in eenen God, den Vader, almogenden Schepper van hemel en aarde, van alle zigtbare en onzigtbare dingen; en in eenen Heer Jezus Christus, den eeniggeboren zoon Gods, die uit den Vader voor alle tijden geboren is; God van God, licht van licht, waarachtig God van den waarachtigen God; geboren en niet gemaakt, van een wezen met den Vader; door wien alle dingen gemaakt zijn, die om ons menschen en om onze zaligheid nedergedaald is uit den hemel, EN IS VLEESCH GEWORDEN DOOR DEN H. GEEST, UIT DE MAAGD MARIA; hij is mensch geworden, die ook gekruisigd is voor ons onder Pontius Pilatus; hij is gestorven, begraven en is ten derden dage wederom opgestaan, volgens de schriftuur; hij is opgeklommen ten hemel, zit ter regterhand des Vaders, en zal wederkomen met heerlijkheid, om de levenden en dooden te oordeelen; wiens rijk geen einde zal hebben. En in den heiligen Geest, den Heer, die levend maakt, die van den Vader en den Zoon voortkomt, die met den Vader en den Zoon te gelijk aangebeden en verheerlijkt wordt, die door de Profeten gesproken heeft. En eene heilige Catholijke en Apostelijke Kerk. Ik belijd een Doopsel tot vergiffenis der zonden, en ik verwacht de verrijzenis der dooden en het leven der toekomende eeuwen. Amen.

GEBED

Gedurende het zingen van het Credo.

Hoe zal ik u, o mijn God! waardiglijk bedanken

voor de kostbare gaaf van het geloof, waarmede gij mij, bij voorkeur boven zoo veel anderen, die zuchten in de duisternissen der dwaalleeren, begunstigd hebt? Maak, Heer, dat die mij steeds dierbaar zij, die wonderbare gaaf, hoog verheven boven de eer, de rijkdommen, de vermaken en de ijdelheden dezer vergankelijke wereld. Geef mij eene volmaakte neiging voor alles, wat het geloof mij leert, opdat ik met gelijken eerbied aanbidde, al wat ik begrijp, in uwe onuitsprekelijke geheimen, en al wat mijne geestvermogens te boven gaat. Dewijl mijn verstand zoo bekrompen is, dat ik mij zelven niet begrijp, besef ik, eindelooze God! dat het noch billijk, noch mogelijk is, uwe goddelijke geheimen te doorgronden. Maar gij hebt mij door uwe genade overtuigd, van de kennis, getrouwheid en opregtheid dergene, door welke gij uwe heilige aanspraken aan de wereld verkondigd hebt. De wereld heeft daaraan geloof gegeven; het zou het grootste der wonderwerken zijn, zoo zij zonder wonderwerken die had kunnen gelooven. En werwaarts zou ik mij wenden, om meerdere zekerheid te verkrijgen? Indien ik mij bedrogen vond, zoudt gij het zelf zijn, die mij in dwaling gebragt haddet; wanneer dan mijne zinnen en mijne verbeelding twijfelen, zullen echter mijne rede en mijn wil nimmer twijfelen. Dat geloof, o Jezus, dat geloof, hetwelk de apostelen over de geheele aarde verkondigd, en zoo veel duizende martelaren met hun bloed bezegeld hebben, dat geloof, hetwelk zoo veel heilige leeraars, in hunne onsterfelijke schriften, verdedigd hebben, dat geloof van alle eeuwen, dat steeds den goeden geur zijner deugden over de wereld verspreidt, en den hemel met heiligen bevolkt heeft; dat geloof, dat nimmer het lijden

zonder vertroosting, de kwalen zonder hulpmiddel gelaten heeft, dat verhevene geloof zal voor altoos het mijne zijn : voltrek dan in mij, smeek ik u, o mijn goede Zaligmaker, voltrek uw werk, niet alleen door in mijne ziel de fakkel des Geloofs in al haren glans te behouden, maar ook, en wel vooral door hetzelve werken des lichts voor mijne eeuwige zaligheid te doen voortbrengen. Amen.

Dominus vobiscum.

Mijn God, dat uwe genade met ons en met den priester, uwen bedienaar, zij, om u deze offerande waardiglijk te kunnen opdragen.

DERDE DEEL DER H. MIS.

HET BEGIN DER OFFERANDE OF DE OPDRAGT.

Het Offertorium.

Ontvang, o heilige Vader, eeuwige en almogende God, dit vlekkelooze offer, dat wij, hoe onwaardig wij ook zijn mogen, u opdragen, ik draag het u op, als aan mijnen levenden en waren God, voor mijne tallooze zonden, beleedigingen en nalatigheden; ik draag het u ook op, voor alle geloovige Christenen, levende en overledenen, opdat het hun en mij ter zaligheid verstrekke. Am.

Wanneer de priester den wijn en het water in den kelk giet.

O God! die door een vreemd uitwerksel uwer magt, den mensch in eenen verhevenen graad van

voortreffelijkheid en uitstekendheid geschapen hebt, en die door een nog bewonderenswaardiger wonder uwer goedheid, u gewaardigd hebt, dit werk uwer handen, na zijnen val te herstellen, verleen mij, door het geheim, hetwelk de vermenging van het water met den wijn ons vertoont de genade van te mogen deelen in de goedheid van Jezus Christus, uwen Zoon, die zich volgaarne met onze menschheid heeft willen bekleeden, hij, die God zijnde, met u, in de eenheid van den heiligen Geest, leeft en heerscht in al de eeuwen. Am.

De opdragt van den kelk.

Ik draag u, Heer, met uwen bedienaar den kelk der zaligheid op, en smeek uwe goedheid denzelven, als een reukwerk van goeden geur, te doen opstijgen, tot den troon uwer goddelijke Majesteit, voor onze zaligheid en voor die van de gansche wereld.

Ik bied mij voor u aan, Heer, met eenen ootmoedigen geest en een rouwig hart; ontvang mij, bid ik u, en maak dat de offerande, welke ik u geheel uit eigen beweging opdraag, in vereeniging met die van Jezus Christus, heden voor u, op dusdanige wijze voltrokken worde, die u dezelve aangenaam kan maken, o Heer, mijn God!

In de plegtige Missen bewierookt de priester het brood en den wijn, die opgedragen zijn geworden, zeggende: *Dat deze wierook, welken gij gezegend hebt, tot u opklimme, Heer, en uwe barmhartigheid over ons nederdale.* Vervolgens bewierookt hij het altaar en zegt: *Dat mijn gebed, Heer, tot u opklimme gelijk deze wierook, dat de opheffing mijner handen u aangenaam zij, gelijk de avondofferande. Stel, Heer, eene wacht aan mijnen mond, ende*

omzigtigheid op mijne lippen. Laat niet toe, dat mijn hart vervoerd worde tot kwaadwillige woorden, om mijne zonden trachten te verschoonen.

Terwijl hij het wierooksvat aan den diaken wedergeeft, zegt hij: *Dat de Heer het vuur zijner liefde in ons ontsteke, en ons door eene eeuwige liefde doe branden. Amen.*

Dat wij ons best doen, om in al die godvruchtige gevoelens te treden, en die heilige verlangens in onste vormen.

Daarna bewierookt de diaken aanstonds den priester aan het altaar, Jezus Christus zelven vertegenwoordigende, en in zijnen persoon het heilige geheim opdragende.

De priester wascht zijne vingeren.

De priester, na zijne handen gewasschen te hebben, alvorens het heilige Misoffer te beginnen, wascht hier zijne vingeren, om in den geest van Jezus Christus te treden, die de voeten zijner apostelen wiesch, voor dat hij hun het heilige Sacrament des Altaars toediende; ofschoon zij bevorens reeds zuiver waren. Dit toont ons, dat het niet genoeg is, zuiver te zijn van gruweldaden, om aan de geheimen deelachtig te worden, maar dat men zich van de geringste vlekken der zonden moet zuiveren.

Mijn God, gewaardig u mijne ziel te wasschen en te reinigen, van alle vlekken der zonden: vernietig in mij de minste onvolmaaktheden, en maak mijne ziel, door uwe genade, zoo zuiver als zij het onmiddelijk na het Doopsel was.

Vergun mij, Heer, de genade van de wereld te vergeten die de strengheid uwer oordeelen moet ondergaan; van deze aarde te verachten, die ter

prooi zal zijn aan uwe wraaknemingen; en van geene de minste aandacht te verleenen aan die ontwerpen, aan die listen, die slechts de duurzaamheid van eenen dag, van eene minuut, van eene seconde hebben, dat ik onder de voeten vertrede die eer, die verlangens, die gevaarlijke vermaken, die den geest verlagen en bedwelmen; die valsche goederen, die de ziel in het verderf storten, die valsche bekwaamheden, die vermaken, dien valschen uitwendigen schijn van achting en vriendschap, die zoo veel rampzalige slagtoffers maken, en dat de eerste, de ijverigste mijner zorgen zij, den dag uwer wraakneming te voorkomen, op welken gij eene vreesselijke rekening over uwe weldaden en genaden zult vragen! Hierom smeek ik u, o mijn God! door de eindelooze verdiensten van Jezus Christus. Amen.

Het orate fratres.

De priester, na zijne vingeren gewasschen te hebben, komt weder in het midden des altaars, en aldaar nedergebogen, doet hij eene nieuwe opdragt van de offerande, welke hij der heilige Drievuldigheid gaat aanbieden, ter gedachtenis van het lijden, den dood, de verrijzenis en de hemelvaart van onzen Heer Jezus Christus; en om de genade te verwerven van dit waardiglijk te doen, keert hij zich tot de omstanders, zeggende: *Bidt broeders*, om hen te verwittigen zich, door hunne gebeden, met hem te vereenigen, ten einde de offerande, welke hij aan God voor zich en voor hen gaat opdragen, aan hem aangenaam te maken.

Heer, verhoor de gebeden van al uwe geloovigen, die vereenigd zijn, om u dit verhevene offer op te dragen, hetwelk wij u bidden aan te nemen,

tot verheerlijking van uwen naam, tot ons bijzonder voordeel en tot welzijn van uwe geheele Kerk. Gewaardig u, in onze harten te storten de noodige gesteltenissen, om met vrucht dit groote werk van onze Godsdienst bij te wonen: heilig den priester, die uwe heilige geheimen voltrekt, en reinig zijne handen en zijn hart, opdat hij in staat zij uwe genade over zich en over ons te brengen.

De stille gebeden.

Na het *Orate fratres*, keert de priester zich naar het altaar, en zegt in stilte een of meer gebeden, die volgens den dag veranderen, en deze worden *stille gebeden* genoemd, uit hoofde hij die in stilte zegt: zij strekken bijna allen om aan God te vragen, dat hij de giften, die op het altaar zijn, goedgunstiglijk aanneme, en hij ons door zijne genade in staat zoude stellen, om zelfs hem, als eene hem aangename offerande, te worden aangeboden.

Verander, o mijn God! deze offerande in uw ligchaam en bloed, en herschep onze harten in u zelven, door de kracht dezer aanbiddelijke geheimenis: dat uw helig Woord op deze offerande, welke wij u opdragen, nederdale, opdat zij een heilzaam slagtoffer worde, dat uwer Majesteit aangenaam, en uwen dienaren nuttig zij, door de toepassing van het bloed van Jezus Christus.

Dat deze offerande overvloedige zegeningen over uwe geloovigen doe nederdalen, hunne harten verandere, de zonde en de aardsche geneigdheden in dezelve vernietige, en u aldaar een aangenaam brandoffer en eene bestendige woning bereide, in vereeniging met, en door de verdien-

sten van Jezus Christus, uwen Zoon en onzen Heer, die met u leeft en heerschappij voert. Amen.

VIERDE DEEL DER H. MIS.

DE CANON OF REGEL DER CONSECRATIE, VOORAFGEGAAN DOOR DE PREFATIE.

Aan het einde der *stille gebeden* verheft de priester zijne stem, zeggende: *In alle eeuwen der eeuwen*, eene uitroeping, die de geloovigen uitnoodigt, om zich met hem te vereenigen en hem te antwoorden: *Amen*. Men heeft dit antwoord steeds met vurigheid gegeven: de heilige Hieronymus zegt, dat men dit woord *Amen* overal in de kerken als eenen donder hoorde weergalmen.

De geloovigen geven hierdoor hunne bewilliging, aan al hetgeen de priester, in het geheim, van God komt vragen.

De *Prefatie* is eene inleiding tot de gebeden van den Canon, die bij uitstekendheid genoemd wordt *het gebed*. Het is eene uitnoodiging om de harten ot God te verheffen, en hem te danken voor het grootste wonderwerk, dat door de *Consecratie* uitgewerkt wordt.

Eeuwige Vader, zie hier het oogenblik, waarop uw goddelijke Zoon, onze Zaligmaker Jezus Christus, uit den hemel op het altaar gaat nederdalen: niets, dat aardsch is, moet mij meer bezig houden, mijn hart moet niet meer verzuchten, dan naar zulk een zuiver offer, dat de zonden der wereld uitwischt: reinig hetzelve door het vuur

uwer liefde, opdat het geenen smaak meer vinde, dan in de hemelsche goederen. Door welke dankbaarheid zal ik immer al uwe weldaden kunnen erkennen, en voornamelijk, die van ons een verzoenoffer te geven, dat dagelijks en meermaal elken dag, voor ons de offerande vernieuwt, welke het eens op den Calvarieberg heeft opgedragen, ten einde uwe barmhartigheid over ons te trekken? Het is, eeuwige Vader, door Jezus Christus, uwen welbeminden Zoon, dat al de Hemellingen u verheerlijken en u hunne hulde aanbieden. Neem goedgunstig aan, Heer, dat zondaars zoo als wij, hunne zwakke lofbetuigingen met die dezer hemelsche Geesten vervoegen, en dat wij ons allen, met hart en geest, met hen vereenigende, in eene verrukking van vreugd, liefde, dankbaarheid en verwondering uitroepen:

Sanctus.

Heilig, eindeloos heilig, alleen waarlijk heilig is de Heer, onze God: het heelal is vol van zijne heerlijkheid. Dat de gelukzaligen hem zegenen in den hemel, terwijl wij op de aarde dengenen aanbidden, die nederdaalt in den naam des Heeren, aan wien eer en heerlijkheid in alle eeuwen zij toegekend.

Na den Sanctus, aan den Canon.

De Prefatie wordt gevolgd door den *Canon*, dat in het grieksch *order* of *regel* beteekent. Men heeft dezen naam gegeven aan de gebeden die de consecratie voorafgaan, vergezellen en onmiddelijk volgen, omdat zij in alle missen dezelfde zijn: zoodat de regel daarvan bestendig, en de orde onveranderlijk is.

De voorschriften dezer gebeden zijn zeer oud en vol van de grootste gevoelens van Godsdienst: men ziet er al de vragen, welke de Kerk door de verdiensten van Jezus Christus doet; terwijl de voorspraak der heilige Apostelen en Martelaren er ook zeer uitdrukkelijk in uitgedrukt is.

Dit deel der heilige Mis wordt in stilte gezegd, omdat het bestemd is voor een meer aandachtig en inwendig gebed. Ofschoon ieder in het geheim bidt, moet men daarom niet nalaten, zich in den geest met elkander te vereenigen, en zich met den priester te vervoegen, die altijd in den naam van allen tot God spreekt. De priester maakt dikwijls het teeken des kruises over zich en over het opgedragene: want, wat is er er natuurlijker dan dat men den gekruisigden Jezus dikwerf verbeeldt, in een werk, dat een aandenken is van zijnen smartelijken dood, en waarin hij zich zelven aan ons geeft, om onophoudelijk zijne offerande te vernieuwen.

Ziehier de letterlijke vertaling van die gebeden, tot aan de Consecratie: laten wij die, met den priester, in den naam der Kerk, godvruchtiglijk lezen.

Te igitur.

Wij bidden u dan, allerbarmhartigste Vader, en smeeken u, door onzen Heer Jezus Christus, uwen Zoon, deze giften, deze offerande, dit rein en vlekkeloos offer aan te nemen en te zegenen, dat wij u voor uwe heilige Kerk opdragen, opdat het u behage haar den vrede te schenken, haar te bewaren, in de eenheid te behouden, en haar over de geheele aarde te besturen, en met haar uwen dienaar N., onzen Paus, onzen Bisschop N.; eindelijk al degenen, die regtgeloovig zijn en

belijdenis doen van het Roomsch Catholijke en Apostolijke geloof.

DE GEDACHTENIS DER LEVENDEN.

Memento.

De priester bidt hier voor het geheele genootschap der in leven zijnde geloovigen, en bijzonderlijk voor die, welke hem verzocht hebben het heilige Misoffer tot hunne meening op te dragen. Laat ons, van onzen kant, in dit oogenblik bijzonderlijk aan God diegene onzer levende broeders aanbevelen, aan welke wij verlangen, dat de vruchten der heilige Offerande, door de goddelijke barmhartigheid, meer bijzonderlijk toegevoegd worden.

Wees uwe dienaren en dienaressen N. en N., indachtig, Heer, en allen, die hier tegenwoordig zijn, wier geloof en godsvrucht u bekend zijn, voor welke wij u deze offerande van lof opdragen, of die u dezelve, zoo voor zich als voor die, aan welke wij verbonden zijn, opdragen, voor de verlossing hunner zielen, voor de hoop hunner zaligheid en behoudenis, en om u hunne hulde, als aan den eeuwigen, levenden en waren God, aan te bieden.

GEDACHTENIS DER HEILIGEN.

Communicantes.

In gemeenschap vereenigd zijnde, met al uwe Heiligen, eeren wij de gedachtenis eerstens, van de verheerlijkte Maagd Maria, Moeder van God, Jezus Christus, onzen Heer, en van uwe gelukzalige Apostelen en Martelaren, Petrus en Paulus,

Andreas, Jacobus, Joannes, Thomas, Philippus, Bartholomæus, Mathæus, Simon en Thadæus, Linus, Cletus, Xystus, Cornelius, Cyprianus, Laurentius, Chrysogonus, Joannes en Paulus, Cosmas en Damianus, en van al uwe Heiligen; door wier verdiensten en gebeden wij u smeeken, ons in alles de hulp uwer bescherming te verleenen: dit is hetgene wij u vragen, door denzelfden Jezus Christus, onzen Heer. Amen.

BETROUWEN IN DE OFFERANDE.

Hanc igitur.

Hier strekt de priester de handen uit over de giften, die geheiligd worden, en door de oplegging der handen, als lid der Kerk, vereenigt hij zich met het offer, om met hetzelve opgedragen en geofferd te worden; en als bedienaar der Kerk en priester van den Allerhoogste neemt hij en stelt hij zich, als het ware, in den naam en door het gezag van God, in het bezit des slagtoffers, in zoo verre het de plaats der menschen genomen heeft, die het slagtoffer van Gods verbolgenheid en regtvaardigheid moesten zijn. Het is uit dezen staat van goddelijke veroordeeling, dat wij getrokken worden door de opoffering, welke Gods Zoon van zich zelven aan zijnen Vader gedaan heeft, om de straf te dragen, welke wij door onze zonden verdiend hadden, en om hem eene genoegzame voldoening te geven, waartoe wij buiten staat waren.

Deze pligtpleging, welke de priester hier doet met de handen over het op te dragene slagtoffer uit te strekken, is eene navolging van hetgene Mozes van Godswege aan de priesters der oude

wet voorschreef. *Wanneer men*, zegt hij, *eene offerande voor de zonde zal opdragen, zal de priester de hand over het hoofd des slagtoffers uitsteken, en alsdan zal het gunstig aangenomen worden en tot boete der zonden verstrekken.* (Levit. ch. 1, 4.)

Wij smeeken u dan, Heer, de hulde gunstiglijk aan te nemen, welke wij u bewijzen door deze opdragt, en ook die van uwe geheele Kerk is: verleen ons, tijdens de dagen van dit sterfelijke leven, den vrede, die van u komt; behoed ons van de eeuwige verwerping, en stel ons onder het getal uwer uitverkorenen; door onzen Heer Jezus Christus. Amen.

Quam Oblationem.

Wij bidden u, o God, deze offerande te zegenen, haar te stellen onder het getal van die, welke gij goedkeurt; haar aan te nemen; een waardig offer er van te maken, waardoor wij u eene redelijke en geestelijke eeredienst bewijzen; zoo dat zij voor ons worde het ligchaam en het bloed van uwen welbeminden Zoon, onzen Heer Jezus Christus. Amen.

Voor ons, dat is te zeggen, om ons de gaven mede te deelen, welke hij, door de opoffering van zijn ligchaam en bloed, verdiend heeft, de genade van de geheele vergiffenis onzer zonden en van al de hulp, die ons noodig is, om het werk onzer zaligheid te voltrekken.

Bij de Consecratie.

Dat de hemel zich opene, en de regtvaardige op de aarde nederdale, en dat de zondaren de vertroosting genieten van aldaar hunnen Verlosser

te zien. Kom, Heer, kom, liefderijke Hersteller der wereld; kom een geheim voltrekken, dat als het kort begrip van al uwe wonderdaden is; kom eene verandering uitwerken, welke wonderbaarder is, dan de schepping van het heelal.

Bij de Opheffing.

Nadat Jezus Christus zich, volgens zijne belofte, tegenwoordig gesteld heeft, aanbidt hem de priester met eene kniebuiging, en heft hem op, om hem aan het volk te toonen, en door hetzelve aangebeden te worden.

Vereenig in dit eerbiedwaardig oogenblik, al uwe krachten, om in de verhevene gevoelens van aanbidding te treden, waarin zich de hemelsche Geesten bevinden, die het altaar omringen, en zich voor den Opperheer van hemel en aarde vernietigen: zie hen, met de oogen des geloofs, door eene heilige siddering bevangen, en te gelijk verslonden door de vlammen der vurigste liefde voor den oneindig heiligen, oneindig beminnenswaardigen God, den God, zoo mild in weldaden; denk, dat, zoo hij wel van den troon zijner heerlijkheid wil nederdalen, zulks is, om u de schatten zijner genade te brengen; o! ontvang zijn weldoend bezoek niet vruchteloos; eenmaal zoudt gij het vragen, gij zoudt er naar verlangen, en welligt zou het te vergeefs zijn! Aanbidding, berouw, liefde, dankbaarheid, onderwerping, hoop, ziedaar wat gij op dit oogenblik uwen goddelijken Verlosser moet aanbieden, die vol zachtmoedigheid en met de belofte zijner eindelooze barmhartigheid tot u komt: zondaren wie gij ook wezen moogt, komt uwen God, uwen Zaligmaker te gemoet!

O salutaris Hostia.... O slagtoffer der zaligheid, dat ons den hemel opent, de geest der duisternissen levert ons eenen geweldigen strijd, versterk ons tegen zijne aanvallen.

Ecce panis Angelorum.... Zie het brood der Engelen, dat het voedsel der menschen is geworden, het is waarlijk het brood der kinderen, dat den dieren niet moet toegeworpen worden.

Bone Pastor.... Goede Herder, waarachtig brood, Jezus, ontferm u onzer: Wees ons voedsel en onze steun; doe ons de ware goederen genieten in het land der levenden. Wees onze geleider, tot dat hemelsche Vaderland; toon ons steeds den weg aan, die naar hetzelve geleidt, breng ons op het regte spoor, zoodra wij van hetzelve afwijken, houd ons op dat heilige pad, tot dat wij in die haven komen, waar gij de belooning uwer trouwe schapen zijt.

Vervolg van den Canon na de Opheffing.

Zoodra de priester den kelk, na de opheffing, weder op het altaar gesteld heeft, bedekt hij denzelven, en maakt hij, uit eerbied, eene kniebuiging: hij herhaalt dit, tot aan de nuttiging, telken reize, dat hij den kelk ontdekt of dekt. Terwijl hij, om zoo te spreken, Jezus Christus tusschen zijne handen heeft, bidt hij God zijnen Vader, voor de levenden en overledenen, vol betrouwen op de tegenwoordigheid van Jezus, die voor ons spreekt, en onze gebeden allerkrachtigst maakt.

Letterlijke vertaling van het vervolg van den *Canon* tot aan den *Pater noster*.

Unde et memores.

Nadat de priester, na de woorden der *Conse-*

cratie van den kelk, het bevel, door Jezus Christus gegeven, toen hij zijn eigen ligchaam en bloed geconsacreerd had: *Zoo menigwerf gij dit zult doen, zult gij het doen ter mijner gedachtenis*, uitgesproken heeft, vervolgt hij met deze woorden:

Het is hierom, Heer, dat wij, uwe dienaren, en met ons, uw heilig volk, ons herinnerende aan het gelukzalige lijden van uwen Zoon, Jezus Christus, onzen Heer, aan zijne opstanding uit het graf, over de hel zegepralende, en aan zijne heerlijke opklimming ten hemel, uwe onvergelijkelijke Majesteit opdragen hetgene de gift zelve is, welke wij van u ontvangen hebben, het zuivere offer, het heilige offer, het vlekkelooze offer, het heilige Brood des levens, dat geen einde zal hebben, en den kelk der eeuwige zaligheid.

Supra quæ.

Gewaardig u, Heer, gunstig neder te zien op de opdragt, welke wij u van de heilige offerande, van dit vlekkelooze Slagtoffer doen; gewaardig u, die aan te nemen, gelijk het u behaagd heeft, de geschenken van den regtvaardigen Abel, uwen dienaar, de offerande van onzen Aartsvader Abraham, en die van Melchisedech, uw opper-Priester, aan te nemen.

Supplices te rogamus.

De priester buigt zich diep neder, om zich voor God te verootmoedigen en hem de vurigheid van zijn gebed betuigende, zegt hij het volgende:

Wij smeeken u, o almogende God, te bevelen, dat deze geschenken door de handen van uwen heiligen Engel, op uw verheven altaar gedragen

worden, in de tegenwoordigheid uwer goddelijke Majesteit, opdat wij allen, wie wij ook zijn, welke aan dit altaar deelachtig geworden zijnde, het ligchaam en bloed van uwen Zoon zullen genuttigd hebben, vervuld worden met al uwe zegeningen en al de genaden des hemels; door onzen Heer Jezus Christus. Amen.

GEDACHTENIS DER OVERLEDENEN.

Memento.

Wees ook, Heer, gedachtig uwer dienaren en dienaressen N. en N., die, geteekend met het teeken des Geloofs, hun sterfelijk leven voor ons hebben geëindigd, om in den slaap des vredes te rusten.

Hier blijft de priester een weinig stil, om in het bijzonder aan God de overledenen aan te bevelen, voor welke hij wil bidden, en voornamelijk dengenen, voor wien hij het heilige Misoffer moet opdragen. Daarna gaat hij voort:

Wij smeeken u, Heer, hun door uwe barmhartigheid, en aan allen, die in Jezus Christus rusten, de plaats van verkoeling, licht en vrede te verleenen, door denzelfden Jezus Christus, onzen Heer. Amen.

Nobis quoque peccatoribus.

De priester zegt deze drie woorden op eenen hoogeren toon, opdat de omstanders dezelve zouden kunnen hooren, zich met hem vereenigen en gezamenlijk de goddelijke barmhartigheid afsmeeken.

Ook voor ons, zondaars, die uwe dienaren

zijn en op uwe groote barmhartigheid hopen, gewaardig u, ons ook deel te geven in het hemelsche erfdeel, met uwe heilige Apostelen en Martelaren, met Joannes, Stephanus, Matthias, Barnabas, Ignatius, Alexander, Marcellinus, Petrus, Felicitas, Perpetua, Agatha, Lucia, Agnes, Cecilia, Anastasia, en met al uwe Heiligen. Gelief ons in hun heilig gezelschap aan te nemen, en geen acht te geven op onze verdiensten, maar toegevend te zijn jegens ons: door onzen Heer Jezus Christus, door wien gij Heer, deze goederen steeds voortbrengt, heiligt, levend maakt, zegent en ons geeft. Dat u door hem, met hem en in hem alle eer en glorie gegeven worde, o God, almogende Vader, in de eenheid van den heiligen Geest.

Deze laatste woorden: *door hem*, *met hem en in hem*, enz., zeggende, maakt de priester driemaal het teeken des kruises met de heilige Hostie over den kelk, om aan te toonen, dat God alleen, door de kracht der offerande, welke Jezus Christus aan het kruis heeft opgedragen, vereerd wordt. Vervolgens maakt hij er twee over het altaar, om aan te duiden, dat het door het kruis is (waarvan het altaar een afbeeldsel is, omdat gelijkelijk de offerande op hetzelve voltrokken is) dat de heilige Drievuldigheid, die hier genoemd wordt, alle eer en glorie ontvangen heeft.

Deze woorden: *u alle eer en glorie gegeven worde*, uitsprekende, heft de priester den kelk en de heilige Hostie een weinig omhoog. Voor de twaalfde eeuw, was er in de Mis geene andere opheffing van het ligchaam en bloed van Jezus Christus, dan deze. Alstoen verhief de priester dezelve hoog genoeg, dat het volk Jezus Christus konde zien en aanbidden, door wien de heilige Drievuldigheid alle eer en heerlijkheid bewezen werd.

Deze kleine opheffing is nog een voetspoor en overblijfsel van het oude gebruik.

Na dit laatste gebed van den Canon geëindigd te hebben, spreekt de priester, een weinig luider, om het volk zijne toestemming te vragen, in al hetgene hij in hunnen naam tot God zoo even heeft gezegd.

Vers. In alle eeuwen der eeuwen.
Antw. Amen.

VIJFDE DEEL DER H. MIS.

DE BEREIDING TOT DE NUTTIGING.

Voorrede van het gebed des Heeren.

Oremus.

Door de heilzame voorschriften van Jezus Christus opgewekt, en door de goddelijke leering onderwezen, durven wij zeggen:

Pater noster.

Onze Vader, die in de hemelen zijt; geheiligd zij uw naam. Ons toekome uw rijk. Uw wil geschiede op de aarde, als in den hemel. Geef ons heden ons dagelijksch brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onzen schuldenaren. En leid ons niet in bekoring. Maar verlos ons van het kwaad. Amen.

In de plegtige Missen zou men, tijdens het zingen van het *Pater Noster* de uitbreiding van

het gebed des Heeren kunnen lezen: zie de inhoudstafel.

Libera nos.

De priester met eene stille stem *Amen* antwoordende, wil hierdoor zeggen: *Ja*, *mijn God*, *ik vraag u*, *in den naam der geheele vergadering*, *dat gij ons van alle kwaad gelieft te verlossen*; en hij breidt daarna deze vraag uit, door een gebed, gedurende hetwelk men zal kunnen zeggen:

Libera nos.

Mijn God, verlos mij van de zonden van mijn voorgaand leven, en waarvan ik aan uwe regtvaardigheid rekening moet geven: onttrek mij aan mijne kwade gewoonten, en aan mijne altoos voortdurende ongeregelde geneigdheden, die mij tot het kwaad uitlokken. Eindelijk, mijn God! verlos mij van den duivel, van de wereld, van het vleesch en van den eeuwigen dood.

De priester eindigt dit korte gebed, makende met de *Pateel* het teeken des kruises over zich, daarna kust hij dezelve: dit is, omdat de laatste woorden eene vraag bevatten, waardoor hij Gode den vrede vraagt, waarvan de *Pateel* het werktuig of zinnebeeld is, en wij dezen vrede, de vriendschap des Heeren, niet kunnen bezitten, dan door de verdiensten van het kruis. De *Pateel* is het zinnebeeld van dien vrede, omdat ze het schoteltje is, waarop men het ligchaam van Jezus Christus zegt, dat tot teeken van vrede en verzoening, moet uitgedeeld worden.

Na dit teeken des kruises en den kus der *Pateel*, breekt de priester de hellige Hostie, om Jezus Christus na te volgen, die het heilige brood brak,

voordat hij het aan zijne apostelen ronddeelde: hij laat een klein gedeelte in den kelk vallen, om de vereeniging van het ligchaam en bloed van Jezus, in zijn heerlijke opstanding, aan te duiden.

Vervolgens de oogen op de gedaante van het brood vestigende, drukt hij, terwijl hij op zijne borst slaat, tot driemaal toe, op het zien van Jezus Christus, de gevoelens uit, die den H. Joannes den Dooper bezielden, toen hij den Zoon Gods zag: *Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, ontferm u onzer.*

Het Agnus Dei.

Mijn Zaligmaker, Jezus Christus, gij zijt het ware Lam Gods, opgeofferd om onze zonden uit te wisschen; maak, dat wij, door uwe genade, na de vergeving onzer zonden bekomen te hebben, een nieuw leven leiden, en verleen ons de liefde tot, en den vrede met onzen evennaaste, welke gij zoo zeer aanbevolen hebt, en die zoo noodzakelijk zijn, om deelgenoot te worden van de uitwerkselen der heilige Communie.

Na driemaal het *Agnus Dei* gezegd te hebben, stiert de priester, diep nedergebogen, een gebed tot God, om hem te smeeken zijnen vrede aan de Kerk te vergunnen, en eene ware eendragt tusschen al hare leden daar te stellen, eene vereeniging van den geest en hart, die liefde, waarvan Jezus Christus gezegd heeft, dat het door haar is, dat men zijne ware leerlingen zal kennen. In de plegtige Missen, staat de Priester, na het altaar gekust te hebben, regtop en wenscht den vrede aan den Diaken, en door dezen aan de geestelijkheid en het aanwezende volk. Hij kust het altaar, om aan te duiden, dat hij den vrede niet kan

geven, dan na dien alvorens zelf van Jezus Christus, die door het altaar afgebeeld wordt, ontvangen te hebben. Gedurende den vredekus moeten de aanwezenden vragen, om met een ieder in vrede te leven, en nimmer door hunne schuld, de eendragt te verbreken, die onder de Christenen, welke alle broeders en in Christus ingelijfd zijn, moet heerschen.

Het gebed voor den vrede is gevolgd door twee andere, door welke de Priester van God de vrucht der offerande en communie afsmeekt.

Om in dit oogenblik volmaaktelijk in den geest der kerk te treden, en zich inniger met den Priester te vereenigen, zoude het te wenschen zijn, dat al de aanwezenden rein genoeg waren, om werkelijk tot de heilige Tafel te naderen. Laat ons, zoo wij dit geluk niet hebben, Jezus Christus smeeken, dat hij het ons ten spoedigste verleene, en ons zelven teedere genegenheden tot hem, een diep berouw over onze misdrijven, en een levend verlangen om hem te ontvangen, inboezeme, ten einde ten minste geestelijk te communiceren. Jezus Christus vergunt dikwijls aan eene welgedane geestelijke communie dezelfde genade, welke hij aan eene werkelijke communie zou geven.

HET DOMINE NON SUM DIGNUS.

en de Nuttiging.

Wanneer de priester gaat nuttigen, zegt hij driemaal met een diep gevoel zijner onwaardigheid: *Heer, ik ben niet waardig, dat gij komt onder mijn dak, maar spreek slechts een woord, en mijne ziel zal gezond worden.* Deze woorden zijn die van den hoofdman des Evangelies nagevolgd, en passen

volmaaktelijk den Christen, die, steeds der mededeelingen en genade van eenen God onwaardig, geene andere aanspraak daarop heeft, dan zijne groote barmhartigheid: dat hij dan, door zijne ootmoedigheid en heilige gesteltenissen, trachte God te bewegen van op zijn vurig gebed met de troostvolle woorden, die eertijds den melaatschen de gezondheid wedergaven, te antwoorden: *Ik wil het, wees gezond.*

Gebed voor de geestelijke Communie.

Heer Jezus, ik beken, dat gij het ware levende brood zijt, van den hemel nedergedaald, en dat gij met ziel en ligchaam en met uwe godheid, door eene bewonderenswaardige goedheid, eene hartroerende barmhartigheid en eene wonderbare magt, wezentlijk tegenwoordig zijt onder deze gedaante van brood en wijn, om ons met u zelven te voeden. Ik aanbid u alsdan uit al de opregtheid van mijn hart.

Ik geloof, dat gij in dit aanbiddelijke Sacrament eindelooze schatten en hemelsche genaden besluit, waaraan mijne behoeftige en ellendige ziel vuriglijk verlangt deel te hebben.

Ik geloof aan de woorden, welke gij gesproken hebt: *wie mijn vleesch eet, en mijn bloed drinkt, die blijft in mij en ik in hem.... hij zal in eeuwigheid leven.* Zie mij hier, o levend brood! ellendig en kwijnend van honger en dorst, aan eindelooze zwakheden onderworpen. O hoe zeer verlang ik u te nuttigen, opdat ik, met u, opperste geneesheer onzer zielen, vereenigd zijnde, geheel en waarlijk, door uw leven, moge leven.

Ik beken nu, met schaamte overdekt en met een diep leedwezen over mijne zonden, dat ik

niet waardig ben, dat gij in mijne woning komt: ik durf u dan mijne ziel niet laten binnen treden, om U aldaar te huisvesten, door werkelijk uw heilig ligchaam te ontvangen: maar ik weet en geloof met den hoofdman van het Evangelie, dat, ofschoon gij afwezend zijt, dat is te zeggen, ofschoon ik de heilige Commnuie niet ontvang, gij echter met een enkel woord mijne ziel kunt reinigen van al wat haar onwaardig maakt om u te ontvangen.

Ach! gewaardig u dit woord van sterkte en heiligmaking uit te spreken: genees, door de almogende zalving uwer genade, mijne kranke ziel, en haast u uw verblijf in haar te komen vestigen, om haar in haren honger te voeden, en in hare uiterste zwakheid te versterken; gij, die volgens den wil uws vaders en de werking des heiligen Geestes, door uwen dood het leven aan de wereld hebt gegeven: voed mij, maak mij levend, heilig mij door uw gezegend ligchaam en bloed.

O beminnenswaardige God! gij, wien ik voortaan boven alles wil beminnen, maak, dat ik u nooit meer beleedige: vergun mij uwe genade om deze en die zonde.... te vlugten, aan welke ik mij zoo gemakkelijk, zoo dikwijls pligtig maak: hecht mij aan u door de banden der vurigste liefde, en verzeker mijne getrouwheid hier op aarde, opdat ik het onuitsprekelijke geluk moge smaken van u in de eeuwigheid te beminnen en te bezitten.

Deze oefening van eene geestelijke communie kan ook dienen voor de bezoeken aan het allerheiligste Sacrament gedurende den dag bij voorbeeld, gedurende het lof.

Beknopt voorschrift van Fénélon.

Heer! ofschoon ik, door mijne zonden en trouwelooshedeu, onwaardig ben tot uw altaar te naderen, en u, door de heilige Communie, te ontvangen, durf ik nogtans smeeken mij eenig deel in uwe barmhartigheden te vergunnen. Gewaardig u, mij de genade te verleenen van deelachtig te worden aan de verdiensten uwer offerande: verlicht mijnen geest, versterk mijnen wil, en reinig mijn hart, opdat ik niet meer dan aan u denke, niets meer, dan u alleen, uit liefde tot u, beminne, maak, door uwe genade, dat ik niets meer verlange, dan voor u te leven, te lijden en te sterven.

ZESDE EN LAATSTE DEEL DER H. MIS.

BEVATTENDE DE DANKZEGGING.

De nuttiging is gevolgd door twee afwasschingen, uit eerbied voor het ligchaam en bloed van Jezus Christus: de eerste, opdat er niets in den mond des priesters van over blijve, ten tweede, opdat er niets blijve van de heilige gedaanten in den kelk of aan zijne vingeren. Terwijl hij deze afwasschingen nuttigt, vraagt hij nogmaals de vergeving der zonden, de genade van een heilig leven en den prijs des eeuwigen levens. De gebeden, welke hij daarna zegt, zijn eene dankzegging om God te bedanken voor de groote weldaad, welke hij hem en het christene volk daar even

heeft bewezen, en tevens eene nieuwe betuiging van trouwheid. Al de aanwezenden moeten zich dan met den priester vereenigen, om hunne dankbaarheid te bewijzen, en hun opregt voornemen te betuigen van voortaan een christelijk leven te leiden.

De laatste Gebeden.

Wat zal ik u wedergeven, Heer, voor al de weldaden, waarmede gij mij overladen hebt? Hoe zal ik u immer de dankbaarheid kunnen bewijzen, welke ik u, voor zoo veel goedheid, voor zoo veel liefde verschuldigd ben! Ontvang, bid ik u, om in mijne onmagt te voorzien, de lofbetuigingen der regtvaardigen op aarde, van de goddelijke Maria, de zuiverste der maagden, van al uwe Engelen en Heiligen in den hemel.

Ik ga heen, zoo ik hoop, gezuiverd door uwe heilige geheimenissen; door uwe genade geholpen, zal ik trachten mij te beveiligen tegen al datgene, wat mij op nieuw zou kunnen bezoedelen; ik zal over mijne zinnen waken, opdat de dood, door de zonde, geenen ingang meer in mijne ziel vinde, en ik zal niet ophouden u ootmoedig en vurig te bidden, ten einde gij mij, tot mijnen laatsten zucht, tegen de vijanden mijner zaligheid verdediget. Maak mij getrouw aan deze heilige voornemens, welke gij, o mijn God! o mijn Vader! mij hebt ingegeven: ik smeek u om dezelve, door Jezus Christus, uwen Zoon, onzen Heer.

Het ite missa est.

Nadat de gebeden gedaan zijn, keert de priester zich weder naar het midden des altaars, bij

kust de plaats, waar de overblijfselen der Heiligen rusten, keert zich om naar het volk, en na hetzelve de goddelijke gaven toegewenscht te hebben, door de woorden: *Dominus vobiscum*, zendt hij het weg, zeggende: *Gaat, de mis is geëindigd*; en het volk dankt God, door deze woorden: *Deo gratias: God zij dank.*

De priester zich daarna weder naar het altaar omkeerende, buigt zich diep neder, en stiert een laatste gebed tot de heilige Drievuldigheid, waarin hij haar op nieuw *het werk bij uitstekendheid*, hetwelk hij zoo even heeft voltrokken, aanbiedt, terwijl hij haar vraagt, dat hetzelve het onderpand zijner zaligheid en van die van het geloovige volk moge wezen. Vervolgens het altaar kussende, om zelf de zegening van Jezus Christus, door het altaar afgebeeld, te ontvangen, heft hij de handen hemelwaarts, om te toonen, dat het aan dezen Opperpriester, die in den hemel, aan de regterhand van den troon der opperste Majesteit gezeten is, toekomt, het geloovige volk, door de verdiensten van zijne geheimenissen en van zijn kruis, voor de eeuwigheid te zegenen. Hij keert zich daarna om tot het volk en zegent het in den naam van de drie Personen der allerheiligste Drievuldigheid, terwijl hij over hetzelve het teeken des kruises maakt, om te leeren, dat het slechts door het kruis is, dat wij in de hemelsche zegeningen, deel kunnen hebben.

In de Missen, in welke de *Gloria in excelsis* niet is gezegd geworden, zegt de priester, in stede van *ite missa est*, naar het altaar gekeerd,

Vers: *Laat ons den Heer zegenen;* waarop het volk, even als op *ite missa est*, antwoordt: *God zij dank.*

Terwijl de priester den zegen geeft, behoort het

volk zich onder de hand des Heeren te verootmoedigen, en hem te smeeken van het door de bediening des priesters te zegenen.

De godsvrucht der laatste eeuwen heeft het gebruik ingevoerd, hetgene door den Paus Pius V in eene wet is veranderd, van aan het altaar, het begin des Evangelies van den H. Joannes te lezen, waarin de godheid van Jezus Christus in de grootheid der eeuwige raadsbesluiten, die den Zoon Gods op de aarde hebben doen nederdalen, in zulke verhevene uitdrukkingen vermeld zijn. De geheele godsdienst is in die woorden besloten. Het volk moet hetzelve regtstaande en met eerbied aanhooren, en Jezus Christus vragen, dat hij ons de genade verleene, van tot den dood toe de hoedanigheid van kinderen Gods te behouden, welke hij ons door zijne Menschwording, zijnen Dood, zijne Opstanding en Hemelvaart verdiend heeft.

GEBED

Terwijl de priester, in het midden des altaars nedergebogen, bidt, voor dat hij den *zegen* geeft.

O mijn God! geef geen acht op mijne onwaardigheid; maar niets inziende dan uwe onuitputbare barmhartigheden en de verdiensten van het goddelijke Lam, dat opgeofferd is geworden, om de zonde der wereld uit te wisschen, doe over mij den overvloed uwer zegeningen nederdalen.

Gebed gedurende het laatste Evangelie.

Eeuwig woord, waardoor alles is gemaakt en dat in de volheid des tijds, voor ons vleesch geworden zijnde, deze eerbiedwaardige en verhevene offerande ingesteld hebt, wij bedanken u

hiervoor met den diepsten ootmoed. Dat alle Engelen en Heiligen des hemels u daarom loven, en maak, dat wij zelve beginnen u te zegenen op de aarde, door ons gedurende dezen dag en al den tijd, welken gij ons nog in de wereld vergunnen wilt, op zoodanige wijze te gedragen, als onze goddelijke aanneming waardig is.

Blijft na de Mis nog eenige oogenblikken overwegende, alvorens de kerk te verlaten; bedank God en vraag, dat het bijwonen des heiligen Misoffers, voor u niet vruchteloos zij. Tot dankzegging kunt gij het *Te Deum* lezen. Zie *godvruchtige oefeningen voor den zondag.*

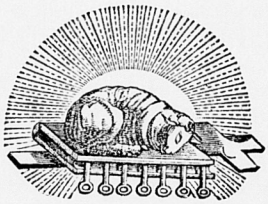

DE NAVOLGING

VAN JEZUS CHRISTUS.

EERSTE BOEK.

VERMANINGEN, WELKE VOOR HET GEESTELIJK LEVEN NUTTIG ZIJN.

I. HOOFDSTUK.

Men moet Christus navolgen, en alle ijdelheden der wereld versmaden.

1. *Die mij volgt*, zegt de Heer, *wandelt niet in de duisternissen* (Johan. 8, v. 12.) Dit zijn de woorden van Christus, waardoor wij vermaand worden, om zijn leven en zijne deugden na te volgen, indien wij waarlijk verlicht en bevrijd willen worden van alle blindheid des harten.

Dat dan onze grootste betrachting zij, het leven van Jezus Christus te overwegen.

2. De leering van Christus gaat alle leeringen der Heiligen verre te boven: en wie den geest van Christus had, zou daarin het verborgen hemelsch manna vinden.

Doch niet zelden gebeurt het, dat velen, al hooren zij dikwijls het heilige Evangelie, weinig smaak daarin gevoelen, omdat zij den geest van Christus niet hebben.

Zoo wie dan volkomen en met smaak de woorden van Christus wil verstaan, die moet trachten

om zijn leven gelijkvormig te maken aan dat van Christus.

3. Wat zal het u baten diepzinnig over de heilige Drievuldigheid te redetwisten, indien gij bij gebrek van ootmoedigheid, aan de heilige Drievuldigheid mishaagt?

Voorwaar, verhevene woorden maken niemand heilig of regtvaardig, maar een deugdzaam leven maakt den mensch aangenaam aan God.

Liever heb ik eene opregte vermorzeling des harten te gevoelen, dan de beschrijving daarvan te weten.

Al wist gij den geheelen Bijbel van buiten en daarbij al de gezegden van al de wijsgeeren, wat zou dit alles zonder de liefde en de genade Gods baten?

Ijdelheid der ijdelheden! alles is ijdelheid (Eccl. 1, v. 2,) behalve God te beminnen, en hem alleen te dienen.

De opperste wijsheid is, dat men door het versmaden der wereld, naar het hemelsche rijk streeft.

4. Het is dan loutere ijdelheid, de vergankelijke rijkdommen dezer wereld te zoeken, en op dezelve zijne hoop te stellen.

Het is ook groote ijdelheid, eerambten na te jagen en zich tot hoogen staat te verheffen.

Het is ijdelheid, de lusten van het vleesch te volgen, en datgene te verlangen, waarom men hier namaals zwaar moet gestraft worden.

Het is ijdelheid een lang leven te wenschen, en weinig bezorgd te zijn voor een goed leven.

Het is ijdelheid alleen bezorgd te zijn voor het tegenwoordige leven, en niet op de toekomst te denken.

Het is ijdelheid, datgene te beminnen, wat

zoo snel voorbijgaat, en zich niet daarhenen te spoeden, waar de eeuwige blijdschap te wachten is.

5. Gedenk dikwijls deze spreuk van den wijzen Man: *het oog wordt niet verzadigd door te zien, noch het oor door te hooren* (Eccles. 1, v. 8.)

Arbeid dan om uw hart van de liefde der zigtbare dingen af te trekken, om u tot de onzigtbare te wenden: want zij, die hunne zinnelijkheden volgen, besmetten hun geweten, en verliezen de genade Gods.

OEFENING.

Om volmaakt Jezus Christus te vereeren, en door de eer, die men hem bewijst, den pligt van een opregt Christen te vervullen, moet men zich bevlijtigen om hem te kennen, te beminnen en na te volgen: dit is volstrekt noodzakelijk tot het eeuwige heil van al de Christenen, die niet Christen zijn dan door de kennis, door de liefde en de navolging van onzen Zaligmaker. Zich laten voorstaan van den Heer behagelijk te zijn door de verhevene kennissen, welke men van zijne godheid heeft, zonder te trachten zijne voorbeelden te volgen en te leven, zoo als hij geleefd heeft, dit is de gevaarlijkste aller ijdelheden.

GEBED.

Waartoe zou het mij baten, mijn liefderijke Verlosser, van datgene te bestuderen en te kennen, wat er in uwen Persoon het grootste en in uwe geheimenissen het verhevenste is, indien ik niet alles aanwendde, om mij de verdienste en de vrucht derzelve toe te voegen, door uwe geboden te onderhouden en door uwe deugden te beoefe-

nen, terwijl ik, ter mijner zaligheid, datgene moet weten en doen, wat gij geleerd, en gedaan hebt, namelijk mijne godsdienst kennen en dezelve uitoefenen? Ziedaar de genaden, die ik vraag, o mijn God, en welke ik van u durf verhopen.

II. HOOFDSTUK.

Over het nederige gevoelen van zich zelven.

1. Alle mensch is natuurlijk weetgierig: maar wat baat de wetenschap zonder de vreeze Gods? In de daad, een nederige akkerman, die God dient, is beter dan een hoovaardige wijsgeer, die terwijl hij zich zelven vergeet, den loop der wereld wil begrijpen.

Wie zich zelven wel kent, die heeft klein gevoelen van zich zelven, en schept geen vermaak in de lofspraak der menschen.

Al ware het, dat ik alle dingen der wereld kende, en dat ik in de liefde Gods niet was, wat zou mij zulks bij God baten, die mij volgens mijne werken zal oordeelen?

2. Matig de al te groote begeerte om veel te weten: want daarin is te groote verstrooidheid en bedrog gelegen.

Die veel weten, zijn gaarne gezien, en zij hooren gaarne, dat zij voor wijze mannen gehouden worden.

Er zijn vele dingen, welker kennis aan de ziel weinig of niets baat.

En hij is zeer dwaas, die zich op iets anders toelegt, dan op datgene, wat tot zijne zaligheid dient.

Vele woorden verzadigen de ziel niet; maar een goed leven verkwikt den geest, en een rein geweten baart een groot betrouwen op God.

3. Hoe meerdere en klaardere kennis gij van vele dingen hebt, des te strenger gij zult geoordeeld worden; tenzij dat gij ook zoo veel te heiliger geleefd hebt.

Wil u dan over eenige kunsten of geleerdheid niet verheffen; maar vrees eerder om de kennis die u boven anderen gegeven is.

Indien gij u laat voorstaan, dat gij veel weet: en dit wel genoeg verstaat, zoo weet echter, dat er meerdere dingen zijn, die gij niet weet.

Wil dan geen hoog gevoelen van uwe wetenschap hebben; maar beken veeleer uwe onwetendheid.

Wat wilt gij u zelven verheffen boven iemand, aangezien er velen gevonden worden die geleerder en meer ervaren in de Schriftuur en in de wet van God zijn, dan gij?

Wilt gij iets nuttigs weten en leeren, verlang dan onbekend te zijn, en voor niets geacht te worden.

4. De voordeeligste les is: de waarachtige kennis en verachting van zich zelven.

Niets aan zich zelven toeschrijven, en van anderen altijd goed en verheven gevoelen hebben, is groote wijsheid en volmaaktheid.

Indien gij een ander openlijk zaagt zondigen, of eenige zware fouten bedrijven, zoo zoudt gij nogtans u niet beter moeten achten dan dien, want gij weet niet hoe lang gij in het goede standvastig kunt wezen.

Wij allen zijn krank en broos, doch gij moet niemand kranker houden dan u zelven.

OEFENING.

's Menschen wetenschappen, zegt de H. Schrift, zijn ijdel en nutteloos, zoo hij zich niet toelegt

God te kennen en te beminnen, en om zich zelven te vergeten en te haten. Het eenvoudige en levende geloof van eenen mensch, die zonder aarzelen en zonder te onderzoeken, al datgene gelooft, wat God wil, dat wij gelooven, en die in zijn hart alzoo gesteld is om alles te doen, wat God wil, dat wij voor onze zaligheid zouden verrigten, dit geloof, zeg ik, is verkieslijker boven de goddelijke en menschelijke kennissen, die, zonder dit levend geloof, den geest verhoovaardigen, het hart verdorren, en die tevens vruchteloos voor het eeuwige heil eens Christens zijn.

GEBED.

Genees in mij, o Heer, de gretigheid, die ik in mij koester, om alles te weten; genees mij ook van de onachtzaamheid in het volbrengen van alles, wat ik, ter mijner zaligheid verrigten moet. Immers, gij zult mij niet oordeelen over hetgene ik geweten, maar over hetgene ik, ter mijner zaligheid gedaan, of waaraan ik ontbroken heb. Kan ik mij bevlijtigen om u grondig te kennen zonder u te aanbidden en te bewonderen? Maar kan ik tevens mij toeleggen om mij wel te kennen, zonder mij te haten en mij als niet te achten? O verworpen, verborgen en onbekend leven met Jezus Christus in God, o gij zijt een voortreffelijk middel om de geloovigen te heiligen en zalig te maken! dan helaas, hoe weinig ziet men dit in het Christendom gekend en gevolgd! geef, o Zaligmaker, aan de gansche wereld, van zulk een leven de kennis, de achting, de liefde en de beoefening. Amen.

—

III. HOOFDSTUK.

Over de leering der waarheid.

1. Zalig is hij, die geleerd wordt door de Waarheid zelve, gelijk zij in zich zelve is, en niet door beelden en voorbijvliegende woorden.

Onze meening en onze zinnen bedriegen ons niet zelden, en zien zeer weinig.

Wat baten ons vernuftige redenen over verborgene en duistere zaken, waarover wij in Gods oordeel niet zullen gestraft worden, om dat wij die niet hebben geweten?

Het is eene groote dwaasheid, dat wij, met verzuim van hetgene voordeelig en noodig is, ons opzettelijk bekommeren met ijdele en schadelijke dingen. Waarlijk wij hebben oogen, en wij zien niet.

2. En wat bekommeren wij ons over geslachten en soorten?

Hij, tot wien het eeuwige Woord spreekt, bekommert zich niet met zulke twijfelachtige gevoelens.

Uit het eeuwige Woord komt alles voort, en alle dingen verkondigen dat Woord, *en dit is het begmsel (God zelf,) welke tot ons spreekt.*

Niemand kan zonder hem iets wel verstaan, of regtmatig oordeelen.

Hij, die alle dingen vindt in dat EEN, *(dat God is)* en alle dingen trekt uit dat EEN, en alle dingen ziet in dat EEN, kan gestadig van hart zijn, en in God bevredigd blijven.

O Waarheid! die God zelf zijt! maak mij één met u in de eeuwige liefde.

Het verdriet mij dikwijls veel te lezen of te hooren: want in u is alles, wat ik kan begeeren of wenschen,

Dat in uwe tegenwoordigheid alle leeraars zwijgen, en alle schepselen stom zijn: spreek gij alleen tot mij.

2. Hoe meer iemand bij zich zelven ingetogen en eenvoudiger is, des te meerdere en hoogere dingen begrijpt hij zonder moeite; want hij ontvangt het licht des verstands van boven.

Een zuivere, eenvoudige en bestendige geest wordt niet door veelvuldige werken verstrooid: want hij doet alles ter eere Gods; en in zich zelven rustende, tracht hij van alle eigenliefde ontslagen te zijn.

Wat hindert en kwelt u meer, dan uwe eigene onverstorvene geneigdheid des harten?

Een goed, godvruchtig mensch regelt eerst inwendig al de werken, die hij uitwendig moet doen.

Ook trekken hem dezelve niet tot de lusten der bedorvene neiging: maar hij dwingt die volgens het oordeel der regte reden.

Wie heeft een' sterkeren strijd, dan hij, die tracht om zich zelven te overwinnen?

En dit behoorde ons bijzonderste werk te zijn, te weten: ons zelven te overwinnen, en dagelijks tegen ons zelven sterker te worden, en gedurig te vorderen tot een beter leven.

4. Alle volmaaktheid in dit leven is vermengd met eenige onvolmaaktheid, en al onze bespiegeling is niet zonder eenige duisternis.

De nederige kennis van u zelven is een zekerder weg om tot God te komen, dan de diepe navorsching van eenige wetenschap.

De wetenschap of de eenvoudige kennis van eenige zaak, die in zich zelve goed en van God geboden is, is niet te misprijzen; doch men moet altijd aan een goed geweten en een deugdzaam leven de voorkeur geven.

Maar omdat er velen zijn, die meer trachten om veel te weten, dan om wel te leven, daarom dwalen zij dikwijs, en doen geene of weinige vrucht met hunne geleerdheid.

5. O, indien zij zoo grooten ijver aanwendden om de zonden uit te roeijen en deugden te planten, gelijk zij doen, om twistvragen voor te stellen, dan zou er zoo veel kwaad en ergernis onder het volk, en zoo veel ongeregeldheid in de kloosters niet zijn.

Voorwaar, in den dag des oordeels zal ons niet gevraagd worden, wat wij gelezen, maar wat wij gedaan hebben; noch hoe welsprekend, maar hoe godsdienstig van leven wij zijn geweest.

Zeg mij eens, waar zijn nu al de heeren en meesters, die gij goed gekend hebt als zij nog leefden, en die om hunne geleerdheid groot geacht werden?

Anderen bezitten nu derzelver ambten, en ik weet niet, of zij wel eens aan hen denken. Gedurende hun leven schenen zij iets te zijn, en nu zwijgt men van hen.

6. O hoe spoedig gaat de roem der wereld voorbij! O of hun leven met hunne geleerdheid hadde overeengestemd! dan zouden zij wel gestudeerd en wel gelezen hebben.

Hoe velen, omdat zij weinig bezorgd zijn om God te dienen, gaan er in de wereld door ijdele geleerdheid verloren?

En omdat zij liever groot dan nederig willen zijn, daarom worden zij in hunne gedachten verijdeld.

Diegene is waarlijk groot, die eene groote liefde tot God heeft.

Diegene is in de daad groot, die klein is in zijne eigene oogen, en die het toppunt van eer als een niet acht.

Hij is waarlijk wijs, die, om Christus te winnen, alle aardsche dingen als slijk beschouwt.

Waarlijk wel geleerd is hij, die den wil van God volbrengt, en van zijnen eigenen wil afziet.

OEFENING.

De waarheden bestuderen, niet zoo zeer om dezelve te kennen, dan wel om ze te beoefenen: het eeuwige woord aanhooren, hetwelk meer tot het hart dan tot den geest spreekt, weten hetgene ter zaligheid noodig is, en hetzelve doen, ziedaar wat de wetenschap van den Christen moet uitmaken.

De bespiegelende kennis moede, die de nieuwsgierigheid van mijnen geest streelt, en die mijn hart noch treft, noch verandert, verveelt het mij zoo vele dingen te weten en zoo veel te hooren zeggen over de eeuwige waarheden en over mijne zaligheid, en zoo weinig te doen ter bewerking van mijn eeuwig heil.

GEBED.

O mijn Verlosser, gij, die ons geleerd hebt, dat het niet diegenen zijn, die zeggen: Heer, Heer, welke het hemelrijk zullen binnen treden, maar dezulken, die den wil uws Vaders volbrengen, en hun leven aan hun geloof gelijkvormig maken; schenk ons eenen christelijken geest, een christelijk hart, een christelijk leven. Maak, dat ik, onthecht van alles, en slechts u alleen betrachtende, al mijne kunde, mijne bekwaamheden, geheel mijn geluk en gansch mijne verdienste daarin doe bestaan, om u behagelijk te zijn, u te beminnen, uwe liefde te winnen, en om mij voor het tijdelijke en onvergankelijke, uwer waardig te maken.

IV. HOOFDSTUK.

Over de omzigtigheid in onze handelingen.

1. Men mag aan al de woorden of ingevingen geen geloof hechten; maar men moet eene zaak zeer bedaard en rijpelijk overwegen, en ze naar den wil van God onderzoeken.

Helaas! dikwijls wordt het kwade van onzen naaste ligtelijker geloofd en gezegd dan het goede: zoo zwak zijn wij!

Doch volmaakte menschen gelooven niet ligt al hetgene men zegt: want zij weten wel, dat de menschelijke zwakheid zeer tot het kwade is geneigd, en dat zij zich ligtelijk misgrijpt in het spreken.

2. Het is groote wijsheid, in zijn doen niet overijlend te zijn, en niet hardnekkig te blijven in zijn eigen gevoelen.

Het is ook een deel dezer wijsheid, niet ligtelijk alle woorden der menschen te gelooven, noch hetgene men gehoord of geloofd heeft, dadelijk aan anderen te verhalen.

Vraag altijd raad aan een wijs en godvreezend man, en zoek liever van geleerden onderwezen te worden, dan uw eigen goeddunken te volgen.

Een goed leven maakt eenen mensch wijs volgens God, en in vele dingen ervaren.

Hoe meer iemand in zich zelven ootmoedig en God onderdanig is, des te verstandiger en geruster hij in alle dingen zal wezen.

OEFENING.

Niets is tegenstrijdiger aan de liefde en rampzaliger aan de zaligheid, dan de echte of valsche aanbrengingen van den eenen aan den anderen,

dewijl deze de gemoederen verbitteren, de harten ontroeren, de oneenigheden voeden, en den haat vermeerderen, en dat men over dezelve de vergeving van den Heer niet kan bekomen, zoo men in de biecht, niet vast besloten heeft, van het toegebragte kwaad te herstellen en de personen te verzoenen, tusschen welke men tweedragt heeft verwekt. Men moet derhalve geene dingen overdragen of aan de aanbrengingen geen geloof slaan: en zoo men iets tegen den naaste gehoord heeft, moet men dit bij zich houden, en er aan niemand iets van zeggen.

GEBED.

Verleen mij, o mijn God! dat ik naauwgezet het gebod van liefde jegens mijnen evenmensch nakome, een gebod, dat gij ons gegeven hebt, toen gij ons geboodt den naaste te beminnen, zoo als gij ons bemind hebt; vermits dit gebod volstrekt ter zaligheid noodig is. Geef mij ook tevens die gevoelige liefde, die ons verpligt dezelve in niets te kwetsen, dewijl gij gezegd hebt, dat wanneer men den naaste beleedigt, men alsdan uwen oogappel kwetst. Verleen mij dan, dat ik uw hart geen verdriet aandoe, met eenig ongenoegen aan mijne broederen te veroorzaken.

V. HOOFDSTUK.

Over het lezen der heilige Schrift en andere godvruchtige boeken.

1. Men moet in de heilige Schrift de waarheid, en niet de welsprekendheid zoeken.

De heilige Schrift moet gelezen worden in denzelfden geest, waarin zij geschreven is.

Wij moeten in de heilige Schrift veeleer zoeken

hetgeen onze zaligheid kan bevorderen, dan sierlijkheid van taal.

Wij moeten zoo gaarne eenvoudige en godvruchtige, als verhevene en diepzinnige boeken, lezen.

Laat u niet veel gelegen aan het gezag des schrijvers, hetzij hij weinig of veel geleerdheid gehad hebbe; maar dat de liefde der zuivere waarheid u tot het lezen aanspore.

Vraag niet wie het zegt, maar let voornamelijk op hetgene men zegt.

2. De menschen zijn vergankelijk: maar *de waarheid des Heeren blijft in eeuwigheid* Ps. 116. v. 2.

God spreekt dikwijls tot ons, zonder aanzien van personen, en op verschillende wijzen.

Onze nieuwsgierigheid is ons meermaals hinderlijk in het lezen der heilige schrift, als wij sommige dingen willen begrijpen en doorgronden, die wij eenvoudig behooren voorbij te gaan.

Wilt gij daaruit nut trekken, lees die ootmoedig, eenvoudig en trouw en tracht nooit den naam van geleerden te hebben.

Vraag gaarne, en hoor zwijgend de woorden der Heiligen; heb geen misnoegen in de gelijkenissen der Ouden, want zij worden niet zonder reden voorgesteld.

OEFENING.

Lees de Schrift en de godvruchtige boeken met denzelfden geest, in welken zij geschreven zijn, dat is, lees dezelve, om er de waarheid in op te sporen, om U te onderrigten, u te stichten, om in u een opregt christelijk leven te vormen. Lees de H. Schrift met geloof, ootmoed, eerbied en onderwerping; bid daartoe den H. Geest, die dezelve heeft ingegeven, van ze te mogen verstaan, daarin smaak te vinden en dezelve in het werk te stellen.

GEBED.

Mijn Zaligmaker, spreek tot mijn hart om het te veranderen, terwijl de waarheden, die ik lees, mijnen geest mogen treffen en overtuigen. Geef, dat ik, door het lezen van goede boeken, in uwe wet en in uwen wil onderwezen, mij toelegge om dezelve in alles te volgen, en dat aldus datgene, wat gij mij leert, de regel van mijn gedrag worde! Amen.

VI. HOOFDSTUK.

Over de ongeregelde neigingen. De ware vrede is in het versterven der lusten te vinden.

1. Zoodra de mensch iets op eene ongeregelde wijze verlangt, wordt hij dadelijk in zich zelven ontrust.

De hoovaardigen en gierigaards zijn nooit gerust; maar die arm en ootmoedig van geest zijn, leven altijd in groote vrede.

De mensch, die nog niet geheel in zich zelven verstorven is, wordt ligtelijk bekoord en ook in kleine en nietige dingen overwonnen.

Wie nog zwak in den geest, en nog eenigzins vleeschelijk tot zinnelijk vermaak geneigd is, die kan zich zeer moeijelijk geheel van alle aardsche begeerten losmaken.

En daarom gevoelt hij dikwijls droefheid als hij zich daaraan onttrekt, en is zeer ligt gestoord, als hem iemand wederstaat.

2. Maar indien hij verkregen heeft hetgene hij ongeregeld begeerde, zoo wordt hij terstond door de wroeging zijns gewetens bezwaard, omdat hij zijne drift ingevolgd heeft, die hem tot den vrede, dien hij gezocht heeft, niet baat.

Derhalve is de ware vrede des harten alleen te vinden in het wederstaan aan zijne driften, maar niet in die te volgen of te volbrengen.

Er is uit dien hoofde geen vrede in het hart van eenen vleeschelijken mensch, noch bij iemand. die aan de uitwendige dingen is overgegeven, maar wel in het hart van eenen godvruchtigen, vurigen en geestelijken mensch.

OEFENING.

Na de genade Gods is de vrede des harten het grootste aller goederen; en niets mogen wij sparen om dien in ons te onderhouden. Doch wij kunnen dien vrede der ziel niet vinden, noch hem behouden, dan met aan onze hartstogten en ongeregelde verlangens wederstand te bieden: want hoe meer wij dezelve willen bevredigen, des te minder wij vergenoegd zullen zijn; hoe meer wij dezelve bestrijden, des te minder zij ons lastig zullen vallen: hoe meer wederstand wij haar zullen bieden, hoe meer zullen zij ons in vrede laten.

GEBED.

Geef ons, o God, dien inwendigen vrede, die gewetensrust, die kalmte vol betrouwen die ons van uwe goedheden verzekert, en ons getrouw maakt om aan dezelve te beantwoorden; — dien vrede van God, die alle gevoelens overtreft, die onzen geest en ons hart in uwe liefde bewaart, en welken gij alleen kunt geven. Bedaar onze onstuimige en ongeregelde driften door den moed, welken gij ons, ter overwinning derzelve, zult geven. Geef, dat de begeerlijkheid, die wij in ons gevoelen, aan de rede, de rede aan het geloof, en geheel de mensch aan zijnen God onderworpen zij. Amen.

VII. HOOFDSTUK.

Over het vermijden van ijdele hoop en hoovaardij.

1. Hij is ijdel, die op de menschen of op eenige schepselen zijne hoop stelt.

Schaam u niet, uit liefde van onzen Heer Jezus Christus, andere menschen te dienen en in deze wereld voor arm aangezien te worden.

Steun ook niet op u zelven; maar vestig al uwe hoop op God.

Doe hetgene in uwe magt is, en God zal uwen goeden wil bijstaan.

Betrouw u niet op uwe kunde, noch op de vernuftigheid van eenigen mensch; maar veeleer op de genade van God, die altijd de ootmoedigen bijstaat, en de hoovaardigen vernedert.

2. Beroem u niet op uwe rijkdommen, indien gij die hebt; noch op uwe vrienden, omdat zij vermogend zijn; maar op God, die alles verleent, en nog bovendien zich zelven wil geven.

Wil u ook niet verheffen over de gestalte en schoonheid van uw ligchaam, hetwelk door eene geringe onpasselijkheid ligt gekrenkt of mismaakt wordt.

Schep geen zelfbehagen in uwe bekwaamheid of uw vernuft, opdat gij daardoor aan God niet mishaagt, aan wien alle goed, hetgeen gij natuurlijk hebt, toebehoort.

3. Acht u ook niet voor beter dan een ander, opdat gij wellig van God, die alles weet, wat in den mensch is, niet voor erger gehouden wordet.

Verhoovaardig u niet over uwe goede werken, want verschillend zijn de oordeelen der menschen met die van God, aan wien dikwijls mishaagt wat aan de menschen behaagt.

Indien gij iets goeds in u bevindt, gedenk dat anderen nog wat beters hebben, opdat gij de deugd van ootmoedigheid moogt behouden.

Het zal u niet hinderen, dat gij u onder allen stelt; maar het zal u zeer schaden, zoo gij u boven éénen mensch alleen zoekt te verheffen.

De ootmoedige mensch geniet eenen bestendigen vrede; maar in het hart van den hoovaardige is gedurige afgunst en verontwaardiging.

OEFENING.

Steun slechts op datgene, wat onwankelbaar is, namelijk op God, op wien men alleen kan staat maken; immers niets is zwakker, onzekerder en onstandvastiger dan de mensch, die slechts de dwaling, de arglist en de leugen ten aandeel heeft. Verhoop derhalve alles van God, en verwacht niets van u zelven noch van anderen. Beroem u niet over uwe goede werken noch over uwe kunde; maar geef in en van alle dingen de glorie aan God, aan wien zij alleen toekomt.

GEBED.

Mijn God, daar gij diegenen haat en veracht, welke, door een geheim zelfbehagen, zich in uwe tegenwoordigheid durven verheffen, en dewijl gij diegenen eert en liefhebt, die zich niet dan het kwaad toeschrijven, en al het goede, dat zij doen, aan u toeëigenen, verleen ons die inwendige ootmoedigheid des harten, die ons tot u doet naderen, en uwe liefde doet bekomen; genees in ons dien hoogmoed en die ijdelheid van eenen opgeblazen en trotschen geest, die ons van u verwijdert, en ons uwen haat doet inloopen: en geef ons dit nederig, onderworpen en leerzaam hart voor uwen heiligen wil, hetwelk over ons uwe barmhartigheid trekt.

VIII. HOOFDSTUK.

Over het vermijden van al te groote gemeenschap met de menschen.

1. *Ontdek uw hart niet aan iederen mensch;* maar beraad u over uwe zaken met een wijs en godvreezend man.

Verkeer weinig met jonge en onbekende menschen.

Vlei de rijken niet, en vertoon u ook niet gaarne voor personen van hoogen staat.

Verkeer met ootmoedige, godvruchtige en welgeregelde lieden, en spreek met hen van stichtende dingen.

Houd geene bijzondere gemeenschap met eenig vrouwspersoon; maar beveel in het gemeen alle goede vrouwen aan God.

Zoek met God alleen en met zijne Engelen gemeenschap te hebben, en vermijd den omgang der menschen.

2. Men moet alle menschen beminnen: doch groote gemeenschap met allen is niet dienstig.

Het gebeurt somtijds, dat een onbekend persoon, door zijnen goeden naam, aanzien heeft, die nogtans door zijne tegenwoordigheid degenen stoot, welke hem zien.

Wij meenen somwijlen, door onzen omgang anderen te behagen, maar wij beginnen hun te mishagen, als zij eenige ongeregelde zeden in ons bemerken.

OEFENING.

Vlied de wereldsche gezelschappen, de nutteloze gesprekken, de uitstorting en de genegenheden des harten, die door Gods liefde noc

geregeld noch beheerscht zijn : want dit alles verstrooit eene ziel, verwijdert haar van God, onttrekt haar de ingetogenheid en den innerlijken geest, die zoo noodzakelijk ter zaligheid is, werpt haar in gevaarlijke gelegenheden van te zondigen, en leidt haar langzamerhand in de ongeregeldheid. Dat uwe vrienden personen zijn, die een godvreezend, geregeld en onberispelijk leven leiden; ten einde hun voorbeeld u tot de deugd brenge, en u van het pad der ondeugd verwijdere. Gelukkig is de Christen, die zich aan zijnen Zaligmaker, aan zijne pligten en aan zijne zaligheid gekleefd houdt, en die slechts van en voor God levende, hier reeds op aarde datgene begint te doen, wat hij in de eeuwigheid zal voortzetten.

GEBED.

Geef, o mijn Jezus, dat ik u meer dan mijne ouders, meer dan mijne vrienden, meer dan mij zelven beminne. — Geef, dat ik mij bevlijtige om u te kennen, u te beminnen, u na te volgen; opdat ik, als aan u toebehoorende, niet meer in gevaar zij, zoo als zoo vele Christenen, na mijnen dood voor eenen onbekenden God te verschijnen, en dien ik nooit zou bemind hebben; want zoo ik u in den tijd niet bemin, is het te vreezen, dat ik u in de eeuwigheid niet zal beminnen; en integendeel, indien ik nu geene pogingen onbeproefd laat om u nu te beminnen, heb ik redenen van te hopen van u altijd te beminnen. O geliefde, beminnende en liefdewaardige God, maak dat ik u beminne, en dat ik u als God beminne, dat is, met eene liefde, voor welke alles wijkt, wat in mij is.

IX. HOOFDSTUK.

Over de gehoorzaamheid en onderwerping.

1. Het is iets zeer groots onder gehoorzaamheid te staan, onder eenen overste te leven, en zijn eigen meester niet te zijn.

Veel veiliger is het, onder onderdanen, dan in overheid gesteld te zijn.

Maar velen staan onder de gehoorzaamheid meer uit dwang dan uit liefde: en aan deze is de gehoorzaamheid pijnlijk, en zij morren ligt.

Ook zullen zij de vrijheid des harten niet bekomen, zoo zij zich uit ganscher harte om God, aan de gehoorzaamheid niet onderwerpen.

Ga waar gij wilt, gij zult de rust niet vinden, dan in eene ootmoedige onderwerping onder het bestuur van eenen overste.

De verbeelding van met verandering van plaats, beter te zullen leven, heeft er velen bedrogen.

2. Wel is waar, dat iedereen gaarne zijnen eigen zin volgt, en meer genegen is tot degenen, die van zijn gevoelen zijn.

Maar zoo God onder ons is, moeten wij somtijds van ons eigen gevoelen afgaan, om onzen vrede te behouden.

Wie is zoo wijs en verlicht, dat hij alles volkomenlijk kan weten?

Betrouw u dan niet te zeer op uw eigen gevoelen, maar hoor ook gaarne de gevoelens en den raad van anderen.

Indien uw gevoelen goed is, en gij hetzelve nogtans om God overlaat, en dat van anderen volgt, zult gij daaruit nog meer geestelijk voordeel trekken.

3. Ik heb dikwijls hooren zeggen, dat het ze-

geregeld noch beheerscht zijn: want dit alles verstrooit eene ziel, verwijdert haar van God, onttrekt haar de ingetogenheid en den innerlijken geest, die zoo noodzakelijk ter zaligheid is, werpt haar in gevaarlijke gelegenheden van te zondigen, en leidt haar langzamerhand in de ongeregeldheid. Dat uwe vrienden personen zijn, die een godvreezend, geregeld en onberispelijk leven leiden; ten einde hun voorbeeld u tot de deugd brenge, en u van het pad der ondeugd verwijdere. Gelukkig is de Christen, die zich aan zijnen Zaligmaker, aan zijne pligten en aan zijne zaligheid gekleefd houdt, en die slechts van en voor God levende, hier reeds op aarde datgene begint te doen, wat hij in de eeuwigheid zal voortzetten.

GEBED.

Geef, o mijn Jezus, dat ik u meer dan mijne ouders, meer dan mijne vrienden, meer dan mij zelven beminne. — Geef, dat ik mij bevlijtige om u te kennen, u te beminnen, u na te volgen; opdat ik, als aan u toebehoorende, niet meer in gevaar zij, zoo als zoo vele Christenen, na mijnen dood voor eenen onbekenden God te verschijnen, en dien ik nooit zou bemind hebben; want zoo ik u in den tijd niet bemin, is het te vreezen, dat ik u in de eeuwigheid niet zal beminnen; en integendeel, indien ik nu geene pogingen onbeproefd laat om u nu te beminnen, heb ik redenen van te hopen van u altijd te beminnen. O geliefde, beminnende en liefdewaardige God, maak dat ik u beminne, en dat ik u als God beminne, dat is, met eene liefde, voor welke alles wijkt, wat in mij is.

IX. HOOFDSTUK.

Over de gehoorzaamheid en onderwerping.

1. Het is iets zeer groots onder gehoorzaamheid te staan, onder eenen overste te leven, en zijn eigen meester niet te zijn.

Veel veiliger is het, onder onderdanen, dan in overheid gesteld te zijn.

Maar velen staan onder de gehoorzaamheid meer uit dwang dan uit liefde: en aan deze is de gehoorzaamheid pijnlijk, en zij morren ligt.

Ook zullen zij de vrijheid des harten niet bekomen, zoo zij zich uit ganscher harte om God, aan de gehoorzaamheid niet onderwerpen.

Ga waar gij wilt, gij zult de rust niet vinden, dan in eene ootmoedige onderwerping onder het bestuur van eenen overste.

De verbeelding van met verandering van plaats, beter te zullen leven, heeft er velen bedrogen.

2. Wel is waar, dat iedereen gaarne zijnen eigen zin volgt, en meer genegen is tot degenen, die van zijn gevoelen zijn.

Maar zoo God onder ons is, moeten wij somtijds van ons eigen gevoelen afgaan, om onzen vrede te behouden.

Wie is zoo wijs en verlicht, dat hij alles volkomenlijk kan weten?

Betrouw u dan niet te zeer op uw eigen gevoelen, maar hoor ook gaarne de gevoelens en den raad van anderen.

Indien uw gevoelen goed is, en gij hetzelve nogtans om God overlaat, en dat van anderen volgt, zult gij daaruit nog meer geestelijk voordeel trekken.

3. Ik heb dikwijls hooren zeggen, dat het ze-

kerder is, raad te hooren en te ontvangen, dan raad te geven.

Het kan ook wel gebeuren, dat ieders gevoelen goed zij; maar met anderen niet te willen instemmen, als de rede of de zaak zulks vordert, is een teeken van hoogmoed en hardnekkigheid.

OEFENING.

Welk geluk van niet af te hangen dan van God in den persoon der oversten, die zijne plaats bekleeden! Hoe verdienstelijk is de volstandige oefening der gehoorzaamheid, aangezien zij een aanhoudend werk van verloochening, van verzaking aan zich zelven en van de volmaaktste liefde Gods is! Het is de gehoorzaamheid, die de uitmuntendheid, het geluk en de verdienste van het christelijk en kloosterlijk leven uitmaakt, en die God tot den volkomen meester en eigenaar van onze harten maakt. Maar hiertoe wordt vereischt dat de geest, het hart en de werken zamenspannen om ons de gehoorzaamheid te doen oefenen: de geest met dezelve goed te keuren; het hart met dezelve te beminnen, en de werken met spoedig, edelmoedig en standvastig dezelve te oefenen.

GEBED.

O mijn Zaligmaker, zou ik u de onafhankelijkheid van eenen God kunnen zien slagtofferen voor de gehoorzaamheid, zonder dezelve te beminnen en te oefenen? Zou ik u, gedurende dertig jaren stipt in alles aan de heilige Maagd, uwe Moeder, en aan den heiligen Jozef kunnen zien gehoorzaam wezen, zonder mij te verbinden van naauwkeurig al datgene te onderhouden, wat gij mij door uwe ingevingen, door mijnen regel en door mijne oversten gebiedt? Maar hoe zal ik

naar den tegenzin en den last kunnen luisteren, dien ik in de gehoorzaamheid aantref, ziende dat gij zelfs aan uwe beulen zijt gehoorzaam geweest wanneer zij geboden u op uw kruis te leggen? O mijn Jezus, geef, dat ik mij aan de gehoorzaamheid onderwerpe, om de uwe na te volgen, om u het verlangen te toonen, dat ik beb van u te behagen, en om in alles en altijd uwen heiligen wil te volbrengen. Amen.

X. HOOFDSTUK.

Over het schuwen der overtollige woorden.

1. Vermijd, zoo veel gij kunt, het gewoel der menschen, want de behandeling der wereldsche zaken is zeer gevaarlijk, al is het, dat het met eene eenvoudige meening schijnt te geschieden.

Immers wij worden zeer ligtelijk door eenige ijdelheid besmet en ingenomen.

Ik wenschte wel meermaals gezwegen en onder de menschen niet verkeerd te hebben.

Maar waarom spreken wij zoo gaarne met elkander, daar wij nogtans zeer zelden zonder hinder of wroeging onzes gewetens tot de stilte wederkeeren?

Het is omdat wij door die onderlinge gesprekken van elkander zoeken getroost te worden, en ons hart trachten te verligten, hetgeen door verscheidene gedachten bezwaard wordt.

En nog veel liever spreken wij over dingen, die wij zeer beminnen of verlangen: of van hetgene wij daaraan tegenstrijdig oordeelen.

2. Dan helaas, wij doen dit dikwijls zonder baat en te vergeefs; want die uitwendige troost is een groot beletsel voor den inwendigen goddelijken troost.

Daarom moeten wij waken en bidden, opdat wij den tijd niet ijdel laten voorbijgaan.

Indien u het spreken geoorloofd en dienstig is, zoo spreek van iets stichtends.

De kwade gewoonte en de groote verwaarloozing om voortgang te doen in deugden, zijn oorzaak dat wij zoo weinig op ons spreken letten.

Niet te min draagt een godvruchtig gesprek over geestelijke zaken niet weinig bij tot geestelijken voortgang. bijzonderlijk als personen, die van hart en geest overeenkomen, zich in God vereenigen.

OEFENING.

Waken en bidden, is het eenige middel, hetwelk Jezus Christus in het Evangelie aan eenen Christen geeft, om de zonde te vlugten, om aan de bekoringen te wederstaan en zijne zaligheid te verzekeren. Weinig tot de schepselen en veel tot God spreken, de onnoodige en nieuwsgierige gesprekken vermijden, zijne tong niet gebruiken dan om goede en nuttige dingen te zeggen, is een voortreffelijk middel om eenen inwendigen mensch te worden, om de zuiverheid des harten en den vrede des gewetens te behouden, en om zich innig met God te vereenigen. Eene ziel, die te veel met de menschen omgaat, die gansch wereldsch is en zich met beuzelarijen ophoudet, vindt niet veel smaak in God, houdt zich niet veel met het gebed bezig, en oefent weinig de overweging (meditatie): zaken, die nogtans tot de zaligheid der Christenen zoo nuttig en zoo noodzakelijk zijn. Wat doet gij, verstrooide en dolende ziel, zegt de heilige Augustinus, wanneer gij u door geschapene voorwerpen, vergankelijke vermaken en tijdelijke goederen zoekt te bevredigen? zoekt in u zelven, door de overweging, het ware

en het opperste goed, hetwelk in u is en hetgeen alleen u kan bevredigen.

GEBED.

Heer, geef mij dien inwendigen geest, dien geest van overweging en ingetogenheid, die mij doet acht slaan op de inzigten, die gij wegens mijne ziel hebt en mij getrouw aan uwe genade doet worden. Maak, dat het eerbiedig aandenken aan uwe tegenwoordigheid de bestendige bezigheid van mijnen geest zij, maar een aandenken en eene bezigheid, voor welke alles in mijn hart wijkt: en dat uwe tegenwoordigheid in mij het vervolg van uw leven en de vertroosting van mijne ziel zij. O mijn God, het verdriet mij als banneling buiten uwe tegenwoordigheid te leven en zoo weinig op het aanzien uwer grootheid getroffen te wezen, dat ik niets onderneem om haar te behagen. Wat kan ik in den hemel en op de aarde aantreffen hetgene met u kan vergeleken worden? Gij zijt de God mijns harten: maar geef, dat het onder uwe oogen leve, en dat het altijd in uwe tegenwoordigheid zijnde, niet trachte dan naar het geluk van u in den tijd te behagen, opdat gij deszelfs aandeel in eeuwigheid moogt wezen. Amen.

XI. HOOFDSTUK.

Over het bekomen van den vrede en den ijver om in de deugden te vorderen.

1. Wij zouden veel vrede kunnen genieten, indien wij ons niet wilden bemoeijen met de woorden en werken van andere menschen en met datgene wat tot onze zorg niet behoort.

Hoe kan hij lang in vrede blijven, die zich veel

bemoeit met de zaken van anderen, en die gelegenheid zoekt, om zich met de uitwendige dingen te bekommeren, en zich weinig of zelden inwendig met zich zelven bezig houdt?

Zalig zijn de eenvoudigen, want zij zullen grooten vrede hebben.

2. Waarom zijn sommige Heiligen zoo volmaakt geweest, en zoo opgetogen in geestelijke beschouwingen?

De reden is, dat zij zich hebben bevlijtigd, om zich van alle aardsche begeerten te ontdoen, en daarom zijn zij bekwaam geweest, om met gansscher harte God aan te hangen, en zich zelven geheel met God bezig te houden.

Maar wij zijn te zeer bekommerd met onze zwakheden en te zeer bezorgd en ontrust voor het vergankelijke.

Het gebeurt ook zelden, dat wij een enkel gebrek volkomenlijk overwinnen, en wij worden tot dagelijkschen voortgang niet aangevuurd: daarom blijven wij zoo traag en laauw in de liefde Gods.

3. Indien wij volkomenlijk aan ons zelven verstorven, en van binnen met ijdele zorg niet bekommerd waren, dan zouden wij de goddelijke dingen kunnen smaken en van de hemelsche beschouwing iets ondervinden.

Het grootste en eenigste beletsel is, dat wij van kwade driften en genegenheden niet vrij zijn, en ons ook niet toeleggen om den volmaakten weg der Heiligen in te slaan.

Als er ons eene geringe wederwaardigheid over komt, worden wij aanstonds kleinmoedig, en keeren wij ons tot menschelijken troost.

4. Indien wij, als vrome mannen in den strijd bleven staan, zouden wij voorwaar Gods hulp over ons uit den hemel zien dalen.

Want hij is altijd bereid diegenen bij te staan, welke manmoedig strijden, en op zijne genade betrouwen, en hij zelf beschikt ons de gelegenheid van te strijden, opdat wij de overwinning zouden behalen.

Indien wij in de uitwendige levenswijze den voortgang van een geestelijk leven stellen, zoo zal onze godsvrucht aldra een einde nemen.

Maar laat ons de bijl aan den wortel zetten, opdat wij, van driften gezuiverd, een bevredigd gemoed mogen bezitten.

5. Indien wij elk jaar eene ondeugd uitroeiden, zouden wij welhaast volmaakt zijn.

Maar nu, integendeel, bevinden wij dikwijls, dat wij, in het begin onzer bekeering beter en zuiverder waren, dan vele jaren na de aflegging onzer geloften.

Onze ijver en voortgang behoorden dagelijks aan te groeijen; maar helaas! men houdt het nu voor eene groote zaak, zoo iemand nog een deel van zijnen eersten kan behouden.

Indien wij ons zelven in het begin een weinig geweld aandeden, dan zouden wij daarna alles met gemak en blijdschap kunnen uitwerken.

6. Het valt zeer moeijelijk iets te laten, hetgene men gewoon is te doen; maar het valt nog moeijelijker zijnen eigenwil tegen te gaan.

Maar indien gij nu niet eenige kleine en gemakkelijke dingen kunt overwinnen, wanneer zult gij dan grootere en zwaardere te boven komen?

Wedersta uwe neiging in het begin, en ontmaak u van kwade gewoonten, opdat zij u allengs niet tot grootere zwarigheid brengen.

O! indien gij overdacht hoe grooten vrede gij u zelven, en hoe groote vreugde gij anderen zoudt

aandoen met te leven zoo als het behoort, dan, geloof ik, zoudt gij zorgvuldiger tot uwen geestelijken voortgang wezen.

OEFENING.

Even als er niets tegenstrijdiger is aan den waren vrede, aan het geluk en de rust des levens, dan zich aan zijne ongeregelde lusten over te geven en zich van dezelve de slaaf en het slagtoffer te maken, alzoo ook is er niets geschikter om in ons eene ware gewetensrust voort te brengen, om het geluk van dit leven uit te maken, en onze zaligheid te verzekeren, dan onophoudelijk onze booze geneigdheden te bestrijden en te overwinnen, en in alle gelegenheden wederstand te bieden aan de ongeregelde begeerten van ons hart. Leg u dan ernstig toe om u te versterven, om datgene wat u tegenstrijdt, te overwinnen, om aan de hevigheid uwer lusten te wederstaan en om in alles aan uwen eigen wil te verzaken. En die oplettendheid, die zorg, en dit heilig geweld, hetwelk volstrekt tot uwe zaligheid noodig is, zal u in den tijd en in de eeuwigheid gelukkig maken, aangezien er geen ware vrede des gewetens, noch eenige verdienste te vinden is dan in hetgene men voor God, en tegen zich zelven doet.

GEBED.

O mijn Zaligmaker! hoe gelukkig, vergenoegd en zeker van mijne zaligheid zou ik niet wezen, indien ik, om aan uwe regtvaardigheid door de boetpleging en aan uwe liefde door de getrouwheid te voldoen, datgene verrigtte, wat ik zonder ophouden doe om mijne driften en de aanzoekingen mijner eigenliefde te bevredigen! Duld niet,

Heer, dat ik eenen anderen Meester diene dan u. Verbreek mijne kluisters en verlos mij uit de onregtvaardige slavernij, in welke ik door mijne begeerlijkheden geboeid lig. Mijn hart is gansch voor u. Laat niet toe, dat de ijdelheid, de eigenliefde, de wellust, de luiheid, de gramschap, die vreemde goden, hetzelve verdeelen, of veeleer hetzelve aan de magt uwer liefde onttrekken; want ik gevoel, dat, zoo ik mijn hart tusschen u en mij verdeel, ik u hetzelve onttrek, en dat gij van mij alles of niets eischt. O mijn God, mijn al! o God mijns harten! wees mijn aandeel in eeuwigheid. Amen.

XII. HOOFDSTUK.

Over het nut van den tegenspoed.

1. Het is zeer goed, dat wij somtijds eenige zwarigheid en tegenspoed ondervinden: want zij doen den mensch dikwijls in zich zelven treden, en doen hem gedenken, dat hij hier als in eene ballingschap verkeert, en zijn betrouwen niet op het aardsche moet stellen.

Het is ook goed, dat wij somwijlen opspraak lijden, en dat men ongunstig of verkeerd over ons denkt, zelfs als wij wel doen en eene goede meening hebben: dit dient meermaals om de ootmoedigheid te bevorderen, en bevrijdt ons van ijdele roemzucht.

Want als de menschen ons uiterlijk verachten en kwaad van ons denken, worden wij meer gedreven om God, die de harten doorgrondt, te zoeken.

2. Daarom moest de mensch zich dermate in God vestigen, dat hij den menschelijken troost niet veel noodig had te zoeken.

Als een goed mensch in druk en lijden is, of door kwade gedachten gekweld wordt, dan beseft hij beter hoe noodig hem Gods hulp is, zonder welke hij niets goeds kan verrigten.

Dan ook wordt hij droevig, bidt God, en zucht over de ellenden, die hij lijdt; dan verdriet het hem langer te leven, en wenscht hij ontbonden te zijn van dit ligchaam, om met Christus te wezen.

Dan ook bemerkt hij zeer wel, dat er geene volkomene gerustheid en vollen vrede in deze wereld te bekomen is.

OEFENING.

Men moet den tegenspoed beschouwen als beproevingen der liefde, die dezelve zuiveren en haar bovennatuurlijk in ons doen worden. Indien eenieder de achting en het ontzag voor ons had, welke onze eigenliefde verlangt, en welke zij ons dikwijls wijs maakt te verdienen, zouden wij voor den evenmensch slechts eene verkeering hebben, die ons zou lastig vallen, als eene menschelijke erkentenis en een geheim welbehagen jegens ons zelven. Maar God wil, dat wij overal tegenspraak, onverwachte toevallen en wederstand ontmoeten en lijden van degenen, met welke wij leven, opdat wij hen alleenlijk ten aanzien van hem zouden beminnen, en omdat hij het gebiedt. Gelukkig is een hart, hetwelk door tegenspoed beproefd en door bekoringen gezuiverd wordt, zoo als het goud door het vuur beproefd en gezuiverd wordt. Het is hierdoor, zegt de Wijze-man, dat het waardig wordt met God te zijn, en bekwaam om volgens zijn hart te wezen.

GEBED.

Heer, ondersteun mij in de gelegenheid van

druk en tegenspraak, die gij toelaat dat mij overgezonden worden, en die gij wilt, dat ik zal ondergaan; gedoog niet, dat zij in mij de liefde voor den naaste of mijne getrouwheid jegens u verminderen. Met mijn hart niet te sparen, spaar het uwe, en maak, dat de bekoringen, verre van mij van u te verwijderen, mij meer dan ooit aan u vasthechten, door den dringenden en aanhoudenden nood, dien zij mij van uwe hulp doen gewaar worden, Amen.

XIII. HOOFDSTUK.

Over het bestrijden der bekoringen.

1. Zoo lang wij in deze wereld leven, kunnen wij niet zonder kwellingen of bekoringen wezen. Daarom staat er in het boek Job geschreven: *Het leven van den mensch op aarde is eene bekoring.* Weshalve moet een ieder tegen de bekoringen op zijne hoede en altijd in het gebed waakzaam zijn, opdat de duivel, die nooit slaapt, maar altijd *rondloopt en zoekt wien hij moge verslinden* (1 Pet. 5, v. 8,) geene gelegenheid aantreffe hem te bedriegen.

Niemand is zoo volmaakt en heilig, of hij heeft somtijds eenige bekoringen, en wij kunnen van dezelve niet gansch bevrijd zijn

2. De bekoringen zijn aan den mensch dikwijls zeer nuttig, alhoewel zij lastig en zwaar zijn: want door dezelve wordt hij vernederd, gezuiverd en onderrigt.

Alle Heiligen hebben dit leven in vele kwellingen en bekoringen doorgebragt, en zijn door dezelve in deugden gevorderd.

En zij, die de bekoringen niet konden onder-

gaan, zijn afgevallen en ten laatste van God verworpen.

Men vindt geene orde (*of vergadering*) zoo heilig, noch plaats zoo verborgen, of er zijn eenige bekoringen of tegenheden.

3. Zoo lang de mensch leeft, is hij niet geheel van de bekoringen vrij, omdat wij, sedert wij in begeerlijkheid geboren werden, het beginsel der bekoringen in ons zelven dragen.

Als de eene bekeering of kwelling wijkt, komt er eene andere, en wij zullen altijd iets te lijden hebben, dewijl wij ons eerste geluk verloren hebben.

Vele zoeken de bekoringen te ontvlieden, en zij vallen nog zwaarder in dezelve.

Wij zullen die niet door de enkele vlugt overwinnen; maar door de verduldigheid en ware ootmoedigheid worden wij sterker dan al onze vijanden.

4. Wie de bekoringen alleen uitwendig vliedt, en derzelver wortel niet uitroeit, die zal weinig vorderen: ja de bekoring zal eerder tot hem weder komen, en hij zal het erger hebben.

Gij zult die allengs met Gods hulp beter overwinnen door verduldigheid en langmoedigheid, dan door uwe eigene heftigheid en ongedurigheid.

Neem dikwijls raad in uwe bekoringen, en behandel iemand, die in bekoring is, niet hard; maar vertroost hem zoo als gij begeert dat men u zoude doen

5. De oorsprong van alle kwade bekoringen is de ongestadigheid van gemoed en het kleine betrouwen op God.

Gelijk een schip zonder roer door de golven heen en weder wordt geslingerd, alzoo wordt ook een mensch, die zijn goed voornemen achterlaat,

en nalatig is, gedreven en bevochten door allerlei bekoringen.

Het ijzer wordt door het vuur, en de regtvaardige mensch door de bekoringen beproefd.

Wij weten dikwijls niet wat wij kunnen, maar de bekoring geeft genoeg te kennen wat wij zijn.

Men moet nogtans op zijne hoede zijn, bijzonderlijk in het begin der bekoring: want dan wordt de vijand gemakkelijker overwonnen, als men hem langs de deur van ons gemoed niet laat binnen komen, maar als men hem, zoo haast hij komt kloppen, kloekmoedig buiten de deur te gemoet gaat.

Daarom zegt men gemeenlijk: wedersta het kwade in zijn begin: want het is te lang gewacht de geneesmiddelen te willen bereiden, als de ziekte door verwijl van tijd geheel kwaad en ongeneesbaar geworden is.

Immers in het eerst komt er door den geest eene enkele gedachte, daarna eene sterke verbeelding, hierop volgt het behagen, en eindelijk verkeerde neiging en volkomene toestemming.

Alzoo komt de booze vijand, wanneer men hem in het begin niet wederstaat, allengs dieper in ons hart.

En hoe langer iemand verschuift om wederstand te bieden, des te zwakker hij dagelijks in zich zelven wordt, en des te sterker wordt zijn vijand tegen hem.

6. Sommigen lijden, in het begin hunner bekeering, anderen in het einde, zeer zwakke bekoringen, en eenigen worden bijna gansch hun leven gekweld en bevochten.

Eenigen worden slechts zachtjes bekoord volgens de schikking van Gods wijsheid en regtvaardigheid, die alleen den staat en de verdiensten

der menschen kent, en alle dingen ter zaligheid van zijne uitverkorenen beschikt.

7. Dus moeten wij, als wij bekoord worden, niet mistroostig zijn, maar te vuriger God bidden, dat hij in al onze kwellingen en bekoringen ons wille helpen en bijstaan, die ons ook, volgens het zeggen van den H. Paulus, *in de bekoring zulke hulp zal verleenen, dat wij dezelve zullen kunnen wederstaan.*

Laat ons in alle bekoringen en kwellingen ons zelven in de hand Gods vernederen, dewijl hij degenen, die nederig van geest zijn, zal verlossen en verheffen.

8. In de bekoringen en in het lijden wordt de mensch beproefd, wat voortgang hij gedaan heeft; en daarin zijn de grootste verdiensten gelegen, en schijnt de deugd meer uit.

Het is ook niets groots dat een mensch godvruchtig en vurig is tot God, als hij geene zwarigheid gevoelt; maar indien hij ten tijde van tegenspoed geduldig is, zoo zal er hoop van grooten voortgang wezen.

Sommigen worden voor groote bekoringen behoed, en worden nogtans dikwijls in dagelijksche kleine bekoringen overwonnen, opdat zij, daardoor vernederd zijnde, nooit in groote zaken op zich zelven zouden betrouwen, als zij in de kleine zoo zwak zijn.

OEFENING.

De bekoringen dienen om ons van de geheime verkleefdheid te zuiveren, welke wij tot de ijdelheid en tot de eigenliefde hebben, als ook van het betrouwen, hetwelk wij in ons zelven hebben, met ons het gewigt onzer ellenden te doen gevoelen, met ons van de voldoening eenen

afkeer te geven, en met ons te verpligten van op God alleen te betrouwen. Zij dienen daarenboven nog om ons te verootmoedigen door de ondervinding onzer zwakheden, en door het gevoel van den wortel van verdorvenheid, dien wij in ons dragen. Zij dienen, ten laatste, om ons te onderrigten over de magteloosheid, in welke wij zijn van iets goeds ter zaligheid te doen, of van ons van de zonde te bevrijden zonder de hulp Gods.

GEBED.

Heer, ik gevoel in de groote bekoringen, dat ik niets uit mij zelven kan dan u vergrammen, en dat ik, door de neiging tot het kwaad vervoerd, in gevaar ben van mijn eeuwig verderf in te loopen. Maar ik weet ook, dat gij mij kunt ondersteunen tegen de geweldigste aanvallen mijner driften, en uw apostel verzekert mij hetzelve. Ik zal dus mij zelven mistrouwen en geheel mijn betrouwen in u stellen, en tot u zeggen: Heer, bewaar mij, ik ben op het punt van te vergaan. Ik zal mijne hand, zoo als de heilige Petrus, tot u uitreiken, en ik hoop, dat gij mij niet zult laten vergaan.

XIV. HOOFDSTUK.

Over het vermijden van ligtvaardig oordeel.

1. Keer de oogen op u zelven, en wacht u van eens anders daden te beoordeelen.

De mensch, die een ander wil oordeelen, arbeidt te vergeefs, hij dwaalt meermaals, en zondigt ligtelijk; maar als hij zich zelven beoordeelt en onderzoekt, werkt hij steeds nuttig.

Wij oordeelen gemeenlijk van eene zaak volgens dat ons hart tot dezelve geneigd is, en wij

verliezen dikwijls het juiste oordeel ter oorzake onzer eigenliefde.

Indien God het eenige oogmerk van ons verlangen was, zouden wij zoo ligtelijk niet ontsteld worden, als men onzen zin of onze begeerten wederstaat.

2. Maar dikwijls schuilt er iets van binnen, of er komt iets van buiten, hetgene te zamen ons daartoe trekt en beweegt.

Vele menschen zoeken, zonder het te weten, heimelijk zich zelven in hetgene zij doen.

Het schijnt ook, dat zij wel te vreden zijn, als alles naar hunnen wil en zin gaat; maar als het anders uitvalt, dan zij begeeren, worden zij ligtelijk ontsteld en bedroefd.

Om het verschil der gevoelens ontstaat niet zelden vele tweedragt tusschen vrienden en medeburgers, en zelfs tusschen kloosterlingen en geestelijke personen.

3. Eene oude gewoonte is moeijelijk om te laten, en niemand wordt gaarne verder gevoerd dan hij zelf ziet.

Indien gij meer op uw eigen verstand of goeddunken wilt steunen, dan op de ootmoedige onderwerping van u zelven aan Christus, zult gij zelden of laat een verlicht mensch worden: want God wil, dat wij ons aan hem volkomen onderwerpen, en wij ons door eene vurige liefde boven alle rede verheffen.

OEFENING.

Wij oordeelen meermaals door de genegenheid van ons hart dan door het licht van onzen geest. Onze eigenliefde brengt gewoonlijk te wege, dat wij in ons zelven goedkeuren wat wij in anderen veroordeelen, en wij zijn zooveel te scherpzinniger

op de gebreken van den naasten als wij te verblind zijn op de onze. Een geest, die zich gestadig met God bezighoudt, en eene ziel, die getrouw is aan de beweging zijner genade, eene ziel, die alzoo met God bezig en aan hem vastgehecht is, houdt zich in haar zelve niet op dan met God. en met haar in God, en daar zij haar hart tracht te bewaren, vergeeft zij niets aan zich zelve en vergeeft alles aan anderen

GEBED.

O mijn God! wanneer zal ik vrij van alle verkleefdheid tot het schepsel, en vrij van alle vooringenomenheid voor mij zelven zijn? wanneer zal ik mijnen geest, mijn hart en mijne oogen alleenlijk op u, op mijne pligten en op mijne zaligheid gevestigd houden? Maar Heer, dat ik door alles te vergeten, of onwetend te zijn in datgene, wat ik niet moet kennen of onderhouden, niet leve dan voor u en in u. IJdelheden, vermaken, nieuwstijdingen, tijdkortingen, rare dingen, hoe weinig zijt gij, of veeleer zijt gij een niet voor eene ziel, voor wie God alleen genoeg is! O mijn Zaligmaker! laat niet toe, dat ik mij ophoude met iets anders te kennen, te beminnen en te bezitten dan u, gij, die bij mij verre alle dingen overtreft. Boezem in mijn hart een vurig verlangen om u te behagen. en eene ootmoedige bewilliging in alles wat gij verlangt. Amen.

XV. HOOFDSTUK.

Over de werken, die uit liefde tot God geschieden.

1. Om niets ter wereld en om niemands liefde mag men eenig kwaad doen; maar men mag wel somtijds, ten voordeele of ten behoeve van onzen

naaste, een goed werk achterlaten of eerder dit in een beter veranderen.

Want alzoo wordt het goede werk niet vernietigd, maar met een beter verwisseld.

Zonder de liefde is het uitwendige werk niet verdienstelijk; maar al wat ter liefde Gods gedaan wordt, hoe klein en verachtelijk het zij, brengt overvloedige vruchten voort.

God immers ziet meer, uit hoe groote liefde iemand eenig werk doet, dan het werk, hetgeen hij doet.

2. Hij doet veel, die God veel bemint; hij doet ook veel, die eene zaak wel doet.

Hij doet wel, die meer het voordeel der gemeente dan zijnen eigen wil zoekt.

Het schijnt somtijds de liefde te wezen (*die ons iets doet doen*), en het is meer de begeerlijkheid; want de natuurlijke neiging, de eigene wil, de hoop van vergelding en gewin, het zoeken van ons eigen gemak, willen den mensch zelden verlaten.

3. Wie de ware en volmaakte liefde Gods heeft, die zoekt in geene zaken zich zelven; maar begeert alleenlijk dat alle dingen tot de eer van God geschieden.

Hij benijdt ook niemand, omdat hij geene eigene voldoening zoekt; ook wil hij zich niet in zich zelven verblijden; maar boven alle goed hoopt hij zijn geluk en zijne zaligheid in God te vinden.

Hij schrijft niemand iets goeds toe, maar brengt dat gansch aan God, van wien alles zijnen oorsprong heeft, en in wien, als in hun laatste einde, al de Heiligen eene verzamelde rust genieten.

O! zoo iemand slechts een vonkje van de waarachtige liefde had, die zou voorwaar bevinden dat het aardsche vol ijdelheid is.

OEFENING.

Men kan niet genoeg die woorden van den schrijver herhalen, die zegt, dat God zoo zeer niet aanziet hoeveel men doet, als uit hoe groote liefde het werk voortkomt, en dat men veel doet, als men veel bemint; dat is, dat onze werken aan God waarlijk niet behagen, dan voor zooveel zij bezield zijn door het verlangen van aan hem aangenaam te wezen en als door het zegel der liefde gestempeld zijn. Doet, zegt de heilige Paulus, al wat gij doet, door ingeving en beweging van de liefde Gods. Het is die levende en werkende liefde, wanneer zij menigwerf herhaald wordt, die de verdiensten van onze goede werken uitmaakt; en het geloof zelfs is zwak en kwijnend in ons, indien het door de liefde en door eene godvruchtige geneigdheid niet bezield is tot God, die ons deszelfs waarheden veropenbaard heeft. Laten wij dan trachten den Heer te beminnen in alles wat wij doen, en alles doen met God te beminnen. Heer, alles voor en in u! Ziedaar hetgene ons hart moet zeggen en onophoudelijk doen, om een bovennatuurlijk en verdienstelijk leven te leiden, en om in den tijd te beginnen hetgene wij in de eeuwigheid zullen vervorderen.

GEBED.

Het smart mij zeer, o mijn God, dat ik zoo veel tijds doorbreng zonder mijnen geest met uwe tegenwoordigheid en mijn hart met uwe liefde bezig te houden! Welke schande voor mij van zoo weinig op eenen God te denken, die gedurig op mij denkt, en van zoo menigmaal, Heer, onverschilligheid voor u te gevoelen, gij die altijd door het vuur mijner liefde brandt! Gedoog niet, dat ik een oogenblik leve zonder u te beminnen; en aange-

zien gij het middelpunt mijns harten zijt, druk dus in hetzelve die gedurige teederheid en dat levend en vurig verlangen van u te behagen en van u in alles en boven alles te zoeken, opdat ik geene rust, geen geluk en geene ware voldoening meer vinde dan in u. Amen.

XVI. HOOFDSTUK.

Over het verdragen van elkanders gebreken.

1. De gebreken, die de mensch in zich zelven of in anderen niet kan verbeteren, moet hij geduldig verdragen, tot dat het God anders beschikt.

Denk, dat dit u welligt beter is, om uwe verduldigheid te beproeven, zonder welke deugd al onze andere verdiensten niet veel te achten zijn.

Gij moet echter God smeeken, dat hij u zulke beletsels helpe overwinnen, of dat gij dezelve gelaten moget verdragen.

2. Indien iemand, na eens of tweemaal vermaand te zijn, zich niet betert, wil dan met hem niet twisten; maar beveel alles aan God, opdat zijn wil geschiede, en zijn lof volbragt worde in al zijne dienaren; want hij kan zeer wel het kwade in het goede verkeeren.

Leer geduldig zijn in de gebreken en zwakheden van anderen te verdragen, want gij hebt ook vele gebreken, die anderen van u moeten verdragen.

Indien gij u zelven zoodanig niet kunt maken, als gij wel zoudt willen wezen, hoe zult gij dan anderen volgens uwen zin kunnen hebben?

Wij hebben gaarne dat andere menschen volmaakt zijn, en nogtans verbeteren wij onze eigene gebreken niet.

3. Wij willen dat men anderen streng berispe, en zelven willen wij niet berispt worden.

Het mishaagt ons, dat men anderen te veel toegeeft, en echter kunnen wij niet dulden, dat men ons iets weigert van hetgene wij vragen.

Wij willen, dat anderen door regeltucht gebonden worden, en wij zelven willen in de minste zaak niet worden ingetoomd.

Zoo blijkt het dan, hoe zelden wij onzen evenmensch als ons zelven achten.

Indien alle menschen volmaakt waren, wat zouden wij dan van anderen, ter liefde Gods, te lijden hebben?

4. Maar nu heeft God dit zoo geschikt, opdat *wij elkanders last* en zwakheden *zouden dragen, en alzoo de wet van Christus volbrengen;* dewijl niemand zonder gebreken, niemand zonder last, niemand ook sterk of wijs genoeg is; maar wij moeten elkander troosten, helpen, onderwijzen en vermanen.

In den tegenspoed blijkt het allerbest hoe deugdzaam iemand is.

Want de gelegenheden maken den mensch niet zwak, maar zij vertoonen hoedanig en wat hij is.

OEFENING.

Hoe heiligmakend is de oefening, en welk voortreffelijk middel is die beoefening van liefde om ons den hemel te doen bekomen, namelijk, van in ons en in anderen de zwakheden te verdragen, welke wij niet kunnen verbeteren! want er is niets bekwamer om ons te verootmoedigen en ons voor God te vernederen, dan het gevoel van onze ellenden; en niets is regtvaardiger dan van anderen te verdragen hetgene men wil, dat men van ons verdrage. Wij moeten dan alles, wat uit de gesteltenis van den naaste voortkomt, verduldig verdragen, en niemand iets door onze gesteltenis

doen lijden. Het is alzoo, volgens den heiligen Paulus, dat wij elkanders last dragen en de wet van Christus volbrengen zullen, die de wet van liefde, van zoetheid en van geduld is.

GEBED.

Hoe waar is het, Heer, dat de tegenspoed voordeelig is voor eenen Christen, die denzelven met ootmoedigheid en onderwerping wil verdragen, aangezien hij in hem de deugd zuivert, beproeft en volmaakt! Maar gij weet hoe lastig ons de beproevingen vallen, en hoe gevoelig wij over datgene zijn, wat onze begeerten tegengaat.

O mijn God, duld niet, dat wij onze gevoeligheid involgen; maar geef, dat wij dezelve slagtofferen voor het geluk te hebben van u te hebben, aangezien het betoomen zijner gevoeligheid, het stilzwijgen, als het hart getroffen is, en de ingetogenheid, als men op het punt is van zich uit te laten, de noodigste oefening en het zekerste teeken eener ware christelijke deugd is, die het eeuwig geluk verdient. Ziedaar wat wij van uwe oneindige goedheid verhopen. Amen.

XVII. HOOFDSTUK.

Over het kloosterlijke leven.

1. Gij moet u zelven in vele dingen leeren versterven, indien gij den vrede en de eendragt met alle menschen behouden wilt.

Het is geene kleine zaak in een klooster of genootschap te wonen, en daar derwijze te leven, dat niemand van u klaagt, en alzoo tot den dood toe getrouw te volharden.

Zalig is hij, die daar wel geleefd en gelukkig voleind zal hebben.

Zoo gij wel en behoorlijk wilt vaststaan en voortgang in de deugd maken, houd u hier op aarde als een balling en vreemdeling.

Wilt gij een opregt kloosterleven leiden, zoo moet gij om Christus wil als een dwaas willen geacht worden.

2. Het geestelijk kleed en de kruin baten niet veel: maar de verandering van zeden en de volkomene versterving der driften maken een waren kloosterling.

Wie iets anders zoekt, dan enkel God en zijne zaligheid, die zal slechts kwellingen en droefheid vinden.

Ook kan niemand in eene vergadering lang in vrede blijven, die daar niet tracht de minste en onderworpen aan al de anderen te wezen.

3. Gij zijt gekomen om te dienen, niet om te gebieden. Weet, dat gij geroepen zijt om te lijden en te arbeiden, niet om in ledigheid en in praten den tijd door te brengen.

Hier worden dus de menschen beproefd en gezuiverd, gelijk het goud in den oven.

Hier kan ook niemand standvastig zijn, tenzij hij zich zelven uit ganscher harte, ter liefde van God, verootmoedige.

OEFENING.

Men moet veel vermogen op zich zelven hebben, zich kunnen inhouden en zich in verscheidene gelegenheden kunnen overwinnen om gelukkig en tevreden in eene gemeente of in een klooster te leven en aldaar krachtdadig aan zijne volmaaktheid en zijne zaligheid te werken. Even als de inborst van dengenen, met welken men leeft, dikwijls met den onze niet overeenkomt, moet de genade den vrede en de liefde onderhouden

door de sterkte, die zij geeft om de tegenstrijdigheid van inborst te lijden en te verdragen, even gelijk de natuur den vrede in de wereld door de tegenstrijdigheid der elementen onderhoudt. Zoo dan gij zult noch ware gewetensrust, noch verzekering der zaligheid vinden dan in de inwendige versterving; die u aanzet om u in alles te overwinnen, en die u in de ware ootmoedigheid des harten aanmoedigt om alles te verdragen.

GEBED.

Mijn Zaligmaker, daar gij mij beveelt van den vrede mijns harten te zoeken en vreedzaam met mijnen naaste te leven, en dat het mij onmogelijk is van het eene te bezitten en het andere te doen zonder ootmoedig van anderen te verdragen en niemand iets doen te lijden: zoo gebied mij in dit punt al wat gij wilt, en geef mij de genade om te doen wat gij gebiedt: want hoe zal ik ooit de hoovaardigheid van mijnen geest kunnen bedwingen, om de verachting, de versmading en de vernederingen, die mij zoo dikwijls overkomen, te verdragen en in dank aan te nemen, indien gij mij Heer, door de buitengewone kracht van uwe genade niet te hulp komt!

En hoe zal ik al de gevoeligheid en de gramstorigheid mijns harten in de tegenspraak kunnen uitdooven, wanneer gij zelf die niet tegenhoudt? Maak dan, o mijn God, dat in het geval van eenige versmading of van eenige tegenspraak, getroffen zijnde door den eerbied, welken ik aan uwe tegenwoordigheid verschuldigd ben, en door de onderwerping, die ik voor uwen heiligen wil moet hebben, dat alles in mij zwijge, in mij bedaard worde en alles in mij voor uwe liefde wijke. Amen.

XVIII. HOOFDSTUK.

Over de voorbeelden der heilige Vaders.

1. Overdenk de treffende voorbeelden van de heilige Vaders, in welke de waarachtige volmaaktheid en het kloosterlijk leven hebben uitgeschenen, en gij zult zien, hoe weinig en bijna niets, datgene is, wat wij doen.

Helaas, wat is ons leven, als het bij het hunne vergeleken wordt?

De Heiligen en vrienden van Christus dienden den Heer, in honger en dorst, in koude en armoede, in arbeid en vermoeijenis, in waken en vasten, in gebed en heilige overdenkingen, in vele vervolgingen en versmaadheden.

2. O! hoe vele zware verdrukkingen hebben de Apostelen, de martelaren, de belijders, de maagden en al de anderen niet geleden, die de voetstappen van Christus hebben willen volgen! Zij haatten hunne zielen op deze wereld, opdat zij die in het eeuwige leven zouden bezitten.

O! wat een streng, arm en verstorven leven hebben de heilige Vaders in de wildernis geleden! hoe langdurige en zware bekoringen verduurden zij! hoe dikwijls werden zij van den boozen vijand gekweld! hoe innige en vurige gebeden droegen zij God op! hoe strenge verstervingen onderhielden zij dagelijks! hoe grooten ijver hadden zij tot den geestelijken voortgang! hoe hevigen strijd hadden zij om hunne kwade geneigdheid te bedwingen! wat eene reine en opregte meening hadden zij tot God!

Bij dag werkten zij, en 's nachts begaven zij zich tot langdurige gebeden, alhoewel zij ook op hun werk het inwendige gebed niet achterlieten.

3. Al hunnen tijd bragten zij op eene nuttige wijze over, en dezelve scheen hun te kort als zij met God bezig waren; ja door de groote zoetheid der beschouwing vergaten zij somtijds aan het ligchaam zijne nooddruft te geven.

Zij verlieten allen rijkdom, eer, waardigheid, vrienden en magen; zij begeerden niets van deze wereld te hebben: naauwelijks namen zij hunne nooddruft, en bedroefden zich, omdat zij hun ellendig ligchaam in de noodwendigheid moesten dienen.

Derhalve waren zij arm in aardsche goederen, maar zeer rijk in genade en deugden.

Uitwendig leden zij gebrek, maar inwendig werden zij door de goddelijke genade en vertroosting gevoed.

4. Zij waren vreemd aan de wereld; maar bij God zeer wel bekend als zijne gemeenzame vrienden.

Zij achtten zich zelven als een niet, en van de wereld waren zij versmaad, maar in de oogen van God waren zij dierbaar en bemind.

Zij leefden in opregte ootmoedigheid, in eenvoudige onderdanigheid, in liefde en verduldigheid: en daarom deden zij dagelijks grooten voortgang in het geestelijke leven, en verwierven bij God groote genaden.

Zij zijn aan alle kloosterlingen ten voorbeelde gegeven, en hun voorbeeld moet ons meer opwekken tot de deugd, dan dat het getal der laauwen ons tot verslapping brenge.

5. O! hoe groot was de ijver der kloosterlingen in het begin hunner instelling!

O! hoe vurig waren zij in het gebed! hoe groot was hun naijver tot de deugd! hoe streng waren zij in het onderhouden van hunnen regel!

met hoe groote eerbiedigheid en gehoorzaamheid leefden zij onder hunne oversten!

Hunne nagelatene voetstappen bewijzen ons nog hedendaags, dat zij wezentlijk heilige en volmaakte mannen waren, welke zoo vroom streden, en de wereld met voeten traden.

Maar nu wordt diegene groot geacht, welke geen overtreder van den regel is, en die geduldig verdraagt al hetgeen hem overkomt

6. O traagheid, o verwaarloozing van onzen staat, die zoo ligt in ons de eerste vurigheid uitdooft! wij brengen nu met verdriet ons leven door ter oorzake onzer traagheid en laauwheid.

Och, of de ijver der deugden in u, die dikwijls zulke schoone voorbeelden van godvruchtige personen gezien hebt, niet geheel verdoofd ware!

OEFENING.

Niets is bekwamer om ons aan te moedigen van wel te leven dan het voorbeeld diergenen, die wel geleefd hebben. Het is dit voorbeeld, hetwelk de deugd mogelijk, gevoelig en gemakkelijk maakt, en ons dezelve voorstelt in anderen, die ze reeds geoefend hebben, en ons haar als tot ons gebruik aantoont: want wij moeten tot ons zelven zeggen, wanneer wij de levensbeschrijvingen der Heiligen lezen of hunne voorbeelden aanschouwen: ziedaar wat menschen, als wij, gedaan, verdragen en verlaten hebben om den hemel te verdienen, welken wij hopen. En wij, wat hebben wij tot dusverre gedaan? Waarom zouden wij niet doen hetgene zij gedaan hebben, om dezelfde vergelding te verdienen? Helaas! hoe zeer moet ik niet vreezen, wanneer ik voor God zal verschijnen, dat hij mij van den eenen kant

mijn geloof, mijne godsdienst, en de voorbeelden van de deugdzame menschen, die in denzelfden staat als ik geleefd hebben, zal toonen en tot mij zal zeggen wanneer hij mij met deze getuigen zal vergelijken: Ziedaar wat gij moest gedaan hebben, en zie wat gij gedaan hebt: oordeel zelf, wat verdient gij?

GEBED.

Heer, treed in dit oordeel niet met uwen dienaar; want nooit zal ik door mijn leven kunnen geregtvaardigd worden, wanneer het met dit der Heiligen vergeleken wordt. Geef mij de genade, o mijn Zaligmaker, gij, die dezelve voor mij verdiend hebt, dat ik mij op mijne pligten toelegge, dat ik den geest van mijne godsdienst aanneme, dat ik derzelver regelen en grondstellingen volge', en mijn leven met mijn geloof doe overeenkomen, opdat ik voor u verschijne omgeven met uwe regtvaardigheid, ondersteunt door uwe barmhartigheid en bezield door uwe liefde. Amen.

XIX. HOOFDSTUK.

Over de oefeningen van een goed kloosterling.

1. Het leven van een' opregten kloosterling moet met alle deugden versierd zijn, opdat hij zoodanig inwendig zij, als hij uitwendig voor de menschen schijnt.

Ja te regt moet hij inwendig volmaakter zijn, dan men het inwendig opmerkt: omdat God, dien wij boven al en overal moeten eeren en vreezen, en voor zijne oogen zoo zuiver als Engelen wandelen, onze harten doorziet.

Wij moeten dagelijks een goed voornemen

vernieuwen, en ons zelven opwekken tot meerdere vurigheid, even als of wij heden maar eerst bekeerd waren, en wij moeten gedurig zeggen: Help mij, o mijn God, in mijn goed voornemen en in uwe heilige dienst, en geef mij, dat ik heden opregt moge beginnen, dewijl alles, wat ik tot nog toe gedaan heb, zoo veel als niets is.

3. Volgens ons voornemen is ook onze voortgang; wie dus begeert grooten voortgang te doen, moet zeer naarstig zijn.

Want indien hij, die een sterk voornemen maakt, dikwijls verslapt, wat zal dan diegene doen, die zeer zelden of geen vast voornemen maakt?

Het verlaten van ons goed voornemen gebeurt op verschillende wijzen, en een klein verzuim onzer oefening kan moeijelijk geschieden zonder merkelijke schade.

Het goede voornemen der regtvaardigen hangt meer van de genade Gods, dan van hunne eigene magt en voorzigtigheid af, en het is op hem alleen, dat zij al hun betrouwen stellen in hetgene zij beginnen.

Want de mensch maakt wel voornemens, maar God beschikt over dezelve door zijne genade: want *de mensch heeft zijne wegen in zijne magt niet* (Jeremias 18, v. 23.)

3. Indien men somtijds zijne gewone oefeningen achterlaat om een ander godvruchtig werk, of om zijnen broeders ergens in bij te staan, dan kan men die daarna gemakkelijk hernemen.

Maar indien men die uit verveling of onachtzaamheid ligtelijk achterlaat, is dit eene groote fout, en men zal aldra ondervinden hoe schadelijk die ons is.

Al doen wij ons best volgens al ons vermogen, zullen wij evenwel nog al ligt in vele fouten vallen.

Wij moeten nogtans altijd iets zekers voornemen, bijzonderlijk tegen die dingen, welke ons allermeest onzen voortgang verhinderen.

Wij moeten al onze uit- en inwendige werken wel onderzoeken en regelen, omdat zij beide zeer voordeelig tot onzen voortgang zijn.

4. Indien gij niet gedurig in u zelven kunt gaan, doe dit echter somtijds ten minste eens daags, te weten: 's morgens en 's avonds.

Maak 's morgens een goed voornemen, onderzoek 's avonds uw gedrag, overdenkende hoe gij u dien dag in woorden, werken en gedachten gedragen hebt, dewijl gij hierin misschien tegen God en uwen naaste hebt gezondigd.

Wapen u als een dapper krijgsman tegen de aanvallen en listen des duivels.

Bedwing de gulzigheid, en gij zult de kwade geneigdheden des te ligter bedwingen.

Wees nooit geheel ledig; maar lees of schrijf, of bid, overweeg iets goeds, of doe iets nuttigs voor de gemeente.

Men moet de ligchamelijke oefeningen *en verstervingen* doen met voorzigtigheid: dewijl zij van alle menschen niet gelijkelijk aanvaard en gedaan moeten worden.

6. Oefeningen, die niet gemeen zijn, zal men niet uitwendig vertoonen; het is beter, dat men die bijzondere werken in het geheim doe.

Wacht u nogtans van traag tot de algemeene oefeningen, en ijverig tot de bijzondere te zijn; maar houd u, nadat gij al uwe pligten volkomenlijk volbragt hebt, indien er u nog eenige tijd over is, met u zelven bezig, gelijk uwe godsvrucht verlangt.

Alle menschen kunnen niet eene en dezelfde oefening hebben; maar de eene oefening dient beter voor dezen, en de andere voor genen.

Ook zijn sommige oefeningen aangenamer op den eenen tijd, dan op den anderen: want eenige bevallen meer op feestdagen, en andere zijn aangenamer op werkdagen.

Andere oefeningen zijn zeer noodig als wij bekoord worden, en andere als wij in rust en vrede zijn.

En als wij droevig zijn, lust het ons aan andere dingen te denken, dan als wij ons in den Heer verheugen.

6. Omtrent de bijzonderste feestdagen moet men de goede oefeningen vernieuwen, en daartoe de hulp der Heiligen vuriger verzoeken.

Wij moeten van den eenen feestdag tot den anderen, zulk een voornemen maken, alsof wij alsdan uit deze wereld zouden verhuizen, en tot het eeuwige feest des hemels overgaan.

Daarom moeten wij ons, op die tijden van godsvrucht, naarstig bereiden en godvruchtiger zijn in onzen handel, en alle regels naauwkeuriger onderhouden, even alsof wij het loon van onzen arbeid eerlang van God zouden ontvangen.

En indien dit loon nog uitgesteld wordt, laat ons dan denken, dat wij nog niet wel bereid en die groote glorie, welke op den van God gestelden tijd in ons veropenbaard zal worden, nog niet waardig zijn, en laat ons trachten ons beter tot ons einde voor te bereiden.

Zalig is de knecht, zegt de H. Lucas, *dien de Heer, als hij komt, wakende zal vinden: voorwaar, ik zeg u, hij zal hem over al zijne goederen stellen.*

OEFENING.

O! hoe groot vermogen hebben op ons de levendige, krachtdadige en volstandige verlangens van aan ons zelven te sterven, en in en voor

God te leven, en dit om ons op te wekken om hetzelve in het werk te stellen! want men doet altijd wat men waarlijk wil: maar ons ongeluk is, dat wij dikwijls niet dan zwakke en krachteloze verlangens hebben om God te bevredigen, terwijl wij er zulke levende en krachtdadige vormen om ons zelven te bevredigen. Hierdoor geschiedt het, dat de nutteloosheid onzer wenschen en verlangens een groot beletsel tot onze volmaaktheid en tot onze zaligheid is. Men zou zich wel geheel aan God willen overgeven, maar men wil dit niet volstrekt; men wil dit ten tijde van het gebed en van de communie, en men wil dit niet meer in andere omstandigheden. Men wil niet dan gedeeltelijk en voor eenigen tijd zich van zijne pligten kwijten, hetgene zooveel te wege brengt, dat ons leven niet is dan eene aaneenschakeling van goede verlangens en van slechte uitwerkselen, van beloften en ongetrouwheden. Indien men zoo leeft, is dit krachtdadig aan zijne zaligheid werken?

GEBED.

Heer, daar wij vermoeid zijn van de nutteloosheid onzer verlangens en voor u niets hebben dan gedachten zonder oefening, en beloften zonder uitvoering, zoo bidden wij u vurig van ons de genade te verleenen van bij onze verlangens de volbrengingen, en bij de gedachte der deugd de oefening derzelve te voegen; want het is ons niet onbewust dat gij in het Evangelie zegt, dat het diegenen niet zullen zijn, die zeggen: Heer, Heer, welke het rijk der hemelen zullen binnen treden, maar alleenlijk die, welke den wil van uwen Vader zullen volbrengen. Maak dan, o mijn Zaligmaker, dat er in mij geene ophouding meer

zij tusschen te denken, te verlangen en te doen wat gij wilt. Amen.

XX. HOOFDSTUK.

Over de liefde der eenzaamheid en de stilzwijgendheid.

1. Zoek eenen bekwamen tijd om met u zelven bezig te zijn, en overleg dikwijls de weldaden van God.

Laat al datgene varen, wat enkel tot nieuwsgierigheid dient. Lees zulke schriften, die u tot vermurwing des harten, en niet tot enkel tijdverdrijf strekken.

Indien gij u onthoudt van nuttelooze gesprekken en van ledig rondloopen, alsook van nieuws en gerucht te hooren, zoo zult gij bekwamen tijd genoeg vinden, om u tot godvruchtige overdenkingen te begeven.

De grootste Heiligen schuwden den omgang met menschen, zoo veel zij konden, en verkozen zich altijd met God in de eenzaamheid bezig te houden.

2. Een heidensche wijsgeer *(Seneca)* heeft gezegd: zoo dikwijls als ik onder de menschen ben geweest, ben ik minder mensch wedergekeerd.

Dit ondervinden wij dikwijls, als wij lang met elkander gesproken hebben.

Het is veel gemakkelijker volstrekt te zwijgen, dan in het spreken niet te misdoen.

Het is veel gemakkelijker te huis te blijven, dan zich bij de menschen wel in acht te nemen.

Wie dan den smaak van inwendige en geestelijke dingen wil genieten, moet met Jezus Christus de menigte ontwijken.

Niemand komt gerust in het openbaar, dan die gaarne verborgen blijft.

Niemand spreekt geruster, dan die gaarne zwijgt.

Niemand is geruster overste, dan die gaarne onderdaan is.

Niemand kan wel gebieden, dan die te voren geleerd heeft.

3. Niemand verblijdt zich gerust, dan die een goed geweten heeft.

Evenwel is de gerustheid der Heiligen altijd gemengd geweest met eene groote vreeze Gods. En al waren zij met vele genaden en deugden versierd, zoo waren zij niet te minder bekommerd en ootmoedig in zich zelven.

Maar de gerustheid der boozen komt voort uit hoovaardij en vermetelheid, waardoor zij zich ten laatste bedrogen vinden.

Beloof u nooit volle verzekering in dit leven, al is het dat gij een goed kloosterling of kluizenaar schijnt te wezen.

4. Die somtijds de beste schenen voor de menschen, hebben het grootste gevaar geloopen, omdat zij te zeer op zich zelven betrouwden.

Daarom is het aan velen nuttiger, dat zij van al de bekoringen niet vrij zijn, maar dat zij dikwijls aanvechtingen ondervinden, opdat zij niet al te gerust zouden zijn, en zich door hoogmoed niet zouden verheffen, noch al te ligt zich tot de uitwendige vertroostingen zouden wenden.

O! wat een gerust geweten zou iemand hebben, die nooit vergankelijke vreugde zocht, noch zich met de wereld bekommerde!

O zoo iemand alle ijdele bekommernissen verliet, alleen op heilige en goddelijke dingen dacht, en al zijne hoop op God stelde, wat grooten vrede en rust zoude hij genieten!

5. Niemand is de hemelsche vertroostingen waardig, dan hij, die zich te voren naarstig in de heilige droefheid geoefend heeft.

Wilt gij in uw hart tot leedwezen bewogen worden, ga in uwe slaapkamer, en sluit daar het gewoel der wereld buiten: gelijk er geschreven staat: *heb berouw en leedwezen, zelfs wanneer gij in uwe rustplaats zijt* (Ps. 4. v. 5.)

In uwe cel zult gij vinden hetgene gij daar buiten dikwijls zult verliezen.

De cel wordt aangenaam, als men daar gedurig blijft; maar als men dezelve weinig bewoont, wordt zij verdrietig.

Indien gij in het begin van uwe bekeering u gewent in uwe cel te blijven, zoo zal dezelve daarna eene beminde vriendin en eene aangename vertroosting zijn.

6. In de eenzaamheid en in de stilte doet eene godvruchtige ziel grooten voortgang, en leert zij de verborgenheden der heilige Schrift.

Daar vindt zij eene beek van tranen, waarmede zij zich alle nachten wascht en reinigt, opdat zij met haren Schepper des te gemeenzamer worde, hoe zij meer van alle wereldsche gewoel afgescheiden is.

Bij hem dan, die zich van zijne vrienden en nabestaanden afrekt, zal God met zijne Engelen naderen.

Het is beter verborgen te leven, en voor zijne zaligheid te zorgen, dan, met verzuim van zich zelven, wonderen te doen.

Het is zeer prijsbaar voor eenen kloosterling, dat hij zelden uitgaat, vlugt gezien te worden, en ook geene menschen wil zien.

7. Waarom wilt gij zien, hetgene gij niet moogt hebben? *De wereld en al hare begeerlijkheden gaat voorbij* (1 Johan. 11. 17).

De zinnelijke lusten trekken ons somtijds om uit te loopen, maar als het uur voorbij is, wat

brengt gij anders te huis dan bezwaring van geweten en verstrooidheden des harten?

Een vrolijk uitgaan baart dikwijls eene droevige wederkomst, en een blijde avond veroorzaakt niet zelden een' droeven morgen.

Alzoo sluipt alle zinnelijke blijdschap zachtjes binnen, maar bijt en doodt op het einde.

Wat kunt gij elders zien, dat gij hier niet ziet? Zie den hemel en de aarde en al de elementen, waaruit alle dingen gemaakt zijn.

8. Wat kunt gij elders onder de zon zien, dat bestendig is?

Gij meent misschien met veel te zien en te hooren, verzaad te worden, maar gij zult hiertoe niet geraken.

Al zaagt gij alle dingen, die nu ter wereld zijn, wat zou dit anders wezen dan een ijdel gezigt?

Hef uwe oogen op naar God in den hemel, en bid om vergiffenis voor uwe zonden en onachtzaamheden.

Laat ijdele dingen aan ijdele menschen over, maar bekommer u met hetgene God u bevolen heeft.

Sluit de deur van uwe cel achter u toe, en roep daar Jezus, uwen beminde, bij u.

Waart gij niet uitgegaan, of hadt gij niets gehoord van de nieuwe geruchten, zoo zoudt gij in dien zoeten vrede gebleven zijn; maar indien gij uw vermaak wilt scheppen in wat nieuws te hooren, moet gij ook de onrust des harten gevoelen en ondergaan.

OEFENING.

De uiterlijke eenzaamheid is niet toereikend om een hart bezig te houden en te bevredigen, hetwelk zich alleen van de schepselen zou ontmaken om

met zich zelf bezig te zijn: neen, men moet er de inwendige eenzaamheid bijvoegen, welke in heilige overdenkingen en in het geded gelegen is. Eene ziel, die van alle zinnelijke vermaken is afgescheiden, zoekt en vindt in God die volkomene voldoening, welke zij in geen schepsel kan aantreffen. De geest van dusdanigen persoon houdt zich gedurig bezig met een eerbiedig aandenken aan de tegenwoordigheid van zijnen God, zijn hart is bezield door een levend en vurig verlangen van hem te behagen en zijner liefde waardig te worden. Die ziel bekommert zich niet dan met hem alleen, en het overige draagt zij zich niet aan. In hare aangename eenzaamheid geeft zij zich geheel aan God over, is zij in hem verslonden. Zij is door zijne liefde vervuld: zij vergeet alles, om slechts aan hem te denken; zij zucht gedurig in de tegenwoordigheid van haren God, gansch doordrongen door droefheid over hare ongetrouwheden; zij haakt onophoudelijk naar het geluk van hem te zien, van hem te beminnen en hem in den hemel te bezitten; zij voedt zich met het lezen der heilige boeken en met de oefening des gebeds: zij heeft geen verdriet wanneer zij met God over de zaken harer zaligheid spreekt, of wel zij verdraagt ootmoedig het verdriet dat zij in die handelingen heeft; en om zijne opperste heerschappij te eeren door de vernietiging der zonde in zich, ziet zij gaarne af van haar eigen vergenoegen om hem te bevredigen.

GEBED.

O mijn God, wanneer zal het wezen, dat mijne ziel zich met de stilzwijgendheid, de eenzaamheid en het gebed zal ophouden, gelijk zij dikwijls het voorwerp mijner verlangens hebben uitgemaakt?

Het verdriet mij zoo veel te spreken, zelfs van u, en zoo weinig voor u te doen. Kom, Heer; kom, o eenigst voorwerp mijner liefde! o middelpunt en opperste goed mijner ziel! Kom mijnen geest door die levende en zalige gedachten aan uwe tegenwoordigheid vervullen, voor welke alles in mij wijkt. Kom tot mijn hart spreken, en zeg aan hetzelve wat gij wilt dat het voor u zij; maar werk in, met en door hetzelve datgene uit, wat gij zult gebieden. Helaas! zal mijne ballingschap nog lang duren? Wanneer zal het voorhangsel, hetwelk den tijd van de eeuwigheid scheidt, geschoven worden? Wanneer zal ik datgene aanschouwen wat ik geloof? Wanneer zal ik vinden wat ik zoek? Wanneer zal ik bezitten wat ik bemin, en hetgene gij zijt, o mijn God? Maak, Heer, dat op die heilige verlangens, welke gij mij ingeeft, het eeuwige geluk moge volgen, dat ik van uwe barmhartigheid verhoop! Amen.

XXI. HOOFDSTUK.

Over de vermorzeling des harten.

Indien gij eenigen voortgang in de deugd wilt maken, houd u altijd in de vreeze Gods, en wil niet al te los wezen: maar beteugel al uwe zinnen, en geef u niet aan eenige ongepaste vreugde over.

Begeef u tot de ingetogenheid des harten, en gij zult de ware godsvrucht in u vinden.

Een ingetogen hart ontwikkelt veel goeds, hetwelk de uitgelatenheid haast doet verliezen.

Het is wonder, dat een mensch, die zijne ballingschap en de menigvuldige gevaren zijner ziel overdenkt, hier in dit leven volkomen kan verheugd zijn.

2. Maar omdat wij zoo ligtvaardig van hart zijn en onze gebreken weinig achten, zoo gevoelen wij de ellenden onzer ziel niet, en wij lagchen dikwijls ijdelijk, wanneer wij met regt zouden moeten weenen.

Er is geene opregte vrijheid des harten, noch ware vreugd, dan in de vreeze Gods met een goed geweten.

Gelukkig is hij, die alle verstrooidheid van zich kan afweren en de krachten zijner ziel vergaderen tot eene heilige droefheid en vermorzeling des harten.

Gelukkig is hij, die alles, wat zijn geweten kan besmeuren of bezwaren, verwerpt.

Strijd dapper: eene kwade gewoonte wordt door eene goede overwonnen.

Indien gij de menschen weet te laten gaan, zullen zij ook uwe zaken met vrede laten verrigten.

3. Trek u de zaken van andere menschen niet aan, noch bemoei u met de zaken der grooten.

Heb altijd eerst het oog op u zelven, en vermaan u zelven eer gij uwe vrienden vermaant.

Al hebt gij de gunst der menschen niet, wil u daarom niet bedroeven; maar bedroef u, dat gij u zoo voorzigtig niet gedraagt, gelijk het eenen dienaar Gods en goed kloosterling betaamt.

Dikwijls is het nuttiger dat een mensch in dit leven, bijzonderlijk naar het ligchaam, niet vele vertroosting heeft.

Echter is het door onze eigene schuld, dat wij de goddelijke vertroostingen niet hebben, of zelden gevoelen, omdat wij de vermorzeling des harten niet zoeken, noch al de ijdele en uitwendige vertroosting geheel verwerpen.

4. Erken dat gij de goddelijke vertroostingen

onwaardig zijt, maar veeleer kwellingen verdient te lijden.

Als de mensch gansch vermorzeld is, dan is geheel de wereld hem lastig en bitter.

Een goed mensch vindt altijd stof om droef te zijn en te weenen: want hetzij bij zich zelven of zijnen naaste beschouwe, hij bevindt dat hier niemand zonder lijden leeft.

En hoe naauwkeuriger hij zich zelven beschouwt, des te meer bedroeft hij zich.

De reden onzer billijke droefheid en inwendige vermorzeling zijn onze zonden en onze gebreken, waarin wij zoo gedompeld liggen, dat wij zelden de hemelsche dingen kunnen aanschouwen.

5. Indien gij meerder op uwen dood dan om lang te leven dacht, dan zoudt gij zonder twijfel u zelven met meerdere vurigheid verbeteren.

Indien gij ook de toekomende straffen van de hel of van het vagevuur rijpelijk overdacht, zoudt gij, geloof ik, gaarne allen arbeid en lijden verdragen, en geene strengheid schroomen.

Maar omdat die waarheden ons hart niet raken, en dat wij nog zoeken hetgene ons streelt, daarom blijven wij zoo koud en onachtzaam.

6. Het komt dikwijls uit zwakheid des geestes, dat ons ellendig ligchaam zoo ligtelijk klaagt.

Bid dan den Heer altijd ootmoedig, dat hij u den geest van vermorzeling geve, en zeg met den profeet: *Voed mij, o Heer, met het brood der tranen, geef mij tranen te drinken in overvloed* (Ps. 79. 6.)

OEFENING.

Kunnen wij onze ellenden gevoelen zonder dezelve te beweenen; zonder zich over dezelve voor God te vernederen en zonder onophoudelijk tot hem onze toevlugt te nemen, opdat hij ons ondersteune

en bevrijde van hem te vergrammen? Het is dit gevoelen vol ootmoedigheid en die toevlugt vol betrouwen tot God hetwelk den geest van berouw uitmaakt, waarover de schrijver in dit hoofdstuk spreekt. Hoe is het mogelijk een oogenblik van blijdschap in dit leven te genieten, in welk men altijd lijdt, altijd zondigt, waarin men als banneling van het Paradijs leeft? Ach! met hoe groote reden heeft de heilige Augustinus gezegd, dat een ware Christen het leven verdraagt en naar den dood verlangt, die een einde aan de zonde zal stellen en hem voor altijd aan zijnen God zal onderwerpen. Hoe verdrietig is het, te gevoelen, dat men altijd geneigd is om God te vergrammen, en altijd in gevaar van verloren te gaan! O leven, hoe zeer strekt gij tot last aan eene ziel, die waarlijk haren God bemint, en die verdriet vindt in gescheiden van hem en als uit het Paradijs gebannen te zijn! O dood! hoe aangenaam zijt gij voor eene ziel, die niet dan naar God verzucht en die niet meer wil leven zonder hem te bezitten!

GEBED.

O mijn God, geef mij de genade, dat mijn hart, van alles onthecht en gansch in u verslonden, geen vermaak vinde dan in u te beminnen en voor u te werken en te lijden! Alzoo stem ik gewillig toe in het deel hetgeen gij mij voorstelt! geef, dat ik uw vermaak in den tijd uitmake, met gaarne al de wederwaardigheden aan te nemen, welke gij mij overzendt, en dat gij mijn vermaak in de eeuwigheid uitmaakt met mij het bezit en de blijdschap uws harten doen binnen te trekken. Wat moet men ten dien prijze niet doen en lijden! Ondersteun mij, Heer, in het verlangen,

welk gij mij ingeeft, van alles te ondernemen en te verdragen om dit geluk te bekomen. Amen.

XXII. HOOFDSTUK.

Over het beschouwen der menschelijke ellende.

1. Op wat plaats gij u ook bevindt, werwaarts gij u ook begeeft, altijd zult gij ellendig zijn als gij u tot God niet keert.

Waarom ontstelt gij u, als het met u niet gaat naar uwen wil of verlangen? Wie is er toch, die alles naar zijnen wil heeft? Noch ik, noch gij, noch eenig mensch op aarde.

Niemand is er in de wereld zonder eenigen tegenspoed of zwarigheid, al ware hij koning of paus.

Maar wie vaart er allerbest? zonder twijfel hij, die om God wat kan verdragen.

2. Vele zwakken en onverstandigen zeggen dikwijls: zie wat een goed leven heeft die mensch! hoe rijk, hoe groot, hoe magtig, hoe verheven is hij!

Maar sla eens de oogen op de hemelsche goederen, en gij zult bevinden, dat al het tijdelijke van geener waarde en zeer onzeker is: het is veeleer bezwarend, want het wordt nooit zonder vrees en kommer bezeten.

De mensch is niet gelukkig door het bezit van talrijke goederen: de middelmaat is hem genoeg.

Waarlijk is het eene ellende op deze wereld te leven: want hoe geestelijker de mensch tracht te wezen, des te bitterder hem het leven wordt, omdat hij dan de menschelijke bedorvenheid meerder gevoelt en klaarder ziet.

Want eten, drinken, waken, slapen, arbeiden, rusten en aan alle andere noodwendigheden der

natuur onderworpen te zijn, is voorwaar eene groote ellende, en eene groote kwelling voor eene godvruchtigen mensch, die gaarne zoude ontslagen wezen van alle aardsche aangekleefdheid, en vrij van alle zonden.

3. Want de inwendige mensch wordt in deze wereld zeer bezwaard door de ligchamelijke noodwendigheden.

Daarom bad de profeet David zoo vuriglijk, daarvan te mogen ontslagen worden, als hij zegt: *verlos mij, Heer, van mijne noodwendigheden.*

Maar wee dengenen die hunne ellenden niet kennen: en wee nog meer diegenen, die dit ellendig leven beminnen!

Want sommigen, al is het dat zij naauwelijks met arbeiden of bedelen hunnen nooddruft winnen, zijn daaraan zoo verknocht, dat zij het rijk van God weinig achten zouden, indien zij hier altijd mogten blijven leven.

4. O dwazen en ontrouwen van hart! die zoo diep versmoord liggen in de aardsche dingen, dat zij geenen smaak hebben dan in hetgene de zinnen of het ligchaam aangaat.

Maar die ellendigen zullen op het einde nog geducht gevoelen, hoe veracht en nietig het was, dat zij beminden.

Doch de Heiligen van God en al de getrouwe vrienden van Jezus Christus hebben de dingen, die het ligchaam aangenaam, en hier schoon en uitstekend waren, veracht; al hunne hoop en bedoeling streefden naar de eeuwige goederen.

Geheel hun verlangen werd tot de altijddurende en onzigtbare goederen van hierboven gerigt, opdat zij tot de aardsche niet zouden getrokken worden.

Wil, o broeder, aan uwen geestelijken voort-

gang niet wanhopen: want gij hebt nog tijd en gelegenheid genoeg.

5. Waarom wilt gij uw goed voornemen altijd uitstellen? Sta op, en begin op dezen stond, en zeg: nu is het tijd om te werken en om te strijden, het is nu de geschikte tijd om mijn leven te beteren.

Als het met u niet welgaat, en dat gij in lijden zijt, dan is het de tijd van verdiensten te maken. *Gij moet, alvorens gij tot verkoeling komt, eerst door vuur en water gaan.*

Zoo gij u zelven geen geweld aandoet, zult gij niet zegepralen.

Zoo lang als wij dit brooze ligchaam omdragen, kunnen wij zonder zonde niet wezen, noch zonder verdriet en droefheid leven.

Gaarne zouden wij vrij van alle ellenden zijn: maar omdat wij door de zonde de onschuld verloren hebben, zoo hebben wij ook het waarachtige geluk verloren.

Daarom moeten wij geduld hebben, en Gods barmhartigheid afwachten, tot dat de boosheid voorbijga, en de sterfelijkheid door het leven verslonden worde.

9. O! hoe groot is de menschelijke zwakheid, die altijd tot het kwaad is geneigd!

Heden belijdt gij uwe zonden, en morgen bedrijft gij wederom de zonden, die gij beleden hebt.

Nu maakt gij een voornemen van die te schuwen, en een uur daarna doet gij die, even alsof gij geen voornemen gemaakt haddet.

Te regt dan moeten wij ons vernederen, en geen groot gevoelen van ons zelven hebben, aangezien wij zoo zwak en ongestadig zijn.

Wij kunnen op één oogenblik door onze on-

achtzamheden verliezen hetgene wij, door Gods genade, naauwelijks met grooten arbeid bekomen hebben.

7. Wat zal er ten laatste van ons geworden, die zoo vroeg verflaauwen?

Wee ons, indien wij onze alzoo tot de rust willen begeven, alsof wij in vrede en zekerheid waren, daar nogtans tot nog toe geen spoor van ware heiligheid in onze handelwijze bemerkt wordt.

Ja, het ware wel noodig, dat wij nog eens, als leerzame nieuwelingen, in goede zeden onderwezen werden, om ten minste te beproeven of in ons nog eenige hoop van verbetering en van grooteren voortgang in de deugd waren.

OEFENING.

Welk geluk en welke verdienste van het hart van eenen barmhartigen God te mogen zoeken en te kunnen vinden, om in hetzelve al zijne ellenden af te leggen en er als van ontslagen te worden! en hoe gelukkig is men wanneer men begrijpt en smaakt dat het ware geluk, en als het aardsche paradijs, bestaat in voor God te lijden, en van onder alle kwellingen diegene het liefste te verdragen, welke ons het meeste tegenstrijdt en verootmoedigt! want er is niet dan de liefde Gods, die ons kan aanmoedigen om die te verdragen. Hoe ongelukkig is het de ellenden dezes tevens niet te kennen of dezelve niet te beminnen, en niet onophoudelijk naar het ware geluk van het toekomende leven te zuchten! met reden heeft de heilige Gregorius gezegd, dat men den honger en zijn ongeluk bemint, en dat men zijne verzadiging en zijn geluk niet zoekt! Is het mogelijk van op alle stonden de onstandvastigheid

en de zwakheid zijns harten te gevoelen, hetwelk zoo gemakkelijk zijne goede voornemens vergeet, en bijna niets doet van hetgene hetzelve aan God beloofd heeft, zonder zich in zijne tegenwoordigheid te verootmoedigen, en hem in de gelegenheid zelve, even als Judith, te bidden van ons te versterken en ons getrouw te maken.

GEBED.

Wij bidden u, o Vader van barmhartigheid en God van alle vertroosting, ondersteun ons in den gedurigen strijd, dien wij tegen onze driften, tegen onze eigenliefde en tegen ons zelven moeten voeren. Want, helaas! Heer, wat kunnen wij in hevige bekoringen doen dan in zonde vallen, aan u mishagen; u vergrammen en in ons verderf loopen? laat ons dan aan ons zelven niet over, maar maak, terwijl gij in ons den inwendigen mensch versterkt, gelijk uw apostel spreekt, dat wij aan alles en op alle stonden aan onze zondige neigingen verzaken, die zonder ophouden ons hart van u zoeken af te trekken. Maak, dat uwe overwinning bestendig zij, en dat wij geheel en voor altijd aan u toebehooren. Amen.

XXIII. HOOFDSTUK.

Over het overdenken van den dood.

1. Het zal hier weldra met u gedaan zijn; zie derhalve toe, hoe uwe zaken staan.

Heden is de mensch, en morgen komt hij niet te voorschijn; en als hij uit de oogen is, is hij ook aldra uit het hart.

O domheid en versteendheid van het menschelijk hart, hetwelk de tegenwoordige dingen niet beter vooruit ziet.

Gij moest u in al uwe werken en gedachten zoo gedragen, als of gij heden moest sterven.

Indien gij een goed geweten hadt, zoudt gij den dood niet zeer vreezen.

Het is beter de zonde te schuwen, dan den dood te willen ontvlugten.

Indien gij heden niet bereid zijt, hoe zult gij het morgen wezen? De dag van morgen is u onzeker, en wat weet gij of gij dien zult beleven?

2. Wat baat het hier lang te leven, als wij ons weinig beteren?

Ach! een lang leven maakt ons niet altoos beter, maar het vermeerdert dikwijls onze schuld.

Och, of wij maar éénen dag op de wereld wel geleefd hadden!

Velen tellen de jaren van hunne bekeering; maar de vrucht hunner beternis is dikwerf zeer klein.

Indien het sterven vreesselijk is, denk dat het welligt voor u nog gevaarlijker zal zijn langer te leven.

Zalig is hij, die altijd het uur van zijnen dood voor oogen heeft, en die zich alle dagen bereidt om te sterven.

Indien gij ooit eenen mensch hebt zien sterven, denk, dat gij den zelfden weg ook haast zult ingaan.

3. Als de morgenstond dáár is, denk, dat gij tot den avond niet zult leven; en als het avond is, vertrouw het niet, u den dag van morgen te beloven.

Wees dus altijd bereid, en leef zoo, dat de dood u nooit onbereid vinde.

Vele menschen sterven schielijk en onverwachts: want de Zoon des menschen zal komen als men er het minst aan denkt.

Als dit laatste uur zal gekomen zijn, dan zult gij

over uw voorgaand leven geheel anders oordeelen; en dan zult gij ten uiterste bedroefd zijn, om dat gij zoo traag en onachtzaam geweest zijt.

4. Hoe gelukkig en voorzigtig is hij, die nu in zijn leven zoodanig tracht te zijn, gelijk hij bij zijn sterven wenscht bevonden te worden!

Doch de volkomene verachting der wereld, de vurige begeerte om altijd voortgang te doen in de deugd, de liefde der regeltucht, de last der boetvaardigheid, de vaardigheid tot de gehoorzaamheid, de zelfverloochening en het verdragen van allen tegenspoed, ter eere van Christus, zullen in dat laatste oogenblik een goed betrouwen geven van zalig te sterven.

Gij kunt veel goed doen, terwijl gij nog gezond zijt; maar wat gij, ziek zijnde, zult kunnen doen, weet ik niet.

Weinige menschen worden door de ziekte verbeterd; gelijk er ook weinige heiliger worden door gedurige bedevaarten.

5. Vertrouw u niet op vrienden en nabestaanden, of stel uwe zaligheid niet tot de toekomst uit: want de menschen zullen u eerder vergeten dan gij meent.

Het is beter nu in tijds te zorgen, en zijne goede werken vooraf te zenden, dan op eens anders bijstand te betrouwen.

Indien gij thans voor u zelven niet zorgt, wie zal dan hiernamaals voor u bezorgd wezen?

Nu is de tijd zeer kostelijk; *het zijn de dagen van zaligheid, het is nu de bekwame tijd* (2. Cor. v. 2.).

Maar helaas! wat jammer, van dien tijd niet beter waar te nemen, in welken gij een eeuwig leven kunt verdienen!

De tijd zal komen, dat gij eenen dag, ja zelfs een uur zult wenschen om u te beteren; en ik weet niet, of gij dit zult verkrijgen.

6. Welaan dan, mijn lieve vriend, denk toch uit welk groot gevaar gij u kunt trekken en uit hoe groote vrees gij u kunt verlossen, met nu altijd God te vreezen en op den dood bedacht te zijn.

Doe nu uw best om zóó te leven, dat gij in het uur van uwen dood u eerder verblijden, dan bevreesd moget zijn.

Leer nu aan de wereld sterven, opdat gij dan, van alles los en vrij, tot Christus moget naderen.

Tuchtig nu uw ligchaam door boetvaardigheid, opdat gij alsdan een vast betrouwen moget hebben.

7. Ach! dwaze mensch, waarop steunt gij lang te leven, daar gij niet éénen dag zeker hebt?

Hoe velen zijn er niet bedrogen door die gedachte, welke schielijk en onvoorziens uit dit leven gerukt zijn!

Hoe dikwijls hebt gij niet hooren zeggen: deze is door het zwaard gesneuveld, gene verdronken, deze, van eene hoogte vallende, heeft den hals gebroken, gene is al etende gestorven, een andere heeft onder het spelen zijn leven geëindigd!

De eene kwam om door het vuur, een ander door het zwaard, anderen door de pest, anderen door roovers; alzoo is de dood het einde van alle menschen, en hun leven gaat voorbij als eene schaduw.

8. Wie zal u na uwen dood gedachtig zijn, en wie zal toch voor u bidden?

Doe nu geliefde, doe al wat gij kunt, dewijl gij niet weet wanneer gij sterven zult, en ook onbewust zijt met datgene, wat u na den dood zal volgen.

Vergader voor u, terwijl gij nog tijd hebt, onvergankelijke rijkdommen.

Houd u alleenlijk met uwe zaligheid bezig, en wees slechts bezorgd voor hetgene God aangaat.

Maak u thans goede vrienden, met Gods Heiligen te eeren, en met hunne werken na te volgen; opdat zij u, als gij uit dit leven zult scheiden, in de eeuwige tabernakelen ontvangen.

9. Houd u als eenen vreemdeling en reizende op aarde, die zich de dingen dezer wereld niet aantrekt.

Houd uw hart vrij van alle schepselen en altijd tot God opgeheven: want gij hebt hier geene blijvende plaats.

Stier dagelijks uwe gebeden, zuchten en tranen naar den hemel, opdat uwe ziel, na den dood, gelukkig tot den Heer moge overgaan.

OEFENING.

Den dood vreezen, zonder de zonde te schuwen die alleen denzelven voor ons rampzalig kan maken, is den dood vruchteloos ter zaligheid vreezen; want als men denzelven als een Christen vreest, dan maakt men van de vrees des doods den regel en de beweegreden van een vroom leven. Het groote geheim en de beste oefening om wel te sterven, is van in den staat te leven, in welken men wenscht in het uur des doods te wezen, en in welken men wenscht, dat God ons zou vinden. Men moet dan alle goed doen en alle deugden oefenen gelijk wij in het uur des doods zouden wenschen hetzelve gedaan te hebben. Tracht dagelijks U aan iets teversterven hetgene gij in het uur des doods zult moeten verlaten. Heil dien Christen, wiens hart voor dat ligchaam sterft! Zijn dood zal heilig en dierbaar in de oogen des Heeren wezen.

GEBED.

Daar ik verzekerd ben dat ik eens zal sterven,

maar dewijl ik noch het uur, noch den staat ken, in welken ik sterven zal, zoo bid ik u, mijn Zaligmaker, door de verdiensten van uwen heiligen dood, dat gij mij zelf tot eenen zaligen dood zoudt bereiden door eene naauwkeurige getrouwheid aan mijne pligten, aan uwe genade, aan het gebed, door het dikwijls en heilig gebruik der Sacramenten, door de goede werken, door de deugden, die eigen aan mijnen staat zijn; want dit zal mijne vertroosting en mijn onderpand in het uur des doods wezen. Maak, dat ik mij altijd in uwe genade behoude, niets doe dan om u te behagen, naar niets hake dan naar uwe liefde; want, mijn Jezus, met aldus uit u, voor u en gelijk gij te leven, zal het mij altijd voordeeliger wezen te sterven om u nooit te vergrammen en u voor altijd te aanschouwen, te beminnen en te bezitten. Amen.

XXIV. HOOFDSTUK.

Over het oordeel en de straffen der zondaren.

1. Aanschouw in alle dingen het einde, en hoe gij voor dien strengen regter zult staan, voor wien niets verborgen is, die door geene giften verzoend wordt, en geene verontschuldigingen aanneemt, maar alles volgens de regtvaardigheid zal oordeelen.

O ellendige en dwaze zondaar! wat zult gij, die somtijds op het aanzien van eenen vergramden mensch beeft, aan God antwoorden, die al uwe zonden kent?

Waarom voorziet gij u niet beter tegen den dag des oordeels, waar niemand door een ander zal kunnen beschermd, verschoond of ontschuldigd

worden, maar iedereen met zijnen eigenen last genoeg zal hebben?

Nu kan uw arbeid vrucht aanbrengen, uw weenen aangenaam, uw zuchten verhoord worden, en uwe droefheid kan de kracht hebben om aan God te voldoen en uwe ziel te zuiveren.

2. Zulk verduldig mensch heeft in dit leven een goed en zalig vagevuur, die, als hij verongelijkt wordt, meer bedroefd is over de boosheid van een ander, dan over het leed, hetgene hem aangedaan wordt; die gaarne bidt voor degenen, die hem tegenstreven, en hun van harte het kwaad, hetgene zij hem aandoen, vergeeft; die ook gewillig is om anderen vergiffenis te vragen; die ligter tot medelijden dan tot gramschap geneigd is, die zich zelven dikwijls geweld aandoet, en het vleesch aan den geest volkomenlijk tracht te onderwerpen.

Het is beter zich nu van zijne zonden te zuiveren, en zijne ondeugden uit te roeijen, dan die te laten zuiveren in het toekomende leven.

Voorwaar wij bedriegen ons zelven door de ongeregelde liefde, die wij voor ons ligchaam hebben.

3. Wat zal dat *(eeuwig)* vuur anders te verslinden hebben dan uwe zonden?

Hoe meer gij nu u zelven ontziet en uw vleesch involgt, des te zwaarder zult gij hiernamaals gepijnigd worden, en des te meer voor die vlammen stof vergaderen.

Waardoor de mensch het meest gezondigd heeft, daardoor zal hij ook zwaarder gepijnigd worden.

Daar zullen de ontuchtigen en de wellustelingen met brandende pek en stinkende zwavel overgoten worden; en de nijdigen zullen als dolle honden door pijn en droefheid huilen.

4. Iedere zonde zal hare eigene pijniging hebben.

Daar zullen de hoovaardigen met alle schaamte overdekt, en de gierigaards door eene allerbitterste armoede gepraamd en benaauwd worden.

Daar zal een uur lijdens zwaarder vallen, dan hier honderd jaren in de allerstrengste boetvaardigheid.

Daar is geene rust noch troost voor de verdoemden; hier echter rust men somtijds van zijnen arbeid uit, en geniet men troost van zijne vrienden.

Wees dan nu vol vrees en droefheid over uwe zonden, opdat gij in den dag des oordeels met de gelukzaligen zonder angst moogt verschijnen.

Want *alsdan zullen de regtvaardigen met groote vrijmoedigheid opstaan tegen die, welke hen hier ten onregt benaauwd en verdrukt hebben.*

Alsdan zal hij, die zich hier ootmoedig onderworpen heeft aan de vonnissen der menschen, daar staan om te oordeelen.

Alsdan zal de arme en nederige groot betrouwen hebben, en de hoovaardige van alle zijden met vrees bevangen zijn.

5. Alsdan zal men zien, dat diegene hier zeer wijs is geweest, welke om Christus heeft leeren dwaas en veracht zijn.

Alsdan zal men zich over al het lijden, hetwelk men hier verduldig zal verdragen hebben, zeer verheugen, en alle boosheid zal zwijgen.

Dan zullen de godvreezenden zich verblijden, en alle ongodsdienstigen in droefheid gedompeld zijn.

Alsdan zal het ligchaam, hetwelk hier gekweld werd, zich meer verheugen, dan of het in weelde was opgevoed geweest.

Alsdan zal een slecht kleed blinken, en het kostelijkste kleed zonder glans wezen.

Alsdan zal eene arme stulp meer geprezen worden, dan een prachtig paleis.

Alsdan zal eene standvastige verduldigheid meer helpen dan al de magt der wereld.

Alsdan zal de eenvoudige gehoorzaamheid meer geprezen worden, dan alle wereldsche arglistigheid.

6. Alsdan zal een rein en goed geweten meer blijdschap veroorzaken, dan diepe geleerdheid.

Dan zal de versmading der rijkdommen zwaarder wegen, dan al de schatten der aarde.

Dan zal het aandenken van een godvruchtig gebed u meer troost verschaffen, dan een kostelijken maaltijd.

Dan zult gij u meer verblijden, omdat gij hebt kunnen zwijgen, dan om veel gepraat te hebben.

Dan zullen de heilige werken van meerdere waarde zijn, dan vele schoone woorden.

Alsdan zal een streng leven en eene lastige boetvaardigheid meer behagen, dan het vermaak der wereld.

Leer nu derhalve kleine dingen lijden, opdat gij alsdan van zwaardere moogt bevrijd worden.

Beproef hier nu eerst wat gij namaals zoudt kunnen verdragen.

Kunt gij nu weinig verdragen, hoe zult gij dan de eeuwige pijnen kunnnen ondergaan?

Indien een gering lijden u hier zoo ongeduldig maakt, wat zullen dan de pijnen der hel doen?

Ziet, gij kunt geene dubbele vreugde genieten, hier uw vermaak nemen op de wereld en daarna met Christus heerschen.

7. Indien gij tot heden toe in alle eerambten en wellusten geleefd hadt; wat zou dit u baten, indien gij nu op dezen stond moest sterven?

Alles is dus ijdelheid, behalve God te beminnen en hem alleen te dienen.

Want wie God uit ganscher harte bemint, die vreest noch dood, noch straf, noch oordeel, noch hel, dewijl eene volmaakte liefde ons gerust tot God doet gaan.

Maar het is geen wonder dat hij, die nog vermaak heeft in te zondigen, den dood en het oordeel vreest.

Het is evenwel goed, dat, indien Gods liefde u van de zonde niet aftrekt, de vrees van de hel u ten minste wederhoudt.

Maar hij, die de vreeze Gods weinig acht, kan niet lang in het goede standvastig zijn, maar zal zeer haast in de strikken des duivels vallen.

OEFENING.

Hoe bekwam is het aanschouwen en de vrees van Gods oordeelen en van eene ongelukkige eeuwigheid om onze driften te beteugelen, om de gramstorigheid van onze inborst tegen te houden en om ons te dwingen van de vermaken en de aanlokselen der zonde van ons te verwijderen! Waartoe (zouden wij somtijds moeten zeggen), waartoe zal het zondige vermaak van die wraak, van die onkuischheid, van die gramstorigheid, van die onregtvaardigheid en van die kwaadsprekendheid dienen? alleenlijk om mij een oogenblik te bevredigen. En wanneer ik sterf, na mij aan dezelve overgegeven te hebben, en dit zonder Sacramenten of zonder bekeering, zoo als dit geschieden kan, en zoo als het aan vele stervelingen is geschied, waarop zal die voldoening der zonde dan uitkomen? Op eene ongelukkige eeuwigheid. Een oogenblik van voldoening, — eene eeuwige pijn! Neen, ik zal mij niet blootstellen om voo

een kortstondig vermaak voor altijd ongelukkig te zijn. Ach! het is maar al te waar hetgene de Wijzeman zegt, namelijk dat men, om niet te zondigen, ten minste uit gewoonte, men alleenlijk de uiersten van den mensch behoort indachtig te wezen. Want als men dikwijls en innig overdenkt, dat men eens rekening zal moeten geven over den staat van ons geweten, over onze levenswijze, en over al onze zonden, en dit aan eenen Regter, die alles kent en niets vergeet, wie is er dan, die over dit oordeel en over die geduchte rekening verschrikt zijnde, op zich zelven niet zal waken en zijn leven verbeteren? Wij moeten dan overtuigd zijn, dat het ware middel, om in het andere leven niet veroordeeld te wezen, is van ons zelven hier te oordeelen en te straffen.

GEBED.

O opperste Regter der levenden en der dooden, die in het oogenblik van onzen dood onze eeuwigheid moet vaststellen, wees indachtig, dat gij zoo wel onze Zaligmaker als onze Regter zijt; en voor zooveel als onze zonden uwe regtvaardigheid hebben getergd, wees indachtig dat uwe wonden uwe barmhartigheid hebben bewogen. Aanzie dan die wonden, die gij voor ons hebt ontvangen, en dat bloed, dat gij hebt uitgestort om onze zonden uit te wisschen, en wij smeeken u, door dit dierbare onderpand onzer zaligheid, van ons de vergiffenis onzer zonden te verleenen, en ons op te wekken, ten einde wij die aan ons zelven nooit vergeven. Amen.

XXV. HOOFDSTUK.

Over de zorgvuldige verbetering van ons geheel leven,

1. Waak en wees naarstig in de dienst van God, en denk dikwijls waarom gij hier in het klooster gekomen zijt, en de wereld hebt verlaten.

Was het niet om voor God te leven, en een geestelijk mensch te worden?

Wees dan vurig om vooruit te gaan; want gij zult zeer haast het loon van uwen arbeid ontvangen, en alsdan zal omtrent u noch vrees, noch droefheid meer zijn.

Gij zult nu een weinig arbeiden, en daarvoor zult gij eene groote rust, ja eene eeuwigdurende blijdschap vinden.

Indien gij getrouw en ijverig blijft in wel te doen, zal God gewis ook getrouw en overvloedig zijn in u te vergelden.

Gij moet altijd standvastig hopen, dat gij tot de belooning zult komen; maar gij moogt u niet al te gerust stellen, opdat gij niet onachtzaam of te verwaand wordet.

2. Als zeker persoon, die dikwijls tusschen hoop en vrees dobberde, en eens door weemoedigheid overwonnen, in de kerk voor een altaar lag te bidden, herhaalde hij bij zich zelven deze woorden: O, of ik wist dat ik tot het einde toe zoude volharden! En terstond hoorde hij inwendig dit antwoord van God: indien gij dit zekerlijk wist, wat zoudt gij dan willen doen? doe nu hetgene gij alsdan zoudt doen, en gij zult gerust zijn.

En terstond hierdoor getroost en versterkt, gaf hij zich geheel aan den wil van God over, en zijn angst verdween.

Hij heeft daarna ook niet meer nieuwsgierig

willen navorschen wat hem zoude overkomen; maar hij heeft zich alleen toegelegd om den behagelijken en volmaakten wil van God te kennen, hetgene noodig is om alle goed wel te beginnen en te voltrekken.

3. *Hoop op den Heer, en doe wel*, zegt de profeet, *en bewoon de aarde met vrede; en gij zult door hare rijkdommen gevoed worden.*

Eéne zaak is er, die vele menschen van hunnen voortgang en vurige beternis wederhoudt, namelijk de vrees van de moeijelijkheid en de last van den strijd.

Inderdaad, diegenen nemen meest toe in de deugd, die met meerdere kloekmoedigheid trachten zich zelven te overwinnen in hetgeen hun het moeijelijkste en het zwaarste valt.

Want dan doet de mensch den grootsten voortgang, en verdient hij meerdere genade, als hij zich zelven meer overwint, en zich in den geest meer versterft.

4. Maar alle menschen hebben niet even veel te overwinnen en te versterven.

Niettemin zal een, die naarstig zijn best doet, al heeft hij meer driften, meer toenemen in deugden, dan een ander, die wel geregeld, maar min ijverig tot de deugd is.

Twee dingen helpen bijzonderlijk tot groote beternis, te weten; zich zelven met geweld van datgene aftrekken, waartoe de bedorvene natuur meest genegen is, en ijverig trachten om die deugd, te bekomen, welke men allermeest noodig heeft.

Tracht ook die dingen bijzonderlijk te schuwen en te overwinnnen, die u in anderen meest mishagen.

5. Neem uwen voortgang waar op alle plaatsen, opdat gij, bij het zien of hooren van eenige goede

voorbeelden, altijd opgewekt wordet om die na te volgen.

Maar indien gij iets berispelijks opmerkt, wacht u van hetzelfde te doen! of hebt gij het somtijds gedaan, tracht dan terstond u daarvan te beteren.

Gelijk uw oog op anderen acht neemt, zoo nemen anderen ook acht op u.

O! hoe vertroostend en hoe zoet is het, ijverige en godvruchtige kloosterbroeders te zien, die vurige en getrouwe onderhouders van hunnen regel zijn! En hoe droevig en pijnlijk is het dezulken te zien, welke ongeschikt zijn in hunne zeden, en de dingen niet oefenen, tot welke zij geroepen zijn!

O! hoe nadeelig is het de verbindtenis van zijnen roep te veronachtzamen, en zijne zinnen te stellen op hetgene ons niet is aanbevolen!

6. Denk altijd op den staat, dien gij aangenomen hebt, en stel u altijd het beeld van den gekruisigden Jezus voor oogen.

Gij moet met reden, als gij het leven van Jezus Christus beschouwt, beschaamd worden, omdat gij tot nog toe niet meer getracht hebt u zelven aan hem gelijkvormig te maken, al is het, dat gij dan over lang in den weg des Heeren getreden zijt.

Een kloosterling, die zich godvruchtig in het allerheiligste leven en lijden des Heeren oefent, zal daar overvloedig vinden al wat hem nuttig en noodig is: het is te vergeefs buiten Jezus iets beters te zoeken.

O! of de gekruisigde Jezus in ons hart kwame, hoe haast zouden wij spoedig en toereikend onderwezen zijn!

7. Een ijverige kloosterling draagt en neemt alles gaarne aan, wat hem bevolen wordt.

Maar een trage onachtzame heeft lijden op lijden, en hij wordt van alle zijden benaauwd, daar hij den

inwendigen troost niet heeft, en den uitwendigen niet mag zoeken.

Een kloosterling, die buiten zijnen regel leeft, is in gevaar van grootelijks te vallen.

En wie de traagheid en de gemakken zoekt, zal altijd met iets gekweld zijn: want het eene of het andere zal hem misnoegen.

8. Wat doen zoo vele andere kloosterlingen die, onder de kloosterlijke regeltucht, het vrij streng hebben?

Zelden gaan zij uit, leven afgescheiden, worden schraal gevoed, zijn ruw gekleed, arbeiden veel, spreken weinig, waken lang, staan vroeg op, doen lange gebeden, lezen dikwijls en onderhouden eene goede regeltucht.

Beschouw de Carthuizers, de Bernardinen, de monniken en de nonnen van verschillende orden, zie, hoe zij alle nachten opstaan om God te loven.

Het zou dan voor u eene groote schande zijn, indien gij, als zoo groote menigte van kloosterlingen God begint te loven, tot zoo heilig werk zoudt lui en traag zijn.

9. O! zoo wij niets anders te doen hadden, dan God onzen Heer uit gansch ons hart te loven en te danken!

O! of wij nooit moesten eten, of drinken, of slapen, maar dat wij altijd God konden danken, en met geestelijke betrachtingen alleen bezig zijn!

Dan zouden wij veel gelukkiger wezen, dan wij nu zijn, wanneer wij het ligchaam in al zijne noodwendigheden moeten dienen.

O! of er die noodwendigheden niet bestonden en of wij alleen mogten bezorgd zijn voor de geestelijke spijs en ververschingen onzer zielen, die wij, helaas! zelden genoeg smaken.

10. Als een mensch zoo verre gekomen is, dat

hij in geen schepsel meer zijnen troost zoekt, dan eerst begint God hem volkomen te smaken, en dan zal hij ook wel te vrede zijn.

Dan zal hij zich in geenen voorspoed verblijden, noch zich in tegenspoed bedroeven; maar hij beveelt zich geheel vertrouwelijk in God, die hem alles in alles is: voor wien ook niets verloren gaat of sterft; voor wien alles leeft, en op wiens wenk alles zonder toeven gehoorzaamt.

11. Gedenk altijd uw einde, en dat de verlorene tijd niet meer zal wederkomen.

Zonder zorgvuldigheid en naarstigheid zult gij nooit eenige deugden bekomen.

Indien gij begint te verflaauwen, zoo zult gij u inwendig kwalijk gevoelen; maar begeeft gij u tot ijver, zoo zult gij grooten vrede genieten, en gij zult minder last gevoelen ter oorzake van de genade Gods en van de liefde tot de deugd.

Een ijverig en naarstig mensch is tot alle dingen gereed.

Het is grootere arbeid de zonden en driften te wederstaan, dan zware ligchamelijke werken te doen.

Wie zich niet wacht voor kleine gebreken, zal allengs in groote vervallen.

Gij zult 's avonds altijd vreugde gevoelen, als gij den dag nuttig doorbrengt.

Waak over u zelven; wek u zelven op, vermaan u zelven, en wat er van anderen zij, verzuim u zelven niet.

Hoe meerder geweld gij u zelven aandoet, des te meerderen voortgang zult gij in de deugd maken.

OEFENING.

Volgens den ijver, dien men heeft voor zijnen

voortgang, trekt men voordeel uit al hetgene men ziet dat goed is, om hetzelve in het werk te stellen en zich tot God te begeven. Om voortgang in de deugd te doen, moet men zich zelven overwinnen, aan alles verzaken en aan de geneigdheden zijns harten versterven; en het is zeker, dat men in de dienst van God niet vordert dan voor zoo veel dat men zich geweld aandoet. Laat ons dus de ongeregelde genegenheden bestrijden en overwinnen die ons tot kwaad of tot verslapping brengen, en hierdoor zullen wij onze zaligheid verzekeren. Een levend, volstandig en edelmoedig geweld, dat men aanwendt om zich zelven te overwinnen, doet eene ziel in den weg der zaligheid en der volmaaktheid meer voortgang maken dan honderd ijdele verlangens van eene ziel, die zich geheel aan God zou willen overgeven, en die niets doet van hetgene zij zou willen verrigten. Hoe meer men zich zelven versterft, hoe meer men voor God leeft, en hoe meerdere voldoening men aan zich zelven ontzegt, hoe meerder men er aan God geeft. Hoe gelukkig is men als men zijn leven doorbrengt zonder zich zelven te bevredigen en God in alles te voldoen. Hoe zeker is men hierdoor van eene gelukzalige eeuwigheid te bekomen!

GEBED.

Heer, gij kent de groote moeijelijkheid, welke wij gevoelen in ons zelven te overwinnen en ons aan u in de gelegenheid te onderwerpen; laat niet toe, dat die moeijelijkheid ons belette van hetzelve werkstellig te maken. Het is billijk, dat wij uwe eer en uwen heiligen wil voor onze voldoening en voor onzen wil stellen, en wij hebben voorgenomen hetzelve te doen. Versterk

ons in deze voornemens, maak ons aan dezelve getrouw: maak, dat alles in ons voor u wijke: maak dat wij van dag tot dag in deugd toenemen, een bovennatuurlijk en verdienstelijk leven leiden, en alzoo waardig mogen worden om uwe genade in dit leven en de eeuwige gelukzaligheid in het andere te bezitten. Amen.

DE NAVOLGING
VAN JEZUS CHRISTUS.

TWEEDE BOEK.

VERMANINGEN DIE TOT HET INWENDIGE OF GEESTELIJKE LEVEN GELEIDEN.

I. HOOFDSTUK.

Over de inwendige verkeering.

1. *Gods rijk is binnen u*, zegt de Heer (Luc. 17, v. 21.) Keer u uit geheel uw hart tot God, en laat deze elendige wereld varen, en uwe ziel zal rust vinden.

Leer alle uitwendige dingen versmaden, en begeef u tot het inwendige, en gij zult Gods rijk in u zien komen.

Want *het rijk Gods is vrede en blijdschap in den H. Geest*, hetwelk aan den zondaar niet gegeven wordt.

Christus zal tot u komen, en u zijnen troost

mededeelen, indien gij hem eene waardige woonplaats in uw hart bereidt.

Al zijn luister en zijne schoonheid is inwendig, en het geheim des harten behaagt hem.

Eenen mensch, die inwendig en ingekeerd is, bezoekt hij dikwijls, hij spreekt hem liefelijk aan, hij troost hem minnelijk, hij geeft hem grooten vrede, en houdt groote gemeenschap met hem.

2. Welaan dan, getrouwe ziel, bereid uw hart voor dezen bruidegom, opdat hij zich gewaardige tot u te komen, en in u te wonen.

Want hij spreekt in dezer voege: *Wie mij lief heeft, die zal mijne woorden onderhouden, en deze zullen tot hem komen, en bij hem eene woonplaats maken* (14, v. 23.)

Maak dan in uw hart plaats voor Christus, en sluit alle andere dingen buiten hetzelve.

Als gij Christus hebt, zijt gij rijk, en behoeft gij niets meer. Hij zal u wel voorzien en getrouw van alles verzorgen, zoodat gij op geene menschen uwe hoop zult moeten stellen.

Want de menschen veranderen ligtelijk en vallen ons weldra af; maar Christus blijft in eeuwigheid, en hij helpt ons standvastig tot het einde toe.

3. Er is geen groot betrouwen op een broozen en sterfelijken mensch te stellen, al is hij ook nuttig en dierbaar. Ook moogt gij u niet te zeer bedroeven, als hij u soms tegenwerkt en tegenspreekt.

Die heden met u zijn, kunnen morgen tegen u wezen, en dan al wederom veranderen, gelijk de wind.

Stel gansch uw betrouwen op God, en dat hij alleen het voorwerp uwer vrees en liefde zij. Hij zal voor u antwoorden, en alles ten beste keeren.

Gij hebt hier geene duurzame verblijfplaats, en waar gij ook zijt, gij zijt een uitlander en vreemdeling; gij zult geene rust hebben, tenzij gij ten eenemaal met Christus vereenigd zijt.

4. Wat wilt gij hier rondom u zoeken, daar dit de plaats van uwe rust niet is?

Uwe woonplaats moet in den hemel wezen, en al het aardsche moet gij alleenlijk als in het voorbijgaan beschouwen.

Alle dingen gaan voorbij, en gij vergaat insgelijk met dezelve; zie dus wel toe, dat gij u daar niet verkleeft, opdat gij daardoor niet ingenomen wordet, en verloren gaat.

Dat uwe gedachten gedurig tot den Allerhoogste opstijgen, en stier uw gebed onophoudelijk tot ez us Christus.

Indien gij geene hooge en hemelsche dingen kunt in beschouwing nemen, berust dan in het lijden van Christus, en houd gaarne uwe woning in zijne heilige wonden.

Want indien gij met liefde tot de wonden en dierbare lidteekens van Jezus uwe toevlugt neemt, zult gij in al uwe kwelling, eene groote versterking gevoelen; en gij zult het weinig achten dat gij van de menschen versmaad wordt, en al hunne lasteringen gemakkelijk verdragen.

5. Christus is ook op de wereld van de menschen versmaad, en in zijnen grootsten nood van zijne vrienden en bekenden tusschen de versmaadheden verlaten geweest.

Christus heeft willen lijden en versmaad worden, en gij durft over iets klagen!

Christus heeft vele vijanden en lasteraars gehad; en gij wilt alle menschen tot vrienden en weldoeners hebben?

Waarover zal uw geduld gekroond worden, indien er u geen lijden of tegenspoed overkomt?

Indien gij geene wederwaardigheden wilt lijden, hoe zult gij dan een vriend van Christus wezen? Lijd met Christus en voor Christus, indien gij met Christus wilt heerschen.

6. Indien gij eens tot in het binnenste van het hart van Christus getreden waart, en een weinig van zijne brandende liefde gesmaakt hadt, dan zoudt gij uw eigen gemak of ongemak weinig achten, maar gij zoudt u veeleer over den aangedanen hoon verblijden, dewijl de liefde van Jezus den mensch zelven doet versmaden.

Een mensch, die Jezus en de waarheid bemint, en die waarlijk ingekeerd en vrij van alle ongeregelde neigingen is, kan zich zelven ongehinderd tot God keeren, zich in den geest boven zich zelven verheffen en met verheuging in den Heer rusten.

Wie alle dingen acht voor hetgene zij zijn, en niet zoo als zij van de menschen geacht worden, is opregt wijs, en is meer van God dan van de menschen onderrigt.

Die naar het inwendige weet te leven, en van de uitwendige dingen niet veel werk maakt, moet geene plaats zoeken, of naar bekwameren tijd wachten om zijne godvruchtigheid te kunnen oefenen.

Een inwendig mensch kan ligtelijk in zich zelven keeren, omdat hij zich nooit geheel tot uitwendige dingen uitstort.

De uitwendige arbeid of andere bezigheid, die voor eenigen tijd noodzakelijk zijn, hindert hem niet: maar hij schikt zich tot alle dingen gelijk zij voorvallen,

Die van binnen wel gesteld en geregeld is, trekt zich de ondergeschikte en verkeerde handelingen van anderen niet aan.

De mensch wordt slechts in zoo verre belet en verstrooid, als hij zich de uitwendige zaken aantrekt.

8. Indien gij inwendig wel en gansch gezuiverd waart, zoude alles u ten goede en tot voordeel dienen.

Maar daarom misnoegen en ontstellen dikwerf u vele dingen, omdat gij aan u zelven niet wel verstorven, of nog niet geheel van de aardsche zaken onthecht zijt.

Niets besmet of belemmert zoo zeer het hart van den mensch, dan de ongeregelde liefde tot de schepselen.

Indien gij den uitwendigen troost niet zoekt, zoo zult gij de hemelsche zaken kunnen overdenken, en dikwijls inwendig opgeruimd zijn.

OEFENING.

Deze woorden van den schrijver: *Open uw hart voor Jezus Christus, en sluit het voor al het overige; laat de uitwendige zaken daar, en houd u met de inwendige bezig:* deze woorden, zeg ik, toonen ons dat het ware geluk en de ware verdienste dezes levens gelegen zijn in zich in te keeren tot zijn gemoed en zich tot God te begeven door een eerbiedig aandenken aan zijne tegenwoordigheid, en door eene gedurige verheffing zijns harten tot hem. Een ingekeerde geest, en getrouw hart, ziedaar het kenteeken van eenen inwendigen persoon, en van eenen Christen, die den Heer in den geest en in de waarheid aanbidt, dat is te zeggen, die hem die inwendige dienst bewijst, welke men aan zijne opperste grootheid verschuldigd is, en welke zoo noodzakelijk is voor eene ziel, die al wat zij is, niet is dan om, uit liefde voor God te leven. Het is

die woning van God in de ziel, die vaste woning van de ziel in God, door verheffing des harten door smeekingen, door zuchten, door overgevingen van zich zelve aan hem, die haar door een inwendig, bovennatuurlijk en verdienstelijk leven doet leven, die haar als een paradijs op deze wereld doet vinden, en die voor haar als eene voorafgaande bezitting van het hart en van het geluk van God zelven is. Mijn voornemen is van mijne zinnen te versterven, van mijnen geest met geene ijdele en nuttelooze gedachten op te houden, en van op mijn hart te waken, om in hetzelve niets te laten binnen komen dan hetgene mij opwekt om Jezus Christus te vreezen of te beminnen. Al het overige zal voor mij wezen alsof het niet aanwezig ware: en voornamelijk wil ik mij bevlijtigen om Jezus Christus te kennen, te beminnen en na te volgen, te vreden zijnde om alles voor hem en gelijk hij te lijden, om eens met hem te heerschen. O mijne ziel! haak niet dan naar zijne liefde, leef niet dan voor hem, en verlang niet dan het geluk van hem te bezitten.

GEBED.

O mijn liefdewaardige Zaligmaker! o leven mijner ziel! o eenig voorwerp van mijn betrouwen en eenig onderpand mijner zaligheid! kom in mij, neem bezit van mijn hart, het is geheel voor u; prent in hetzelve den geest uwer geheimenissen, de inwendige gesteltenissen van uw hart en de deugden, die gij zelf hebt uitgeoefend; maak, dat hetzelve door uwen geest bezield, levend door uw leven, en als met uwe regtvaardigheid bekleed, aan u meer dan zich zelve toebehoore; dat gij het zijt, die in hetzelve leeft; en dat het

door eene gelukkige verandering in alles voor u wijkende, niets meer onderneme dan door de bewegingen van uw hart. Amen.

II. HOOFDSTUK.

Over het nederig verdragen van den smaad der menschen.

1. Hecht er niet veel prijs aan, wie voor of tegen u is, maar maak en zorg, dat God in al uwe verrigtingen met u zij.

Heb altijd een goed geweten, en God zal u wel bewaren.

Want dengenen, dien God helpt, kan niemands ondeugd hinderen.

Indien gij weet te zwijgen en te lijden, zult gij ongetwijfeld de hulp van God ondervinden.

Hij weet den tijd en het middel om u te verlossen; en daarom moet gij u aan hem gansch overgeven.

Het is Gods werk ons te helpen, en ons van alle beschaming te verlossen

Dikwijls is het, om de ootmoedigheid in ons te vermeerderen, zeer dienstig, dat andere menschen onze gebreken kennen en berispen.

2. Als de mensch zich over zijne gebreken verootmoedigt, dan stelt hij andere menschen ligtelijk te vreden, en hij verzoent zich gemakkelijk met hen, die op hem gebelgd zijn.

God beschermt en verlost altijd den ootmoedige, hij bemint en vertroost den ootmoedige, hij neigt zich tot den ootmoedige; hij geeft hem groote genade, en na zijne vernedering verheft hij hem weder.

Aan den ootmoedige openbaart hij zijne geheimen, en trekt en lokt hem minzaam tot zich.

Een ootmoedig mensch is, als hem eenige

beschaming aangedaan wordt, wel te vrede, omdat hij op God en niet op de menschen steunt.

Verbeeld u niet dat gij gevorderd zijt, tenzij gij u als den minste aller menschen acht.

OEFENING.

Wanneer men van een ieder geacht en geprezen wordt, dan is het gemakkelijk te zeggen, dat men die eer niet waardig is, en men niet dan smaad verdient. Om te weten, of men de waarheid zegt, moet men inzien of men hetzelve in de versmading zegt. Mijn voornemen op dit punt is van al het kwaad, hetgene men van mij zal zeggen of hetgeen men mij zal aandoen, van de hand Gods te aanvaarden als iets, dat ik verdiend heb; en verre van daarover te morren, zal ik den Heer zegenen, dat hij gedoogt, dat men mij regtvaardigheid doe, om mij barmhartigheid te kunnen bewijzen: ik zal mij gelukkig achten in den geest der menschen te sterven en uitgedoofd te worden en slechts in den geest van God te leven door de versmading in dank aan te nemen, en in zijn hart door de oefening van de ware ootmoedigheid.

GEBED.

Heer, gij weet het, hoe gevoelig ik voor de tegenspraak, de lastertaal en de versmading ben. Alles wordt in mij ontroerd, wanneer ik dezelve moet verdragen. Maar ik weet ook, dat dit, hetgene voor mij onmogelijk is, voor u gemakkelijk is, en dat ik, door de hulp uwer genade ondersteund en versterkt, met geduld de vernederingen kon ondergaan, die ik uit mij zelven niet dan met verdriet en gemor zou kunnen aanvaarden. Maak dan, o mijn Zaligmaker, dat ik door

uwe leering onderwezen en door uwen geest bezield, met schrik de eer, de achting en den lof aanschouwe, die mij dikwijls voor uwe oogen verachtelijk make, maar dat ik integendeel met onderwerping en erkentenis het ongelijk en de versmading ontvange, die, aldus aangenomen, mij het voorwerp uwer liefde zullen stellen. Amen.

III. HOOFDSTUK.

Over den vredelievenden mensch.

1. Stel eerst u zelven in vrede, en dan zult gij anderen ook tot vrede kunnen brengen.

Een vredelievend mensch doet meer goed, dan een zeer geleerde.

Een mensch die vol driften is, keert zelfs het goed in kwaad, en gelooft ligtelijk het kwaad. — Een goed en vreedzaam mensch keert alles ten goede.

Die in den vrede gevestigd is, heeft van niemand kwaad vermoeden: maar die slecht te vrede en onrustig is, wordt door vele kwade vermoedens gekweld; hij zelf is niet gerust, en hij ontrust anderen.

Hij zegt dikwijls hetgene hij niet moest zeggen, en laat na wat hem veel beter en nuttiger was te doen.

Hij let op hetgene anderen moeten doen, en hij verzuimt zelf te doen hetgene hij verpligt is.

Dat dan uw ijver eerst voor u zelven zij, en dan zult gij met regt op uwen naaste mogen letten.

2. Gij weet zeer wel uwe eigene werken te verschoonen en te verbloemen, en de ontschuldigingen van anderen wilt gij niet aannemen.

Billijker ware het, u zelven te beschuldigen en uwen broeder te ontschuldigen.

Wilt gij, dat een ander uwe gebreken verdrage, verdraagt den ook die van anderen.

Zie hoe verre gij nog van de ware liefde en ootmoedigheid verwijderd zijt, die zich nooit dan tegen zich zelven vergramt of verontwaardigt.

Het is niets goeds met goede en zachtmoedige menschen in vreugde te leven, dit behaagt natuurlijk aan allen: want ieder is gaarne in vrede, en hij bemint ook diegenen het meest, die met hem van één gevoelen zijn.

Maar met stuursche, verkeerde en ongeregelde menschen, of met degenen die ons tegenstrijdig zijn, in vrede te kunnen leven, dit is eene groote genade en een grootmoedig en loffelijk werk.

3. Er zijn menschen, die met zich zelven en ook met anderen vrede hebben.

En daar zijn er, die den vrede met zich zelven niet hebben, noch anderen in vrede laten: zij zijn lastig aan anderen, maar nog lastiger aan zich zelven.

En daar zijn er, die zich zelven in vrede houden, en ook trachten anderen tot vrede te brengen.

Nogtans moest al onze vrede gedurende dit ellendig leven bestaan meer in rouwmoedig verdragen, dan in niet te gevoelen hetgene ons tegengaat of tegenstrijdig is.

Wie best weet te lijden, die zal den grootsten vrede hebben. En zulk een is een verwinnaar van zich zelven, meester der wereld, vriend van Christus en des hemels erfgenaam.

OEFENING

Wanneer men dien grondregel van den schrijver aanneemt, namelijk dat de ware vrede veeleer bestaat in de grootmoedige onderwerping aan de

gene, wat ons tegengaat dan in niets te vinden hetgene ons tegenstrijdig is, dan moeten wij besluiten den vrede te zoeken in de tegenspraak, en de rust in de onheilen, met al het kwaad, dat men ons zou kunnen aandoen of van ons zou kunnen zeggen, met een geduld en eene zoetaardigheid te verdragen, die alle vervolgingen overwint. Eene ziel, die waarlijk ootmoedig is, weet op niemand iets te zeggen dan op zich zelven; zij legt zich toe om anderen te verontschuldigen en zich zelve te beschuldigen, en is nooit vergramd dan op zich zelve. Mijn voornemen is dan in vrede met God te leven en hem in alles gehoorzaam te wezen; met mijnen naaste, met het gedrag van niemand te berispen, en mij met de zaken van een ander niet te bemoeijen; en met mij zelven, met in alle gelegenheden de neigingen en de tegenstrijdigheden mijns harten te bevechten en te overwinnen.

GEBED.

Heer, gij hebt door uwen profeet gezegd: *Betracht den vrede en jaag denzelve na;* dat is te zeggen: laat niet na dien te zoeken tot dat gij hem zult gevonden hebben. Er is niemand dan gij, mijn Jezus, die mij denzelven kunt geven, aangezien gij alleen mijnen vrede en mijne verzoening met uwen Vader op het kruis hebt verschaft. Reeds is het langen tijd geleden, dat ik met u, met mijnen naaste en mij zelven zoek in vrede te leven; maar mijne ongetrouwheden, mijne gevoeligheden en mijne oploopendheden, gedurige oorzaken van de onrust mijner ziel, beletten mij dien vrede te genieten. Gij, mijn Zaligmaker, die de stormen hebt gestild, en die u door de winden, welke de lucht ontstellen, en door de baren, die

de zee onstuimig maken, doet gehoorzamen, stil ook de bewegingen van mijn hart, hetwelk niet dan in u eene ware rust kan vinden. Maak, dat het in alles aan uwen heiligen wil onderworpen, zijnen vrede en zijne rust vinde in alles te doen, te laten en te lijden wat gij wilt. Amen.

IV. HOOFDSTUK.

Over de eenvoudigheid des gemoeds en de opregte meening.

1. Door twee vleugelen wordt de mensch van het aardsche opgeheven, te weten: door de eenvoudigheid en de zuiverheid.

De eenvoudigheid moet in de meening, en de zuiverheid in de liefde wezen.

De eenvoudige meening zoekt God; de zuiverheid vindt en smaakt hem.

Een goed uitwendig werk zal u geen beletsel stellen, indien gij inwendig van alle ongeregelde liefde vrij zijt.

Indien gij niets anders dan Gods welbehagen en het voordeel van uwen naasten zoekt, zoo zult gij de inwendige rust des harten genieten.

Indien uw hart opregt was, zoo zoude u elk schepsel tot eenen spiegel, om wel te leven, en tot een boek van heilige leering dienen. Er is geen schepsel zoo klein en gering, of het vertoont in zich Gods goedheid.

2. Zoo gij innerlijk goed en zuiver waart, dan zoudt gij alle dingen zonder beletsel zien en wel begrijpen. Een zuiver hart dringt tot in den hemel en de hel door.

Gelijk elkeen van binnen gesteld is, zoo oordeelt hij uitwendig.

Indien er eenige blijdschap op de wereld te

vinden is, dan bezit die zoodanige mensch, die zuiver van harte is.

En is er ergens benaauwdheid of zwarigheid te vinden, zoo gevoelt die een zondig geweten allerbest.

Gelijk het ijzer, in het vuur geworpen, den roest verliest en geheel gloeijend wordt, zoo wordt ook een mensch, die zich tot God bekeert, van zijne traagheid verlost en in eenen nieuwen mensch veranderd.

3. Als de mensch begint te verflaauwen, dan vreest hij geringen arbeid, en ontvangt hij gaarne uitwendigen troost.

Maar als hij zich zelven volkomenlijk begint te overwinnen en vromelijk in den weg des Heeren te wandelen, dan acht hij die dingen zeer klein, die hem te voren zwaar voorkwamen.

OEFENING.

De zuiverheid des harten bestaat in eene afgescheidenheid van alles, wat hetzelve zou kunnen besmeuren. Eene vrijwillige ongetrouwheid, eene zonde door het gezigt bedreven, eene afgekeerdheid van God, prenten in de ziel eene vlek, die hare schoonheid verduistert en haar voor de oogen van God mismaakt doet worden. *Zalig zijn degenen*, zegt Jezus Christus, *die zuiver van hart zijn, want zij zullen God zien.* Zij zullen hem door een levend geloof in dit leven kennen, hetwelk hun, gelijk er van Mozes gezegd is, het gezigt van den onzigtbaren zal doen verdragen, alsof zij hem met hunne oogen aanschouwden: en zij zullen hem in het andere leven door het licht der glorie aanschouwen. Men moet dan op dit punt een beluit nemen, van zooveel mogelijk geene zonde e bedrijven of ten minste van de gewoonte der-

zelve niet aan te nemen, die de zuiverheid van eene ziel verdooft en haar slaaf van hare eigenliefde maakt, die haar aan de vermaken der zinnen vasthecht en haar ongeschikt maakt, om zich tot God te verheffen. Om die zuiverheid des harten te bekomen, moet men daarenboven dezelve onophoudelijk aan God vragen, en hem met den koninklijken profeet bidden: schep in mij, o mijn God! een zuiver hart, en hernieuw in het binnenste van mijne ziel eenen opregten geest en eene zuivere meening, die niets anders zoeke dan u in alles en boven alles te behagen. Eindelijk men moet zich aan niets dan aan God en aan zijnen wil hechten; want alle verkleefdheid aan het schepsel besmeurt eene ziel en maakt haar onbekwaam en onwaardig om met God vereenigd te worden.

GEBED.

Heer, vergun mij de eenvoudigheid des gemoeds en de zuiverheid des harten, waardoor wij uwe liefde waardig worden, aangezien gij ons zoo zeer in uw Evangelie hebt aanbevolen van ootmoedig, eenvoudig en klein gelijk de kinderen te worden, indien wij den hemel willen binnentreden, en dat die heilige en eenvoudige kindschheid, welke in de regtzinnigheid en de afgescheidenheid bestaat, tot de zaligheid van alle Christenen zoo noodzakelijk is. Amen.

V. HOOFDSTUK.

Over de inachtneming van zich zelven.

1. Wij mogen op ons zelven niet te veel betrouwen, want dikwijls ontbreekt ons de genade en het oordeel.

Het licht der kennis, hetwelk wij hebben, is zeer klein, en dat verliezen wij nog spoedig door onze onachtzaamheid. Ja, wij zijn dikwijls zoo verblind, dat wij onze verblindheid niet gewaar worden.

Wij handelen dikwijls kwalijk, en wat nog erger is, wij willen ons ontschuldigen.

Wij worden somtijds door onze driften gedreven, en wij meenen dat het een goede ijver is.

Wij berispen kleine gebreken in anderen, en wij gaan onze gebreken, die grooter zijn, voorbij.

Wij gevoelen zeer haast en achten zeer groot hetgene wij van anderen verdragen; maar wij merken niet wat anderen van ons verdragen.

Indien iemand zich zelven naar behooren oordeelde, dan zou hij ondervinden dat hij geen regt heeft, anderen streng te oordeelen.

2. Een inwendige mensch stelt de zorg van zich zelven voor alle andere zorgen; en wie op zich zelven naauwkeurig let, zal ligtelijk van anderen zwijgen.

Nooit zult gij inwendig en godvruchtig worden, tenzij gij van anderen leert zwijgen, en bijzonderlijk op u zelven let.

Indien gij u gansch tot God in u zelven keert, zoo zal u alles, wat gij uitwendig gevoelt, en al wat u overkomt, weinig ontstellen.

Waar zijt gij, als gij bij u zelven niet zijt? En als gij alles hebt doorloopen en u zelven verzuimd, wat hebt gij dan daarmede gewonnen.

Indien gij den vrede des harten en de ware vereeniging met God wilt hebben, zoo moet gij het overige ter zijde stellen, en u alleen met u zelven bekommeren.

3. Gij zoudt veel vorderen, indien gij van alle onnoodige tijdelijke zorg vrij waart. En gij zult

zeer achteruit gaan, indien gij eenige tijdelijke zaak groot acht.

Houd geene zaak voor groot, voor verheven, voor aangenaam, dan God alleen, of hetgene God aangaat.

Acht allen troost, dien gij van eenig schepsel kunt hebben, voor loutere ijdelheid.

Eene ziel, die God bemint, versmaadt alles, wat onder God is.

God alleen, die eeuwig en oneindig is, en alles vervult, is de troost der zielen en de ware blijdschap des harten.

OEFENING.

De onnoodige bemerkingen op ons zelven en op de uitwendige voorwerpen doen ons veel tijd, genade en verdiensten verliezen. Indien wij ons best deden om de eerbiedige gedachte aan God te stellen in de plaats van die ijdele en moeijelijke gedachten jegens ons zelven en jegens de schepselen, dan zouden wij altijd heilig bezig zijn. God in zich zelven aanschouwen en zich zelven aanschouwen in God; onder de oogen des Zaligmakers leven door de betrachting, tusschen zijne handen door de onderwerping aan zijnen wil, aan zijne voeten door de ootmoedigheid en de opregte belijdenis onzer ellenden, ziedaar wat wij moeten doen om als ware Christenen te leven, die niet zijn al wat wij zijn, dan door de vereeniging met Jezus Christus. Waarom zich dan zoo sterk en zoo menigmaal bezighouden met nieuwstijdingen, met nieuwsgierigheden, met ijdelheden, en zich zoo weinig en zoo zeldzaam ophouden met zijnen God, met zijne pligten en met zijne zaligheid? Het is, omdat men onverschillig is voor de zaken der eeuwigheid, en te zeer verkleefd aan

het tijdelijke. Laat ons dan beginnen met te zijn hetgene wij eens zullen wezen, dat is, alleen bezig met, voor en in God.

GEBED.

Heer, neem van mij weg dien ledigen geest, die zijnen tijd verkwist en zich met niets bezig houdt, alsmede die onnoodige gedachten, die mij het geluk van uwe tegenwoordigheid en de aandacht in mijne gebeden doen verliezen; of wanneer ik in het gebed zijnde op u altijd niet kan denken, maak dan, dat mijne onvrijwillige verstrooidheden, met mijnen geest van u af trekken, mijn hart niet van u verwijderen. En vermits de oorzaak mijner verstrooidheden in het gebed, voortkomt, dat ik mijnen geest op hetzelve niet genoegzaam toeleg, bid ik u, o mijn God, van mijn hart door eene levende en vurige beweging te raken en te vervullen, opdat ik in mijn gebed en gedurende den dag meer aan u dan aan mij zelven denke. Am.

VI. HOOFDSTUK.

Over de vreugde van een goed geweten.

1. De eer en vreugd van een goed mensch is, de getuigenis van een goed geweten.

Hebt een goed en rein geweten, en gij zult altoos verheugd zijn.

Een goed geweten kan zeer veel verdragen, en het is zeer wel gemoed in tegenspoed: maar een slecht geweten is altijd in vrees en onrust.

Gij zult eene zoete rust smaken, indien uw geweten u niet beschuldigt.

Wil u niet verblijden, dan als gij wel gedaan hebt.

Booze menschen hebben nooit ware blijdschap, noch gevoelen den inwendigen vrede: want *er is geen vrede voor de goddeloozen*, zegt de Heer (Isaïas 48. v. 22 en hoofdst. 57 v. 21.).

Al zeggen zij somtijds: ziet, wij zijn in vrede, er zal ons geen kwaad overkomen, of wie zal ons durven hinderen? Geloof hen niet, want onverwachts zal de gramschap God zich vertoonen, en dan zullen al hunne werken vernietigd, en hunne gedachten verijdeld worden.

2. Zich in het lijden te verheugen, valt hem, die God bemint, niet zwaar: want zich alzoo te verheugen, is zich in het kruis van onzen Heer roemen.

De eer, welke de menschen van elkander ontvangen, of aan elkander geven, is kortstondig.

De roem dezer wereld is altijd van droefheid verzeld.

Maar de roem der vromen bestaat in hun geweten, en niet in den mond der menschen.

De blijdschap der regtvaardigen is van God en in God, en hunne vreugd is de waarheid.

Wie naar den waren en eeuwigen roem verlangt, acht den tijdelijken niet.

En die den tijdelijken zoekt, of denzelven niet van harte versmaadt, wordt overtuigd, dat hij den eeuwigen roem weinig bemint.

Diegene heeft eene groote rust des harten, die de lofspraak of het misprijzen der menschen niet acht.

3. Die een zuiver geweten heeft, is zeer ligt te vreden.

Gij zijt niet heiliger, omdat gij geprezen wordt, noch verachtelijker als gij veracht wordt.

Gij zijt wie gij zijt, en kunt niet meerder gezegd of geacht worden, dat hetgene gij zijt voor de oogen van God.

Indien gij wel overweegt wat gij inwendig bij u zelven zijt, zoo zult gij u weinig bekreunen met hetgeen de menschen van u zeggen.

De mensch ziet het uiterlijke, maar God ziet in het hart. De mensch aanziet de werken, doch God onderzoekt het inzigt.

Altijd wel doen, en daarbij weinig van zich houden, is het kenmerk eener ootmoedige ziel.

Geenen troost van eenig schepsel zoeken, is een teeken van groote zuiverheid *des harten* en van groot betrouwen op God.

4. Wie van de menschen niet zoekt geprezen te worden, toont, dat hij zich zelven geheel aan God bevolen heeft; want gelijk Paulus zegt: *niet hij, die zich zelven prijst, maar die van God geprezen wordt, is achtenswaardig* (2. Cor. 10, v. 18).

Met God inwendig te verkeeren, en aan niets uitwendigs gekleefd te zijn, is het leven van eenen inwendigen mensch.

OEFENING.

De vrede van een goed geweten neemt altijd de ongerustheden niet weg, die de bekoringen en de inwendige kwellingen in den geest veroorzaken; maar zij brengt zooveel voort, dat onder al de beroerten, die in denzelven ontstaan, het hart onderworpen en getrouw is aan zijnen God: onderworpen om de kwelling te lijden, en getrouw om dezelve niet in te volgen, maar om te wederstaan, om te strijden en om niets uit kracht van de kwelling te veronachtzamen. Het is alzoo, dat eene bedroefde en onderworpene ziel, volgens den koninklijken profeet, een aangenaam slagtoffer voor God is, die nooit een vermorzeld en verootmoedigd hart verwerpt: — verootmoedigd van zich onder-

worpen te zien aan het gevoelen zijner ellenden, en vermorzeld over de gelegenheid, die het aan God gegeven heeft van het dezelve doen te gevoelen. Laat ons daarover een vast en volstandig besluit nemen van nooit door onzen val, noch door onze kwellingen, noch door ondervinding onzer ellenden den moed te laten zinken, maar van ons voor God te verootmoedigen, dat wij zoo ellendig zijn, van hem vergiffenis te vragen over de zonden, die wij bedreven hebben, met geenen wederstand, zoo als wij dit moesten doen, te bieden tegen de aanvallen van de vijanden onzer zaligheid; van er ons zoo aanstonds over te straffen, met ons eenige voldoening te ontzeggen: en laat ons daarna in vrede zijn. want het gerust geweten is zulk een, dat vrij van zonde is door de getrouwheid, of dat door de boetvaardigheid gezuiverd is.

GEBED.

Heer, gij weet aan hoe vele bekoringen, uitwendige kwellingen en gevaren der zaligheid wij door de natuurlijke en geweldige neiging, die wij tot het kwaad gevoelen, en door den gedurigen afkeer, welken wij voor het goed hebben, alsook door de aanvallen der bekoringen, zijn blootgesteld. Hoe zouden wij aan zoo vele magtige vijanden, die zoo hevig op ons verderf uit zijn, kunnen wederstaan, indien gij ons niet hielpt? Het is dan tot u, dat wij ons hart, onzen geest en onze oogen verheffen, om u te smeeken van ons niet te laten vergaan, en van niet te gedoogen, dat wij onder de bekoring bezwijken, maar van ons van het grootste, het eenigste kwaad, dat wij te vreezen hebben, namelijk de zonde, te verlossen. Am.

VII. HOOFDSTUK.

Over de liefde tot Jezus boven alles.

1. Zalig is hij, die begrijpt wat het is Jezus te beminnen, en zich zelven om Jezus te verachten.

Men moet al wat men bemint, verlaten om dien beminde: want Jezus wil alleen en boven al bemind zijn.

De liefde der schepselen is bedriegelijk en ongestadig; maar de liefde van Jezus is getrouw en duurzaam.

Wie zich aan een schepsel hecht, zal ook met het brooze schepsel te niet gaan; maar die Jezus aanhangt, zal vaststaan in eeuwigheid.

Bemin en houd dien als vriend, welke u niet zal verlaten als alle schepselen u zullen begeven, en die niet zal dulden, dat gij in het einde verloren gaat. Hetzij gij wilt of niet wilt, gij moet van alles eens gescheiden worden.

2. Houd u levende en stervende aan Jezus, en beveel u zelven geheel aan de getrouwheid van hem, die u alleen kan helpen, als alles u zal verlaten.

Uw beminde is van dien aard, dat hij geenen anderen met zich wil bemind hebben: maar hij wil alleen uw hart bezitten, en daar wil hij als een koning op zijnen troon gezeten zijn.

Indien gij u van alle schepselen kondet ontmaken, zoo zoude Jezus gaarne bij u wonen.

Gij zult al uwen troost en hoop verloren vinden, indien gij die op de menschen en niet op Jezus stelt.

Betrouw niet op een riet, hetwelk door alle winden geslingerd wordt, want *alle vleesch is als gras, en al deszelfs luister zal als eene grasbloem te niet gaan.*

3. Gij zult u haast bedrogen vinden, indien gij alleen naar den uitwendigen schijn der menschen wilt zien; want indien gij in hen uwen troost en uw voordeel zoekt, zoo zult gij daarvan dikwijls groote schade ondervinden.

Maar zoo gij in alle dingen Jezus zoekt, zult gij Jezus zekerlijk ook vinden.

Maar indien gij u zelven zoekt, zoo zult gij, echter tot uw verlies en verdriet, u zelven ook vinden.

Want een mensch, die Jezus niet zoekt, doet zich zelven meerdere schade, dan geheel de wereld en al zijne vijanden hem kunnen doen.

OEFENING.

Leg geheel uwen geest toe om Jezus Christus te kennen, geheel uw hart om hem te beminnen, en al uwe zorg om hem na te volgen, daar het hiertoe alleen is, dat gij Christenen zijt. Welke moeite zult gij vinden in eenen God-Mensch te beminnen, die alles, wat hij is, niet is dan om u te beminnen en u zalig te maken? Maak dan uw voornemen van u met hem bezig te houden, hem in al zijne werken te bestuderen, en zijne inzigten te doordringen: van de gevoelens en den geest zijner geheimenissen te omhelzen, en tracht even als hij handelt, te lijden en te leven: want al de verdiensten van eenen Christen in dit leven, bestaan in de gelijkvormigheid, welke hij met Jezus Christus moet hebben; en het is die, welke zijn geluk in het andere leven zal uitmaken. Zoo hij in zijn ootmoedig en lijdende leven tracht deel te nemen, zal hij ook aan zijn glorierijk en onsterfelijk leven deelachtig worden.

GEBED.

O mijn Jezus, aangezien ik den hemel niet kan

bekomen, dan door het regt, welk mij uwe verdiensten en uwe deugden tot denzelven geven, zoo bid ik u van mij een vurig verlangen in te boezemen om u te kennen en u na te volgen. Maak, o mijn beminnelijke Zaligmaker, dat ik uwe leering volge, uwe deugden oefene, en mij naar uwe voorbeelden schikke, opdat de gelijkvormigheid, welke ik met u zal hebben, mij uwe liefde doe waardig worden, en mij genade voor uwen Vader doe vinden, die ons niet bemint dan voor zooveel hij iets van u in ons vindt. Moedig dan mijn hart aan, opdat het zich met uwe gevoelens voede en zich volgens de geneigdheden van uw hart schikke. Dat het, volgens deszelfs voorbeeld, zoetaardig, ootmoedig, geduldig, liefdadig en in alles onderworpen zij aan den wil van uwen Vader. Ik hoop, wanneer ik mij aan hem door en in u zal aanbieden, dat ik niet zal verstooten worden, en dat de verkleefdheid, die ik voor u wil hebben, mij tot onderpand van uwe liefde en van mijne zaligheid zal dienen. Am.

VIII. HOOFDSTUK.

Over de vriendschap en gemeenzaamheid tot Jezus.

1. Als Jezus bij ons is, zoo gaat ons alles wel, en niets schijnt ons dan zwaar of lastig; maar als Jezus bij ons niet is, dan valt alles zwaar.

Als Jezus binnen ons niet spreekt, dan is de troost weinig, maar als Jezus slechts één woord binnen ons spreekt, gevoelt men grooten troost.

Stond Maria Magdalena niet terstond op van de plaats, daar zij weende, als hare zuster Martha haar zeide: *de meester is daar, en roept u*, (Joh. 11. v. 28.)?

O zalig uur, als Jezus ons van het weenen tot de blijdschap des gemoeds roept!

O! hoe dor en versteend zijt gij, als gij zonder Jezus zijt? Hoe dwaas en ijdel zijt gij, als gij iets buiten Jezus zoekt? is dit geen grooter verlies, dan of gij de geheele wereld verloort?

2. Wat kan u de wereld zonder Jezus baten? Zonder Jezus te wezen, is eene onverdragelijke hel, en met Jezus te zijn, is een zoet paradijs.

Als Jezus met u is, kan u geen vijand hinderen.

Die Jezus vindt, vindt eenen goeden schat, ja een goed boven alle goed.

En die Jezus verliest, verliest al te veel, ja meer dan de geheele wereld.

Hij is zeer arm, die zonder Jezus leeft, en zeer rijk, die wel staat met Jezus.

3. Het is eene groote kunst met Jezus wel weten te verkeeren, en eene groote wijsheid, Jezus wel weten te houden en te bewaren.

Wees ootmoedig en vreedzaam, en Jezus zal met u zijn. Wees godvruchtig en stil, en Jezus zal bij u blijven.

Gij zult Jezus ligtelijk verjagen, en zijne genade verliezen, zoo gij u tot het uitwendige begeeft. En indien gij hem verjaagt en verliest, tot wie zult gij dan uwe toevlugt nemen, of wien zult gij dan voor uwen vriend kiezen?

Zonder vriend kunt gij niet gelukkig leven, en indien Jezus uw beste vriend niet is, zoo zult gij u zelven in droefheid en als verlaten vinden.

Gij handelt dus zeer dwaas, indien gij uw betrouwen en uwe blijdschap in iemand anders stelt.

Het zou beter zijn dat de geheele wereld tegen u ware, dan dat Jezus tegen u vergramd zou zijn.

Dat dan onder al uwe beminden, Jezus alleen uw bijzondere vriend en welbeminde zij.

Bemin alle andere menschen om Jezus wil, maar Jezus om zich zelven.

Jezus Christus, die alleen een goede en getrouwe vriend is, boven alle andere vrienden, moet bijzonderlijk en boven alles bemind worden.

Om hem en in hem moet gij vrienden en vijanden liefhebben, en gij moet hem voor die alleen bidden, opdat zij alleen hem kennen en beminnen.

Verlang nooit bijzonderlijk geprezen of bemind te worden, want dit komt God alleen toe, die zijns gelijken niet heeft.

Verlang ook niet, dat iemand in zijn hart met u bekommerd zij, noch wees ook niet ingenomen voor eens anders liefde, maar wensch, dat Jezus in u zij en in alle goede menschen.

5. Wees altijd zuiver en vrij zonder verkleefdheid aan eenig schepsel.

Gij moet van alles ontbloot zijn en een zuiver hart aan God opdragen, indien gij rust wilt smaken, en ondervinden hoe zoet de Heer is.

En waarlijk gij zult daartoe niet geraken, tenzij gij door zijne genade voorkomen en getrokken wordt, zoodat gij, van alles ontheven en afgescheiden zijnde, met hem alleen vereenigd zult wezen.

Want als de genade tot den mensch komt, dan wordt hij sterk en magtig tot alles; en als zij weggaat, dan wordt hij arm en zwak, en als alleen overgelaten aan geesels en straffen.

Echter moet hij hierin niet kleinmoedig of wanhopend worden, maar zich met eene gelijkheid des gemoeds schikken naar den wil van God, en al wat hem overkomt, ter eere van Jezus Christus, verduldig lijden: want op den winter volgt de zomer, na den nacht komt de dag, en na den storm komt er schoon weder.

OEFENING.

Het is moeijelijk te leven, zonder iemand te hebben, aan wien men zijn hart kan openen, en aan wien men zijne geheimen kan toevertrouwen. Nu, aan wien kunt gij beter uw hart openen dan aan Jezus, hij, die van al de vrienden, welke gij onder de stervelingen kunt aantreffen, de getrouwste, de standvastige en degene is, die het meeste uw vertrouwen verdient? Zoek dan uwen troost en uwen vrede niet dan in hem; stort onophoudelijk uw hart in deszelfs tegenwoordigheid uit; neem uwe toevlugt tot hem in al uwe wederwaardigheden: laat den moed niet zinken om zijne schijnbare verstootingen, die niets zijn dan uitwerkselen zijner liefde tot u, en beproevingen uwer getrouwheid tot hem. Bid, verzoek, smeek zijne goedheid van u te hulp te komen, en wees verzekerd, dat hij u vroeg of laat de uitwerkselen zijner goedheid zal doen gevoelen; maar houd uw hart vrij en onthecht van alle schepselen; bemin niet dan hem, uit liefde tot hem, en bemin niets dan hetgene u opwekt om hem te beminnen. Dat de wederwaardigheden, het ongelijk, de droefheden en vernoodmoedigingen de heerschende voorwerpen van uw hart worden gelijk zij het van het hart van Jezus geweest zijn. Dat de achting en de lof der menschen voor u een voorwerp van schrik en versmading worde, daar zij het ook voor Jezus geweest zijn. Eindelijk span alles in om hem te kennen, om wel hem te spreken, om hem te beminnen en aan hem te behagen, opdat gij aldus in de heilige oefening der liefde van Jezus levende, de laatste beweging uws harten eene oefening van zijne liefde moge wezen.

GEBED.

Mijn Jezus, even als de liefde, die gij ons toont, eene voorkomende liefde is, en gij ons uwer liefde doet waardig worden met ons te beminnen, trek, win en hecht mijn hart aan uwe liefde. Maak, dat het van alle zaken en van alle geneigdheid der eigenliefde onthecht, niet meer trachte dan naar uwe liefde, en ik met niets meer bezig of bekommerd zij dan met u, en dat het niets meer dan u in alles verlange, zoeke en beminne. O mijn beminnelijke Zaligmaker! wees het heerschende voorwerp en het opperste goed mijner ziel. Maak, dat ik door uwen geest bezield, door uwe voorbeelden onderwezen, getrouw aan uwe genaden, gehoorzaam aan uwe geboden, voor u leve, door u leve, gelijk gij leve, om op aarde het geluk te beginnen, hetwelk ik van u in den hemel verwacht, namelijk van u te bezitten en u te beminnen. Amen.

IX. HOOFDSTUK.

Over het ontberen van allen troost.

1. Het is niet zwaar allen menschelijken troost te verachten, als wij den goddelijken troost inwendig hebben.

Maar het is eene groote, ja overgroote zaak, zoo wel den goddelijken als den menschelijken troost tevens te kunnen derven, en ter eere van God gaarne de verlatenheid des harten te willen lijden, en zich zelven in geene zaak te zoeken, of op zijne eigene verdiensten acht te slaan.

Wat is dit te achten dat gij vrolijk en godvruchtig zijt, als de genade in u komt? Dit is een uur, hetwelk ieder een zoude begeeren.

Hij rijdt zeer gemakkelijk, die van de genade Gods gedragen wordt.

Het is ook geen wonder, dat hij geenen last gevoelt, die door den algoede gedragen, en door den oppersten Leidsman geleid wordt.

2. Wij hebben gaarne iets tot onze verkwikking; en de mensch kan zich zeer moeijelijk van zich zelven ontblooten.

De heilige martelaar Laurentius heeft met zijnen bisschop de wereld overwonnen, omdat hij alles, wat in de wereld vermakelijk scheen te zijn, versmaadde, en hij verdroeg geduldig, om de liefde van Christus, dat de paus Sixtus, welken hij nogtans zoo zeer beminde, van hem weggenomen werd.

Hij overwon dus door de liefde des Scheppers de liefde tot den mensch; en hij verkoos liever den wil van God te volbrengen, dan zijnen troost te zoeken. Leer dan ook eenen teêrbeminden en boezemvriend om de liefde Gods verlaten.

Bedroef u ook niet als gij van eenen vriend verlaten wordt: wel wetende, dat wij ten laatste allen eens van elkander moeten scheiden.

3. Een mensch moet zeer veel en lang zich zelven bestrijden, alvorens hij zich geheel kan overwinnen, en zijne gansche genegenheid tot God keeren.

Als de mensch op zich zelven steunt, zoo is hij ligtelijk tot menschelijken troost geneigd.

Maar een waarachtige minnaar van Christus en ijverige betrachter van de deugd, acht zulke vertroosting niet; noch zoekt de zinnelijke zoetheden, maar wil liever sterke beproevingen en zwaren arbeid om Christus lijden.

4. Als u dan eenige geestelijke vertroosting van God gegeven wordt, neem die met dankbaarheid

aan; maar gedenk altijd, dat dit eene milde gaaf van God en niet uwe eigene verdienste is.

Wil u daarover niet verheffen, noch u te zeer verblijden, noch u te veel laten voorstaan; maar verootmoedig u te meer over de ontvangene gift, en wees des te meer op uwe hoede en zorgvuldiger in al uwe werken: want dit uur *(en die genade)* zal voorbijgaan, en de bekoring zal volgen.

Als u de vertroosting onttrokken wordt, wees daarom niet aanstonds wanhopig: maar wacht ootmoedig en geduldig, tot dat God u op nieuw bezoeke; want hij is almagtig om u nog grootere genade en vertroosting te geven.

Dit is niet nieuw noch vreemd voor degenen, die in den weg des Heeren ervaren zijn: want de groote Heiligen en de oude profeten hebben deze veranderingen ook dikwijls ondervonden.

5. Daarvan is het, dat David, toen hij den troost der genade gevoelde, zeide: *Ik heb in mijnen overvloed gezegd: ik zal in eeuwigheid niet ontsteld worden* (Ps. 29. v. 7.).

Maar als hem die genade onttrokken was, zegt hij, wat hij in zich zelven gevoelde, met deze woorden: *Heer, gij hebt uw aanschijn van mij afgekeerd, en ik ben ontroerd geworden.* (Ps. 29. v. 8.).

Hij is hierin nogtans niet wanhopig, maar hij bidt God des te vuriger, zeggende: *O Heer, ik zal tot u roepen, en u, mijn God, zal ik hartelijk bidden* (Ps. 29. v. 9.).

En ten laatste ontvangt hij de vruchten van zijn gebed, en getuigt, dat hij verhoord is: daar hij zegt: *De Heer heeft mij verhoord, en heeft medelijden met mij gehad; de Heer is mijn helper geworden* (Ps. 29. v. 11.).

Maar waarin? *Gij hebt*, zegt hij voorts, *mijn*

weenen in blijdschap veranderd, en gij hebt mij met vreugde omgeven (Ps. 29. v. 12.

Indien het met groote Heiligen aldus gegaan is, zoo moeten wij (behoeftige en zwakke menschen) niet kleinmoedig worden, al ondervinden wij soms vurigheid, en soms laauwheid: want de geest Gods komt en gaat weg volgens zijn welbehagen.

Daarom zeide de H. Job: O Heer, *gij bezoekt den mensch in den dageraad, en alle oogenblikken beproeft gij hem* (C. 7. 18.).

6. Waarop mag ik dan mijne hoop stellen; of waarop mag ik mij verlaten, dan alleen op de groote barmhartigheid Gods, en de verwachting alleen van de hemelsche genade?

Want al heb ik goede menschen, godvruchtige broeders of getrouwe vrienden bij mij; al heb ik ook goede boeken en schoone verhandelingen, al hoor ik aangenaam gezang, al deze dingen helpen en bevallen mij weinig, als mij de genade begeven heeft en ik aan mijne armoede overgelaten ben.

Er is alsdan geen beter middel, dan verduldig te zijn en mij zelven over te geven aan den wil van God.

7. Nooit heb ik iemand zoo godvruchtig of ijverig gevonden, aan wien de genade niet somtijds onttrokken is, of die nooit eenige vermindering van zijne vurigheid gevoeld heeft.

Nooit is er iemand van de Heiligen zoo opgetogen of verlicht geweest, die te voren of daarna niet is beproefd geweest.

Want niemand is waardig hoog in beschouwing opgetogen te worden, die te voren van God niet door eenig lijden en zwarigheid is geoefend geweest.

Ook is de voorgaande bekoring gemeenlijk een

voorteeken, dat de troost daarna zal volgen: want de hemelsche vertroosting wordt beloofd aan degene, die door de bekoring beproefd zijn. *Aan dien, welke de zegepraal zal behaald hebben*, zegt de Heer, *zal ik van den boom des levens te eten geven.*

8. De goddelijke vertroosting wordt dan gegeven, opdat de mensch daardoor sterker zij om alle zwarigheid te verdragen, en daarom volgt de bekoring, opdat hij zich tot het goede niet verheffe.

De booze vijand slaapt niet, en ons vleesch is ook niet dood; houd derhalve niet op van u altijd tot den strijd bereid te maken: want ter regter- en linker-zijde hebt gij vele vijanden, die nooit rusten.

OEFENING.

Even als men door het geloof, en niet door de zinnen, tot God nadert, en dat het geloof uit zich zelve dor en duister is, moeten wij niet verwonderd zijn, dat wij ons nu in dorheid en mistroostigheid en dan weder in vertroosting en blijdschap bevinden. Alles bestaat in den troost met ootmoedigheid te ontvangen en in de mistroostigheid met kloekmoedigheid te verdragen. Het goud en het zilver, zegt de Wijze-man, worden door het vuur gezuiverd en beproefd: en de zielen, die waardig bevonden worden, om in het hart van Jezus aangenomen te worden, worden door de moeijelijkste en de vernederendste kwellingen gezuiverd en beproefd, en die door de onderwerping, met welke men dezelve verraagdt, zoo veel uitwerken, dat God ons zijner waardig maakt en vindt. Verneder dan uw hart onder de almogende hand Gods, en doorsta met geduld

de beproevingen des Heeren, die u door het bevechten dier bekoringen, ootmoedig, klein en van hem afhankelijk maakt, en die wil, dat gij hem volgens het voorbeeld der heilige martelaars, al lijdende bemint, en dat hij met hem te beminnen, lijdt, en gij zijne grootheid eert door de vernietiging van geheel u zelven.

GEBED.

O Heer, hoe gelukkig is men als men geene voldoening, noch eenig geluk smaakt dan in u! Maar hoe gelukkig is men nog, als men zonder eenigen troost, zonder eenigen smaak en zonder eenige gevoelige voldoening in uwe dienst te ontvangen, ondanks al deze smarteloosheid, men toch niet nalaat getrouw aan zijne oefeningen en aan uwe genaden te wezen! Het is hierdoor, o mijn God! dat men toont, dat men u uit liefde van u beminne; dat men tracht, niet zich menschelijker wijze te bevredigen, maar u te bevredigen, en dat, met aan zijne eigene voldoening te verzaken, die het natuurlijk leven des harten is, men vermaak schept in u te behagen, en eene voldoening vinde met aan dezelve uit liefde van u te verzaken. Het is billijk, Heer, dat ik uwen heiligen wil vóór al mijne voldoeningen stel, en ik u meer voor u, dan voor mij diene. Ik verlang dit, Heer, maar geef mij den moed om zulks te doen; en dat de onderwerping aan uw welbehagen mij voortaan tot alle vertroosting strekke. Amen.

X. HOOFDSTUK.

Over de dankbaarheid voor Gods weldaden en genade.

1. Waarom zoekt gij rust, daar gij geboren zijt om te arbeiden?

Bereid u veeleer tot het lijden dan tot verblijden, en veeleer om uw kruis te dragen, dan om vreugd te genieten.

Wie van de wereldlingen zoude niet gaarne geestelijke vertroosting en blijdschap gevoelen en smaken, indien hij die altijd konde bekomen?

Want de geestelijke vertroostingen gaan alle wereldsche genoegen en ligchamelijke wellusten verre te boven.

Al de vermaken dezer wereld zijn ijdel of schandelijk; maar de geestelijke vermaken zijn alleen eerbaar en vermakelijk, dewijl zij uit de deugd ontspruiten en door God in de zuivere harten ingestort worden.

Maar niemand kan deze goddelijke vertroostingen altijd naar zijnen wil genieten, aangezien de tijd der bekoringen niet lang verbeidt.

2. Doch eene valsche vrijheid van gemoed en het grootste betrouwen op zich zelven, beletten grootelijks de hemelsche bezoekingen.

God doet eene weldaad, als hij aan den mensch zijne geestelijke vertroosting schenkt; maar de mensch doet zeer kwalijk, als hij hem niet alles door dankbaarheid wedergeeft.

De oorzaak, dat de gaven der genaden in ons niet vloeijen, is, dat wij jegens God ondankbaar zijn, en dat wij alles niet wedervoeren tot den eersten oorsprong, van waar het gekomen is.

Want diegene verdient altijd nieuwe genade, die voor de ontvangene genade behoorlijk dankbaar is; en God ontneemt gemeenlijk aan den hoogmoedige hetgene hij den ootmoedige geeft.

3. Ik wil ook zulke vertroosting of zoetheid niet, die mij de vermorzelingen des harten beneemt; ook begeer ik die hooge bespiegeling

niet, waardoor ik een groot gevoelen van mij zelven zou krijgen.

Want al wat verheven is, is niet al heilig, en al wat aangenaam is, is niet goed; alle wenschen zijn niet zuiver, en al dat liefelijk is, is niet altijd aangenaam aan God.

Ik begeer gaarne zulke genade, waardoor ik altijd ontmoediger, godvreezender en waardiger worde om mij zelven te verloochenen.

Wie onderrigt en verlicht is door de genade en dikwijls door de onttrekking derzelve gekastijd is, die zal zich zelven niets goeds durven toeschrijven, maar veeleer belijden, dat hij arm en behoeftig is.

Geef God hetgene God toekomt, zegt Christus, en schrijf aan u zelven toe, wat het uwe is; dat is: bedank God voor zijne genade, en gevoel dat u niets toekomt dan de zonde met de straf, die dezelve verdient.

4. Stel u altijd op de laatste plaats, en de eerste zal u gegeven worden; want het hoogste kan zonder het nederige niet bestaan.

Die de grootste Heiligen bij God zijn geweest, zijn de minste bij zich zelven; hoe meerder zij geëerd of verheven zijn, des te nederiger zijn zij in zich zelven.

Dewijl zij vervuld zijn met de waarheid en hemelsche eer, zoo zoeken zij de ijdele eer niet. Gelijk zij in God wel gevestigd zijn, kunnen zij geenszins hoovaardig wezen.

Gelijk zij alle goed aan God toeschrijven, zoo verlangen zij van elkander niet geprezen te worden, maar zoeken alleen den roem, die van God komt, en begeeren en wenschen, dat God in hen en in alle Heiligen boven alles geprezen worde, en hiernaar trachten zij altijd.

5. Wees dan God dankbaar voor de minste weldaad, en gij zult waardig worden om er grootere te ontvangen.

Acht de geringste genade voor zeer groot, en hetgeen verachtelijk schijnt te zijn, voor eene bijzondere weldaad.

Als men de waardigheid van den gever aanziet, zoo zal geen geschenk klein of te gering schijnen: want het kan niet klein wezen, hetwelk van den Allerhoogsten geschonken wordt.

Ja, zoo hij ons zelfs straffen en plagen overzendt, moeten wij die in dank aannemen: want al wat hij ons laat overkomen, is dienstig tot onze zaligheid.

Wie derhalve de genade van God zoekt te behouden, die moet dankbaar zijn als hem die gegeven, en verduldig als hem die onttrokken wordt. Hij bidde, opdat zij wederkome, hij zij voorzigtig en ootmoedig, opdat hij die niet verlieze.

OEFENING.

Beroem u nooit over Gods gaven, die dikwijls gevolgen van uwe zwakheid, altijd uitwerkselen van zijne goedheid, en gewoonlijk boven uwe verdiensten zijn. Wanneer gij nu, na God vergramd te hebben, gevoelt, dat uw hart over uwe ondankbaarheid en uwe ongetrouwheid geraakt is, moet gij u voor God vernederen en verootmoedigen, omdat gij hem zoo vol goedheid en u zelven zoo vol boosheid ziet. Door eene groote droefheid doordrongen van het hart eens Zaligmakers gewond te hebben, die u zelfs opzoekt, als gij hem vlugt, en die u met zijne genade vervult als gij u dezelve onwaardig maakt, keer tot hem door eene ware boetvaardigheid weder, vraag hem vergiffenis over uwe zonden,

en denk niet meer dan om hem te wreken en u zelven te straffen.

GEBED.

Heer, wiens goedheid oneindig en wiens barmhartigheid al onze ellenden overtreft, gedoog niet, dat de ondankbaarheid ons uwe weldaden doe vergeten, en dat de ongetrouwheid ons uwe genade doe onwaardig worden. Wij bekennen in uwe tegenwoordigheid, dat wij slechts uwe verlatenheid, uwen haat en de hel verdienen; maar wij smeeken u, mijn Zaligmaker, van ons niet volgens hetgene wij verdienen, te behandelen, maar wel volgens de overheerschende genegenheid van uw hart, welke is van ons barmhartig te wezen. Amen.

XI. HOOFDSTUK.

Over het kleine getal dergenen, die het kruis van Jezus beminnen.

Velen zijn er, die naar het hemelsche rijk van Jezus verlangen, maar weinig, die zijn kruis willen dragen.

Hij heeft er velen, die zijne vertroosting zoeken te smaken, maar weinig, die zijn lijden zoeken.

Hij vindt er velen, die met hem willen aan tafel zijn, maar weinigen, die met hem willen vasten. Zij willen zich allen met hem verblijden; maar weinigen willen voor hem iets lijden.

Velen volgen Jezus tot aan het breken des broods; maar weinigen tot het drinken van den kelk des lijdens.

Velen eeren zijne wonderen; maar weinigen die hem in de versmaadheid des kruises volgen.

Velen hebben Jezus lief, zoo lang hun geen tegenspoed wedervaart.

Velen danken en zegenen hem, zoo lang zij eenige vertroosting van hem ontvangen.

Maar indien Jezus zich verbergt of hen een weinig tijds verlaat, dan vervallen zij tot klagten of in groote kleinmoedigheid.

2. Maar zij, die Jezus om Jezus, en niet om hunnen eigen wil en troost beminnen, loven hem zoo wel in hun lijden en zwarigheden, als in hunne meeste vertroostingen.

En al wilde hij hun nooit eenigen troost verleenen, zij zouden hem daarom niet min altijd willen loven en danken.

3. O, hoe krachtig is de zuivere liefde tot Jezus, die met de eigenliefde of eigenbaat niet vermengd is!

Moeten zij dan, die altijd de vertroostingen zoeken, niet met regt huurlingen genoemd worden?

Toonen zij, die altijd op hunne eigenbaat en winst uit zijn, niet, dat zij veeleer minnaars van zich zelven dan van Jezus zijn?

Waar zal men zulke aantreffen die God, om God alleen willen dienen.

4. Zelden wordt er iemand zoo geestelijk bevonden, dat hij van alles ontbloot is.

Want waar zult gij iemand vinden, die opregt arm van geest, en vrij van alle liefde der schepselen is? O het is een schat van zoo groote waarde, dat men denzelven aan de uiterste grenzen der wereld moet gaan zoeken.

Want al gaf iemand al zijne bezitting, zoo ware dit nog niets.

Al deed hij strenge boetvaardigheid, dit zou nog al weinig zijn.

Al verkreeg hij alle wetenschap, zoo was hij er nog verre af.

En al hadde hij ook eene groote deugd en vurige godsvrucht, zoo zou hem nog veel ontbreken, te weten : eene zaak, die hem ten hoogste noodig is.

Welke is die? Het is dat hij, na alles verlaten te hebben, zich zelven ook verlate, en zich geheel ontbloote van eigenliefde.

En dat, als hij alles gedaan heeft, hetgeen hij schuldig was te doen, hij zich dan late voorstaan niets gedaan te hebben.

5. Dat hij niets groot achte hetgene groot geacht kan worden, maar opregt zegge, dat hij een onnuttige knecht is, gelijk de eeuwige Waarheid zelve zegt : *Als gij zult gedaan hebben al wat u bevolen is, zegt dan : wij zijn onnutte knechten.* (Luc. 17. v. 10.).

Dan zal hij opregt ontbloot en arm in den geest kunnen wezen, en met den profeet mogen zeggen: *ik ben alleen en arm* (Ps. 24. v. 16.).

Niemand is echter rijker, niemand magtiger, niemand vrijer, dan hij, die zich zelven in alle dingen verlaat, en zich op de laatste plaats stelt.

OEFENING.

Hoe vele Christenen zijn er, die Jezus Christus arm in zijne krib en lijdende op het kruis aanbidden, en die niets willen lijden en aan niets gebrek hebben! En echter is hij in armoede en in pijnen geboren, hij heeft geleefd en hij is gestorven, om ons de ontblooting van alles en het geduld in druk en lijden te leeren; om ons noodzakelijke deugden ter zaligheid te leeren; om ons dezelve door zijne woorden en door zijne voorbeelden te leeren, en om er ons de oefening door zijne genaden van te verdienen. Wat baat het u, Jezus Christus, uwen Zaligmaker en uw voorbeeld te

aanbidden, indien gij hem niet navolgt en geheel uw betrouwen in hem niet stelt? Maak dan het voornemen de ontblooting van alles te oefenen met aan uwe zinnen alle gevaarlijke en nutteloze vermaken te ontzeggen, met aan uwen geest alle ijdelheid en vrijwillig welbehagen over zich zelven te weigeren, en hem alle arglist in het veroordeelen van anderen te ontzeggen; met uw hart van alle verkleefdheid aan zijne eigene voldoening te berooven of hetzelve alle genegenheid voor zich zelf in alle gelegenheden te onttrekken. Zet zelfs die inwendige armoede en die ontblooting zoo verre voort, van in alles aan uwen eigen wil te verzaken om niet dan dien van God te verlangen en te volbrengen. Het is aldus, met in alle gevallen u aan God te onderwerpen, dat gij hem als den meester en eigenaar van uw hart zult aanstellen, en gij door de oefening van die gestadige ontblooting God zelven in eeuwigheid tot aandeel hebben zult.

GEBED.

O mijn Zaligmaker, ik vat eene groote gedachte op van de ontblooting, welke gij van een christen hart afeischt, met hetzelve te verpligten van zich aan u te onderwerpen, en uwe liefde in de plaats van deszelfs eigenliefde te stellen. Maar hoe verre ben ik verwijderd en zelfs ongeschikt van dit door mij zelven te kunnen verrigten! Heer, kom mij te hulp om in alles aan mij zelven te verzaken, en zonder ophouden mij te versterven. Gedoog niet, dat mijn hart aan mij toebehoore, aangezien gij mij hetzelve slechts hebt gegeven omdat het geheel aan u zou toebehooren. Maak, dat hetzelve, zoodra het zich in eenige gelegenheid van te leven of van zich zelf in iets op te zoeken, bevindet,

aanstonds zich verlate, aan zich sterve, om niet meer dan in en voor u te leven. Het is alsdan, dat ik met uwen Apostel zal kunnen zeggen: Jezus Christus is mijn leven, en het is voor mij voordeelig aan alles te sterven, om niet meer dan uit hem, gelijk hij, en voor hem te leven. Amen.

XII. HOOFDSTUK.

Over den koninklijken weg van het heilige kruis.

Verloochen u zelven, neem uw kruis op, en volg Jezus na: schijnt aan velen een hard woord te wezen.

Maar het zal nog veel harder zijn, te hooren: *Gaat van mij, vervloekten, in het eeuwige vuur* (Matth. 24 v. 41.)!

Want die nu gaarne hooren spreken van het kruis te dragen en daaraan gehoorzamen, zullen dan voor dat gruwelijk woord der eeuwige verdoemenis niet vreezen.

En al de dienaars des kruises, die hier in hun leven aan den gekruisigde gelijkvormig geweest zijn, zullen daar tot Christus den regter met groot betrouwen komen.

2. Waarom vreest gij dan het kruis op te nemen, waardoor men tot het eeuwige rijk gaat?

In het kruis is de zaligheid gelegen, in het kruis is de bescherming tegen onze vijanden, in het kruis gevoelt men de instorting der hemelsche vertroosting, in het kruis is de sterkte des harten; in het kruis geniet men de blijdschap des geestes, in het kruis is de voltrekking der deugden, en de volmaakte heiligheid gelegen.

Er is geene zaligheid voor onze ziel, noch hoop van het eeuwige leven dan in het kruis.

Neem dan uw kruis op, en volg Jezus na, en gij zult het eeuwige leven ingaan.

Hij is u, zijn kruis dragende, voorafgegaan, en hij is voor u aan het kruis gestorven, opdat gij ook uw kruis zoudet dragen, en begeerig zijn om te sterven.

Want indien gij met hem sterft, zoo zult gij insgelijks met hem in eeuwigheid leven; en indien gij zijn medgezel zijt in de smarten, zult gij deelgenoot van zijne glorie wezen.

3. Zie, in het kruis en in zich zelven te versterven, is alles gelegen; en er is geene andere weg, die tot het leven en tot den waren inwendigen vrede geleidt, dan die van het heilige kruis en van de dagelijksche versterving.

Ga, waar gij wilt; zoek alles, wat gij wilt, en gij zult boven u geenen hoogeren weg, noch zekerder weg beneden u vinden, dan den weg van het heilige kruis.

Beschik en regel alle dingen volgens uwen wil en goeddunken, en gij zult bevinden, dat gij toch altijd wat moet lijden, hetzij met of tegen uwen dank, en zoo zult gij steeds een kruis vinden.

Want gij zult òf in uw ligchaam pijn gevoelen, òf in uwe ziel eenige kwelling van den geest ondergaan.

4. Somtijds zult gij van God verlaten, somtijds van uwen naaste gekweld worden; en, wat meer is, dikwijls zult gij aan u zelven tot last verstrekken.

En nogtans zult gij door geen middel of geenen troost daarvan verligt of verlost kunnen worden; maar gij zult het kunnen verdragen zoo lang het God wil.

Want God wil dat gij bekoringen leeret verdragen zonder vertroosting; dat gij u zelven gansch aan

hem onderwerpet; en dat gij door het lijden ootmoediger wordet.

Niemand is zoo gevoelig geraakt over het lijden van Christus, als hij, die iets dergelijks geleden heeft.

Het kruis is dan altijd bereid, en verwacht u overal.

En waar gij loopt of niet, gij kunt het niet ontvlugten, want, waar gij komt, gij draagt u zelven altijd mede, en gij zult u zelven altijd vinden.

Hef u opwaarts, buig u naar beneden, begeef u naar buiten, keer u inwaarts, gij zult overal uw kruis vinden; en gij moet alom de verduldigheid oefenen, indien gij den inwendigen vrede hebben, en de eeuwige kroon verdienen wilt.

5. Zoo gij gaarne het kruis draagt, zal het u ook dragen, en het zal u tot uw gewenscht einde brengen, waar het lijden een einde zal hebben, alhoewel dit hier niet is.

Indien gij uw kruis onwillig draagt, zoo maakt gij u hetzelve tot eenen last, en gij bezwaart u zelven meer, en echter moet gij het dragen.

Indien gij een kruis van u verwijdert, zult gij zonder twijfel een ander vinden, en hetgene u misschien zwaarder zal vallen.

6. Meent gij te ontgaan hetgene nooit mensch heeft kunnen ontwijken? welke Heilige is er in deze wereld geweest zonder kruis en lijden?

Onze Heer Jezus Christus zelf is nooit een uur zonder lijden en pijn geweest, want gelijk hij zelf zegt: *alzoo moest de Christus lijden, van den dood verrijzen, en alzoo in zijne glorie komen.*

En hoe zoekt gij dan eenen anderen weg, dan dezen koninklijken weg van het heilige kruis?

7. Geheel het leven van Jezus Christus is een gedurig kruis en lijden geweest, en gij zoekt voor u blijdschap en rust!

Gij doolt, o gij doolt, zoo gij iets anders dan kwellingen te lijden zoekt. Immers gansch dit sterfelijk leven is vol ellenden, en overal met kruisen omzet.

En hoe meer iemand in den geest gevorderd is, des te zwaarder kruis zal hij dikwijls vinden: want hoe grooter de liefde Gods in hem wordt, des te verdienstelijker wordt hem die ballingschap.

8. Hij nogtans, welken God door zoo veel lijden beproeft, is niet zonder vertroostingen, die hetzelve verzachten, omdat hij de vruchten van zijne verduldigheid door het dragen van zijn kruis voelt aangroeijen.

Want als hij zich gewilliger onder het kruis begeeft, wordt al de zwarigheid, waarmede hij beladen was, in een zoet betrouwen veranderd, hetwelk hem vertroost.

En hoe meer zijn ligchaam door het lijden verdrukt wordt, des te meer wordt zijn geest door de inwendige genade versterkt.

Ja somtijds wordt hij, om aan den gekruisten Christus gelijkvormig te zijn, zoo door de liefde versterkt, dat hij zonder pijn of kwellingen niet zou willen zijn; want hij gelooft, dat hij God des te aangenamer is, naarmate hij menigvuldigere en zwaardere dingen voor hem kan lijden.

Dit komt uit de kracht van den mensch niet voort, maar uit Gods genade, die zulke dingen in het kranke ligchaam kan uitwerken, zoo dat hij door de vurigheid des geestes alle dingen nu aanneemt en bemint, van welke hij natuurlijk altijd eenen afkeer en schrik heeft.

9. Het is zeker geen menschelijk werk het kruis te dragen, het kruis te beminnen, het ligchaam te kastijden, en hetzelve onder bedwang van den geest te brengen, de eerambten te vlieden, gaarne verongelijking te ondergaan, zich zelven te versmaden, en te wenschen van anderen versmaad te zijn, allen tegenspoed, schade en schande te verlangen.

Indien gij op u zelven ziet, zoo bevindt gij dat gij geene van deze dingen uit u zelven doen kunt.

Maar zoo gij op den Heer vertrouwt, zoo zal u in den hemel sterkte gegeven worden, en de wereld en het vleesch zal onder uw gebied zijn.

Zelfs zult gij den helschen vijand niet vreezen, zoo gij met een vast geloof gewapend, en met het kruis van Christus geteekend zijt.

10. Bereid u dus als een goede en getrouwe dienaar van Christus, om vroom het kruis van uwen Heer, die ter uwer liefde gekruisigd is, te dragen.

Bereid u om veel tegenspoed en veel ongemak in dit ellendig leven te leiden, want dit is hetgene u overal verwacht, hetgene gij alom, in welke plaats gij u ook verbergt, zult vinden.

Het moet alzoo wezen, en er is geen ander middel om het lijden van vele kwellingen en tegenheden te ontgaan, dan dat gij uw leven voegt en schikt om geduldig te lijden.

Drink met blijdschap den kelk des Heeren, indien gij zijn vriend wilt zijn, en deelgenoot van zijn rijk wilt worden.

Laat de vertroostingen aan God over; dat hij daarmede naar zijn believen handele: begeef u om vele kwellingen te lijden, en houd die voor

de grootste vertroostingen: *want de wederwaardigheden en het lijden van dezen tijd zijn niet te vergelijken bij de toekomende heerlijkheid, die ons te wachten staat*, al kondet gij alleen die alle lijden.

11. Als gij zoo ver zult gekomen zijn, dat u het lijden, om Christus wil, zoet en smakelijk is, denk dan dat het met u welgaat, aangezien gij een paradijs op aarde gevonden hebt.

Zoo lang het lijden u zwaar valt, en dat gij dit zoekt te ontgaan, zoo lang ook zult gij kwalijk varen, en de kwellingen, die gij vliedt, zullen u overal volgen.

12. Indien gij u stelt gelijk gij behoort te doen, dat is, om te lijden en te sterven, zoo zal het met u haast beter gaan, en gij zult rust vinden.

Al waart gij met Paulus tot den derden hemel opgenomen, gij zoudt daarom niet verzekerd zijn dat gij geene tegenheid zoudt lijden: *Ik zal hem toonen*, zegt Jezus, *hoe veel hij om mijnen naam moet lijden* (Act. 9. v. 16.).

Er blijft u dan niets over dan te lijden, indien gij Jezus wilt beminnen en gestadig dienen.

13. Och, of gij waardig waart iets voor den naam van Jezus te lijden! wat groote eer en roem zou dit voor u zijn! wat vreugd voor Gods Heiligen, en wat eene stichting voor uwen naaste!

Want alle menschen prijzen de verduldigheid, alhoewel er weinigen zijn, die iets willen lijden.

Met regt zoudt gij gaarne iets voor Christus moeten lijden, aangezien er velen zijn, die zoo zware dingen voor de wereld ondergaan.

14. Houd het voor zeker, dat uw leven hier een gedurig sterven moet wezen, en hoe meer de mensch aan zich zelven sterft, des te meer hij in God en om God begint te leven.

Niemand is ook bekwaam om hemelsche dingen te begrijpen, tenzij hij zich te voren ootmoedig onderwerpe om veel tegenspoed voor Christus te lijden.

Niets is er aangenamer aan God, noch zaliger voor u in deze wereld, dan te lijden om Christus wil, en indien gij te kiezen hadt, zoo zoudt gij liever moeten wenschen tegenspoed om Christus te lijden, dan vele vertroostingen te genieten: want alzoo zoudt gij aan Christus en alle Heiligen gelijkvormiger zijn.

Onze verdienste en onze voortgang zijn niet in vele zoetheid en vertroostingen gelegen, maar eer in groote zwarigheid en kwellingen te verduren.

15. Want ware er iets beter of voordeeliger geweest voor de zaligheid van den mensch dan het lijden, dan zou Christus dat zekerlijk met woorden en werken getoond hebben.

Maar nu, zoo heeft hij zijne leerlingen, en allen, die hem willen navolgen, opentlijk vermaand, om het kruis te dragen, zeggende: *Indien iemand mij wil volgen, dat hij zich zelven verloochene, zijn kruis opneme, en mij volge* (Luc. 9. v. 23.).

Laten wij, na dus alles doorlezen en doorzocht te hebben, eindelijk besluiten: *dat wij door vele kwellingen in het rijk Gods moeten komen* (Act. 14. v. 21.).

OEFENING.

Kan men de wonderbare voordeelen van het kruis en de groote verdienste van den druk en

het lijden, die de schijver hier aanhaalt, lezen, gelooven en doordringen, zonder opgewekt te worden en gaarne te lijden, om de wederwaardigheden van de hand en van het hart van Jezus Christus te ontvangen, en zich te onderwerpen om te lijden al wat hij zal willen en zooveel hij zal willen, aangezien veel lijden en wèl lijden een volstrekt noodzakelijk middel is om zalig te worden, en dat dit het gevoeligste en krachtigste uitwerksel van de goedheid Gods jegens u is, die ons de tijdelijke kwellingen overzendt om ons van de eeuwige te bevrijden! Het is het zigtbare kenteeken van eenen voorbeschikte dragen, hetwelk volgens den heiligen Paulus bestaat in gelijkvormig aan Jezus Christus te wezen, dat is te zeggen, aan eenen verootmoedigden, vervolgden en lijdenden God; het is zich van zijn glorierijk leven waardig maken, met deel te nemen in zijn lijdend leven; het is de pijn, die men voor zijne zonden schuldig is, uitwisschen, door eene volmaakte oefening van boetvaardigheid: het is het hart van Jezus Christus winnen, zijne liefde verdienen, hem wreken en ons straffen, hem eeren door onze vernedering, en zijn welbehagen voor onze voldoening stellen. Is dit alles niet geschikt om eenen Christen in zijne kwellingen te troosten en hem aan te moedigen om *wel* te lijden? Zeg dan, lijdende, om *wel* te mogen lijden: de hel, die ik verdiend heb, is eene schrikkelijkere zaak dan al wat ik kan lijden; mijn Zaligmaker heeft veel meer dan ik geleden; en het Paradijs is zeker wel waard hetgene ik lijd.

GEBED.

Doordring mijn hart door deze gevoelens, o

mijn Zaligmaker! wanneer gij mij kwellingen overzendt, en maak, dat zij mij in al mijne verdrukkingen ondersteunen; want, helaas! gij weet, o mijn Jezus! hoe zeer men uit de natuur het kruis haat en vlugt, alhoewel men overtuigd is, dat gij ons door het kruis verlost hebt, en dat wij onze zaligheid niet kunnen bewerken, noch in het Paradijs komen, dan door den Calvarieberg. Geef mij door het kruis dat geduld, die kracht en die kloekmoedigheid, welke gij aan uwe martelaars verleent: en aangezien ik u geene grootere erkentenis en liefde kan bewijzen dan met voor u te lijden, noch mij waardiger maken om uwe genade en uwe glorie te verdienen dan met uw kruis te dragen, gelief mij dus in mijnen druk en lijden te ondersteunen door het verlangen van aan u te behagen en door de hoop van een eeuwig gelukkig leven. Amen.

DE NAVOLGING VAN JEZUS CHRISTUS.

DERDE BOEK,

OVER HET INWENDIGE LEVEN.

I. HOOFDSTUK.

Over het inwendig spreken van Christus tot de getrouwe ziel.

1. De ziel. — *Ik zal hooren wat de Heer God in mij spreekt* (Ps. 84. v. 9.)

Zalig is de ziel, die den Heer in haar hoort

spreken, en uit zijnen mond een troostelijk woord ontvangt.

Zalig zijn de ooren, die het zoet geluid der goddelijke inspraak hooren, en niets gewaar worden van het gerucht der wereld.

Zalig zijn voorwaar de ooren, die geene stem hooren, welke van buiten spreekt, maar de waarheid zelve, die van binnen geleerd wordt.

Zalig zijn de oogen, die gesloten zijn voor de uitwendige dingen, en aandachtig tot de inwendige zijn.

Zalig zijn diegenen, die het inwendige doorgronden, en zich dagelijks meer en meer door oefeningen bekwaam maken om hemelsche verborgene zaken en geheimen te verstaan.

Zalig zijn zij, die hun vermaak nemen in zich met God alleen onledig te houden, en die zich los en vrij maken van al de beletselen der wereld.

O mijne ziel! bemerk wel deze dingen, en sluit al de deuren uwer zinnelijkheid, opdat gij moget aanhooren wat de Heer, uw God, in u spreekt.

2. Dit zegt uw beminde: ik ben uwe zaligheid, uw vrede en uw leven. Houd u bij mij, en gij zult rust vinden.

Laat al het vergankelijke varen, en zoek het eeuwige.

Wat zijn al de tijdelijke dingen anders dan bedrog? en wat baten u al de schepsels als gij van den Schepper verlaten wordt?

Laat dan alle dingen varen, en maak u zelven behagelijk en getrouw aan uwen Schepper, opdat gij tot de ware zaligheid geraket.

—

OEFENING.

De ziel bereidt zich wel om te aanhooren hetgene de Heer haar inwendig zegt, als zij, levende in de eenzaamheid, in de stilzwijgendheid en het gebed niets meer verlangende dan alleen met haren God te wezen, als zij hem in zich door een levend en eerbiedig geloof zoekt; als zij aandachtig en getrouw is aan de bewegingen zijner genaden, aan den indruk zijner tegenwoordigheid, en aan de betrachting van zijne liefde. Derhalve eenen aandachtigen geest hebbende en eene getrouwe liefde, den geest aandachtig op hetgene God van ons begeert, en het besluit in het hart van hetzelve te doen, dit is zich krachtdadig voorbereiden om God te aanhooren, en om die in de innigste mededeeling van zijnen geest te ontvangen. God spreekt onophoudelijk tot ons door zijne ingevingen en door de heilige voornemens, die hij ons geeft om ons aan ons zelven te doen sterven en voor hem alleen te doen leven. Maar wij luisteren naar hem niet, of wij luisteren alleen in het voorbijgaan: en onze ziel geheel door de zinnen verslonden, geheel door hare driften ontroerd en geheel met uitwendige zaken bezig, maakt zich onbekwaam en onwaardig om de inwendige werkingen van God te gevoelen. Men moet dan den geest een besluit doen nemen van weinig aan de schepselen te denken en van hen te spreken, van het stilzwijgen en de eenzaamheid te beminnen, van onze ziel met de tegenwoordigheid Gods en ons hart met zijne liefde te voeden, en van in alles voor hem en onder zijne oogen te werken om een inwendigen mensch te worden die uit en voor God leeft, gelijk ieder Christen moet doen om zalig te worden.

GEBED.

Vermoeid over de uitstorting mijner zinnen, over de beweging mijner driften en over de nutteloosheid mijner begeerten, kom ik tot u, Heer, om u vurig te bidden van mijnen geest en mijn hart tot hun middenpunt, hetwelk uwe tegenwoordigheid en uwe liefde is, weder te brengen. Het verdriet mij, o mijn God! zonder u te leven, en ik kan mij zelven niet meer verdragen als vlugteling van uwe tegenwoordigheid en als baneling van uw hart. Ach! geef, dat ik dikwijls aan mij zelven en aan de inwendige voorwerpen vrage: Waar is uw God! alles spreekt mij van u en niets doet mij acht nemen op u. Gij zijt in mijn binnenste, en ik zoek u in mijn uitwendige dat mij verstrooit en mij van u verwijdert. O leven mijner ziel! o middenpunt mijns harten! o overheerschend en opperst voorwerp van mijnen geest! wanneer zal het wezen dat ik zal zien hetgene ik geloof en bezitten wat ik bemin? Maak, dat op het oogenblik op welk mijn geest door uwe tegenwoordigheid zal getroffen worden, alles valle en alles voor u in mijn hart wijke. Amen.

II. HOOFDSTUK.

Dat de waarheid van binnen zonder gedruisch van woorden spreekt.

1. De ziel. — *Spreek, Heer, want uw dienaar hoort* (1. Reg. 3. v. 9.) *Ik ben uw dienaar, geef mij verstand, opdat ik uwe geboden moge kennen* (Ps. 118. v. 125.)

Neig mijn hart naar de woorden van uwen mond: laat uwe spraak als een dauw in mij vloeijen.

De kinderen van Israël zeiden eertijds tot

Mozes: *spreek gij tot ons, en wij zullen u hooren, en dat de Heer tot ons niet spreke, opdat wij niet sterven* (Exod. 20. v. 19.)

O Heer! alzoo bid ik niet; maar ik smeek u liever ootmoediglijk met den profeet Samuël; *Spreek, Heer, want uw dienaar hoort* (1. Reg. 3. v. 9.)

Dat Mozes, of iemand van de profeten tot mij niet spreke; maar spreek gij liever, o Heer, die de ngever en verlichter van al de profeten zijt.

Want gij alleen kunt mij zonder hen volkomenlijk onderwijzen; maar zij vermogen niets zonder u.

2. Zij kunnen wel het geluid der woorden geven, maar niet de genaden en den geest.

Hunne woorden zijn bevallig, maar als gij zwijgt kunnen zij het hart niet ontsteken.

Zij leeren ons de letteren; maar gij ontdekt den zin derzelve.

Zij stellen ons geheimen voor; maar gij doet derzelver beduidenis kennen.

Zij verkondigen de geboden, maar gij helpt ons die volbrengen.

Zij wijzen ons den weg *der zaligheid*, maar gij versterkt ons om den weg te bewandelen.

Zij werken alleenlijk uitwendig, maar gij leert en verlicht de harten.

Zij besproeijen uitwendig, maar gij geeft de vruchtbaarheid.

Zij roepen met woorden, maar gij geeft de kennis van dezelve.

3. Dat dan Mozes tot mij niet spreke; maar spreek gij tot mij, o mijn God, die de eeuwige waarheid zijt; opdat ik niet sterve, en onvruchtbaar blijve, als ik, alleenlijk uitwendig vermaand en inwendig niet ontstoken word, opdat het mij niet strekke tot verdoemenis, uw woord gehoord

en niet volbragt, gekend en niet bemind, geloofd en niet onderhouden te hebben.

Spreek dan, *Heer. want uw dienaar hoort* (1. Reg. 3. v. 9.) *en gij hebt de woorden van het eeuwige leven* (Joh. 6. v. 69.)

Spreek toch tot mij, ter eeniger vertroosting van mijne ziel, tot verbetering van geheel mijn leven, en tot uwen eeuwigen lof, eer en roem.

OEFENING.

God spreekt tot den geest door zijn licht, en tot het hart door zijne ingevingen. Alles, wat ons de profeten zeggen door het lezen van de heilige Schrift, en de predikers door de waarheden, welke zij ons aankondigen, dit alles overtuigt geenen geest, noch raakt een hart, indien God tot dezelve door zijne genade niet spreekt. Men moet dan den Heer bidden, dat hij tot ons inwendig spreke, als wij uitwendig de heilige waarheden hooren verkondigen of dezelve lezen, uit vreeze van voor zijne oogen nog pligtiger te worden, met het woord Gods te hooren, zonder hetzelve te onderhouden, met de waarheden te kennen zonder dezelve te volgen, met zijnen wil te kennen zonder denzelven te volbrengen.

GEBED.

Spreek, Heer, maar spreek tot mijne ziel op eene wijze om u te doen verstaan en gehoorzamen. Doe haar de inzigten kennen, die gij wegens hare zaligheid hebt, en haar de middelen gebruiken, om dezelve te bewerken. Mijn Jezus, leer den Christenen wat gij voor hen zijt, en wat zij voor u behooren te wezen. Onderwijs hen in de grondstellingen van uw Evangelie, en moedig hen tevens aan om ze in het werk

te stellen. Immers wat zou het hun baten te gelooven alles hetgene gij wilt dat zij gelooven, indien zij alles niet inspannen om te doen hetgene zij gelooven, en bij het geloof van eenen Christen, het leven van eenen Christen voegen? O eeuwig woord des Vaders, door wien gij gesproken en alles gemaakt hebt! spreek tot mijne ziel, en zeg haar dat gij haar Zaligmaker zijt; maar werk ter zelver tijd in haar en voltrek in haar het werk harer zaligheid. Amen.

III. HOOFDSTUK.

Dat men de woorden van God met ootmoedigheid moet aanhooren, en dat velen die niet overwegen.

1. Christus. — Zoon, hoor mijne woorden, die zeer zoet zijn, en die al de wetenschap van de wijzen dezer wereld te boven gaan.

Mijne woorden zijn geest en leven, en zij zijn niet te verstaan volgens den menschelijken zin.

Men moet daarin geen ijdel zelfbehagen opsporen, maar die in stilte aanhooren en met alle ootmoedigheid en begeerte aannemen.

2. De ziel. — *Gelukkig is de mensch, o Heer, dien gij zelf leert, en in uwe wet onderwijst, om hem aangaande de kwade dagen verzachting te verschaffen.* (Ps. 93. v. 12. 13), en opdat hij op de aarde niet ongetroost zou gelaten worden.

3. Christus. — Ik ben het, die van het begin de profeten onderwezen heb, en ik houd niet op, tot nu toe, tot alle menschen te spreken; maar velen zijn doof en verhard, zoo dat zij mijne stem niet hooren.

Velen hooren de wereld liever dan God: zij volgen liever hunne vleeschelijke begeerlijkheid, dan het welbehagen van God.

De wereld belooft tijdelijke en kleine dingen, en zij wordt met groote drift gediend; ik beloof de eeuwige en allergrootste goederen, en de harten der menschen blijven traag en koud.

Wie is er, die mij in alles met zoo groote zorg dient en gehoorzaamt, gelijk men de wereld dient en haar eert? *Schaam u, Sidon, sprak de zee* (Isaias 33. v. 4.) en zoo mag ik ook wel zeggen: en vraagt gij waarom? Hoor de reden:

Om een gering eerambt of bediening doet men verre reizen, en om het eeuwige leven wordt er door vele menschen naauwelijks eenen voet verzet.

Men zoekt een bijna niet beduidend loon of gewin, men twist somtijds schandelijk om weinig geld; men verdriet zich niet, om eene nietige zaak en eene kleine belofte te verkrijgen, nacht en dag te arbeiden.

4. En nogtans, o groote schande! om een onveranderlijk goed, om een' onwaardeerbaren prijs, om eene allergrootste eer en oneindige heerlijkheid is men te traag om iets in het werk te leggen.

Schaam u dan, gij trage knecht, die zoo ligtelijk klaagt; zie, de dienaars der wereld zijn veel vaardiger tot hun verderf, dan gij tot het eeuwige leven.

Zij verblijden zich meer in de ijdelheid, dan gij in de waarheid.

En echter worden zij niet zelden in hunne hoop bedrogen; maar mijne belofte bedriegt niemand, noch laat niemand, die op mij betrouwt, ledig weggaan.

Mijne belofte zal ik volbrengen, wat ik gezegd heb, zal ik doen, zoo men tot het einde toe getrouw blijft in mijne liefde.

Ik ben de looner van alle goede *(menschen)*,

en een strenge beproever van al de godvruchtigen.

5. Schrijf mijne woorden in uw hart, en overdenk die naarstig; want in den tijd der bekoring zullen zij u zeer noodig wezen.

Hetgene gij niet verstaat, als gij het leest, dat zult gij in den dag der bezoeking begrijpen.

Ik bezoek mijne uitverkorenen op twee wijzen, namelijk: door bekoringen en door vertroostingen. En ik geef hun dagelijks twee lessen: in de eene straf ik hen over hunne gebreken, in de andere vermaan ik hen, dat zij zouden voortgaan in de deugden.

Wie mijne woorden hoort, en dezelve versmaadt, zal er in den jongsten dag door veroordeeld worden.

GEBED OM DE GENADE VAN GODSVRUCHT TE VERZOEKEN.

6. O Heer, mijn God, gij alleen zijt al mijn goed; en wie ben ik toch, dat ik tot u durf spreken? Ik ben uw arme dienaar, een verworpen aardwormpje, veel armer en verachtelijker dan ik zelf weet of durf zeggen.

Gedenk evenwel, o Heer, dat ik van mij zelven niets ben, niets heb, niets vermag.

Gij alleen zijt goed, regtvaardig en heilig; gij kunt alles, gij verleent alles, gij vervult alles, terwijl gij den zondaar ijdel *(van uwe gaven)* laat.

Wees toch uwe barmhartigheid gedachtig, en vervul mijn hart met uwe genade, gij, die niet wilt dat uwe werken ledig blijven.

7. Hoe kan ik, in dit ellendig leven, den last van mij zelven torschen, indien uwe genade en barmhartigheid mij niet versterken.

Wil uw aanschijn van mij niet afkeeren, wil uwe bezoeken niet langer uitstellen, wil mij

uwe vertroostingen niet onttrekken, *opdat mijne ziel voor u niet worde als eene dorre aarde zonder water* (Ps. 142. v. 6.).

Heer, *leer mij uwen wil volbrengen* (Ibid.). Leer mij voor u waardig en ootmoedig wandelen, want gij zijt mijne wijsheid, die mij opregt kent, en gekend heeft eer ik in de wereld was, en zelfs eer de wereld was geschapen

OEFENING.

Het is verwonderenswaardig te zien, al wat eene ijdele en bedriegelijke hoop aan de menschen voor een tijdelijk en vergankelijk goed doet ondernemen, en het weinige, hetwelk eene vaste en zekere hoop, gegrond op het woord van God zelven, aan de Christenen voor een geestelijk en eeuwig goed doet ondernemen. Het vooruitzigt van eenig belang, en de hoop van eenige goederen te winnen, hoe onzeker zij ook zijn, moedigt alle harten aan, behaagt ons zeer, droogt alle tranen af, en ondersteunt ons in alle moeijelijkheden; en men laat zich voorstaan, dat men wel voor zijnen arbeid beloond is, als men de eer behaald, het vermaak genoten of het goed bekomen heeft, hetwelk men verlangde. Er is niets dan de hoop van het paradijs en het vooruitzigt van een eeuwig geluk, hetwelk door het geduld en door de goede werken kan verdiend worden, hetgeen niemand aanmoedigt, noch ondersteunt, noch troost; en men is alzoo neêrslagtig en moedeloos op het aanzien van den hemel, dien men kan winnen met trachten wel te lijden, als of de hemel niet was. Waaruit komt dit? Het is, omdat men te veel verkleefdheid voor de tegenwoordige zaken, en te veel onverschilligheid voor de toekomende heeft; en de

zwakheid van onze hoop komt uit de kwijning van ons geloof voort.

GEBED.

Ik ben ten hoogste beschaamd, Heer, van te zien dat ik zoo veel moeite geef om de wereld te behagen en mijne driften te bevredigen, en dat ik mij zoo weinig moeite aandoe om uwe regtvaardigheid door werken van boetdoening, of uwe goedheid door de naauwkeurigheid aan mijne pligten te bevredigen! Helaas, waarom doe ik voor u niet, o mijn God, hetgene ik voor mij doe! waarom heb ik zooveel ijver niet om u te behagen, dan dat ik ijver heb om mij zelven te voldoen! Verander, Heer, verander het voorwerp en de genegenheid mijns harten. Stel u in mijne plaats, en maak dat uwe liefde in mij zoo veel vurigheid hebbe om aan u te behagen, als dat er mijne eigenliefde heeft om mij zelven te bevredigen. Geef mij die liefde voor u, die men van vergoeding mag noemen, dat is te zeggen, die door hare vurigheid en volstandigheid de traagheid en de veranderingen van mijne liefde voor u herstelle. Amen.

IV. HOOFDSTUK,

Dat men in Gods tegenwoordigheid in waarheid en ootmoed moet wandelen.

1. Christus. — Zoon, wandel voor mij in waarheid, en zoek mij altijd in de eenvoudigheid uws harten.

Wie voor mij in de waarheid wandelt, zal in de kwade aanstooten bevrijd worden, en de waarheid zal hem verlossen van de verleiders en lasteringen der boozen.

Indien de waarheid u vrij maakt, zoo zult gij waarlijk vrij zijn, en het ijdel gesnap der menschen niet achten.

2. De ziel. — Het is zoo, Heer, gelijk gij zegt: ik bid dat het aldus met mij geschiede. Dat uwe waarheid mij leere, mij beware, en mij tot een zalig einde geleide.

Dat zij mij verlosse van alle kwade neiging en ongeregelde liefde; en dan zal ik voor uwe oogen met groote vrijheid des harten wandelen.

3. Christus. — Ik ben de Waarheid, ik zal u leeren al wat regt en aan mij behagelijk is.

Overdenk uwe zonden met groot leedwezen en droefheid, en laat u nooit voorstaan dat gij iets zijt om uwe goede werken.

Want gij zijt waarlijk een zondaar, aan vele gebreken onderworpen, en in dezelve verward.

Uit u zelven gaat gij altijd achterwaarts, gij valt ligtelijk, wordt ligtelijk overwonnen, ligtelijk ontsteld, en laat ligtelijk den moed zinken.

Gij hebt in u niets, waarop gij u kunt beroemen, maar vele redenen, waarom gij u zelven moet verachten: want gij zijt veel kranker dan gij kunt begrijpen.

4. Verbeeld u dus niet, dat er iets groots in uw doen gelegen is.

Denk altijd dat er niets treffelijks, niet kostelijks en wonderlijks, niets aanzienlijks, niets verheven of wenschelijk is, dan hetgene eeuwig is.

Dat de eeuwige waarheid u boven alles behage, en dat uwe zeer groote nietigheid u altijd mishage.

Vrees niets zoo zeer, veracht en vlied niets zoo zeer dan uwe zonden en gebreken, die u meer moeten mishagen dan het verlies aller goederen.

Sommigen wandelen niet opregt voor mij; maar door nieuwsgierigheid en vermetelheid gedreven, willen zij mijne verborgenheden kennen, en Gods verhevenheden verstaan, terwijl zij zich zelven en hunne zaligheid verzuimen.

Deze vallen dikwijls, om hunne hoovaardij en nieuwsgierigheid, in groote bekoringen en zware zonden: want ik verlaat zulke menschen.

5. Vrees de oordeelen van God, schroom voor de gramschap van den Almogende. Wil de werken van den Allerhoogste niet onderzoeken; maar onderzoek uwe zonden, en hoe veel goeds gij verwaarloosd hebt.

Sommigen stellen al hunne godsvrucht in boeken, anderen in beelden, en nog anderen in uitwendige teekenen en afbeeldingen.

Sommigen hebben mij in den mond, maar weinig in het hart.

Doch er zijn anderen, die, verlicht van verstand en zuiver van hart, altijd naar het eeuwige goed verzuchten, die van de aardsche dingen niet gaarne hooren spreken, en de noodzakelijkheid des ligchaams met droefheid voldoen; deze gevoelen wat de geest der waarheid in hen spreekt.

Want hij leert hun de aardsche dingen versmaden, en de hemelsche beminnen; de wereld verachten, en dag en nacht naar den hemel verlangen.

OEFENING.

Niets zal u beter doen gewaar worden wat gij zijt, dan het gevoelen uwer ellenden. Even als gij niet dan neiging tot het kwaad gevoelt, zoo moet gij u door geene gevoelens van ijdelheid of welbehagen verheffen. Gelukkig eene ziel,

die zich tracht te kennen en over al de zwakheden, ellenden en ongeregelde neigingen, die zij in zich vindt, weet te zuchten! want dit is het, wat haar aan God onderwerpt, wat haar dwingt dikwijls tot hem hare toevlugt te nemen en zich onder zijne almogende hand te vernederen. Het is dat onophoudelijk gevaar, waarin zij zich bevindt, van onder de bekoring te bezwijken, hetgene zoo veel voortbrengt, dat zij ten zijnen opzigte zich in eenen staat van gedurige afhankelijkheid, en van eene opregte en volstandige ontblooting behoudt. Neem dan van nu af het voornemen van alle beproevingen, welke hij zal overzenden, van de hand Gods te aanvaarden, zijne inzigten te volbrengen, en u aan zijn welbehagen te onderwerpen.

GEBED.

Daar het mij bekend is, o mijn God, dat er u niets meer behaagt dan de gesteltenis van eene ziel, die teenemaal van u afhangt, en die zich bevlijtigt om uwen wil te kennen en denzelven te volbrengen, zoo verzoek ik u de genade van mij leerzaam te maken voor uwe ingevingen en getrouw om dezelve te volgen. Ik gevoel wel, dat het uw wil is, dat ik eene opregte en volstandige verkleefdheid hebbe voor uwe dienst, eene groote naauwkeurigheid voor mijne pligten en eene volkome onderwerping aan uwen wil. Maar gij wilt ter zelver tijd, dat ik in alles met eenen inwendigen geest, en met een waar verlangen van u te behagen, voortga. Dit is hetgene ik u verzoek, o mijn God, van mij, bij voorkeur aller schepselen, niet bezig te houden dan met of voor u, van niets te achten dan hetgene eeuwig is, en als nietig te rekenen al

wat met den tijd voorbijgaat. Wanneer, o mijn God, zal een inwendig leven, een verstorven leven voor alle zaken, een verborgen leven in u met Jezus Christus, mijn aandeel worden, zoo als dit mijn verlangen is? Vereenig innig mijne ziel met u; win en hecht mijn hart aan uwe liefde in den tijd en in de eeuwigheid. Am.

V. HOOFDSTUK.

Over de wonderlijke uitwerkselen der liefde Gods.

DANKGEBED.

1. De ziel. — Ik loof u, o hemelsche vader. Vader van mijnen Heer Jezus Christus, omdat gij u gewaardigd hebt mij, arm schepsel, gedachtig te zijn.

O Vader der barmhartigheden, en God van alle vertroosting, ik dank u, omdat gij mij, die allen troost onwaardig ben, somtijds gewaardigt te vertroosten. Ik loof en verheerlijk u ten allen tijde met uwen eenigen Zoon en uwen H. Geest, onzen vertrooster in de eeuwen der eeuwen.

O mijn Heer en God, mijn heilige minnaar, als gij in mijn hart gekomen zijt, dan zal geheel mijn binnenste verheugd worden.

Want gij zijt mijn roem en de verheuging mijns harten; gij zijt mijne hoop en mijne toevlugt in den dag mijner kwellingen.

2. Maar omdat ik nog zwak in de liefde en onvolmaakt in de deugd ben, daarom is het mij noodig dat ik van u versterkt en getroost worde wil mij derhalve dikwijls bezoeken, en in uwe heilige leering onderwijzen.

Verlos mij van mijne kwade driften, en genees mijn hart van alle ongeregelde liefde, opdat ik van

binnen genezen, en wel gezuiverd zijnde, bekwaam worde om u te beminnen, sterk om voor u te lijden, en standvastig om in uwe dienst te volharden.

3. De liefde is iets groots, en een zeer groot goed, die alleen datgene, wat zwaar is, ligt maakt, en die gestadig alle ongestadigheid en ongelijk verdraagt; want zij draagt allen last zonder moeite, en maakt al wat bitter is zoet en smakelijk.

De liefde van Jezus is zeer edelmoedig; zij zet den mensch aan om groote dingen te doen, zij wekt hem altijd op om steeds naar meerdere volmaaktheid te streven.

De liefde wil altijd opwaarts: zij kan door de aardsche zaken niet wederhouden worden.

De liefde wil vrij en van alle wereldsche genegenheden vreemd zijn, opdat hare inwendige beschouwing niet belet worde tot God door te dringen, opdat zij door eenig tijdelijk gemak of gewin niet worde gehinderd, of door ongemakken niet bezwijke.

Er is niets zoeter, niets sterker, niets verhevener, niets vermakelijker, niets volmaakter, noch iets beter in den hemel en op de aarde, dan de liefde; want de liefde is uit God geboren, en zij kan nergens rusten dan in God alleen, boven alle geschapene dingen.

Hij, die bemint vliegt, loopt, en is blijde; hij is vrij, en wordt niet wederhouden.

Hij geeft en laat alles om alles te bezitten, en hij bezit alles in alle dingen; want hij rust boven alles in den Allerhoogste, uit wien alle goed vloeit en voortkomt.

Hij ziet niet naar de giften, maar boven alle gaven keert hij zich tot den Gever alleen.

De liefde kent dikwijls geene maat, maar even als ziedend water loopt zij van alle kanten over.

De liefde gevoelt geenen last, acht geene moeite, wil meer dan zij kan, klaagt niet over hare magteloosheid, omdat zij meent dat zij alles vermag.

Zij is dus tot alles bekwaam en werkt kloekmoedig vele dingen uit, waar een ander, die niet bemint, moedeloos wordt en bezwijkt.

De liefde waakt, en slaapt zelfs niet gedurende den slaap: zij wordt moede, zonder zich te vermoeijen; zij wordt geprangd zonder benaauwd te worden; zij wordt bevreesd, zonder zich te ontstellen; maar als eene levendige vlam of brandende fakkel, verheft zij zich opwaarts en dringt zij gerust door. Wie bemint, weet, wat dit zeggen wil.

De brandende begeerte van eene minnende ziel is een groot geroep tot God, waardoor zij zegt: mijn God! mijne liefde! gij zijt geheel aan mij, en ik geheel aan u.

6. Laat mij in liefde toenemen, opdat ik in het binnenste mijns harten leere smaken, hoe zoet het is te beminnen, in de liefde te smelten en te stroomen.

Dat uwe liefde mij bevange, en mij buiten mij zelven voere door de vurigheid en de verrukking.

Laat mij het lied der liefde zingen, laat mij u, mijn geliefde, naar boven volgen, en dat mijne ziel in uwen lof bezwijke.

Laat mij u meer beminnen dan mij zelven, en mij zelven niet dan om u, en dat ik ook in u beminne, al degenen, die u opregt liefhebben, gelijk de wet der liefde, die uit u voorkomt, dit gebiedt.

7. De liefde is vlug, opregt, godvruchtig, blijde en vrolijk; zij is sterk, geduldig, getrouw, voor-

zigtig, langmoedig, dapper, en zoekt zich zelve niet: want zoodra iemand zich zelven zoekt houdt hij op te beminnen.

De liefde is oplettend, ootmoedig, regtzinnig, zij is niet zwak, niet ligtvaardig noch bekommerd met ijdele dingen: zij is matig, kuisch, gestadig, gerust, en altijd wegens hare zinnen behoedzaam.

De liefde is aan hare oversten onderworpen en gehoorzaam, en in hare eigene oogen is zij gering en verachtelijk; zij is godvruchtig, vurig en dankbaar jegens God, terwijl zij altijd op hem hoopt en betrouwt, zelfs ook als zij van hem schijnt verlaten te zijn: want zonder smart leeft men in de liefde niet.

8. Wie niet bereid is om alles te lijden, en zich geheel in den wil van zijnen geliefden over te geven, is niet waardig een minnaar genoemd te worden.

Een waarachtige minnaar moet alles, wat zwaar en bitter is, gaarne omhelzen om zijne beminde, en om geene voorvallende tegenheid van hem afwijken.

OEFENING.

Wie zal ooit de wonderbare uitwerkingen der liefde Gods in eene ziel, die aan hare indrukkingen en beproevingen getrouw is, kunnen begrijpen en uitleggen! Het is beter dezelve te gevoelen, dan die uit te spreken, en het is volmaakter dezelve in het werk te stellen dan die te gevoelen. Wat werkt de liefde Gods niet uit, als zij levend, sterk en volstandig is in eene ziel, die door de schoonheden en de goedheden van haren Schepper is ingenomen, en door de vurigheid van zijne heilige liefde bezield is? Zij denkt dikwijls aan

hem, want men kan niet vergeten wat men bemint; zij onderneemt alles om hem te behagen; zij verdraagt alles om zijne liefde; zij vermijdt; zorgvuldig de ligte onvrijwillige gebreken: want hoe kan men God beminnen en hem willen mishagen? Zij wenscht den Heere alle goed wat hij bezit en wat hij is; zij zou wilen, dat al de harten der menschen maar één hart waren, en dat dit ééne hart van eenen seraf ware; zij verblijdt zich over al den lof en de eer die hem in den hemel en op de aarde gegeven wordt; zij noodigt alle schepselen uit om hem te beminnen en te loven; zij zou hem, met verlies van haar leven, en van haar wezen zelfs, eene vermeerdering van geluk en voldoening willen bezorgen, indien dit konde wezen; zij kan zich over zijn verlies niet troosten; zij zucht onophoudelijk naar het geluk van hem te aanschouwen; zij aanziet het leven als eene ballingschap, welke de wil alleen van haren God voor haar verdragelijk maakt: zij aanziet met vreugd den dood als het eenige middel om hem te bezitten en hem nooit meer te vergrammen; zij brandt door een geheim, hevig en gloeijend vuur, dat haar in de tegenwoordigheid van God, in en voor God verteert; zij behoort aan zich zelve niet meer, maar aan dengenen, welken zij meer dan zich zelve bemint: zij zoekt, zij vindt, zij ziet overal haren God; hare vreugd en haar geluk in deze wereld is van te lijden, zich te vernederen, aan zich zelve te verzaken, zich te versterven, en aan alles wat zinnelijk is, te sterven, om het hart van haren God te winnen. Zij gelooft, zij hoopt, zij bemint en hoogste door den eerbied, de achting en de verkleefdheid, die zij voor den bewerker van haar geloof, van hare hoop en van hare liefde

heeft. God bestaat, zegt zij, en dat is genoeg voor mijn geluk, voor mijnen troost en voor mijne blijdschap. God verdient dat men hem diene; hij wil dat ik dit of dat voor hem doe en lijde; Jezus Christus heeft hetzelfde wel voor mij gedaan en geleden. Ziedaar de beweegreden, die haar doet werken en lijden. Zij houdt zich niet te vreden met zich in alles aan de geboden van haren God te onderwerpen, maar volgt nog zijne genegenheden in, en rekent het zich tot eene wet zijn welbehagen te volbrengen. Kortom, eene ziel, die haren God bemint, leeft niet meer, maar maar God leeft in haar.

GEBED.

Hoe is het mogelijk, Heer, dat gij, die ten hoogste beminnenswaardig zijt, en die ons zoo zeer bemint, hoe is het mogelijk, dat wij zoo weinig liefde voor u hebben! Ontsteek op nieuw in onze harten het vuur der heillige liefde, hetwelk gij, o mijn Zaligmaker, uit den hemel op de aarde gebragt hebt, en waardoor gij wilt dat ze brande. Maak dat wij, ongevoelig of onverschillig voor alle schepselen, geene vurigheid of verkleefdheid dan voor u alleen hebben, en dat wij, altijd bereid zijnde om alles te lijden en te verliezen, liever dan een oogenblik uwe liefde te verliezen, wij u boven alles beminnen, en dat alles voor ons min aanzienlijk zij dan gij. Onderhoud in ons die gewone liefde, die de heiligmakende genade is; boezem ons die werkelijke liefde in, waardoor al onze werken bezield worden; geef ons die altijddurende liefde, die ons voor en door u doende leven, het geluk bezorge van in de oefening uwer liefde te sterven, om dezelve in de gelukzalige eeuwigheid te vervorderen. Amen.

VI. HOOFDSTUK.

Over de de beproeving van eenen opregten minnaar.

1. Christus. — Zoon, gij zijt nog geen sterke en voorzigtige minnaar.

De ziel. — Waarom, Heer?

Christus. — Omdat gij, om eene kleine tegenheid, afwijkt van hetgene gij wel begonnen hadt, en omdat gij al te zeer de vertroostingen zoekt.

Een kloeke minnaar blijft onwankelbaar in de bekoringen, en hij geeft geen geloof aan de listige ingevingen des vijands. Zoo wel in voor- als in tegenspoed is zijn hart altijd aan mij.

2. Een voorzigtige minnaar geeft veeleer acht op de gift van de beminnende, dan op de liefde van den gever.

Hij ziet meer op de genegenheid dan op de waarde, want hij acht de geschenken minder dan zijnen beminde.

Een edelmoedige minnaar berust niet in mijne gift, maar boven alle giften in mij alleen.

Het is daarom niet al verloren, omdat gij somtijds tot mij of tot mijne Heiligen de liefde en teederheid niet gevoelt, gelijk gij wel wenschtet.

Die goede en zoete teederheid of begeerte, die gij somtijds in u gevoelt, is een uitwerksel der genade, die dan bij u is; zij is als een voorsmaak van het hemelsche Vaderland, waarop niet al te veel te steunen is, dewijl zij komt en gaat.

Maar strijden tegen de kwade invallende bekoringen, en de ingevingen van den duivel versmaden, is een kenmerk van eene ware deugd en groote verdienste.

3. Ontstel u dus niet over eenige vreemde ver-

beeldingen, die u mogten invallen, en over wat stof het ook moge zijn.

Behoud altijd een vast voornemen en eene opregte meening tot God.

Het is geen bedrog dat gij somtijds plotselings in den geest opgetogen wordt, en terstond wederom in de ellendige gedachten vervalt, waarmede uw hart gemeenlijk vervuld is.

Want gij lijdt die meer tegen uwen dank, dan dat gij daarin werkt; en zoo lang zij u mishagen, en gij daar tegen strijdt, strekken zij u tot geen verderf.

Weet, dat de oude vijand met alle magt uw voornemen tot het goede zoekt te beletten, en u tracht te berooven van alle godvruchtige oefeningen, te weten: van de vereering der Heiligen, van het overdenken van mijn lijden, van het aandenken van uwe zonden, van de bewaking van uw eigen hart, en van het vaste voornemen om in de deugd voortgang te maken.

Hij geeft ook vele snoode gedachten in, om u verdriet en afkeer te doen gevoelen, en u alzoo van het gebed en de heilige lezing af te trekken.

Eene ootmoedige biecht kan hij niet dulden; zoo hij konde, zou hij u wederhouden van te Communie te gaan.

Maar geef hem geen geloof, noch acht hem, al spanne hij dikwerf strikken om u te bedriegen.

Leg zijne kwade en onzuivere ingevingen op hem, en zeg: weg van hier, gij, onzuivere geest! schaam u, ellendige, gij moet wel zeer onzuiver wezen, die mij zulke dingen inblaast.

Weg van mij, gij, booze verleider, gij zult in mij geen deel hebben, maar Jezus zal bij mij zijn als een kloeke krijgsman; en gij zult beschaamd staan.

Ik heb liever te sterven en alle pijnen te ondergaan, dan eenigzins toe te stemmen aan uw boos ingeven; daarom zwijg en verstom, ik wil naar u niet hooren, hoe zeer gij mij moget plagen.

De Heer is mijn licht en mijne zaligheid, wien zal ik vreezen (Ps. 26. v. 1.)?

Al stonden geheele legers tegen mij op, zoo zal mijn hart niet vreezen (Ibid. v. 3.). *De Heer is mijn helper en verlosser* (Ps. 18. v. 25).

5. Strijd dan als een dapper soldaat, en indien gij somtijds uit zwakheid valt, herneem uwen moed meer dan te voren, en betrouw dat gij sterkere genade van mij bekomen zult; maar wacht u bovenal van vermetelheid, of van ijdel zelfbehagen.

Want hierdoor worden er velen bedrogen, en vallen somtijds in eene verblindheid, die bijna ongeneeslijk is.

Dat dan de val van de hoovaardigen, die zich dwaasselijk veel laten voorstaan, u strekke tot een toezigt, tot een voorbeeld en eene gestadige vernedering.

OEFENING.

Ik begrijp, dat de ware liefde voor God meer kan bestaan in voor hem de dorheid des geestes, de smakeloosheden en de lastigste bekoringen te verduren, zonder dezelve nogtans te volgen, dan in het ontvangen van den inwendigen smaak, zoetheid en vertroostingen, want in deze laatste ontvangt men veel van zijnen God, maar in de eerste geeft men hem veel. In de eene bemint men de gaven Gods, en in de andere bemint men hem zelven en zijnen heiligen wil, bij voorkeur van al zijne gaven; en de liefde, die ons God doet beminnen voor hetgene hij is, is volmaakter dan die,

welke ons hem doet beminnen voor hetgene hij ons geeft. O! hoe groot vermaak schept God in het aanschouwen van eene ziel, die altijd op zich zelve waakt, om haar hart van de minste gebreken te bevrijden! die zich altijd met hare pligten bezig houdt, uit eerbied voor zijne geboden en door verkleefdheid aan zijnen heiligen wil, en die altijd edelmoedig is om al de ongeregelde bewegingen te bestrijden, welke hare begeerlijkheid en de bekoringen des duivels in haar doen oprijzen: eene ziel, die aan zich zelve niets toelaat of zich niets vergeeft, die haar best doet om aan de inzigten, die God over haar heeft, te beantwoorden, om in zich al wat menschelijk is te vernietigen, en in zich het rijk der eigenliefde uit te roeijen, zulk eene ziel neemt tot regel van haar gedrag deze grondstelling van de ware liefde: *Alles om aan God te behagen, en niets om mij zelve te voldoen.* Maar hetgene het hart van God verrukt: is van te zien, dat die ziel, waarlijk door de sterkte en de genade van zijnen geest bekleed in den strijd, welken zij aan hare driften levert, niets kan verdragen wat aan het welbehagen van God zou strijdig wezen; van te zien, zeg ik, dat zij geenen troost noch eenige zigtbare hulp vraagt, zoekt of ontvangt, en haar vermaak stelt in het vermaak hetwelk God neemt van haar te zien lijden, zonder zelfs verzekerd te wezen dat hij er vermaak in neemt. Hare onderwerping en overgeving zijn haar troost en hare hulp, zij acht zich gelukkig een slagtoffer voor de liefde van haren God te wezen.

GEBED.

Heer, lever mij niet over aan de gevoeligheid van mijne eigenliefde, die niets wil lijden, noch aan de nutteloosheid mijner begeerten, die mij altijd

datgene doet verlangen wat ik niet doe. Doordring mijn hart door het geluk en de verbindtenis van alles voor u en gelijk hij, te lijden. Maak, dat ik geen ander belang hebbende dan het uwe, en niets willende, dan hetgene gij wilt, mij zoo gewillig aan de kwellingen van mijnen geest als aan den troost mijns harten onderwerpe; dat ik dikwijls lijdende tot u zegge: Wees voldaan, regtvaardigheid van mijnen God; terwijl ik nog in leven ben; want gelijk gij niet tweemaal dezelfde zonde straft, en zoodra gij mij dan over mijne zonden in deze wereld straft, is dit een teeken, dat gij mij over dezelve in de andere niet zult straffen. Hoe min ik smaak in u zal vinden, des te meer ik u zal beminnen; hoe meer ik de ongeregelde neigingen mijns harten zal bestrijden, des te meer zal ik het bezit van het uwe verdienen. O mijn God! o mijn Zaligmaker! wees tevreden hier van allen troost beroofd te wezen, onder voorwaarde dat ik u nooit vergamme. Welk geluk voor mij van een slagtoffer van Calvarië, een martelaar van een gekruist hart, en een persoon te wezen, die geheel uwen wil is toegedaan. Amen.

VII. HOOFDSTUK.

Over het verbergen der genaden om de ootmoedigheid te bewaren.

1. Christus. — Zoon, het is voor u beter en veiliger, dat gij uwe godsvrucht verborgen houdt, dat gij u daarover niet verheft, dat gij daarvan weinig spreekt, en die niet groot maakt; maar dat gij liever u zelven veracht, en u laat voorstaan dat gij deze genade onwaardig zijt.

Gij moogt niet te veel betrouwen op de tegenwoordige goede gesteltenis van uw hart, want die kan zeer ligtelijk veranderen.

Maar als gij de genade gevoelt, denk dan, hoe ellendig en behoeftig gij zijt, als gij die genade niet hebt.

Ook is de voortgang van het geestelijke leven daarin niet gelegen, dat gij de genade der vertroosting hebt: maar dat gij door u zelven te verloochenen, de onttrekking van de genade ootmoedig en verduldig verdraagt, zoo dat gij dan in de oefeningen des gebeds niet verflaauwt en uwe gewoone goede werken niet achterlaat; maar dat gij, volgens uw vermogen, gaarne doet al wat in uwe magt is, en u zelven niet geheel verzuimt om de dorheid of ongerustheid van uw hart, die gij gevoelt.

2. Want velen zijn er, die, ten tijde der beproeving, terstond in onverduldigheid of moedeloosheid vallen.

De weg van den mensch is niet altijd in zijne magt. Maar het is aan God van te geven en te vertroosten als het hem belieft, zoo veel het hem belieft, en aan die het hem belieft, volgens zijn welbehagen en anders niet.

Sommige onvoorzigtigen hebben zich zelven bedorven door de genade en die drift der godsvrucht, omdat zij meer wilden doen dan zij konden, dewijl zij de maat hunner kleinheid niet betrachtten, en meer daarin hun eigen gevoelen volgden, dan het uitwijzen der regte rede.

En omdat zij vermetelijk grootere dingen deden, dan het God aangenaam was, hebben zij aldra de genaden verloren.

Zij, die in den hemel hunne woonplaats wilden maken, zijn arm geworden, opdat zij, vernederd en verarmd, zouden leeren niet hoog vliegen op hunne eigene wieken, maar al hun betrouwen stellen onder mijne vleugelen.

Degenen, die in den weg des Heeren nog nieuwelingen en weinig ervaren zijn, kunnen zeer ligt bedrogen worden en vallen, zoo zij niet door raad van verstandige personen bestuurd worden.

3. Indien zij meer hun eigen goeddunken dan den raad van andere wel geoefenden willen volgen, zullen zij een ellendig einde hebben: namelijk zoo zij in hun eigen goeddunken blijven volharden

Die wijs zijn in hunne eigene oogen, laten zich zelden nederig door anderen besturen.

Het is beter weinig wijsheid en verstand te bezitten met ootmoedigheid, dan groote schatten van kunsten en geleerdheid met ijdel zelfbehagen.

Het is ook beter weinig te hebben, dan veel zulke dingen, waarover gij u zoudt verhoovaardigen.

Hij doet niet wijsselijk, die zich geheel aan de vreugde overgeeft, en zijne voorgaande armoede en de zalige vreeze Gods vergeet, waardoor hij in gevaar is van de ontvangene genade te verliezen.

Ook heeft hij geen opregt deugdzaam gevoelen, die, ten tijde van tegenspoed, of van eenige zwarigheid, te zeer mistroostig is, en te weinig betrouwen heeft op mij, en te klein gevoelen van mijne goedheid.

4. Hij, die ten tijde van vrede, al te gerust is, wordt gemeenlijk, ten tijde van oorlog, de allervreesachtigste en de allerlafhartigste bevonden.

Indien gij dan altijd in u zelven ootmoedig en gering kondet blijven, en uwen geest wijsselijk en gematigd besturen, zoudt gij zoo dikwijls in het gevaar en de bekoring niet vallen.

Daarom is het een goede raad, dat gij, als gij den geest van ijver gevoelt, denkt, hoe het met

u zal zijn, als dit goddelijke licht en die ijver zal weggaan.

En als gij er waarlijk van beroofd zijt, bedenk dan ook, dat hetzelfde licht, hetwelk ik voor eenen tijd tot uwe waarschuwing en tot mijne eer u ontrokken heb, kan wederkomen.

5. Dergelijke beproeving is dikwijls voordeeliger, dan of gij altijd volgens uwe begeerte voorspoed hadt.

Want de verdiensten zijn daarin niet gelegen, dat iemand meer hemelsche verschijningen of vertroostingen heeft, of dat hij in de heilige Schrift zeer ervaren, of in eenen hoogen staat zij: maar dat hij in de ware ootmoedigheid wel gegrond, en met de goddelijke liefde vervuld is; dat hij de eer Gods in alle dingen zuiver en enkel zoekt, en zich zelven niet acht, maar opregt versmaadt, en liever heeft van de menschen verstooten en veracht, dan geacht, geprezen of geëerd te zijn.

OEFENING.

In den staat van onschuld, zou de mensch God met gewilligheid, gemak en volheid zijner liefde gediend hebben, omdat alles in hem zonder moeite aan zijne geboden zou onderworpen geweest zijn: maar in den staat van zonde, in welken wij zijn, kunnen wij God bijna niet dienen dan met onophoudelijk tegen ons zelven te strijden, noch hem beminnen zonder ons zelven te haten; en wij doen bijna niets voor hem, dan dit, hetwelk wij tegen ons doen. Derhalve moeten wij ons ootmoedig aan smakeloosheden, aan de dorheid en aan het verdriet, welk wij in onze oefeningen van godsvrucht ontmoeten, onderwerpen; wij moeten in de inzigten van God treden, en ons eene verdienste maken van hem zoeken te behagen

zonder ons zelven te bevredigen; en als slagtoffers zijner liefde, onze vernietiging aanvaarden, om hem te eeren; wij moeten gelijk zijn aan de lamp, die voor het allerheiligste Sacrament brandt, en aan de kaars gedurende het heilige misoffer, die door het vuur allengskens vernietigd wordt, om de vernietiging van den Zaligmaker op het Altaar te eeren. Indien eene opregt christene ziel kende, hoe zeer een bedrukte staat een heilige en zaligmakende staat kan wezen, een staat van zuivere en beproefde liefde voor God, eindelijk een staat, in welken men zich zelven noch zoekt noch zich in iets vindt, en in welken men alleenlijk God vindt en zoekt; welke achting zou zij voor zulk eenen staat niet hebben? welke zorg zou zij niet dragen om er nut uit te trekken, dat wil zeggen om met geduld te lijden, om met kloekmoedigheid den Heer te verdragen, en om niets uit kracht van kwellingen na te laten? Indien men wel overtuigd en doordrongen was van de gedurige verdiensten van den staat van dorheid, als men denzelven lijdt zonder dien te volgen, zou men ongetwijfeld trachten aan de inzigten van God te beantwoorden, die ons hierdoor wil brengen om ons zelven menschelijkerwijze in niets te zoeken, om hem in alles te bevredigen en ons eene ware verdienste van zijn welbehagen te maken. Men zou zich gelukkig achten van al de voldoeningen van zijn hart voor die van het hart van God te slagtofferen, van voor hem te wijken, en zich van zijne pligten te kwijten zonder het vermaak te genieten van te weten dat men hem behaagt.

—

GEBED.

Heer, zuiver mijn hart van de genegenheden mijner eigenliefde, die nooit te vreden is over datgene, wat zij voor u doet, dan voor zoo veel zij er de voldoening uittrekt. Maak, dat ik in mijne oefeningen van godsvrucht eerder zoeke aan u te behagen, dan mij zelven te bevredigen, dat ik onophoudelijk stervende aan het natuurlijk leven mijner ziel, hetwelk de eigen voldoening is, geen ander zoeke dan de getrouwheid om u te dienen, en de naauwkeurigheid om in alles uwen heiligen wil te volgen: maak, dat ik tot u, o mijn God! meer door het geloof dan door de zinnen gaande, doe en lijde voor uwe liefde, ondanks het verdriet, dat ik gevoel, al wat ik zou doen en lijden met al de zoetheid en gevoelige verrukkingen der godsvrucht, overtuigd zijnde van hetgene gij aan de heilige Gertrudis gezegd hebt, dat gij voor het oogenblik des doods de vertroosting bewaardet van alles, wat men gedurende het leven zonder vertroosting gedaan had. Maak eindelijk, dat al mijn werk en al mijn geluk besta in u te dienen en u meer om u dan om mij zelven te beminnen. Amen.

VIII. HOOFDSTUK,

Over de kleinachting van zich zelven voor de oogen van God.

1. De ziel. — *Ik zal spreken tot mijnen Heer, ik, die slechts stof en asch ben* — (Genes 18. v. 27.) Want indien ik mij meerder acht, zie, dan staat gij tegen mij op, en mijne boosheden geven ook getuigenis tegen mij, en ik kan dezelve niet tegenspreken,

Maar indien ik mij gering en voor een *niet*

houd, alle goed gevoelen van mij zelven afleg, en mij, gelijk ik in der waarheid ben, als stof en asch achtte, zoo zal uwe genade met mij wezen, en uw licht zal in mijn hart schijnen, dan zal alle gevoel van achting, ook het allerminste, hetgene ik van mij zelven mogt hebben, voor altijd verslonden worden in de diepte mijner nietigheid.

Het is daar, dat gij mij aan mij zelven toont wat ik ben, wat ik geweest ben, en waartoe ik komen zal, want ik ben een *niet* en heb het niet geweten.

Indien ik aan mij zelven overgelaten word, zoo bevindt ik, dat ik een *niet* en loutere zwakheid ben; maar als gij mij aanziet, word ik terstond gesterkt, en met eene nieuwe blijdschap vervuld.

Het is een groot wonder dat ik, die door mijn eigen gewigt altijd nederwaarts hel, zoo haast opgeheven en zoo goedertierenlijk van u omhelsd word.

2. Dit doet uwe liefde, die mij uit loutere mildheid voorkomt, en in zoo vele noodzakelijkheden bijstaat, en mij van zoo vele gevaren behoedt, en die mij, om de waarheid te zeggen, van ontelbare rampen verlost.

Want met mij zelven ongeregeld te beminnen, heb ik mij zelven verloren, maar met u alleen te zoeken heb ik mij en u ook gevonden; en door uwe liefde ben ik nog dieper in mijn eigen *niet* gezonken.

O allerzoetste Heer! gij doet voor mij veel meer dan ik waardig ben, en veel meer dan ik zou durven hopen of vragen.

3. Geloofd moet gij zijn, o mijn God, want al ben ik alle goed onwaardig, zoo houdt nogtans uwe edelmoedige en oneindige goedheid niet op van wel te doen, zelfs aan de ondankbaren en aan hen, die van u verre afgeweken zijn.

O Heer, bekeer ons tot u, opdat wij dankbaar

ootmoedig en ijverig mogen wezen: want gij alleen zijt onze zaligheid, onze kracht en onze sterkte.

OEFENING.

Wanneer men eenige gevoelens van ijdelheid of welbehagen jegens zich zelven ontwaart, moet men slechts een oogenblik den onuitputtelijken grond zijner verdorvenheid aanmerken en als den afgrond zijner ellenden binnen trekken, om die beweging van hoovaardigheid van het begin af uit te dooven. Immers, hoe zou men zich dit algemeene onvermogen, hetwelk men voor het bovennatuurlijke goed gevoelt, kunnen voorstellen, die onregelde neiging en helling tot het kwaad, die verblindheid van onzen geest, die boosheid van ons hart, die woede der driften, die altijd tegen de rede opstaan: kortom hoe zou men zich kunnen voor oogen stellen wat men is, en wat men gevoelt te zijn, zonder zich zelven klein te achten, en onder alle schepselen te verootmoedigen? Maar als men zich beschouwt ten opzigte van God, indien men denkt op hetgene hij is, en hetgene wij voor zijne oogen zijn, namelijk een enkele *niet*, zondaars, maar zondaars met duizende schelmstukken beladen, die wij wel weten bedreven te hebben, maar die wij niet weten, of zij ons vergeven zijn geweest; zwakke en brooze schepselen, die zoo ongestadig in het goede en zoo gestadig in het kwaad zijn; helaas! mogelijk stervelingen, die voor de oogen van God leven en sterven in den staat van zonde, en verdienen om het voorwerp van zijnen eeuwigen haat te wezen: hoe is het mogelijk, wanneer wij dit overwegen, dat wij aan eene gedachte van ijdelheid kunnen toestemmen? Ach! het is maar al

te waar, dat als men voor zich zelven eenige achting heeft, men zich zelven miskent en vergeet.

GEBED.

Laat niet toe, o Heer, dat onze hoovaardigheid ons het gezigt en het gevoelen van onze ellenden ontneme. Verpligt ons, met aan u en aan ons zelven regt te doen, van u de eer van alles te geven, die aan u alleen verschuldigd is; en aan ons de kleinachting toe te eigenen, die ons aandeel is, en die ons waarlijk toekomt. Dat een Christen, o mijn Zaligmaker, die weet, dat alles, wat hij is, het niet is dan door u, en het niet onbekend is, dat hij in zich eenen onuitputtelijken grond van boosheid en bedorvenheid draagt, u eer bewijze over al het goed, welk hij door uwe genade kan doen; en aan zich niet toeeigene dan het kwaad dat hij doet, vermits hij zonder u niet dan tot kwaad bekwaam is. Boezem mijn hart die ware ootmoedigheid in, zonder welke het uwer liefde onwaardig is. Amen.

IX. HOOFDSTUK.

Dat men alle dingen tot God, als tot ons laatste einde, moet stieren.

1. Christus. — Zoon, ik moet steeds uw hoogste goed en laatste einde zijn, indien gij waarlijk wilt gelukkig wezen.

Door deze goede meening zal uwe liefde, die nu dikwerf tot u zelven, en tot de schepselen overhelt, gezuiverd worden.

Want als gij iets in u zelven zoekt, bezwijkt en verflaauwt gij terstond.

Stier derhalve alles eindelijk tot mij: want ik ben het, die alles gegeven heb.

Beschouw alle dingen als voortvloeijende uit dat hoogste goed, en daarom moet gij alles tot mij als tot zijnen eersten oorsprong doen wederkeeren.

2. Uit mij, als uit eene levendige fontein, putten alle menschen, klein en groot, arm en rijk, het levende water; en wie mij vlijtig wil dienen, die zal van mij genade ontvangen.

Maar hij, die zijnen roem buiten mij, of zijne genieting in een ander goed, dan in mij, wil zoeken, zal geene opregte en standvastige vreugd genieten, en zijn hart zal altijd geperst en benaauwd zijn.

Daarom moogt gij niet aan u zelven of aan iemandeenig goed toeschrijven, maar geef alles aan God, zonder wien de mensch niets heeft.

Ik heb alles gegeven, ik wil het ook terug hebben, en ik eisch zeer streng dankbaarheid voor mijne gaven.

3. Dit is eene waarheid, die allen ijdelen roem verdrijft.

En indien de hemelsche genade en de ware liefde in uw hart komt, zoo zal er geene afgunst, noch gepersheid, noch eigenliefde in hetzelve meer zijn.

Want de liefde van God overwint alles, en verbreidt al de krachten der ziel.

Wilt gij dan wijsselijk handelen, verblijd u in mij alleen, hoop in mij alleen, want niemand is goed dan God alleen, die boven alles geloofd en in alles moet geprezen worden.

OEFENING.

Heb in al uwe werken eene zuivere en regte meening om den Heer te behagen, en tracht hem al den roem van het goed hetgene hij verrigt, te

te waar, dat als men voor zich zelven eenige achting heeft, men zich zelven miskent en vergeet.

GEBED.

Laat niet toe, o Heer, dat onze hoovaardigheid ons het gezigt en het gevoelen van onze ellenden ontneme. Verpligt ons, met aan u en aan ons zelven regt te doen, van u de eer van alles te geven, die aan u alleen verschuldigd is; en aan ons de kleinachting toe te eigenen, die ons aandeel is, en die ons waarlijk toekomt. Dat een Christen, o mijn Zaligmaker, die weet, dat alles, wat hij is, het niet is dan door u, en het niet onbekend is, dat hij in zich eenen onuitputtelijken grond van boosheid en bedorvenheid draagt, u eer bewijze over al het goed, welk hij door uwe genade kan doen; en aan zich niet toeeigene dan het kwaad dat hij doet, vermits hij zonder u niet dan tot kwaad bekwaam is. Boezem mijn hart die ware ootmoedigheid in, zonder welke het uwer liefde onwaardig is. Amen.

IX. HOOFDSTUK.

Dat men alle dingen tot God, als tot ons laatste einde, moet stieren.

1. Christus. — Zoon, ik moet steeds uw hoogste goed en laatste einde zijn, indien gij waarlijk wilt gelukkig wezen.

Door deze goede meening zal uwe liefde, die nu dikwerf tot u zelven, en tot de schepselen overhelt, gezuiverd worden.

Want als gij iets in u zelven zoekt, bezwijkt en verflaauwt gij terstond.

Stier derhalve alles eindelijk tot mij: want ik ben het, die alles gegeven heb.

Beschouw alle dingen als voortvloeijende uit dat hoogste goed, en daarom moet gij alles tot mij als tot zijnen eersten oorsprong doen wederkeeren.

2. Uit mij, als uit eene levendige fontein, putten alle menschen, klein en groot, arm en rijk, het levende water; en wie mij vlijtig wil dienen, die zal van mij genade ontvangen.

Maar hij, die zijnen roem buiten mij, of zijne genieting in een ander goed, dan in mij, wil zoeken, zal geene opregte en standvastige vreugd genieten, en zijn hart zal altijd geperst en benaauwd zijn.

Daarom moogt gij niet aan u zelven of aan iemandeenig goed toeschrijven, maar geef alles aan God, zonder wien de mensch niets heeft.

Ik heb alles gegeven, ik wil het ook terug hebben, en ik eisch zeer streng dankbaarheid voor mijne gaven.

3. Dit is eene waarheid, die allen ijdelen roem verdrijft.

En indien de hemelsche genade en de ware liefde in uw hart komt, zoo zal er geene afgunst, noch gepersheid, noch eigenliefde in hetzelve meer zijn.

Want de liefde van God overwint alles, en verbreidt al de krachten der ziel.

Wilt gij dan wijsselijk handelen, verblijd u in mij alleen, hoop in mij alleen, want niemand is goed dan God alleen, die boven alles geloofd en in alles moet geprezen worden.

OEFENING.

Heb in al uwe werken eene zuivere en regte meening om den Heer te behagen, en tracht hem al den roem van het goed hetgene hij verrigt, te

geven, daar hij de oorsprong en de volheid van alle goed is. Draag nergens roem op dan in uwe ellenden, en stel uwe eer in dezelve menigwerf aan eenen barmhartigen God op te offeren, die behagen schept in eene ziel, die door de overweging harer nietigheid getroffen is. Houd u niet op met gedachten van ijdelheid en welbehagen jegens u zelven, of met het verlangen om van anderen geacht en geëerd te worden; want God, zegt de koninklijke Profeet, overdekt met schaamte en veracht degenen, die den lof der menschen najagen en hun willen behagen. Het eenige middel, dat gij bezit om God te behagen en zijn hart te winnen, is van u zelven te versmaden en te haten.

GEBED.

Heer, duld niet, dat ik mij eenig goed, waarvan gij de oorsprong en het begin zijt, toeschrijve, en daar alle goed van u komt, maak dus, dat ik alles tot u terug stiere. De glorie dan is uw aandeel, en ik wil u dezelve geheel geven: de versmaadheid is mijn deel, en ik wil die van uwe hand aanvaarden; gelukkig, indien ik, met mij aan de versmading met vreugd te onderwerpen, uwe weldaden waardig worde, en indien ik, met een ootmoedig en onbekend leven te leiden, niets zoeke dan voor de oogen der wereld te sterven, om mij alleen in uw hart te kunnen vestigen. Amen.

X. HOOFDSTUK.

Dat het aangenaam is God te dienen, en de wereld te versmaden.

1. De ziel. — Nu zal ik nog eens spreken, o Heer, en niet zwijgen: ik zal spreken tot mijnen

God, mijnen Heer en mijnen Koning, die in het allerhoogste is. *O Heer, hoe groot is de menigte uwer zoetheid, die gij bewaard hebt voor hen, die u vreezen* (Psalm 30, v. 20.) Maar wat zijt gij voor hen, welke u beminnen en van ganscher harte dienen?

Inderdaad, de zoetheid der beschouwing, die gij aan uwe minnaars geeft, is onuitsprekelijk.

Hierin hebt gij mij uwe goedertierene liefde meest betoond, dat gij mij, als ik er niet was, hebt geschapen, en mij. als ik verre van u was afgedwaald, weder op den regten weg gebragt hebt, opdat ik u zoude dienen, en ook, dat gij mij geboden hebt u te beminnen.

2. O bron der eeuwige liefde! wat zal ik van u zeggen?

Hoe zou ik u kunnen vergeten, die u gewaardigd hebt aan mij te denken, zelfs toen ik ten gronde gegaan en verloren was?

Uwe barmhartigheid jegens uwen dienaar heeft alle hoop overtroffen, en gij hebt voor hem uwe genade en liefde, verre boven zijne verdienste, uitgestort.

Wat zal ik voor die genade wedergeven? want het is aan alle menschen niet gegeven, alles te verlaten, de wereld te verloochenen, en een kloosterleven te omhelzen.

Is dit dan eene groote zaak dat ik u dien, u, wien alle schepselen moeten dienen?

Dit moet mij dan niet groot schijnen, maar dit komt mij eerder groot en wonder voor, dat gij u gewaardigt mij, zoo arm en onwaardig schepsel, tot uwe dienst aan te nemen, en onder het getal uwer beminde dienaars te rekenen.

3. Zie, alles wat ik heb, en alles, waarmede ik u dien, behoort u toe.

Nogtans in tegendeel gij dient mij meer dan ik u dien.

Want zie, hemel en aarde, die gij tot onze dienst geschapen hebt, zijn altijd gereed, en doen dagelijks hetgene gij hun bevolen hebt.

Maar dit is nog al weinig, want gij hebt de Engelen ook tot de dienst der menschen geschikt.

En hetgene alles te boven gaat, is, dat gij zelf u gewaardigd hebt den mensch te dienen en hem beloofd hebt u zelven aan hem te geven.

4. Wat zal ik u voor zoo vele gaven wedergeven? O, of ik u al de dagen mijns levens mogte dienen!

O, of ik magtig ware maar éénen dag u waardig te dienen! Inderdaad, gij zijt alle dienst, alle eer en eeuwigen lof waardig.

Gij zijt waarlijk mijn Heer; en ik ben uw arme dienaar, die verbonden ben u uit al mijne krachten te dienen, en nooit in uwen lof te verflaauwen.

Dit wil ik, dit wensch ik; wil toch verleenen hetgene mij daartoe ontbreekt

5. Het is eene groote eer en glorie u te dienen, en alles om u te versmaden.

Want zij, die zich gewillig tot uwe heilige dienst begeven, zullen van u groote genade verkrijgen.

Die uit liefde tot u alle zinnelijk vermaak verlaten hebben, zullen den allerzoetsten troost van den H. Geest smaken.

En die den engen weg des hemels om uwen naam ingaan, en alle wereldsche zorgvuldigheden ter zijde stellen, zullen groote vrijheid des harten bekomen.

6. O, hoe zoet en vermakelijk is het God te dienen, waardoor de mensch waarlijk vrij en heilig wordt!

O zalige staat van het kloosterlijk leven, die den mensch gelijk aan de Engelen, aangenaam aan God, schrikkelijk aan den duivel en loffelijk aan alle Christenen maakt!

O wenschelijke en gelukkige dienst Gods, waardoor men het opregte goed en de eeuwigdurende blijdschap verkrijgt!

OEFENING.

Zich onwaardig oordeelen van alle genaden, aan al diegene beantwoorden, welke men van God ontvangt, hem al de glorie geven van de getrouwheid, die men voor hem heeft, hem dikwijls bedanken over de goedheid, welke hij gehad heeft van ons in onze dwalingen op te zoeken, en van ons na zoo vele zonden, te ontvangen, alles van zijne barmhartigheid te hopen, en zich geheel in zijne handen stellen; ziedaar wat een opregt christene ziel moet doen, die weet wat Jezus Christus voor haar is, en wat zij voor hem moet wezen.

Hoe gelukkig is men van niets in zich te ontmoeten, hetwelk eenig gevoelen van ijdelheid of welbehagen kan voortbrengen! hoe gelukkig is eene ziel, die niet verpligt wordt uit zich zelve te gaan dan om in God te verblijven! O hoe geschikt is het gevoelen zijner ellende om dezelve in het hart van eenen barmhartigen God te stellen! en hoe zeer verpligt ons de ondervinding, die men heeft van het onvermogen tot alle goed, en van de neiging tot alle kwaad, het alleen met God te houden, en dikwijls tot hem onze toevlugt te nemen!

GEBED.

Heer, hoe zou ik u kunnen vergeten, gij die mij zoo dikwijls van de hel bevrijd hebt, in welke ik door de wanorden en de nutteloosheid van mijn

leven stond te vallen? Genees in mij dit ijdel welbehagen en die opgeblazenheid van ijdelheid, waardoor ik mij laat voorstaan, dat er iets goeds in mij te vinden is. Het is in u, Heer, het is van u, en zonder u ben ik niet bekwaam dan om u te vergrammen. Gedoog niet, dat ik mij onder uwe oogen door een vrijwillig gevoelen van hoogmoed verheffe, waardoor ik over mij het ongeluk zou kunnen trekken, met hetwelk de eerste engel is geslagen geweest. Veel liever heb ik door de menschen versmaad te worden en uwe vriendschap te bezitten, dan hunne achting te genieten en van u verworpen te worden. Maak, dat ik u regt doe met u al het goed toe te eigenen dat ik verrigt, en dat ik aan mij zelven regt doe, met mij al het kwaad, waartoe ik bekwaam ben, toe te schrijven, om daarvan vergiffenis te bekomen. Amen.

XI. HOOFDSTUK.

Dat men zijne goede begeerten moet onderzoeken en matigen.

1. Christus. — Zoon, gij moet nog veel leeren, hetgene gij nog niet geleerd hebt.

2. De Ziel. — Heer, welke dingen zijn dat?

3. Christus. — Dat gij uwen wil altijd naar mijn welbehagen moet schikken, dat gij u zelven niet moet zoeken, maar altijd mijnen wil in alles trachten te volgen en te volbrengen.

Sommige begeerten ontsteken u dikwijls, en drijven u sterk van; maar zie of gij aldus wordt bewogen tot mijne eer, en of het niet is om eigenbelang.

Indien ik de oorzaak van uwe begeerte ben, zoo zult gij wel te vreden zijn, hoe ik het ook schikke of niet; maar indien er iets van eigenbaat

onder schuilt, zie, dat zal u zeer hinderen en bezwaren.

4. Wacht u dan van te zeer op de begeerte te steunen, die gij uit u zelven voorneemt, zonder mij eerst te raadplegen, opdat het u daarna niet berouwe of misnoege, hetgene u te voren behaagd heeft, en u het beste voorkwam.

Want alle neiging, die goed schijnt te zijn, moet niet terstond gevolgd worden, en ook alle gedachte, welke kwaad schijnt, moet niet aanstonds verworpen worden.

Maar het is zeer goed, dat gij somtijds ook de goede begeerte bedwinget, opdat gij, om de al te groote driftigheid, niet verstrooid wordet van zinnen.

En opdat gij aan anderen geene ontstichting gevet door uwe ongeregelde heftigheid; of ook, opdat gij niet dadelijk gestoord of ontsteld wordet tegen iemand, die uwe begeerte wederstreeft.

5. Het is nogtans wel somtijds noodig dat men geweld gebruike, en de zinnelijkheid kloekmoedig wedersta, en geene acht sla op hetgene het vleesch begeert of niet begeert; maar dat men altijd meer arbeide, opdat het vleesch, ook tegen zijnen dank, aan den geest zij onderworpen.

Het moet zoo lang gekastijd en bedwongen worden, tot dat het, tot alles bereid zijnde, geleerd heeft zich met weinig te vrede te houden, de allergeringste dingen te beminnen, en nooit over iets te klagen.

OEFENING.

Men moet zijne begeerten volgens den wil van God regelen, dezelve volgens de beweging zijner genade matigen, en ze alle schikken om aan hem te behagen. De ware boetvaardigheid des harten

bestaat in de vurigheid zijner begeerten te bedwingen, in de hevigheid derzelve tegen zich zelven te keeren en in ze alle te vereenigen om God te vergenoegen. De heilige oefening der verloochening van zich zelven, die volstrekt ter zaligheid aller Christenen noodwendig is, en die den geest van het Evangelie, den pligt van ons doopsel en de onvermijdbare verbindtenis van eenen Christen uitmaakt: die oefening, zeg ik, bestaat geheel in het bedwingen zijner ongeregelde neigingen, in het schikken van zijne onverschillige en natuurlijke begeerte tot een bovennatuurlijk einde, en in het verzekeren zijner begeerten ter zaligheid, door de volbrenging der goede voornemens, dewijl een bovennatuurlijk en verdienstelijk leven, in hetwelk men de begeerte met de werking vereenigt, tot de zaligheid noodig is.

GEBED.

Wanneer, o Heer, zal ik, vermoeid van de ongeregeldheid en nuttelooshеid mijner begeerten, gelijk ik dit moet wezen, beginnen met dezelve volgens uwen heiligen wil te schikken, en het goede te oefenen, hetwelk ik verlang te doen? Is het voor mij genoegzaam steeds te zeggen: Ik zou geheel aan u willen toebehooren, en u getrouw dienen, zonder hetzelve standvastig te doen en zonder het krachtdadig te willen? Helaas! mijn God, ik weet, dat de hel door de nuttelooze begeerten, en door die *Ik zou mij wel willen zalig maken*, vervuld is, en dat zij niet nalaat hierom het te wezen. Ach, kan ik mij bekeeren en mijne zaligheid bewerken, met hetzelve niet anders te willen dan gelijk al de verdoemde Christenen dit gewild hebben en nog willen? Heer, ruk uit mijn hart die nuttelooshеid der begeerten voor mijne zaligheid,

die geschikt is om mij in het eeuwige ongeluk te storten, en maak, dat ik altijd de gedachte, de begeerte en de middelen vereenige en in het werk stelle, die gij mij geeft om u te behagen en mijne zaligheid te bewerken. Amen.

XII. HOOFDSTUK.

Dat men zich in het gebed moet oefenen en tegen zijne kwade neigingen strijden.

1. De ziel. — O Heer, mijn God! ik zie hoe zeer de verduldigheid mij noodig is; want in dit leven overkomt ons veel tegenspoed; hoe ik het regele of niet om vrede te hebben, kan toch mijn leven niet zonder strijd en smart wezen.

2. Christus. — Dit is waar, Zoon, want ik wil niet dat gij zulken vrede zoeket, die zonder bekoring is, of die geene tegenheid gevoelt.

Geloof dan, dat gij den waren vrede gevonden hebt, als gij door vele bekoringen geoefend, en door tegenspoed beproefd wordt.

Indien gij zegt, dat gij niet veel kunt verdragen, hoe zult gij dan den brand des vagevuurs kunnen lijden? Van twee kwaden moet gij altijd het minste kiezen.

Om dan de eeuwige pijnen te ontgaan, moet gij de tegenwoordige wederwaardigheid gaarne leeren lijden.

Meent gij, dat de wereldsche menschen niets te lijden hebben? Dit zult gij niet bevinden, al zocht gij de weelderigste.

3. Maar zij hebben, zegt gij, velerhande genoegens, zij volgen hunne eigene genegenheden, en daarom achten zij hun lijden niet veel.

Schoon het zoo ware, en dat zij alles hebben hetgene hun hart verlangt, hoe lang zal het dan toch duren?

Zie, die op de wereld rijk en weelderig zijn, zullen als rook vergaan, en er zal aan hunne verleden genoegens niet meer gedacht worden.

En zelfs, gedurende hun leven, genieten zij die niet zonder bitterheid, verdriet en vrees.

Want dikwijls in die zelfde dingen, in welke zij het vermaak zochten, ontmoeten zij de straf en de droefheid, en dat met regt, aangezien het billijk is, dat de bitterheid en schande de vermaken vergezellen, die men in de ongeregeldheid zoekt.

O hoe kortstondig, hoe bedriegelijk, strafwaardig en hoe eerloos zijn die vermaken!

En nogtans zoo verblind, zoo bedwelmd en zoo vervoerd zijn hunne minnaars, dat zij die niet zien; maar zij loopen als stomme dieren om eene kleine vreugd van dit sterfelijke leven, in den dood van hunne ziel.

Gij dan mijn zoon, *volg uwe begeerlijkheid niet in, keer u af van uwe lusten* (Eccl. 18 v. 30). *Neem uw vermaak in den Heer, en hij zal u geven hetgene uw hart begeert* (Ps. 26, v. 4.).

Indien gij eene opregte vreugd en overvloedige vertroostingen wilt smaken, veracht dan alle wereldsche dingen, verwerp alle aardsche vreugd, en ik zal u zegenen, ik zal over u mijne onuitputbare vertroostingen uitstorten.

En hoe meer gij u van allen troost der schepselen zult aftrekken, des te zoeter en krachtiger genoegens zult gij in mij vinden.

Maar in het eerst zult gij daartoe zonder eenige droefheid en strijd niet komen.

Uwe oude en kwade gewoonte zal u tegenstand bieden, maar gij zult die door eene nieuwe en betere gewoonte overwinnen.

Het vleesch zal er tegen morren; maar het

zal door de vurigheid des geestes bedwongen worden.

De booze vijand, die oude slang, zal u bekoren en kwellen; maar gij zult hem verjagen door het gebed; gij zult hem den ingang van uw hart door goede werken of bezigheid sluiten.

OEFENING.

De ware vrede bestaat in de ootmoedige en standvastige onderwerping aan Gods wil, in de hevigste kwellingen, in de grootste bekoringen, en als gij in u zelven niet meer zult vinden dan opstand, onrust en verdriet, alsdan is het wanneer gij dit alles en in alles in de handen van God stelt, dat gij de ware rust van eene ziel zult vinden, die op zich zelve niet steunende, niet meer dan in God door het betrouwen en de onderwerping bestaat. Zich ontmaken van alles wat ons behaagt, alles wat ons kwelt van de hand des Heeren aanvaarden, alles wat ons tegengaat, overwinnen, ziedaar het ware middel om in vrede te wezen.

GEBED.

Heer, gij alleen kunt ons dien vrede des harten, dien vrede Gods, dien onuitsprekelijken vrede en die ootmoedige onderwerping verleenen. Wij vragen u denzelven, wij hopen denzelven. en verwachten dien van u. Mijn Zaligmaker, verleen ons dien vrede, welke onzen geest en ons hart in de afhankelijkheid uwer waarheden en van uwen heiligen wil behoudt. Amen.

XIII. HOOFDSTUK.

Over de onderdanigheid naar het voorbeeld van Christus te beminnen.

1. Christus. — Zoon, diegene, die zich aan de

gehoorzaamheid zoekt te onttrekken, onttrekt zich ook aan mijne genade; en wie alleen eene zaak wil bezitten, die verliest wat algemeen is.

Wanneer iemand zich niet gewillig aan zijnen overste onderwerpt, is zulks een teeken, dat zijn ligchaam hem niet volkomen onderworpen is, maar dat het hem dikwijls tegenkant en lastig valt.

Leer u dan met vlijt aan uwen overste onderwerpen, zoo gij uw eigen vleesch ook gaarne onder bedwang wilt brengen.

Want de uitwendige vijand wordt ligter overwonnen, wanneer de mensch inwendig den vrede bezit.

Uwe ziel heeft geenen boozeren vijand dan u zelven, wanneer gij met uwen geest niet over eenkomt.

Gij moet u zelven gansch versmaden, indien gij vleesch en bloed wilt overwinnen.

Omdat gij u zelven nog te ongeregeld bemint, daarom kunt gij u niet geheellijk aan den wil van anderen overgeven.

2. Maar wat groots is het, dat gij u, die niet anders zijt dan stof en een *niet*, om God, onder eenen mensch stelt; daar ik, die de almogende en allerhoogste ben, en die alles uit *niet* heb geschapen, mij om u ootmoedig aan de menschen onderworpen heb?

Ik ben de ootmoedigste en de minste van allen geworden, opdat gij door mijne ootmoedigheid uwe hoovaardij zoudt overwinnen.

Leer onderdanig zijn, o stof der aarde! leer u vernederen, o slijk en asch! en u onder de voeten aller menschen buigen.

Leer uwen wil breken, en de onderwerping in alle dingen oefenen.

3. Ontsteek u door ijver tegen u zelven, en laat geene opgeblazenheid in u leven. Wees zoo ootmoedig en klein, dat alle menschen over u mogen gaan, en u als het slijk vertreden.

O ijdele mensch! wat reden hebt gij van te klagen? of hoe kunt gij, o vuile zondaar, degenen tegenspreken, die u smadelijk bejegenen, gij, die zoo dikwijls God vergramd, en zoo dikwijls de hel verdiend hebt?

Maar mijn genadig oog heeft u gespaard, omdat uwe ziel in mijn aanschijn dierbaar was, opdat gij mijne liefde zoudt kennen, en voor mijne weldaden dankbaar wezen; en opdat gij u altijd zoudet begeven tot de ware onderwerping en ootmoedigheid, en geduldig de versmadingen, die u overkomen, verdragen.

OEFENING.

Men moet zich niet tevreden houden met uitwendig te gehoorzamen en in zaken, die gemakkelijk zijn; maar men moet ook uit ganscher harte en in de moeijelijkste dingen gehoorzaam wezen. Want hoe lastiger het ons valt te gehoorzamen, hoe meerdere verdienste men heeft. Zou men zich niet kunnen onderwerpen aan eenen mensch, om God, na dat men gezien heeft, dat God zich voor ons aan de menschen heeft onderworpen, ja aan zijne beulen zelfs?

Jezus Christus heeft geheel zijn leven willen gehoorzaam wezen, ja gehoorzaam tot den dood des kruises, en ik zou mijn leven niet willen doorbrengen met te gehoorzamen, en van de gehoorzaamheid mijne verdienste en mijn kruis maken? De onafhankelijkheid is het aandeel van eenen God, en hij is mensch geworden om van een ieder af te hangen, en om de afhankelijkheid

in zich te heiligen. Ik wil mij dan naar het voorbeeld van eenen onderdanigen, afhankelijken en gehoorzamen God schikken, en over niets in mij, noch zelfs over mijnen eigen wil beschikken.

GEBED.

O mijn Zaligmaker, die in den schoot van Maria door de gehoorzaamheid zijt gevormd geweest, gij, die dezelve gedurende dertig jaren te Nazareth stipt hebt geoefend, en die uit gehoorzaamheid hebt willen geboren worden, leven en sterven, wek ons op om uw voorbeeld na te volgen, om in alles aan u, in de personen, die over ons gesteld zijn, en die uwe plaats bekleeden, te gehoorzamen. Maar maak ter zelver tijd, wanneer wij ons verbinden om te doen wat ons bevolen is, om het gaarne te doen, beter te oordeelen, dat wij van ons leven eene gedurige gehoorzaamheid maken, die ons in dit leven uwe genade en uwe heerlijkheid in de eeuwigheid verzekere. Amen.

XIV. HOOFDSTUK.

Over de beschouwing van Gods verborgene oordeelen, opdat wij alle groote gevoelens van ons zelven zouden vermijden.

1. De ziel. — Heer, als gij uwe oordeelen over mij uitspreekt, zoo doet gij door angst en vrees mijne beenderen beven, en mijne ziel wordt zeer verschrikt.

Ik sta verbaasd, als ik zie, dat de hemelen zelfs niet zuiver zijn voor uwe oogen.

Want hebt gij in uwe Engelen zelven boosheid gevonden, en hen niet gespaard, wat zal dan van mij geworden?

De sterren zijn uit den hemel gevallen, waarop moet ik, stof en asch, mij verwachten?

Vele menschen, wier leven zeer loffelijk scheen, zijn in groote zonden gevallen: en die het brood der Engelen aten, hebben daarna smaak gevonden in den draf der varkens.

2. Geene heiligheid dan, o Heer, kan blijven staan of duren, als gij uwe hand van ons aftrekt.

Geene wijsheid kan baten, zoo gij ophoudt haar te geleiden.

Geene sterkte kan helpen, zoo gij nalaat die te ondersteunen.

Geene kuischheid is veilig, zoo gij haar niet beschermt.

Geene eigene bewaring kan ons baten, zoo uw wakend oog ons niet bijstaat.

Want als wij van u verlaten worden, zinken wij ten gronde, en gaan verloren; maar als gij ons bezoekt, worden wij opgeheven en beginnen wij te leven.

Wij zijn ongestadig, maar gij versterkt ons; wij zijn laauw, maar gij ontsteekt ons.

3. O wat een klein gevoelen moet ik van mij hebben, en hoe weinig is het te achten, indien ik iets goeds schijn te hebben!

O Heer, hoe diep moet ik mij onder uwe ondoorgrondelijke oordeelen buigen, alwaar ik mij niets anders bevind te zijn dan een *niet* en een loutere *niet!*

O oneindig gewigt, o ongemetene en grenzelooze zee! waar ik van mij zelven niets anders vind dan een enkel *niet!*

Waar kan dan de ijdele eer of het betrouwen op eenige ontvangene genade in mij schuilen?

Alle ijdel behagen en alle roem, o Heer, is geheel in de diepte van uwe verborgene oordeelen verslonden.

4. Wat is toch alle vleesch voor uwe oogen!

Zal het leem zich verheffen tegen den pottenbakker?

Hoe kan de mensch, die met het hart aan God waarlijk onderworpen is, door ijdele woorden zich verheffen?

Geheel de wereld zal hem, welken de waarheid aan hare heerschappij onderworpen heeft, tot geene hoovaardij kunnen brengen, en nooit zal hij, die al zijne hoop op God gevestigd heeft, door de toejuiching der menschen bewogen worden.

Want die alleen, welke spreken, zijn een *niet;* zij zullen allen vergaan met het geluid hunner woorden. *Maar de waarheid des Heeren blijft in eeuwigheid* (Psalm. 116. v. 2.).

OEFENING.

De ondoorgrondelijkheid der oordeelen Gods, voor wiens oogen alle mensch slechts een *niet* en zonde is, moet alle gevoelen van trotschheid in onze ziel uitdooven, met dezelve te treffen op het aanzien der heiligheid en der zuiverheid van God, en het gedenken van den grond van onzuiverheid en verdorvenheid, dien wij in ons dragen. Een engel zondigt, en God kan hem niet verdragen; hij verwerpt hem, om eene enkele zonde, uit zijn hart en uit zijn paradijs. De mensch zondigt, en hij verdraagt hem, hij opent voor hem zijn hart en zijnen hemel. indien hij door eene spoedige en opregte bekeering tot hem wil wederkomen. Laten wij uit het eene eenen allergrootsten schrik voor de zonde en eene heilzame vrees voor Gods regtvaardigheid opvatten, en uit het andere een vast betrouwen in zijne barmhartigheid stellen, niet om dezelve te misbruiken met onze boetvaardigheid uit te stellen, maar om ons aan te moedigen om dezelve wel te doen, en trachten eene vol-

komene erkentenis voor al zijne weldaden te hebben.

GEBED.

O heiligheid van God, die de zonde niet kunt verdragen! hoe kunt gij een hart als het mijne dulden, hetwelk dezelve onophoudelijk bedrijft en zich gewent om u te mishagen? O zuiverheid van eenen God! voor wiens oogen de hemelen zelve niet zuiver zijn, en die ongeregtigheid in de engelen gevonden hebt! hoe komt het, dat gij mij niet verwerpt, in wien alles onzuiver en strafpligtig is? Heer, indien gij wilt, kunt gij mij zuiveren en heilig maken. Ik werp mij in de armen uwer barmhartigheid, en smeek u van in mij alles te vernietigen, wat tegen uwe heiligheid strijdt, en mij op te wekken om mij te beteren en mij over mijne zonden te straffen. Amen.

XV. HOOFDSTUK.

Wat men moet zeggen en doen, als er in ons eenige begeerte ontstaat.

1. Christus. — Zoon, spreek in alle voorvallen; o Heer, is dit uw wil, laat het zoo geschieden. O Heer, is uwe eer daarin gelegen, zoo geschiede zulks om uwen naam.

Heer, zoo gij ziet, dat mij dit dienstig en voordeelig is, geef mij dan hetzelve om het tot uwe eer te gebruiken.

Maar zoo gij weet, dat mij zulks schadelijk of niet nuttig is tot mijne zaligheid, neem dan die begeerte van mij weg.

Want alle begeerte is niet van den H. Geest, al dunkt het den mensch dat zij opregt en goed is.

Het is zeer moeijelijk om wel te onderscheiden of het de goede of kwade geest is, die u tot dit of dat aandrijft, en of gij door uwen eigenen geest daartoe bewogen wordt.

Velen, die in het begin door eenen goeden geest daartoe schenen getrokken te worden, zijn op het laatste bedrogen geweest.

2. Daarom moet gij altijd in de vreeze Gods en met ootmoedigheid des harten begeeren en vragen, al hetgene gij zoudt mogen wenschen, en met eene gansche overgeving van u zelven mij dat bevelen, en zeggen :

3. Heer, gij alleen weet wat het beste is; dit of dat geschiede zoo het u belieft, geef mij hetgene gij wilt, en zoo veel als gij wilt.

Handel met mij gelijk het u goeddunkt, u meest behaagt, en meest tot uwe eer strekt.

Stel mij waar het u belieft, en doe met mij in alles naar uw goeddunken.

Ik ben in uwe handen ; keer en wend mij van alle zijden.

Zie, ik ben uw dienaar, ik ben tot alles bereid : Want ik wil niet voor mij, maar voor u leven. O, of ik zulks waardig en volmaakt mogte doen!

GEBED OM GODS WIL TE VOLBRENGEN.

De ziel. — O allerzoetste Jezus! verleen mij uwe genade, opdat dezelve met mij zij, met mij werke, en mij tot het einde toe bijblijve ; geef mij, dat ik altijd datgene wensche en wille, wat u aangenaam is en allermeest behaagt.

Dat uw wil de mijne zij,en dat mijn wil den uwen altijd volge, en daarmede gansch overeenkome.

Laat mij met u gelijk zijn in het willen en niet willen ; ja, geef mij nooit anders te kunnen willen of niet willen dan hetgene gij wilt of niet wilt.

4. Verleen mij, dat ik aan al hetgene, wat in de wereld is, sterve, en dat ik om uwe liefde moge begeeren in deze wereld versmaad en onbekend te zijn.

Geef, dat ik, boven al hetgene men kan wenschen, in u ruste, en dat mijn hart geenen vrede zoeke dan in u.

Want gij alleen zijt de ware vrede des harten, deszelfs eenige rust, en buiten u is alles pijnlijk en ongestadig. In dezen vrede en in deze eenigheid, dat is in u, die het opperste en eeuwige goed zijt, zal ik slapen en rusten.

OEFENING.

Dewijl God alles wil wat ons overkomt, en dat hij het wil voor ons welzijn en voor onze zaligheid zoo moeten wij ons in alles aan zijnen heiligen wil overgeven, dat wil zeggen in de oefening. 1° Niets willen dan hetgene God wil en het willen gelijk hij dit wil en als hij dit wil. 2° Ons nooit van zijnen heiligen wil door eene vrijwillige ontrouw verwijderen, en nimmer aan ons hart toe te laten van iets te zeggen of te doen, wat met den wil van God strijdig is. 3° Nooit uit eenig inzigt zondigen, en ons tegen God niet stellen in hetgene hij van ons wil.

Er is slechts een sterk en standvastig voornemen noodig van alles te doen, te laten en te lijden hetgene hij wil of van onze getrouwheid zou willen. om ons slagtoffers van zijne liefde en van zijn welbehagen te maken, en ons op aarde datgene te doen beginnen, wat wij hopen in den hemel te blijven doen. Laat ons dus den Heer dikwijls bidden, dat zijn wil in ons hier op aarde geschiede, gelijk hij in ons in eeuwigheid zal geschieden.

GEBED.

O mijn God, wiens heilige wil de regef en de oorsprong van alle goed is, wees in mij de ziel van al mijne werken en de drijfveer van al de bewegingen mijns harten. Maak, dat ik in mijn geheel gedrag en in al mijnen druk en wederwaardigheden niets zoeke te doen of te lijden, dan hetgene gij wilt, omdat gij het wilt, en gelijk gij het wilt; dat ik in alles aan mijnen eigen wil verzake; dat ik u als den meester, en als den eigenaar van mijn hart make, opdat hetzelve in alles aan de genegenheden en aan den wil van het uwe onderworpen zij, zonder ooit van hetzelve af te wijken. Amen.

XVI. HOOFDSTUK.

Dat men den opregten troost in God alleen moet zoeken.

1. De ziel. — Al hetgene ik tot mijne vertroosting kan wenschen of denken, verwacht ik niet op deze wereld, maar hier namaals.

Want al hadde ik alleen al de vertroostingen dezer wereld, en al genoot ik al het vermaak, zoo is het echter gewis, dat dit niet lang zou kunnen duren.

Gij kunt derhalve, o mijne ziel, niet volkomen getroost of verblijd worden, dan in God alleen, die de trooster der armen en de verheffer der ootmoedigen is.

Wacht een weinig, o mijne ziel, verbeid toch de goddelijke belofte, en gij zult in den hemel overvloedig alle goed genieten.

Indien gij al te zeer tijdelijke dingen bemint, zoo zult gij de hemelsche en de eeuwige verliezen.

Gebruik de tijdelijke goederen tot uwe noodwendigheden, maar verlang naar de eeuwige.

Gij kunt door tijdelijk goed niet verzadigd worden, want gij zijt niet geschapen om in hetzelve uw geluk te vinden.

2. Al hadt gij al de geschapene goederen te zamen, zoo zoudt gij evenwel niet gelukkig zijn; maar al uw geluk is gelegen in God alleen, die alles geschapen heeft.

Dit geluk is geen geluk gelijk de dwaze minnaars der wereld zich inbeelden, en gelijk aan hetgene zij wenschen; maar een geluk zoo als alle opregte geloovigen van God verwachten, en hetwelk de godvruchtigen en zuiveren van hart, wier verkeering in den hemel is, somtijds smaken.

Alle menschelijke troost is ijdel en kortstondig; maar zalig en waarachtig is de troost, dien men inwendig van de waarheid, die God zelf is, ontvangt.

Een godvruchtig mensch draagt zijnen vertrooster, Jezus, met zich en zegt tot hem:

O Heer! sta mij ten allen tijde en op alle plaatsen bij! Dat dit mijne vertroosting zij, allen menschelijken troost gaarne te willen ontberen.

En indien mij uw troost ontbreekt, laat alsdan uw wil en uwe regtvaardige beproeving, mijn grootste troost wezen: *want uwe gramschap zal niet altijd blijven duren; en uwe bedreiging zal niet voor eeuwig duren.*

OEFENING.

God is het middenpunt van onze harten, zegt de heilige Augustinus, en zij zullen altijd onrusttig leven zoo lang dezelve in hem niet zullen rusten; dit is zoo lang als zij, aan zich zelven en aan de schepselen verkleefd, hun geluk buiten

God zullen zoeken. Men moet zich dan onthechten aan alles, wat God niet is, zich van alles afscheiden, als dood zijn voor alles, om het ware geluk te bezitten hetwelk eene ziel in God vestigt. Zeggen wij dus niet, gelijk de wereldlingen: Gelukkig die, welke alles, wat zij verlangen, in overvloed hebben, en aan welke er noch goederen noch wereldsche vermaken ontbreken! Laat ons liever zeggen: Gelukkig een hart voor hetwelk God alleen genoegzaam is! gelukkig een Christen, die niet bemint dan datgene, wat hij altijd zal beminnen:

GEBED.

Wanneer, o mijn God! zal ik van al het aardsche onthecht zijn en niet meer wenschen dan naar het geluk van u te behagen en u te beminnen? Wanneer zult gij voor mij meer dan alle dingen zijn, en voor mij alles in alle dingen eeniger wijze wezen, gelijk gij het voor uwe Heiligen in den hemel zijt! Maak, Heer, dat ik alle voldoening aan mijne zinnen en allen menschelijken troost aan mijnen geest onttrekke, om mijn vermaak in het vermaak van uw hart te stellen. Kwellingen, verdriet, tegenspoed, gij zult voortaan het vermaak mijns harten, of ten minste het voorwerp van deszelfs geduld uitmaken, van zoodra ik zal overdenken, dat gij in het hart van uwen Zaligmaker zijt geheiligd geweest, en dat hij wil, dat ik u lijde. Heer, indien gij mij van wen troost berooft, zoo als ik het verdien, maak dan, dat de ootmoedige onderwerping aan uwen wil mij tot den grootsten troost verstrekke. Amen.

—

XVII. HOOFDSTUK.

Dat men alle bezorgdheid in God moet stellen.

1. Christus. — Zoon, laat mij u behandelen zoo 't mij belieft; ik weet, wat u dienstig is.

Gij denkt als een mensch, en gij oordeelt over vele dingen, gelijk de menschelijke genegenheid u dat ingeeft.

2. De ziel. — Heer, het is zoo; de zorg, die gij voor mij draagt, is veel grooter, dan die ik zelf voor mij kan hebben.

Wie zijne zorg op u niet legt, die is in gevaar van te vallen.

Heer, doe met mij hetgene u behaagt, zoo maar mijn wil altijd geregeld en vast in u blijve.

Want het kan niet anders dan goed wezen hetgene gij mij wilt doen.

Wilt gij dat ik in duisternis zij, wees geloofd: wilt gij, dat ik in het licht zij, wees ook geloofd.

Indien gij u gewaardigt mij te troosten, wees daarover geloofd: wilt gij mij kwellingen overzenden, wees insgelijks altoos geloofd.

3. Christus. — Zoon, alzoo moet gij gesteld zijn, indien gij met mij wilt wandelen.

Gij moet zoo wel bereid zijn tot lijden als tot verblijden; gij moet zoo wel gaarne bereid wezen arm en behoeftig als rijk en gegoed te zijn.

4. De ziel. — Heer, ik wil gaarne hetgene u belieft mij over te zenden, voor u lijden.

Ik wil gelijkelijk uit uwe handen goed en kwaad, zoet en bitter, blijdschap en droefheid ontvangen, en u altijd bedanken voor al wat mij zal overkomen.

Bewaar mij maar van de zonde, en ik zal noch dood noch hel vreezen.

Als gij mij maar niet voor eeuwig verstoot, en mij niet uit het boek des levens schrapt, zoo zullen al de kwellingen, die mij overkomen, mij geen hinder toebrengen.

OEFENING.

Om den vrede in de onrust te bewaren, moet onze wil in God onwankelbaar zijn, en altijd God tot doeleinde hebben, dat wil zeggen, dat men in de oefening moet geschikt zijn om alles van de hand en van het hart van God, van deszelfs regtvaardigheid en goedheid, met eene ootmoedige onderwerping aan zijn welbehagen te ontvangen. Goed en kwaad, gezondheid en ziekte, voor- en tegenspoed, vertroosting en mistroostigheid, bekoring en vrede, inwendige vertroostingen, beproeving en kastijding, alles moet in eene ziel met ootmoed, geduld en onderwerping ontvangen worden als komende van de hand Gods, en dit is het eenige middel om den vrede, te midden van de grootste beroerten aan te treffen.

GEBED.

Mijn God, maak, dat ik mij in alles op uwe magt en op uwe goedheid verlate. Gij kunt en wilt mij helpen; dit is voldoende om mij gerust te stellen en mij in de drukkendste wederwaardigheden te ondersteunen. Bewaar mij alleenlijk van de zonde, dan ben ik te vreden alles te lijden. Indien ik door de hevigste bekoringen aangerand word, indien ik op het punt ben aan dezelve toe te stemmen, en als door de schaduw des doods omringd ben, zoo als de Profeet zegt, zal ik mij geheel in uwe handen stellen, en het grootste kwaad niet duchten, omdat gij met mij zijt, om mij te helpen om hetzelve te verdragen. Al de

genade, die ik u vraag, o mijn Zaligmaker! is dat mijne smarten u zoo aangenaam mogen wezen als zij voor mij verdrietig zijn: namelijk wanneer ik dezelve met geduld verduur, dat zij voor mij middelen van boetdoening en zaligheid mogen worden. Amen.

XVIII. HOOFDSTUK.

Dat men de tijdelijke ellenden, naar het voorbeeld van Jezus, gewillig moet verdragen.

1. Christus. — Zoon, ik ben om uwe zaligheid uit den hemel gedaald; ik heb mij met uwe ellenden, niet uit dwang, maar uit liefde, beladen, opdat gij zoudt leeren verduldig zijn, en de tijdelijke ellenden zachtmoedig verdragen.

Want van mijne geboorte af tot aan mijnen dood, op het kruis, ben ik nooit zonder lijden geweest.

Ik heb groot gebrek gehad aan noodwendige dingen; ik heb dikwijls klagten jegens mij gehoord; ik heb vele schande en smaad zachtmoedig verdragen; ik heb voor weldaden ondank gekregen, voor mijne wonderen ben ik gelasterd, en om mijne leer ben ik berispt en beschuldigd geworden.

2. De ziel. — Heer, aangezien gij zoo verduldig zijt geweest in uw leven, namelijk om den wil uws vaders te volbrengen, is het wel regt en billijk, dat ik, arme zondaar, volgens uwen wil verduldig lijde, en dat ik den last van dit vergankelijk leven, zoo lang als het u zal believen, om mijne zaligheid drage.

Want al is dit leven zeer zwaar, is het nogtans door uwe genade zeer verdienstelijk, en door uw voorbeeld, en door dat van uwe Heiligen, voor de kranken zachter en verdragelijker geworden.

Het is ook veel troostelijker nu te lijden, dan het eertijds was in de oude wet, toen de deur des hemels gesloten bleef, en de weg tot den hemel meer duister was, en wanneer weinige menschen bezorgd waren om het rijk der hemelen te zoeken.

De regtvaardigen zelven, en die alsdan tot de zaligheid verkoren waren, konden voor aleer de hemel door uw lijden door het losgeld van uwen heiligen dood geopend was, in denzelven niet gaan.

3. O hoe grootelijks moet ik u bedanken, dat gij u gewaardigd hebt, aan mij en aan alle geloovigen den regten en goeden weg tot het eeuwige rijk te toonen!

Want uw leven is onze weg, en door de heilige verduldigheid gaan wij tot u, die onze kroon zijt.

Wie zou trachten u te volgen, zoo gij ons niet waart voorafgegaan, en ons den weg niet hadt getoond?

Ach! hoe verre zouden vele menschen achterblijven, zoo zij de schoone voorbeelden van uw leven niet gedurig voor oogen hadden!

Zie, wij zijn nog zoo traag, daar wij uwe menigvuldige wonderen en leeringen zoo menigwerf gehoord hebben; wat zou het dan zijn, indien wij zoo groot licht niet hadden om u te volgen?

OEFENING,

Dikwijls moeten wij op het smartvol lijden des Zaligmakers denken die voor ons de straffen, welke wij schuldig waren, heeft geboet, en dit om ons op te wekken om behoorlijk te lijden. Het lijden, dat God ons overzendt, zijn proefnemingen om onze getrouwheid te doorgronden, of regtvaardige straffen om onze ongetrouwheden te tuchtigen. Wij

moeten aan hetzelve met eene ootmoedige onderwerping en in eenen waren geest van boetvaardigheid aannemen; gelukkig nog, dat wij aan de goddelijke regtvaardigheid in den tijd mogen voldoen, om Gods goedheid in eeuwigheid te mogen aanschouwen.

De grootste kwellingen, die wij hebben, is van ons zelven te verdragen. De opstand van onze driften, de bitterheden van ons hart, de droefgeestigheden van onzen aard, de ongeregeldheden onzer gedachten, en onze geheele mensch, zoo strijdig aan God, zouden een kruis wezen, dat zeer moeijelijk om te dragen is, ten zij wij menigmaal dachten aan het geduld, met welk God ons verdraagt, en dat wij moeten navolgen in ons zelven te verdragen. Laat ons dan trachten in kwellingen te leven en dezelve geduldig aanvaarden, om met den troost te sterven, van onze zonden door het goed gebruik der smarten van dit leven uitgewischt te hebben, welk het noodzakelijkste geduld is tot de zaligheid van eenen Christen.

GEBED.

Mijn God, hoe is het mogelijk, dat wij u zoo veel voor ons zien lijden, en dat wij niets voor u willen verduren? Kan men gelooven, om met u in den hemel te heerschen, dat men met u op de wereld moet lijden, als men alle gelegenheden van kwellingen vlugt of alles ongeduldig lijdt! O mijn God! verleen mij de kracht om wel te lijden, en maak, dat het geduld, dat gij ons ingeeft, ons de eeuwige vergelding, welke gij ons belooft, doe verdienen. Amen.

—

XIX. HOOFDSTUK.

Over het dulden van alle ongelijk, en waaraan een verduldig mensch gekend wordt.

1. Christus — Zoon, wat zegt gij? Houd op met klagen als gij mijn lijden en dat van mijne Heiligen aanmerkt. Gij hebt nog niet gestreden tot den bloede.

Wat gij lijdt, is weinig, ten opzigte van hen, welke zoo veel geleden hebben, zoo sterk bevochten, zoo zwaar verdrukt, en zoo dikwijls beproefd en geoefend zijn geworden.

Gij moet u het groote lijden van andere menschen voor den geest brengen, opdat gij uw gering lijden des te beter moogt verdragen.

Indien uw lijden u zwaar schijnt, zie toe, of dit niet uit uwe onverduldigheid voortkomt.

Maar of dan ook uw lijden klein of groot zij, poog alles verduldig te verdragen.

2. Hoe beter gij u tot het lijden stelt, des te gemakkelijker handelt en des te meer verdiensten bekomt gij. Een vast besluit en de gewoonte van het lijden, zullen u het lijden zelfs ligter maken.

Zeg nooit: ik kan dit van zulken mensch niet verdragen, zulke dingen zijn mij onlijdelijk: hij heeft mij groote schade berokkend, en verwijt mij dingen, die ik nooit gedacht heb; van een ander zou ik het gaarne willen lijden, en gelijk ik zou gelooven het te moeten lijden.

Dit is eene dwaze gedachte; want het ziet de deugd van verduldigheid niet in, noch door wien die gekroond zal worden, maar het ziet alleen de personen aan, die verongelijkt hebben, en het leed, dat is aangedaan.

3. Diegene, die niet meer wil lijden, dan het-

gene hem goeddunkt, en niet dan van zulke personen, die het hem belieft, is geen opregt verduldig mensch.

Maar een waar verduldig mensch neemt niet in aanmerking van wien hij te lijden heeft, hetzij van zijne oversten of van zijns gelijken, of van iemand, die minder is, noch of hij van eenen goeden en heiligen mensch, of van eenen boozen en onwaardigen iets te verduren hebbe.

Maar zonder onderscheid neemt hij alles van de hand Gods, hoedanigen tegenspoed hem overkome, en van welk schepsel het ook zij, erkentelijk aan, en houdt het voor een groot voordeel, wel wetende dat er geen lijden, hoe gering het zij, voor God ongeloond zal blijven, als men het om hem verdraagt.

Wees dus altijd bereid tot strijden, indien gij de zegepraal wilt behalen: want zonder strijd kunt gij de kroon van lijdzaamheid niet bekomen.

Indien gij niet wilt lijden, zoo wilt gij ook niet gekroond worden, maar indien gij wilt gekroond worden, strijd dan vromelijk en lijd geduldig. Zonder arbeid komt men niet tot de rust, noch zonder strijd tot de zegepraal.

5. De ziel. — O Heer! maak mij dit mogelijk door uwe genade, hetgene mij door de natuur onmogelijk schijnt.

Gij weet, dat ik weinig kan lijden, en aldra kleinmoedig word als mij eenige geringe wederwaardigheid te beurt valt.

Maak, o Heer, dat ik om uwen naam alle beproeving en kwelling bemin en wensch; want om uwen naam te lijden en gekweld te worden, is voor mijne ziel zeer zalig.

OEFENING.

De oefening van het geduld bestaat : 1° in alle wederwaardigheden van de hand Gods te ontvangen : 2° in alles met onderwerping te lijden : 3° in nooit over eenige tegenspraak te klagen : 4° in te gelooven, dat er ons, na de hel verdiend te hebben, geen ongelijk of geene onregtvaardigheid kan wedervaren : 5° in geene klagten dan over ons zelven te doen : 6° in niets te zeggen als men ontsteld is : 7° in God voor het kwaad, zoo wel als voor het goed te bedanken ; eindelijk in dikwerf met Job te zeggen : De Heer had het mij gegeven, de Heer heeft het mij ontnomen, zijn naam zij geprezen. Ziedaar welke de oefening moet wezen, die ter zaligheid van alle Christenen noodzakelijk is, en die nogtans in de christene wereld zoo zeldzaam gevonden wordt, want er is niemand, of hij lijdt veel, en weinige die behoorlijk lijden.

Een lang en standvastig geduld in de wederwaardigheden is eene zeer krachtige boetpleging om de zonden uit te wisschen, welke God niet tweemaal straft, en wanneer hij dezelve in dit leven tuchtigt, toont hij ons hierdoor, dat hij dezelve in het andere niet zal straffen.

GEBED.

Maak, o mijn Zaligmaker, dat uw geduld, in alles voor mij en door mij te lijden, in mij het voorbeeld en het begin van mijn geduld zij, om alles voor u te lijden ; en dat ik uwe inzigten wegens mijne zaligheid volgende, welke gij door het goede gebruik der wederwaardigheden wilt verzekeren, dezelve met eene ootmoedige onderwerping van uwe hand en van uw hart ontvange, welke mij die tot mijn welzijn overzenden. Am.

XX. HOOFDSTUK.

Over het belijden zijner zwakheid.

1. De ziel. — Heer, ik zal mijne ongeregtigheid tegen mij belijden, ik zal mijne zwakheid voor u bekennen.

Eene kleine zaak, een *niet*, maakt mij dikwijls kleinmoedig en bedroefd.

Ik maak een voornemen, dat ik mij kloek zal gedragen: maar als mij eene kleine bekoring wedervaart, word ik terstond zeer benaauwd.

Het is dikwijls eene geringe zaak, uit welke eene groote bekoring voortkomt.

En als ik eenigzins meen gerust te zijn en niets gevoel, vind ik mij somtijds als door een zacht windje bijna overwonnen.

2. Aanzie dus, Heer, mijne verworpenheid en broosheid, die u allerzijds bekend is.

Wees mij genadig, en trek mij uit het slijk, opdat ik daarin niet blijve steken, en niet ten eenemaal in kleinmoedigheid valle.

Hetgene mij zoo dikwijls kwelt en voor u beschaamd maakt, is, dat ik zoo ligtelijk val, en zoo zwak ben om mijne driften te wederstaan.

En al bewillig ik niet volkomen aan dezelve, zoo valt nogtans mij derzelver aanvechting zeer lastig en pijnlijk en het verdriet mij dagelijks alzoo in twist te leven.

Hierdoor leer ik mijne zwakheid kennen: want de kwade en snoode inbeeldingen vallen mij altijd veel ligter in, dan zij weggaan.

3. O allersterkste God van Israël, vurige minnaar der geloovigen, aanzie de moeite en den druk van uwen dienaar, en sta hem altijd bij in alles, wat hij zal ondernemen.

Versterk mij met hemelsche kracht, opdat de oude mensch, in dit ellendig vleesch, hetwelk nog aan den geest niet geheel onderworpen is, de overhand niet krijge; want zoo lang dit ellendig leven zal duren, zal men tegen hetzelve moeten strijden.

Och! wat is toch zulk een leven, waarin geene ellenden en bekoringen ontbreken, alwaar alles vol strikken en vijanden is!

Want als de eene bekoring of kwelling weggaat, komt er eene andere, ja, terwijl de eerste strijd nog duurt, overkomen ons, en zelfs onverwachts, nog meer andere bekoringen.

4. Hoe kan dit leven bemind worden, hetgene zoo vele bitterheden heeft, en hetwelk aan zoo vele ellenden en droefheden onderworpen is.

Hoe kan het zelfs een leven genoemd worden, hetgene zoo vele dooden en doodelijke ziekten aanbrengt?

En echter wordt het bemind, en velen zoeken hunne vermaken in hetzelve.

Dikwijls zegt men, dat de wereld bedriegelijk en ijdel is, en nogtans wordt zij niet gemakkelijk verlaten, omdat de begeerlijkheid van het vleesch te magtig is.

Sommige dingen zetten ons aan om de wereld te beminnen, en andere om die te versmaden.

De begeerlijkheid van het vleesch, de begeerlijkheid der oogen en de hoovaardij des levens trekken ons tot de liefde der wereld: maar de straffen en ellenden, die met regt daarop volgen, doen ons de wereld haten.

5. Maar helaas! het ongeregelde vermaak overwint een hart, hetwelk tot de wereld genegen is, en het neemt met genoegen zijne rust in de zinnelijke slavernij, omdat het de goddelijke

zoetheid en de inwendige geneugten der deugden noch gezien noch gesmaakt heeft.

Maar aan hen, welke de wereld volkomen versmaden, en voor God onder eene heilige regeltucht, willen leven, is de goddelijke zoetheid, die aan de versmaders der wereld beloofd is, niet onbekend, en dezulken zien klaarlijk hoe zeer de wereld doolt, en op hoe vele verschillende wijzen zij bedrogen wordt en bedriegt.

OEFENING.

Het is niet genoeg zijne zwakheid en ellenden te gevoelen en te kennen, alsook het gedurig gevaar, waarin men zich bevindt, van zijne driften te volgen en in zonden te vallen; men moet zich nog hierover in Gods tegenwoordigheid verootmoedigen, met betrouwen tot hem zijne toevlugt nemen, steeds over de kwellingen van onze ballingschap zuchten, zich in de armen van den Zaligmaker werpen en op zijne goedheid steunen, tot hem wederkeeren zoodra men gevallen is, zich na zijnen val weder oprigten, en noch in den staat van zonde, noch van laauwheid, noch van trouweloosheid, waartoe onze zwakheid ons aanzet, blijven voortgaan.

Dit leven is zoo vol bekoringen, wederwaardigheden en ellenden, dat het ondragelijk wordt voor eene ziel, die haren God bemint en hem vreest te beleedigen. Het middel, roept zij uit, van te leven zonder te zondigen! maar het middel van te zondigen en te leven! Hoe! altijd vallen; altijd zich weder oprigten, altijd zijne driften bestrijden en altijd aan de ongeregelde geneigdheden zijns harten wederstaan! Dit is niet leven, dit is zonder ophouden sterven. Laat ons niet ophouden onze heerschende driften in te toomen, te bevechten

en te overwinnen, aangezien het hierin is, dat de verdienste van een bovennatuurlijk leven bestaat, hetwelk den hemel waardig is.

GEBED.

Ik beken, o mijn God, dat het leven mij tot eenen last zou strekken, indien ik daarin voor u niet vond te lijden en te sterven. Gedoog dan. dat ik, van mij zelven vermoeid en door de ellenden dezes levens afgemat, die ellenden stelle in een hart vol barmhartigheid, zoo als het uwe, opdat gij de goedheid hebbet van mij te ondersteunen, en mij het geduld te vergunnen om mij zelven te verdragen en de getrouwheid om alles te lijden.

XXI. HOOFDSTUK.

Dat men in God alleen boven alle goederen moet rusten.

1. De ziel. — Boven alles en in alles, o mijne ziel, neem altijd uwe rust in den Heer: want hij is de eeuwige rust der Heiligen.

O zoete en minnelijke Jezus, geef mij, dat ik in u ruste boven alle schepselen, boven alle gezondheid en schoonheid, boven alle eer en roem, boven alle magt en waardigheid, boven alle geleerdheid en vernuft, boven alle rijkdommen en kunsten, boven alle blijdschap en vrolijkheid, boven alle faam en lof, boven alle zoetheid en vertroosting, boven alle hoop en belofte, boven alle verdienste en begeerte, boven alle giften en gaven, die gij ons kunt geven en instorten, boven alle blijdschap en opgeruimdheid, die een hart kan begrijpen en gevoelen: eindelijk boven alle Engelen en Aarts-Engelen, boven geheel het hemelsche heer,

boven al dat zigtbaar en onzigtbaar is, en boven al dat gij, o mijn God, niet zijt.

2. Want gij alleen, Heer, God, zijt oneindig goed, gij alleen zijt de allerhoogste, de magtigste, de allerrijkste, de troostelijkste, de schoonste, de beminnelijkste, de edelste, de uitmuntendste, in wien alle goed te zamen volmaakt geweest is en zal wezen.

En daarom kan al, wat gij mij geeft buiten u zelven, of mij van u zelven veropenbaard en beloofd hebt, mij niet bevredigen of verzadigen, als ik u niet zie, en niet gansch bezit.

Want mijn hart kan niet opregt rusten, noch volkomen te vreden zijn, zoo het niet in u rust, en zich boven alle gaven en schepselen verheffe.

3. O allerliefste bruidegom Jezus Christus! o allerzuiverste minnaar! o opperheer van alle schepselen! wie zal mij de vleugelen der ware vrijheid geven, om tot u te vliegen, en in u te rusten?

O wanneer zal mijn hart genoegzaam onthecht zijn van de aarde, om u te zien, mijn Heer en God, en te smaken hoe zoet gij zijt?

Wanneer zal ik eens zoo in u verslonden, en door uwe liefde doordrongen zijn, dat ik mij zelven niet meer gevoele, maar voor u alleen, boven alle verstand en op eene wijze, die aan alle menschen niet bekend is, leve!

Maar helaas! nu zucht ik dikwijls, en draag mijne ellenden met droefheid.

Want in dit traanendal ontmoeten mij vele wederwaardigheden, welke mij dikwijls ontstellen en bedroeven, en mijne ziel als met eene wolk omnevelen. Dikwijls vermoeijen en verstrooijen zij mij, zij maken zich meester van mij, houden mij tegen en benemen mij den vrijen toegang tot u,

en berooven mij van uwe zoete omhelzingen, die de zalige geesten altijd genieten.

Dat toch mijne verzuchtingen en menigvuldige mistroostigheden op aarde u bewegen!

4. O Jezus, glans der eeuwige glorie, en troost der bedroefde zielen in deze ballingschap, zie, mijn mond is voor u zonder spraak, en mijn stilzwijgen spreekt en roept tot u. Hoe lang vertoeft mijn Heer van te komen?

Ach! dat hij tot mij zijn arme dienaar, kome en mij verblijde; dat hij zijne hand uitsteke, en mij uit alle benaauwdheden verlosse.

O kom, kom, want zonder u kan ik geenen blijden dag of uur hebben, dewijl gij alle mijne vreugde zijt, en zonder u is mijne tafel ijdel.

Ik ben door ellenden verdrukt en als een gevangene gekluisterd, tot dat gij mij door het licht uwer tegenwoordigheid komt verkwikken en verlossen, en mij uw vriendelijk aanschijn toont.

Dat andere menschen buiten u zoeken al hetgene hun belieft, maar mij mag of zal nooit iets behagen, dan gij alleen, mijn God, mijne hoop, mijne eeuwige zaligheid.

Ik zal niet zwijgen, noch ophouden met bidden tot dat uwe genade tot mij wederkomt, en gij tot mij inwendig spreekt.

6. Christus. — Zie, ik ben hier bij u, zie, ik spreek tot u, omdat gij mij aangeroepen hebt: uwe tranen en het vurige verlangen uwer ziel, uwe vernedering, uw vermorzeld hart hebben mij aangezet om tot u te komen.

7. De ziel. — En ik heb gezegd: O Heer, ik heb u aangeroepen, en gewenscht u te genieten, dewijl ik bereid ben alles om u te verlaten.

Want gij hebt mij eerst opgewekt dat ik u zoude zoeken.

Geloofd moet gij dus zijn, o Heer, die volgens de menigvuldigheid uwer genade aan uwen dienaar deze goedheid bewezen hebt.

Wat kan uw dienaar meer zeggen voor u, dan dat hij, altijd zijne eenige boosheid en verworpenheid indachtig zijnde, zich voor u vernedert.

Want onder al het wonderbare, dat er in den hemel en op de aarde is, is uws gelijken niet te vinden.

Uwe werken zijn zeer groot, en uwe oordeelen zijn waarachtig, en door uwe Voorzienigheid worden alle dingen bestuurd.

U zij dan lof en eer, o wijsheid des Vaders! Dat mijn mond en mijne ziel met alle schepselen te zamen u loven en verheerlijken.

OEFENING.

Men moet God stellen voor alles hetgene is en hetgene niet is, wat hij is, dat wil zeggen, dat men in de oefening zich moet toeleggen om zich te verlaten, zich in alles te verloochenen, aan alle eigene voldoening te sterven, en zich honderde toegelatene vermaken te ontzeggen, om zich te straffen over de zondige vermaken, die men genoten heeft. Het is zich afgaan, zich verlaten en zich voor God slagtofferen: het is zich boven al het geschapene verheffen, om tot God te kunnen naderen en zich geheel in hem te verslinden, het is in zich eenen staat van inwendige en opperste aanbidding voor God behouden, voor wien alles in ons moet wijken; het is hem door onze werken en door de opoffering van alles, wat ons behaagt als den volkomen meester en den God van onze harten aanstellen. Door de liefde Gods in zoo verre doordrongen zijn, dat men niets meer smake dan hem, is het paradijs dezer aarde, en als een voorsmaak van de eeuwig-

heid ; maar om hiertoe te geraken , moet men zich ontdoen van de vermaken des geestes , die denzelven verstrooijen , en die van God aftrekken, van de verkleefdheid des harten , die hetzelve aan het schepsel hecht, opdat de ziel gansch vrij en ontslagen van het slavenjuk harer driften, zoo als de koninklijke profeet zegt, vleugels van eene duif neme om tot God te vliegen en in hem alleen te rusten.

GEBED.

Hoe is het mogelijk, o mijn God, mijn opperste goed, mijn eenige vertrooster, dat ik mij tot u durf verheffen , u tot mij trekken , en mij sterk met u vereenigd houden, ik, die door zoo vele ellenden, door zoo vele ongeregelde neigingen tot het kwaad, en door gedurigen afkeer van het goed vervuld, doordrongen en overladen ben ; ik , die mij alle oogenblikken van u in mij voel vallen , en van mij in mijne driften ; ik , eindelijk, die in mij zoo vele hinderpalen, om mij aan u te hechten, en als een scheidsmuur tusschen u en mij ontmoet ? Maar wat voor mij onmogelijk is, Heer, is voor u gemakkelijk. Ik reken op uwe almogendheid en goedheid. Gij kent den staat, in welken ik mij bevind , gij kunt mij helpen , indien gij wilt. Ik zucht onophoudelijk onder het gewigt mijner ellenden ; ik neem mijne toevlugt tot u, om van dezelve , door uwe barmhartigheid te mogen verlost worden ; ik kan noch tevreden , noch gelukkig zijn dan door en in u. Kom dan, o mijn God, kom een hart troosten en ondersteunen , hetwelk niet haakt dan naar u , en hetwelk niet wil leven dan door en voor zijnen God. Ik kwijn en verlang zeer u te bezitten, zonder vrees van u ooit te verliezen. Verwerp mij niet , o oneindig

beminnenswaardige God ; want ik kan geen oogenblik van u verwijderd en afgescheiden meer leven. Amen.

XXII. HOOFDSTUK.

Dat men Gods weldaden moet gedenken, en zich met de allerminste moet bevredigen.

1. De ziel. — Heer, open mijn hart tot uwe wet, leer mij wandelen volgens uwe geboden.

Leer mij uwen wil kennen, en geef mij, dat ik met grooten eerbied en aandachtigheid al uwe weldaden overdenke, zoo wel de algemeene als die, welke gij mij in het bijzonder geeft, opdat ik u daarover behoorlijk moge danken.

Maar ik weet en beken, dat ik u, zelfs voor de allerminste, niet ten volle danken kan.

Ik ben te min voor al de gaven, die gij mij gegeven hebt, en als ik uwe oneindige verhevenheid beschouw, bezwijkt mijn geest door verwondering over uwe grootheid.

3. Alles, wat wij in ziel en ligchaam hebben, en al wat wij in- of uitwendig, natuurlijk of bovennatuurlijk bezitten, is uwe weldaad, en wij verkondigen alle, dat gij een milde gever zijt, genadig en goedertierend, van wien wij alle goed ontvangen hebben.

Die meer gaven ontvangen heeft, kan zich niet roemen, dat hij die verdiend hebbe, noch zich boven anderen verheffen noch iemand versmaden, die minder is dan hij : want diegene is de grootste en de beste, die zich zelven het allerminste toeschrijft, en die u met meerdere ootmoedigheid en liefde bedankt.

En hij, die zich zelven als den verworpensten en den onwaardigsten van allen acht, is de bekwaamste om grootere gunsten te ontvangen.

3. Die weinige gaven ontvangen heeft, moet zich daarom niet bedroeven, of misnoegd zijn, noch dengenen benijden, die in gaven rijker is, maar hij moet veeleer op u zien, en uwe goedheid loven, dat gij zoo overvloedig, zoo mildelijk en zoo gaarne, zonder uitzondering van personen uwe gaven uitdeelt.

Het komt alles van u, en daarom moet gij in alles geloofd worden.

Gij weet wat aan een ieder best dient gegeven te worden. En waarom deze meerder en gene minder heeft, dit past ons niet te onderzoeken; maar aan u alleen, bij wien de verdiensten van iedereen bekend en bepaald zijn.

4. Daarom, o Heer, mijn God, acht ik dit voor eene groote weldaad, dat gij mij van die gaven, waardnor men uitwendig bij de menschen lof en eer bekomt, niet veel gegeven hebt.

Zoo dat iemand, als hij zijne ellende en zijne verworpenheid beschouwt, geenszins in zwaarmoedigheid, droefheid of kleinmoedigheid moet vallen, maar liever zich daarover troosten en grootelijks verblijden: want gij, o God, hebt de armen, de nederigen en die in deze wereld veracht waren, tot uwe huisgenooten en naaste vrienden verkoren.

Getuigen hiervan zijn uwe Apostelen, welke gij prinsen van de wereld hebt gemaakt.

Zij hebben nogtans op deze wereld onder klagen, zeer ootmoedig, eenvoudig zonder eenige arglistigheid of bedrog geleefd, *zoo dat zij ook blijde waren, als zij om uwen naam versmaadheid mogten lijden*; en als zij datgene, waarvan de wereld een gruwel heeft, met groote liefde omhelzen.

Niets moet dan meer vreugd baren aan diengenen, welke u bemint en den prijs van uwe

weldaden kent, dan uwe heilige wil, en het welbehagen uwer eeuwige beschikking.

Hij moet daarin zoo wel te vreden en getroost zijn, dat hij zoo gaarne de minste wil wezen, als een ander wenscht de grootste te zijn! en dat hij zoo wel te vreden zij op de laatste als op de eerste plaats; dat hij ook zoo gaarne in deze wereld versmaad en verworpen zij, en zonder naam en faam om u, als boven alle anderen geacht en geëerd.

Want uw wil en de liefde tot uwe eer moet alles te boven gaan, en hem meer vertroosten en behagen dan al uwe gaven, die gij hem verleend hebt of nog zult verleenen.

OEFENING.

Gelukkig eene ziel, die in hare oogen klein is; die zoo zeer tevreden is onder alle anderen te wezen, als de anderen tevreden zijn boven allen geacht te worden; die al hare verdienste en al haar geluk stelt in onbekend, verworpen en versmaad te wezen; die zoo vurig verlangt de verachting en als de schrik der wereld te wezen, als de andere wenschen door dezelve geacht en geëerd te worden! Want die ziel stelt haar vermaak in het hart van God: zij is groot in de oogen van zijne majesteit, en verdient door hare ootmoedigheid zijne grootste genaden. Om tot dien graad van volmaaktheid te komen, moet men gaarne een onbekend en verworpen leven leiden; niets doen uit inzigt van geacht of geprezen te worden: zeer gaarne eene versmading en eenen slechten uitval aanvaarden, als iets, dat wij verdienen; en met eene ootmoedige onderwerping de minachting, de tegenspraak en den laster ontvangen; zich met schande voeden, gelijk Jezus

Christus zich daarmede heeft gevoed, en het zich tot eer erkennen van hem gelijkvormig te zijn.

GEBED.

O mijn God, wanneer zal de achting der menschen en de eer der wereld voor mij worden, gelijk zij het moeten wezen, namelijk een voorwerp van versmading en de schrik van mijne ziel, en dat de verootmoediging en de minachting voor haar het aangenaamste voorwerp zullen worden? Maak, dat de liefde, welke gij voor de versmading gehad hebt, gij, die het voorwerp van de aanbidding der Engelen zijt, de beweegreden en de regel van mijn geduld zij om dezelve te verdragen, ik die het voorwerp van uwen haat en van uwe eeuwige vervloeking verdien te wezen. Amen.

XIII. HOOFDSTUK.

Over vier dingen van groote aangelegenheid tot het bewaren van den vrede.

1, Christus. — Zoon, nu zal ik u den weg tot den vrede en tot de ware vrijheid des harten leeren.

2. De ziel. — Doe dat, o Heer, want aangenaam is het mij dit te hooren.

3. Christus. — Zoon, tracht altijd liever den wil van een ander te doen, dan den uwen.

Kies liever weinig dan veel te hebben

Zoek altijd de laatste plaats, en onder anderen te zijn.

Wensch en bid altijd, dat de wil van God in u volkomen volbragt worde.

Zie, een mensch, die aldus leeft, komt in het land van vrede en rust.

4. De ziel. — Heer, deze uwe les is kort: maar zij besluit in zich eene groote volmaaktheid.

Zij is klein in woorden, maar vol beteekenis en rijk in vruchten.

Want konde ik die wel onderhouden, dan zou ik zoo ligtelijk niet ontsteld of ontroerd worden.

Want zoo dikwijls ik mij ongerust en bezwaard gevoel, bevind ik, dat ik van deze leering ben afgeweken.

Maar gij, die alles vermoogt en altijd den voortgang der zielen betracht, vermeerder in mij uwe genade, opdat ik tot mijne zaligheid in uwe leer moge volharden.

GEBED TEGEN DE KWADE GEDACHTEN.

O Heer, mijn God, wijk van mij niet af, o God, zie toe om mij te helpen. Want tegen mij zijn ijdele gedachten en groote angsten, die mijne ziel kwellen, opgestaan.

Hoe zal ik daar ongehinderd doorkomen? hoe zal ik die kunnen doorbreken?

6. Christus. — Ik zal voor u treden, en de hoogmoedigen der aarde vernederen. Ik zal de deur van den kerker openen, en u de verholenheden openbaren.

7. De ziel. — Doe, Heer, gelijk gij zegt; en dat alle kwade gedachten voor uw aanschijn weg vlieden.

Mijne eenige hoop en mijn troost is, tot u in alle lijden mijne toevlugt te nemen, op u te betrouwen, u uit den grond van mijn hart te aanroepen, en uwen troost met geduld te verwachten.

GEBED OM AAN GOD DE VERLICHTING DES HARTEN TE VRAGEN.

8. Verlicht mij, o goede Jezus, door den glans van uw inwendig licht, en verdrijf al de duisternissen uit mijn hart.

Bedwing al de verstrooidheden van mijne gedachten, en verjaag de bekoringen, die mij bevechten.

Strijd vroom voor mij, en overwin die kwade geesten, dat is, de aanlokkende begeerlijkheden en kwade lusten, opdat ik door u den vrede bekome, en in uwe heilige zaal, dat is, in een rein geweten, uwen lof zinge.

Gebied de winden en stormen; zeg aan de zee: wees stil, en aan den noordewind: blaas niet, en er zal groote stilte wezen.

9. Zend uw licht en uwe waarheid uit, opdat zij mijne ziel beschijnen: want ik ben eene duistere en onvruchtbare aarde, tot dat gij mij zult verlichten.

Stort uwe genade van boven, besproei mijn hart met uwen hemelschen dauw; verleen mij de wateren der godsvrucht om de aarde van mijn hart te bevochtigen, opdat zij goede en bekwame vruchten voortbrenge.

Wil mijn hart opbeuren, hetwelk door den last der zonden verdrukt is, en keer al mijne begeerte tot de hemelsche dingen, opdat ik, na de hemelsche zoetheid gesmaakt te hebben, het mij verdriete op aardsche zaken te denken.

10. Trek mij naar u, en verlos mij van de kortstondige vertroosting der schepselen, want geene geschapene zaak kan mijne begeerte verzadigen ef geheel bevredigen.

Vereenig mij met u door eenen vasten band van liefde: want gij alleen zijt genoeg aan de u beminnende ziel, en zonder u is alles ijdel en nietig.

OEFENING.

Niemand kan zich aan het gezigt, noch aan de

regtvaardigheid Gods onttrekken: men moet dan, 1° onophoudelijk op zich waken; 2° aan zich niets vergeven noch toelaten wat den Heere mishaagt; 3° onder zijne oogen en onder zijne hand leven, dat wil zeggen, alles in zijne tegenwoordigheid doen en met het inzigt van hem te behagen; in alle omstandigheden de beweging zijner genade volgen, geenen wederstand aan zijnen heiligen wil bieden, en niet een oogenblik uitstellen denzelven te volbrengen, zoo dat men geenen tusschentijd stelle tusschen te kennen, te willen en te doen, wat God wil dat wij doen. Niets is zoo aangenaam aan den Heer, dan zijn betrouwen in hem te stellen, alles op hem te verlaten, zich geheel aan hem over te geven, en in alles van hem af te hangen. Gelukkig is die ziel, welke, alles van de hand Gods aannemende, zich in alles aan zijnen heiligen wil onderwerpt, welke niets wil dan hetgene God wil, en die alles wil, wat haar overkomt, omdat God het alzoo wil.

GEBED.

Heer, ik vraag u dagelijks dat uw wil geschiede op de aarde als in den hemel. Maak, dat mijne vraag verhoord worde, en dat elk mijner werken geschiede in de afhankelijkheid van uwen heiligen wil, die de regel van mijn gedrag moet wezen. Verlos mijne ziel van het slavenjuk harer driften. Maak, dat zij alle aan uw gezag onderworpen zijn, en dat ik geene heerschende drift meer hebbe dan van u te behagen en u te beminnen. Amen.

XXIV. HOOFDSTUK.

Over het vlieden der nieuwsgierigheid in het onderzoeken van eens anders leven.

1. Christus. — Zoon! wil niet nieuwsgierig zijn, noch u met onnutte dingen bekommeren.

Wat gaat dit of dat u aan? Volg mij.

Wat is er u aangelegen, of deze zulke of zulke is, en of die dit of dat doet of spreekt?

Gij moet voor anderen niet verantwoorden, maar alleen rekening geven voor u zelven; waarom bemoeit gij u dan met eens anders zaken?

Zie, ik alleen ken alle menschen, en ik zie alles wat onder de zon gedaan wordt: ik weet hoe het met eenieder gaat, wat elk denkt, wat elk begeert, en tot wat einde zijn inzigt strekt.

Daarom moet mij alles overgelaten worden. Wat u aangaat, houd u in goeden vrede, en laat den woelende woelen, zoo veel hij wil: want al hetgene hij doet of zegt, zal op hem neêrkomen, en hij zal mij niet bedriegen.

2. Wees niet bezorgd om de schaduw van een' grooten naam, noch om vriendschap met vele menschen te hebben, noch om bijzonderlijk van iemand bemind te worden.

Want van al deze dingen komen verstrooidheden en groote duisternissen in het hart.

Ik zou u gaarne mijn woord doen hooren en verstaan, en mijne verholenheden openbaren, indien gij, als ik kom, aandachtig waart, en mij de deur van uw hart opendet.

Wees dan voorzigtig, waakzaam in het gebed, en verneder u in alles.

OEFENING.

Om den waren vrede der ziel te genieten, moet

men 1° alle nieuwsgierigheid vlieden wegens alles, wat den naaste aangaat: 2° met geduld de kwellingen aanvaarden, die ons door de regtvaardigheid Gods, of door de onregtvaardigheid der menschen overkomen; 3° zich aan het lijden gewennen, alsmede aan de berooving van zijnen zin en van de vertroosting; aan God al de voldoening van onzen geest, van ons hart en van onze zinnen opofferen, en hem bedanken, dat hij niet toelate, dat wij iets ter onzer bevrediging buiten hem vinden.

GEBED.

Ik beken, o mijn Schepper, dat het eenigste verlangen, hetwelk ik gevoel, en de eenigste nieuwsgierigheid van mijnen geest is, te weten, of ik in uwe genade ben en of ik in dezelve tot den dood toe zal volharden; of gij mijne zonden vergeven hebt, en of gij mij de groote barmhartigheid zult toestaan, dat is, of gij mij de eindelijke volharding zult verleenen. Maar ik wil u dat verlangen toevertrouwen, u die zekerheid opofferen, en van uwe loutere goedheid die laatste gunst verbeiden. Amen.

XXV. HOOFDSTUK.

Waarin de ware vrede des harten en de opregte voortgang bestaat.

1. Christus. — Zoon, ik heb tot mijne leerlingen gezegd: *ik laat u den vrede, ik geef u mijnen vrede, maar niet gelijk de wereld dien geeft* (Johan. 14. v. 27.)

Alle menschen verlangen den vrede, maar alle zijn niet bezorgd om te bekomen hetgene tot den vrede dienstig is.

Mijn vrede is met de ootmoedigen en zachtmoedigen van hart. Uw vrede moet in groote lijdzaamheid bestaan.

Indien gij naar mij wilt hooren, en mijne leering volgen, zult gij grooten vrede genieten.

2. De ziel. — Wat zal ik daartoe doen?

3. Christus. — Let in alle dingen wel op u zelven, wat gij doet of zegt en dat geheel uwe bedoeling zij om mij alleen te behagen, en buiten mij niets te begeeren of te zoeken.

Oordeel ook niet ligtvaardig de woorden en werken van andere menschen, noch bemoei u met dingen, die u niet aanbevolen zijn: zoo kan het zijn, dat gij weinig of zelden ontsteld of ongerust van harte zult wezen.

Maar nooit eenige ontsteltenis gevoelen, en nooit eenige moeijelijkheid volgens ziel of ligchaam lijden, dat is de staat van het tegenwoordige leven niet, maar van het eeuwige geluk.

Laat u dan niet voorstaan, dat gij den waren vrede gevonden hebt, als gij geene zwarigheid gevoelt, of dat het dan al wel gaat als u niemand kwelt of wederstaat, of dat gij dan volmaakt zijt, wanneer alles naar uw verlangen geschiedt.

Geloof ook niet, dat gij wat bijzonders zijt, of bijzonder van God bemind wordt als gij groote godsvrucht of zoetheid gevoelt: want uit deze dingen wordt de ware minnaar der deugd niet gekend, noch hierin is de voortgang of de volmaaktheid van den mensch gelegen.

4. De ziel. — Waarin dan, Heer?

5. Christus. — In u zelve uit geheel uw hart aan Gods wil op te dragen, en u zelve noch in het klein, noch in het groot, noch in den tijd, noch in de eeuwigheid te zoeken; zoo dat gij den voor- en tegenspoed met hetzelfde oog aan-

ziet, in dezelfde weegschaal weegt, en er mij gelijkelijk over bedankt.

Indien gij ook kloek en langmoedig zijt door de hoop, dat gij in de onttrekking van den inwendigen troost uw hart bereidt om nog meer kwellingen te lijden, en dat gij u zelven niet verontschuldigt, alsof gij dit en dat niet lijden moest; maar mij, in al hetgene u overkomt, voor regtvaardig en heilig houdt, dan zult gij in den regten en waren weg des vredes wandelen, en dan moogt gij de stellige hoop hebben, dat gij mijn aanschijn met groote vreugd weder zult zien.

Maar indien gij tot eene volkomene verachting van u zelven gekomen zijt, weet dan zeker, dat gij den vrede zoo overvloedig zult genieten als het in dit ellendig leven mogelijk is.

OEFENING.

Men moet zich geheel en al aan den goddelijken wil onderwerpen, en alles gelijk vinden hetgene God te gelijk wil, dat wil zeggen, van in de oefening 1° niets te wenschen dan hetgene God wil: 2° niets te weigeren van de rampen, welke God ons overzendt: 3° zich te stellen in eene volkomene versmading van zich zelven, in zoo verre van de vernedering en de tegenspraak aan te nemen, als iets dat wij moeten lijden; 4° sterk, getrouw en standvastig blijven in datgene, wat God van ons wil, alhoewel men noch vertroosting, noch smaak, noch gerustheid gevoelt 5° in een woord, vermaak scheppen in het vermaak van een hart Gods, dat is in de volbrenging van zijnen heiligen wil.

GEBED.

Ja, Heer, ik wil in dit alles van uwe opperste heerschappij afhangen, mijn betrouwen in u stel-

len, en mij geheel aan u overgeven, daar ik verzekerd ben dat mijne zaligheid niet veilig dan in het hart van mijnen Zaligmaker kan wezen.

Maak dan, dat ik onder uwe oogen en tusschen uwe handen leve, dat is in een eerbiedig en gedurig geheugen van uwe tegenwoordigheid, en in eene naauwkeurige afhankelijkheid van uwen heiligen wil, verzekerd zijnde, dat gij des te grootere zorg zult hebben voor mijne zaligheid dan ik meerder zorg zal dragen van u te behagen, mij te haten en u te beminnen. Amen.

XXVI. HOOFDSTUK.

Over de verhevenheid van een vrij hart, hetwelk meer door veel te bidden dan door veel te lezen bekomen wordt.

1. De ziel — Heer, dit is een werk van groote volmaaktheid, nooit in eene zuivere begeerte der hemelsche zaken te verflaauwen, en in het midden der wereldsche bekommernissen te zijn alsof men er geene had, niet uit eene luije onachtzaamheid, maar uit eene bijzondere vrijheid des gemoeds, die aan geen schepsel door eene ongeregelde liefde gehecht is.

2. Ik bid u dan, o genadige Heer, bewaar mij van de zorgen dezer wereld, opdat ik mij in dezelve niet te zeer verwarre, en niet te zeer bekommerd worde met de noodwendigheden des ligchaams, en niet ingenomen worde door de wellusten: verlos mij van al de beletsels mijner ziel, opdat ik door verdriet en bekoring niet kleinmoedig worde.

Ik spreek niet van zulke dingen, die van de wereldlingen met drift worden nagejaagd, maar van die ellenden, welke door den algemeenen vloek aan dit sterfelijk leven gehecht zijn, en mij,

uwen dienaar, bezwaren en wederhouden, zoo dat hij tot de vrijheid des gemoeds niet kan komen, zoo dikwijls als het hem belieft.

3. O mijn God, o onuitsprekelijke zoetheid! verkeer voor mij in bitterheid alle ligchamelijke vertroosting, die mij van de liefde tot de eeuwige goederen aftrekt, en mij tot zich en tot de zonde door eenen schijn van tijdelijk vermaak lokt.

Laat mij, o mijn God, door vleesch en bloed niet overwonnen worden: laat mij niet bedrogen worden door de wereld en hare kortstondige eer; laat mij niet overwonnen worden door den boozen vijand en zijne arglistigheid.

Geef mij sterkte om te wederstaan, verduldigheid om te lijden, en standvastigheid om te volharden.

Geef mij, in stede van alle wereldsche vertroosting, de zoetste zalving van uwen geest, en voor alle aardsche liefde, de liefde van uwen naam.

4. Zie, spijs en drank, kleederen en andere hulpmiddelen, welke tot onderhoud des ligchaams dienen, zijn zeer lastig aan eene ijverige ziel.

Verleen mij, dat ik deze noodige dingen matig gebruike, en tot dezelve niet gedreven worde door eene al te groote begeerte.

Men kan die alle niet ontberen en verwerpen, want de natuur moet onderhouden worden; maar overvloed te verlangen, of datgene, wat alleen tot zinnelijk vermaak dient, verbiedt uwe heilige wet: want anderszins zou het vleesch tegen den geest wederspanniger en sterker worden.

Dus bid ik u, dat uwe hand mij hierin besture en leere, hoe ik mij in alles matig zal gedragen.

OEFENING.

De versterving der zinnen en de overwinning

der eigenzinnigheid zijn een zoo wezentlijke pligt voor eenen Christen ter zaligheid, dat men mag zeggen, dat de ziel, die zich met uiterlijke voorwerpen ophoudt en dikwijls meer met zich dan met God bezig is, niet verdient in hem te bestaan en voor hem te leven, omdat zij door zich aan hare driften over te geven, als niets rekent aan God te behagen. Ach! hoe zal zij in het uur des doods van gevoelen en gedachte veranderen, als zij, alleen met haren God, van hem dit verwijt zal moeten hooren: Ik ben voor u niets geweest gedurende uw leven, ik zal voor u ook niets zijn in de eeuwigheid. Gij hebt uw zingenot boven het geluk van mij te behagen gesteld, het is billijk dat gij aan de ijsselijkheden van eene ongelukkige eeuwigheid overgeleverd wordt (1). Het is dit, hetgene geantwoord werd aan den rijken vrek, als hij in de hel over de strengheid der pijnen jammerde: en het is dit, hetgene tot die zinnelijke zielen zal gezegd worden, die zich niet bedwingen noch zich in iets versterven, tenzij zij trachten het geluk der eeuwigheid hooger te achten dan de vermaken dezes levens, en den hemel door het intoomen der driften te verdienen.

GEBED.

Heer, geef mij sterkte en moed om mijn hart te bedwingen, om het uwe te winnen; maak, dat ik aan de voldoening mijner zinnen verzake, om tot voldoening en vermaak van uw hart te mogen dienen: ik zal mij gelukkig rekenen alles te mogen slagtofferen hetgene mij kan bevredigen, om u te vergenoegen, en van mijn leven te mogen doorbrengen met het ongenoegen van uw hart door de boetvaardigheid te herstellen en hetzelve door de

(1) Recepisti bona in vitâ tuâ. Luc. XVI. v. 25.

getrouwheid te voorkomen. O boetvaardigheid, hoe liefelijk zijt gij voor een hart, hetwelk door de liefde van zijnen God ontstoken is, en voorgenomen heeft van Hem te wreken en zich te straffen! Amen.

XXVII. HOOFDSTUK.

Dat de eigenliefde een voornaam beletsel is om tot het eeuwige leven te komen.

1. Christus. — Zoon, gij moet u geheel aan mij geven, en voor u zelven niets behouden.

Weet, dat de liefde tot u zelven u meerder hindert, dan eenige zaak der wereld.

Volgens de liefde, die gij eene zaak toedraagt, zult gij aan dezelve meer of min gehecht zijn.

Indien uwe liefde zuiver, eenvoudig en wel geregeld is, zult gij aan niets verslaafd zijn.

Begeer niet wat gij niet moogt hebben: wil ook niet hebben hetgene u kan belemmeren en de vrijheid des harten benemen.

Het is wonder dat gij u zelven, met al wat gij kunt wenschen en hebben, niet uit den grond uws harten geheel aan mij overgeeft.

2. Waarom wordt gij gekweld door ijdele droefheid, waarom vermoeit gij u door onnutte zorg?

Stel u geheel in mijnen wil, en gij zult geen hinder lijden.

Indien gij dit of dat zoekt, of hier en daar wilt zijn, om uw gemak of om uwen eigen wil te hebben, zoo zult gij nooit gerust van hart, noch vrij van zorg en droefheid wezen: want in alles zal men gebrek vinden, en op alle plaatsen zal u iets tegenstreven.

3. Het baat dan niet, vele dingen uitwendig bekomen te hebben, maar wel die versmaden, en ze tot den wortel toe uit het hart te roeijen.

Dit moet gij niet alleen verstaan van schatten of rijkdommen, maar ook van groote drift tot de eer en tot den ijdelen lof: want al deze dingen gaan met de wereld voorbij.

De plaats bevrijdt weinig, indien u de vurigheid van den geest ontbreekt, en de vrede, die uitwendig gezocht wordt, zal niet lang duren, indien er geen goede grond van een gerust hart bij is: dat is indien gij niet in mij berust. Gij kunt wel van plaats veranderen, maar u daardoor niet verbeteren.

Want met de eerste gelegenheid, die zich voordoet, zult gij datgene vinden wat gij door veranderen hebt willen vlugten, ja nog meer of erger.

GEBED OM DE ZUIVERHEID DES HARTEN EN DE HEMELSCHE WIJSHEID TE BEKOMEN.

4. Versterk mij, o God! door de genaden van den H. Geest.

Geef mij kracht, opdat ik inwendig versterkt worde, en mijn hart vrij en ledig zij van alle onnutte zorg en angst, en opdat ik mij niet late vervoeren door de begeerlijkheid der aardsche dingen, hetzij dat die gering of kostelijk zijn; maar dat ik alle dingen aanzie als vergankelijk, en dat ik zelf ook met deze moet vergaan.

Want niets is er bestendig onder de zon, maar alles is ijdelheid en kwelling van den geest. O, hoe wijs is hij, die dit alzoo beschouwt!

5. Geef mij ook, o Heer uwe hemelsche wijsheid, opdat ik u boven al leere zoeken en vinden, u boven al leere smaken en beminnen, en verder alle andere dingen leere aanzien, en kennen, gelijk zij volgens den regel uwer wijsheid, waarlijk zijn.

Leer mij voorzigtig dengenen vermijden, die mij

prijst en vleit, en geduldig diengenen verdragen, die mij tegenstreeft.

Want zich niet laten bewegen door alle woorden, en niet naar de vleijers luisteren, is groote wijsheid: immers alzoo stapt men gerust voort op den ingeslagen weg.

OEFENING.

Zich geheel aan God zonder eenige uitzondering overgeven, is: 1° van zich zelven niet te zoeken, in iets wat men hem gegeven heeft; 2° in alle gelegenheden zich aan hem overgeven en zijnen wil voor de genegenheden van eigenliefde stellen; 3° aan zich niets toelaten of zich in niets verschoonen hetgene men weet aan God te mishagen; 4° hem den volstrektsten meester en als den eigenaar van ons hart maken, zoodat hij over alles beschikt wat in ons is en ons toebehoort en zelfs van onzen geheelen persoon volgens zijnen heiligen wil; 5° leven in eene afhankelijkheid en eene gedurige onderwerping aan de bewegingen der genade.

Aan God aldus zonder palen en zonder uitzondering toebehooren, is het ware middel om hem te bezitten en in vrede te leven. Dan, helaas! hoe weinige zielen worden er aangetroffen, die alzoo aan God ten eene maal overgegeven zijn! en hoe velen zijn er, die aan hem alleen half toebehooren, die hun hart tusschen God en het schepsel, tusschen de liefde Gods en hunne eigenliefde verdeelen, alhoewel het hun niet onbewust is, dat alle verdeeling het hart van God kwetst, en hem belet van in onze harten geheel en al te heerschen, van welke hij de meester niet is, tenzij hij die alleen is, en in welke hij als God niet heerscht, wanneer hij in dezelve alleen niet

heerscht en daarin voor alles den voorrang bekomt.

GEBED.

Heer, laat niet toe, dat mijn hart, hetwelk slechts voor u geschapen is, en hetwelk geheel het werk uwer handen en de prijs van uw dierbaar bloed is: laat niet toe, zeg ik, dat het aan anderen dan aan u toebehoore, en het niets zoo zeer als u of boven u beminne. Ik ben genoegzaam voor u, o mijn God! en waarom zoudt gij voor mij niet genoegzaam wezen? Waarom zou ik u niet boven alles achten, gij, die alleen mijn opperste goed zijt? Mijn besluit is deswege genomen; ik wil volstrekt niets beminnen dan u. Ik wil geheel aan u toebehooren, in alles aan u trachten te behagen, en niet dan naar uwe liefde haken. Amen.

XXVIII HOOFDSTUK.

Tegen den achterklap.

1. Christus. — Zoon, bedroef of ontstel u niet, als sommige menschen kwaad gevoelen van u hebben, en dat zij iets van u zeggen, dat gij niet gaarne hoort.

Want gij moet nog erger gevoelen van u hebben, en niemand voor zwakker houden dan u zelven.

Indien gij inwendig voor God wandelt, zult gij de voorbij vliegende woorden der menschen niet veel achten.

Het is geene kleine wijsheid in ongunstige tijden of voorvallen te zwijgen, en zich zelven inwendig tot mij te keeren, zonder ontsteld te worden door het oordeel der menschen.

2. Stel uwen vrede niet in gevoelens of redevoeringen der menschen; want of zij slecht of goed gevoelen van u hebben, blijft gij echter dezelfde mensch. Waarin is de ware vrede en de ware eer te vinden, anders dan in mij?

Wie de menschen niet zoekt te behagen, noch vreest te mishagen, die zal grooten vrede genieten.

Uit de ongeregelde liefde en ijdele vrees komt alle ongerustheid des harten en verstrooidheid der zinnen voort.

OEFENING.

Niets is bekwamer om ons te ontrusten en te storen, dan de oordeelvellingen en de gesprekken van anderen jegens ons. Wij achten ons gelukkig wanneer wij hun behagen, en ongelukkig als wij door hen versmaad worden; en nogtans, wat is de achting of de smaad der wereld, dan eene schaduw, dan een rook, dan een voorbijvliegende damp, en die niets kan bijzetten aan hetgene wij zijn of aan hetgene wij moeten zijn? Wij zijn slechts datgene, wat wij voor de oogen van God zijn, en wij moeten al de goede of slechte gevoelens, die men van ons heeft, als een *niet* rekenen. O menschelijk opzigt! wanneer zult gij in ons voor de eer, die wij onzen God schuldig zijn, ten onder geven? Helaas! hoe zeer werpt het menschelijk opzigt in ons alles omverre, waardoor wij aan God zouden kunnen behagen! Wat zal men van mij zeggen, indien ik dit of dat zeg of doe? Maar wat zal de Zaligmaker zeggen, indien ik dit of dat niet zeg of doe? Is het niet beter aan God, dan aan de menschen te gehoorzamen, en aan God dan aan de wereld te behagen? Waarom doe ik dan zulks niet?

GEBED.

Mijn God, duld niet dat ik het menschelijk opzigt ooit stelle boven den eerbied, dien ik u verschuldigd ben; maar bewerk liever in ons, dat de eerbiedige en hoogste gedachte aan uwe tegenwoordigheid en aan uwen wil, ons opwekke om alles te doen, om alles te laten, en alles voor uwe liefde te lijden. O mijn Heer en Regter, hecht mijn hart aan het uwe, door de vrees van u te mishagen, en door het verlangen van u te behagen. Maak, dat ik steeds mij zelven afstervende, niet meer leve dan door en voor u, dat ik dikwerf het voornemen hernieuwe van u te behagen om dit altijd in het werk te stellen. Geef, dat ik mij in dier voege aan uwe liefde gedurende mijn leven gewenne, dat de laatste beweging van mijn hart in het uur van mijnen dood eene oefening van liefde voor u moge wezen. Amen.

XXIX. HOOFDSTUK.

Hoe men God in alle lijden moet aanroepen en loven.

1. De ziel. — Uw naam, Heer, die mij deze bekoring en kwelling hebt willen laten overkomen, zij in eeuwigheid geprezen.

Ik kan die niet ontvlieden; maar ik word hierdoor genoodzaakt tot u mijne toevlugt te nemen, opdat gij mij helpet, en deze kwellingen ten goede keeret.

O Heer, zie, nu ben ik in lijden, en mijn hart is ontsteld: want ik word zeer gekweld en geperst door deze tegenwoordige bekoring.

O lieve Vader! wat zal ik nu zeggen? zie, ik ben met grooten schrik bevangen: verlos mij uit dit uur.

Maar daarom ben ik in dit uur gekomen, opdat gij zoudt verheerlijkt worden, met mij te verlossen, na mij eerst zeer diep vernederd te hebben.

Heer, dat het u toch believe, mij hier uit te verlossen, want wat kan ik, arme mensch, doen, en waar zal ik gaan zonder u?

O Heer! geef mij deze reis nog geduld; help mij, o mijn God, en ik zal niet vreezen, hoe zeer ik ooit bezwaard worde.

2. En wat zal ik inmiddels zeggen? O Heer, uw wil geschiede: want ik heb wel verdiend alzoo verdrukt en bezwaard te worden.

Ik moet het dan ook verdragen, en och, of ik het geduldig dede, tot dat de storm over is, en het beter ga met mij.

Uwe almagtige hand kan deze bekoring van mij wegnemen, en derzelver hevigheid verligten, opdat ik niet geheel bezwijke, gelijk gij voorheen dikwijls met mij gehandeld hebt, o mijn God, o mijne barmhartigheid!

En hoe moeijelijker het mij valt, des te ligter het u is deze verandering te doen: want dit is het werk van de regter-hand des Allerhoogsten.

OEFENING.

Men moet hevig en gedurig aan de bekoring wederstaan, maar tevens moet men ook tot God met vertrouwen zijne toevlugt nemen, om dezelve te overwinnen. Dikwijls laat God toe, dat wij zoo hevig aangevallen en zoo zwaar onder het gewigt onzer ellenden onderdrukt worden, dat wij geen middel zien van staande te blijven en wederstand te bieden, dan met ons krachtig met hem vereenigd te houden en ons als afhankelijk van de hulp zijner genade te aanschouwen. Derhalve, hoe minder hulpmiddelen wij in ons

ontmoeten, des te meerder moeten wij van hem verwachten, en wanneer wij op het punt zijn van onder de bekoring te bezwijken en te vergaan, tot hem zeggen: Heer, red ons, wij vergaan, onze oogen zijn opgeheven tot u, gij die onze God zijt, en die ons kunt helpen: gij die onze Vader zijt, en ons wilt helpen; gij die onze Zaligmaker zijt, en in deze hoedanigheid hiertoe verpligt zijt. Wij rekenen op u. Hoe zwakker ik mij uit mij zelven gevoel, des te meer ik van u de sterkte verwacht om te wederstaan. Uwe verheerlijking en uw voordeel heeft er belang bij om mij bij te staan, aangezien mijne ziel het werk uwer handen en de prijs uws bloeds is.

GEBED.

O God! wij, wij weten, dat wij zonder u in de hevige bekoringen niets kunnen dan zondigen, den moed verliezen en ten val geraken; maar wij weten ook, dat gij alles vermoogt, ons wilt te hulp komen en ons verlossen. Doordrongen door het gevoelen onzer ellenden en door het betrouwen in uwe barmhartigheid, stellen wij ons in uwe handen, wij vertrouwen ons aan u, wij maken staat op uwe goedheid, wij verzaken aan alles, wat u mishaagt, en willen alles, wat gij wilt. Geef ons de genade, dat wij in deze gesteltenissen leven en sterven, die u zullen opwekken om ons barmhartigheid te doen verwerven. Amen.

XXX. HOOFDSTUK.

Dat wij Gods hulp moeten verzoeken, en met betrouwen de wederkomst zijner genade verbeiden.

1. Christus.—Zoon, *ik ben de Heer, die in den dag der bekoring sterkte geeft.*

Hetgene u allermeest de hemelsche vertroosting belet te ontvangen, is, dat gij u niet terstond en dikwijls tot bidden begeeft.

Want eer gij mij vurig bidt, zoekt gij te voren al veel troost, en vermaakt gij u in inwendige dingen.

En daarom is het, dat alles u weinig baat, tot dat gij bekent dat ik het ben, die degenen, welke op mij hopen, verlos; en dat er geene krachtige hulp, geen nuttige raad, noch duurzaam geneesmiddel buiten mij is.

Maar nu, na den storm, herschep uwen moed, en kom weder tot u zelven door het licht mijner barmhartigheden; want ik ben nabij u, zegt de Heer, om alles, niet alleen volkomen, maar ook overvloedig en in opgehoopte maat te herstellen.

2. *Is er voor mij iets moeijelijk?* Of zal ik gelijk zijn aan eenen, die iets zegt en het niet doet? Waar is uw geloof? Sta vast en volhard.

Wees langmoedig en een vroom man: de troost zal op zijnen tijd komen.

Wacht, wacht naar mij, ik zal komen en u genezen.

Het is slechts eene beproeving, die u kwelt, eene ijdele vrees, die u beschroomd maakt.

Waartoe dient al dat zorgen voor de toekomende onzekere dingen, dan om uwe droefheid te vermeerderen? *Elke dag brengt zijn lijden mede* (Matth. 6. v. 34.)

Het is zeer ijdel en nutteloos over de toekomende dingen, die misschien nooit zullen geschieden, verontrust of verblijd te zijn.

3. Maar het is eene menschelijke zwakheid door zulke inbeeldingen ontsteld te worden, en een teeken van kleinmoedigheid, dat men door het ingeven van den vijand zoo ligtelijk bewogen en verleid wordt.

Want het is hem om het even, of hij iemand met ware of met valsche dingen verleidt en bedriegt, en of hij iemand overwint door de liefde der tegenwoordige of door den schrik der toekomende dingen.

Wees dan niet ontsteld of vervaard van hart. Geloof in mij, en heb betrouwen op mijne barmhartigheden.

Als gij meent, dat gij verre van mij zijt, dan ben ik dikwijls allernaast bij u.

En als gij meent, dat alles voor u verloren is, dan is het voor u dikwijls de bekwaamste tijd tot groote verdienste.

Het is niet al verloren, als er eene zaak tegen uwe begeerte uitvalt.

Gij moet ook van u zelven volgens uwe tegenwoordige gesteltenis niet oordeelen, noch de zwarigheid, die u ergens van overkomt, zoo diep in het hart ontvangen of daar aan gehecht zijn, alsof er geen hoop van uitkomst ware.

4. Wil niet denken dat gij geheel van mij verlaten zijt, alhoewel ik u voor eenen tijd eenig lijden toezend, of u de vertroosting onttrek: want alzoo gaat men in het rijk der hemelen.

Is dit u en al mijne andere dienaars, zonder twijfel, niet voordeeliger, dat gij door tegenspoed geoefend wordt, dan dat gij alle dingen naar wensch hadt?

Ik ken de verborgene gedachten, en ik weet dat het voor uwe zaligheid zeer dienstig is, dat gij somtijds zonder smaak en vertroosting gelaten wordt, opdat gij u niet zoudt verheffen over een' goeden voortgang, en in u zelven geen behagen krijgen als gij waant te zijn hetgene gij niet zijt.

Hetgene ik u gegeven heb, dit mag ik u ont-

nemen, en hetzelve ook wederom geven, als het mij behaagt.

5. Dus, als ik iets geef, dat blijft het mijne: als ik het u onttrek, zoo neem ik het uwe niet: want alle goede giften en alle volmaakte gaven zijn de mijne.

Indien ik u eenige zwarigheid of tegenspoed overzend, wees daarover niet ontevreden, noch laat den moed zinken; want ik kan u welhaast weder verligten, en al uwe zwarigheid in blijdschap veranderen.

En nogtans, als ik met u alzoo handel, blijf ik regtvaardig en loffelijk.

6. Indien gij opregt wijs zijt en *alle dingen* naar de waarheid oordeelt, zoo zult gij om geenen tegenspoed kleinmoedig zijn, maar u veeleer verblijden, en mij daarover bedanken. Ja, dit alleen zoudt gij voor ware blijdschap moeten rekenen, dat ik u niet spaar, maar u door veel lijden beproef.

Want ik heb eertijds tot mijne leerlingen gezegd: *Gelijk de Vader mij bemind heeft zoo bemin ik u ook:* deze leerlingen heb ik niet gezonden tot tijdelijke genoegens, maar tot strijden en lijden; niet tot eerambten, maar tot versmaadheden; niet tot ledigheid maar tot zwaren arbeid; niet om te rusten, maar om vele vruchten door hunne verduldigheid aan te brengen. Zoon, wil deze woorden altijd gedenken.

OEFENING.

Ik ben, zegt de Heer door eenen profeet, Ik ben de God die sterkte geeft in den dag der verdrukking, en diegenen uit het gevaar verlost, welke op hem betrouwen. Hoe geschikt zijn deze woorden om eene ziel in de bekoring en in de weder-

waardigheden te vertroosten, te ondersteunen en te versterken, als zij slechts getrouw en standvastig blijft in alles wat God van haar eischt! en dit is het, wat de H. Schrift noemt den Heer verbeiden en langmoedig afwachten.

Geloof in mij, zegt de Zaligmaker, en dat uw hart noch ontsteld noch bevreesd zij, Derhalve moet men in de gelegenheden van in- of uitwendige kwellingen, 1° met betrouwen tot God zijne toevlugt nemen: 2° zich aan zijnen heiligen wil onderwerpen; 3° niets van de oefeningen achterlaten; 4° zich overwinnen, beteugelen. zich in alles verzaken, om eenstemmig met God voort te gaan; 5° zijn geluk en zijne verdienste stellen in gekweld, ontrust en als vernietigd te worden om Gods majesteit te verheerlijken; 6° eindelijk te vreden zijn met een gekruist en lijdend hart te dragen, hetwelk met smarten en bitterheid overladen, en de staat des harten van Jezus op het kruis is.

GEBED.

Neen, mijn Zaligmaker! ik zal niet gelooven, dat alles verloren is, als ik het gevoel en den smaak uwer tegenwoordigheid zal verloren hebben; integendeel zal ik gelooven, dat alles gewonnen is, wanneer mijne ziel, met bitterheid overladen en als van verdriet overstelpt, aan uw welbehagen zal onderworpen zijn, en dat zij slechts in u zal bestaan, zeggende met den profeet: Ik stel in u al mijne sterkte, omdat mijne ziel in uwe handen is, en uwe barmhartigheid mijn hart ondersteunt en opwekt om nut uit het gevoelen mijner ellenden te trekken. O mijn God! laat mij aan de ongeregeldheid mijner driften niet overwees over dezelve door uwe genade meester, en behoud mij slechts in het bezit van uw hart. Am.

XXXI. HOOFDSTUK.

Over het verlaten van alle schepselen, om den Schepper te vinden.

1. De ziel. — Heer, ik heb nog grootere genade noodig, indien ik zoo verre wil komen, dat mij geen mensch noch eenig ander schepsel zou kunnen hinderen.

Want zoo lang als mij eenige zaak gebonden houdt, zoo kan ik met vrijheid des harten tot u niet opvliegen.

De profeet David wenschte naar deze vrijheid, als hij zeide: *wie zal mij vleugelen als van eene duif geven, opdat ik vliege en ruste* (Psal 54 v. 7)?

Wat is er toch geruster dan een eenvoudig oog, dat niets zoekt buiten God? En wat is er vrijer dan een mensch, die niets op aarde verlangt?

Wij moeten ons dan boven alle schepselen verheffen, ons van ons zelven volkomen onthechten, en in eene opgetogenheid des geestes bemerken, dat gij, o Schepper van alles, met uwe schepselen niets gelijks hebt.

Zoo lang als iemand van alle schepselen niet ontdaan is, zoo kan hij zich met de goddelijke zaken niet vrij bezig houden.

Daarom vindt men zoo weinige menschen, die stipt overdenken, omdat er zoo weinige zijn, die zich volkomen van de vergankelijke dingen kunnen scheiden.

2. Daarom is er eene groote genade noodig, die de ziel verrukke en boven zich zelve verheffe.

En zoo lang als de mensch in den geest niet verheven, niet vrij is van alle schepselen, en niet geheel met God vereenigd, zoo is alles, hetgene hij weet en doet, weinig te achten.

Die, welke buiten het eenige, oneindige en eeuwige goed, iets anders groot acht, zal lang zwak en tot de aarde geneigd blijven.

Al wat God niet is, is een *niet*, en moet voor een *niet* gehouden worden.

Er is groot verschil tusschen de wijsheid van een verlicht en godvruchtig man en de geleerdheid van eenen naarstigen en geleerden geestelijke.

Want de wijsheid die van boven komt en door God wordt ingestort, is veel voortreffelijker dan die, welke door het menschelijk verstand en met groote moeite bekomen wordt.

3. Men vindt er velen, die naar de beschouwing verlangen; maar zij zijn niet ijverig om te oefenen hetgene daartoe behoeft.

Het is ook een groot beletsel, *om daartoe te komen*, dat men zich ophoudt met inwendige dingen en zinnelijke oefeningen, en dat men weinig acht geeft op de volmaakte versterving.

Ik weet niet wat het is, noch door welken geest wij aangedreven worden, noch wat wij zoeken, die voor geheel geestelijke menschen aangezien worden, van met zooveel arbeid en zorg geringe en vergankelijke dingen na te jagen, en van zoo weinig of zelden in ons zelven te keeren en op onzen inwendigen staat zonder eenige verstrooidheid na te denken.

4. Helaas! na eene korte ingetogenheid, loopen wij aanstonds wederom naar uitwendige dingen, zonder ooit onze werken naauwkeurig te onderzoeken.

Wij bemerken niet waaraan onze begeerten zijn vastgehecht, en wij beklagen niet dat al onze werken met zoo vele gebreken besmeurd zijn.

Want het is nu met ons, gelijk het was ten tijde van Noë, waarvan de heilige Schrift zegt: *alle*

vleesch had zijnen weg bedorven, en daarom zond God dien grooten watervloed.

Aangezien dus onze inwendige gesteltenis of meening zeer bedorven is, zoo moeten onze uitwendige werken ook bedorven zijn.

En dit is ook een teeken van ons inwendig gebrek; doch de vrucht van een goed leven komt voort uit een vroom en zuiver hart.

4. Men vraagt gemeenlijk hoe groote werken iemand gedaan heeft; maar men overweegt weinig met hoe goede meening hij die doet.

Men vraagt gemeenlijk of iemand dapper, rijk, schoon, vlug *van verstand* en behendig is; of hij een goed zanger, schrijver of goed werkman is; maar men vraagt zelden hoe arm van geest, hoe verduldig en zachtmoedig, hoe ingekeerd en godvruchtig iemand is.

De natuur ziet op het uitwendige van den mensch, maar de genade keert zich altijd tot het inwendige.

Daarom wordt de natuur dikwijls bedrogen; maar de genade stelt hare hoop op God, opdat zij niet bedrogen zou worden.

OEFENING.

Niets is waardig door het hart eens Christens bezeten te worden dan hetgene eeuwig is, en wij moeten slechts datgene beminnen, wat wij altijd zullen beminnen. Laat ons derhalve trachten 1°. het welbehagen van God boven al onze voldoeningen te achten; 2°. in alles niets te zoeken dan aan hem te behagen; 3°. alle druk en lijden, dat hij ons overzendt, met eene ootmoedige onderwerping van zijne hand ontvangen; 4°. dikwijls met geestelijke zaken in de tegenwoordigheid van God bezig zijn, en in alles van hem afhangen.

Waarom ons met beuzelarijen en ijdele overwegingen op ons zelven en met ongerustheid jegens anderen onledig houden, terwijl God in ons zijnde, de eerbewijzingen onzer harten en het offer van onzen geheelen persoon verwacht? Hoe vele genaden ontsnappen er aan eene ziel, die verstrooid is, en bijna geene aandacht neemt op hetgene God van haar verzoekt! En echter weet men hoe gevaarlijk het misbruik der genaden voor de zaligheid is.

GEBED.

O mijn God en mijn al! O liefdewaardige! O beminnende God! O God van liefde! hoe weinig acht geef ik op uwe tegenwoordigheid, hoe weinig ben ik getrouw aan uwe genade, en hoe weinig moed bezit ik om voor u al mijne voldoening te slagtofferen! En echter zijt gij de God van mijn hart, en zult, zoo ik verhoop, mijn aandeel in eeuwigheid wezen. Maar om dit geluk te verdienen, wil ik onophoudelijk op u denken, alles voor uwe liefde slagtofferen wat mij van dezelve zou kunnen aftrekken, en niets zeggen of doen, dan hetgene voor den hemel voordeelig is.

Maak, Heer, dat ik alles vermijde wat u mishaagt; dat ik alles beminne en uitoefene wat u behaagt; dat ik, door mij met u dikwijls op te houden, in uwe tegenwoordigheid wandele, om in alles uwen heiligen wil te volgen. Amen.

XXXII HOOFDSTUK.

Over de verloochening van zich zelven, en over de ware wijsheid.

1. Christus. — Zoon, gij kunt de volmaakte vrijheid niet bekomen, ten zij gij u zelven geheel en al verloochent en afgaat.

Want allen, die zich zelven zoeken of beminnen, zijn als geboeid, zij zijn vol kwade driften, nieuwgierig, zij loopen her- en derwaarts, en zoeken altijd hun gemak, en niet hetgene mij aangaat: zij verzinnen dikwijls en beginnen vele dingen, die niet kunnen duren.

Want alle dingen, die uit God niet voortkomen, zullen vergaan.

Onthoud deze korte en diepzinnige woorden: *verlaat alles, en gij zult alles vinden: laat alle begeerlijkheid varen, en gij zult rust vinden.*

Overleg dit dikwijls in uw gemoed; en als gij het zult volbragt hebben, zult gij de waarheid daarvan weten.

2. De ziel. — Heer, dit is geen werk van eenen dag, noch kinderspel; maar al de volmaaktheid der geestelijke personen is in die korte woorden besloten.

3. Christus. — Zoon, laat het u niet verdrieten, of wilt ook terstond niet kleinmoedig worden, als gij van den weg der volmaaktheid hoort spreken: maar gij behoort daardoor opgewekt te worden om hooger te klimmen, of ten minste met eene groote begeerte daarnaar te verzuchten.

Och, of het met u aldus gesteld ware! Och, of gij zoo verre gekomen waart, dat gij u zelven niet meer bemindet, maar zonder uitzondering aan mijnen wil, en aan dien der oversten, die ik over u gesteld heb, onderworpen waart, dan zoudt gij mij zeer behagen, en geheel uw leven in blijdschap en in waren vrede doorbrengen.

Maar er blijven u nog vele dingen te laten en indien gij die om mijnent wil niet verzaakt, zult gij niet bekomen hetgene gij van mij begeert.

Ik raad u dat gij, om rijk te worden, gelouterd goud, dat is, de hemelsche wijsheid,

die al de aardsche dingen met voeten treedt, van mij koopet.

Versmaad daartoe al de aardsche wijsheid, en alle zelfbehagen.

4. Ik zeg het u, verwissel die dingen, welke groot en kostbaar zijn bij de menschen, tegen die, welke bij hen gering en verachtelijk zijn.

Want de ware hemelsche wijsheid, die geen groot gevoelen heeft van zich zelve, die ook niet op de aarde wil verheven zijn, is nu zeer gering geacht, en bijna gansch vergeten: velen prijzen die nog wel met den mond, naar hunne levenswijze is verre van daar. Zij is nogtans die kostelijke parel, van welke het Evangelie spreekt, maar die voor vele menschen verborgen en onbekend is.

OEFENING.

Wat is alles verlaten? Het is 1° zich verloochenen en afsterven? 2° het is zijne zinnen, zijnen geest en zijn hart versterven: 3° het is zich van alles onthechten wat ons behaagt, en met eene ootmoedige onderwerping al datgene aannemen, wat ons moeijelijk valt, 4° het is zijne vrienden in God, en zijne vijanden voor God beminnen, en zich zelven haten; 5° het is aan niets dan aan zijnen God, aan zijne pligten, en aan zijne zaligheid verkleefd zijn; 6° het is al de bewegingen des harten tegen zich, en alleen voor God doen dienen; 7° het is zich slechts ophouden met de zorg, van hem in alles te bevredigen, en met de vrees van hem te mishagen; 8° het is zijn geluk en zijne eer te stellen in de winst van deszelfs hart en in de bezitting van deszelfs liefde.

Hoe gemakkelijk zegt men: ik zou gaarne alles verlaten om geheel voor God te wezen! maar hoe moeijelijk stelt men het in het werk, tenzij men

alle getrouwheid gebruike om zich van alles te ontmaken, hetwelk ons tot God niet geleidt. Een weinig liefde tot God in een hart gedrukt, maakt voor hetzelve dien afstand en die zelfopoffering aan God mogelijk en gemakkelijk. Men moet dezelve willen, die vragen en ze zonder ophouden in werk stellen.

GEBED.

Mijn God, duld niet, dat een hart, gelijk het mijne, hetwelk al wat het is, niet is dan om u te beminnen. zich aan het schepsel of aan zich zelf hechte, en dit bij voorkeur van de liefde, welke het u verschuldigd is. Gij alleen kunt het bevredigen en gelukkig maken; het is dan aan u dat het zich alleen en onophoudelijk moet hechten. O mijn God! ik kan zonder u wel zondigen, met mij aan datgene te hechten, wat u mishaagt; maar ik kan mij zonder u niet oprigten, mij onthechten en ontmaken van alles, wat mijnen geest kan verleiden, en mijn hart bederven, met dit van u af te trekken. Kom mij te hulp, ondersteun mij, versterk mij in den strijd, dien ik mij moet leveren, om alles te verlaten en in alles te zoeken en te vinden. Het verveelt mij, mij zelven als den slaaf mijner driften en het slagtoffer mijner zondige geneigdheden te aanschouwen! Verbreek Heer, verbreek mijne boeijen, en maak, dat ik, van alles onthecht, slechts aan u gekleefd zij. Amen.

XXXIII. HOOFDSTUK.

Over de ongestadigheid des harten, hetwelk slechts in God kan rusten.

1. Christus- — Zoon, betrouw niet veel op de genegenheid of het gevoelen hetwelk gij nu hebt, want dit kan haast veranderen.

Zoo lang gij leeft, zult gij, zelfs tegen uwen wil, aan de verandering onderhevig zijn, zoo dat gij nu blijde, dan droevig; nu gerust, dan ontsteld; nu vurig en godvruchtig, dan laauw en ongodvruchtig; nu ijverig, dan traag; nu zwaarmoedig, dan vrolijk en verlicht van hart zult wezen.

Maar de wijze en in den geestelijken weg wel geoefende man verheft zich boven al deze wisselvalligheden. Hij neemt geen acht op datgene, wat hij in zich zelven gevoelt, of van wat zijde de wind der ongestadigheid blaast, maar hij stelt gansch zijn inzigt en zijne meening op het gelukzalige einde, waartoe hij moet komen.

Want het is aldus dat hij, in het midden van zoo vele verscheidene bewegingen en veranderingen, door op mij alleen zijne meening en inzigten te stellen, onberoerlijk en altijd dezelfde blijft.

2. En hoe zuiverder het oog der meening is, des te standvastiger men door de menigvuldige stormen gaat, die zich verheffen.

Want zelden wordt er iemand gevonden, die gansch zuiver en vrij is van de vlek der eigene baatzucht.

Zoo kwamen de Joden eertijds te Bethanië tot Maria en Martha, niet alleen om Jezus wil, maar ook om Lazarus te zien.

Men moet dan het oog der meening zuiveren, opdat het eenvoudig en opregt weze, en het tusschen alle verschillende voorvallen en veranderingen tot mij stieren.

OEFENING.

Om de ongestadigheid van ons hart, in datgene, wat de dienst Gods en de zorg der zaligheid betreft, te vestigen, moet men 1° zich

zelven mistrouwen, en zijn betrouwen op God stellen: 2° tot God zijne toevlugt nemen en deszelfs bijstand in de gelegenheid verzoeken; 3° dikwijls zijne meening hernieuwen van God te bevredigen, zonder zich zelven zoeken te bevredigen; 4° Steeds bestrijden wat ons tegengaat; 5° niets willen dan hetgene God wil, en het krachtdadig willen; 6° zijn hart aan de liefde Gods gewennen, en ons de heilige vriendschap voorstellen, welke hij met ons in eeuwigheid hebben wil; 7° naauwkeurig de ingevingen en de bewegingen der genade volgen.

GEBED.

O mijn Verlosser. wanneer zal de genade mij iets van de standvastigheid en van de aanhoudende liefde ingeven, welke de heerlijkheid aan de gelukzaligen voor u geeft? Duld niet, dat mijn hart de ongestadigheid volge, welke hetzelve zoo eigen is, en dat ik mijn leven doorbrenge in eene gedurige verwisseling van goede voornemens en slechte uitwerkselen, van beloften en ongetrouwheden. Neen, Heer, neen, het is u niet als God beminnen, wanneer men u altijd niet bemint; en uw gebied over onze harten, opdat het uw oppergebied zij, moet een gebied van alle tijden wezen.

Maak dan, o mijn Zaligmaker, dat mijne ziel geheel en altijd voor u weze, en zij door eene standvastige getrouwheid een eeuwig geluk bekome. Amen.

XXXIV. HOOFDSTUK.

Hoe troostend het is God alleen te beminnen.

1. De ziel. — Zie, Heer, gij zijt mijn God en mijn al! kan ik nog iets gelukkiger wenschen?

O troostend en innemend woord, voor hen, die hier het eeuwige woord des Vaders en niet de wereld of het wereldsche beminnen.

O mijn God, mijn al! dit is genoeg gezegd aan hem, die het verstaat, en het dikwijls te herhalen, is genoeg aan dengenen die bemint.

Want waar gij, o Heer, tegenwoordig zijt, is het aangenaam, en daar gij niet zijt, is het verdrietig.

Gij stelt ons hart gerust; gij verleent inwendig grooten vrede en eene onuitsprekelijke blijdschap.

Gij doet van elkeen goed gevoelen hebben, en u alle in dingen loven: en zonder u kan geene zaak lang behagen: maar om van dezelve smaak en genoegen te hebben, moet er uwe genade bij zijn, en het zout uwer wijsheid moet ze vergezellen.

2. O Heer, wat is er hetgene aan denzulken niet smaakt, die in u genoegen vindt, en wat kan aan diengenen blijdschap verschaffen, die in u geen genoegen vindt?

Maar aan de wijzen dezer wereld, en die in vleeschelijke dingen genoegen nemen, ontbreekt uwe goddelijke smaak en uwe wijsheid: want in de wereld bestaat groote ijdelheid, en in het vleesch is de dood.

Maar die u door het versmaden dezer wereld en door de versterving van het vleesch volgen, zijn waarlijk wijs: want zij gaan van ijdelheid tot uwe waarheid, en van de vleeschelijkheid tot den geest.

Zulke menschen vinden smaak in God; en het goed, dat zij in de schepselen aantreffen, stieren zij gansch tot lof van hunnen Schepper.

Nogtans is er een groot verschil tusschen den smaak van den Schepper en van de schepsels;

tusschen dien van de eeuwigheid, en dien van het tijdelijke; tusschen dien van het ongeschapene licht, en dien van de ongeschapene verlichting.

3. O eeuwig licht, dat allen geschapen licht oneindig te boven gaat, schiet uwe stralen van boven uit den hemel, en dat zij het binnenste van mijn hart doordringen.

Zuiver, verblijd, verlicht en maak mijne ziel met al hare krachten levend, opdat zij zich aan u door verrukkingen en blijdschap vereenige.

O! wanneer zal dit gelukkig uur komen, dat gij mij met uwe tegenwoordigheid zult verzaden en mij alles in alles zult wezen?

Want zoo lang als mij dit niet verleend wordt, zal er geene volkomene blijdschap bestaan.

Helaas! de oude mensch leeft nog in mij, en hij is nog niet geheel gekruisigd, noch volkomen gestorven.

Hij staat nog met kracht op tegen den geest, veroorzaakt een' inwendigen strijd, en laat het rijk mijner ziel niet in rust.

4. Maar gij, o Heer, die de heerschappij over de zee voert en het geweld van hare baren stilt, sta op en snel mij te hulp.

Verstrooi de oorlogzuchtigen, en verpletter hen door uwe kracht.

Ik bid u, toon uwe grootheden, en verhef de eer van uwen arm: ik heb anders geene hoop noch toevlugt dan in u, mijn Heer, mijn God!

OEFENING.

Niets beminnen dan God en hem boven alles beminnen, is, geen behagen hebben dan in hem alleen, is, niets dan hem alleen zoeken, is uit liefde van hem verzaken aan alles, wat ons uit de natuur kan bevredigen, volgens deze woorden

van den koninklijken Profeet: Mijne ziel verwerpt den troost der menschen, zij heeft zich tot God gekeerd, en in hem alle voldoening en haar verlangen gevonden.

Om aldus niet dan God te beminnen, moet men zijne zinnen versterven, zijnen geest bedwingen, zijn hart beteugelen, zijn ligchaam in bedwang houden, en zich duizend wereldsche voldoeningen ontzeggen, om alleen aan het hart van God te behagen. Heil de ziel, die tevreden is met den gekruisten staat, in welken het ligchaam van Jezus Christus zich op het kruis bevond, om met den Apostel te kunnen zeggen: Ik leef om Christus alleen, en het is voor mij eene winst aan alles te sterven om alleen voor hem te leven.

GEBED.

Hoe hartverheugend is het, o Heer, door uwe liefde verslonden te wezen, en tot u uit geheel mijn hart en met eene heilige blijdschap te zeggen: Mijn God en mijn al, mijn Heer en mijn God! maak dat deze woorden mijne ziel doordringen; prent de gedachte, de kennis en de oefening derzelve in mijnen geest en in mijn gemoed! O groote God! gij bestaat, en dit is voor mij genoeg, aangezien ik u meer, om u, dan om mij zelven bemin. Maar, o mijn God, gij zijt mijn Zaligmaker: alles wat gij in die hoedanigheid zijt, zijt gij voor mij, en dit verdubbelt mijn betrouwen en mijne liefde jegens u. O God! hoe kan men leven zonder u? O mijn God! hoe is het mogelijk, dat men voor u niet leve? O mijn Heer! heersch volkomen over mij. O mijn God! dat mijn geheele persoon niet meer besta of leve dan voor u. Mijn Heer en mijn God, wees dit gedurende mijn leven om het in alle eeuwigheid te zijn. Amen.

XXXV. HOOFDSTUK.

Dat men in dit leven nimmer vrij van bekoringen is.

1. Christus. — Zoon, gij kunt hier in dit leven nooit vrij en zonder vrees zijn; maar zoo lang als gij leeft, zullen u de geestelijke wapenen noodig wezen.

Want gij wandelt in het midden der vijanden, die u van alle kanten vasthechten.

Indien gij dan niet gedurig het schild van verduldigheid in de hand houdt, zult gij niet lang ongewond blijven.

Bovendien, zoo gij uw hart niet onwederroepelijk op mij stelt, om met eenen vasten wil van alles uit liefde tot mij te lijden, zoo zult gij het geweld der bekoring niet kunnen uitstaan, noch ooit den palmtak der gelukzaligen bekomen.

Gij moet dan kloekmoedig alles doorbreken, en groote krachten tegen alle aanstooten te werk stellen.

Want het manna wordt den overwinnaar gegeven, en voor den lafhartige en trage zijn er vele ellenden bereid.

2. Indien gij hier in dit leven rust zoekt, hoe zult gij namaals tot de eeuwige rust komen?

Bereid u dan niet tot veel te rusten, maar tot veel te lijden en veel te verdragen.

Zoek den waren vrede niet op de aarde, maar in den hemel; niet in de menschen of in andere schepselen, maar in God alleen.

Ter liefde van God moet gij alles gaarne onderstaan; moeite, pijnen, bekoringen, kwellingen, benaauwdheden, armoede, ziekten, ongelijk, verwijt, vernederingen, schande, berispingen en versmaadheden.

van den koninklijken Profeet: Mijne ziel verwerpt den troost der menschen, zij heeft zich tot God gekeerd, en in hem alle voldoening en haar verlangen gevonden.

Om aldus niet dan God te beminnen, moet men zijne zinnen versterven, zijnen geest bedwingen, zijn hart beteugelen, zijn ligchaam in bedwang houden, en zich duizend wereldsche voldoeningen ontzeggen, om alleen aan het hart van God te behagen. Heil de ziel, die tevreden is met den gekruisten staat, in welken het ligchaam van Jezus Christus zich op het kruis bevond, om met den Apostel te kunnen zeggen: Ik leef om Christus alleen, en het is voor mij eene winst aan alles te sterven om alleen voor hem te leven.

GEBED.

Hoe hartverheugend is het, o Heer, door uwe liefde verslonden te wezen, en tot u uit geheel mijn hart en met eene heilige blijdschap te zeggen: Mijn God en mijn al, mijn Heer en mijn God! maak dat deze woorden mijne ziel doordringen; prent de gedachte, de kennis en de oefening derzelve in mijnen geest en in mijn gemoed! O groote God! gij bestaat, en dit is voor mij genoeg, aangezien ik u meer, om u, dan om mij zelven bemin. Maar, o mijn God, gij zijt mijn Zaligmaker: alles wat gij in die hoedanigheid zijt, zijt gij voor mij, en dit verdubbelt mijn betrouwen en mijne liefde jegens u. O God! hoe kan men leven zonder u? O mijn God! hoe is het mogelijk, dat men voor u niet leve? O mijn Heer! heersch volkomen over mij. O mijn God! dat mijn geheele persoon niet meer besta of leve dan voor u. Mijn Heer en mijn God, wees dit gedurende mijn leven om het in alle eeuwigheid te zijn. Amen.

XXXV. HOOFDSTUK.

Dat men in dit leven nimmer vrij van bekoringen is.

1. Christus. — Zoon, gij kunt hier in dit leven nooit vrij en zonder vrees zijn; maar zoo lang als gij leeft, zullen u de geestelijke wapenen noodig wezen.

Want gij wandelt in het midden der vijanden, die u van alle kanten vasthechten.

Indien gij dan niet gedurig het schild van verduldigheid in de hand houdt, zult gij niet lang ongewond blijven.

Bovendien, zoo gij uw hart niet onwederroepelijk op mij stelt, om met eenen vasten wil van alles uit liefde tot mij te lijden, zoo zult gij het geweld der bekoring niet kunnen uitstaan, noch ooit den palmtak der gelukzaligen bekomen.

Gij moet dan kloekmoedig alles doorbreken, en groote krachten tegen alle aanstooten te werk stellen.

Want het manna wordt den overwinnaar gegeven, en voor den lafhartige en trage zijn er vele ellenden bereid.

2. Indien gij hier in dit leven rust zoekt, hoe zult gij namaals tot de eeuwige rust komen?

Bereid u dan niet tot veel te rusten, maar tot veel te lijden en veel te verdragen.

Zoek den waren vrede niet op de aarde, maar in den hemel; niet in de menschen of in andere schepselen, maar in God alleen.

Ter liefde van God moet gij alles gaarne onderstaan; moeite, pijnen, bekoringen, kwellingen, benaauwdheden, armoede, ziekten, ongelijk, verwijt, vernederingen, schande, berispingen en versmaadheden.

Want deze dingen dienen tot de deugd, zij beproeven en oefenen den nieuwen krijgsman van Christus, en bereiden de hemelsche kroon.

Voor eene geringe moeite zal ik een eeuwig loon geven, en voor eene tijdelijke schade, zal ik oneindige heerlijkheid schenken.

3. Meent gij, dat gij altijd de geestelijke vertroosting volgens uwen wensch zult hebben?

Mijne Heiligen hebben die niet gehad: integendeel hebben zij vele zwarigheden, velerlei bekoringen en groote verlatenheid geleden.

Doch zij zijn in alles verduldig geweest, en hebben hun betrouwen meer op God, dan op zich zelven gesteld, denkende *dat het lijden van den tegenwoordigen tijd niet te achten is bij de heerlijkheid, die namaals in ons zal veropenbaard worden* (Rom. 8. v. 18.)

Wilt gij terstond hebben, hetgene vele andere naauwelijks na vele tranen, en na groote en lange moeite bekomen hebben?

Verwacht den Heer, gelijk David zegt, *gedraag u mannelijk en wees versterkt.*

Mistrouw niet, wijk niet af, maar geef ziel en ligchaam standvastig voor de eer van God ten beste.

Ik zal het u ten volle vergelden, en ik zal in al uw lijden met u wezen.

OEFENING.

Bereid uwe ziel tot de bekoring, zegt de Wijzeman, dat is: 1° stel uw geluk niet in bevrijd te zijn van kwellingen, maar in dezelve *wel* te verdragen; 2° Stel u niet bloot aan de bekoring, noch aan de gelegenheden van zondigen; maar indien gij u door de een aangevallen en in de andere gewikkeld ziet, bied dan wederstand,

strijd, vlugt en neem met betrouwen uwe toevlugt tot God. 3° Waak, bid, verneder u voor God, en wees doordrongen van eene ootmoedige vrees in zijne tegenwoordigheid, en door een heilig mistrouwen van u zelven, om al uwe sterkte in God te stellen, die u tegen de aanvallen van de vijanden uwer zaligheid zal verdedigen.

Eene opregt christene ziel moet haar verblijf op Calvarië en in de wonden van Jezus Christus vestigen, om met geduld, met sterkte en getrouwheid de wederwaardigheden te lijden, welke hij haar overzendt. Want om een ware Christen te zijn en de pligten van zijnen staat te volbrengen, moet men altijd van voornemen zijn om voor zijnen God te lijden en te sterven, aangezien de Christenen, zoo als de heilige Cyprianus zegt, de erfgenamen van den gekruisten zijn.

GEBED.

Gij weet, o mijn Zaligmaker, dat er niets tegenstrijdiger is aan de natuurlijke geneigdheden van ons hart, dan te lijden en te sterven; maar gij kunt en wilt ons helpen om dit wel te doen. Geef ons dan den moed om den afkeer te overwinnen, welken wij voor de kwellingen, voor de tegenspraak en voor onze pligten gevoelen; en geef, dat noch de lust tot de vermaken, noch de schrik der kwellingen ons ooit zoo verre brengen van aan de getrouwheid en aan de onderwerping, die wij u verschuldigd zijn, te ontbreken. Amen.

—

XXXVI. HOOFDSTUK.

Dat men de oordeelen der menschen niet moet vreezen, maar God alleen.

1. Christus. — Zoon, zoek de rust uws harten niet dan in den Heer, en vrees de oordeelen der menschen niet, als uw geweten u onschuldig verklaart.

Het is goed en zalig alzoo te lijden; dat zal ook aan een ootmoedig hart, hetwelk meer op God dan op zich zelven betrouwt, niet zwaar vallen,

Het meestendeel der menschen zeggen veel, en daarom is er weinig geloof aan te geven.

Het is ook niet mogelijk een ieder te voldoen.

Ofschoon de Apostel Paulus getracht heeft aan een ieder in den Heer te behagen, en dat hij alles aan allen geworden is, achtte hij nogtans dit voor het minste, dat hij van de menschen naar hun goeddunken geoordeeld werd.

2. Hij heeft wel zijn best gedaan zoo veel het hem doenlijk was, om de menschen te stichten en tot de zaligheid te brengen, maar hij heeft niet kunnen beletten, dat hij van sommige menschen geoordeeld en gelasterd werd.

Daarom heeft hij alles aan God, wien alles bekend is, bevolen, en heeft zich zelven door geduld en ootmoed gewapend tegen de booze tongen, die, al wat hun in den zin kwam, en wat zij dachten, valschelijk tegen hen uitgaven.

Nogtans heeft hij somtijds zich verantwoord; opdat de zwakken door zijn stilzwijgen niet zouden verergerd worden.

3. Wie zijt gij dat gij een' sterfelijken mensch vreest? Heden is hij, en morgen ziet men hem niet meer.

Vrees God, en gij zult voor de menschen niet beschroomd zijn.

Wat kan u een mensch met al zijn zeggen en zijne lasteringen doen? hij hindert veeleer zich zelven dan u, en wie hij ook zij, hij zal Gods oordeel niet ontgaan.

Heb God altijd voor oogen, en wil nergens over twisten of klagen.

Al schijnt gij nu te bezwijken, en eenige beschaming te lijden, die gij niet verdiend hebt, wil u daarom niet ontstellen, noch door onlijdzaamheid uwe kroon verminderen.

Wend uwe oogen naar den hemel tot mij die magtig ben om u te verlossen uit alle beschaming en ongelijk, en die aan eenieder zal geven volgens zijne werken.

OEFENING.

Een Christen, die aan de lastertaal en aan de boosaardigheid der menschen is blootgesteld, mag deze beproevingen met een goed oog aanschouwen, aangezien zij hem in de gelukkige noodzakelijkheid stellen van zijne toevlugt tot God te nemen, en van niemand dan hem tot getuige van zijn geweten te nemen. Want alhoewel wij overtuigd zijn, dat de achting of de versmading, de goede of het kwade oordeelvellingen der menschen, ons noch gelukkiger noch ongelukkiger maken, zoeken wij nogtans niet dan hunne goedkeuring te bekomen. Ach! waarom trachten wij ons niet veeleer te stellen in den geest en in het hart van God, die de Opperheer onzer eeuwigheid is!

GEBED.

Heer, die voor mij uw leven aan eenen wreeden

en schandigen dood, en uw hart aan eene gedurige droefheid en bitterheid hebt overgegeven, zou ik kunnen nalaten van voor u de gevoëligheid mijns harten te slagtofferen, hetwelk ontsteld is door de nadeelige gesprekken en vermetele oordeelvellingen, die men wegens mij doet? Maak, o mijn goddelijke Jezus, dat mijn hart, op het aanschouwen der versmaadheden, welke gij voor mij hebt uitgestaan, aan zich verwijtingen doe van zoo weinig voor u, en zoo kwalijk te lijden. En aangezien de wonden, die men aan den goeden naam van den naaste toebrengt, altijd in dit leven of in het andere, op diengenen vallen, welke het ongeluk toebrengt, zoo trek, Heer, ter uwer verheerlijking, en niet voor de mijne, mijne vijanden uit hunne blindheid, met hun hunne boosheid te vergeven en hen door eenen straal uwer liefde te verlichten. Amen.

XXXVII. HOOFDSTUK.

Dat men zich zelven geheel moet afgaan, om de vrijheid des harten te bekomen.

1. Christus. — Zoon, verlaat u zelven, en gij zult mij vinden: wees zonder verkiezing en baatzucht, en gij zult altijd winnen.

Want zoohaast gij u zelven zonder wedertrekking zult overgegeven hebben, zal er u nog overvloedigere genade gegeven worden.

2. De ziel. — Heer, hoe dikwijls en waarin moet ik mij overgeven en onderwerpen?

3. Christus. — Altijd, en op alle uren, zoo in groote als in kleine zaken. Ik neem niets uit, maar wil, dat gij van alles ontbloot zijt.

Want hoe zult gij anders aan mij, en ik aan u kunnen toebehooren, zoo gij niet van allen eigen wil in- en uitwendig, beroofd zijt?

Hoe eerder gij dit doet, des te beter gij u zult bevinden; en hoe volkomener en regtzinniger gij dit doet, des te meer zult gij mij behagen en meerdere verdiensten hebben.

4. Sommige menschen geven zich zelven over, doch met eenige uitzondering; want daar zij niet volkomen op God betrouwen, zoo willen zij zich nog bekommeren met hetgene hen aangaat.

Andere verloochenen zich, en geven zich, in het begin, in alles geheel over; maar daarna, als zij door bekoring bevochten zijn, keeren zij weder tot zich zelven, en daarom maken zij zeer weinig voortgang in de deugd.

Deze zullen nooit tot de ware wijsheid van een zuiver hart, en tot de genade van mijne zoete gemeenschap komen, zoo zij zich niet volkomen aan mij overgeven, en zich zelven niet dagelijks opdragen: want zonder dit kan men zich met mij niet vereenigen, of genieten.

5. Ik heb u dikwijls gezegd, en zeg het u nog eens: verlaat u zelven, geef u aan mij over, en gij zult eenen grooten, inwendigen vrede hebben.

Geef alles voor alles, neem niets uit, vraag niets weder; houd u zuiver en standvastig in mij en gij zult mij bezitten.

Dan zult gij vrij zijn van hart, en van de duisternis zult gij niet omneveld wezen.

Betracht, bid, wensch, dat gij van allen eigenbaat moogt verlost worden, dat gij den ontblooten Jezus, naakt en ontbloot van alles, moogt volgen, en aan u zelven sterven en voor mij eeuwig leven.

Dan zullen alle ijdele verbeeldingen, alle verkeerde beroerten en overbodige zorgen verdwijnen.

Dan zal ook alle onmatige vrees verdwijnen, en alle ongeregelde eigenliefde in u uitgedoofd worden.

OEFENING.

Wat is zich zelven verlaten, zich verzaken en zich geheel en gansch aan God overgeven, zonder iets te behouden? Het is 1° niet handelen dan door de ingeving zijner genade, en door een werkelijk verlangen van hem te behagen, welk verlangen zeer dikwijls moet gevoed en hernieuwd worden. 2° Het is zich geheel aan God in alle gelegenheden overlaten, en zijne voldoening voor de onze stellen. 3° Het is in alles aan zijnen wil verzaken, om niet dan dien van God te volgen. 4° Het is vermaak scheppen in het vermaak van Zijn hart, en in niets belang stellen dan in zijne verheerlijking. 5° Het is eindelijk gehoorzamen aan de ingeving van den heiligen Geest en de bewegingen van deszelfs liefde volgen. Maar, helaas! wie is er, die alzoo leeft? Wie is er, die zich alzoo verlaat en zich geheel zonder uitzondering aan God overgeeft? Men verlaat zich zelven in eenige omstandigheden, en in andere blijft men aan zich verkleefd; men verzaakt zich zelven voor eenen tijd, en later zoekt men zich weder. De geest des Heeren, zegt de koninklijke profeet, trekt alleen door zekere zielen, maar hij houdt zich in dezelve op, en als hij wederkomt, kent hij zijne plaats niet meer; dat is, dat hij eene ziel ontmoet, die meer aan zich dan aan haren God is overgegeven.

GEBED.

Heer, het smart mij ten hoogste dat ik zoo zeer aan mij zelven en zoo weinig aan u verkleefd ben;

dat ik mij zoo menigmaal, en u zoo zeldzaam opzoek. Helaas! het is, dat ik voor alles, wat mij aangaat, zeer gevoelig ben, en ik u weinig aantrek. O mijn God! stel u in mijne plaats, en doe uwe liefde heerschen al waar nu mijne eigenliefde heerscht. Wanneer zal het wezen, dat ik vrij en ontlast van mij zelven, mij op niets meer zal toeleggen dan om u te beminnen en u te behagen? Geef mij in dit punt al wat gij mij beveelt, en beveel mij hetgene gij wilt. Ik wil dat gij van nu af de God mijns harten zijt, om mijn aandeel in eeuwigheid te wezen. Amen.

XXXVIII. HOOFDSTUK.

Hoe men zich moet gedragen in het uitwendige, en hoe men in de gevaren tot God zijne toevlugt moet nemen.

1. Christus. — Zoon, gij moet altijd naarstig trachten, dat gij in alle plaatsen, in alle werken of uitwendige bezigheden inwendig geheel vrij zijt, en u zelven gansch bezit; zoo dat alle dingen aan u onderworpen zijn, en gij heer en meester van dezelve zijt.

Gij moet zijn als een opregte, vrije Israëliet, die het erfdeel van den vrijdom van Gods ware kinderen bekomen heeft, die zich boven al de tijdelijke dingen verheffende, de eeuwige aanschouwen, die het vergankelijke met het linker, en het hemelsche met het regter oog aanzien.

Deze laten zich door aardsche dingen niet verlokken, om dezelve aan te hangen, maar doen die zelfs tot hunne dienst strekken, volgens dat zij van God geschikt en van den oppersten Bouwmeester, die in zijne schepselen niets ongeschikts gelaten heeft, ingesteld zijn.

2. Indien gij ook in alle voorvallen niet op

den uitwendigen schijn berust, en dat gij de dingen, die gij hoort of ziet, niet met een zinnelijk oog beschouwt, maar dat gij terstond naar het tabernakel met Mozes gaat, om God raad te vragen, dan zult gij de goddelijke ingeving ook somtijds hooren, en in vele tegenwoordige en toekomende dingen onderrigt, wederkeeren.

Want Mozes nam in twijfelachtige en moeijelijke zaken altijd zijne toevlugt tot het tabernakel, en hij begaf zich tot het gebed, om verlost te worden van de aanstaande gevaren en listen der booze menschen.

Alzoo moet gij ook dikwijls uwe toevlugt nemen tot het binnenste van uw hart, en daar aandachtig en naarstig de hulp van God afsmeeken.

Want men leest, hoe dat Josuë en de kinderen van Israël bedrogen zijn geweest door de Gabaonieten, omdat zij te voren God niet hadden geraadpleegd: en al te ligt geloovende aan hunne verlokkende woorden, zijn zij door eene valsche godvruchtigheid bedrogen en verleid geweest.

OEFENING.

De uiterlijke bezigheden brengen de ziel dikwijls tot het uitwendige, en beletten haar ingekeerd te zijn en zich in de tegenwoordigheid van God te houden, voornamelijk als men zich geheel met dezelve bezig houdt, zonder zijn hart vrij aan den Heer gehecht te behouden. Maar als men zich met die uitwendige bezigheden niet ophoudt als om door dezelve den wil van God te volbrengen, welke ons die oplegt, alsdan is men in dezelve niet verstrooid, en men doet in die onderscheidene bezigheden maar ééne zaak,

namelijk die van God zoeken te bevredigen. Men heeft altijd den vrede als men altijd vergenoegd is; men heeft denzelven altijd als men alles heeft wat men verlangt; en men heeft dien altijd als men slechts aan God tracht te behagen. Derhalve kunnen al de uitwendige werken eene ziel niet verstrooijen, die alles tot de eenheid brengt, dat wil zeggen, die niet zoekt dan den Heer te behagen, en die alles in hem vindt.

GEBED.

Ik weet wel, o mijn God, dat de vrede der ziel in dit leven niet is degene, dien zij in het andere zal genieten: want in de eeuwigheid zal men zeker wezen van u te bevredigen, en ter zelver tijd van uwe liefde te bezitten: maar in dit leven kan men noch van het eene, noch van het andere zeker wezen. Ach! hoe hard en bezwaarlijk is die onzekerheid, o mijn God, voor eene ziel die u bemint, en niets dan u bemint! Indien gij mij niet wilt verzekeren, dat ik u bemin, maak dan ten minste, dat ik leve alsof ik zeker ware u te beminnen, opdat gij alle voldoening van mijne liefde genietet en ik de verdiensten van dezelve hebbe. Amen.

XXXIX. HOOFDSTUK.

Dat men alles aan God moet aanbevelen, die de zorg over alles heeft.

1. Christus. — Zoon, beveel mij uwe zaken aan, en ik zal die op gepasten tijd wel schikken.

Verwacht mijne beschikking, gij zult er baat bij gevoelen.

2. De ziel. — Heer, volgaarne beveel ik u mijne zaken: want al mijne overleggingen kunnen mij weinig baten.

Ach, of ik voor de toekomende dingen niet bekommerd en beangst ware, maar mij in alles gedurig aan uw welbehagen opdroeg.

3. Christus. — Zoon, het gebeurt dikwijls, dat een mensch iets verlangt, hetwelk hij driftig najaagt; maar als hij hetzelve bekomen heeft, zoo begint hij andere gevoelens daarvan te hebben: want de neigingen van den mensch blijven niet lang staan op eene zaak, maar drijven hem altijd van het een tot het ander.

Daarom is het geene kleine zaak, zich zelven in de allergeringste dingen af te gaan.

4. De ware voortgang van eenen mensch is gelegen in zich zelven te verloochenen, en een mensch, die zich zelven verloochent, is vrij en gerust

Maar de oude booze vijand strijdt tegen alle goed, houdt niet op van hem te bekoren, door hem dag en nacht listen en lagen te leggen, hopende dat hij den onvoorzigtige eens in het bedriegelijk net zal kunnen trekken.

Daarom *waakt en bidt*, zegt de Heer, *opdat gij in geene bekoringen vallet.* (Matt. 26. v. 41.),

OEFENING.

Te vergeefs is men met het toekomende bekommerd, en laat men den moed zinken op het aanzien zijner ellenden; alles bestaat, met zich in alles op God te verlaten, en op hem te rekenen, in zich aan zijnen wil over te geven, en niets te ontzien om aan hem te behagen. Het gebeurt dikwijls, dat God wil of toelaat, dat wij ons in eenen staat bevinden, in welken wij vermeenen, dat alles verloren is, om ons te verpligten van in hem alleen al ons betrouwen te stellen Immers, hoe minder onderstand wij bij de schepselen ontmoeten, des te meer vinden wij er bij

God, die het zich tot eer rekent en vermaak schept in ons bij te staan, als men zich in alles op Hem verlaat. Laat ons dan trachten al de ongerustheden opzigtens onze zaligheid in het hart van onzen Zaligmaker te werpen, overtuigd zijnde, dat hij voor dezelve zorg draagt: en laat ons alles aanwenden, om aan zijne inzigten te beantwoorden door onze getrouwheid in het volgen derzelve.

GEBED.

O mijn God, die mij te hulp kunt komen en het wilt doen, welke reden heb ik niet van mijn betrouwen in u te stellen, van mij in de armen uwer voorzienigheid te werpen en van de uitwerselen der goedheid van eenen God af te wachten, die voor alles zorg draagt! ik heb dan vast voorgenomen van mij geheel aan u te geven, van onder uwe oogen en tusschen uwe handen te leven, en van mij altijd in uwe vrees en liefde te behouden. Dit is de genade, welke ik u verzoek, o God van mijn hart en mijn aandeel in alle eeuwigheid. Geef, dat ik doordrongen worde door die woorden, welke gij in uw Evangelie uitspreekt en dezelve moge smaken: Wees niet bekommerd; want uw hemelsche Vader weet wel wat gij noodig hebt; en het is genoeg, dat hij uw Vader is, om er in te voorzien. Amen.

XL. HOOFDSTUK.

Dat de mensch niets goeds uit zich zelven heeft, en zich nergens over mag beroemen.

1. De ziel. — *Heer, wat is de mensch, dat gij hem gedachtig zijt, of wat is de zoon eens menschen, dat gij hem bezoekt* (Psalm. 8. v. 5,)?

Wat heeft de mensch verdiend, dat gij hem uwe genade geeft?

Waarover, Heer, kan ik klagen, als gij mij verlaat? of wat kan ik met regt tegenzeggen, als gij niet doet hetgene ik verzoek?

Waarlijk, ik mag in mij zelven wel denken en zeggen: Heer, ik ben een *niet*, ik vermag niets, en heb niets goeds uit mij zelven, maar ik bezwijk in alle dingen, en hel altijd tot het *niet* over.

En indien ik van u niet geholpen en inwendig versterkt worde, zou ik terstond geheel laauw en krachteloos worden.

2. Maar gij, o Heer, gij zijt steeds dezelfde, en blijft dezelfde in alle eeuwigheid; gij zijt altijd goed, regtvaardig en heilig, gij doet alle dingen heilig en regtvaardig, en beschikt die volgens uwe wijsheid.

Maar ik, ellendige, die altijd meer genegen ben tot verslapping dan tot vordering, ik blijf nooit in denzelfden staat; ja ik verander wel zevenmaal op eenen dag.

Nogtans gaat het haast beter met mij, als het u belieft mij uwe helpende hand toe te reiken; want gij alleen kunt mij zonder eenigen menschelijken bijstand helpen, en zoo versterken, dat mijn gelaat geene verandering meer aanduidt, maar dat mijn hart alleen gekeerd blijve tot u en gestadig in u berust.

3. Indien ik dus allen menschelijken troost van mij konde verwerpen, hetzij om de godvruchtigheid te bekomen, hetzij ter oorzake van de noodzakelijkheid, die mij praamt van u te zoeken, dewijl geen mensch ter wereld mij waarlijk kan troosten, dan zou ik met reden uwe genade mogen verwachten, en mij over de gunst van nieuwe vertroosting verblijden.

4. Ik dank u, o Heer, die de oorsprong zijt van al het goed, dat mij overkomt.

Want ik ben voor uwe oogen niet dan ijdelheid en een *niet*, een ongestadig en zwak mensch.

Waarover kan ik mij dan beroemen, of waarom wil ik geacht zijn? Om mijn *niet*? Dat is toch de grootste ijdelheid, die er kan wezen.

Inderdaad, de ijdele eer is eene schrikkelijke pest en eene groote ijdelheid: want zij beneemt ons den waren roem, en berooft ons van de hemelsche genade.

Want als de mensch in zich zelven behagen heeft, dan mishaagt hij u: en als hij den lof der schepselen zoekt, dan wordt hij van ware deugden beroofd.

5. Maar het is eene ware roem en eene heilige verheuging, zich in u, en niet in zich zelven, te roemen en zich in uwen naam, en niet in zijne eigene deugd, te verblijden, en ook geen vermaak te hebben in eenig schepsel dan om u.

Uw naam, en niet de mijne, zij dan geloofd: uw werk, niet het mijne, zij geprezen, uw heilige naam zij gezegend; en mij worde niets van den lof der menschen toegeschreven.

Gij zijt mijn roem en de verheuging mijns harten.

In u zal ik roemen: en mij den ganschen dag verblijden; maar voor mij, ik zal mij slechts beroemen in mijne zwakheden.

6. Dat de Joden den roem van elkander zoeken; ik zal dien opsporen, welke van God alleen komt.

Alle menschelijke genade, alle tijdelijke eer en alle wereldsche grootheid is, vergeleken bij uwe eeuwige glorie, slechts ijdelheid en dwaasheid.

O mijn God, mijne waarheid en barmhartigheid, o allerheiligste Drievuldigheid, u alleen zij lof, eer, kracht en roem in alle eeuwen der eeuwen! Amen.

OEFENING.

Ik gevoel mijne ellenden, die mij ongeschikt maken tot eenig bovennatuurlijk goed enbekwaam tot alle kwaad; maar ik offer dezelve op aan eenen barmhartigen God, die veel van weinig, en alles uit *niet* kan maken. Derhalve is het niet genoeg te weten, dat ik niets uit mijn eigen ben, en mij niet dan in u moet beroemen, o mijn God! maar het gewigtigste is van in de gelegenheden, die heilige bewegingen van ootmoedigheid en betrouwen in u te volgen, aan wien er niets onmogelijk is. Als ik geenen troost bij de menschen vind, dan word ik tot de gelukkige noodzakelijkheid gebragt van mijne toevlugt tot God te nemen en van hem af te hangen. Gelukkig ben ik, Heer, als mij alles buiten u ontbreekt, om alles in u te vinden. O hoe wel heeft de heilige man Job gezegd: Uwe oogen zijn op mij gevestigd, en ik zal in mij niet meer bestaan. Want als ik aan u denk, o mijn God, gevoel ik in mij een vurig verlangen, om aan u te behagen, en alles verdwijnt voor mijne oogen, zoodra gij in mijn hart verschijnt.

GEBED.

O mijn God, ik stem toe, dat gij zonder uitneming over mijne ziel heerscht, en dat in dezelve alles voor u wijke en voor u geslagtofferd worde. Maar geef door uwe genade dat ik aan datgene beantwoorde, wat gij van mij verlangt. Geef, dat ik mij van alle menschelijke en natuurlijke voldoening

beroove, om niet dan in u den troost en de opoffering van geheel mij zelven te vinden.

O groote God, gij, die den staat kent, in welken ik mij bevind, gij, die mij kunt en wilt helpen, wees getroffen door de overmaat mijner ellenden! Onttrek mij aan mij zelven, verhef mij boven al het zigtbare; geef, als ik mij zelven verlate en verloochene, dat ik niets zoeke en verlange dan u. Amen.

XLI. HOOFDSTUK.

Over het verachten van alle wereldsche eer.

1. Christus. — Zoon, bedroef u niet als gij ziet dat andere menschen geëerd of verheven worden, en dat gij veracht en vernederd wordt.

Verhef uw hart tot mij in den hemel, dan zult gij u niet bedroeven, als gij op de aarde van de menschen versmaad wordt.

2. De ziel. — Heer, wij zijn zeer verblind, daarom worden wij ligtelijk door bedrog en ijdelheid misleid.

Want als ik mij zelven wel bezie, bevind ik dat mij nooit van eenig schepsel ongelijk is aangedaan; en derhalve heb ik geene reden om tegen u te klagen.

Mits ik dikwijls en zwaarlijk tegen u gezondigd heb, zoo is het regt en billijk, dat al uwe schepselen tegen mij opstaan.

Alle schande dan en versmaadheid komt mij regtvaardig toe, maar u, o Heer, allen lof, eer en roem.

En indien ik mij niet bereid om gaarne van alle schepsels verlaten, veracht en voor een louter *niet* gerekend te worden, kan ik den inwendigen vrede des harten niet bekomen, noch door uwen

geest verlicht worden, noch volkomen met u vereenigd zijn.

OEFENING.

Het gezigt van God op ons moet in ons eenen diepen eerbied voor hem voortbrengen, en de oogen van onze ziel opgeheven tot God, moet ons een volkomen betrouwen tot hem inboezemen. God ziet mij: hoe zou ik hem kunnen vergrammen als ik op hem denk? ik aanzie God: hoe zou ik kunnen moedeloos worden als ik aan hem denk? God! ziedaar hetgene toereikend moet wezen om in alle ongenoegen eene opregte christene ziel te troosten, aangezien zij hem meer om hem, dan om zich zelven, moet beminnen; maar God is mijn Vader: is er iets meer noodig om al mijne ongerustheden te stillen? En is het niet genoeg van te denken, dat hij de goedheid zelve is, om zich op hem te verlaten en op zijne zorg te rekenen? Hij kent, bestuurt, schikt alles voor mijne zaligheid: kan die zaligheid beter zijn dan in het hart van mijnen Zaligmaker?

GEBED.

Het is in uw heilig hart, o mijn Jezus! dat ik wil leven; het is in hetzelve, dat ik wil sterven; het is in dien afgrond van barmhartigheid, dat ik al mijne ellenden werp; en hoe groot ook mijne zonden mogen wezen, weet ik echter, dat uw hart bereid is om mij dezelve te vergeven, zoodra ik het vast voornemen heb van die te verlaten. Ja, Heer, ter oorzake van uwen heiligen naam, van dien naam van Zaligmaker en Vader, zult gij mijne zonde vergeven, omdat zij groot is, en hoe grooter zij is, des te meer zult gij de grootheid uwer barmhartigheden doen uitschijnen met mij

dezelve te vergeven. Wees dan eenen zondaar, zoo als ik ben, genadig, eenen zondaar, die het niet meer wil wezen; en maak, dat hij u nog meer beminne dan hij u vreest, met te overwegen, dat gij hem kondet laten verloren gaan, en hem wilt zalig maken. Amen.

XLII. HOOFDSTUK.

Dat wij onzen vrede in de menschen niet mogen stellen.

1. Christus. — Zoon, indien gij uwen vrede op eenigen persoon stelt, omdat hij met u van hetzelfde gevoelen is, of omdat gij met hem in eene goede overeenkomst leeft, zoo zult gij altijd ongestadig en ongerust wezen.

Maar indien gij tot de waarheid, die altijd leeft en altijd blijft, uwe toevlugt neemt, zoo zult gij niet bedroefd zijn, als er een vriend van u vertrekt of sterft.

De liefde van uwen vriend moet in mij rusten, en alle, die u deugdzaam schijnen en u hier in dit leven dierbaar zijn, moet gij om mij beminnen.

Zonder mij is geene vriendschap goed of duurzaam; en het is geene ware en zuivere liefde, die door mij niet vereenigd wordt.

Gij moet zoo de vriendschap van de menschen verzaakt hebben, dat gij, voor zoo veel als het u aangaat, zoudt wenschen van alle menschelijk gezelschap ontslagen te wezen.

Hoe meer de mensch zich van alle aardsche vertroostingen verwijdert, des te meer hij tot God nadert.

Ook klimt hij zoo veel hooger tot God, als hij dieper in zich zelven nederzinkt, en verworpener wordt in zijne eigene oogen.

2. Maar degene, die aan zich zelven iets goeds toeschrijft, die stopt den ingang van Gods genade: want de H. Geest zoekt altijd een ootmoedig hart.

Indien gij u zelven volkomen wist te vernietigen, en alle liefde tot de schepselen uit u te bannen, dan zou ik mij in u met groote genaden komen uitstorten.

Als gij de schepselen *met vermaak* aanziet, zoo wordt u het gezigt des Scheppers onttrokken.

Leer u dan in alle dingen om God verwinnen, en alsdan zult gij totzijne kennis kunnen komen.

Want hoe klein eene zaak is, zoo zij onredelijk bemind en geacht wordt, verslecht en besmeurt zij den mensch, en belet hem tot God te komen.

OEFENING.

Hoe dieper men in den afgrond van zijn *niet* nederdaalt, des te meer verheft men zich in het hart van den Schepper: dat wil zeggen, dat men in de oefening 1° zich moet klein, ootmoedig en afhankelijk van God maken, om zich in hetzelve te vestigen; 2° dat, hoe meerdere ellenden men in zich gevoelt, des te meer moet men dezelve in den schoot der barmhartigheid van God brengen en uitstorten; 3° dat, hoe min men in zich het goed bevestigd ziet, hoe meer men zich voor God moet verootmoedigen, met alles van zijne goedheid af te wachten; 4° dat 's menschen hart zich niet moet hechten dan aan zijnen God, zijne pligten en zijne zaligheid, en dat hij moet trachten niet te beminnen dan hetgene hij altijd zal beminnen, en beginnen te doen in zijn leven hetgene hij in de eeuwigheid moet voortzetten. Alle vriendschap, die niet in en om God is, is berispelijk, aangezien wij God moe-

ten beminnen, en hem alleen van ganscher harte beminnen. Men moet dan zijn hart vrij en onthecht van alles behoeden, om het niet te houden dan met God, die alleen het middenpunt onzer harten is, en alleen dezelve kan bevredigen.

GEBED.

Maak, o mijn God, dat mijn hart, hetwelk slechts voor u geschapen is, zich niet meer hechte dan aan u; dat hetzelve, vrij van alle verkleefdheid aan de schepselen, alles tot u stiere, en in alles niet dan u zoeke. Ja, Heer, ik begrijp zeer wel hetgene de heilige Augustinus tot u zeide, namelijk dat gij het middenpunt onzer harten zijt, omdat gij van dezelve het laatste einde en het opperste goed zijt: en bij gevolg, dat zij altijd in onrust zijn tot dat zij in u rusten, dat wil zeggen, dat zij voor u hebben wat wij u verzoeken, namelijk eene getrouwe, eene opperste en volstandige verkleefdheid. Amen.

XLIII. HOOFDSTUK.

Tegen de ijdele wereldsche wetenschap.

1. Christus. — Zoon, laat u door de schoone en diepzinnige spreuken der menschen niet bewegen: *Want het rijk Gods bestaat niet in woorden, maar in* goddelijke *kracht.*

Let op mijne woorden, die het hart ontsteken, het verstand verlichten, het leedwezen des harten verwekken en op verscheidene wijzen troosten.

Lees nooit mijn woord, om daardoor geleerder of wijzer te kunnen schijnen.

Maar leer al uwe gebreken versterven; dit zal u meer baten, dan de wetenschappen van vele moeijelijke redekavelingen.

2. Als gij veel gelezen en geleerd hebt, moet gij evenwel altijd tot het eenige begin van alle zaken wederkomen.

Ik ben het, die aan den mensch de ware wetenschap leer, en die aan de ootmoedigen meerdere kennis geef, dan zij van eenen mensch kunnen leeren.

Diegene, tot wien ik spreek, zal aldra geleerd zijn en in den geest zeer toenemen.

Wee dengenen, die van de menschen vele nieuwe en vreemde dingen willen leeren en onderzoeken, en naar den weg, om mij te dienen, weinig vragen!

De tijd zal komen, dat de Meester der meesters, Christus, de Heer der Engelen, zal verschijnen, om eens ieders les te komen hooren, dat is een ieders geweten onderzoeken.

Dan zal hij Jeruzalem onderzoeken met lantaarnen. Dan zullen de verborgenste duisternissen openbaar wezen, dan zullen de tongen stom zijn, en zich tegen God niet kunnen verantwoorden.

3. Ik ben het, die in een oogenblik een ootmoedig hart zoo verhef, dat het meerdere kennis en verstand ontvangt van de eeuwige waarheid, dan iemand, welke tien jaren in de hooge scholen geleerd zou hebben.

Ik leer zonder gedruisch van woorden, zonder verwarring van verscheidene gevoelens, zonder opgeblazene praalzucht, zonder tegenstrijdende redenen.

Ik ben het, die het tijdelijke leer verachten, van het tegenwoordige een' walg hebben, het eeuwige zoeken en daarin smaak vinden; alle eer vlugten, alle schande en ongelijk verdragen, alle hoop op mij stellen, niets begeeren buiten mij, en boven al mij vurig beminnen.

Men vindt er, die, door mij innerlijk te beminnen, vele goddelijke dingen geleerd en daarvan wonderlijk gesproken hebben; zij waren meer gevorderd in deugden door alles te verlaten, dan door het lang studeren op diepzinnige dingen.

Maar aan sommigen leer ik algemeene dingen, aan anderen leer ik dingen, die meer bijzonder zijn, aan eenigen veropenbaar ik mij minzaam door teekenen en gelijkenissen, doch aan anderen vertoon ik verborgene geheimen met eene groote klaarheid.

De boeken spreken aan eenieder gelijkelijk, maar zij worden niet even eens van eenieder verstaan; want ik ben de inwendige leeraar, die de waarheid instort, die de harten onderzoekt, die de gedachten kent, die de goede werken bevordert, en die aan eenieder de kennis mededeel volgens mijn welbehagen.

OEFENING.

God deelt zich weinig mede aan de trotsche en laatdunkende gemoederen, die een ijdel zelfbehagen gevoelen, omdat zij hem de eer ontnemen, welke hem alleen toekomt. Maar hij deelt zijne vurigste en krachtigste genaden aan de ootmoedige zielen uit, die van zich zelve mistrouwende en in zich niet dan gebreken en ellenden ontmoetende, alleen steunen op dengenen, die haar zijne liefde kan doen waardig worden.

Waartoe dient het aan eene christene ziel de zaken van de godsdienst te bestuderen en te kennen, wanneer zij zich niet toelegt om ze in het werk te stellen? Waarop komen zoo vele twistredenen aangaande de kracht en de werking der genade uit, wanneer men alles niet aanwendt om aan dezelve getrouw te wezen, en

naauwkeurig de ingevingen van den heiligen Geest te volgen? Men weet genoegzaam, hetgene Jezus Christus in het Evangelie voorhoudt, dat diegene, welke zegt: Heer! Heer! in het rijk der hemelen niet zal komen, indien hij in alles den wil van God niet tracht te volbrengen en de deugden van zijnen staat te beoefenen. Men weet dit, en nogtans doet men noch meer noch min.

GEBED.

Heilige Geest, verlicht allen geest door uw heilig licht, ontsteek alle hart door het vuur uwer liefde! Leer ons wat wij moeten gelooven; maar wek ons ten zelfden tijde op, in het werk te stellen hetgene wij gelooven. Immers, helaas! wat zou het ons baten, datgene te weten, wat God van ons wil om ons zalig te maken, indien wij alles niet inspanden om hetzelve te doen?

Gedoog niet, dat ons geloof ons eens veroordeele, met ons te doen zien wat wij moesten doen om den hemel te winnen, en dat wij dit niet gedaan hebben; maar breng zooveel voort, dat onze geest, met te gelooven, en ons hart met te doen, hetgene wij gelooven, gelijkelijk medewerken, om ons het paradijs te doen verwerven.

XLIV. HOOFDSTUK.

Dat men zich de uitwendige dingen weinig moet aantrekken.

1. Christus.—Zoon, gij moet in vele dingen onwetend zijn, en u zelven rekenen en houden als dood op deze aarde, en voor wien de wereld gekruisigd is.

Gij moet ook vele dingen laten voorbijgaan, even alsof gij niet hoordet, en veeleer op datgene denken, hetwelk uwen vrede aangaat.

Het is beter uwe oogen af te wenden van hetgene u mishaagt, en eenieder in zijn gevoelen te laten, dan oorzaak te geven van vele redetwist.

Indien gij met God wel staat, en dat gij altijd op zijn oordeel denkt, zult gij ligtelijk verdragen, dat men u *in de voorvallende geschillen* ongelijk geeft.

2. De ziel. — O Heer, waartoe zijn wij gekomen? Zie, men beweent hedendaags een tijdelijk verlies, men loopt en men arbeidt om een klein gewin; en het geestelijk verlies wordt niet geacht, het wordt vergeten, en naauwelijks keert men ten laatste inwaarts tot zich zelven.

Men draagt zorg voor hetgene weinig of niets baat; en hetgene allermeest noodig is, wordt veronachtzaamd: want de mensch is geheel uitgestort tot uitwendige dingen, en zoo hij zich niet spoedig daarvan aftrekt, blijft hij met vermaak in dezelve rusten.

OEFENING.

Zich aanzien als een persoon, die aan de wereld gestorven en gekruist is, dit is 1° zich aan niets hechten dan aan God, aan zijne pligten en aan zijne zaligheid: 2° dit is alle dingen in het voorbijgaan zien en tot zich zelven zeggen: Heden ben ik hier, morgen zal ik er niet meer zijn. Wat zullen voor mij die eer, die rijkdommen, die voldoening in het uur des doods wezen? hetgene ik wil, is, dat zij dit voor mij zijn gedurende mijn leven.

Gelukkig de Christenen, wier hart aldus voor het ligchaam sterft, en die dagelijks met verdienste aan eene der zaken tracht te sterven, welke hij in zijnen dood moet verlaten! Die gelukkige, stervende, is zeker van eens wel te sterven.

Men beweent een tijdelijk verlies, men houdt er zich gedurig mede onledig, het kost moeite om er over getroost te worden; en men vergeet, dat men zijne ziel verliest, voor welker verlies men ongevoelig is, en hetgene alleenlijk eenen Christen zou moeten treffen. Dat is te zeggen, o mijn God, dat alle menschen geen goed dan met spijt verliezen, en dat er niet is dan u, die het opperste goed zijt, welken zij zonder droefheid verliezen.

GEBED.

O God, verlicht onzen geest, en beweeg ons hart aangaande de grootte van het verlies, dat zij doen wanneer zij u verliezen; en maak, dat zij u boven alles den voorrang gevende, liever hebben van al de goederen der wereld beroofd te worden, dan één oogenblik uwe genade en liefde te verliezen. Wanneer, o mijn God, zal ik op de aarde zijn gelijk aan de dooden, die in hunne graven rusten, hetgene volgens den H. Paulus, de geest, het kenteeken en de pligt der Christenen is? Wanneer zal ik aan de wereld niet meer denken, en tevreden zijn als de wereld aan mij niet meer denkt? Van dit oogenblik af wil ik aldus aan alles sterven, om niet meer dan voor u, o Heer, te leven, voor wien ik alleen in alle eeuwigheid leven wil.

XLV. HOOFDSTUK.

Dat men op God en niet op de menschen moet betrouwen.

1. *Heer, verleen mij uwen bijstand in mijne kwelling, want de hulp der menschen is ijdel.*

Ach! hoe dikwijls heb ik te vergeefs de trouw gezocht, daar ik die meende te vinden.

Hoe dikwijls heb ik die ook gevonden, daar ik die niet meende te vinden.

IJdel is dan de hoop, die men op de menschen stelt: maar de zaligheid der regtvaardigen kom van u, o Heer!

Wees geloofd, mijn Heer en mijn God, in a hetgene ons overkomt.

Wij zijn zwak en ongestadig, en worden zeer ligtelijk bedrogen en veranderd.

2. Waar is de mensch, die zich zelven zoo voorzigtig in alles kan bewaren, dat hij nooit in eenige dwalingen en zwarigheden valle?

Maar wie op u, Heer, betrouwt, en u met een zuivere meening zoekt, die zal zoo ligtelijk niet vallen.

En al vervalt hij somtijds tot eenige kwelling, op wat wijzen hij daarin verward zij of niet, hij zal er haast door u uit geholpen of vertroost worden; want gij verlaat nooit dengenen, die op u tot het einde toe betrouwt.

Men vindt zelden zulken vriend, die zijnen vriend in al zijne kwellingen en nood getrouw bijblijft.

Gij alleen, o Heer, zijt de getrouwste vriend, en buiten u is er zulk eenen niet te vinden.

3. O, hoe wijsselijk sprak de H. Agatha, als zij zeide: *mijne ziel is in Jezus Christus gevestigd en gegrond.*

Indien ik alzoo gesteld ware, zou de menschelijke vrees mij zoo ligtelijk niet ontstellen, noch de bijtende woorden mij zoo ligt beroeren.

Wie kan alle dingen voorzien? Wie kan alle kwade voorvallen vermijden?

Indien het kwaad, hetgene men voorziet, ons dikwijls hindert, hoe veel te zwaarder zal ons dit kwetsen, hetwelk wij niet voorzien?

Maar waarom heb ik, ellendig mensch, niet beter toegezien? Waarom heb ik zoo ligtvaardig anderen geloofd of hen betrouwd?

Maar (*wat zal ik zeggen?*) wij zijn menschen, al is het dat wij somtijds van velen voor engelen gehouden worden.

Op wien zal ik dan voortaan betrouwen, o Heer, dan op u alleen?

Gij zijt de waarheid zelve, die niet kunt liegen of bedriegen.

Integendeel, *alle mensch is bedriegelijk*, (Ps. 116. v. 2.), zwak, ongestadig, wankelbaar, bijzonder in woorden, zoo dat men niemand terstond moet gelooven, al schijnt het ook inwendig waar te zijn hetgene hij zegt.

4. Hoe wijsselijk, o Heer, hebt gij ons gewaarschuwd, dat wij ons zouden wachten voor de menschen, dat des menschen huisgenooten zijne vijanden zullen zijn, en dat men niet terstond moet geloof hechten aan degenen, die zeggen; *Christus is hier, of hij is daar* (Matth. 10. v. 36.).

Ik heb ten mijnen koste geleerd, en och, of het mij tot meerdere voorzigtigheid diende, en ik niet meer zoo dwaas ware!

Wees omzigtig, zegt mij iemand, wees omzigtig, houd voor u hetgene ik u zeg; en als ik het zwijg, en meen dat het al verborgen is, kan hij dat zelfs niet zwijgen, maar hij verraadt dadelijk mij en zich zelven, en gaat henen.

Behoed mij, o Heer, van zulke vertelsels en van zulke onvoorzigtige menschen, opdat ik in hunne handen niet meer valle, noch zelf ooit zulke dingen doe.

Geef aan mijnen mond een waar en standvastig woord, en verwijder alle bedriegelijkheid van mijne tong.

Voor datgene, wat ik van anderen niet wil verdragen, moet ik mij ook wachten van het aan anderen te doen.

5. O! hoe goed en hoe noodzakelijk tot den vrede is het, van anderen te zwijgen, en niet ligtelijk alle dingen te gelooven; niet haastig iets voort te zeggen, aan weinig menschen zijn hart te openen, u, o Heer, altijd voor oogen te hebben, en zich niet te laten slingeren door allen wind van woorden, maar alleenlijk te wenschen, dat alles binnen en buiten ons volgens uw welbehagen volbragt moge worden.

O! hoe voordeelig is het, om de hemelsche genade te bewaren, dat men al hetgene wat in de oogen van de wereld uitschijnt, vlugt, en dat men die dingen niet begeert *te hebben of te doen*, die uiterlijk verwondering bijbrengen; maar dat men zulke dingen met alle naarstigheid oefene, die ons kunnen strekken tot verbetering des levens en tot meerderen ijver.

Hoe schadelijk is het geweest aan vele menschen dat hunne deugd te vroeg gekend, en te vroeg geprezen is geweest.

En hoe voordeelig is het aan vele anderen geweest, dat zij uwe genade door stilzwijgen in dit brooze leven, hetgene een gedurige strijd en bekoring genoemd wordt, bewaard hebben.

OEFENING.

Wat is gegrond zijn op Jezus Christus en in hem sterk gevestigd zijn, zoo als de heilige Agatha in hare pijnigingen zeide? Het is 1° zich op hem alleen betrouwen en slechts op hem rekenen; want men mag bijna op de beloften der menschen geenen staat maken: 2° het is zijne genade en zijne liefde stellen boven de vriendschappen de ach.

ting van al de stervelingen der wereld; want er is geen waarachtig goed dan in vriendschap te zijn met zijnen God; 3° het is, dikwijls met hem in onze ziel handelen, tot hem met betrouwen in alle kwellingen onze toevlugt nemen, en ons hart om zoo te zeggen, vormen om hem te beminnen, opdat wij in het oogenblik des doods, wanneer wij voor hem moeten verschijnen, in hem eenen Vader van barmhartigheid ontmoeten en eenen Zaligmaker, dien wij reeds gekend en bemind hebben, en niet eenen vreesselijken regter en eenen onbekenden God, die tot ons zou zeggen: Gij hebt u niet toegelegd om mij tijdens uw leven te kennen en te beminnen, ik ken u niet om mij toe te behooren, en gij zult niets voor mij in eeuwigheid wezen.

GEBED.

O Jezus, doe mij kennen wat gij zijt, en wat gij voor mij zijt, opdat mijn hart door eerbied en liefde voor u doordrongen worde. Zou ik zoo ondankbaar en zoo onregtvaardig wezen, o mijn God van mij aan anderen dan aan u vast te hechten, van op eenig schepsel, bij voorkeur van u, te rekenen? Ach! indien ik alzoo een hart verdeelde, hetwelk niet dan voor u gemaakt is, zou ik verdienen nu en in alle eeuwigheid ongelukkig te wezen! Wel hoe! Heer, ik ben voor u genoeg, en gij zoudt voor mij niet genoegzaam wezen! Neen, mijn Jezus, neen, het zal aldus niet zijn; ik wil slechts u en uwen heiligen wil voor al het geluk van den tijd en der eeuwigheid. Amen.

XLVI. HOOFDSTUK.

Dat men zijn betrouwen op God moet stellen als men door smaadredenen aangerand wordt.

1. Christus. — Zoon, sta vast, en hoop op mij want wat zijn woorden, anders dan woorden? Zij vliegen door de lucht, maar kunnen niemand kwetsen.

Indien gij u schuldig kent *over hetgene zij van u zeggen*, denk om u te beteren; indien gij u niet schuldig kent, denk dat gij dit gaarne om God wilt lijden.

Het is weinig genoeg dat gij somtijds eenige onredelijke woorden verdraagt om God, gij, die nog geene zware beproevingen kunt verduren.

En waarom gaan u zulke nietsbeduidende dingen ter harte, als omdat gij nog zinnelijk en onverstorven zijt, en meer bekommerd zijt voor de menschen, dan het behoort?

Want omdat gij vreest misacht te worden, daarom wilt gij over uwe gebreken niet worden berispt, en gij zoekt die door onschuldigingen te bedekken.

2. Maar onderzoek u zelven, en gij zult haast bevinden, dat de wereld en de ijdele zucht, om de menschen te behagen, nog in u leeft.

Want als gij weigert om uwe gebreken vernederd of versmaad te worden, zoo blijkt het genoeg dat gij aan de wereld niet verstorven zijt, en dat de wereld voor u niet gekruisigd is.

Maar hoor naar mijne woorden, en gij zult al de woorden van de menschen niet achten.

Al zeide men alles tegen u, wat de boosheid van den mensch kan verzinnen, wat zou u dit hinderen, indien gij dit liet voorbij vliegen, en het niet

meer achttet dan een *niet?* Zouden al die woorden wel een haar uit uw hoofd kunnen trekken?

3. Hij, die zijn hart niet binnenwaarts gekeerd heeft, wordt ligt door een smadelijk woord ontroerd.

Maar wie op mij betrouwt, en op zijn eigen oordeel niet steunt, die zal de menschen niet vreezen.

Want ik ben de beoordeelaar en de kenner van alle verborgene dingen; ik weet, hoe alles geschied is, ik weet wie het ongelijk gedaan, en wie het geleden heeft.

Het is door mijn bevel, dat gij dit lijdt en dit geschiedt door mijne toelating, opdat de gedachten van vele harten zouden ontdekt en kennelijk gemaakt worden.

Ik zal op zijnen tijd den pligtige en den schuldelooze oordeelen, maar door mijn verborgen oordeel heb ik hen beiden te voren willen beproeven.

4. De getuigenis der menschen is dikwijls bedriegelijk: mijn oordeel is vast en waarachtig, en het zal blijven staan. Het is doorgaans verborgen, en aan weinig menschen is alles bekend.

Maar het zal, of het kan nooit missen, alhoewel het onregtvaardig voor de oogen der dwaze menschen schijnt te wezen.

Men moet dan in alle oordeelen van de menschen zijne toevlugt tot mij nemen, en niet op zijn eigen goeddunken steunen.

Want de regtvaardige zal niet ontroerd worden in al hetgene hem van God *overkomt.*

En als er iets onregtvaardigs tegen hem gezegd wordt, zal hij dit niet veel achten.

Maar hij zal zich ook niet ligtvaardig verblijden, als hij door anderen, naar reden, verontschuldigd wordt.

Hij denkt altijd, dat ik het binnenste van het hart doorzie, en niet volgens den uitwendigen schijn of het goeddunken der menschen oordeel.

Want hetgene de menschen loffelijk achten, wordt dikwijls in mijne oogen strafbaar gevonden.

5. O Heer, mijn God, regtvaardige Regter, die sterk en langmoedig zijt, die de boosheid en de bedorvenheid van den mensch kent, wees toch mijne kracht en al mijn betrouwen, immers de getuigenis van mijn geweten is mij niet genoeg.

Gij weet hetgene ik niet weet, en daarom moet ik in alle berispingen mij vernederen, en die zachtmoedig verdragen.

Vergeef mij, o Heer, dat ik het dikwijls zoo niet gedaan heb, en verleen mij de genade, om voortaan zachtmoediger en geduldiger te zijn.

Uwe overvloedige barmhartigheid is mij veel beter om de vergiffenis mijner zonden te verkrijgen, dan ingebeelde regtvaardigheid tot de gerustheid van mijn verholen geweten.

Want al bevind ik mij nergens aan pligtig, ben ik nogtans daarom niet geregtvaardigd, aangezien zonder uwe barmhartigheid, *niemand, die leeft, voor uwe oogen regtvaardig zal zijn* (Ps. 142, v. 2.).

OEFENING.

Het is mogelijk eene droefheid gewaar te worden, als men ons berispt, als men ons misprijst, als men ons misacht. Maar de ware ootmoedigheid van een' Christen bestaat in de wraaklust noch te voeden, noch te volgen, welke wij in ons hierover gevoelen, dat wil zeggen, 1° van ons niet op te houden met de droevige en versmadende gedachten, die in ons oprijzen jegens onze beleedigers; 2° van de droefheid, welke wij

er over gevoelen, in ons uit te dooven en aan God op te offeren 3° van die personen met goedheid te behandelen, met hen te spreken, en hun in alle gelegenheden dienst te bewijzen, met hun zooveel goed te doen als wij gelooven dat zij ons schade hebben toegebragt. Maar helaas! hoe weinig personen worden er gevonden, welke die ware ootmoedigheid uitoefenen, en een goed gebruik van de opspraak en versmading maken, alhoewel allen gelooven, dat, zonder die ware ootmoedigheid, het onmogelijk is zalig te worden.

GEBED.

O mijn God! een Christen, die u vereert en u bij voorkeur boven alles bemint, hoe weinig is zulk een getroffen over alles, wat de menschen van hem kunnen oordeelen, en hoe zeer is hij getroffen over het oordeel dat gij er eens over zult vellen. Ik wil u vragen, mijn Jezus, wanneer ik mij in uwe tegenwoordigheid voor het allerheiligste Sacrament zal bevinden: Welke gedachte hebt gij van mij? Wat ben ik in uw hart? Welk vonnis zult gij wegens mijne eeuwigheid uitspreken? Maak, dat deze heilige voornemens uit mijn hart den wensch naar achting en de vrees van de versmading der menschen uitwisschen; om mij niet meer te verkleven dan om genade bij u te vinden.

XLVII. HOOFDSTUK.

Men moet den last van dit leven om het eeuwige leven verdragen.

1. Christus. — Zoon, word niet kleinmoedig in den last, dien gij om mij aangenomen hebt. of wees niet verslagen om eenige kwellingen: maar dat mijne beloften u in alle voorvallen versterken en vertroosten.

Ik ben magtig genoeg om u daarvoor boven alle palen en maten te vergelden.

Gij zult hier niet lang arbeiden, en niet altijd met smart en lijden beladen zijn.

Wacht een weinig, en gij zult weldra het einde van al uwe rampen zien.

Het uur zal komen, dat alle arbeid en onrust een einde zal nemen.

Alles, wat met den tijd voorbijgaat, is gering en kort van duur.

2. Doe naarstig hetgene gij doet, arbeid getrouw in mijnen wijngaard, en ik zelf zal uw loon zijn.

Schrijf, lees, zing lofzangen, zucht, zwijg, verdraag kloekmoedig de tegenheden: het eeuwige ven is dit alles en nog meerdere strijden waardig.

De vrede zal komen op eenen dag, die God bekend is, en het zal geen dag of nacht wezen van dezen tijd, maar een eeuwig licht en eene oneindige klaarheid, eene vaste vrede en eene veilige rust.

Dan zult gij niet zeggen: *Wie zal mij verlossen van dit sterfelijk ligchaam* (Rom. 7. v. 24.? Noch roepen: *Helaas! dat mijne ballingschap zoo lang duurt* (Ps. 119. v. 5.)! want de dood zal vernietigd worden, en de zaligheid zal eeuwig zijn; daar zal geene vrees, maar eene zalige blijdschap, een treffelijk en genoegelijk gezelschap wezen.

O! hadt gij in den hemel de eeuwige kroonen van mijne Heiligen gezien, en met hoe groote glorie zij zich nu verheugen, die somtijds van de wereld versmaad waren, ja gehouden werden als dit leven onwaardig te zijn! voorwaar, gij zoudt u terstond tot de aarde toe vernederen, en liever hebben aan alle menschen onderworpen, dan over éénen gesteld te zijn.

Gij zoudt hier ook geene blijde dagen begeeren, maar u veeleer verblijden, dat gij voor God moogt lijden; en gij zoudt het een groot gewin achten bij de menschen voor een *niet* gehouden te worden.

4. O! Indien gij smaak vondt in deze leeringen, en zij u diep ter harte gingen, zoudt gij dan wel eens durven klagen?

Moet men om het eeuwige leven, niet allen arbeid verdragen?

Het is geene kleine zaak, het rijk Gods te winnen of te verliezen.

Sla dan uwe oogen opwaarts tot den hemel; zie, ik en mijne Heiligen, die in deze wereld grooten strijd gehad hebben, zijn nu in alle blijdschap, vertroosting en rust, en zij zullen eeuwig met mij in het rijk des Vaders blijven.

OEFENING.

Hoe pijnlijk is dit woord: Men moet altijd lijden, altijd zich bestrijden, altijd aan zich zelven verzaken en altijd aan zich zelven sterven; zonder dit is er geene zekerheid voor de zaligheid! Maar hoe zeer is het geloof en de hoop van een eeuwig geluk, hetwelk wij door de wederwaardigheden en onverwachte toevallen van dit leven moeten bekomen, geschikt om ons aan te moedigen, om de eene te verdragen en ons aan de andere te gewennen, aangezien het zeker is, dat er ons bij den dood niets meer zal vertroosten, dan datgene, wat ons gedurende het leven smart heeft veroorzaakt, indien wij alles hebben aangewend om er een goed gebruik van te maken: want alsdan zullen wij zien, dat wij voor God niets gedaan hebben dan hetgene wij tegen ons zelven hebben gedaan, en dat een opregt chris-

telijk leven een leven van kruisen en van zelfverloochening is.

GEBED.

Maak, o mijn Zaligmaker, dat wij, door geloof en hoop der eeuwige goederen levende, mogen lijden, en de voorbijgaande wederwaardigheden dezes levens doen dienen om het eeuwige geluk van het andere te mogen waardig worden. Wat zouden wij niet willen gedaan, en geleden en verlaten hebben in het uur des doods, om den hemel te verdienen? Heer, stel nu eenige van die vruchtelooze verlangens, welke wij alsdan zullen hebben, in onze harten, om nu ware en krachtige verlangens van verlochening aan ons zelven voort te brengen. Doe ons bevroeden, dat er niets groots is dan hetgene eenwig is, en dat alles, wat met den tijd voorbij gaat, gering en verachtelijk is. O geluk, o vreugd, o eeuwige gelukzaligheid des hemels! vertroost de Christenen in al den druk en het lijden dezer aarde. En aangezien men noodzakelijk een boetvaardige van den tijd of van de eeuwigheid moet wezen, en in dit leven of in het andere moet lijden, geef ons dan moed, Heer, om geduldig de kwellingen dezes levens te lijden, in afwachting van het eeuwige geluk in het andere te bekomen. Amen.

XLVIII. HOOFDSTUK.

Over de vreugde des hemels, en de ellenden dezer wereld.

1. De ziel. — O gelukkige woning van de stad der gelukzaligen! o klare dag der eeuwigheid, die door geenen nacht verduisterd, maar altijd door de eeuwige waarheid wordt verlicht! O dag van blijdschap en gerustheid, die altijd blijft zonder iemand te veranderen!

Ach, of die dag reeds gekomen ware, en dat al de tijdelijke dingen een einde hadden genomen! Deze dag schijnt nu aan de Heiligen met eene eeuwige klaarheid, maar van ons, die nog pelgrims op aarde zijn, wordt hij naauwelijks van verre gezien.

2. De hemelbewoners weten hoe vermakelijk die dag is; maar de kinderen van Eva, die nog ballingen zijn, zuchten en klagen, dat de dag van dezen tijd bitter en verdrietig is.

Want de dagen des levens zijn kortstondig en pijnlijk, vol smarten en ellenden.

De mensch wordt daar met vele zonden besmet, in vele driften gewikkeld, door velerlei vrees benaauwd, door vele zorgen bekommerd, door nieuwsgierigheid verstrooid, door ijdelheid gevat, door dwalingen omringd, door arbeid overladen, door bekoringen bezwaard, door weelde bedorven, en door armoede gepijnigd.

3. O! wanneer zullen deze kwellingen een einde nemen? Wanneer zal ik van de ellendige slavernij der zonden verlost worden?

O God, wanneer zal ik aan u alleen gedenken? Wanneer zal ik mij volkomen in u verheugen?

Wanneer zal ik zonder eenig beletsel in de ware vrijheid des harten, zonder eenige bezwaarnis van ziel of ligchaam wezen?

Wanneer zal ik dien vasten vrede, dien vertroostelijken en gerusten vrede, dien in- en uitwendigen, dien verzekerden vrede van alle kanten genieten?

O goede Jezus! wanneer zal ik voor u verschijnen om u te zien? wanneer zal ik den luister van uw rijk aanschouwen? Wanneer zult gij mij alles in alles zijn?

O! wanneer zal ik met u zijn in uw rijk, hetgene gij van in eeuwigheid voor uwe vrienden bereid hebt?

Ik ben hier gelaten als een ellendige balling in 's vijands land, alwaar dagelijks vele strijden en ongevallen zijn.

4. Vertroost mijne ballingschap, verzacht mijne droefheid; want al mijne begeerten verzuchten naar u.

Alles, wat de wereld mij tot vertroosting geeft, valt mij lastig.

Ik verlang zeer om u in het binnenste mijner ziel te genieten, maar ik kan u niet bereiken.

Ik wensch mij met het hemelsche bezig te houden: maar de tijdelijke en de onverstorvene driften trekken mij nederwaarts.

Met den geest zou ik mij gaarne boven alle dingen verheffen, maar het vleesch houdt mij tegen mijnen dank ten onder.

Aldus vecht ik, ongelukkige mensch, tegen mij zelven, en ik val mij zelven lastig, als de geest opwaarts en het vleesch nederwaarts wil.

5. O! wat lijd ik van binnen, als ik, aan de hemelsche zaken denkende, straks in mijn gebed met eene meenigte vleeschelijke bekoringen overvallen word!

O God, wijk van mij niet af, noch verlaat in uwe gramschap uwen dienaar!

Doe uwe bliksems flikkeren en verstrooi die verbeeldingen. Werp uwe pijlen, en vernietig al die kwade ingevingen van den boozen vijand.

Trek al mijne gedachten tot u: doe mij vergeten al wat wereldsch is, en geef mij, dat ik dadelijk alle zondige verbeeldingen verfoeije en verwerpe.

O eeuwige Waarheid, kom mij te hulp

opdat ik nooit door eenige ijdelheid vervoerd worde!

Ach, hemelsche zoetheid, daal in mijn hart opdat alle onreinheid voor u wegvliede.

Vergeef het mij ook, en handel met mij naar uwe barmhartigheid, als ik in het gebed aan iets anders denk dan aan u.

Ik belijd, dat ik in hetzelve dikwijls zeer verstrooid ben,

Dikwijls ben ik niet, daar ik ligchamelijk sta of zit, maar ik ben veeleer daar, waar mijne gedachten mij voeren.

Want ik ben eigenlijk daar, waar mijne gedachten zijn, en mijne gedachten zijn allermeest daar, waar datgene is wat ik bemin.

En hetgene mij natuurlijk behaagt, of mij uit gewoonte vermaakt, komt aldra voor mijnen geest.

6. Daarom hebt gij, o opperste Waarheid, zeer wel gezegd: *Waar uw schat is, daar is uw hart* (Matth. 6. v. 21.).

Indien ik den hemel bemin, denk ik gaarne op hemelsche zaken; indien ik de wereld bemin, dan verblijd ik mij over den voorspoed der wereld, en word bedroefd over derzelver tegenspoed.

Indien ik het vleesch bemin, denk ik dikwijls op hetgene de vleeschelijke lusten aangaat; en indien ik den geest bemin, dan is het mij vermakelijk menigwerf op geestelijke zaken te denken.

Want over alles, wat ik bemin, daarvan spreek en hoor ik gaarne, en de verbeeldingen daarvan breng ik met mij naar huis.

Maar gelukkig is de mensch, o Heer, die, ter liefde van u, alle schepselen uit zijn hart bant, die de natuur geweld aandoet, en de begeerlijkheid van het vleesch kruisigt door de vurigheid van den geest, opdat hij met een rein geweten u

een zuiver gebed moge opofferen, en hij, na alle aardsche dingen van buiten en van binnen verlaten te hebben, waardig moge zijn onder de Engelenreijen te wezen.

OEFENING.

Wat zou het baten de ellenden dezes levens e gevoelen en te beweenen, en naar de goederen van het andere te haken, indien wij niet trachten door het geduld een goed gebruik van de tijdelijke kwellingen te maken, met dezelve van de hand Gods te aanvaarden, en te erkennen, dat wij dezelve verdienen te lijden; en indien wij ons door eene aanhoudende getrouwheid niet toelegden om die eeuwige goederen te bekomen naar dewelke wij zoo vurig haken? O zalige dag! o eeuwige vreugd! o oneindig en altijddurend geluk! o vaste woning! o volheid van God in ons en van ons in God! o verrukking! o gelukzaligheid! o verandering van eene gelukzalige ziel in haren God, die voor haar alles is! wanneer zal ik u bezitten? maar wanneer zal ik u waardig wezen? Van mij zelven en van de nutteloosheid mijner begeerten vermoeid, haak ik vurig naar u, o Paradijs! en echter doe ik zoo weinig om dat eeuwig geluk waardig te worden, hetwelk gij mij voorstelt. Mijne ziel, laat ons de verdienste van het Paradijs met de achting van het Paradijs vervoegen. Laat ons hetzelve aanzien als eene kroon, die men door het geweld dat wij ons zelven moeten aandoen moet winnen, en als eene vergelding, die men door een opregt bovennatuurlijk en verdienstelijk leven moet bekomen.

GEBED.

Wanneer, o mijn God, zal ik, vrij van alle zigt-

bare en aardsche dingen, mij geheel in u ophouden, u mijn opperste en onzigtbaar goed! om in hetzelve den troost en het geluk van mijne ziel te vinden? Wanneer zal ik in u, o mijn Zaligmaker datgene zien, wat ik geloof? Wanneer zal ik bezitten wat ik bemin, en datgene vinden, wat ik zoek? Troost mij in mijne ballingschap, ondersteun mij in mijne kwellingen, en versterk mij in mijnen angst. Kom, o mijn Jezus! Kom in mijn hart door de indrukselen uwer genade, tegenwoordigheid en liefde. Neem bezit van mijn hart om u van hetzelve nooit te verwijderen. Ik kwijn, haak en brand door het verlangen van u in den hemel te zien. O wanneer zal het gezigt op het geloof en het bezit en de hoop volgen?

Hoe lastig is het leven voor eene ziel, die niet dan u bemint, o mijn Zaligmaker, en welke foltering is het voor haar niet, den last des levens te torschen! Neen, Heer, ik kan niet meer leven zonder u te beminnen, noch u beminnen zoo als ik wensch, zonder u te zien. Eindig dan mijn lijden met het einde mijns levens. Spreek, mijne ziel, spreek aan uwen God: maar liever, o mijn God! spreek tot mijn hart, om dit aan zich zelf te doen sterven, en voor u alleen te doen leven. Amen.

XLIX. HOOFDSTUK.

Dat God de ziel beproeft om haar tot de groote goederen, die hij belooft, geschikt te maken.

1. Christus. — Zoon, als gij gevoelt, dat u de begeerte tot het eeuwige geluk wordt ingestort, en dat gij een verlangen krijgt om uit dit ellendig ligchaam te scheiden, opdat gij mijne goddelijke klaarheid zonder eenige verandering zoudt mogen

aanschouwen, open dan uw hart, en ontvang deze heilige ingeving met een groot verlangen.

En dank grootelijks de opperste goedheid, die zoo goedgunstig met u handelt, u zoo goedertierenlijk bezoekt, u zoo vurig opwekt, en zoo krachtig opheft, opdat gij door uw eigen gewigt niet tot het aardsche zoudt vallen.

Want gij krijgt deze hemelsche begeerte niet om uwe eigene gedachten of uit uwe eigene pogingen, maar enkel door de gunst van mijne genade en der goddelijke bezoeking, opdat gij daardoor zoudt voortgaan in deugden en ootmoedigheid en u meer zoudt bereiden tot den aanstaanden strijd, en opdat gij mij zoudt aanhangen uit geheel de begeerte uws harten, en mij met eenen vurigen ijver dienen.

2. Zoon, het vuur brandt dikwijls, maar de vlam stijgt niet opwaarts zonder rook.

Zoo branden de begeerten van sommige menschen ook wel tot het hemelsche; en nogtans zijn zij van de bekoringen der zinnelijke en vleeschelijke lusten niet vrij.

En daarom, al is het, dat zij de hemelsche dingen vurig van mij vragen, geschiedt zulks toch niet gansch zuiver om mijne eer.

En zulks is dikwijls uwe begeerte, welke zoo hevig was, gelijk gij zelf beleden hebt.

Want, wat met eigenbaat besmeurd is, is niet altijd zuiver en volmaakt.

3. Vraag van mij, niet hetgene u vermakelijk, maar hetgene mij welgevallig is, en tot mijne eer dient; want, indien gij regtmatig oordeelt, moet gij mijne beschikkingen meer achten en volgen dan uwe begeerte, en al hetgene gij kunt wenschen.

Ik weet wel wat gij meest begeert, en heb uwe verzuchtingen dikwijls gehoord.

Gij zoudt reeds in de roemrijke vrijheid van Gods kinderen willen zijn, gij zoudt alreeds gaarne zijn in dat eeuwige huis, in dat hemelsch vaderland, hetwelk vol vreugde is; maar dat uur is nog niet gekomen: het is nu nog een andere tijd, een tijd van strijden, van arbeid en van beproeving.

Gij wenscht vervuld te zijn met het opperste Goed, maar gij kunt dit nu nog niet genieten.

Ik ben dat goed, verwacht mij, zegt de Heer, tot dat het rijk van God zal gekomen zijn.

4. Gij moet op de aarde nog beproefd en in vele dingen geoefend worden; u zal ondertusschen eenige troost worden verleend, maar volmaakte verzading zult gij niet bekomen.

Versterk u zelven, en wees gesterkt, zoo om te doen, als om te lijden hetgene aan de natuur tegenstrijdig is.

Gij moet eenen nieuwen mensch aantrekken, en in eenen anderen mensch veranderen.

Gij zult dikwijls moeten doen hetgene u mishaagt, en moeten laten, hetgene u behaagt.

Hetgene anderen gaarne hebben, zal wel gelukken; en wat u behaagt, zal niet wel uitvallen.

Hetgene anderen zeggen, zal gehoord worden; maar hetgene gij zegt, zal voor niets geacht worden.

Anderen zullen vragen en krijgen; gij zult eischen, en niet bekomen.

5. Anderen zullen groot zijn in den mond der menschen; maar van u zal men zwijgen.

Aan anderen zal men ambten geven, en men zal hen tot dit en dat gebruiken; maar gij zult als tot niets bekwaam geoordeeld worden.

Om dergelijke dingen zal de natuur somtijds bedroefd zijn; doch gij zult een groot werk doen, indien gij dit zonder klagen verdraagt.

In deze en soortgelijke dingen wordt een getrouwe dienaar des Heeren beproefd, hoe hij zich zelven in alles kan verloochenen en in alles afgaan.

Er is bijna niets, waarin gij u zoo moet versterven, dan in de dingen, die tegen uwen wil zijn, te zien en te lijden, voornamelijk als u iets geboden wordt, hetwelk u onbehoorlijk en minder nuttig schijnt te wezen.

En omdat gij onder eens anders gebied gesteld zijt, aan wiens overheid gij niet moogt wederstaan, zoo dunkt het u hard te wezen, dat gij naar den wil van een ander moet leven, en uw eigen goeddunken in alles moet laten.

6. Maar overdenk, o mijn zoon, de vruchten van dezen arbeid en smarten, hoe korten tijd die zullen duren, en het overgroote loon, dat zal volgen.

Want voor deze weinig beduidende verloochening van uwen wil, zult gij eeuwig uwen wil in den hemel hebben.

Daar zal ik u groote eer geven voor de versmaadheid en lastering, die gij hebt geleden; vreugd voor de droefheid, en een' verhevenen troon in het eeuwige rijk voor de laatste plaats, die gij gekozen hebt.

Dan zal men de vrucht zien van de gehoorzaamheid, en de last der boetvaardigheid veranderd in blijdschap; de ootmoedige onderwerping zal men met eeuwigen roem zien gekroond worden.

7. Buig u dus nu ootmoedig onder alle menschen, en neem niet in aandacht wie dit of dat geboden of gezegd heeft.

Maar neem alleenlijk hierop wel acht, dat gij, al hetgene uwe oversten, of uws gelijken, of die minder is dan gij van u verzoeken, ten goede

aanvaardt, en hetzelve met eenen opregten wil tracht te volbrengen.

Laat dan den eenen dit, den anderen dat zoeken; laat den eenen zich hierin, en den anderen daarin roemen, en van duizendmaal duizende menschen geprezen worden; doch wat u aangaat, verblijd u nog in dit noch in dat; maar verblijd u in de versmadingen van u zelven, in mijn welbehagen te doen, en mijne eer in alles te zoeken.

Gij moet met Paulus wenschen, dat God altijd, hetzij door uw leven, hetzij door uw sterven, verheerlijkt worde.

OEFENING.

Men wordt moede de beproevingen van God te verdragen, en men zou gaarne onophoudelijke vertroostingen van hem ontvangen; doch de vertroostingen worden slechts gegeven om de beproevingen te ondersteunen, en de zoetheden der vertroostingen zijn de sterkte, welke de Heer ons geeft om de oogenschijnlijke strengheden zijner opregte goedheid te verdragen, welke bestaan in ons de tijdelijke kwellingen over te zenden, om ons van die der eeuwigheid te bevrijden. Beeld u dan niet in, dat gij van God verworpen zijt, wanneer gij niet dan tegenzin in zijne dienst ontmoet; maar dan betrouw, om hem te behagen, datgene, wat gij zoudt doen, indien gij smaak in zijne dienst vondt. Verootmoedig u dan, met u onwaardig te oordeelen van eenige vertroosting te ontvangen, en verdraag den Heer, die vermaak schept in te zien, dat gij hem zonder smaak dient, en dat gij uwen walg voor het goed en uwe genegenheid tot het kwaad overwint, uit eene enkele zucht om hem te behagen, en uit eene opregte vrees van hem te vergrammen. Ach! hoe zeer

zullen de kwellingen dezes levens door eene gelukzalige eeuwigheid vergoed worden, indien gij dezelve met betrouwen, met getrouwheid en met geduld lijdt. Kloek dan aan, mijne ziel! er is maar één oogenblik meer te lijden, en wij zullen eeuwig gelukkig zijn.

GEBED.

Heer, maak, dat al mijn genoegen besta in u te behagen, en in te doen en te lijden wat gij wilt. Neen, mijn Verlosser, ik vraag u geene andere vertroosting dan het geluk van u getrouw te zijn, zonder dat ik zelfs eenen anderen troost hebbe; want ik wil u meer voor u, dan voor mij beminnen. Dat uwe liefde, o mijn God! de overhand behale over de aanzoeking en den afkeer mijner eigenliefde; en wees voor mij alles in den tijd, om voor mij alles in eeuwigheid te wezen. Amen.

L. HOOFDSTUK.

Hoe men zich in alle lijden onder de hand van God moet vernederen.

1. De ziel — O Heer, mijn God, heilige Vader, wees nu en in eeuwigheid geloofd, want het is zoo geschied, gelijk gij gewild hebt, en alles wat gij wilt, is goed.

Dat uw dienaar zich in u, niet in zich zelven of in iemand anders, verheuge: want gij zijt alleen de ware blijdschap, gij zijt mijne hoop, mijne kroon, mijne vreugd, mijne eer, o mijn God!

Heer, wat heeft toch uw dienaar, als hetgene hij onverdiend van u ontvangen heeft?

Alles, wat gij mij gegeven en bewezen hebt, komt u toe.

Wat mij betreft, *ik ben behoeftig, en van mijne jeugd af aan vele smarten onderworpen.* Ook wordt mijne ziel soms bedroefd tot weenens toe: ja, zij wordt bij wijlen ontsteld in zich zelve om eenig lijden, hetgene zij maar vreest.

2. Ik verlang naar de blijdschap van den vrede, ik bid om den vrede uwer kinderen, die in het licht uwer vertroosting door u gevoed worden.

Indien gij mij dien vrede geeft, en in mij uwe heilige blijdschap stort, zal de ziel van uwen dienaar vol vreugd en vurig in uwen lof zijn.

Maar indien gij u onttrekt, gelijk gij zeer dikwijls doet, zoo kan hij den weg uwer geboden niet bewandelen, dan buigt hij liever zijne knieën, om op zijne borst te slaan, vermits het zoo wel met hem niet gaat als voormaals, toen uw licht over zijn hoofd scheen, en hij tegen de aanvallende bekoringen onder de schaduw uwer vleugelen beschermd werd.

3. O regtvaardige Vader, die altijd gedankt en geloofd moet wezen! het uur is gekomen, dat uw dienaar moet beproefd worden.

Beminnenswaardige Vader, het is regt, dat uw dienaar nu iets voor u lijdt.

O Vader! die altijd moet geëerd zijn, het uur is gekomen, hetwelk gij van in eeuwigheid voorzien hebt, dat uw dienaar uiterlijk zoude verdrukt worden, maar evenwel steeds inwendig bij u zou leven.

Dat hij dan een weinig tijds versmaad en vernederd en voor niets bij de menschen geacht zij; dat hij vereerd worde door lijden en ziekten, opdat hij wederom met u in den dageraad van een nieuw licht verrijze, en in den hemel in heerlijkheid en klaarheid verheven worde.

Heilige Vader, gij hebt het alzoo geschikt en gewild, en wat gij bevolen hebt, is geschied.

4. Dit is eene gunst, die gij uwen vrienden bewijst, als zij om u op deze wereld moeten lijden en verdrukt worden; en dit zoo dikwijls, en in zulker voegen, en door zulke personen, als het u belieft.

Want zonder uw raadsbeluit, zonder uwe voorzienigheid en zonder reden geschiedt er niets op aarde.

O Heer, *het is mij goed, dat gij mij vernederd hebt, opdat ik uwe regtvaardigheid leere kennen* (Ps. 118 v. 17.) en opdat ik allen hoogmoed en vermetelheid mijns harten verwerpe.

Het is mij zalig, dat mijn aangezigt met groote schaamte worde overdekt, opdat ik mijnen troost meer bij u dan bij de menschen zoeke.

Hieruit heb ik ook uwe ondoorgrondelijke oordeelen leeren vreezen: want gij straft, echter niet zonder regt en regtvaardigheid, den regtvaardige met den booze.

5. Ik dank u, omdat gij mij in mijne misdaden niet gespaard, maar gekastijd hebt met zware slagen, daar gij mij met vele smarten overlaadt en uit- en inwendige benaauwdheden laat toekomen.

Er is niemand van de menschen, die mij kan troosten, dan gij alleen, mijn Heer en God, hemelsche geneesheer der zielen! *die kwetst en geneest, die ons leidt tot aan de poorten der hel, en van daar wederbrengt. Uwe kastijding is over mij gekomen, en uwe roede zal mij onderrigten.*

6. Zie, o lieve Vader! ik ben in uwe handen, ik buig mij onder de roede uwer kastijding.

Sla mijnen hals en mijne schouders, opdat ik mijnen verkeerden wil naar den uwen buige.

Maak mij, even als gij voorheen nog hebt ge-

daan, eenen ootmoedigen en goedwilligen leerling, opdat ik volgens uwen wil wandele en leve.

Ik beveel mij zelven en al hetgene mij aangaat, aan u, opdat gij mij verbetert: want het is veel beter hier, dan hier namaals gekastijd te worden.

Gij weet alle dingen in het algemeen en in het bijzonder, en voor u is er niets in het geweten van den mensch verborgen.

Gij weet de toekomende dingen, eer zij geschieden, en het is niet noodig, dat iemand u onderrigt of vermane over al hetgene er op aarde voorvalt.

Gij weet, wat mij tot mijnen voortgang dienstig is, en hoe zeer de bekoring noodzakelijk is om mij van den roest der zonden te zuiveren.

Doe dan met mij naar uwen beminnelijken wil, en versmaad mij niet om mijn zondig leven, hetwelk niemand beter kent dan gij.

5. Heer, geef mij, dat ik weet, wat ik moet weten; dat ik beminne hetgene ik moet beminnen, dat ik prijze hetgene u het meest behaagt; dat ik achte hetgene bij u dierbaar is, en dat ik versmade hetgene in uwe oogen verachtelijk is.

Laat mij niet naar den inwendigen schijn der oogen, noch volgens het gezag van onverstandige menschen oordeelen; maar geef mij, dat ik door een waarachtig oordeel en kennis het ligchamelijke van het geestelijke onderscheide, en boven alle dingen uw goddelijk welbehagen zoeke.

8. De menschen zijn dikwijls in hun oordeel bedrogen; en de wereldminnaren worden ook bedrogen door het zinnelijke te beminnen.

Is een mensch daarom beter als hij van eenen anderen groot geacht wordt?

De eene bedrieger bedriegt den anderen, de eene hoovaardige streelt den anderen, de eene blinde verleidt den anderen, de eene zieke verzwakt den anderen, als zij elkander ijdelen lof toezwaaijen; en het dient hun waarlijk tot schande, als zij elkander zoo dwaas prijzen.

Want gelijk de ootmoedige Franciscus wel zegt: *zoo groot als een mensch in uwe oogen is, o Heer, zoo groot is hij, en niets meerder.*

OEFENING.

Daar God de opperste zuiverheid en in zich zelven alle heiligheid is, zoo zorgt hij, om hem in den hemel te bezitten, dat de zielen in dit leven door de drukkendste en ootmoedigste kwellingen, en in het vagevuur door de smartelijkste en hevigste pijnen gezuiverd worden. Het is hierdoor, dat hij dezelve tot dien graad van zuiverheid brengt, welke zij moeten hebben, om het eeuwige en gelukzalige bezit zijner heiligheid binnen te treden. Derhalve moet eene ziel, die getrouw is om aan de inzigten van God wegens hare voldoening en hare zaligheid te beantwoorden, het volgende doen: 1° in eene zuiverheid des harten leven, die haar verwijdert van alle vrijwillige zonde, van alle menschelijke verkleefdheid, en voornamelijk van alle aanzoekingen der eigenliefde, van hare gewone gebreken en van de volbrenging van haren wil. 2° Zij moet zich opwekken, om met onderwerping van de hand en van het hart van Jezus Christus de verootmoedigendste en aan onze genegenheid de tegenstrijdigste kwellingen te ontvangen. 3° Zij moet de geweldigste en de lastigste bekoringen lijden en onophoudelijk strijden, met gedurig hare toevlugt tot God te nemen en een edelmoedig betrouwen

in zijne goedheid stellen. 4° Zij moet in hare kwellingen eenen geest van leedwezen, van versterving en van schrik der zonde hebben; eene gesteltenis, die haar belet van in dezelve te bezwijken. 5° Zij moet zonder ophouden op hare zinnen en op haar hart waken, om de te zinnelijke en te menschelijke voldoeningen uit dezelve te sluiten. 6° Eindelijk moet zij ootmoedig, afhankelijk, gering en als vernietigd onder de hand van God worden, om niet anders te willen dan hetgene hij wil, en tevreden te zijn met hetgene hij wil, zelfs in het midden der grootste kwellingen.

GEBED.

O mijn Zaligmaker, het scheelt veel, dat ik zoo ootmoedig, zoo getrouw en zoo onderworpen in mijne kwellingen ben! Ik zeg, om mij te verontschuldigen, dat zulks is, omdat ik vrees u in dezelve te vergrammen, en dat mijne kwellingen zonden kunnen wezen. Maar weet gij het niet beter dan ik, o Vader der barmhartigheden en God van alle vertroosting? Ziet gij dit gevaar niet, en is het voor eenen zoo goedertieren Vader als gij, niet genoeg van het gevaar, waarin ik voor mijne zaligheid ben, en mijnen nood te kennen, om u aan te moedigen om mij ter hulp te komen? Helaas! Heer, laat mij aan mij zelven niet over, en lever mij, zoo als ik verdien, aan de begeerten van mijn hart niet over. Wees gedachtig, o mijn Jezus, wat ik aan u gekost heb, en laat in mij de vrucht van uw bloed en van uwen dood niet verloren gaan. Ik verlang vurig den vrede, dien gij uwen kinderen geeft, en ik vind in mij niets dan onrust. Waarom stel ik mij zoo sterk tegen alle goed, en ben ik zoo zeer tot alle kwaad geneigd? Waarom zie ik mijne ziel zoo

dikwijls in de wanorden harer driften gedompeld, en als door de eerste bewegingen vervoerd in alles wat aan uwen heiligen wil strijdig is? Ik verzucht over de verdorvenheid mijns harten, en verwacht van u alleen de verlossing uit die droevige slavernij, als de verlossing van mijn ligchaam. Het is billijk, dat ik voor mijne zonden lijd; maar het is niet billijk, dat ik lijdende zondig. Ach! mijn God! gedoog niet dat ik u door mijne kwellingen vergramme, en dat dezelve tot mijn verderf zouden strekken: maar maak, dat zij mij heiligen en zaligmaken. Amen.

LI. HOOFDSTUK.

Dat men zich in uitwendige kleine werken moet oefenen en als men in dorheid is.

1. Christus. — Zoon, gij kunt niet altijd denzelfden vurigen ijver voor de deugd gevoelen, noch u in den hoogen trap der beschouwing en godvruchtigheid behouden: maar de natuurlijke bedorvenheid dwingt u somtijds neder te dalen tot lagere oefeningen, en den last van dit sterfelijk leven, ook tegen uwen dank en met groot verdriet, te dragen.

Zoo lang gij dit sterfelijk ligchaam draagt, zult gij veel verdriet en bezwaarnis des harten gevoelen.

Gij moet dan, zoo lang gij dit ligchaam draagt, dikwijls over den last des ligchaams zuchten, die belet, dat gij u niet altijd onophoudelijk met geestelijke oefeningen en goddelijke beschouwingen kunt onledig houden.

2. Alsdan zal het voordeelig zijn u tot ootmoedige en uitwendige oefeningen te begeven, en u zelven te vermaken met goede werken, en mijne wederkomst en hemelsche bezoeking met een

vast betrouwen te verwachten, en uwe ballingschap en dorheid van gemoed verduldig te verdragen, tot dat gij wederom van mij bezocht en van alle benaauwdheden verlost wordt.

Want ik kan u al den verleden arbeid doen vergeten, en de inwendige rust doen genieten.

Ik zal de schoone weiden der heilige Schrift voor u openen, opdat gij met blijmoedigheid zoudt beginnen den weg mijner geboden te betreden.

En dan zult gij met den H. Paulus zeggen: *Het lijden van dezen tijd is niet te vergelijken bij de heerlijkheid, die nmmaals in ons zal geopenbaard worden* (Rom. 8. v. 18.).

OEFENING.

Hoe groot is het verschil tusschen de heiligheid der gelukzaligen in den hemel en die der stervelingen op aarde! De eene is vrij van alle kwellingen, en vol zoetheid, de andere is met bitterheid en ellenden vervuld; de eene is eigen aan het aangename verblijf van ons vaderland, en de andere betaamt aan de droevige verblijfplaats van onze ballingschap: in de eeuwigheid zullen wij God beminnen met hem te bezitten en het geluk van zijn hart te genieten; en in den tijd beminnen wij hem met voor hem te lijden en het kruis van Jezus Christus met geduld te dragen. Daar zullen wij met God te vreden zijn en verzekerd wezen, van altijd door hem bemind te worden; hier weten wij niet, of wij hem bevredigen en of wij hem beminnen. Laat ons dus in onze dorheden en verdriet, ons met eenige uitwendige zaken om God bezig houden, aangezien wij in ons niets vinden wat ons gevoelig tot hem wederbrengt: maar laat ons ter zelver tijd niets van onze inwendige oefeningen des gebeds, van den inwendigen geest, en

van onze gedurige toevlugt, die wij tot God moeten nemen, veronachtzamen, om ons staande te houden.

GEBED.

O mijn God! hoe lang zal die droevige en strenge ballingschap nog duren, welke mij van uw aanschijn verwijdert, mij in de onzekerheid van mijn eeuwig geluk stelt, en zelfs in gevaar van verloren te gaan? Hoe lastig valt het mij om mij zoo zwak, zoo ellendig en met zoo vele zonden besmeurd in uwe tegenwoordigheid te verdragen! Heer, wil u van mij niet afkeeren. Ik kan mij niet troosten, dat ik als uit uw hart verbannen ben; roep wij weder, o mijn God, roep wij weder tot u, door de aandacht in uwe tegenwoordigheid, die het gemis van uw aanschouwen vervangt, en mij troost met dikwijls aan u te denken, over het ongeluk, waarin ik mij bevind, van u nog niet te kunnen zien noch u te bezitten. Amen.

LII. HOOFDSTUK.

Dat men zich moet onwaardig kennen om van God getroost te worden.

1. De ziel. — Heer, ik ben uwe zoete vertroosting of goddelijke bezoeking niet waardig, en daarom handelt gij met mij volgens mijne verdiensten, als gij mij verlaten en ongetroost laat. Want al konde ik eene zee van tranen storten, dan zou ik uwe vertroosting nog niet waardig zijn. Ik ben derhalve niets anders waardig dan gekastijd en gestraft te worden, omdat ik u dikwijls en zwaarlijk vergramd, en in vele dingen tegen u misdaan heb.

Als ik het dus wel overleg, verdien ik niet den geringsten troost te hebben.

Maar gij, o goedertierene en genadige God, die niet wilt, dat uwe werken verloren gaan, gij om de rijkdommen van uwe goedheid over de vaten der barmhartigheid te toonen, gewaardigt u, uwen dienaar, zonder eenige eigene verdiensten, te vertroosten met eenen troost, die alle menschelijk verstand te boven gaat.

Want uwe vertroostingen zijn niet gelijk de troost der menschen, die zij door woorden aan elkander geven.

2. Heer, waar heb ik het verdiend, dat gij mij eenigen hemelschen troost zoudt verleenen?

Het geheugt mij niet, dat ik iets goeds gedaan heb, maar wel, dat ik altijd zeer geneigd ben geweest tot kwaad, en traag om mij te beteren.

Dit is waar, ik kan het niet loochenen, en zoo ik anders sprak, zoudt gij tegen mij opstaan, en niemand zou ter mijner verdediging kunnen spreken.

Wat heb ik toch anders, voor mijne zonden, dan de hel en het eeuwige vuur verdiend?

Ik beken in waarheid dat ik alle bespotting en versmading waardig ben, en onder het getal uwer dienaren niet behoor gerekend te worden. En al is het, dat ik zulks niet gaarne hoor, wil ik nogtans, volgens de waarheid, tegen mij zelven mijne zonden belijden, opdat ik daardoor des te beter genade verwerve.

3. Wat zal ik zeggen, ik, die een pligtig en met schaamte overdekt mensch ben?

Ik heb geenen mond dan om enkel deze woorden te spreken: Ik heb gezondigd, Heer, ik heb gezondigd; wees mij genadig, en vergeef mij.

Laat mij toch een weinig tijds mijne zonden

beweenen, eer ik naar dat duistere gewest ga, hetwelk geheel met de schaduw des doods bedekt is (Job. 10. v. 20 en 21.).

Wat vraagt gij meer van den zondaar, dan dat hij berouw hebbe, en zich over zijne zonden vernedere?

Door het waarachtige berouw en de vernedering des harten komt de hoop van vergiffenis, wordt het beroerd geweten in vrede gesteld, de verlorene genade herkregen, de mensch tegen de toekomende gramschap beschermd, en wordt de boetvaardige ziel met God den Heer door eene heilige omhelzing verzoend.

4. O Heer, een ootmoedig berouw over de zonde is voor u eene welgevallige offerande, die aangenameren geur verspreidt, dan de wierook.

Dit is ook die kostelijke balsem, dien gij over uwe heilige voeten hebt laten storten: want een vernederd en vermorzeld hart hebt gij nooit versmaad.

Dat is de plaats van toevlugt om van de woede onzer vijanden beschermd te zijn. Daar wordt verbeterd en afgewasschen al hetgene te voren verkeerd en besmet is.

OEFENING.

Alhoewel wij ons altijd zeer onwaardig moeten achten van God eenigen troost in onze weêrwaardigheden te ontvangen, en moeten oordeelen, dat wij de grootste straffen verdienen, na zoo menigwerf de hel verdiend te hebben, is het nogtans voordeelig in onze ballingschap te zuchten, en in het gevoelen van onze ellenden onze toevlugt tot eenen barmhartigen Vader en den God van alle vertroosting te nemen; want eene bede, eene verzuchting van eene ziel, van erkentenis door-

drongen voor de goedheid van haren God, en door eene groote droefheid over hare zonde, is bekwaam om zijne gramschap te ontwapenen, zijne barmhartigheid te bewegen, en hem op te wekken om haar vergiffenis te verleenen.

Eene ziel, hoe zeer zij ook onder het gewigt harer boosheden zucht, o hoe getroost en zeker is zij van de goedheid van haren God, van zoodra zij tot hem door eene ware droefheid over hare zonden, door een vast voornemen van dezelve te verlaten en van leven te veranderen, wederkeert! alsdan houdt God, die meer genegenheid heeft om ons vergiffenis toe te staan, dan wij om dezelve af te smeeken, op, haar regter te wezen: hij wordt haar vader: hij vergeet wat zij geweest is, en wordt gedachtig, hetgene zij is; hij behandelt haar met zoo veel goedheid alsof zij hem nooit beleedigd hadde.

GEBED.

Mijn God, verleen mij die opregte droefheid over mijne zonden, en dit berouw, hetwelk dezelve uitwischt. Ik kan wel zondigen zonder u, maar ik kan zonder u geen leedwezen hebben, noch mij van mijne zonden onthechten. Ja, mijn vader, ik heb gezondigd, ik heb uwe goedheid beleedigd, en dit is het, wat mij met droefheid vervult. Straf mij, maar vergeef mij, en dat mijne straf zij u te beminnen en mij te haten. Ik heb tegen den hemel en voor u gezondigd: ik ben niet waardig onder het getal uwer kinderen te wezen: gelukkig, indien gij mij onder uwe dienstknechten aanneemt; indien ik, mij voedende met het brood mijner tranen, levende in den arbeid, in eene eerbiedige vrees voor u, en in eene volkome gehoorzaamheid aan uwen wil, mijn leven doorbreng met te zuch-

ten, met te smeeken, met mij te straffen en u te wreken, en indien ik aan mij zelven nooit vergeef, hetgene gij mij gewaardigt te vergeven. Beneem mij het leven o mijn lieve Zaligmaker! of neem van mij de zonde weg; want ik kan niet meer leven en u vergrammen. Maak, dat ik in de gelegenheid dit voornemen indachtig zij, en dat die herinnering mij wederhoude van u te mishagen. Amen.

LIII. HOOFDSTUK.

Dat de genade der godvruchtigheid zich niet vermengt met aardsche geneugten.

1. Christus. — Zoon, mijne genade is van groote waarde, zij wil niet vermengd worden met andere dingen of met aardsche vertroostingen.

Daarom moet gij alle beletsels der genade van u werpen, indien gij haren invloed wilt ontvangen.

Zoek de afgezondering, en wees gaarne met u zelven alleen: zoek geene zamenspraak met iemand, maar stort liever godvruchtig uw gebed tot God, opdat gij altijd een rouwig hart en een rein geweten moogt behouden.

Acht de geheele wereld als een *niet*, en kies boven alle uiterlijke dingen gedurig bezig te zijn met God.

Want gij kunt met mij niet bezig zijn, en tevens u met uitwendige dingen vermaken.

Gij moet u kunnen vervreemden van uwe kennissen en vrienden, en uw hart ledig houden van alle tijdelijke geneugten.

Alzoo vermaant ons de H. Petrus, dat de geloovigen, *als pelgrims en vreemdelingen*, zich op deze wereld moeten houden.

2. O wat een groot betrouwen zal dezulke bij

zijnen laatsten stond hebben, die aan de wereld niet gehecht is!

Maar een zwak gemoed kan nog niet alzoo van alles gescheiden zijn, en de zinnelijke mensch kent de vrijheid van den inwendigen mensch niet.

Nogtans moet hij, die waarlijk geestelijk wil zijn, zich, zoo van vreemden als van vrienden, afscheiden, en zich voor niemand zoo zeer wachten, als voor zich zelven.

Indien gij u zelven volkomen overwint, zult gij ligtelijk over alle andere dingen zegepralen.

Zich zelven te overwinnen, is de volmaakte zegepraal.

Die zich zelven zoo in bedwang kan houden, dat de zinnelijkheid aan de rede, en de rede in alles aan mij onderdanig is, is de verwinnaar van zich zelven en de heer der wereld.

3. Indien gij tot deze volmaaktheid verlangt te komen, moet gij vromelijk beginnen, en de bijl aan de wortel stellen, om alle ongeregelde neigingen, die gij tot u zelven en tot alle vergankelijk goed hebt, uit te roeijen en te vernietigen.

Want van dit gebrek, te weten, dat de mensch zich zelven te zeer bemint, hangt bijna alles af, wat wij geheel moeten overwinnen.

En als dit gebrek zal overwonnen zijn, zal er terstond in ons hart groote vrede en rust wezen.

Maar omdat weinig menschen trachten zich zelven volkomenlijk te versterven, en zich teenemaal te verlaten, daarom blijven zij in zich zelven verward, en kunnen boven zich zelven in den geest niet verheven worden.

Doch hij, die in de volle vrijheid des gemoeds met mij wil verkeeren, moet al zijne kwade en ongeregelde neigingen geheel dooden, en aan geen schepsel, door de zinnelijke genegenheden, verknocht blijven.

OEFENING.

Om zijn hart van alle dingen en van zich zelven af te scheiden, moet men 1° het dikwijls tot God verheffen, en het opwekken om niets te zoeken noch te beminnen dan hem alleen, en dit in alles en boven alles; 2° het vrij behouden van alle vrijwillige verkleefdheid aan het schepsel, en van alle geneigdheid voor zich zelf; 3° het ontbinden en verwijderen van de voorwerpen, die het natuurlijk behagen, met het te verpligten van alle zaken te aanschouwen als een reiziger en een vreemdeling op deze aarde, die zich met niets ophoudt wat hij op zijne reis ontmoet, omdat hij slechts doortrekt.

Een Christen, die door deze woorden van den Apostel wel doordrongen is: *Wij hebben hier geene blijvende stad, maar zoeken er eene in het toekomende*, een Christen zeg ik, die dat gevoelen heeft, hecht zich weinig aan de goederen, aan de ijdelheden en aan de vermaken der wereld, aangezien hij begrijpt, dat alles voorbijgaat en dat de dood hem eens alles moet ontnemen. Het is gemakkelijk, zegt de heilige Hieronymus, al het aardsche te versmaden, als men denkt, dat men moet sterven en het verlaten.

Waarom dan, gelijk de heilige Paulus spreekt, maakt die schijn der wereld die voorbijvliegt en die uit onze oogen verdwijnt, zoo veel indruk op ons hart, en waarom maken de ware goederen der eeuwigheid, die alléén onvergankelijk zijn, zoo weinig indruk? Waarom ons zoo sterk hechten aan datgene, wat wij alleen in het voorbijgaan genieten en in bewaring hebben, en waarom ons zoo weinig hechten aan datgene, wat ons toebehoort, en dit voor altijd, namelijk aan het eeuwig geluk?

GEBED.

Maak, Heer, dat mijn hart van alle aardsche zaken afgetrokken, zich niet hechte dan aan degene des hemels, die mij zekerlijk zullen vergoeden al wat ik in deze wereld voor uwe liefde verlaat. Maak, o mijn God, dat ik niets beminne dan hetgene ik altijd zal beminnen, en dat ik niet dan eenen oppersten en eeuwigen God de genegenheid van een Christen hart waardig achte.

Wat schijnt de aarde weinig te wezen, zeide dikwijls de heilige Ignatius, insteller van de Societeit Jezus, als ik den hemel aanschouw! Maar hoe weinig schijnt voor mij die stoffelijke hemel en het heelal te wezen, als ik aan u denk, o mijn God! maak dan, dat alles zwijge en alles voor u in mijn hart wijke, van af dat mijn geest door de gedachte van uwe grootheid getroffen is. Amen.

LIV. HOOFDSTUK.

Over de tegenstrijdige bewegingen der natuur en der genade.

1. Christus. — Zoon, let naarstig op de bewegingen der natuur en op die van de genade: want zij zijn elkander zeer tegenstrijdig en bewegen ons op eene bedekte wijze; ja zij kunnen naauwelijks van een' geestelijken en verlichten mensch onderscheiden worden.

Alle menschen begeeren wel het goede, en trachten in al hunne woorden of werken iets goeds te bekomen; maar door den schijn van goed worden er vele bedrogen.

2. De natuur is listig, zij trekt, betrapt en bedriegt vele menschen, en altijd heeft zij voor doelwit zich zelve te voldoen.

De genade gaat eenvoudig voort, zij wacht zich van allen schijn van kwaad, zij gebruikt geene

listen, en doet alle dingen zuiver om God, in wien zij, als in haar einde, berust.

3. De natuur wil zich niet versterven, zij wil noch gedwongen, noch overmeesterd, noch onderworpen zijn, noch onder iemands bedwang staan.

De genade tracht zich in alles te versterven, zij wederstaat de zinnelijkheid; zij is gaarne onderworpen; zij wenscht gestemd te zijn, en verzaakt aan het gebruik harer eigene vrijheid; zij is gaarne onder bedwang der goede besturing, zij zoekt niemands overste te zijn, maar altijd te leven, te staan en te blijven onder de afhankelijkheid van God, en zij is bereid, om den wil van God, zich onder alle menschen te buigen.

4. De natuur zoekt altijd haar eigen voordeel, en geeft altoos acht wat voordeel zij van een ander kan trekken.

De genade neemt niet in aanmerking wat haar voordeelig is, maar veeleer wat aan vele menschen tot nut kan dienen.

5. De natuur is gaarne geëerd en geacht.

De genade geeft alle eer en roem, getrouw aan God.

6. De natuur vreest de beschaming en de verachting.

De genade verblijdt zich, dat zij om den naam Jezus versmaadheden mag lijden.

7. De natuur bemint de ledigheid en de ligchamelijke rust.

De genade kan niet ledig zijn, maar omhelst den arbeid met vreugde.

8. De natuur zoekt hetgene aardig, schoon en net is, en heeft eenen afkeer van het grove en het geringe.

De genade schept behagen in hetgene eenvou-

dig en nederig is; zij verwerpt niet hetgene ruw en grof is, en zij weigert niet versleten kleederen te dragen.

9. De natuur aanziet het tijdelijke, is blijde in tijdelijk gewin en droef in schade, en wordt om een smaadwoordje gestoord.

De genade betracht het eeuwige, en is niet aan het tijdelijke gekleefd, of wordt om deszelfs verlies niet bedroefd: zij wordt ook niet verbitterd door harde woorden: want zij heeft in den hemel, alwaar niets verloren gaat, hare schat en hare blijdschap.

10. De natuur is gierig, en ontvangt liever dan zij geeft: zij heeft genoegen in eigene en bijzondere dingen.

De genade is mild en deelt gaarne aan anderen mede; zij vliedt het zonderlinge, is met weinig te vreden, en oordeelt: *dat het zaliger is te geven, dan te ontvangen.*

11. De natuur is geneigd tot de schepselen, tot haar ligchaam, de ijdelheid en de verlustigingen.

De genade keert zich tot God en tot de deugd; zij verlaat de schepselen, vliedt de wereld, haat de lusten van het vleesch, en is niet uitgelaten; zij is beschaamd zich in gemeene bijeenkomsten te vertoonen.

12. De natuur heeft gaarne eenige uitwendige verkwikking, waarin zij haar zinnelijk vermaak kan vinden.

De genade wil van God alleen vertroost worden, en zich boven alle zigtbare dingen in dat opperste goed verblijden.

13. De natuur doet alles om gewin en eigenbaat, zij kan niets doen om niet; maar als zij iemand iets goeds doet, hoopt zij iets zoo goed, of iets beters weder te krijgen, of wel roem en lof te bekomen; ook wil zij, dat men hare giften groot achte.

Maar de genade zoekt niets tijdelijks, en vraagt niets anders voor loon dan God alleen; zij wenscht niets meer te hebben van de ligchamelijke noodwendigheden dan voor zooveel haar, die dienstig zijn om het eeuwige goed te bekomen.

14. De natuur verblijdt zich in de menigte van vrienden en nabestaanden. zij beroemt zich over den adel van haren stam en van haar geslacht; zij vleit den magtigen, pluimstrijkt de rijken, en prijst haars gelijken.

De genade bemint zelfs hare vijanden, zij verheft zich niet, omdat zij vele vrienden heeft, zij acht geene adelijke afkomst, ten zij de deugd daarin worde aangetroffen.

Zij is den arme gunstiger dan den rijke; zij heeft meerdere genegenheid tot den schuldelooze dan tot den magtige; zij verblijdt zich met de regtzinnigen: zij verfoeit de bedriegers, en vermaant de goeden, opdat zij hun best zouden doen om tot meerdere genade en volmaaktheid te geraken, en om door de deugden in alles aan Gods Zoon gelijkvormig te worden.

15. De natuur klaagt ligtelijk over gebrek en ongemak.

De genade lijdt geduldig de behoefte.

16. De natuur trekt en keert alles tot hare eigenbaat, zij strijdt en twist voor zich zelve.

De genade stiert alles tot God, van wien alles voortkomt, als van zijnen eersten oorsprong; zij schrijft zich zelve geen goed toe, zij is niet vermetel, zij twist niet, zij stelt haar gevoelen niet boven dat van anderen, maar onderwerpt hetzelve aan het oordeel en de eeuwige wijsheid van God.

17. De natuur is driftig om verborgene zaken te weten en nieuws te hooren; zij wil uitwendig

te voorschijn komen, en door hare zintuigen vele dingen kennen en ondervinden; zij zoekt vermaard en bekend te zijn, en datgene te doen, waardoor zij lof en verwondering bij de menschen verwerft.

De genade zoekt geene nieuwsgierigheid of aardige dingen te hooren; want zij weet, dat deze begeerte uit den ouden deesem der erfzonde gesproten is, dewijl er niets nieuws noch duurzaams op deze wereld is te vinden.

De genade leert de zintuigen bedwingen, en allen roem en ijdel zelfbehagen schuwen; zij leert alles, wat loffelijk en bewonderenswaardig is, ootmoedig verbergen; zij leert in alle zaken en in alle wetenschap het voordeel der zielen, en Gods lof en eer te zoeken.

Zij begeert niet, dat zij of hare werken geprezen worden: maar dat God, die alles uit loutere mildheid verleent, over zijne gaven bedankt zij.

18. De genade is een bovennatuurlijk licht, en eene bijzondere gaaf van God, zij is het eigenlijke merkteeken der uitverkorenen en het onderpand der eeuwige zaligheid; zij verheft den mensch van het aardsche, om het hemelsche te beminnen, en maakt van den vleeschelijken mensch eenen geestelijken.

Hoe meer dus de natuur bedwongen en overwonnen wordt, des te overvloediger wordt er de genade ingestort, en des te meer maakt zij den inwendigen mensch gedurig door nieuwen invloed gelijkvormiger aan het beeld van God.

OEFENING.

Wat is in God als in zijn laatste einde rusten? Het is niets wenschen, niets zoeken en niets beminnen dan hem; het is alles voor hem doen en lijden: het is in alles aan zijnen wensch voldoen;

het is niet willen, dan hetgene hij wil: het is zich nooit verwijderen van den weg zijns welbehagens; het is eindelijk zijn geluk en zijne rust stellen in hem te bevredigen, zonder zijne eigene voldoening te zoeken: maar deze handelwijze is strijdig aan de natuur, en de genade alleen kan dit voltrekken.

1. De natuur heeft altijd tot doeleinde hare eigene voldoening, en de genade zet ons altijd aan, om ons geweld aan te doen, dat is om ons in niets te voldoen en ons in alles te versterven.

2. De natuur wil noch sterven, noch zich zelve bedwingen, noch onderworpen zijn: de genade, in tegendeel, wil, dat de ziel zich bedwinge, zich matige, en zich onderwerpe aan datgene, wat voor haar het moeijelijkste en het tegenstrijdigste is; dat zij in alle gelegenheden aan hare eigene vrijheid verzake, dat zij hare inborst bestrijde, dat zij voor God wijke, en dat zij, om zijne opperste heerschappij over haar te eeren, aanvaarde verootmoedigd, onderworpen en beteugeld te worden.

3. De natuur wil altijd over anderen heerschen; de genade maakt, dat eene ziel zich onder de almogende hand Gods verootmoediget, en dat zij, om deszelfs liefde, zich aan de personen onderwerpt, die zijne plaats bekleeden.

4. De natuur werkt altijd voor haar eigen belang, om zich te bevredigen en zich te vestigen; maar de genade werkt niet dan voor de belangen van God, en waakt gedurig op de bewegingen des harten, om hetzelve van zonde te bevrijden, en doet hetzelve geene vaste woonplaats zoeken dan in het hart van Jezus Christus.

5. De natuur schept haar behagen in de achting en den lof der menschen, welke zij meent te

verdienen; maar de genade doet zooveel, dat men dezelve onwaardig acht en dat men de eer van alle dingen aan God geeft; en zij is zoo moeijelijk op die zaak, dat zij aan eene ootmoedige en getrouwe ziel geene de minste beweging van ijdelheid jegens zich zelve toelaat, uit vrees, dat zij eenig welbehagen trekke uit het goed wat zij verrigt.

6. De natuur vreest en vliedt de verachting en den slechten uitval in hare ondernemingen; en het is datgene, wat de genade verdraagt en aanneemt als zaken, die aan zondaars betamen, en zij moedigt ons zelfs aan om Jezus Christus te bedanken, dat hij ons datgene wil overzenden, wat het vermaak zijns harten uitmaakt.

7. De natuur bemint de rust van een zacht, ledig en nutteloos leven; maar de genade zoekt niet dan den arbeid, zij vreest en vermijdt de nutteloze woorden, gedachten en werken; en in eene ziel de ledigheid des harten en des geestes niet kunnende verdragen, moedigt zij dezen aan om zich met de tegenwoordigheid Gods te vervullen, en het andere om door zijne liefde te leven.

8. De natuur legt zich toe op al wat groot, schoon, voortreffelijk en gemakkelijk is: de genade versmaadt en vlugt dit alles, en oordeelt niets zoo groot dan hetgene goddelijk, bovennatuurlijk en eeuwig is.

Maar hoe meer de natuur bedwongen wordt, des te overvloediger wordt de genade in eene ziel ingestort, welke zij door eenen inwendigen geest hernieuwt; en haar volkomen in God vestigt.

GEBED.

Heer, het is tijd, dat ik mij aan uwe barmhartigheid overgeve, om de vergiffenis mijner zonden

te bekomen, en aan uwe liefde, om al de indrukselen derzelve te volgen. Ondersteun mij, o mijn Jezus! versterk mij door uwe genade tegen de aanzoeken der natuur en der eigenliefde; want het is uit mij zelven onmogelijk van de bewegingen eener bedorvene natuur te bevechten en te overwinnen, die zich in alles zoekt te voldoen en welke aan uwen heiligen wil zoo strijdig is. Maak, dat uwe genade, de overhand in ons over de natuur bekomende, ons getrouw make aan de ingevingen van uwen heiligen Geest, en dat zij ons altijd aanmoedigende om ons zelven te verloochenen en te overwinnen, ons stelle en ons hernieuwe in het bezit uwer liefde. Amen.

LV. HOOFDSTUK.

Over de bedorvenheid der natuur en de kracht der genade.

1. De ziel — Heer, mijn God, die mij naar uw beeld en uwe gelijkenis hebt geschapen, verleen mij de genade, die gij mij betuigd hebt zoo groot en zoo noodig tot mijne zaligheid te zijn, opdat ik mijne booze natuur, die mij altijd tot mijne verderfenis trekt, overwinne.

Want ik gevoel in mijn vleesch eene wet der zonde, die tegen de wet van mijnen geest strijdt, en mij gevangen wegleidt, om der zinnelijkheid in vele dingen te gehoorzamen. Ook kan ik hare driften niet weêrstaan, ten zij uwe heilige driften vurig in mijn hart gestort worde en mij onderschragen.

2. Uwe genade, o Heer! ja uwe groote genade is mij noodig om de natuur, die van jongs af zoo geneigd is tot kwaad, te overwinnen.

Want door Adam, den eersten mensch, is zij gevallen, en, door de zonde bedorven, is deze vlek

en bedorvenheid door hem in alle menschen overgegaan, zoo dat die natuur, die eerst regt en heilig van u geschapen was, nu genomen wordt voor dat gebrek en die zwakheid van eene bedorvene natuur, omdat hare bewegingen, als zij aan zich zelve overgelaten wordt, ons altijd tot het kwade en tot het aardsche trekken.

De geringe kracht, die haar is overgebleven, is slechts als een vonkje vuurs, hetwelk onder de asch verborgen is.

Dit vonkje is de natuurlijke rede, welke, met eene dikke duisternis omgeven, echter nog het goed van het kwaad, de waarheid van de valschheid kan onderscheiden, hoezeer zij magteloos is om te volbrengen, hetgene zij voor goed of voor het beste houdt, omdat zij de volle kennis van de waarheid niet meer bezit, en omdat al hare bewegingen zwak zijn.

3. Hiervan is het, o mijn God! *dat ik, volgens den inwendigen mensch, in uwe wet vermaak heb*, dewijl ik weet, dat uw gebod, hetgene alle kwaad berispt, en ons de zonden leert vermijden, regtvaardig en heilig is.

Maar in mijn vleesch dien ik meer de wet der zonde, wanneer ik meerder mijne zinnelijkheid dan de rede volg.

Hiervan is het, *dat ik wel de begeerte tot het goede heb, maar de magt niet vind om het goede te volbrengen.*

Hiervan komt het, dat ik dikwijls vele goede voornemens maak, maar omdat mij de genade ontbreekt om mijne zwakheid te helpen, wijk ik terug voor een' kleinen wederstand, en ik verflaauw.

Hiervan komt het ook, dat ik den weg der volmaaktheid wel weet, en klaar genoeg zie, hoe ik behoorde te leven; maar door het gewigt

mijner bedorvenheid nedergedrukt, kan ik mij niet verheffen tot hetgene volmaakter is.

4. O Heer, hoe zeer is mij uwe genade noodig, om het goede te beginnen, daarin voort te gaan en hetzelve te volbrengen!

Want zonder uwe genade kan ik niets doen, maar alle dingen vermag ik in u, wanneer zij mij versterkt.

O hemelsche genade, zonder dewelke er geene verdiensten te bekomen, noch eenige gaven der natuur te achten zijn!

Alle kunsten, rijkdommen, schoonheid of sterkte, vernuft of welsprekendheid zijn voor u, o Heer, zonder uwe genade, van geener waarde.

Want de gaven der natuur zijn aan de goeden en kwaden gemeeen; maar de genade, o liefde! is de bijzondere gaaf der uitverkorenen, en zij, die daarmede geteekend zijn, zijn waardig tot het eeuwige leven te komen.

Deze genade is zoo verheven, dat zonder haar noch de gaaf der voorzegging, noch de magt om wonderen te verrigten, noch alle hooge beschouwingen geacht worden.

Het geloof zelfs, de hoop of andere deugden, zijn u, o Heer, zonder de genade en liefde niet aangenaam.

5. O allerzaligste genade, die hem, welke arm van geest is, rijk in deugden, en dengenen, die rijk in deugd is, ootmoedig van hart maakt!

Kom en daal in mij neder, vervul mij met uwen troost, opdat mijne ziel door vermoeidheid en dorheid des gemoeds niet bezwijke.

Ik bid u, o Heer, laat mij in uwe oogen genade vinden: want uwe genade is mij genoeg, al had ik de andere dingen niet, die de natuur verlangt.

Want al worde ik met vele bekoringen gekweld, zoo zal ik echter niet vreezen, als uwe genade met mij is.

Zij is mijne sterkte, zij geeft mij raad en hulp. Zij is magtiger dan al mijne vijanden, en wijzer dan al de geleerden der wereld.

6. Zij is de meesteres van de waarheid en van de goede zeden, het licht des harten, de troost in de benaauwdheid; zij verdrijft de droefheid, zij verwijdert de vrees, zij is de voedster der godvruchtigheid en de moeder der vertroostende tranen.

Wat ben ik, zonder haar, als een dor hout en een onnutte struik, enkel bekwaam om uitgeroeid te worden?

Dat dan, o Heer, uwe genade mij altijd voorkome, altijd volge, en mij gedurig in goede werken vurig en aandachtig make, door Jezus Christus, uwen Zoon. Amen.

OEFENING.

Wij doen ons zelven regt met ons van onze eigene krachten te mistrouwen, en wij doen regt aan God, met ons betrouwen in de hulp zijner genade te stellen. Die genade ontbreekt ons nooit; maar wij ontbreken dikwijls aan dezelve te beantwoorden; en het eenig middel, om zijne zaligheid te verzekeren, is aan de bewegingen der genade getrouw te zijn, aangezien deze getrouwheid de oefening der deugden en van alle middelen ter zaligheid in zich zelve besluit.

Daar de menschelijke natuur door de zonde van den eersten mensch werd bedorven, is de straf van die bedorvenheid, alsook de vlek van zijne zonden, in alle menschen overgegaan; en het is datgene, wat ons verpligt onophoudelijk

de ongeregelde bewegingen der natuur te bevechten, om die der genade te volgen. Zonder dien heiligen haat van ons zelven, die ons opwekt om ons zelven te verzaken en ons zelven te overwinnen, is het onmogelijk zalig te worden; want, daar in den staat van onschuld alles in den mensch geregeld was, en hij aan God door Jezus oorspronkelijke regtvaardigheid was onderworpen, zouden de driften tegen de rede niet opgestaan zijn; maar dewijl in den staat van zonde, in welken wij ons bevinden, onze begeerlijkheid en onze neiging tot het kwaad, onze grootste vijand is, moeten wij niet ophouden dezelve te bestrijden zoo lang wij leven.

GEBED.

Wanneer, o mijn God, zal uwe genade in mijn hart heerschen en al de bewegingen van hetzelve aan uwe liefde onderwerpen? Heer, wie de voortreffelijkheid en den prijs van die genade zou kennen, welke eene mededeeling van uwe goddelijke natuur, en als eene heilige uitstorting van uwe goedheid in de zielen is, die zou zeker liever hebben alles te verliezen dan die te verliezen, en zou alles voor haar behoud slagtofferen.

Als ik met aandacht overweeg, o mijn Zaligmaker, hoeveel bloed en smarten u de genade, welke ik verstoot of verzuim gekost hebben, om voor mij dezelve te verdienen, hoe zeer moet ik dan in uwe tegenwoordigheid niet beschaamd wezen, dat ik die zoo slecht gebruik; en voor die aan beuzelarijen den voorrang geef! Maak, dat de schrikkelijke rekening, die ik eens moet geven over de verwaarloosde ingevingen, als van zoo vele druppelen van uw bloed, welke ik verkwist en ontheiligd heb, mij eenen behoorlijken

schrik verleene en mij eene volstandige getrouwheid inboezeme om dezelve te volgen, om mijne zaligheid te verzekeren. Amen.

LVI. HOOFDSTUK.

Dat men zich zelven moet verloochenen. Christus navolgen, en zijn kruis met hem dragen.

1. Christus. — Zoon, hoe meer gij u zelven afgaat, des te meer gij in mij zult blijven.

Gelijk de inwendige vrede daarin bestaat, dat men inwendig niets verlangt, zoo wordt men met God vereenigd, met inwendig zich zelven te verlaten.

Ik wil, dat gij u volkomen aan mijnen wil, zonder klagen of morren, leert overgeven.

Volg mij, ik ben de weg, de waarheid en het leven. Zonder weg gaat men niet, zonder het leven heeft men niets. Ik ben de weg, dien gij moet volgen, de waarheid, die gij moet gelooven, het leven, hetwelk gij moet hopen.

Ik ben de weg, die niet verleidt, de waarheid, die nimmer mist, het leven, hetwelk nooit eindigt.

Ik ben de regte weg, de opperste waarheid, het waarachtige leven, het gelukzalige en het ongeschapene leven.

Zoo gij in mijnen weg blijft wandelen, zult gij de waarheid kennen, de waarheid zal u verlossen, en gij zult tot het eeuwige leven komen.

2. *Maar zoo gij tot het eeuwige leven wilt komen, onderhoudt dan de geboden* (Matth. 19. v. 17.).

Wilt gij de waarheid kennen, geloof dan mijne woorden.

Wilt gij volmaakt zijn, verkoop al hetgene gij hebt.

Wilt gij mijn leerling zijn, verloochen u zelven.

Wilt gij het eeuwige leven bezitten, veracht het tijdelijke.

Wilt gij in den hemel verheven zijn, verneder u op de aarde.

Wilt gij met mij heerschen, draag uw kruis met mij.

Want de minnaars van het kruis vinden alleen den weg der zaligheid en het ware licht.

3. De ziel — O Heer Jezus, aangezien uw leven zoo streng en versmaad is geweest bij de wereld, geef mij de genade, om u na te volgen, en van de wereld versmaad te zijn.

Want de leerling is niet grooter dan zijn meester, en de knecht niet boven zijnen heer.

Dat dan uw dienaar zich gedurig in uw leven oefene, want daarin is mijne zaligheid en de ware heiligheid te vinden.

Al hetgene, wat ik buiten uw leven lees of hoor, kan mij niet verkwikken, noch volkomenlijk vermaken.

4. Christus — Zoon, dewijl gij alles, hetgene mijn leven aangaat, gelezen hebt, zult gij gelukkig zijn, zoo gij hetzelve oefent.

Wie mijne geboden weet, en dezelve onderhoudt, die bemint mij, en ik zal hem ook beminnen, en mij aan hem kenbaar maken (Johan. 14, v. 21.). en hem met mij in het rijk mijns Vaders doen zitten.

5. De ziel. — O Heer Jezus, laat mij dit geschieden gelijk gij gezegd en beloofd hebt, en maak mij dit oneindig geluk waardig.

Ik heb het kruis uit uwe hand ontvangen, en zal het tot den dood toe dragen, gelijk gij mij het opgelegd hebt.

Het leven van den kloosterling is een waarlijk gedurig kruis, maar het leidt tot het paradijs.

Wij hebben den weg begonnen, wij mogen niet terug deinzen, noch denzelven verlaten.

6. Welaan dan, broeders, wij gaan te zamen voort, en Jezus zal met ons zijn.

Wij hebben dit kruis opgenomen om Jezus wil, laat ons hetzelve ook, om Jezus, blijven dragen.

Hij, die onze leidsman en voorganger is, zal ook onze helper wezen.

Zie, onze Koning gaat ons voor, hij zal voor ons strijden.

Volgen wij hem manmoedig, niemand vreeze; laat ons bereid zijn om dapper in den strijd te sterven; en laat ons onzen roem, zulke vlek en schande niet aandoen, dat wij van het kruis zouden vlugten.

OEFENING.

Datgene wat Jezus Christus in het Evangelie zegt, namelijk dat die, welke tot hem wil komen, zich moet verloochenen, zijn kruis opnemen en hem volgen, behelst in zich de oefening van een opregt christelijk leven, en eenen zekeren weg tot de zaligheid, vermits Jezus Christus de weg, de waarheid en het leven is; de weg, dien wij moeten volgen, de waarheid, welke wij moeten gelooven, en het leven, dat wij moeten hopen. Want om als een ware Christen te leven en zijne zaligheid te verzekeren, moet men beginnen met aan zich zelven te verzaken en te sterven; en het is die verzaking en die geest van verloochening, die het grondbeginsel van het Evangelie, de grondwet van het christendom, de wezenlijke pligt van een, Christen en een volstrekt noodzakelijk middel ter zaligheid zijn. Het is die inwendige versterving, die besnijdenis des harten, welke bestaat

in het ontzeggen van alle strafpligtige, gevaarlijke of nuttelooze voldoening, die het onderscheid der uitverkorenen en der verdoemden uitmaakt; het kenteeken van onzen staat, die een staat van zonde is, moet een staat van boetvaardigheid, het einde des christendoms en de zekerheid der zaligheid wezen.

Zijn kruis met Jezus Christus dragen, is van een ieder alles verdragen zonder iemand te doen lijden; het is van de hand en het hart van Jezus Christus al de kwellingen des geestes en des ligchaams aanvaarden; het is met geduld al het kwaad verduren, dat wij van de regtvaardigheid Gods en van de onregtvaardigheid der menschen ontvangen: het is de versmading aannemen als iets, wat men verdient, en als een groot ongeluk rekenen van niets te lijden voor God, en als het grootste geluk des levens, van altijd voor zijne liefde te lijden.

GEBED.

O mijn Zaligmaker! hoe weinig Christenen worden er gevonden, die u tot den Calvarieberg willen volgen, en hoe vele, die u op den Thabor en in den hemel willen vergezellen! Iedereen verlangt en zoekt zich van alle kwelling te bevrijden en zich een gemakkelijk en gerust leven te bezorgen, en niemand verlangt of zoekt om iets voor u te lijden, alhoewel het zekerste teeken van de liefde, welke wij voor u hebben, datgene is, als wij gaarne met u, en gelijk gij, lijden.

O kruis van mijnen Zaligmaker! met hoe weinig eerbied dragen wij uwe overblijfselen in ons ligchaam, en met welk geduld dragen wij uwe smarten in onze ziel! Hoe zal ik u me betrouwen in den dag des oordeels kunnen aan

schouwen, indien ik u nu met schrik aanzie? en hoe zal ik eens in de omhelzing van het afbeeldsel van mijnen gekruisten Zaligmaker kunnen sterven, indien ik nu als vijand van het krusifix leef? Laat dit niet toe, o mijn Zaligmaker, en daar gij mij door het kruis verlost hebt, maak dus, dat ik tevreden zij met op het kruis te leven en te sterven. Amen.

LVII. HOOFDSTUK

Dat men niet kleinmoedig moet zijn, als ons kwellingen en bekoringen overkomen.

1. Christus. — Zoon, het geduld en de ootmoedigheid in tegenspoed behagen mij meer, dan vele vertroostingen en godsvrucht in voorspoed. Waarom bedroeft gij u zoo in eene geringe zaak, die tegen u gezegd wordt? Al ware het nog veel grooter geweest, moest gij u daarom niet ontstellen.

Maar laat dit nu varen: het is het eerste niet, noch iets nieuws, dat gij nu te lijden hebt, of het zal het laatste niet zijn, indien gij lang leeft. Gij zijt zeer kloek, zoo lang er u geene zwarigheid overkomt.

Gij weet ook anderen wel te raden en te versterken; maar als de bekoring u onverwachts overvalt, ontbreekt u raad en kracht.

Bemerk uwe groote boosheid, die gij dikwijls in kleine tegenheden ondervindt; geloof nogtans, dat, als u die overkomen, alles om uwe zaligheid geschiedt.

2. Stel alle kwellingen uit uw gemoed, zoo gij best kunt, en indien gij er wat van geraakt zijt, geef u daarom niet als overwonnen, maar maak er u aanstonds van af.

Verdraag ze ten minste geduldig, zoo gij dezelve niet gaarne kunt lijden.

Indien gij iets niet gaarne hoort, en daardoor eenige gramschap begint te gevoelen, wederhoud u, en laat uwe ongeregelde woorden, waardoor de zwakke menschen verergerd worden, uit uwen mond gaan.

Alzoo zal deze ontsteltenis uws harten weldra vergaan, en uwe inwendige zwarigheid zal door mijne genade verzacht worden.

Ik leef nog, en ben bereid u te helpen, en nog meer te troosten, dan ik tot dusverre gedaan heb, indien gij op mij betrouwt en mij vurig aanroept.

3. Wees dan standvastiger, en bereid u tot groote lijdzaamheid.

Het is daarom niet al verloren, al is het, dat gij in u dikwijls zware bekoring of lijden gevoelt.

Gij zijt mensch, en geen God; gij zijt vleesch, en geen Engel.

Hoe zoudt gij altijd in denzelfden staat van deugd kunnen blijven, daar dit aan den Engel in den hemel, en aan den eersten mensch in het Paradijs ontbroken heeft?

Ik ben het, die de bedrukten vertroost; en degenen die hunne eigen zwakheid kennen en belijden, maak ik deelachtig aan mijne goedheid.

4. De ziel. — Gezegend zij uw heilig woord, o Heer, hetgene zoeter is in mijnen mond, dan honig en honiggraat.

Wat zou ik doen in zoo vele benaauwdheden en bekoringen, die talrijk en groot zijn, indien gij mij door uwe heilige woorden niet versterktet?

Wat is er mij aangelegen, wat en hoeveel ik eindelijk geleden heb, als ik maar tot de haven der eeuwige zaligheid gerake!

Verleen mij slechts een zalig einde, en een zalig verscheiden uit deze wereld.

Heer, wees mij gedachtig, en leid mij door den regten weg tot het rijk uws Vaders. Amen.

OEFENING.

Wanneer het ons verdriet altijd en veel te lijden, moet men zich herinneren, dat de ootmoedige onderwerping aan de kwellingen onvergelijkelijk aangenamer is aan God dan de zoetheid van zijne vertroostingen, en dat alzoo de grootste vertroosting voor eene ziel, diegene is, van alle vertroostingen beroofd te zijn, en hierom niet na te laten van God getrouw te blijven.

Als men tot zonde bekoord en aangedreven wordt, moet men dezelve trachten af te weren, aan zijne zondige neigingen met alle kracht en alle mogelijke dapperheid tegenstand bieden, en aanstonds zijne toevlugt tot den Heer en tot de allerheiligste Maagd nemen, om door hen geholpen te worden. Nogtans moet het gevoel van het kwaad ons niet neêrslagtig maken noch den moed benemen, maar ons tot God met een vast betrouwen en met eenen grooten schrik der zonde doen verheffen; men moet, zooveel mogelijk, den geest van de oneerlijke voorwerpen, die denzelven treffen, en ons hart van het strafpligtig vermaak, hetgene hetzelve opwekt, om aan de zonde toe te stemmen, aftrekken. En om in de tegenspraak getrouw te wezen, zoo tracht niets met een ontsteld gemoed te zeggen, en doe alles, wat mogelijk is, om aan God de droevige bemerkingen op te offeren, alsook de aandoenlijkheden door wraak bezield tegen de personen, die u beleedigen; overtuigd zijnde, dat alles, wat gij denkt, wat gij wilt, en wat gij tegen hen zegt, dat dit alles tegen Jezus Christus geschiedt.

Herinner u in uwe inwendige kwellingen, dat alles niet verloren is, omdat gij geweldig bedrukt en bekoord wordt. Maar bied wederstand aan de bekoring, onderwerp u aan de vernedering, en stel u voor om tot de vereeniging met God verheven te worden, dat gij alvorens tot in het diepste uwer ellenden moet vernederd worden.

GEBED.

Duld niet, o Heer, dat mijne kwellingen voor mijne zaligheid vruchteloos wezen, en wanneer ik dezelve met geene vreugd ondersta, maak dan ten minste, dat ik die geduldig lijde. Het is nuttig, dat ik vernederd worde, opdat ik uwe heilige wetten leere onderhouden. Hoe ongelukkig zou ik wezen, indien ik dit tweemaal was, indien ik dit in deze wereld en in de andere ware! Ik hoop, o mijn God, dat gij van mijne kwellingen het onderpand mijner zaligheid zult maken. Amen.

LVIII. HOOFDSTUK.

Dat men de dingen, die boven ons zijn, of de geheime oordeelen van God niet moet zoeken te doorgronden,

1. Christus. — Zoon, wacht u van verhevene dingen of de verborgene oordeelen van God te onderzoeken; waarom deze mensch zoo verlaten, en gene aangenomen wordt tot zoo groote genade; waarom deze zoo veel te lijden heeft, en gene zoo overladen is met voorspoed.

Deze dingen gaan alle menschelijk verstand te boven, en geene reden of vernuft is in staat Gods oordeelen te doorgronden.

Als de booze vijand u zulks ingeeft, of als nieuwsgierige menschen u daarnaar vragen, antwoord hun met den profeet: *Heer, gij zijt regt-*

vaardig en regt in al uwe oordeelen (Psalm 118. v. 137.). Zeg ook: *De oordeelen des Heeren zijn waarachtig in zich zelven* (Psalm 18. v. 10.).

Mijne oordeelen moeten niet onderzocht, maar gevreesd worden, dewijl zij aan het menschelijke verstand onbegrijpelijk zijn.

2. Wil ook niet onderzoeken of twisten over de verdiensten der Heiligen: wie van hen de Heiligste is, of de hoogste in het rijk der hemelen.

Zulke dingen veroorzaken dikwijls vele nutteloze redetwisten, en zij ontsteken ook den hoogmoed en den ijdelen roem, waaruit haat en tweedragt voorspruiten, als de eene dezen, en de andere een' anderen Heilige laatdunkend wil verheffen.

Dergelijke dingen te willen onderzoeken en te weten, brengt geen voordeel bij, ja het mishaagt zelfs den Heilige: want ik ben geen God van tweedragt, maar van vrede, en deze vrede is meer gelegen in den waren ootmoed, dan in de verheffing van zich zelven.

3. Sommigen worden meer getrokken tot dezen of genen Heilige, doch door eenen meer menschelijken dan Goddelijken ijver.

Ik ben het, die alle Heiligen geschapen heb, ik heb hun de genade gegeven, ik heb hun de glorie uitgedeeld.

Ik ken de verdiensten van iedereen; ik heb hen met de zoetheid van mijnen zegen voorkomen.

Ik heb mijne geliefden in mijne voorzienigheid voor alle eeuwen gekend. Ik heb hen verkoren en uit de wereld getrokken; en zij hebben mij niet eerst verkoren.

Ik heb hen door mijne genade geroepen, ik heb hen tot mij getrokken door barmhartigheid, en hen door vele bekoringen tot het einde toe gebragt.

Ik heb hun voorname vertroostingen ingestort, ik heb hun de volharding verleend, en hun geduld gekroond.

Ik ken hen allen van den eersten tot den laatsten, en ik bemin hen allen met eene onuitsprekelijke liefde.

Ik moet in al mijne Heiligen geloofd worden, ik moet geëerd worden boven hen allen en in hen allen, welke ik, zonder eenige voorgaande eigene verdiensten, zoo roemrijk verheerlijkt en voorbeschikt heb.

Hij dus, die eenen mijner minste vrienden veracht, eert den meesten ook niet: *want ik heb den minsten zoowel als den meesten geschapen.*

En hij, die te kort doet aan eenen mijner Heilige, doet aan mij te kort, en aan al de anderen, die in den hemel zijn.

Zij zijn allen door den liefdeband vereenigd, zij hebben één gevoelen en éénen wil, en beminnen elkander in mij alleen.

Maar hetgene veel meer is, zij beminnen mij nog meer dan zich zelven, en dan hunne verdiensten.

Want buiten zich zelven verrukt, en buiten hunne eigene liefde getrokken, verliezen zij zich geheel in mijne liefde en rusten daarin met blijdschap.

Niets kan hen afkeeren of nederwaarts trekken: want zij zijn vervuld met de eeuwige waarheid, en branden door het vuur eener onbluschbare liefde.

Dat de vleeschelijke en zinnelijke menschen, die niets anders weten te beminnen dan hunnen eigenbaat, van den staat der Heiligen zwijgen.

Zij geven en ontnemen den Heiligen volgens hun eigen goeddunken, en niet volgens dat het aan de eeuwige Waarheid belieft.

6. Vele menschen zijn zeer onwetend en weinig verlicht, om te weten en te vatten, wat het is, iemand met eene volkomene geestelijke liefde te beminnen.

Zij worden tot genen of dezen Heilige gedreven door natuurlijke genegenheid en menschelijke vriendschap, door zich in te beelden, dat het in den hemel gaat, gelijk zij hier gewoon zijn te handelen op de wereld.

Maar er is een oneindig verschil tusschen de kennis der volmaakte menschen, en tusschen de kennis, die de volmaakten van God door eene hemelsche verlichting ontvangen.

7. Wacht u derhalve, o mijn zoon, van deze dingen, die uw verstand te boven gaan, diep na te vorschen; maar wees boven al bezorgd om u, al ware het ook de minste plaats in het rijk Gods te bezorgen.

Schoon iemand wist, welke Heilige er heiliger of grooter is in het rijk der hemelen, wat zoude hem zulks baten, indien hij door deze kennis niet opgewekt werd, om zich te meer voor mij te vernederen en om mijnen naam te loven en te eeren?

Die, welke op de grootheid zijner zonden en op de kleinheid zijner deugd denkt, en overweegt hoe verre hij van de volmaaktheid der Heiligen verwijderd is, is aan God veel aangenamer, dan hij, die veel twist over hunne meerdere of mindere heiligheid.

Het is beter hen met godvruchtige gebeden en tranen te aanroepen, en ootmoedig hunne roemrijke voorspraak te vragen, dan tijdelijk hunne verborgene dingen te willen onderzoeken.

6. Zij zijn zeer wel te vreden, en zouden van de menschen ook te vreden zijn, indien de

menschen zich van hunne ijdele gesprekken konden wederhouden.

Zij roemen niet op hunne eigene verdiensten, vermits zij aan zich zelven niets goeds toeschrijven, maar aan mij alleen, die hun alle goed uit mijne onbegrijpelijke liefde gegeven heb.

Zij zijn vervuld met de liefde der Godheid, en met zulke overvloedige blijdschap, dat er niets aan hun geluk en roem kan ontbreken.

Hoe hooger zij ook in glorie verheven zijn, des te ootmoediger zij in zich wezen, waardoor zij naauwer met mij vereenigd worden.

Daarom staat er geschreven: *dat zij hunne kroonen nederwerpen voor Gods troon, en op hun aanzigt voor het Lam nedervallen, en hem aanbidden, die daar leeft in de eeuwen.*

9. Velen onderzoeken wie de grootste Heilige is in het rijk Gods, die niet eens weten, of zij zullen waardig zijn onder de minste gerekend te worden.

Het is een groot geluk ook de minste in den hemel te wezen, aangezien zij alle groot zijn, die daar zijn, en alle kinderen Gods genoemd worden, en het ook werkelijk zijn.

De hoovaardige zondaar, al sterft hij na honderd jaren, zal daar zelfs niet de minste onder duizend zijn.

En als de leerlingen vroegen, wie de grootste in het rijk der hemelen zou wezen, kregen zij ten antwoord: *Ten zij gij u bekeert, en gelijk wordt aan kinderen, zult gij in het rijk der hemelen niet komen. Wie zich dan vernedert, even als die kleine, die is de grootste in het rijk der hemelen* (Matth. 18, v. 34.).

10. Wee dengenen, die weigeren zich gewillig met de kinderen te vernederen: want zij zullen

door de lage deur des hemels niet kunnen binnen komen.

Wee ook den rijken, want zij hebben hier hunnen troost; en als de armen in het rijk Gods zullen komen, zullen zij daar buiten staan weenen en huilen.

Verblijdt u, gij, ootmoedigen, en verheugt u, gij, armen! want het rijk der hemelen komt u toe, indien gij in waarheid wandelt.

OEFENING.

Om aan de Heiligen de verschuldigde eer te bewijzen, moet men hen aanroepen en navolgen, zonder te twisten over de grootheid hunner heerlijkheid in den hemel. Men moet trachten de goede voorbeelden na te volgen, welke zij ons op de aarde gegeven hebben; en men eert volmaaktelijk de Heiligen, als men zich, even als zij, heilig maakt. God heeft al de Heiligen naar het voorbeeld van het Menschgeworden Woord zijnen Zoon, gevormd; en het is onmogelijk het voorwerp van Gods liefde te zijn, zonder dat men Jezus Christus tot voorbeeld onzer navolging neme? Hij heeft gewild, dat er Heiligen uit alle standen der wereld zouden wezen, om aan de menschen te doen verstaan, dat zij zich kunnen zalig maken en heiligen met heilig en christelijk ieder in zijnen staat te leven. (De H. Cyprianus). Hij geeft ons de Heiligen tot beschermers en voorbeelden, om ons te helpen, en ons den hemel, welken zij bezitten, te leeren verdienen, aangezien het waar is, dat zij onze gebeden aanhooren, en dat, verzekerd van hun geluk, zoo veel als hun staat hun hetzelve toelaat, zij voor het onze bezorgd zijn.

Laat ons dan trachten te leven en te lijden gelijk zij, om eens met hen te leven en te heer-

schen; en bedenken wij, dat er maar één weg is, om tot het gelukkige einde te geraken, tot welk de Heiligen gekomen zijn; en die weg is, volgens de opmerking van het Evangelie, een boetvaardig, afgestorven en van de wereld afgezonderd leven, elke andere weg is, volgens Jezus Christus zelven, een weg van verderf.

GEBED.

Heer, gij wilt onze heiligmaking en onze zaligheid, en geeft ons hiertoe de krachtigste middelen; maar aangezien wij dezelve met groote traagheid gebruiken, maak dat wij, met de Heiligen te eeren, ons volgens hunne voorbeelden vormen, en ons waardig maken om het geluk te bekomen dat zij genieten, met te doen hetgene zij gedaan hebben om het te verdienen. Gedoog niet, dat wij, als dorre bewonderaars van het geluk der Heiligen, ons tevreden houden met hen te loven en te aanroepen; maar maak, dat wij, terwijl wij ons toeleggen om hunne deugden te beoefenen, en te doen hetgene zij gedaan hebben, wij het paradijs mogen verdienen hetwelk zij bezitten en dat wij hopen. Amen.

LIX. HOOFDSTUK.

Dat men op God alleen al zijne hoop en betrouwen moet stellen.

1. De ziel. — Heer, wat is mijn betrouwen hier in dit leven, of wat is mijn grootste troost van al hetgene op aarde is?

Zijt gij het niet, mijn God, wiens barmhartigheid oneindig is?

Wanneer is het mij wel geweest zonder u? Of waar is het kwalijk geweest met mij, als gij bij mij waart?

Ik heb liever arm te zijn om u, dan rijk zonder u.

Ik heb liever als een vreemdeling op deze aarde met u te leven, dan den hemel zonder u te bezitten.

Daar gij zijt, is de hemel, en daar gij niet zijt, is de dood en de hel.

Gij zijt al mijn verlangen, daarom moet ik altijd tot u roepen, zuchten en bidden.

Ik kan op niemand anders volkomenlijk betrouwen dan op u, noch in mijne noodzakelijkheid hulp verhopen, dan van u alleen, o mijn God!

Gij zijt mijne hoop en mijne kracht, gij zijt mijn trooster in alles, en mijn getrouwste vriend.

2. Alle menschen zoeken hunne baat; maar gij betracht alleen mijne zaligheid en mijn voordeel, en gij keert in mij alles ten goede.

Al is het, dat gij mij vele bekoringen en zwarigheden laat overkomen, dit schikt gij alles tot mijn voordeel, want gij beproeft uwe uitverkorenen op duizenderlei wijzen.

En ik moet u in deze beproeving zoo wel beminnen en loven, alsof gij mij gansch met hemelsche vertroostingen vervuldet.

3. Op u dan, o Heer, stel ik al mijne hoop, tot u neem ik al mijne toevlugt, aan u laat ik al mijne kwelling en benaauwdheden over: want ik zie, dat alles, wat buiten u is, magteloos en onbestendig is.

Want vele vrienden zullen mij niet baten, noch kloeke helpers mij bijstaan, noch wijze raadslieden mij goeden raad geven, noch geleerde boeken mij verstooten, noch eenige verborgene plaats mij bevrijden, zoo gij zelf mij niet bijstaat, mij helpt, mij versterkt, vertroost, onderrigt en behoedt.

3. Want alles, wat mij tot vrede en geluk schijnt te dienen, is niets, als gij bij ons niet zijt, noch kan ons helpen tot het ware geluk.

Gij zijt dan het einde van alle goed, de oorsprong des levens, de diepte aller wijsheid, en op u boven alles te betrouwen, is de opregte vertroosting uwer dienaars.

Tot u zijn mijne oogen gerigt, op u betrouw ik, o mijn God, Vader der barmhartigheden!

Zegen en heilig mijne ziel door uwen hemelschen zegen, opdat zij uwe heilige woning en de troon uwer eeuwige glorie worde, en opdat er niets in dien tempel onwaardig worde gevonden hetgene aan de oogen uwer majesteit kan mishagen.

Aanzie mij volgens de grootheid uwer goedheid, en volgens de menigvuldigheid uwer barmhartigheden. Verhoor het gebed van uwen armen dienaar, die zoo verre van u in het land van de schaduw des doods gebannen is.

Bescherm en bewaar mijne ziel tusschen al die gevaren van dit vergankelijk leven, en geleid mij door uwe genaden langs den weg van vrede tot het Vaderland der eeuwige heerlijkheid. Amen.

OEFENING.

Wanneer wij bemerken, dat wij bedrukt en als met inwendige kwellingen, met ligchamelijke smarten en uiterlijke wederwaardigheden overladen worden, of gezamentlijk met al deze ongelukken, laat ons dan met betrouwen onze toevlugt tot onzen God nemen, die alleen ons kan helpen en bijstaan, en laat ons met de Machabeërs tot hem zeggen: Heer, gij kent de voornemens, welke de vijanden van onze ziel en van onze zaligheid tegen ons opvatten; hoe zullen wij hun ooit tegenstand

kunnen bieden, ten zij gij ons te hulp komt? Wij heffen dan onze oogen en ons hart tot u op, tot u, die ons kunt helpen, want gij zijt onze God; die ons moet helpen, want gij zijt onze Zaligmaker; die ons wilt helpen, want gij zijt onze Vader; en wij verzoeken uwe hulp, om niet te bezwijken noch verloren te gaan.

GEBED.

Heer, gij hebt gezegd, dat men, om van uwe leerlingen en ware Christenen te wezen, zich zelven moet verloochenen en zijn kruis dragen. Gij kent den grooten afkeer, welken wij voor beide hebben. Duld niet, dat in dit punt ons geloof ons veroordeele, zoo als zulks zou geschieden, indien wij in het werk niet stelden wat wij gelooven ter zaligheid noodzakelijk te wezen; maar voeg er bij hetgene aan ons geloof ontbreekt, dat wil zeggen, de oefening van de heilige waarheden, welke wij gelooven, door ons bij het geloof van eenen Christen het leven van eenen Christen te doen voegen. Amen.

DE NAVOLGING

VAN JEZUS CHRISTUS.

VIERDE BOEK.

OVER HET H. SACRAMENT DES ALTAARS.

Godvruchtige vermaning tot de heilige Communie.

Christus. — *Komt allen tot mij, die gekweld wordt en beladen zijt, en ik zal u verkwikken.* zegt de Heer (Matth. 11. v. 28.

Het brood, dat ik u zal geven, is mijn vleesch, voor het leven der wereld (Joan 6. v. 25).

Neemt en eet, dit is mijn lighaam, hetwelk voor u zal gegeven worden: doet dit ter mijner gedachtenis (Matth. 26. v, 26 — 1. Cor. 11. v. 24.).

Wie mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt, die blijft in mij, en ik in hem (Johan. 6. v. 57.).

De woorden die ik gesproken heb, zijn geest en leven (Ibid. v. 64.).

I. HOOFDSTUK.

Met welken eerbied men Jezus Christus moet ontvangen.

1. De ziel. — Dit zijn uwe woorden o Jezus, eeuwige Waarheid! alhoewel zij niet op denzelfden tijd, of op dezelfde plaats gesproken of geschreven zijn.

Omdat het dan uwe woorden zijn, en dat zij waarachtig zijn, moet ik die getrouw en met groote dankbaarheid aannemen.

Het zijn uwe woorden, gij hebt die gesproken, het zijn ook de mijne: want gij hebt die tot mijne zaligheid gesproken.

Ik ontvang die gaarne uit uwen mond, en wensch, dat dezelve diep in mijn hart mogen geprent worden.

Die woorden vol van genade, teederheid en liefde wekken mij wel op, maar mijne zonden verschrikken mij, en mijn onrein geweten wederhoudt mij om zoo heilige geheimen te ontvangen.

De zoetheid uwer woorden zet mij aan, maar de menigte mijner gebreken bezwaart mij.

2. Gij gebiedt mij, dat ik met betrouwen tot u zou komen, indien ik met u deel wil hebben; en dat ik de spijs der onsterfelijkheid zou nutten, indien ik het eeuwige leven en de eeuwige glorie wil bekomen. *Komt*, zegt hij, *allen tot mij, die gekweld wordt en beladen zijt, en ik zal u verkwikken.* (Matth. 11, v. 28.).

O zoet en vriendelijk woord in de ooren des zondaars, waardoor gij, mijn Heer en God, mij, armen en ellendigen mensch, noodigt, om aan uw heilig Ligchaam deelachtig te worden!

Maar wie ben ik, Heer, dat ik mij zou verstouten tot u te naderen?

Zie, de hemel der hemelen kan u niet bevatten, en gij zegt: *komt allen tot mij.*

3. Wat beduidt toch deze liefderijke toegevendheid en die teedere uitnoodiging?

Hoe zal ik tot u durven komen, die in mij zelven niets goeds vind, waarop ik zou mogen betrouwen?

Hoe zal ik u in mijne woning durven leiden, ik die zoo dikwijls uwe goedheid vertoornd heb?

De Engelen en Aartsengelen beven voor u, de Heiligen schrikken voor u, en gij zegt: *komt allen tot mij.*

O Heer, wie zoude het gelooven, zoo gij zulks zelf niet zeidet? wie zoude tot u durven naderen, zoo gij zulks zelf niet geboodt?

4. Zie, Noë, die regtvaardige man, heeft honderd jaren lang gearbeid om eene ark te bouwen, om zich met weinige van de zijnen te redden: en hoe zal ik mij kunnen bereiden op een uur tijds, om u, den Schepper der wereld, waardig te ontvangen?

Mozes, uw dienaar en bijzondere vriend, heeft de ark des Verbonds gemaakt van onbederfelijk hout, en bekleed met het allerfijnste goud, alleen om daarin de tafelen der wet te leggen; en zal ik, bedorven schepsel, u, den gever der wet en de bron des levens, zoo ligt durven ontvangen?

Salomon, de wijsste der Koningen van Israël, was zeven jaren lang bezig om een' prachtigen tempel, ter eere van uwen naam, te bouwen, en vierde het feest der wijding acht dagen lang.

Hij droeg duizend offerande van dankzegging op, en stelde de ark des Verbonds op de toebereide plaats: onder het bazuingeschal en het gejuich des volks en met groote pracht. En hoe zal ik, de ellendigste en armste aller menschen, u in mijn huis ontvangen, ik die, naauwelijks een half uur godvruchtig kan overbrengen? En ach, of ik eens een half uur waardig daartoe besteedde!

5. O mijn God! hoe vurig hebben die mannen getracht u te behagen; en ik, helaas! hoe weinig doe ik, en hoe luttel tijds gebruik ik, om mij tot de heilige Communie te bereiden.

Zeer zelden ben ik geheel ingetogen en vrij van alle verstrooidheid.

Het ware nogtans wel billijk, dat mij in uwe goddelijke tegenwoordigheid geen onbetamelijk

gedacht in den zin kwame, en dat ik mij met geen schepsel bekommerde, terwijl ik geenen Engel, maar wel den Heer der Engelen in mij ontvang.

6. Er is ook zeer groot verschil tusschen de ark des Verbonds met hetgene er in rustte, en tusschen uw allerheiligst Ligchaam met zijne oneindige waardigheden; tusschen de offeranden der oude wet, die slechts afbeeldsels waren van het toekomende, en tusschen de ware offerande van uw goddelijk Ligchaam, waardoor al de oude offerande vervuld en voltrokken zijn. Waarom word ik dan niet meer door uw goddelijke tegenwoordigheid ontstoken?

7. Waarom bereid ik mij niet met meerdere naarstigheid, om de heilige geheimen te ontvangen, aangezien die Aartsvaders en heilige Profeten, de vorsten en koningen met al het volk, zoo grooten ijver en godsvrucht tot uwe dienst hebben getoond.

8. De godvruchtige koning David danste uit al zijne magt voor de ark, daar hij de weldaden, die God voortijds aan de oudvaders verleend had, herdacht; hij maakte verscheidene speeltuigen, hij dichtte psalmen, die hij met vrolijkheid beval te zingen; hij speelde zelfs dikwijls op de harp door het ingeven van den H. Geest; hij leerde het volk van Israël God loven uit geheel hun hart, en hem dagelijks eenstemmig zegenen en verheerlijken.

Werd er dan zoo groote vurigheid betoond, zoo feestelijke gedachtenis gehouden, ter eere van God, voor de ark des Verbouds, hoe groote eerbiedigheid en godvruchtigheid behoorde ik en alle Christen te hebben in de tegenwoordigheid van zoo verheven Sacrament, en in het ontvangen van het allerwaardigste ligchaam van Christus?

9. Veel menschen loopen naar verscheidene plaatsen om de overblijfselen der Heiligen te bezoeken; zij aanhooren met verwondering hunne groote daden, zij bezigtigen de kerken en kussen hunne heilige gebeenten, welke met zijde of goud omzet zijn.

En zie, gij zijt hier bij mij op het altaar, o mijn God! de Heilige der Heiligen, de Schepper der menschen, de Heer der Engelen.

Dikwijls is het de nieuwsgierigheid om nieuwe dingen te zien, die deze bedevaarten doet ondernemen, en daarom brengen zij ook dikwijls uit dit reizen geringe vruchten van verbetering mede, bijzonderlijk als men zoo ligtvaardig zonder berouw over zijne zonden daar henen loopt.

Maar hier in dit Sacrament zijt gij, mijn Heer, geheel en waarlijk tegenwoordig, en gij geeft overvloedige vruchten van eeuwige zaligheid aan allen, die u daar waardig en godvruchtig ontvangen.

En daartoe wordt men niet getrokken door ligtvaardigheid, nieuwsgierigheid of zinnelijk vermaak, maar door een vast geloof, eene vurige hoop en eene opregte liefde.

10. O onzigtbare God, Schepper der wereld! hoe wonderlijk handelt gij met ons! hoe minzaam en liefderijk is deze uwe beschikking over uwe uitverkorenen, aan wie gij u zelven in dit heilig Sacrament ten beste geeft.

Dit gaat alle verstand te boven; dit trekt bijzonderlijk de harten van uwe beminden tot u, dit doet hunne liefde ontsteken.

Want uwe ware geloovigen, die geheel hun leven tot verbetering besteden, ontvangen dikwijls uit dit heilig Sacrament eene groote genade en liefde tot de deugd.

Het zijn uwe woorden, gij hebt die gesproken, het zijn ook de mijne: want gij hebt die tot mijne zaligheid gesproken.

Ik ontvang die gaarne uit uwen mond, en wensch, dat dezelve diep in mijn hart mogen geprent worden.

Die woorden vol van genade, teederheid en liefde wekken mij wel op, maar mijne zonden verschrikken mij, en mijn onrein geweten wederhoudt mij om zoo heilige geheimen te ontvangen.

De zoetheid uwer woorden zet mij aan, maar de menigte mijner gebreken bezwaart mij.

2. Gij gebiedt mij, dat ik met betrouwen tot u zou komen, indien ik met u deel wil hebben; en dat ik de spijs der onsterfelijkheid zou nutten, indien ik het eeuwige leven en de eeuwige glorie wil bekomen. *Komt*, zegt hij, *allen tot mij, die gekweld wordt en beladen zijt, en ik zal u verkwikken.* (Matth. 11, v. 28.).

O zoet en vriendelijk woord in de ooren des zondaars, waardoor gij, mijn Heer en God, mij, armen en ellendigen mensch, noodigt, om aan uw heilig Ligchaam deelachtig te worden!

Maar wie ben ik, Heer, dat ik mij zou verstouten tot u te naderen?

Zie, de hemel der hemelen kan u niet bevatten, en gij zegt: *komt allen tot mij.*

3. Wat beduidt toch deze liefderijke toegevendheid en die teedere uitnoodiging?

Hoe zal ik tot u durven komen, die in mij zelven niets goeds vind, waarop ik zou mogen betrouwen?

Hoe zal ik u in mijne woning durven leiden, ik die zoo dikwijls uwe goedheid vertoornd heb?

De Engelen en Aartsengelen beven voor u, de Heiligen schrikken voor u, en gij zegt: *komt allen tot mij.*

O Heer, wie zoude het gelooven, zoo gij zulks zelf niet zeidet? wie zoude tot u durven naderen, zoo gij zulks zelf niet geboodt?

4. Zie, Noë, die regtvaardige man, heeft honderd jaren lang gearbeid om eene ark te bouwen, om zich met weinige van de zijnen te redden: en hoe zal ik mij kunnen bereiden op een uur tijds, om u, den Schepper der wereld, waardig te ontvangen?

Mozes, uw dienaar en bijzondere vriend, heeft de ark des Verbonds gemaakt van onbederfelijk hout, en bekleed met het allerfijnste goud, alleen om daarin de tafelen der wet te leggen; en zal ik, bedorven schepsel, u, den gever der wet en de bron des levens, zoo ligt durven ontvangen?

Salomon, de wijsste der koningen van Israël, was zeven jaren lang bezig om een' prachtigen tempel, ter eere van uwen naam, te bouwen, en vierde het feest der wijding acht dagen lang.

Hij droeg duizend offerande van dankzegging op, en stelde de ark des Verbonds op de toebereide plaats: onder het bazuingeschal en het gejuich des volks en met groote pracht. En hoe zal ik, de ellendigste en armste aller menschen, u in mijn huis ontvangen, ik die, naauwelijks een half uur godvruchtig kan overbrengen? En ach, of ik eens een half uur waardig daartoe besteedde!

5. O mijn God! hoe vurig hebben die mannen getracht u te behagen; en ik, helaas! hoe weinig doe ik, en hoe luttel tijds gebruik ik, om mij tot de heilige Communie te bereiden.

Zeer zelden ben ik geheel ingetogen en vrij van alle verstrooidheid.

Het ware nogtans wel billijk, dat mij in uwe goddelijke tegenwoordigheid geen onbetamelijk

gedacht in den zin kwame, en dat ik mij met geen schepsel bekommerde, terwijl ik geenen Engel, maar wel den Heer der Engelen in mij ontvang.

6. Er is ook zeer groot verschil tusschen de ark des Verbonds met hetgene er in rustte, en tusschen uw allerheiligst Ligchaam met zijne oneindige waardigheden; tusschen de offeranden der oude wet, die slechts afbeeldsels waren van het toekomende, en tusschen de ware offerande van uw goddelijk Ligchaam, waardoor al de oude offerande vervuld en voltrokken zijn. Waarom word ik dan niet meer door uw goddelijke tegenwoordigheid ontstoken?

7. Waarom bereid ik mij niet met meerdere naarstigheid, om de heilige geheimen te ontvangen, aangezien die Aartsvaders en heilige Profeten, de vorsten en koningen met al het volk, zoo grooten ijver en godsvrucht tot uwe dienst hebben getoond.

8. De godvruchtige koning David danste uit al zijne magt voor de ark, daar hij de weldaden, die God voortijds aan de oudvaders verleend had, herdacht; hij maakte verscheidene speeltuigen, hij dichtte psalmen, die hij met vrolijkheid beval te zingen; hij speelde zelfs dikwijls op de harp door het ingeven van den H. Geest; hij leerde het volk van Israël God loven uit geheel hun hart, en hem dagelijks eenstemmig zegenen en verheerlijken.

Werd er dan zoo groote vurigheid betoond, zoo feestelijke gedachtenis gehouden, ter eere van God, voor de ark des Verbouds, hoe groote eerbiedigheid en godvruchtigheid behoorde ik en alle Christen te hebben in de tegenwoordigheid van zoo verheven Sacrament, en in het ontvangen van het allerwaardigste ligchaam van Christus?

9. Veel menschen loopen naar verscheidene plaatsen om de overblijfselen der Heiligen te bezoeken; zij aanhooren met verwondering hunne groote daden, zij bezigtigen de kerken en kussen hunne heilige gebeenten, welke met zijde of goud omzet zijn.

En zie, gij zijt hier bij mij op het altaar, o mijn God! de Heilige der Heiligen, de Schepper der menschen, de Heer der Engelen.

Dikwijls is het de nieuwsgierigheid om nieuwe dingen te zien, die deze bedevaarten doet ondernemen, en daarom brengen zij ook dikwijls uit dit reizen geringe vruchten van verbetering mede, bijzonderlijk als men zoo ligtvaardig zonder berouw over zijne zonden daar henen loopt.

Maar hier in dit Sacrament zijt gij, mijn Heer, geheel en waarlijk tegenwoordig, en gij geeft overvloedige vruchten van eeuwige zaligheid aan allen, die u daar waardig en godvruchtig ontvangen.

En daartoe wordt men niet getrokken door ligtvaardigheid, nieuwsgierigheid of zinnelijk vermaak, maar door een vast geloof, eene vurige hoop en eene opregte liefde.

10. O onzigtbare God, Schepper der wereld! hoe wonderlijk handelt gij met ons! hoe minzaam en liefderijk is deze uwe beschikking over uwe uitverkorenen, aan wie gij u zelven in dit heilig Sacrament ten beste geeft.

Dit gaat alle verstand te boven; dit trekt bijzonderlijk de harten van uwe beminden tot u, dit doet hunne liefde ontsteken.

Want uwe ware geloovigen, die geheel hun leven tot verbetering besteden, ontvangen dikwijls uit dit heilig Sacrament eene groote genade en liefde tot de deugd.

11. O wonderlijke en verborgene genade van dit waardig Sacrament, die alleen bekend is aan de ware geloovigen! maar de ongeloovigen, of zij, die nog aan de zonden onderworpen zijn, kunnen die niet beproeven.

In dit Sacrament wordt geestelijke genade gegeven, en de sterkte die de ziel verloren had, wordt hersteld; de schoonheid der ziel, mismaakt door de zonde, wordt vernieuwd.

De genade is somtijds zoo groot, en geeft zoo grooten ijver, dat niet alleen de ziel, maar ook het ligchaam zelfs gevoelt, dat zijne krachten door dezelve zeer versterkt zijn.

12. Maar het is zeer te beklagen, dat wij zoo laauw en zoo onachtzaam zijn, en niet onstoken worden door een' grooteren ijver tot Christus, in wien al onze hoop, zaligheid en verdienste gelegen is.

Hij is de troost van hen, die hier als reizigers wandelen, en het opperste geluk der Heiligen.

Het is derhalve zeer te bejammeren, dat velen zoo groote onverschilligheid toonen voor dit zalig geheim, waardoor de hemel verheugd en de wereld behouden wordt.

O verblindheid en versteendheid van het menschelijk hart, dat men door zoo onuitsprekelijke weldaad niet meer geraakt is! ja dat men door het dagelijksch gebruik van hetzelve, tot onachtzaamheid en minderen eerbied vervalt.

13. Want ware het, dat dit heilig Sacrament slechts op ééne plaats te vinden ware, en dat het maar van énen Priester alleen op de geheele wereld geconsecreerd werd, met welken ijver zouden de menschen tot die plaats en tot dien Priester niet loopen, om die goddelijke geheimen te zien opofferen?

Doch nu vindt men vele Priesters, en Christus wordt op vele plaatsen geofferd, opdat de genade en de liefde van God tot den mensch des te meer zou uitschijnen, hoe meer dit heilig Sacrament door de gansche wereld te vinden en te nutten is.

Ik dank u, goede Jezus, eeuwige Herder en voeder der zielen, omdat gij ons, arme en ellendige ballingen, gewaardigd hebt met uw dierbaar Ligchaam en Bloed te spijzen, en zelfs met uwen goddelijken mond ons te noodigen tot het ontvangen van die heilige geheimen, zeggende: *Komt allen tot mij, die gekweld wordt en beladen zijt, en ik zal u verkwikken* (Matth. 11. 28.).

OEFENING.

Wie zal ooit kunnen begrijpen of uitleggen, welke de uitmuntendheid van de gansch goddelijke gave is, die de Zoon Gods ons doet, met ons zijn Ligchaam en zijn Bloed in het allerheiligste Sacrament des Altaars te geven, aangezien het zeker is, dat wij in hetzelve geheel de grootheid en geheel de majesteit van eenen God al de volmaaktheden en de volheid zijner Godheid, al de deugden en genaden zijner menschheid, en al de verdienste van eenen God Mensch ontvangen? Zoo dat men met den heiligen Augustinus mag zeggen, dat God, hoe almogend hij ook zij, ons niets meerder kan geven, dan met zich aldus aan ons te geven; dat hoe rijk en milddadig hij ook moge wezen, die gave alleen, welke hij ons doet van zijn Ligchaam, van zijn Bloed, en van gansch zijnen persoon, al de schatten van zijne milddadigheid uitput; en dat hij, alhoewel hij de ongeschapene en vleeschgewordene Wijsheid des Vaders is, geen krach.

tiger middel heeft kunnen vinden om onze harten te winnen, dan dezelve door de heilige Communie binnen te treden, om ons met zijn hart te vereenigen en ons in hem te veranderen.

Maar hetgene onzen geest en ons hart moet verrukken, is, dat hij in de heilige Hostie, welke wij ontvangen, en zelfs in het kleinste gedeelte der hostie, al de schatten van zijne goedheid, wijsheid en liefde heeft besloten, om ons dezelve mede te deelen, en ons in het mededeelen derzelve te doen leven door een bovennatuurlijk en goddelijk leven, met te leven en ons met eenen God te voeden: want het is met dit inzigt, dat hij op onze altaren een nieuw leven aanneemt, om ons hetzelve door de heilige Communie in te drukken, door welke hij, volgens hetgene de Kerkvergadering van Trente zegt, al de schatten zijner liefde in onze ziel uitstort. Ja, mijn Zaligmaker, na ons al de goederen der natuur en der genade gegeven te hebben, voegt gij u zelven nog bij uwe gaven en geeft u geheel aan ons in het allerheiligste Sacrament des Altaars: dat wil zeggen, dat gij, na milddadig geweest te zijn in uwe goederen ten onzen opzigte, welke, hoe kostelijk zij ook mogen wezen, altijd veel minder zijn dan gij zijt, in dit aanbiddelijk Sacrament u zelven ten beste geeft. Wie zou na dit alles aan zijnen God kunnen wederstaan, en hem geen hart geven, van hetwelk hij zelf bezit komt nemen, als van een goed, dat hem op zoo vele titels toebehoort?

GEBED.

Wat zal ik u wedergeven, Heer, voor al de goederen, welke ik van u ontvangen heb? Maar wat moet ik u wedergeven voor u zelven, gij die

u gansch aan mijne ziel geeft, om in haar het begin van een opregt christelijk leven en het onderpand harer zaligheid te wezen? Zoo menigwerf ik de eer heb u te ontvangen, o mijn minnelijke Zaligmaker! mag ik zeggen, dat gij geheel aan mij toebehoort: en na u zoo dikwijls ontvangen te hebben, helaas, kan ik nog niet zeggen, dat ik geheel aan u ben. Kom, mijn Jezus, kom bezit nemen van dit ondankbaar en ontrouw hart, hetwelk weinig aan u, veel aan de wereld, en geheel aan zich zelf toebehoort. Wreek u, Heer, wreek u over hetzelve met het te verpligten, u te beminnen, zich te haten, en naar u te luisteren in alle gelegenheden, dat het van u afwijkt. Het hoort u toe, o mijn God! niet alleenlijk als het werk uwer handen, en als de prijs van uw bloed, maar nog als een erfdeel, dat gij gekregen hebt, en van hetwelk gij zelf komt bezit nemen. Laat niet toe, dat het u ontsnappe, om zich aan zijne driften over te geven, aangezien gij tot mij komt om in mij over geheel mij zelven te heerschen.

Gedoog niet, Heer, wanneer ik tot de H. Tafel nader en eenen God als gij ontvangt, die waarlijk geheel en voor altijd aan mij zijt, dat ik het ongeluk hebbe, hetwelk aan zoo vele Christenen overkomt, van aan u niet toe te behooren dan in den schijn en voor het uitwendige, alleenlijk door begeerte en door eenen zwakken wil, of van aan u maar ten halve toe te behooren, met in mijn hart God en de wereld, de ijdelheid en de godsvrucht te willen vereenigen: eene vereeniging, welke gij in het Evangelie zegt onmogelijk en strijdig aan de zaligheid te wezen; of eindelijk van aan u maar voor eenigen tijd toe te behooren, met spoedig na de communie in vrijwillige en

gewone zonden te hervallen, welke uwe tegenwoordigheid in mij moet verbeteren, of ten minste verminderen, aangezien de vrucht van eene goede Communie de sterkte, de kloekmoedigheid, en de getrouwheid is om zich te wederhouden en zich in de gelegenheden te overwinnen.

Gedoog dan, o mijn Jezus, dat ik u hier den ootmoedigsten dank bewijze over de instelling van dit aanbiddelijk Sacrament, in hetwelk uwe liefde over u zelven zegepraalt, om mij met uw Ligchaam en Bloed te voeden; en tot erkentenis aan eene zoo groote, zoo wonderbare en zoo goddelijke weldaad, smeek ik u van de opregte, volmaakte en onwederroepelijk gaven te aanvaarden, welke ik u van geheel mij zelven voor den tijd en voor de eeuwigheid doe. Amen.

II. HOOFDSTUK.

Dat God in dit heilig Sacrament aan den mensch van zijne groote goedheid en liefde blijken geeft.

GEBED VOOR DE COMMUNIE.

1. De ziel. — O Heer, op uwe goedheid en groote barmhartigheid betrouwende, nader ik tot u, als een kranke tot den Zaligmaker, als een hongerige en dorstige tot de bron des levens, als een behoeftige tot den Koning der hemelen, als een dienstknecht tot den Heer, als een schepsel tot den Schepper, als een verlatene tot den vertrooster.

Maar waarvan komt mij dit, dat gij tot mij komt? En wie ben ik, dat gij u zelven aan mij geeft?

Hoe durft een zondaar in uwe tegenwoordigheid verschijnen? En hoe gewaardigt gij u tot hem te komen?

Gij kent uwen dienaar, en weet, dat hij niets goeds in zich zelven heeft, om hem zulke groote genade te bewijzen.

Ik belijd derhalve mijne nederigheid, ik erken uwe goedheid, loof uwe barmhartigheden, en dank u voor uwe oneindige liefde.

Want gij doet dit om u zelven en niet om mijne verdiensten, opdat ik uwe goedheid beter zoude leeren kennen, uwe liefde meer doorgronden, en uwe ootmoedigheid naauwgezetter navolgen.

Aangezien dan, dat dit u alzoo belieft, en dat gij zulks gebiedt, zoo behaagt mij uwe verwaardiging; en ach, of mijne boosheid geen beletsel zij!

2. O allerzoetste en goedgunstige Jezus, wat grooten eerbied, dankbaarheid en eeuwigen lof zijn wij u schuldig voor het ontvangen van uw heilig ligchaam, welks waardigheid al onze gedachten verre te boven gaat!

Maar wat zal ik in deze heilige Communie denken, als ik tot u kom mijn Heer, dien ik godvruchtig wensch te ontvangen, maar naar behooren niet kan vereeren?

Wat kan ik toch zaliger en beter doen, dan dat ik mij geheel onder u vernedere, en uwe goedheid grootelijks boven mij verheffe?

Ik loof u dan, mijn God, en verhef u in eeuwigheid: ik verneder en onderwerp mij aan u, tot in den afgrond mijner snoodheid.

3. Zie, gij zijt de Heilige der Heiligen, en ik de vuiligheid der zonden.

Gij gewaardigt u te vernederen tot mij, die niet waardig ben mijne oogen tot u te verheffen.

Gij komt tot mij, gij wilt met mij zijn, gij noodigt mij tot uwen maaltijd; gij wilt mij eene hemelsche spijs geven en *het brood der Engelen doen nutten* (Ps. 77. v. 25.), hetwelk gij zelf zijt;

het brood des levens, hetwelk van den Hemel nedergedaald is, en aan de wereld het leven geeft.

4. Ziedaar de grootheid uwer liefde, de grootheid uwer vernedering en goedheid. Hoe vele dankzeggingen en hoe grooten lof zijn wij u hiervoor niet verschuldigd?

O zalig raadsbesluit, door hetwelk gij dit heilig Sacrament ingesteld hebt! o troostelijke en aangename maaltijd, daar gij u zelven tot spijs hebt gegeven!

Hoe wonderbaar, o Heer, zijn uwe werken! hoe vermogend is uwe magt! hoe onbegrijpelijk is uwe waarheid!

Want gij hebt gesproken, en alles is gemaakt geworden, en hetgene gij geboden hebt, is geschied.

5. Het is eene wonderbare zaak, die alle menschelijk verstand te boven gaat, en die alleen te begrijpen is door het geloof, dat gij, mijn Heer, mijn God, waarachtig God en mensch, onder eene kleine gedaante van brood en wijn geheel schuilt, en dat gij van dengenen, die u ontvangt, genuttigd wordt, zonder te worden verteerd.

Gij, de Heer van alles, die niemand noodig hebt, hebt door dit heilig Sacrament in ons willen wonen.

Bewaar toch, o Heer, mijn hart en ligchaam onbevlekt, opdat ik met een opgeruimd, rein geweten dikwijls uw heilig geheim moge opdragen, en hetzelve tot mijne zaligheid ontvangen: want gij hebt dit allermeest ingesteld tot uwe glorie en tot eene eeuwige gedachtenis aan uwe goedheid.

6. O mijne ziel, verheug u, en dank God voor zoo edele gift en zulke ongemeene vertroosting, die u in dit dal der tranen is nagelaten.

Want zoo dikwijls gij dit geheim viert en het Ligchaam onzes Heeren ontvangt, vernieuwt gij het werk onzer verlossing, en gij wordt deelgenoot van de verdienste van Christus.

De liefde van Christus vermindert nooit, en de schat zijner verzoeningen wordt nimmer uitgeput.

Gij moet dan altijd u met eenen nieuwen ijver daartoe bereiden, en dit groote geheim uwer zaligheid met diepe aandachtigheid overwegen.

Het moet u, als gij mis leest of hoort, zoo nieuw, zoo verheven en zoo minnelijk schijnen, als of Christus dien zelfden dag in den schoot van de heilige Maagd eerst was nedergedaald en mensch geworden, of voor onze zaligheid aan het kruis had gehangen en gestorven was.

OEFENING.

1. Overweeg, wanneer gij tot de H. Tafel nadert, welke de grootheid en de majesteit is van hem, dien gij gaat ontvangen; en welke de verworpenheid en onwaardigheid van een gering schepsel is, hetwelk zijnen God ontvangt. Verootmoedig u in zijne tegenwoordigheid en zeg hem: Wie ben ik, Heer, om tot u te durven naderen? En wie zijt gij zelf, om u zoo zeer te vernederen van tot mij te komen? Indien ik van den eenen kant de uitmuntendheid uwer heiligheid en zuiverheid overweeg, en van den anderen de bedorvenheid en ongeregeldheid van mijne ziel, dan erken ik in uwe tegenwoordigheid, dat ik ten eenen male onwaardig ben u te ontvangen, en ik zonder vermetelheid u in mijn hart niet kan doen binnenkomen. Maar vermits ik de overmaat uwer goedheid aanzie, als ook de noodwendigheid, welke ik gevoel van u tot mijne voldoening en tot mijne zaligheid te bezitten, zal ik tot u, o mijn Zalig-

maker! met een heilig betrouwen naderen, wel wetende wat gij in het Evangelie gezegd hebt, dat de zieken, meer dan de gezonden, den geneesheer noodig hebben, en dat gij tot ons komt om diegenen op te zoeken en zalig te maken, welke zich van u verwijderd hebben, en die in gevaar waren van verloren te gaan, tot u, gij die alles, wat gij zijt, niet zijt dan om ons te beminnen en ons zalig te maken; tot u, eindelijk, wiens grootste genegenheid is voor een geraakt, veranderd en waarlijk boetvaardig hart. Wel is waar, ik ben zondaar, maar ik wil het niet meer wezen. Ik vind noch troost, noch smaak in uwe tegenwoordigheid; maar ik gevoel mijne ellenden, en breng die voor eenen barmhartigen God, en dit is voor mij genoeg.

2. Van waar komt mij die eer en dit geluk, dat de opperste Majesteit van eenen God zich zoo zeer wil vernederen, om het voedsel en het leven mijner ziel te wezen? O! dit komt uit de groote ootmoedigheid van eenen God-Mensch, die zijne vernietiging zoo verre heeft voortgezet van niet meer te schijnen, ik zeg niet een God, maar zelfs niet een mensch, en van den luister zijner grootheid te verduisteren, om in dit aanbiddelijk Sacrament niet dan de overmaat zijner goedheid en de bekoorlijkheid zijner liefde te doen uitschijnen. O mijn Zaligmaker! gij verbergt uwe goddelijke volmaaktheden voor onze oogen, om dezelve niet te verblinden; maar gij doet aan onze harten de grootte uwer ootmoedigheid gevoelen, om ons op te wekken van dezelve na te volgen! O mijn hart! kunt gij verlangen uit te munten, ziende eenen God, die voor onze oogen in het allerheiligste Sacrament als verdwijnt? en hoe zou een aardworm, als ik, zich

willen verheffen, als ik overweeg, dat een God zich vernietigt in die geheimenis, om hem het kenteeken zijner ootmoedigheid in te drukken?

3. Christene zielen, zegt niet, dat gij zoo dikwijls tot eenen zoo grooten en geduchten God niet durft naderen. Gij zijt hiertoe onwaardig, zulks is waar, en zult bij voortduring onwaardig wezen, ten zij gij alles werkstellig maakt om het niet te zijn, door eene gedurige waakzaamheid op u zelven. Maar dit brood der Engelen is geen vergift, zegt de heilige Augustinus, het is een voedsel tot uw gebruik, en noodzakelijk tot zaligheid van uwe ziel. Ontvang het dikwijls, voed er uw hart mede, maar dat dit hemelsche vleesch bij u hetzelfde uitwerksel niet hebbe van het lekkere vleesch dezer aarde, waaraan men zich gewent, en van welk men door de gewoonte den smaak verliest. De heilige gesteltenis, waarin gij moet wezen, als gij dezen heiligen God ontvangt, moet aangroeijen naar mate gij tot zijne Tafel nadert. Het komt ons niet toe dien voortgang te kennen; maar het is altijd voortgang als wij altijd meer en meer ons best doen, om door de waakzaamheid en de ootmoedigheid heiliger te worden.

GEBED.

Als men zich bereidt om de heilige Communie te ontvangen.

Heer, ik geloof, dat gij mijn God en de opperste regter mijner eeuwigheid zijt. Met welken eerbied moet ik tot u niet naderen! Helaas! wie ben ik, om slechts mijne oogen tot u te durven opheffen! En hoe kan ik besluiten van u doen binnen te komen in een hart als het mijne, hetwelk zoo ellendig, zoo bedorven en u zoo onwaardig is? Vergoed, Heer, de gebreken mijner voorbereiding,

door de overmaat uwer goedheid, die de verdienste niet veronderstelt, maar die de verdienste zijner schepselen uitmaakt.

O eindelooze goedheid! o opperste majesteit! o oneindigheid van eenen God, die besloten, verborgen en als vernietigd is in de hostie, welke ik ga ontvangen! ik bewijs u al de eer die u verschuldigd is, en aan mij zelven al de versmading, welke ik verdien. Kom, mijn Jezus, kom, vervul met de volheid uwer liefde mijn hart, hetwelk van dezelve zoo ijdel en zoo ontbloot is! kom den arme uit het stof en het *niet* oprigten, om hem tot het bezit van uw hart en van uwe liefde te verheffen. Ik ben niets, ik ben een zondaar, ik verdien niet dan de hel. Ach! indien ik durfde, zou ik tot u met den heiligen Petrus zeggen: Ga van mij weg. Maar daar ik vrees te hooren hetgene gij hem antwoorddet, namelijk dat hij geen deel zou hebben in uwe heerlijkheid, ten zij hij uwe verootmoediging eerde, die zich tot hem vernederde, stem ik toe, dat gij in mijn hart, duizendmaal armer dan in de krib, geboren wordt, om niet meer dan uit u en voor u te leven. Amen.

III. HOOFDSTUK.

Dat het voordeelig is dikwijls het heilige Sacrament des Altaars te ontvangen.

GEBED VOOR DE HEILIGE COMMUNIE.

1. De ziel. — Zie, ik kom tot u, o Heer, opdat ik door uwe gift inwendig welvare, en verblijd worde door uwen heiligen Maaltijd, dien gij, o God, in uwe goedertierenheid voor den behoeftige hebt bereid.

Alles, wat ik mag wenschen, is in u, gij zijt mijne zaligheid, mijne verlossing, mijne hoop, mijne sterkte, mijn roem en mijne glorie.

Verblijd dan, van heden af, *de ziel van uwen dienaar : want tot u, Heer Jezus, heb ik mijne ziel opgeheven* (Psalm. 85, v. 4).

Ik wensch u nu godvruchtig en waardig te ontvangen : ik wensch u in mijn huis te leiden, opdat ik met Zacheüs gezegend en onder de kinderen van Abraham gerekend worde.

Mijne ziel verlangt naar uw Ligchaam, mijn hart wenscht met u vereenigd te worden.

2. Geef u aan mij, en het is mij genoeg : want buiten u is er geen troost te vinden.

Zonder u kan ik niet bestaan, en zonder uw bezoek kan ik niet wel leven.

Daarom moet ik dikwijls tot u komen, en u als geneesmiddel mijner zaligheid ontvangen, opdat ik onderwege niet bezwijke, als mij dit hemelsche voedsel zou ontbreken.

Want alzoo hebt gij, o genadigste Jezus, toen gij tot het volk prediktet en het van vele ziekten genaast, eertijds gezegd : *ik wil hen niet ongespijsd laten naar huis gaan, opdat zij onderwege niet bezwijken,*

Doe nu ook alzoo met mij, die u zelven in dit heilige Sacrament tot troost der geloovigen gelaten hebt : want gij zijt die zoete spijs der zielen : en wie u waardig nut, die zal deelachtig en erfgenaam van de eeuwige glorie zijn.

Voorwaar, het is mij, die zoo dikwijls zondig, die zoo ligtelijk vertraag en verflaauw, zeer noodig, dat ik, door veel te bidden, door dikwijls te biechten en te communiceren, mij vernieuwe, mij zuivere en opwekke, opdat ik, met langer te wachten, niet van mijn goed voornemen afwijke.

3. Want de genegenheden van den mensch hellen, van zijne jongheid af, altijd tot het kwaad, en als hij door uw hemelsch behoedmiddel

niet geholpen wordt, valt hij terstond in grooter kwaad.

De heilige Communie wederhoudt dan den mensch van het kwaad, en versterkt hem in het goed; want indien ik nu nog onachtzaam en flaauw ben, daar ik nogtans communiceer of de heilige Offerande van God opdraag, wat zoude het dan zijn, zoo ik die groote hulp en krachtige middelen niet gebruikte?

En al is het, dat ik alle dagen niet bekwaam ben om de goddelijke dienst te doen, en het Ligchaam des Heeren te ontvangen, zal ik echter trachten die heilige Geheimen op de behoorlijke tijden te ontvangen, en deelachtig te worden aan zoo groote genaden.

Want de voornaamste troost voor eene geloovige ziel, is, dat zij, zoo zij lang hier in dit sterfelijk ligchaam leeft, dikwijls op haren God denke, en haren beminde met een godvruchtig gemoed en liefde ontvange.

4. O, hoe wonderbaar is uwe goedheid tot ons, dat gij o Heer, de Schepper en het leven van alle geesten, u gewaardigt tot eene arme ziel te komen, en met geheel uwe Godheid en menschheid haren honger komt verzadigen!

O zalige ziel, die het geluk heeft van godvruchtig haren Heer te ontvangen, en die daardoor met geestelijke blijdschap vervuld wordt!

O hoe grooten Heer; hoe geliefden gast, hoe aangenamen en getrouwen vriend ontvangt zij! hoe treffelijken en edelen bruidegom omhelst zij, ja, die boven alle liefelijke en wenschelijke dingen beminnelijk is.

O allerzoetste Jezus, dat hemel en aarde met dezelver sieraad voor uw aanschijn zwijgen: want al hetgene zij loffelijks en aangenaams heb-

ben, komt van uwe milde gaven; en zij zullen tot de schoonheid van uwen naam, welks wijsheid eindeloos is, niet komen.

OEFENING.

Vurig verlangen te communiceren, of ten minste de noodzakelijkheid gevoelen, welke men heeft van dit te doen, en van dit dikwijls te doen.

Wij hebben eene groote reden om ons te verootmoedigen en ons voor onzen Heer Jezus Christus te schamen, als wij in ons niet dan koelheid en onverschilligheid gevoelen, om tot hem te naderen, en dat het de gehoorzaamheid alleen is, en niet de vurigheid onzer verlangens, die ons tot de H. Tafel doet naderen; want kortom, mijn Jezus, hoe kan men u kennen zonder u te beminnen, en u beminnen zonder te verlangen met uw hart vereenigd te worden, en zich in u door eene goede en dikwijls herhaalde communie te veranderen? En nogtans, o mijn God, hoe menigwerf heb ik voor u niet dan eene ongevoeligheid, die mij bedroeft en mij moedeloos zou maken, indien ik niet wist dat gij, bij gebrek van deze liefde, welke ik zou willen bezitten, die ik mij niet kan geven, en welke ik verzoek, te vreden zijt dat ik u ontvange uit inzigt van eene gehoorzaamheid met ootmoedigheid gepaard? Wat zou er van mij geworden, o mijn God, in de dorheid, waarin ik mij bevind, indien ik niet wist, dat de groote ellenden van mijne ziel op haar uwe barmhartigheden trekken, en dat gij vermaak schept met in een hart te verblijven hetwelk zich onwaardig kent om u te ontvangen, en hetwelk doet wat in zijn vermogen is om het niet te wezen? Inderdaad, de ootmoedige belijdenis van onze onwaardigheid, na de volledigste

biecht, waartoe een Christen bekwaam is, vergoedt het gebrek der vurige begeerten tot de heilige communie; en wij kunnen het hart van onzen God noch beter eeren, noch beter bevredigen, dan met ons voor hem en in zijne tegenwoordigheid te vernederen. Wij moeten ons dan van de heilige Communie niet verwijderen, omdat wij geene godsvrucht of vurige begeerte gevoelen om tot dezelve te naderen; maar wij moeten zoo menigwerf te communie gaan als onze biechtvader het gebiedt, dien wij voorziglig en wijs hebben moeten verkiezen; en Jezus Christus ontvangen uit gehoorzaamheid aan den priester, gelijk hij zelf op het altaar tegenwoordig komt uit de gehoorzaamheid, welke hij aan de stem des priesters toont.

Is er iets gemakkelijker en vertroostender voor ons, wanneer wij ons op ons beste tot de heilige Communie bereiden, dan te denken op datgene, wat Jezus Christus in het Evangelie gezegd heeft, namelijk dat de zieken en niet de gezonden, den geneesheer noodig hebben.

GEBED.

Om zich te bereiden om waardig te communiceren.

O mijn Jezus! het is met een volkomen betrouwen in die woorden, die gij tot mij spreekt en die ik daar even heb gelezen, dat ik mij bereid om u te ontvangen; niet omdat ik dit verdien, maar omdat ik u noodig heb en zonder u niet kan leven. Mijne ziel is met verscheidene ziekten en kwijningen besmet, welke gij alleen, als haar opperste en liefderijke geneesheer, bekwaam zijt te genezen. Kom dan, mijn Zaligmaker, kom het geneesmiddel aan mijne wonden toebrengen; kom uwe ootmoedigheid op den hoogmoed van mijnen geest drukken, om den-

zelven te genezen, en uwe liefde op mijne eigenliefde, om dezelve te vernietigen. Kom mij door uwe sterkte omgeven, om mijne driften te overwinnen, mij met uwen geest bezielen, om niet meer te handelen dan met het inzigt van u te behagen, en mij te doen leven door dit bovennatuurlijk en goddelijk leven, hetwelk het kenteeken is van het leven, waardoor gij leeft, en dat gij mij in het allerheiligste Sacrament des Altaars toebrengt.

IV. HOOFDSTUK.

Dat God overvloedige genade uitstort over hen, welke waardig communiceren.

1. De ziel. — Mijn Heer en God, voorkom uwen dienaar met den zegen uwer zoetheid, opdat ik uw Sacrament waardig moge nutten.

Wek mijn hart op tot u, en verlos mij van mijne slaperigheid. Bezoek mij met uwe heiligmakende genade, opdat ik in den geest uwe hemelsche zoetheid smake, die in dit heilig Sacrament, als in haren oorsprong, volkomen verborgen is.

Verlicht ook mijne oogen, opdat ik zulk verholen geheim moge zien: en versterk mijn geloof om dit vastelijk te gelooven.

Want dit heilig Sacrament is een uitwerksel van de goddelijke, en niet van de menschelijke kracht, het is geene uitvinding van den mensch, maar van u ingesteld.

Niemand is bekwaam om dit te begrijpen; het gaat ook het vernuft der Engelen te boven.

Wat zal ik dan, onwaardige zondaar, ik, stof en asch, van zoo verheven geheim kunnen bevatten?

2. Heer, ik kom tot u in de eenvoudigheid van mijn hart, omdat gij het zoo gebiedt; ik kom met

een vast geloof, met betrouwen en eerbied: en ik geloof waarlijk, dat gij, God en mensch, hier in dit heilig Sacrament tegenwoordig zijt.

Gij wilt, dat ik u ontvange, en mij met u door de liefde vereenige.

Ik bid derhalve uwe goedertierenheid dat gij mij bijzondere genade wilt verleenen, opdat ik geheel in u wegsmelte, en van liefde overvloeije, en dat ik voortaan geenen anderen troost zoeke dan in u alleen.

Want dit hoogwaardig Sacrament is de zaligheid van ziel en ligchaam, het geneesmiddel tegen alle geestelijke ziekten, waardoor de gebreken genezen worden, de kwade driften beteugeld, de bekoringen verminderd en overwonnen, de genade vermeerderd, de deugd vervorderd, het geloof versterkt, de hoop verkloekt en de liefde ontstoken.

3. Gij, o God! gij verleent door dit heilig Sacrament aan uwe beminden, die dit godvruchtiglijk nutten, vele goederen, die de verlosser mijner ziel, de hersteller onzer zwakheid, en de gever van alle troost zijt.

Want gij stort hun grooten troost in, tegen velerlei kwellingen en bekoringen, wekt hen op tot vast betrouwen op uwen hijstand, vermaakt hen door nieuwe genade; zoo dat zij, die vóór de Communie zich benaauwd en zonder godsvrucht gevoelen, die met de hemelsche spijs en drank gevoed, zich in beteren staat veranderd vinden.

Alzoo handelt gij met uwe uitverkorenen, opdat zij zouden kennen en waarlijk ondervinden, dat zij niets van zich zelven hebben, en wat eene wonderlijke weldaad zij door uwe goedheid genieten.

Want uit zich zelven zijn zij koud, verhard en zonder godsvrucht; maar door u worden zij vurig, ijverig en godvruchtig.

En wie is er, die ootmoedig tot de bron der zoetheid gaat, en niet wat zoetheid daarvan medebrengt? Of wie is er, die bij een groot vuur staat, en niet eenige hitte daarvan ontvangt?

Gij zijt immers die overvloeijende bron van alle goed, gij zijt een vuur, hetwelk altijd brandt en nooit uitgedoofd wordt.

5. Daarom, indien ik uit de volheid dezer bron niet mag scheppen, noch drinken tot ik geheel verzadigd ben, zoo zal ik nogtans mijnen mond aan de opening der hemelsche bronader leggen, opdat ik ten minste een druppeltje opvange, om mijnen dorst te laven, en ik niet geheel uitdrooge.

Al ben ik nog niet geheel hemelsch, noch zoo vurig als de Cherubs en Serafs, zoo zal ik nogtans trachten mij op te wekken, opdat ik ten minste een vonkje van dien goddelijken brand door dit heiligmakende geheim verkrijge.

O goede Jezus, allerheiligste Zaligmaker, wil mij genadig verleenen al hetgene mij nog ontbreekt, gij, die u gewaardigd hebt alle menschen tot u te roepen, als gij zegt: *komt allen tot mij, die gekweld wordt en beladen zijt, en ik zal u verkwikken* (Matth. 11. v. 28.).

5. Zie, ik arbeid in het zweet mijns aanschijns, ik word gepijnigd door de droefheid van mijn hart, ik ben met zonden beladen, ik word gekweld met vele bekoringen, en bevangen met vele kwade driften, en er is niemand, die mij kan helpen, verlossen en zaligmaken, dan gij, mijn God, wien ik mij zelven gansch beveel, opdat gij mij bewaret en tot het eeuwige leven geleidet.

Ontvang mij toch ter verheerlijking van uwen heiligen Naam, gij, die mij uw ligchaam en Bloed tot spijs en drank bereid hebt.

Verleen mij, o Heer en God, mijn Zaligmaker, dat de vurigheid mijner godsvrucht, door het dikwijls gebruiken uwer heilige geheimen, dagelijks moge vermeerderd worden.

OEFENING.

Aan onzen Zaligmaker een levend geloof van zijne wezentlijke tegenwoordigheid in het allerheiligste Sacrament des Altaars, en eene vurige liefde tot hem verzoeken.

Ik geloof, Heer, dat gij in het aanbiddelijke Sacrament, hetwelk ik ga ontvangen, met ziel en ligchaam tegenwoordig zijt, dat gij mij in de heilige communie deelachtig maakt aan de verdiensten van uwe heilige Menschheid, en dat wij in dezelve verzaad worden door de volheid uwer Godheid. Verander dan, Heer, verander de onverschilligheid van mijn hart voor u in eene vurige begeerte van u te beminnen, van u te behagen en u te bezitten. Laat niet toe, dat ik u met koelheid aanschouwe en ontvange, gij die in mij komt om mijne ziel door uwe liefde te ontsteken. Vervul wat aan mijn geloof voor die geheimenis ontbreekt, wat voor het menschelijk verstand onbegrijpelijk is; beziel mijn geloof door eenen levenden indruk voor uwe tegenwoordigheid, en maak, dat mijn hart u met eerbied ontvange als zijnen God, met betrouwen als zijnen Zaligmaker, met liefde als zijnen Vader.

Is het mogelijk, o mijne ziel! dat gij, die als omringd en vervuld zijt met al de vurigheid van liefde tot eenen God voor u, dat gij nog ijskoud zijt in het midden van zoo veel vuur? Helaas! mijn Jezus, hoe ongelukkig ben ik van zoo vele vurigheid te hebben om mij zelven te bevredigen, en zoo vele traagheid om u te behagen! Heer, indien gij wilt, kunt gij mij genezen; zeg dan tot

mij zoo als aan den melaatsche, die u dit gebed toestierde: Ik wil het, wees van uwe laauwheid en van uwe ongevoeligheid jegens mij genezen.

GEBED.

Ik neem mijne toevlugt tot u, minnelijke Zaligmaker, om u de vurigheid en de getrouwheid van uwe liefde te verzoeken. Gij weet het, dat ik, vol van mij zelven en van mijne eigenliefde, zeer onwaardig en zeer ongeschikt ben om u te beminnen; maar ik bid u, o God van mijn hart (want ik heb het geluk, met tot de heilige Communie te naderen, dat uw hart op het mijne rust en dat het mijne met het uwe vereenigd is), ik bid u van in mij uwe deugden, uwe genegenheden en uwe verdiensten te prenten, en dat de zoetaardigheid, de ootmoedigheid, het geduld, die de deugden van uwe heilige ziel zijn, van uw hart in het mijne overgaan, opdat ik door uwen geest bezield zij, en door uw leven leve. Amen.

V. HOOFDSTUK.

Over de waardigheid van het Sacrament en der Priesters.

1. Christus. — Al hadt gij de reinheid van eenen Engel, en de heiligheid van den heiligen Joannes den dooper, zoo zoudt gij nog niet waardig zijn, om dit heilig Sacrament te ontvangen of aan te raken.

Want het is door de menschelijke verdiensten niet, dat een mensch consacreert en het heilig Sacrament aanraakt, en dat hij het brood der Engelen tot spijs ontvangt.

Dit is een groot geheim, en eene groote waardigheid der Priesters, die ontvangen hetgene aan geene Engelen gegeven is.

Want de Priesters alleen, die in de heilige Kerk wettig gewijd zijn, hebben de magt om het heilige offer der Mis te verrigten en het heilige Ligchaam van Christus te consacreren.

De Priester is, in der waarheid, bedienaar van God, en hij gebruikt Gods woord volgens het bevel en de instelling van God; maar God, aan wiens wil alles onderdanig is, en op wiens bevelen alles uitgevoerd wordt, is de voornaamste en de onzigtbare uitwerker.

Daarom moet gij in dit hoogwaardig heilig Sacrament meer aan eenen almogenden God, dan aan uwe zintuigen of aan eenig zigtbaar teeken gelooven; en daarom moet men met vrees en met allen eerbied tot dit heilig geheim naderen. Gij dan, *Priester, geef acht wiens bediening u gegeven en bevolen is door het opleggen van de handen des bisschops.*

Zie, gij zijt Priester geworden en gewijd om de H. offerande te verrigten; zie dat gij godvruchtig en trouw op zijnen tijd Gods offerande opdraagt, en u zelven onberispelijk houdt.

Een Priester moet versierd zijn met alle deugden, en aan andere menschen tot voorbeeld van een goed en deugdzaam leven strekken.

Zijn leven en zijn omgang moet niet gelijk zijn aan het leven der gemeene menschen, maar aan den handel van de Engelen in den hemel, of van de volmaakte menschen op de aarde.

3 Een Priester, in zijn priesterlijk gewaad, bekleedt de plaats van Christus, om God voor zich zelven en voor al het volk in allen ootmoed te bidden.

Hij draagt voor en achter zich het teeken van het kruis onzes Heeren, opdat hij gestadig aan het lijden van Christus zou denken. Voor

zich heeft hij het kruis in het kasuifel', opdat hij de voetstappen van Christus vlijtig aanmerke en getrouw volge.

Achter zich draagt hij het teeken van het kruis, opdat hij allen tegenspoed of ongelijk, hetgene hem aangedaan wordt om God zou verdragen.

Voor zich heeft hij het kruis, opdat hij zijne eigene zonden beweene: achter zich heeft hij het kruis, opdat hij door medelijden de misdaden van andere beweene en gedenke, dat hij als middelaar tusschen God en den zondaar gesteld is, en niet ophoude van te bidden en van deze waardige offerande op te dragen, tot dat hij barmhartigheid van den goeden God verkrijge.

Als de Priester eerbiedig mis leest, vereert hij God, verblijdt de Engelen, sticht de Kerk, helpt de levenden, geeft den overledenen rust en verrijkt zich zelven met alle goederen.

OEFENING.

Over de heilige voorbereidingen, welke een Priester moet in het werk stellen om waardig het heilige Misoffer op te dragen, en van degene, welke een Christen moet hebben om hetzelve godvruchtig te hooren en er voordeel uit te trekken.

De Priester heeft door het merkteeken zijner wijding de magt ontvangen van eenen God op het altaar te consacreren, zoo dat, volgens den heiligen Augustinus, die God eenigerwijze mensch wordt, en een nieuw leven aanneemt in de handen van den Priester door de kracht van zijn woord. Het is deze magt, die hem in zekeren zin boven de Engelen stelt, en die de uitmuntendheid zijner waardigheid boven alle schepselen plaatst: die hem deelachtig maakt aan het opperste geluk van den eeuwigen Vader, welke van in alle eeuwigheid hetzelfde Woord voortbrengt, hetwelk

de Priester in den tijd voorbrengt, en die hem deel doet nemen in de maagdelijke vruchtbaarheid van Maria, om een nieuw wezen aan eenen God te geven. Dit zijn daar de twee groote voorbeelden, welke een Priester in zijn gedrag moet volgen, en de twee verbindtenissen, die zijn merkteeken hem geeft om heilig te zijn, te weten: de heiligheid van den eeuwigen Vader, en de zuiverheid van Maria; aangezien hij de eer heeft op het altaar denzelfden Zoon Gods voort te brengen, welken zij, de eene in eeuwigheid, en de andere in den tijd voortbrengen.

Begrijpt hieruit, priesters des Heeren, de uitmuntendheid van uwe waardigheid en de grootheid, uwer verbindtenissen. Zijt gedurende den geheelen dag, hetgene gij aan het altaar tracht te wezen, dat wil zeggen, vereenigd met God, bezig met zijne tegenwoordigheid, getrouw aan zijne genade, ijverig tot uwe pligten, en hebbende voor Jezus Christus, gedurende den loop van den dag, eene voorbereiding, en als eenen staat van slagtoffer gansch aan zijne verheerlijking en de zaligheid der zielen overgegeven, gelijk gij hetzelve moet doen gedurende het heilig misoffer.

Wanneer gij dit aanbiddelijk offer opdraagt, tracht 1° in uw hart te doen wat Jezus Christus op het altaar doet, u vernederen, u opofferen en bidden. 2° Vereenigt het offer van uwe ziel met dit van het ligchaam van Jezus Christus, neemt zijne gevoelens en zijne gesteltenis aan; en bedienaars van het offer, hetwelk hij aan zijnen Vader door en in u opoffert tot zaligheid der menschen, maakt u slagtoffers van de liefde van eenen God, die zich zelve slagtoffer van uwe liefde maakt. Houdt op aan u zelven toe te behooren, om geheel voor hem te wezen, gelijk hij ophoudt op het

altaar te wezen, en dat hij zijn sacramenteel leven in uw hart aanneemt, om in hetzelve het groote werk uwer zaligheid te voltrekken.

Een priester, die van eenen God leeft, en die zich dagelijks met zijn ligchaam en met zijn bloed voedt, moet niet dan voor God leven, zegt de heilige Augustinus; en indien de priesters van de oude Wet verpligt waren heilig te leven, omdat zij brood en wierook aan den Heer opdroegen, hoeveel volmaakter moet de heiligheid der priesters van de nieuwe Wet niet wezen, zij die dagelijks op het altaar eenen God aan God zelven opofferen! Hoe zuiver, zegt de heilige Chrysostomus, moet de hand van den Priester niet wezen, en hoe onbevlekt deszelfs tong, aangezien de eene het ligchaam van het vleesch geworden Woord slagtoffert, en dat de andere met zijn bloed geverwd is, en dat deszelfs hart al datgene ontvangt wat een God-Mensch is!

Gedenk dan, priester des Heeren, dat Jezus Christus, de opperste priester, het heilige misoffer door u opdraagt, en dat hij u met zijne magt bekleed hebbende om hem op het altaar te consacreren, gij door zijnen geest moet bezield wezen en door zijn leven leven. Overweeg, wanneer gij de woorden van de consecratie uitspreekt, dat gij u geheel aan hem moet overgeven, en hem uw hart schenken, gelijk gij hem uwe tong leent.

Als gij uw priesterlijk gewaad aantrekt, denk aan de geheimenissen van het Lijden van Jezus Christus, hetwelk dit verbeeldt: en vraag hem vergiffenis over uwe zonden, die er de oorzaak van geweest zijn.

Als gij naar het altaar gaat, denk dat gij Jezus Christus naar den Calvarieberg vergezelt, en dat gij

hem door de oogen van uw geloof en door uwe handen gaat zien sterven.

Vraag, als gij aan den voet van het altaar staat, vergiffenis over uwe zonden en over die van al de geloovigen, wier plaats gij bekleedt, en wier zaakbezorger en als hun middelaar gij zijt.

Bid hem onder het *Gloria in excelsis*, van u en aan degenen, die in het heilig offer tegenwoordig zijn, eenen krachtigen wil voor de zaligheid te verleenen.

Wek, aan den Epistel, in u de heilige begeerte op om Jezus Christus op het altaar en in al de harten te doen geboren worden; eene begeerte, die de profeten hadden voor de komst van den Messias, en die de apostelen hadden om Jezus Christus in de harten voort te brengen.

Verlevendig, aan het Evangelie, uw geloof en uwen ijver: uw geloof om het Evangelie te gelooven en in het werk te stellen, en uwen ijver om er de grondstellingen van in te boezemen.

Bid, aan het *Credo*. den Heer, dat uw leven met uw geloof overeenkomstig moge zijn.

Offer, aan de offerande, het heilige misoffer op om God te eeren, om hem te bedanken, om de vergiffenis van uwe zonden en de noodzakelijke deugden ter zaligheid te bekomen, en tot lafenis der zielen in het vagevuur.

Begeef u, aan den *Canon*, met uwen geest in den hemel, tracht de gesteltenis van de heilige Maagd en van de Apostelen in u op te wekken, om hem op het altaar en in al de harten te doen geboren worden.

Aan de consecratie, dat alles in u wijke voor eenen God, die op uwe stem op het altaar komt, en die, door uwe woorden, op hetzelve een nieuw leven aanneemt. Vereenig u met zijne inzigten;

bid door hem: geef u geheel aan hem over; en offer hem, door zijne liefde doordrongen, aan zijnen Vader voor de levenden en voor de dooden op.

Aan het *Pater noster*, wek in u al de gevoelens van een volkomen betrouwen in Jezus Christus op.

Als gij de heilige Hostie verdeelt en als eenen geestelijken dood aan Jezus Christus toebrengt, bidt hem van in u den dood aan u zelven, een heilig leven en eenen goeden dood voort te brengen, en van niet te dulden, dat gij voor hem niet dan een verdeeld hart en eene uitgezonderde liefde hebt.

Aan de communie, hernieuw uw geloof jegens eenen God, welken gij ontvangt, uw betrouwen jegens uwen Zaligmaker, en uwe liefde voor eenen Vader, die bezit van uw hart gaat nemen, met u het zijne te geven als een erfdeel, hetwelk aan u verschuldigd is, en zeg hem: Wees de God van mijn hart en mijn aandeel in eeuwigheid.

Na de communie bedank Jezus Christus, dat hij zich geheel aan u heeft overgegeven en bid hem, dat er niets u van zijne genade en liefde verwijdere.

Eindelijk, bedienaars des Heeren, na het heilige misoffer opgedragen te hebben, en gij, Christenen, na in hetzelve tegenwoordig geweest te zijn, tracht door een leven, afgescheiden van de ijdelheden en van de vermaken der wereld, verstorven aan uwe driften, en gansch aan uwe pligten besteed, tracht u, gelijk de heilige Augustinus zegt, Priesters des Heeren te maken volgens den geest, en zijne slagtoffers volgens het vleesch; tracht u, gij die de heilige mis hoort, Priesters te maken, niet door merkteekenen en magt, maar met de meening, met u te vereenigen aan de inzigten van Jezus

Christus op het altaar. Wees indachtig, indien de Heidenen zelve van Calvarië henen gingen door een levend geloof jegens Jezus Christus, door droefheid over hunne zonden doordrongen, en waarlijk bekeerd, dat gij na het heilige offer opgedragen, hetwelk hetzelfde offer van Calvarië is, of na hetzelve gehoord te hebben, dat gij waarlijk geslagtofferd, bekeerd en vol geloof, liefde en ijver voor Jezus Christus moet wezen.

GEBED.

Om van God de genade te bekomen om waardig het heilige misoffer op te dragen en hetzelve wel te hooren.

Heer, gij die Priester en het offer zijt gedurende het aanbiddelijk H. Missoffer, gij die u zelven, door de tusschenkomst des Priesters, aan de regtvaardigheid van uwen Vader, voor de zaligheid der menschen, slagtoffert, neem in dank aan, dat wij het offer van onze harten met dit van uw ligchaam vereenigen, en dat wij trachtende in onze zielen te doen hetgene gij op onze altaren verrigt, ons gedurende de heilige mis bezig houden met ons te vernederen, met te bidden en ons door u en in u voor uw volk te slachtofferen.

Wij offeren u dit aanbiddelijk offer op, hetwelk hetzelfde is als dat van Calvarië; wij offeren u dit op om u te eeren, om u te bedanken, en om de noodige deugden ter zaligheid en de vergiffenis van onze zonden te bekomen. Maak, o mijn Jezus! dat het sacramenteele leven, dat gij op onze altaren aanneemt, dat dit, door eene wezenlijke of geestelijke communie, in ons het begin van een nieuw leven zij, en dat, gelijk gij u in de plaats stelt van het brood en den wijn met dezelve te vernietigen, gij u ook in onze plaats in onze harten zoudt stellen, en dat gij, met te

vernietigen al wat in hetzelve aan u niet toebehoort, uwe liefde stelt in de plaats van onze eigenliefde, en dat alles voor u in ons wijke.

O aanbiddelijk slagtoffer van onze zaligheid en van onze liefde, met ons hart te verkiezen gelijk gij doet, om in hetzelve het offer van uw sacramenteele leven te voltrekken, voltrek in ons het offer van *ons eigen zelven*, hetwelk als een scheidsmuur is tusschen u en ons; en gedoog niet, dat wij van eenen God levende, wij als menschen leven, maar dat wij ons toeleggen om de heilige deugden na te volgen, welke gij in ons door de heilige Communie hebt geprent. Amen.

VI. HOOFDSTUK.

Ondervraging aangaande de oefening voor de Communie.

1. De ziel. — Heer, als ik uwe waardigheid en mijne verworpenheid overdenk, dan verschrik ik, en word gansch beschaamd.

Want indien ik niet tot u nader, zoo wijk ik van het leven; en indien ik onwaardig tot u kom, zoo vertoorn ik u. Wat zal ik dan doen, o God, mijn helper en mijn raadsman in al mijnen nood?

2. Toon mij den regten weg, en leer mij eene korte oefening, die dienstig is tot de heilige Communie.

Want het is zeer nuttig, te weten, hoe ik mijn hart vurig en eerbiedig moet bereiden, om uwheilig Sacrament te ontvangen, of ook, om zoo groote en goddelijke offerande aan God op te dragen.

OEFENING.

Eene der beste gesteltenissen, welke gij kunt hebben om eene goede communie te doen, is van bij u vast te stellen van Jezus Christus in

uw hart te doen heerschen, zoodat hij in hetzelve volstrekt als God heerscht; dat wil zeggen van hem in alles te gehoorzamen en hem niets te weigeren van alles wat hij van u vraagt: want het is in die hoedanigheid van koning, en van eenen goedheid vollen koning, dat hij tot u komt, gelijk er in de heilige Schrift geschreven staat, dat is, dat hij in uw hart komt, en eene nieuwe geboorte aanneemt om in hetzelve over uwe driften en geneigdheden te heerschen.

GEBED.

Wel is waar, mijn Zaligmaker, dat, wanneer ik te communie ga, ik u gaarne den meester, den koning en den God van mijn hart maak, en ik alsdan regt beloof dat het u toebehoort: maar na de communie maak ik mij slaaf van mijne inborst, en terwijl ik het juk van uw rijk afschud, onderwerp ik mij aan de slavernij mijner begeerlijkheden. Ik ben geheel aan u in het naderen tot de heilige Tafel, en geheel aan mij zelven na de communie. Welk onregt doe ik niet aan uwe opperheerschappij, en welken smaad aan uwe goedheid, met u een hart te onttrekken, hetwelk aan u door zoo vele titels toebehoort! Neen, ik wil mij niet meer aan het gezag uwer liefde onttrekken: maar verzeker gij aan u zelven uwe verovering, en duld niet dat ik u ontvlugte, en mij ooit van u verwijdere. Amen.

VII. HOOFDSTUK.

Dat men zijn geweten moet onderzoeken, en een vast voornemen maken om zich te verbeteren.

1. Christus. — Een priester van God, die dit heilige Sacrament wil opofferen of ontvangen,

moet bovenal zich daartoe begeven met eene diepe ootmoedigheid en groote eerbiedigheid, met een vast geloof en eene heilige meening om God te vereeren.

Onderzoek zorgvuldig uw geweten, en maak hetzelve, naar uw vermogen, zuiver en rein door een opregt berouw en eene ootmoedige belijdenis, zoo dat er niets bijzonders zij hetgene u ontrust. of belet met vrijheid tot dit heilige Sacrament te naderen.

Heb vooreerst een leedwezen over al uwe zonden in het gemeen, en wees dan bijzonderlijk bedroefd en zucht over uwe dagelijksche gebreken.

En indien het de tijd toelaat, belijd aan God, in het binnenste van uw hart, al de ellenden uwer driften.

2. Zucht en wees droevig, dat gij nog zoo zinnelijk en wereldsch, zoo onverstorven in uwe gebreken, en zoo vol ongeregelde bewegingen en kwade lusten zijt.

Gij zijt ook weinig wakend op uwe zinnen, zoo dikwijls bekommerd met ijdele verbeeldingen, zoo uitgestort tot het uitwendige, en zoo onachtzaam voor het inwendige, zoo genegen tot lagchen en luidruchtigheden, en zoo verhard en vervreemd om te weenen en om een rouwig gemoed te hebben.

Zoo bereid tot slapheid en tot de gemakken van het vleesch, en zoo traag tot strengheid en vurigheid. Zoo nieuwsgierig om iets nieuws te hooren, of iets schoons te zien, en zoo laauw om te omhelzen wat versmadelijk en nederig is.

Zoo begeerig om veel te hebben, zoo gierig in het geven, zoo genegen om te houden. Zoo onvoorzigtig in het spreken, zoo onverstorven in te zwijgen, zoo ongeschikt in uwe zeden en zoo traag in uwe werken.

Zoo gretig in het eten, zoo doof om Gods woord te aanhooren, zoo vlijtig tot de rust, en zoo traag tot den arbeid.

Zoo wakker tot ijdelen praat, zoo slaperig in de nachtgebeden, zoo haastig om die te eindigen, en zoo verstrooid in uwe aandachtigheid; zoo onachtzaam in de getijden, zoo laauw in de mis, zoo dor in de heilige Communie.

Zoo ligt verstrooid van zinnen, zoo zelden ingetogen, zoo spoedig bewogen tot gramschap, en zoo genegen tot misnoegen van anderen.

Zoo ligtvaardig om te oordeelen, zoo spijtig in te berispen, zoo blij in voorspoed, zoo slap in tegenspoed. Menigwerf neemt gij veel goeds voor, doch weinig brengt gij daarvan ten uitvoer.

3. Als gij deze en andere gebreken met droefheid en groot misnoegen van uwe eigene zwakheid zult beleden en beweend hebben, maak dan een vast voornemen van uw leven te verbeteren en altijd in deugden te vorderen.

Offer dan u zelven op het altaar van uw hart aan mij op, met eene volle overgeving van uwen wil, als een gedurig brandoffer ter eere van mijnen heiligen naam, door uwe ziel en uw ligchaam mij getrouw te bevelen: alzoo zult gij waardig mogen komen om de offerande aan God op te offeren en met vrucht het heilige Sacrament te ontvangen.

1. Want er is geene waardige offerande en aangenamere voldoening voor de zonden dan zich zelven in de mis en de Communie met de offerande van het ligchaam van Christus, zuiver en geheel aan God op te dragen.

Indien de mensch doet wat in zijn vermogen is, en een waarachtig berouw heeft, dan zoo dikwijls hij tot mij zal komen, om genade en vergiffenis,

zegt, de Heer: *zoo waar als ik leef, ik zal zijne zonden niet meer gedenken, en zij zullen hem vergeven zijn: want ik wil den dood des zondaars niet, maar dat hij zich bekeere en leve.*

OEFENING.

1. De gesteltenis waarin men moet wezen om waardig de heilige Communie te ontvangen, is de zuiverheid des harten, welke hetzelve van alle vrijwillige zonde en van alle genegenheid tot zonde ontlecht. Het is in dezen zin, dat de heilige Augustinus, sprekende tot de Priesters en tot de geloovigen, die het Ligchaam des Heeren ontvangen zegt, dat men de onschuld tot het altaar moet brengen. Onderzoek derhalve omstandig uw geweten nopens uwe gewone gebreken. Onderzoek, in de tegenwoordigheid Gods, of uwe ziel met geene groote zonden beladen is, en zoo ja, belijd dezelve met eene opregte droefheid; want in dit geval, zegt de Kerkvergadering van Trente, is het niet genoeg eene oefening van berouw te verwekken, maar men moet zijne zonden biechten voor aleer men ter communie gaat: het is aldus, dat zij deze woorden van den apostel uitlegt: *Dat de mensch zich beproeve*, en zich bereide om waardig dit hemelsch brood te ontvangen en hetzelve niet onwaardig te nutten.

2. Maar houd u niet tevreden met voor de communie te zien of uw geweten u geene groote zonde verwijt: onderzoek voor God, en verfoei de ligtste gebreken, die gij zoo gemakkelijk bedrijft, en bijzonderlijk degene, welke gij met opzet en tegen uw voornemen doet; verfoei de zonden van gewoonte, van verkleefdheid, en dezulke, die het meest met uwe natuurlijke gesteltenis overeenkomen; verfoei de vreemde zonden, tot welke gij

aanleiding geeft en waarin gij deel neemt; verfoei de geheime zonden, enz., vraag over dezelve vergiffenis aan Jezus Christus voor aleer gij hem ontvangt, en bid hem, dat hij u de genade verleene, om u van dezelve te beteren en er u over te straffen.

GEBED.

Of oefening van berouw voor de communie.

Ik kom tot u, mijn Jezus, als een zieke, die zich tot zijnen geneesheer wendt, van welken hij hoopt genezen te worden. Gij hebt gezegd, dat de kranken moeten naderen, tot dien welke hen kan en wil genezen: het is deze overweging, dat gij de geneesheer en de Zaligmaker mijner ziel zijt, die mij opwekt om u te ontvangen, en u dikwijls te ontvangen, omdat ik u noodig heb om in de zwakheden mijner ziel te voorzien. Ik zeg dan wanneer ik tot u nader, hetgene de melaatsche van het Evangelie zeide: *Heer, indien gij wilt, kunt gij mij genezen.*

Geef mij een betrouwen gelijk aan dat der zieken, die tot u kwamen: gedoog, dat ik, gelijk zij, tot u zegge: *Van zoodra ik den boord van uw kleed zal aanraken*, dat wil zeggen den schijn van het brood, onder welk gij schuilt, *zal ik genezen zijn.* Het is met dit betrouwen, dat ik tot u nader mij voor uwe voeten nederwerp, en u barmhartigheid afsmeek voor al de zonden van geheel mijn leven, aan welke ik voor u en door u verzaak.

Vergiffenis, mijn Jezus, vergiffenis van al wat u in mij mishaagd heeft. Gedoog niet, dat ik u ooit onwaardig ontvange. Ik heb een opregt leedwezen, dat ik uw hart gewond, uwe goedheid beleedigd, uwe gramschap opgehitst, aan uwe genade en

opzoekingen wederstaan en uwe goddelijke volmaaktheden verongelijkt heb: verleen mij vergiffenis, en straf mij, en dat mijne straf zij veroordeeld te wezen om u te beminnen en mij te haten, om mij zelven te straffen en u te wreken. Het is tot u alleen, dat mijne droefheid zal gestierd worden. Ik heb u vergramd, en dit is voor mij genoeg om in droefheid te leven en te sterven. Beneem mij het leven, of neem van mij de zonde weg, want ik kan niet meer leven en u vergrammen; maar ik wil vermijden al wat u mishaagt, en al wat mij van u kan verwijderen of scheiden. A.

VIII. HOOFDSTUK.

Over de opoffering van Jezus Christus aan het kruis, en over de overgeving van zich zelven.

1. Christus — Gelijk ik mij zelven met uitgereikte armen en bloot aan het kruis, vrijwillig aan den hemelschen Vader voor uwe zonden opgedragen heb, zoo dat in mij niets bleef, of het diende alles tot offerande om God te verzoenen, aldus moet gij u zelven ook vrijwillig aan mij dagelijks offeren in de mis, met al uwe krachten en genegenheden, en uit het binnenste van uw hart.

Wat verzoek ik meer van u, dan dat gij u zelven geheel aan mij overgevet?

Al wat gij mij zonder u zelven opdraagt, acht ik niet: want ik begeer uwe giften niet, maar u zelven.

2. Gelijk het u niet genoeg zoude zijn, al hadt gij alle dingen zonder mij, zoo is alles, wat gij mij geeft, mij ook niet aangenaam, als gij u zelven niet geeft.

Offer u aan mij, en geef u zelven geheel ten beste voor God; en uwe offerande zal mij behagen.

Overdenk, dat ik mij zelven geheel aan mijnen Vader voor uwe zaligheid heb opgeofferd, en dat ik mijn ligchaam en bloed u tot voedsel gegeven heb, opdat ik geheel aan u, en gij aan mij gansch zoudt toebehooren.

Maar indien gij in u zelven blijft, en u niet geheel aan mijnen wil overgeeft. zoo is dit geene volle offerande, en onze vereeniging zal niet volkomen zijn.

De vrijwillige offerande van u zelven in de handen van God, moet al uwe werken vooraf gaan, indien gij mijne gunst en de vrijheid des harten wilt bekomen.

Daarom worden zoo weinig menschen verlicht en vrij van hart, omdat zij zich zelven niet geheel weten te verloochenen.

Want deze mijne woorden gaan vast: *ten zij dat iemand verloochene al hetgene hij bezit, kan hij mijn leerling niet wezen*: wilt gij dan mijn leerling zijn, offer u zelven met al uwe begeerten aan mij op.

OEFENING.

Wil van die Christenen niet wezen, die geheel voor God zijn in de communie, en die na dezelve gansch voor zich zelven zijn, en welke, hun leven in goede begeerten en in slechte uitwerkselen doorbrengende, nooit vast staan in de vrees of in de liefde Gods. Het is van die zielen, gierig jegens God, die voor haar zich zelven geheel ten beste geeft, dat de profeet spreekt als hij zegt: *Om de boosheid hunner gierigheid*, waardoor zij mij een hart ontnemen, hetwelk zij mij gegeven hebben. *heb ik dezelve met blindheid en ongevoeligheid geslagen*, en geheel hun leven wordt in de onachtzaamheid en in ijdele verlangens naar hunne zaligheid doorgebragt.

GEBED.

Ja, Heer, gij zijt nu de God van mijn hart; want gij hebt van hetzelve bezit genomen, en doet uw hart op het mijne rusten. Wees het in alles en voor altijd; wees de eenige God van mijne ziel, om mijn aandeel in eeuwigheid te wezen. Vereenig de gevoelens van mijn hart met de genegenheden van het uwe; maak hetzelve ootmoedig, zoetaardig, geduldig, liefdadig, gelijk gij zijt, en laat niet toe, dat de vereeniging, welke ik met u heb aangegaan, vruchteloos zij als die van eenen doornen tak met den wijngaardstam, of kwijnend als die van eenen lammen arm met het ligchaam; maar geef, dat het eene levendige, versterkende en altijddurende vereeniging zij, als die van de spijs, welke een ligchaam voedt, dat dezelve gebruikt. Amen.

IX. HOOFDSTUK.

Dat wij ons geheel aan God moeten opofferen, en voor anderen bidden.

1. De ziel. — Heer, al wat er in den hemel en op de aarde is, behoort u toe.

Ik wil mij zelven aan u door een gewillig offer opdragen, en altijd de uwe in eeuwigheid blijven. Heer, ik offer mij dan heden aan u met een eenvoudig hart op, tot eenen eeuwigen dienaar en tot eene offerande van eeuwige dankzegging.

Ontvang mij met deze offerande van uw dierbaar ligchaam, die ik u heden in het bijzijn van de heilige Engelen, welke hier onzigtbaar aanwezig zijn, opoffer, opdat dezelve mij en alle menschen ter zaligheid diene.

2. Heer, ik offer u op al mijne zonden en

gebreken, die ik gedaan heb, voor uw aanschijn en voor uwe heilige Engelen, van den eersten dag, dat ik heb kunnen zondigen, tot dezen toe, en ik leg die op uw zoenaltaar, opdat gij die allen door het vuur uwer liefde verbrandet en vernietiget.

Wisch de vlekken mijner zonden uit, zuiver mijn geweten van alle misdaden, en geef mij uwe genade weder, die ik door mijne zonden verloren heb, door mij alles geheel te vergeven, en mij goedgunstig tot den kus van vrede toe te laten.

3. Wat kan ik doen voor mijne zonden, dan die ootmoedig belijden en beweenen, en zonder ophouden uwe genade daartoe aanroepen.

Ik bid u, mijn God! verhoor mij genadig, daar ik nu voor u sta.

Al mijne zonden zijn mij ten uiterste leed, ik wil die nooit meer bedrijven: ik ben bedroefd, en zal bedroefd zijn over dezelve, zoo lang ik leef, terwijl ik altijd bereid zal wezen om voor dezelve boetvaardigheid te plegen, en aan uwe regtvaardigheid, naar mijn vermogen, te voldoen.

Vergeef mij, o Heer, vergeef mij mijne zonden om uwen naam; maak mijne ziel zalig, die gij door uw dierbaar bloed hebt vrijgekocht.

Zie ik beveel mij in uwe barmhartigheid, ik geef mij in uwe handen over; handel met mij volgens uwe goedheid en niet volgens mijne ongeregtigheid en boosheid.

4. Ik offer u op al mijne goede werken, die ik gedaan heb, alhoewel die zeer weinig en onvolmaakt zijn, opdat gij die wilt zuiveren en heiligen, in dank aannemen en u behagelijk maken, dezelve altijd volmaken en besturen, en mij trage en onnutte knecht, tot een zalig einde geleiden.

5. Ik offer u ook al de begeerten der godvruchtige menschen, al de noodwendigheden mijner ouders, broeders, zusters, vrienden en bloedverwanten, en van allen, die mij of andere menschen eenig goed om uwe liefde bewezen hebben, en ook van degenen, die mij verzocht hebben, dat ik voor hen of hunne vrienden zoude mis lezen of bidden, hetzij dezelve nog in deze wereld leven, of reeds gestorven zijn.

Ik bid, dat zij allen de hulp uwer genade, de kracht uwer vertroosting, uwe bescherming in hunne gevaren en de verlossing uit alle pijn mogen gevoelen, opdat zij, uit alle rampen verlost, u grootelijks loven en danken.

6. Verder offer ik u ook mijne gebeden en de zoenoffers bijzonderlijk voor degenen, die mij ergens in misnoegd, bedroefd, versmaad, of mij eenige schade of zwarigheid aangedaan hebben.

Ook voor degenen, die ik ooit wetend of onwetend bedroefd, gestoord, bezwaard of verergerd heb met woorden of werken, opdat gij, o Heer, ons al onze zonden en ontstichtingen, die wij aan elkander gegeven hebben, kwijtscheldet.

Neem weg van onze harten, Heer, alle kwaad vermoeden, afkeer, gramschap, twist en tweedragt, en al hetgene de liefde kan kwetsen, of de broederlijke genegenheid verminderen.

Wees barmhartig, o Heer, jegens hen die uwe barmhartigheid verzoeken: geef ons de genade, die ons zoo noodig is; en maak, dat wij waardig zijn uwe genade te genieten, en dat wij alzoo tot het eeuwige leven vorderen.

OEFENING.

Vermoeid van de slavernij onzer driften, en afgemat van de vruchteloosheid onzer verlangens,

waardoor wij aan God beloven hetgene wij niet volbrengen, en waardoor wij aan hem verlangen toe te behooren zonder na te laten van aan ons, aan de wereld en aan de ijdelheden verkleefd te blijven, laat ons dan eindelijk een vast voornemen maken van ons aan God over te geven, na hem ontvangen te hebben, en van ons voor altijd aan zijne liefde vast te hechten. Het is tijd, o mijn Zaligmaker, dat dit hart, hetwelk gij geschapen hebt om u te beminnen, en hetwelk gij door uw dierbaar bloed hebt vrijgekocht, ophoude voor altijd aan zich zelf toe te behooren, en zich geheel aan u door een onherroepelijk geschenk overgeve. ik beloof hier aan uwe voeten, dat mijn wil is, dat dit alzoo zij. Dit hart heeft u ontvangen, o mijn Jezus! en gij wilt in hetzelve het nieuwe leven voltrekken hetgene gij op het altaar hebt aangenomen, om er een slagtoffer uwer liefde van te maken. Offer dan aan uwen Vader uw heilig leven en mijn misdadig leven; en gedoog niet, dat ik ooit dit hart terugneme, hetwelk zich heden gansch aan u geeft.

GEBED.

Ik aanbid u, mijn Jezus, met eerbied als mijnen God, met betrouwen als mijnen Zaligmaker, met liefde als mijnen Vader, en met schrik als mijnen regter. Wanneer gij ten oordeel zult komen, wil mij dan niet veroordeelen, gij die nu in mijne ziel zijt getreden om haar te heiligen en haar zalig te maken. Ik offer u het misoffer op, welk ik hoor, met de communie, die ik doe om de vergiffenis mijner zonden te bekomen, tot bekeering aller zondaars en tot volharding aller regtvaardigen. Verlicht mijnen geest verander mijn hart, regel mijn leven, beteugel mijne driften, en heersch

gansch over mij als mijn volkomen meester. Ach! dat het mij niet toegelaten zij u van alle menschen te doen kennen en beminnen! Ik zou gaarne mijn leven ten beste geven om u verheerlijking toe te brengen en het vermaak te bezorgen van zielen aan uw gebied onderworpen te zien. Maak, o mijn Jezus! dat ik in alles niet zoeke dan aan u te behagen, en dat ik, van alles onthecht mij niet verkleve dan aan u en dit om u te beminnen, om in den tijd te beginnen, hetgene ik door uwe groote barmhartigheid hoop in de eeuwigheid te voltrekken. Amen.

X. HOOFDSTUK.

Dat men de heilige Communie zonder wettige reden niet moet nalaten.

1. Christus. — Gij moet dikwijls uwe toevlugt tot de bron der goddelijke genade, tot de bron van alle goedheid en van alle zuiverheid nemen, opdat gij van uwe kwade driften en gebreken moget genezen en tegen alle bekoringen en listen des duivels versterkt worden.

Daar de vijand wel weet, hoe groote vrucht er in de Communie gelegen is, doet hij al wat hij kan, om de geloovige en godvruchtige menschen daarvan af te trekken en hun dit te beletten; want men bevindt, dat, als sommigen zich tot de heilige Communie bereiden, zij grootere bekoringen van den vijand lijden.

2. Die booze geest, zoo als er in het boek Job staat, komt onder de kinderen van God, om hen door zijne gewoonlijke boosheid te ontstellen, om hen kleinmoedig en verbaasd te maken, om alzoo hunne goede begeerte te verminderen, of hun geloof door zijne aanvechting weg te nemen, en

opdat zij alzoo de heilige Communie geheel achterlaten, of daartoe zonder lust en vurigheid naderen.

Doch men moet die booze trekken en inbeeldingen, hoe schandelijk en schroomelijk die ook zijn, niet achten, maar al zijne booze ingevingen op hem terug werpen.

Men moet dien rampzalige versmaden en bespotten, en de heilige Communie, om de kwelling of ontsteltenis, die hij verwekt, niet achterlaten.

3. Ook worden sommige verhinderd tot de H. Communie, omdat zij te zeer bezorgd zijn om eene gevoelige godsvruchtigheid te hebben, of al te benaauwd zijn om eene goede biecht te spreken.

Handel hierin volgens den raad van wijze mannen, en leg alle benaauwdheid des gewetens af: want zij belet de genade van God, en bederft de ware godsvrucht.

Verzuim de heilige Communie niet om kleine zwarigheid; ga met den eersten te biechten, en vergeef gaarne aan anderen, die u beleedigd hebben.

En indien gij zelf aan eenander misdaan hebt, vraag hem ootmoedig om vergiffenis, en God zal u ook genadig zijn.

4. Wat baat het, dat men lang uitstelle te biechten of ter heilige Communie te gaan?

Zuiver u zoo haast mogelijk, spuw het venijn terstond uit, en haast u om geneesmiddelen daartegen te nemen; en gij zult beter varen dan met lang te wachten.

Indien gij heden de heilige Communie achterlaat om deze of gene zaak, kan er morgen nog iets anders voorvallen, en alzoo zoudt gij lang

van de heilige Communie belet worden, en daartoe meer onbekwaam wezen.

Ontmaak u dan, zoo haast gij kunt, van deze zwarigheid en traagheid: want lang ongerust en benaauwd te blijven, en om de dagelijksche gebreken zich zelven van de heilige Communie te verwijderen, dient nergens toe.

Ja; het is zeer schadelijk de heilige Communie lang uit te stellen, dewijl dit gewoonlijk groote traagheid voortbrengt.

Het is te beklagen, dat sommige laauwe en trage menschen de biecht en de heilige Communie gaarne uitstellen, opdat zij niet verbonden zouden zijn beter op zich zelven te letten.

5. Ach! wat eene geringe liefde en slappe godsvrucht hebben zij, die de heilige Communie zoo ligtelijk achterlaten!

Hoe gelukkig en aangenaam aan God is hij, die zoo leeft, en zijn geweten zoo wel bewaart, dat hij alle dagen bereid zoude zijn om de heilige Communie te ontvangen, en dat hij het in de daad zou doen, indien het mogt gebeuren, en het zonder opspraak van anderen konde geschieden!

Zoo iemand somtijds zich van de Communie uit ootmoedigheid of wettige reden onthoudt, is zijn eerbied te prijzen.

Maar indien het uit traagheid gebeurt, dan moet hij zich zelven opwekken, en doen wat in zijn vermogen is; God zal dan genadig zijn verlangen aanzien en zijnen goeden wil te hulp komen.

6. Maar als hij wettig belet is, dan moet hij altijd eenen goeden wil hebben om de heilige Communie te ontvangen, en alzoo zal hij van de vruchten des heiligen Sacraments niet gansch beroofd zijn.

Want een godvruchtig mensch kan dagelijks

en alle uren, tot zijne zaligheid geestelijk tot de heilige Communie naderen.

Nogtans behoort hij op gestelde dagen het Ligchaam van zijnen Zaligmaker met liefde en eerbied te ontvangen, en daarin meer den lof en de eer van God, dan zijne eigene vertroosting zoeken.

Men communiceert geestelijk, en men wordt daarmede inwendig gevoed, als men de geheimen der menschwording en het lijden van Christus godvruchtig overdenkt, en daardoor in zijne liefde ontstoken wordt.

7. Die zich zelven tot de Communie niet bereidt dan uit gewoonte, of omdat er zeker feestdag aanstaande is, zal dikwijls daartoe onbereid zijn.

Zalig is hij, die zich zelven aan God als een brandoffer opdraagt, zoo dikwijls als hij mis leest of tot de Tafel des Heeren nadert.

Wees in de mis te lezen niet al te langzaam noch te traag; maar onderhoud het gemeene goede gebruik van die, met welke gij leeft; want gij moet anderen geene moeijelijkheid of verdriet veroorzaken, maar den gemeenen weg en de instelling uwer voorouders houden, en veeleer tot voordeel der gemeente trachten te dienen, dan uwe eigene godsvruchtigheid te voldoen.

OEFENING.

1. Het vurige verlangen, welk Jezus Christus ons toont om in onze harten te komen, om van dezelve bezit te nemen en in dezelve als God te heerschen, moet ons overtuigen, dat men hem een groot genoegen verschaft als men zich dikwijls waardig maakt om de heilige Communie te ontvangen, en als men zich door eenen oogenschijnlijken eerbied en uit eene ware traagheid van de

heilige Tafel verwijdert, gelijk zoo vele Christenen doen, dat men alsdan Jezus Christus van de voldoening berooft, welke hij neemt van in ons te verblijven en hij ons door deze woorden betuigt: Mijn vermaak is te zijn met de kinderen der menschen. Het is zich stellen tegen de inzigten zijner wijsheid, het is de keten verbreken van onze voorbeschikking, omdat men zich berooft van een der krachtigste middelen om onze zaligheid te verzekeren, welk is in eene goede en dikwijls herhaalde Communie (immers men mag nooit deze twee zaken van elkander scheiden), en het is zich blootstellen aan het verlies der beslissende genaden der eeuwigheid als men door zijne schuld de heilige Communie verzuimt.

2. Nu, de wezenlijkste gesteltenissen voor eene goede en dikwijls herhaalde Communie zijn 1° van tot de heilige Tafel te naderen zonder wil van te zondigen; 2° van na de biecht een vast voornemen gemaakt te hebben van zich van zijne gebreken te beteren, en een opregt christelijk leven te leiden; 3° van te hopen, dat de wezenlijke tegenwoordigheid van Christus in onze zielen, en de kracht zijner genade ons in dit dubbel voornemen zal behouden; derhalve moeten de zondaars, die uit gewoonte de zonde bedrijven, die niet dan zeldzaam tot de heilige Tafel naderen, uit eene ware oorzaak hunner onwaardigheid aan hunne slechte gewoonte verzaken, en zich in staat stellen van waardig te communiceren. De wereldsche zielen, die, om niet dikwijls het Ligchaam des Heeren te ontvangen, tot verontschuldiging bijbrengen hunne verkleefdheid aan de wereld, zijn verpligt de ijdelheden, de tooneelen, en de aangekleefdheid aan het wereldsche te verlaten, om zich te bereiden van waardig en dikwijls te

communiceren ; en de godvruchtige personen, die vreezen van dikwijls slecht de communie te ontvangen, moeten zich uit eene verkeerde ootmoedigheid van de heilige Tafel niet verwijderen maar zich vernederen en te communie gaan, zoo als het de schrijver van het boek der Navolging zegt.

GEBED TOT JEZUS CHRISTUS.

Heer, het is waar, dat ik niet verdien aan uwe heilige Tafel ontvangen te worden, zoo als de kinderen aan de tafel van hunnen vader ontvangen worden aangezien ik mij door mijne zonden en door mijne ongetrouwheden van die eer onwaardig heb gemaakt; maar vermits, dat gij tot u al degenen noodigt die belast en beladen zijn onder het gewigt hunner ellenden, met belofte van hen te verligten en te troosten, wil ik meer acht nemen op uwe barmhartigheid dan op mijne onwaardigheid.

Gij zegt in uw Evangelie, o mijn Jezus, dat de zieken den geneesheer noodig hebben. Ik wil dan dikwijls tot u naderen, aangezien ik den overvloed uwer genade en de menigte uwer barmhartigheden noodig heb, om mij in uwe liefde te behouden, om mij van de zonde te bewaren, en om mij tegen de vijanden mijner zaligheid te verdedigen.

Ik gevoel geene godsvrucht als ik tot de heilige Tafel nader; maar het is niet noodig uwe vertroostingen en uwe genade te gevoelen, het is genoeg aan dezelve getrouw te wezen; en het dikwijls ontvangen der heilige Communie is zeer bekwaan om mij die getrouwheid te geven, aangezien de vrucht van eene goede communie altijd de smaak van de communie niet is, maar wel de

sterkte om zich zelven te overwinnen, en de getrouwheid in het volbrengen zijner pligten.

Ik ben aan vele gebreken onderworpen, ik ben zwak, traag en onstandvastig in uwe dienst; maar wie kan beter mijne zwakheid genezen, mijne ellenden te hulp komen, dan gij, o mijn Jezus, die een barmhartige God zijt, en het brood hetwelk de sterken voortbrengt.

Ik bid u dan, o beminnelijke Zaligmaker, van mij de noodige gesteltenissen te verleenen, om dikwijls en waardig de heilige Communie te mogen ontvangen. Kom, mijn Jezus, kom dikwijls in mijn hart, hetwelk zonder u niet kan leven en niet dan voor u en door u kan bestaan. Amen.

XI. HOOFDSTUK.

Dat het H. Ligchaam onzes Heeren en de H. Schrift voor eene geloovige ziel hoogst onontbeerlijk zijn.

1. De ziel. — O allerzoetste Heer Jezus! hoe zoet is het aan eene godvruchtige ziel, aan uwe Tafel aangenomen te zijn, alwaar anders geene spijs voorgesteld wordt dan gij, haar beminde, die boven alle hartsverlangens zijt te wenschen!

Och! hoe aangenaam ware het mij, zoo ik in uwe tegenwoordigheid uit het innigste gevoelen van mijn hart tranen mogte storten, en met de godvruchtige Magdalena uwe voeten wasschen!

Maar waar is zulke godvruchtigheid? Waar is die heilige tranenstroom?

Voorwaar, geheel mijn hart behoorde te branden voor uw aangezigt en voor uwe heilige Engelen, en van blijdschap te weenen.

Want ik heb u, alhoewel onder eene andere gedaante verborgen, in het heilige Sacrament waarlijk tegenwoordig.

2. Ook zouden mijne oogen in uwe eigene goddelijke klaarheid niet kunnen verdragen u te aanschouwen, ja de geheele wereld te zamen kunnen bestaan.

Het is dan om mijne zwakheid te ondersteunen, dat gij onder dit Sacrament bedekt blijft.

Ik bezit u dan waarlijk, en aanbid hier dengenen, dien de Engelen in den hemel aanbidden: doch ik zie u nog door het geloof, maar zij aanschouwen u in uwe gedaante en onbedekt.

Ik moet mij bevredigen met dit licht des geloofs, en daarin wandelen tot dat de dag der eeuwige klaarheid aanbreekt, en dat de duistere schaduw der afbeeldingen en gedaanten verdwijnt.

Maar als al hetgene, wat volmaakt is, zal aangekomen zijn (1. Cor. 13. v. 10), dan zal het gebruik der Sacramenten ophouden; want de Heiligen in den hemel hebben de hulpmiddelen der Sacramenten niet meer noodig.

Want zij verblijden zich in Gods tegenwoordigheid, terwijl zij aangezigt aan aangezigt zijne heerlijkheid beschouwen: en daar zij van die heldere beschouwing in de klaarheid der ondoorgrondelijke Godheid als overgaan, smaken zij het mensch geworden Woord van God, gelijk het van het begin geweest is, en in eeuwigheid wezen zal.

3. Als ik op deze wonderlijke dingen denk, wordt mij alle troost, zelfs geestelijke, verdrietig; want zoo lang als ik mijnen Heer in zijne glorie niet klaarlijk aanschouw, acht ik alles, wat ik in de wereld hoor of zie, voor niets.

Gij weet, o mijn God, dat mij niets kan troosten of rust geven, dan gij alleen, dien ik eeuwig wensch te aanschouwen,

Maar dit kan mij niet wedervaren, zoo lang ik

in dit sterfelijk leven ben, en uit dien hoofde moet ik mij tot groote verduldigheid bereiden, en mij in al mijne verlangens aan u overgeven.

Want uwe Heiligen, o Heer, die zich nu met u in het rijk der hemelen verblijden, hebben ook door het geloof en met groot geduld in dit leven de komst uwer glorie verbeid.

Wat zij geloofd hebben, dat geloof ik ook; en waartoe zij gekomen zijn, daar betrouw ik door uwe genade ook te bekomen.

Middelerwijl wil ik in het geloof leven, en mij door het voorbeeld der Heiligen versterken,

Ik heb ook de gewijde boeken tot mijnen troost en tot eenen spiegel om wel te leven; en bovenal heb ik uw dierbaar Ligchaam tot een bijzonder geneesmiddel en toevlugt.

4. Want ik bevind, dat in dit leven twee dingen mij hoogst noodig zijn, zonder welke dit ellendig leven mij onverdragelijk zou wezen.

Zoo lang ik in den kerker van dit ligchaam ben opgesloten, zijn mij twee dingen zeer noodig: namelijk licht en voedsel.

Gij hebt dus uw heilig Ligchaam aan mij, zwakken mensch, tot voedsel gegeven, en *uw woord als eene lamp voor mijne voeten gesteld.*

Zonder deze twee dingen zou ik niet wel kunnen bestaan: want uw heilig woord is het licht mijner ziel, en uw heilig Sacrament is het brood des levens.

Dit zijn ook twee tafels, die gij in de schatkamer van uwe heilige Kerk geplaatst hebt.

De eene tafel is het altaar, waarop het heilige brood, dat is, het dierbare Ligchaam van Christus rust.

De andere tafel is uwe heilige wet, welke de ware leering bevat, die ons onderwijst, in het regte

geloof, en ons tot het binnenste van het Heilige der heiligen geleidt.

Ik dank u, o Heer Jezus, licht van het eeuwige licht, voor de tafel uwer heilige leering, die gij ons door uwe dienaars, de Profeten, de Apostelen en andere leeraars, bereid hebt.

5. Ik dank u, o Schepper en Verlosser der menschen, dat gij, om uwe liefde aan de wereld te bewijzen, een groot avondmaal bereid hebt, in hetwelk gij ons, niet het oude paaschlam, maar uw heilig Ligchaam en dierbaar Bloed tot ons voedsel hebt voorgesteld, terwijl gij alle geloovigen met blijdschap door deze heilige spijs verheugt, en hen dronken maakt met den zaligen kelk, in welken al de wellusten van het Paradijs besloten zijn en waarvan de heilige Engelen, maar met eene grootere en zaligere zoetheid, met ons deelen.

6. O! hoe groot en waardig is het ambt der Priesters, wien de magt gegeven is van den God van Majesteit door heilige woorden te *consacreren*, hem met hunne lippen te loven, met hunne handen te dragen, met hunnen mond te nutten, en aan de geloovigen uit te deelen!

O! hoe zuiver behoorden die handen, hoe heilig die mond, hoe rein dat ligchaam, hoe onbesmet dat hart te zijn, in hetwelk de Gever aller zuiverheid zoo dikwijls komt!

Uit den mond van eenen Priester, die zoo dikwijls het Ligchaam des Heeren ontvangt, moeten niet dan heilige, eerbare en heilzame woorden komen.

7. Zijne oogen, die dagelijks het Ligchaam van Christus aanschouwen, moeten eenvoudig en eerbaar zijn. Zijne handen, die dagelijks den Schepper van hemel en aarde aanraken, moeten zuiver en opgeheven tot den hemel zijn.

Het is eigenlijk voor de Priesters, dat er in de wet geschreven staat: *weest heilig, dewijl ik uw Heer en God, heilig ben.*

8. Dat uwe genade, o almagtige God, ons toch helpe, opdat wij, die het priesterlijke ambt ontvangen hebben, u waardig en godvruchtig in alle zuiverheid en met een goed geweten mogen dienen.

En al kunnen wij zoo heilig niet leven, als wij moeten, verleen ons dan toch, dat wij opregt onze gebreken beweenen, en voortaan in den geest van ootmoed en met het vast voornemen van een' goeden wil u vurig mogen dienen.

OEFENING.

Over het lezen der heilige boeken, hetwelk moet dienen om ons tot de heilige Communie te bereiden en om er de vrucht van te behouden.

God gaf eertijds in de wildernis aan de Israëliten eene vurige en heldere wolkkolom, om hen te verlichten, en het manna om hen gedurende de reis naar het land van belofte te spijzen. Alzoo heeft onze Heer aan de Christenen de heilige boeken gegeven om hen te verlichten, en het aanbiddelijke Ligchaam en Bloed om hen in hunnen doortogt tot den hemel te versterken. Zij moeten die beide menigwerf gebruiken om er toe te geraken: de lezing der heilige boeken om niet te dolen, en het allerheiligste Sacrament des Altaars om zich in den engen weg, die tot het paradijs geleidt, te versterken.

Het is hierom, dat het zeer nuttig is 's avonds vóór dat men te Communie gaat en op den dag dat men tot de heilige Tafel is genaderd, een godvruchtig boek te lezen, dat van het allerheiligste Sacrament des Altaars handelt, om in zijne

ziel dien geest van vurigheid, getrouwheid en liefde tot God te onderhouden, alsook dat heilige vuur, hetwelk Jezus Christus in hetzelve is komen of zal komen ontsteken. Men kan het gesprek lezen, dat Jezus Christus met zijne apostelen, na de instelling van het allerheiligste Sacrament des Altaars hield; maar men moet de heilige boeken lezen in den geest, met welken de heilige Geest dezelve geschreven heeft, die met het geloof, met den eerbied en met die onderwerping lezen, welke zij waardig zijn en die zij inboezemen aan degenen, welke dezelve dikwijls lezen; men moet dezelve lezen met die aandacht, die men aan de tegenwoordigheid van God verschuldigd is, met een vurig verlangen om er nut uit te trekken en zich met dezelve te voeden, en met eene toevlugt vol betrouwen in den heiligen Geest die dezelve heeft voorgeschreven.

GEBED.

O mijn Zaligmaker, die ons zoo overvloedig heilige boeken hebt verleend, om dezelve te gebruiken als eene brandende en verlichtende fakkel, om ons uit de dolingen, die voor de zaligheid onzer zielen gevaarlijk zijn, te trekken of van dezelve te behoeden, verlicht onzen geest door de waarheden, welke in dezelve besloten zijn, en raak ons hart door een krachtig verlangen om dezelve in het werk te stellen. Maak, dat zij ons tot troost dienen in onze kwellingen, tot steun in onze verdrukking en tot regel in geheel ons gedrag.

Maak ter zelver tijd, o menschgeworden Woord, dat wij naar uwe stem luisteren, die aan het hart spreekt als men uw Evangelie leest, en dat wij, door den eerbied, welken wij aan uw heilig

woord verschuldigd zijn, doen wat mogelijk is om hetzelve in het werk te stellen in de gelegenheden, waarin wij dit zullen noodig hebben, aangezien het niet min noodzakelijk is de heilige grondstellingen van het Evangelie uit te oefenen dan dezelve te gelooven. Amen.

XII. HOOFDSTUK.

Hoe men zich tot de heilige Communie moet bereiden.

5. Christus. — Ik ben de minnaar der zuiverheid en de gever van alle heiligheid.

Ik zoek een zuiver hart, en daar is de plaats mijner rust.

Bereid mij eene wel versierde eetzaal, zoo zal ik met mijne leerlingen het Paaschlam bij u eten.

Zoo gij begeert, dat ik tot u kome, en bij u blijve, zoo zuiver u van den ouden deesem, en reinig de woning van uw hart.

Sluit de wereld en het gewoel van alle kwade driften buiten; wees als eene eenzame musch op het dak, en overdenk in de bitterheid van uw hart uwe misdaden.

Want al wie iemand zeer bemint, bereidt voor zijne beminde de allerbeste plaats, en daaruit wordt zijne liefde gekend.

2. Weet nogtans, dat gij met uwe eigene krachten u hiertoe niet waardig kunt bereiden, al ware het, dat gij een geheel jaar daartoe besteeddet, en op niets anders dacht.

Maar door mijne goedheid en genade alleen wordt het u toegelaten tot mijne Tafel te naderen, als of een arme bedelaar ter maaltijd van eenen rijke geroepen werde, en dat hij niets anders tot vergelding te geven hadde, dan zich te verootmoedigen en hem te bedanken.

Doe wat in uw vermogen is, en doe het naarstig, niet uit bedwang of gewoonte; en ontvang het Ligchaam van uwen God, die zich gewaardigt tot u te komen, met vrees en eerbied.

Ik heb u genood, ik heb het alzoo bevolen; komt en ontvang mij, en ik zal aanvullen wat u ontbreekt.

3. Als ik u de genade van godsvrucht geef, dank uwen God, niet omdat gij dit waardig zijt, maar omdat ik u genadig ben geweest.

Indien gij geene godvruchtigheid gevoelt, en u zelven in dorheid bevindt, begeef u dan tot bidden, zucht, klop en houd niet op, tot dat gij een druppeltje van de zalige genade verdient te ontvangen.

Gij hebt mij noodig, ik heb u niet noodig; gij kunt mij niet heilig maken, maar ik kom u heilig maken en verbeteren.

Gij komt, opdat gij aan mijne heiligheid zoudt deelachtig, en met mij vereenigd worden, om nieuwe genaden te bekomen, en op nieuw ontstoken te worden, om beter te leven.

Verzuim deze genade niet; maar bereid uw hart met alle naarstigheid, en ontvang uwen beminde.

4. Doch gij moet u niet alleen bereiden tot de godvruchtigheid voor de Communie, maar u ook daarin bewaren, na het ontvangen van dit heilig Sacrament.

Er wordt, na het ontvangen, geene mindere behoedzaamheid vereischt, dan eene vurige bereiding voor het ontvangen.

Want de goede bewaring na het ontvangen, is de beste bereiding, om meerdere genade te bekomen.

Maar wie na de Communie zich terstond tot

uitwendigen troost uitstort, die maakt zich zelven zeer ongeschikt, om mij wederom te ontvangen.

Wacht u dan veel te spreken, houd u in de afgezonderdheid, en geniet uwen God, want gij bezit dien, welken de geheele wereld u niet kan ontnemen.

Ik ben het, aan wien gij u gansch moet overgeven, opdat gij voortaan niet meer in u, maar in mij gerust levet.

OEFENING.

Op welke wijze men het Ligchaam en Bloed van Jezus Christus moet nutten.

Gelijk het allerheiligste Sacrament des Altaars een Sacrament is, dat ons den hemel op aarde en God zelven in ons doet vinden, en dat hetzelve het groote wonderteeken van de liefde Gods jegens de stervelingen is, zoo ook moet men, om er voordeel uit te trekken, tot hetzelve naderen met een levend geloof, met een vaste hoop en met eene vurige liefde tot Jezus Christus. Maar ter zelver tijd moet men hopen, dat hij in ons zal aanvullen het gebrek van het gevoel dezer drie deugden, met dezelve in ons te drukken als wij dikwijls tot de heilige Communie zullen gaan, en als wij zullen doen wat mogelijk is om waardig tot dezelve te naderen. Derhalve, degenen, die zich van de heilige Communie verwijderen, omdat zij den heiligen indruk der deugden noch de vurigheid tot Jezus Christus gevoelen, moeten hierom de communie niet nalaten welke hun noodig is, om hen op te wekken ten einde de christelijke deugden en de pligten van hunnen staat uit te oefenen: maar zij moeten Jezus Christus ontvangen omdat zij hem gedurig noodig hebben.

De heilige martelaren der eerste Kerk waren gewoon, voor aleer zij voor hunne regters verschenen om de waarheden van het geloof voor hen te verdedigen, eerst het Ligchaam des Heeren te ontvangen; volgens den heiligen Cyprianus vermeenden zij zonder dit niet in staat te zijn of de sterkte niet te hebben om den marteldood te onderstaan. Zoo ook moeten de Christenen, om hunne hartstogten te bestrijden en aan de bekoringen des duivels te wederstaan, zich bekleeden en zich als voeden met de kracht van het Ligchaam en van het Bloed van Jezus Christus, zonder welke zij in gevaar zijn van te bezwijken en zich in hun verderf te storten.

GEBED.

O mijn Jezus! o brood der Engelen, o goddelijk en onmisbaar voedsel mijner ziel! Helaas! wat zou die ziel zonder u zijn? Zij zou met reden met den profeet mogen uitroepen: Mijn hart is verslapt, is kwijnend geworden en uitgedroogd voor de zaken mijner zaligheid, omdat ik vergeten of verzuimd heb het brood te eten, hetwelk tot mijn leven noodzakelijk is. Gij hebt in het Evangelie gezegd, dat, indien gij het volk, hetwelk u volgde, liet henen gaan, zonder het eenig eten te geven, dat het dan onderwege zou bezwijken. Dit is het ongeluk, hetwelk mijne ziel zou overkomen, o mijn Zaligmaker, indien wij uw Ligchaam en uw Bloed niet nutten. Zwak uit zich zelve, en krachteloos door de verwijdering van het allerheiligste Sacrament des Altaars, hetwelk hare sterkte en haar leven is, zou zij welhaast in eenen staat van laauwheid vervallen en overgegeven zijn aan hare driften met gevaar harer zaligheid.

O mijn Jezus, hoe zoudt gij de God van mijn hart en mijn aandeel in eeuwigheid kunnen wezen, indien gij van hetzelve in de communie geen bezit naamt, om in hetzelve op de aarde de heilige vereeniging af te schetsen, welke het in den hemel met u moet hebben! kom dan, mijn Zaligmaker, kom dikwijls in mij om u nooit van mij te verwijderen. Amen.

XIII. HOOFDSTUK.

Dat men, om zich volmaakt met Christus in de heilige Communie te vereenigen, aan niets mag verkleefd zijn.

1. De ziel. O Heer, wie zal mij geven, dat ik u alleen moge vinden, voor u mijn hart openen, en u genieten gelijk mijne ziel zulks wenscht, opdat mij dan niemand versmade, noch eenig schepsel mij bewege of vermake; maar dat gij mij, en ik u alleen moge toespreken, gelijk de eene vriend met den anderen vrolijk omgaat.

Hetgene ik bid en wensch, is, dat ik eens geheel moge vereenigd worden met u, dat ik mijn hart moge aftrekken van al het geschapene, en dat ik, door het dikwijls opofferen en nutten van uw heilig Ligchaam, het hemelsche en eeuwige leere smaken.

O mijn God! wanneer zal ik gansch vereenigd met u, geheel verslonden in u en mij zelven vergeten zijn?

Gij zijt in mij, en ik in u, geef mij, dat wij zoo altijd vereenigd blijven.

2. Gij zijt waarlijk *mijn welbeminde* (Cant 5. v. 10.) *uit vele duizenden uitverkorenen*, in wien mijne ziel eeuwig wenscht te rusten.

Gij zijt het, die aan mijne ziel vrede verleent, in wien de ware vrede en opregte rust te vinden

is, en buiten u is er niets dan last, verdriet en eindelooze ellende.

Gij zijt voorwaar een verborgen God (Is. 45. v. 15), en uw raad is niet met de boozen, maar gij spreekt met de ootmoedigen en eenvoudigen.

O Heer, hoe zoet is uw geest, aangezien gij, om uwe teedere liefde aan uwe kinderen te betoonen, hen spijst met een aangenaamst Brood, hetwelk uit den hemel gedaald is.

Voorwaar, *er is geen volk in de wereld, dat zijne afgoden zoo bij zich heeft, gelijk gij, onze ware God, bij uwe geloovigen zijt*, aan wie gij, om hun tot eenen gedurigen troost te dienen, en hun hart altijd ten hemel te verheffen, u zelven tot spijs geeft.

3. O, wat is er zoo edel als de Christenen, o, wat schepsel onder den hemel is er zoo bemind als eene vrome ziel, in welke God zijn' intrek neemt, om haar met zijn heilig Ligchaam te voeden.

O onuitsprekelijke genade, o wonderbare gunst, o ongemetene liefde, die aan den mensch inzonderheid bewezen wordt!

Maar wat zal ik den Heer voor deze groote genade en uitnemende liefde wedergeven? ik kan niets aangenamer doen, dan mijn hart geheel overgeven aan u, o mijn God! en hetzelve innerlijk met u vereenigen.

Dan zullen al mijne krachten zich verheugen, als mijne ziel volkomenlijk met God zal vereenigd zijn.

Dan zal hij tot mij zeggen; indien gij met mij wilt zijn, wil ik met u wezen.

En ik zal antwoorden: o Heer! gewaardig met mij te blijven, want ik wil gaarne bij u zijn.

Al mijn verlangen is, dat mijn hart geheel met u vereenigd zij.

OEFENING.

Over de inzigten van Jezus Christus in het verblijven op onze altaren, en over de godvruchtige gevoelens, met welke men hem moet bezoeken, in de mis en in het lof tegenwoordig zijn.

1. De Zoon Gods wil op onze altaren verblijven buiten den tijd van het heilige misoffer en van de heilige Communie: 1° om aldaar onze gebeden te aanhooren en dezelve te verhooren, en om het ambt van Middelaar tusschen God en de menschen voort te zetten, hetwelk hij op het kruis heeft uitgeoefend; 2° om onze bezoeken, onze eerbewijzingen en onze aanbiddingen te ontvangen: waarin de Christenen, die hem zeldzaam, koel, uit gewoonte en als onverschillig bezoeken, zeer te berispen zijn, van voor hunnen God, hunnen Zaligmaker en hunnen regter te verschijnen, zonder hem te eerbiedigen, te vreezen en te beminnen; 3° om ons in onze verdrukkingen te troosten en in onze kwellingen te helpen, en om onzen twijfel te beslissen en weg te nemen volgens hetgene er geschreven staat: *Laat ons tot den Zoon van Jozef* (1) *gaan, en hij zal ons vertroosten*, en volgens hetwelk een profeet zeide aan eenen vorst die iemand gezonden had om eenen valschen God te rade te gaan: *Is er dan geen God in Israël?* 4° om ons tot spijs te dienen gedurende het leven, en tot reisgeld in den dood.

2. Een Christen, die met vlijt, eerbied en erkentenis in het allerheiligste Sacrament zijnen koning, zijnen God en zijnen Zaligmaker aanbidt, die nooit, als het hem mogelijk was, het heilige misoffer heeft verzuimd, maar die in de missen en in de loven getracht heeft met eenen geest van Godsdienst tegenwoordig te wezen en

(1) Jozef werd voor den vader van Jezus Christus gehouden wiens voedstervader hij slechts was.

die altijd getroffen, bekeerd en beter uit dezelve is wedergekeerd; zulk een Christen, zeg ik, die getrouw is aan zijne godvruchtige pligten jegens Jezus Christus, welke voor hem op onze altaren geslagtofferd wordt, moet zijne hoop in de goedheid en barmhartigheid van dien God, in zijn leven en in het uur van zijnen dood grootelijks stellen. In tegendeel, zal de Zoon Gods eens geene reden hebben aan eene menigte Christenen te verwijten, welke hem in het allerheiligste Sacrament verwaarloozen te bezoeken, of welke dit met zoo weinige godsvrucht doen, hun te verwijten, zeg ik, hunne oneerbiedigheden en hun weinig geloof, en tot hun te zeggen: *Reeds zoo lang ben ik met u, en gij hebt mij niet gekend!* Gij verzuimt te kennen en eenen God te bezoeken, *die in het midden van u is.* Het is te vergeefs, dat ik in het allerheiligste Sacrament des Altaars wonderen van almogendheid, wijsheid en goedheid uitwerk, om uwe harten te winnen; ik heb u nog niet kunnen bewegen om uwe huiszaken en uwe vermaken te onderbreken, om mij uwe eerbewijzing te komen betoonen.

Om dan te beantwoorden aan de inzigten, welke Jezus Christus jegens ons heeft in het allerheiligste Sarament, moet men hem bezoeken, in de mis tegenwoordig zijn en het lof bijwonen, en dit verrigten met de onderwerping en den eerbied van eenen hoveling voor zijnen koning, met de ingetogenheid en de vurigheid der Engelen voor hunnen God in het Allerheiligste rustende, met de ootmoedige vrees van eenen misdadige voor zijner regter, met het betrouwen en de liefde van een kind voor zijnen vader.

—

GEBED.

Hetwelk men onder de mis, onder het lof en in de bezoeken van het allerheiligste Sacrament des Altaars kan lezen.

1. Ik aanbid u, o opperste Majesteit van mijnen Zaligmaker, die op onze altaren verblijft om aldaar onze eerbewijzingen te ontvangen; die u aldaar vernietigt en u slagtoffert, om de grootheid van uwen Vader te eeren en om in onze harten te kunnen heerschen. Ik bewijs u al den eerbied, die verschuldigd is aan eenen God welke de Opperheer mijner eeuwigheid is. Ik werp mij voor u ter aarde neder, ik vervoeg mij met de ootmoedigste aanbiddingen welke u de Serafs bewijzen, die het altaar omringen, en ik smeek u van hunne vurigheid en de liefde te willen aanvaarden, om de verstrooidheden van mijnen geest en de onverschilligheid van mijn hart te vergoeden.

2. Door droefheid en schaamte getroffen over de oneerbiedigheid en onzedigheden, welke ik in uwe tegenwoordigheid heb durven bedrijven, en over degene, welke aldaar zoo vele Chistenen bedrijven, vraag ik u over dezelve zeer ootmoedig vergiffenis, en ik heb vastgesteld dezelve door alle mogelijke zedigheid, ingetogenheid, eerbied en met al den geest van godsdienstigheid, met welke ik voor u moet verschijnen, te herstellen. Ik zou aan uwe regtvaardigheid gaarne voldoen voor al de beleedigingen, welke gij in dit allerheilige Sacrament van de vrijgeesten, van de goddeloozen en van de Ketters ontvangt. Vergeef het hun, Heer, want zij kennen u niet, en doe mij liever de tijdelijke pijn lijden, welke zij verdienen, dan hen te verlaten en hen in het eeuwige verderf te storten.

Maak, o aanbiddelijk slagtoffer van uwe liefde en van onze zaligheid! maak, dat het geloof u mijnen geest slagtoffere, dat de liefde u mijn hart toewijde, en dat de godsdienst mijnen geheelen persoon aan u opdrage, en dat ik, terwijl ik in de kerk zal wezen geene oogen hebbe dan om u te aanschouwen, geen hart dan om u te beminnen, en geene tong dan om u te bidden.

3. Welhoe! de Engelen voor u nedergebogen, o mijn groote God, zijn door eene ootmoedige vrees geslagen, en haasten zich om aan u eenen diepen eerbied en eene vurige liefde te bewijzen! en stervelingen als wij, die het werk uwer handen en de prijs uws bloeds zijn, wij durven in uwe tegenwoordigheid met losbandige oogen, met eenen verstrooiden geest, met een koel en onverschillig hart verschijnen, zonder u te bidden of zonder bijna op u te denken! O mijn Zaligmaker, laat niet toe, dat ik alzoo ontbreke aan den eerbied en aan de liefde, die ik u verschuldigd ben, en die gij zooveel te meer verdient als gij u voor ons te meer vernedert.

4. Boezem mij de gevoelens van den Publikaan in, die zijne oogen voor zijnen God niet durft opheffen, omdat hij door droefheid en schaamte over zijne zonden doordrongen is; en van den verloren zoon, welke tot zijnen vader, na zijne bedrevene buitensporigheden, wederkeert, en maak, dat ik, zoo als zij, door uwe goedheid en door mijne droefheid in uwe genade hersteld worde.

5. O mijne ziel! ziedaar uwen God, diengenen welke voor u gestorven is en dien gij ten dood gebragt hebt: hoe is het mogelijk, dat gij hem uwe liefde en uwe erkentenis niet bewijst? O mijn hart! wees voor Jezus Christus gelijk de

lamp, welke voor hem brandt, en wordt, zoo als zij, in deszelfs tegenwoordigheid verteerd. Neen, ik wil van u, mijn Zaligmaker, niet vertrekken zonder waarlijk bekeerd te wezen en gansch aan u toe te behooren. Amen.

XIV. HOOFDSTUK.

Over de vurige begeerte, die sommige zielen tot die heilige geheimenis hebben.

1. De ziel. — *O Heer, hoe groot is het genoegen, dat gij bewaart voor hen, die u vreezen* (Ps. 30. v. 20)!

Als ik op sommige godvruchtige zielen denk, die met de allergrootste vurigheid tot uw heilig Sacrament naderen, dan word ik beschaamd in mij zelven, dat ik zoo koud en laauw tot uw Altaar en uwe heilige Tafel nader; dat ik zoo dor blijve zonder dat mijn hart getroffen wordt; dat ik niet geheel ontstoken word voor u, o mijn God, noch zoo sterk getroffen, gelijk vele vrome zielen geweest zijn, die door het groote verlangen tot de heilige Communie en de liefde huns harten, hunne tranen niet konden wederhouden.

Hunne ziel en hun ligchaam haakten naar u, o mijn God, bron des levens! zij konden anders hunnen honger niet verzaden, dan na uw heilig Ligchaam met alle blijdschap ontvangen te hebben.

2. O, hoe brandend was hun geloof! hetwelk een zeker teeken is, dat gij, Heer, hier tegenwoordig zijt.

Want diegenen kennen waarlijk hunnen Heer *in het breken des Broods* (Luc. 24. v. 25.), wier hart zoo hevig in hen brandt, als Jezus met hen is.

Helaas! hoe verre ben ik dikwijls van dusdanige godsvrucht en van zoo eene vurige liefde verwijderd!

O goedertierene Jezus, wees genadig, en verleen uwen armen bedelaar, dat ik ten minste somtijds een vonkje uwer vurige liefde in de heilige Communie gevoele, opdat mijn geloof versterkt en mijne hoop door uwe goedheid vermeerderd worde, en opdat mijne liefde, ten volle ontstoken, en na uw hemelsch manna gesmaakt te hebben, nooit verflaauwe.

3. Uwe barmhartigheid is magtig mij de gewenschte genade te verleenen, en mij in uwen geest van vurigheid te bezoeken, als het u zal believen.

Want al is het, dat ik met de groote begeerte van uwe godvruchtige zielen nog niet ontstoken ben, wensch ik nogtans dit brandend verlangen te hebben; terwijl ik u smeek, om aan de liefde uwer vurige minnaars deel te hebben en onder hun gezelschap gerekend te worden.

OEFENING.

Om waardig de geestelijke Communie te doen.

De geestelijke Communie, welke de heilige Kerkvergadering van Trente goedkeurt, aanraadt en zoo zeer den Christenen aanbeveelt als eene vervanging van het sacramenteele en ligchamelijke ontvangen van Jezus Christus, kan ten allen tijde en op alle plaatsen geschieden, hetzij dat men zich in de tegenwoordigheid van het allerheiligste Sacrament des Altaars bevindt of dat men van dit geluk beroofd is. Men kan dezelve op ieder uur van den dag doen, of na een *Wees gegroet*, welke men ter eere van de heilige Maagd en Moeder Gods zal lezen in de vereeniging der

heilige gesteltenissen, in welke zij was, om Jezus Christus in haren kuischen schoot te ontvangen. Men vormt in zijnen geest een eerbiedig aandenken aan onzen Heer in het allerheiligste Sacrament; men aanbidt hem in hetzelve, men keert zijn hart tot hem, gelijk Daniël het zijne tot den tempel keerde; men geeft zich geheel aan hem over; men geeft hem het vurige verlangen te kennen, welk men heeft van hem in het heilige Sacrament te ontvangen; en vermits men hetzelve niet kan doen of dat men hiertoe niet gesteld is, verzoekt men hem hierin te voorzien door de mededeeling van zijnen geest, in stede van die van zijn ligchaam.

Maar de geschiktste tijd om wel de geestelijke Communie te doen, is, als men in het heilige misoffer tegenwoordig is, en dit ten tijde van de Communie des priesters, want een Christen, alsdan met een levendig en dadelijk geloof in de tegenwoordigheid van Jezus Christus in het allerheiligste Sacrament bezield, als ook met een vurig verlangen om zich met hem innig te vereenigen, toont het eene en het andere met zich nederig in deszelfs tegenwoordigheid te vernootmoedigen; en terwijl hij zich onwaardig kent om hem wezentlijk te ontvangen, bidt hij hem van in zijnen geest, door het geloof, te komen en te blijven, en in zijn hart door de liefde en de erkentenis zijner goedheid, en van zooveel in hem te weeg te brengen dat zijne ziel niet meer leve dan door en om God.

GEBED.

O mijn liefderijke Zaligmaker, die het gedurige en het innigste voorwerp van het verlangen der patriarchen der profeten en aller Heiligen van

het oude Testament waart, die onophoudelijk naar uwe menschwording zuchtten, kom in mijne ziel, die brandt door een heilig verlangen om u te ontvangen en zich met u te vereenigen als met den hersteller harer zaligheid en met den oorsprong van al hare goederen. Kom in mij de dwingelandij der zonde en der eigenliefde vernietigen, om het rijk uwer genade en liefde in mij te vestigen. Ik doe mij zelven regtvaardigheid met mij onwaardig te oordeelen om wezenlijk uw Ligchaam en Bloed te ontvangen; maar bewijs mij barmhartigheid met mij deelachtig te maken aan uwen geest en aan uwe deugden, door het verlangen, welk ik heb om u te ontvangen.

Neen, mijn Jezus, ik kan u niet ontberen, noch zonder u leven; gij alleen kunt mijn hart bevredigen en mij gelukkig maken. O Serafs, die zoo vurig verlangt u met Jezus Christus te vereenigen, en die hetzelve door het Sacrament niet kunt ten uitvoer brengen, ik vereenig mij aan de vurigheid en de zuiverheid uwer verlangens om mij te vereenigen met denzelfden God, welken gij met mij op het altaar aanbidt. Maar, Heer, kom gij zelf mijn hart zuiveren van alle verkleefdheid aan de schepselen en aan mij zelven, hetgene al wat het is, niet is dan om u te beminnen en u te bezitten. Gij alleen zijt voor hetzelve genoeg, en al wat gij niet zijt, is voor hetzelve ontoereikend. O beminnelijke God! o minnende God! O God van liefde! kan men u kennen zonder u te beminnen, en u beminnen zonder door het verlangen te branden van u op aarde te ontvangen, en u in den hemel te aanschouwen en te bezitten. Amen.

—

XV. HOOFDSTUK.

Dat de genade van godvruchtigheid door de ootmoedigheid en de verloochening van zich zelven bekomen wordt.

1. Christus. — Gij moet de gave eener vurige godsvrucht naarstig verzoeken, met verlangen vragen, geduldig en met betrouwen verwachten, met erkentenis ontvangen, met ootmoed bewaren, zorgvuldig met haar medewerken, en aan God altijd de manier bevelen, op welke het hem zal believen u te komen bezoeken.

Gij moet u dan bijzonderlijk verootmoedigen, als gij inwendig geene godsvrucht gevoelt, maar gij moet daarom niet kleinhartig worden of u zeer bedroeven.

God geeft veeltijds op een oogenblik, hetgene hij langen tijd weigerde. Hij geeft somtijds op het einde des gebeds, wat hij in den aanvang uitstelde te geven.

2. Bij aldien de genade altijd spoedig verleend werd, en de mensch die naar zijnen wil had, dan zou de menschelijke zwakheid dezelve niet wel kunnen dragen.

Gij moet dan de genaden en eene vurige godsvrucht met goede hoop en ootmoedig geduld verwachten; en als u die niet gegeven, ja zelfs heimelijk onttrokken wordt, moet gij zulks aan uwe zonden toeschrijven.

Het is dikwijls eene geringe zaak, die een beletsel aan de genade stelt, indien men dit nogtans gering mag noemen, en niet veeleer een groot kwaad moet achten, hetwelk zoo groot goed belet.

Doch indien gij dit beletsel van u weert en volkomen hetzelve overwint, dan zal uw verzoek door den Heer ingewilligd worden.

3. Want zoodra gij u aan hem uit geheel uw hart zult overgeven, en gij u daarin of hierin niet zoekt, maar u geheel aan hem overlaat, zult gij u vereenigd vinden met hem en gerust zijn: want niets zal u zoo veel smaken als de heilige wil van God.

Degene dan, die zijn hart eenvoudig tot God zal verheffen, en zich zelven van alle ongeregelde liefde of misnoegen aangaande de schepselen ontmaakt, zal het best geschikt zijn om de gave eener vurige godvruchtigheid te ontvangen.

Want daar geeft God zijnen zegen, waar hij ledige en bekwame vaten vindt: en hoe meer iemand de aardsche dingen verzaakt, en hoe meer hij door zijne zelfverachting aan zich zelven verstorven is, des te spoediger ook de genade tot hem komt, overvloediger in hem vloeit, en zijn vrij hart hooger tot het hemelsche verheft.

4. Dan zal hij zich zelven in overvloed vinden en verwonderen; dan zal zijn hart in hem verwijd worden, omdat de hand Gods met hem is, en hij zich in zijne hand voor eeuwig gesteld heeft.

Zoo zal hij, die God uit geheel zijn hart zoekt, en zijne ziel van alle ijdelheid vrij maakt, van God gezegend worden.

Zulkdanige zal ook in het ontvangen van het heilige Sacrament groote genade verdienen, die zich met God zal vereenigen, omdat hij in de heilige Communie geene acht neemt op zijne eigene voldoening, maar op Gods eer en glorie, die hij voor alle gevoelige godvruchtigheid en geestelijk vermaak stelt.

—

OEFENING.

Hoe men zich moet bereiden om de eigene genade der heilige Communie te ontvangen en uit dezelve nut te trekken.

Het doeleinde van het goddelijke Sacrament, is, van ons met Jezus Christus innig te vereenigen, en in onze zielen als eene zedelijke menschwording van zijnen geest en van zijne deugden te vormen, hetwelk de heilige Vaders dwingt dit aanbiddelijk Sacrament eene uitbreiding der menschwording te noemen; het is van in ons het rijk zijner genade en zijner liefde te doen voortduren, en ons altijd te doen leven door een bovennatuurlijk en goddelijk leven in en door Jezus Christus. Dus is de genade, welke de heilige Communie in ons voortbrengt, overeenkomstig met het doeleinde van dit Sacrament, dat wil zeggen, volgens hetgene Jezus Christus in het Evangelie er van zegt: 1° Dat hij ons in hem doet blijven, met in onze zielen het karakter zijner deugden te vormen en te prenten, zoo als een zegel de trekken van zijne inëtsing op het was teekent; 2° dat hij ons voor hem en door hem doet leven, dat is te zeggen dat hij ons alleenlijk doet handelen om aan hem te behagen en door den indruk zijner liefde: 3° dat hij ons altijd doet leven door het leven der genade; Zoo dan de genade, die Jezus Christus ons door de heilige Communie mededeelt, is van zich in ons te vestigen, van ons in alles door hem en voor hem te doen handelen en te leven, en van ons eeuwig te doen leven. Men moet zich bereiden om die genade en de drie uitwerkselen eener goede Communie te bekomen: 1° met zich af te scheiden van allen wil tot zonde; 2° met onophoudelijk aan zich zelven te verzaken en te

sterven; 3° met zich altijd in de getrouwheid zijner genade en in het bezit zijner liefde te houden.

GEBED.

1. O mijn Jezus, hoe zeer ben ik beschaamd van zoo menigwerf tot de heilige Tafel genaderd te zijn en van zoo weinig nut uit mijne Communiën getrokken te hebben; van mij zoo dikwijls met eenen God gevoed te hebben, en altijd als een mensch, en als een loome en vleeschelijke mensch geleefd te hebben! Vergiffenis, mijn Zaligmaker, vergiffenis voor de slechte voorbereidingen, met welke ik tot de heilige Communie genaderd ben, van dezelve zoo dikwijls met eenen verstrooiden geest, met een aan de wereld en aan mij zelven verkleefd hart ontvangen te hebben, en van mij zoo weinig toegelegd te hebben om mij te bereiden om ze waardig te ontvangen, om u mijne dankzegging na dezelve te bewijzen, en om er de vrucht uit te trekken, welke bestaat van mij in de getrouwheid en de vurigheid te hernieuwen.

2. O mijn Verlosser, hoe zeer moet ik niet vreezen, dat gij mij eens de vruchteloosheid mijner Communiën zult verwijten! maar moet ik minder de regtvaardige verwijting vreezen, welke gij mij zult doen aangaande de verzuimenis van mij in staat te stellen om dikwijls en waardig de heilige Communie te ontvangen? Ik vrees grootelijks veroordeeld te worden voor de vruchteloosheid mijner Communiën en voor mijne traagheid, waardoor ik mij van dezelve heb verwijderd, en die mij zoo vele Communiën heeft doen verwaarloozen, aan welke gij de beslissende genade mijner bekeering hechttet.

3. Ik wil mij dan voor de toekomst bereiden om wel te communiceren door de afscheiding der zonde, en der gelegenheid van dezelve te bedrijven, alsook door de inwendige oefeningen van deugden, welke ik vóór, onder en na de heilige Communie zal verwekken; maar ik wil ook niets verwaarloozen om nut uit mijne Communiën te trekken, met te doen wat mogelijk is om op mij zelven te waken, met de vrijwillige gebreken te vermijden, met in alles voort te gaan om aan u te behagen, met getrouw te zijn aan mijne oefeningen, en kloekmoedig om mij zelven te overwinnen en mij in te nemen: want dit zijn de ware vruchten van eene goede Communie. Vergun mij de genade van in dit punt te volbrengen wat gij mij gewaardigt in te geven. Am.

XVI. HOOFDSTUK

Dat wij in de heilige Communie al onzen nood aan Christus moeten openbaren, en hem zijne genade verzoeken.

1. De ziel. — O zoetste en minnelijkste Heer, dien ik nu vurig wensch te ontvangen, gij kent mijne zwakheid en mijnen nood. Gij weet in hoe vele kwalen en gebreken ik gedompeld lig, hoe dikwijls ik bezwaard, bekoord, ontsteld en besmet word.

Ik kom tot u, om geholpen te worden; ik bid u om troost en verlichting; ik spreek tot dengenen, die alles weet, wien al mijn inwendig wel bekend is, en die alleen mij volmaakt kan troosten en helpen.

Gij weet wat goed mij meest ontbreekt, en hoe arm ik in deugden ben.

2. Zie ik sta hier voor u, arm en ontbloot, ik verzoek hulp, en bid om genade.

Spijs mij, arme hongerige bedelaar, verwarm mijn koud hart door het vuur uwer liefde, verlicht mijne blindheid door den glans uwer tegenwoordigheid.

Maak, dat mij alle aardsche geneugten bitter vallen, dat ik alle bezwaren en tegenheden verduldig lijde, en dat ik alle geschapene en aardsche dingen verachte en vergete.

Hef mijn hart opwaarts tot u in den hemel, en dat mijne gedachten niet meer op aarde zwerven.

Dat ik, van nu af, in niets smaak vinde dan in u; want gij alleen zijt mijne spijs, mijn drank, mijne liefde, mijne vreugd, mijn genoegen en al mijn goed.

3. Ik bid u, wil mij door uwe tegenwoordigheid geheel ontsteken, verbeteren en in u veranderen, opdat ik, door uwe genade met u vereenigd, door eene brandende liefde gesmolten, een geest met u moge worden.

Laat niet toe, dat ik hongerig en dor van u henen ga; maar doe mij de kracht uwer barmhartigheid gevoelen, gelijk gij met uwe Heiligen dikwijls verwonderlijk gehandeld hebt.

Wat wonder ware het zoo ik door u gansch vurig en verteerd worde! want gij zijt een vuur, hetwelk altijd brandt, en nooit verdooft; gij zijt eene liefde, die het hart zuivert en het verstand verlicht.

OEFENING.

Van dit en het volgende hoofdstuk.

De Heiland, na met zijne woorden onderwezen, met zijne voorbeelden geleerd en door zijne genaden de wezenlijke en noodzakelijke genaden tot de zaligheid van eenen Christen verdiend te

hebben, heeft het allerheiligste Sacrament des Altaars willen instellen, om zelf die in onze harten in te prenten. Onder deze christelijke deugden is eene der eerste de ootmoedigheid, van welke Jezus Christus ons een allerschoonst voorbeeld geeft in het allerheiligste Sacrament: want hij blijft in hetzelve verborgen, vernietigd en onbekend. Gedurende zijn leven, waren al de volmaaktheden zijner godheid verborgen en als in zijne menschheid vernietigd; maar in het allerheiligste Sacrament is zijne menschheid zelve nog voor onze oogen bedekt, en niets vertoont er zich van eenen God-mensch, dan aan de oogen van ons geloof. Ziedaar hetgene wij op de wereld moeten wezen en waarin men die ootmoedigheid en die vernietiging van Jezus Christus in het allerheiligste Sacrament moet navolgen: 1° het verborgen en verworpen leven beminnen; 2° den lof, de achting en de eer vlugten en versmaden, en de versmading gaarne ontvangen als eene zaak, die aan zondaars, als wij, verschuldigd is; 3° trachten wel te leven zonder het te willen schijnen, en onze werken doen, niet om van de menschen gezien en geacht te worden, maar alleenlijk om aan God te behagen; 4° overtuigd zijn, dat de mensch God niet voortreffelijker kan eeren, dan met zich voor hem te vernederen en te verootmoedigen; 5° wijken voor oploopende menschen, om den vrede te behouden; 6° nooit uit menschelijk opzigt voortgaan, maar door den indruk van eene eerbiedige vrees, die men voor God moet hebben; 7° noch goed van zich zelven, noch kwaad van anderen zeggen.

2. De Zoon Gods geeft ons nog, in het allerheiligste Sacrament des Altaars, het voorbeeld eener volmaakte gehoorzaamheid en verduldigheid, die

wederstaat aan al de beleedigingen, welke hij in hetzelve ontvangt, door eene naauwkeurige, volstandige en wonderdoende gehoorzaamheid, die hij aan den priester bewijst, met op het altaar tegenwoordig te komen van zoodra de woorden van de consecratie gesproken zijn, en aldaar te verblijven tot dat de mensch hem verlangt in zijn hart te ontvangen. Ó groote God, wiens kenteeken en aandeel de onafhankelijkheid en de opperheerschappij zijn, welke schaamte voor ons, te zien, hoe groote God gij ook zijt, dat gij zonder uitstel aan eenen mensch wilt gehoorzamen, terwijl de mensch weigert of uitstelt zijnen God te gehoorzamen!

Ó mijn Zaligmaker, ik wil dan voortaan, om uwe volmaakte gehoorzaamheid in het allerheiligste Sacrament te eeren en na te volgen, spoedig, edelmoedig en volstandig aan alles gehoorzamen, wat gij mij door uwe ingevingen, door mijne oversten en door mijne pligten zult gebieden.

3. Eindelijk Jezus Christus leert en boezemt ons het geduld in met hetzelve in het allerheiligste Sacrament des Altaars uit te oefenen, alwaar hij het voorwerp is der versmading en der onzedigheden der stervelingen, van de vergetenheid der Christenen, van de onverschilligheid eener menigte harten, die weinig aan hem, veel aan de wereld, en gansch aan zich zelven toebehooren; alwaar hij zich blootgesteld ziet aan slechte of vruchtelooze communiën van zoo vele zielen, die een leven leiden óf wel gansch strafbaar door de gewoonte en gelegenheid der doodzonde, óf geheel vruchteloos voor den hemel. Hij verdraagt nogtans deze beleedigingen met een onverwinnelijk geduld, en verdraagt die alzoo, om ons te leeren en ons aan te moedigen om gelaten de tegenspraak en de beleedigingen te verdragen.

4. O mijn Jezus, slagtoffer onzer zaligheid en onzer zonden, moeten wij dan dagelijks door onze onzedigheden, onze verstrooidheden en ongodsdienstigheden de beleedigingen hernieuwen, welke gij op het kruis hebt ontvangen, en dat wij die hernieuwen op het aanzien van den staat, in welken gij zelf voor ons het sacrificie van uw kruis hernieuwt? Vergiffenis, mijn Jezus, vergiffenis voor al de ongevoeligheden, onverschilligheden en ongodsdienstigheden, met welke wij tot de heilige Communie zijn genaderd, wij die altijd het gebod van het Evangelie niet hebben gevolgd van ons te verzoenen voor de heilige Communie. Vergiffenis nog voor onze onverduldigheden en onze oploopendheden, die door onze communiën in ons niet veranderd zijn, omdat wij er geen nut uit trekken. Gedoog niet, dat onze tong, die als het rustaltaar van uw heilig ligchaam is, en die zoo dikwijls met uw bloed is geverwd geweest, het werktuig van onze gramschap en van onze lastertaal zij. Wel hoe! Heer, gij, die gedurende uw leven de ongeneeslijkste ziekten genaast, zult gij den vloed onzer tong niet tegenhouden, met haar aan te raken om in ons hart over te gaan? Ja, mijn Zaligmaker; om nut uit mijne communiën te trekken, wil ik niets meer zeggen als mijn hart onisteld is, en in de gelegenheid een woord voor eenen God slagtofferen, die voor mij al zijn bloed heeft ten beste gegeven.

GEBED.

Om de vrucht eener goede communie te bekomen.

Mijn Jezus, geef aan al de zielen, die tot de heilige Tafel naderen, eene volstandige kloekmoedigheid om zich te overwinnen; eene naauw-

keurige getrouwheid om aan uwe genade te beantwoorden, de voorzigtigheid in de tong, de ingetogenheid des geestes, en de volheid van uwe liefde in het hart. Uw belang en uwe verheerlijking is er in gelegen, van ons aan uwe heerschappij te onderwerpen, en ons aan uwe grootheid te slagtofferen. Gedoog niet, dat onze harten, die de overwinning uwer genaden zijn, u ontsnappen, en zich ooit van u verwijderen.

Maak u meester van onze hartstogten en den God van onze zielen; en geef, dat wij, in en na de communie, in ons het rijk van uwe opperheerschappij door onze onderwerping, van uwe goedheid, door ons betrouwen, en van uwe genade door onze getrouwheid vestigen. A.

XVII. HOOFDSTUK.

Over het vurige verlangen om Christus waardig te ontvangen.

1. De ziel. — Heer, Ik wensch u te ontvangen met eene groote godsvrucht, met eene brandende liefde, en uit geheel de volheid mijns harten, gelijk vele Heiligen en vurige zielen, die door een heilig leven en eene vurige godvruchtigheid u zeer behaagd hebben.

O mijn God! o eeuwige liefde! o oneindig goed en al mijn geluk! ik wensch u met zoo krachtige begeerte en zoo groote eerbiedigheid te ontvangen, als ooit iemand van al de Heiligen gehad of gevoeld heeft.

En hoe zeer ik onwaardig ben zulk gevoelen van godvruchtigheid te hebben, offer ik u echter al de begeerten mijns harten, alsof ik alleen al de vurige begeerten uwer Heiligen had.

Ik offer u ook, al wat eene vurige ziel mag bedenken en begeeren om u te eeren, en dat met den allergrootsten eerbied en genegenheid.

Ik wil niets voor mij zelven behouden, maar mij en alles, wat ik bezit, gewillig en volgaarne aan u opofferen.

O Heer, mijn God, mijn Schepper en mijn Verlosser! ik wensch u heden met zulk eene eerbiedigheid, begeerte, lof en eer; met zulk eene dankbaarheid, vurigheid en liefde; met zulk een geloof, hoop en zuiverheid te ontvangen, gelijk uwe allerheiligste Moeder en Maagd Maria u ontving, als zij aan den Engel, die haar het geheim uwer menschwording verkondigde, tot antwoord gaf: *Zie de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord* (Luc. 1. v. 18.).

3. En gelijk uw heilige voorlooper, de verhevenste uwer Heiligen, Joannes de Dooper, in uwe tegenwoordigheid, door eene blijdschap van den heiligen Geest opsprong in het ligchaam zijner moeder, en u daarna onder de menschen ziende wandelen, met eene diepe ootmoedigheid en liefde zeide: *de vriend des bruidegoms, die bij hem staat en hem hoort, is ten uiterste verheugd om de stem des bruidegoms* (Joan. 3. v. 29.) zoo wensch ik ook ontstoken te worden met groote en heilige begeerten, en mij aan u uit geheel mijn hart op te dragen.

Daarom offer ik u de vrolijke lofzangen, de vurige begeerten, al de goddelijke verrukkingen, de geestelijke verzuchtingen, de hemelsche beschouwingen van alle godvruchtige zielen, met de deugden en den lof, waarmede u ooit eenig schepsel in den hemel of op aarde geëerd heeft of eeren zal. Ontvang die, o Heer, voor mij en voor allen, die van mij gebeden verzocht hebben

opdat gij van allen waardig geloofd en in eeuwigheid geëerd moogt worden.

4. O Heer, mijn God, ontvang deze mijne wenschen en begeerten, want oneindige lof en zegeningen komen u, volgens de menigvuldigheid uwer onuitsprekelijke grootheid, te regt toe.

Ik bied u die, ik wensch u die alle dagen en stonden te bieden: en om u deze dankzegging en eer naar behooren te geven, roep en nood ik al de hemelsche Geesten en alle geloovigen, ten einde zij zich met mij zouden vereenigen.

5. Dat alle volkeren, geslachten en tongen u loven, en dat zij uwen naam verheffen met volle verheuging en brandende liefde.

En dat al degenen, die dit hoogwaardig en heilig Sacrament eerbiedig en godvruchtig opdragen en met een opregt geloof ontvangen, barmhartigheid bij u mogen vinden, en voor mij, zondaar, barmhartigheid verkrijgen.

En als zij die gewenschte godsvrucht en uwe zoete vereeniging zullen bekomen hebben, en wel getroost en wonderlijk verzaad van uwe heilige Tafel zullen wederkeeren, dat zij dan aan mij: armen behoeftige, willen gedenken.

OEFENING.

Dezelfde als aan het voorgaande hoofdstuk, bladz. 480.

XVIII. HOOFDSTUK.

Men moet de heilige geheimenis niet willen onderzoeken en doorgronden, maar zijn verstand aan het geloof onderwerpen.

1. Christus. — Wacht u van dit ondoorgrondelijke Sacrament nieuwsgierigelijk en nutteloos te willen navorschen, indien gij u in geenen afgrond van twijfelachtigheid wilt dompelen.

Wie Gods Majesteit wil onderzoeken, die zal van de glorie overvallen worden (Prov, 25, v. 37.) God kan meerdere dingen uitwerken dan de mensch kan begrijpen.

Een godvruchtig en ootmoedig onderzoek van de waarheid is te dulden, als zulke onderzoeker bereid is onderrigt te worden, en langs de wegen der heilige Vaders tracht te wandelen.

2. Zalig is de eenvoudigheid, die de moeijelijke en zware geschillen daar laat, en die op de effen en vaste paden van Gods geboden wandelt.

Velen, door de hooge dingen te hebben willen onderzoeken, hebben hunne godsvrucht verloren.

Ik verzoek van u een vast geloof en een regtzinnig leven, en niet dat gij mijne hooge geheimenissen moet verstaan.

Indien gij dingen, die onder u zijn, niet kunt vatten, hoe zult gij dan degene, wat boven u is, begrijpen?

Verneder u onder God, onderwerp uw verstand aan het geloof, en ik zal u verlichten, zoo veel u dienstig of noodig zal wezen.

3. Sommigen lijden groote bekoring wegens het geloof van dit heilig Sacrament, maar dit is meer aan den boozen vijand; dan aan hunne zwakheid toe te wijten.

Wil dit niet achten, en met uwe gedachten niet twisten, noch op de ingeving des duivels

antwoorden; maar geloof de woorden van God, geloof aan zijne Heiligen en Profeten, en de booze vijand zal u vlieden.

Het is dikwijls nuttig, dat een dienaar van God zulke kwelling te lijden heeft: want de ongelooVigen en de zondaars, die hij nu al gerust bezit, bekoort hij niet, maar hij kwelt en bestrijdt de geloovigen en godvruchtigen op veelerlei wijzen.

Ga derhalve met een eenvoudig en vast geloof voort, en kom tot dit heilig Sacrament met eene diepe eerbiedigheid.

6. En beveel alles, wat gij niet kunt vatten, gerust aan Gods almogendheid: God kan niet bedriegen; maar wie te veel op zich zelven betrouwt, die wordt bedrogen.

God wandelt altijd met de eenvoudigen, openbaart zich aan de ootmoedigen, geeft verstand aan de kleinen, opent het verstand der reine zielen, en verbergt zijne genade voor de nieuwsgierigen en hoovaardigen.

De menschelijke rede is zwak, en kan falen; maar het ware geloof kan niet falen.

5. De rede en het natuurlijke licht moeten altijd het geloof volgen, en het niet voorafgaan of dat willen krenken.

Want het geloof en de liefde munten allermeest in dat heilig geheim uit, en werken daar op eene verborgene wijze.

God, die eeuwig, onmeetbaar en almagtig is, doet in den hemel en op de aarde groote en onbegrijpelijke dingen, en niemand kan de wonderen zijner werken achterhalen.

Indien Gods werken zoodanig waren, dat zij door het menschelijk verstand ligtelijk begrepen werden, zouden zij niet wonderlijk of onuitsprekelijk mogen genoemd worden.

OEFENING.

Het geloof doen zegepralen over de zinnen en over de rede, met vastelijk te gelooven en ootmoedig het Ligchaam en Bloed van Jezus Christus in het allerheiligste Sacrament des Altaars te ontvangen.

1. Dit zeker grondbeginsel aangenomen zijnde, dat God meerdere dingen kan doen dan de mensch kan begrijpen; dat het verstand van den mensch kan bedrogen worden, maar dat het geloof ons niet kan bedriegen, en dat wij, eindelijk, Jezus Christus op zijn woord moeten gelooven, als hij aan zijne Apostelen zegt: *Dit is mijn ligchaam, hetwelk voor u zal geleverd worden; dit is mijn bloed, dat voor u zal vergoten worden*, moeten wij zonder twijfel de wezentlijke tegenwoordigheid van het ligchaam en bloed van Jezus Christus in het allerheiligste Sacrament des Altaars gelooven, en ons geloof, zonder de verborgenheid van die geheimenis te willen doorgronden, welke voor het verstand onbegrijpelijk en voor den geest van den mensch ondoorgrondelijk is, moet de gebreken onzer zinnen vervangen; en wij, ons bevredigende met te denken, dat God dit heeft kunnen doen, en dat hij ons verklaard heeft het gedaan te hebben, moeten wij ons alleenlijk bezig houden met Jezus Christus in het aanbiddelijke Sacrament des Altaars te vereeren en te ontvangen.

2. Welk geluk van alzoo in de geheimenis van ons geloof, even als in al de andere van onze godsdienst, al het licht van het menschelijke verstand te mogen slagtofferen voor de waarheid van het woord Gods, alsook al de verkleefdheid van 's menschen hart voor de oneindige liefde, welke de Zaligmaker ons toont in de instelling en in het gebruik van het allerheiligste Sacrament; in hetwelk hij, volgens den heiligen Bernardus

gansch liefde voor ons is; in hetwelk hij volgens de heilige Kerkvergadering van Trente, al de schatten zijner liefde in onze harten uitstort; maar van eene milddadige grenzelooze liefde, die hem opwekt om zich geheel in hetzelve ten beste te geven: want het is, zegt de heilige tekst, in dit Sacrament, hetwelk hij op het einde zijn levens heeft ingesteld, dat hij ons de aandoenlijkste en wezenlijkste teekens zijner liefde heeft gegeven, door zich innig met ons te vereenigen, en ons met hem innig te vereenigen, om van nu af bezit te nemen van onze harten, en ons hierdoor een onderpand te geven van het bezit, hetwelk hij in eeuwigheid van dezelve zal nemen.

3. Ziedaar de wonderbare inzigten van Jezus Christus in het allerheiligste Sacrament! Het is aan ons van te trachten aan dezelve te beantwoorden door een waardig en dikwijls herhaald gebruik van hetzelve. Een opregt en eerbiedig geloof, een christelijk en van de wereld afgescheiden leven, eene groote ootmoedigheid, eene eenvoudige buigzaamheid om te gelooven, eene werkende gehoorzaamheid om niets aan Jezus Christus te weigeren van hetgene hij van ons verzoekt als hij door het heilige Sacrament in onze zielen komt, eene opoffering van geheel ons zelven om zijne vernietigde grootheid te eeren en de vurigheid zijner liefde te erkennen; ziedaar al wat hij van ons verzoekt, en al wat wij moeten doen om ons tot dit Sacrament wel te bereiden en er nut uit te trekken. Maar laat ons altijd indachtig wezen, dat hij tot voorbereiding tot de communie niet datgene verzoekt wat er het uitwerksel van is, en dat, voor zoo veel wij tot hetzelve naderen met een opregt voornemen van ons te bekeeren, dat te kennen

gegeven wordt door eene goede biecht en door eene vaste hoop Jezus Christus ons door zijne tegenwoordigheid, in zijne genade en in zijne liefde zal behouden, wij ons moeten opwekken om dikwijls met betrouwen de heilige Communie te ontvangen, om in ons den moed doen op te rijzen en te behouden om ons te overwinnen, de getrouwheid in onze godvruchtige oefeningen de volharding in de genade en in de liefde van God, die het ware uitwerksel eener goede en dikwijls herhaalde communie zijn.

GEBED TOT JEZUS CHRISTUS.

Om van zijne goedheid te bekomen van de in dit boek vervatte oefeningen in het werk te mogen stellen.

Mijn Zaligmaker, aanvaard in dank, dat ik u met eerbied opdrage de heilige oefeningen van het boek uwer Navolging, die gij mij hebt ingegeven om bij dezelve gevoegd te worden, om al de Christenen te leeren en op te wekken van zich toe te leggen om u te kennen, u te beminnen en u te volgen, om zich te vereenigen met al de heilige genegenheden uws harten in al deze geheimenissen, om de leeringen van het Evangelie in het werk te stellen, en om uwe deugden te mogen navolgen: want het is hierin, zoo als gij zegt, dat geheel het geluk van eenen Christen en al de verdienste van het christelijk leven bestaat.

Ik bid u, o allerheiligste Maagd, Moeder van mijnen God en van mijnen Zaligmaker, van die genade voor mij te bekomen, alsook voor hen, welke deze oefeningen van het boek der Navolging uws Zoons zullen lezen, en van aan ens allen, door uwe voorspraak, een vroom leven, eenen heiligen dood en eene gelukkige eeuwigheid te bezorgen. Amen.

BIJVOEGSEL,

BEHELZENDE

VERSCHEIDENE ZOO ALGEMEENE ALS BIJZONDERE GRONDREGELS EN ZEDELESSEN.

getrokken uit de werken van den H. Franciscus de Sales.

—

§. 1.

Christelijke zedelessen jegens God.

1. Men mag nooit van God noch van de goddelijke zaken zonder achting en oplettendheid spreken, maar altijd met groote achting en nederig gevoelen.

II. Men vraagt ons geheime en krachtige middelen om voortgang te doen in de volmaaktheid. Doch ik ken geene andere dan God te beminnen, dan God lief te hebben uit ganscher harte en den naaste als zich zelven.

III. Aan wien God alles is, aan zulk eenen is de wereld een *niet*.

IV. Men moet Gods oordeelen vreezen zonder den moed te verliezen, en bemoedigd zijn zonder op zich te steunen.

V. Het beste middel om eenvoudig te worden, is, zijn hart met God, die een allereenvoudigst wezen is, te vereenigen.

VI. Keer uw gelaat gestadig tot God, en tot u zelven, en gij zult God nooit zonder goedheid, noch u zelven zonder ellende vinden.

VII. Men moet in al zijne werken niet anders

betrachten, dan wat God wil, en als men hetzelve kent, met blijdschap, of ten minste met mannenmoed trachten uit te werken, ja zelfs dien wil van God beminnen.

VIII. Men moet in het gebed volharden, hetzij met God aan te zien, of eenige andere zaak om God, hetzij met hem aan te spreken zonder bemerkingen, eenvoudiglijk blijvende waar hij ons gesteld heeft, gelijk een ongevoelig beeld op zijne plaats.

IX. Acht nooit eenige zaak dan volgens de wijze, waarop zij aan God behaagt.

X. Laat ons zijn hetgene God wil, als wij maar aan hem behagen; maar laat ons nooit tegen zijnen dank zijn hetgene wij willen.

XI. Ik ben, zal zijn, en wil immer aan de goddelijke besturing onderdanig wezen, zonder dat mijn eigene wil daar eenig ander deel in neme dan dien te volgen.

XII. God heeft geen behagen dan in harten, die vernederd zijn door ootmoed en uitgebreid door liefde.

XIII. Ik kan niet dulden, dat men zegt: men moet liever dit dan dat doen, wijl dit grootere verdienste in zich besluit: men moet alles ter eere van God verrigten.

XIV. Men mag zich in de beproevingen niet ontstellen, maar vastblijven in de welgeplaatste en zoete overgeving aan Gods wil.

XV. Het groote voordeel der zielen in het oefenen der deugd, is niet gelegen in veel op God te denken, maar in hem veel te beminnen.

XVI. Overdenk dikwijls, dat God in het midden van uw lijden u met een minnelijk oog aanschouwt, om te zien, hoe gij, u in zijnen wil gedragen zult: oefen u dan ten tijde der beproevingen met genoegen in zijne liefde.

gansch liefde voor ons is; in hetwelk hij volgens de heilige Kerkvergadering van Trente, al de schatten zijner liefde in onze harten uitstort; maar van eene milddadige grenzelooze liefde, die hem opwekt om zich geheel in hetzelve ten beste te geven: want het is, zegt de heilige tekst, in dit Sacrament, hetwelk hij op het einde zijn levens heeft ingesteld, dat hij ons de aandoenlijkste en wezenlijkste teekens zijner liefde heeft gegeven, door zich innig met ons te vereenigen, en ons met hem innig te vereenigen, om van nu af bezit te nemen van onze harten, en ons hierdoor een onderpand te geven van het bezit, hetwelk hij in eeuwigheid van dezelve zal nemen.

3. Ziedaar de wonderbare inzigten van Jezus Christus in het allerheiligste Sacrament! Het is aan ons van te trachten aan dezelve te beantwoorden door een waardig en dikwijls herhaald gebruik van hetzelve. Een opregt en eerbiedig geloof, een christelijk en van de wereld afgescheiden leven, eene groote ootmoedigheid, eene eenvoudige buigzaamheid om te gelooven, eene werkende gehoorzaamheid om niets aan Jezus Christus te weigeren van hetgene hij van ons verzoekt als hij door het heilige Sacrament in onze zielen komt, eene opoffering van geheel ons zelven om zijne verheffigde grootheid te eeren en de vurigheid zijner liefde te erkennen; ziedaar al wat hij van ons verzoekt, en al wat wij moeten doen om ons tot dit Sacrament wel te bereiden en er nut uit te trekken. Maar laat ons altijd indachtig wezen, dat hij tot voorbereiding tot de communie niet datgene verzoekt wat er het uitwerksel van is, en dat, voor zoo veel wij tot hetzelve naderen met een opregt voornemen van ons te bekeeren, dat te kennen

gegeven wordt door eene goede biecht en door eene vaste hoop Jezus Christus ons door zijne tegenwoordigheid, in zijne genade en in zijne liefde zal behouden, wij ons moeten opwekken om dikwijls met betrouwen de heilige Communie te ontvangen, om in ons den moed doen op te rijzen en te behouden om ons te overwinnen, de getrouwheid in onze godvruchtige oefeningen de volharding in de genade en in de liefde van God, die het ware uitwerksel eener goede en dikwijls herhaalde communie zijn.

GEBED TOT JEZUS CHRISTUS.

Om van zijne goedheid te bekomen van de in dit boek vervatte oefeningen in het werk te mogen stellen.

Mijn Zaligmaker, aanvaard in dank, dat ik u met eerbied opdrage de heilige oefeningen van het boek uwer Navolging, die gij mij hebt ingegeven om bij dezelve gevoegd te worden, om al de Christenen te leeren en op te wekken van zich toe te leggen om u te kennen, u te beminnen en u te volgen, om zich te vereenigen met al de heilige genegenheden uws harten in al deze geheimenissen, om de leeringen van het Evangelie in het werk te stellen, en om uwe deugden te mogen navolgen; want het is hierin, zoo als gij zegt, dat geheel het geluk van eenen Christen en al de verdienste van het christelijk leven bestaat.

Ik bid u, o allerheiligste Maagd, Moeder van mijnen God en van mijnen Zaligmaker, van die genade voor mij te bekomen, alsook voor hen, welke deze oefeningen van het boek der Navolging uws Zoons zullen lezen, en van aan ons allen, door uwe voorspraak, een vroom leven, eenen heiligen dood en eene gelukkige eeuwigheid te bezorgen. Amen.

BIJVOEGSEL,

BEHELZENDE

VERSCHEIDENE ZOO ALGEMEENE ALS BIJZONDERE GRONDREGELS EN ZEDELESSEN.

getrokken uit de werken van den H. Franciscus de Sales.

—

§. 1.

Christelijke zedelessen jegens God.

1. Men mag nooit van God noch van de goddelijke zaken zonder achting en oplettendheid spreken, maar altijd met groote achting en nederig gevoelen.

II. Men vraagt ons geheime en krachtige middelen om voortgang te doen in de volmaaktheid. Doch ik ken geene andere dan God te beminnen, dan God lief te hebben uit ganscher harte en den naaste als zich zelven.

III. Aan wien God alles is, aan zulk eenen is de wereld een *niet*.

IV. Men moet Gods oordeelen vreezen zonder den moed te verliezen, en bemoedigd zijn zonder op zich te steunen.

V. Het beste middel om eenvoudig te worden, is, zijn hart met God, die een allereenvoudigst wezen is, te vereenigen.

VI. Keer uw gelaat gestadig tot God, en tot u zelven, en gij zult God nooit zonder goedheid, noch u zelven zonder ellende vinden.

VII. Men moet in al zijne werken niet anders

betrachten, dan wat God wil, en als men hetzelve kent, met blijdschap, of ten minste met mannenmoed trachten uit te werken, ja zelfs dien wil van God beminnen.

VIII. Men moet in het gebed volharden, hetzij met God aan te zien, of eenige andere zaak om God, hetzij met hem aan te spreken zonder bemerkingen, eenvoudiglijk blijvende waar hij ons gesteld heeft, gelijk een ongevoelig beeld op zijne plaats.

IX. Acht nooit eenige zaak dan volgens de wijze, waarop zij aan God behaagt.

X. Laat ons zijn hetgene God wil, als wij maar aan hem behagen; maar laat ons nooit tegen zijnen dank zijn hetgene wij willen.

XI. Ik ben, zal zijn, en wil immer aan de goddelijke besturing onderdanig wezen, zonder dat mijn eigene wil daar eenig ander deel in neme dan dien te volgen.

XII. God heeft geen behagen dan in harten, die vernederd zijn door ootmoed en uitgebreid door liefde.

XIII. Ik kan niet dulden, dat men zegt: men moet liever dit dan dat doen, wijl dit grootere verdienste in zich besluit: men moet alles ter eere van God verrigten.

XIV. Men mag zich in de beproevingen niet ontstellen, maar vastblijven in de welgeplaatste en zoete overgeving aan Gods wil.

XV. Het groote voordeel der zielen in het oefenen der deugd, is niet gelegen in veel op God te denken, maar in hem veel te beminnen.

XVI. Overdenk dikwijls, dat God in het midden van uw lijden u met een minnelijk oog aanschouwt, om te zien, hoe gij, u in zijnen wil gedragen zult: oefen u dan ten tijde der beproevingen met genoegen in zijne liefde.

§. 2.

Christelijke zedelessen jegens den naaste.

I. De ziel van onzen naaste is als de boom der kennis van goed en kwaad; het is in ons op groote straf verboden de hand daaraan te slaan, om die te veroordeelen, dewijl God dat oordeel aan zich gehouden heeft.

II. Het is eene geestelijke onregtvaardigheid net onze te verbergen.

III. Als men den naaste vermaant om datgene te doen, wat men zelf niet doet, moet men spreken als afgezanten van God, die in zijnen, en niet in hunnen eigenen naam bevelen.

IV. Aanzien wij onzen naaste met een eenvoudig oog, zonder te willen onderzoeken wat hij doet, of wat er van hem zal geworden.

V. Handelen wij gelijk de bijën, die honig uit alle bloemen zuigen; dat is: laten wij onze oogen slaan op de goede begaafdheden van onzen naaste en ons bevlijtigen, om die na te volgen.

VI. Indien wij eenige gebreken in hem bemerken, laat ons die aanzien met medelijden, en trachten wij dezelve te verbeteren.

VII. De vriendschap tot den naaste moet op de liefde gegrond zijn, en alsdan zal zij veel vaster staan, dan alles, wat op vleesch en bloed of menschelijk ontzag gebouwd is.

VIII. Wij moeten elkander beminnen op deze wereld, gelijk wij elkander in den hemel zullen beminnen.

IX. De Heidenen beminnen degenen, die hen beminnen; maar de Christenen moeten ook diegenen liefde bewijzen, die hen niet beminnen.

X. Wij kunnen nooit onze naaste te zeer

beminnen, noch de rede hierin te buiten gaan; maar wij kunnen hem wel uitwendig eene al te groote liefde bewijzen.

XI. Wij moeten onzen naaste niet beminnen uit genegenheid, noch omdat hij goed is, of hoop geeft van goed te worden, maar voornamelijk, omdat zulks Gods wil is.

XII. Het verdragen der gebreken van onzen naaste is een der voornaamste deelen van de liefde, die wij hem schuldig zijn.

XIII. Onze Zaligmaker heeft van zijn dierbaar bloed, hetwelk hij aan het kruis vergoten heeft, eenen heiligen en krachtigen mortel gemaakt, om de steenen zijner heilige Kerk, dat is, de geloovigen, onder elkander te vereenigen, in een te smelten en als één te maken.

XIV. Wij moeten onze naaste zoo verre beminnen, dat wij hem in alle zaken boven ons stellen in de liefdebewijzing, zonder hem iets te weigeren, hetwelk tot zijn voordeel kan strekken, behalve onze eigene verdoemenis.

XV. Wij moeten onzen naaste uiterlijk ook betuigen, dat wij hem lief hebben, maar met heilige en onberispelijke betuigingen.

XVI. Wie zijnen naaste voorkomt met allen zoeten zegen, die is een opregt navolger van onzen Zaligmaker.

§. 3.

Christelijke zedelessen jegens ons zelven.

I. Wie zijne menschelijke geneigdheden meest bedwingt, die zal allermeest de bovennatuurlijke inspraken tot zich trekken.

II. Wij moeten alle werken in Gods tegenwoordigheid doen, opdat onze ziel wel geschikt zij.

III. Wij moeten op deze wereld leven, alsof onze zielen in den hemel, en onze ligchamen in het graf waren.

IV. Wie vergenoegd wil zijn met het weinige, dat hij bezit, die moet niet letten op degenen, die *meer*, maar op hen, die *minder* hebben dan hij.

V. Als men iets misdaan heeft, moet men zich voor God vernederen en aanstonds opstaan, en daar niet verder op denken, dan om telkens aan God zijne schuld te belijden.

VI. Wie opregt ootmoedig is, die denkt nimmer dat men hem ongelijk doet.

VII. Wij moeten ons zelven niet ontblooten van ons zelven, om naakt te blijven, maar om ons met den gekruisigden Christus te bekleeden.

VIII. Wij moeten onze nietigheid wel bekennen, maar in onzen *niet* niet blijven; want wij moeten ons zelven slechts vernietigen om ons met ons *al*, dat is met God, te vereeenigen.

IX. Wij mogen van ons zelven niet oordeelen volgens het goed gevoelen, hetwelk een ander van ons heeft: want die gevoelens gaan doorgaans buiten de waarheid.

X. Bezie uwe kruisen nooit, dan te midden door het kruis van Christus, en gij zult die zoo vertroostend, of ten minste zoo aangenaam vinden, dat gij die meer zult beminnen, dan al de vertroosting dezer wereld.

XI. In het huis van den regtvaardige is alles bezig; niets is er onnuttig of ledig.

XII. De bekoringen ontstellen ons maar, omdat wij er te zeer aan denken, en wij die te zeer vreezen. De bekoringen kunnen geenszins dengenen, die bemint, ontstellen.

XIII. Verblijd u, dat de wereld op u geen acht

slaat; doch indien zij u in achting houdt, lach haar dan blijmoedig uit, terwijl gij hare oordeelen en uwe ellende aanziet.

XIV. Men moet zijne gebreken haten, doch met eenen bevredigden en bedaarden, maar niet met eenen grammoedigen en onstuimigen geest.

XV. Overweeg menigwerf de langdurige eeuwigheid, en geene voorvallen van dit sterfelijk leven zullen u ooit ontrusten.

§ 4.

Algemeene lessen om wel te leven.

I. De mensch, die om God geschapen is, moet in God leven; en hoe meer hij in God leeft, des te meer hij aan de wereld en aan zich zelven zal sterven.

II. Het baat weinig aan den mensch, dat hij leeft; maar *wel* te leven, daarin is alles gelegen. Derhalve is het hem meer noodig *wel* en heilig te leven, dan te leven.

III. Om wel te leven, moet men zijne natuur bevechten, en zijne geneigdheden verloochenen. Hoe meer men die wederstaat, des te meer men door de beweging der genade leeft.

IV. Leven en sterven moet hetzelfde zijn aan een Godminnend hart; maar het is veel beter eens *wel* te sterven, dan altijd *kwalijk* te leven.

V. Om *wel* te leven, moet men op sterven denken; en om *wel* te sterven, moet men zóó leven, alsof men alle oogenblikken den dood verbeidde.

VI. Wie het laatste oordeel niet wil vreezen, die moet zich zelven veroordeelen; hoe strenger hij zich veroordeelt, des te zachter hem Christus oordeelen zal.

VII. Om nooit in de hel te komen, moet men

dikwijls aan de hel denken, en ernstig overwegen, dat men, om eene eenige doodzonde, daar eeuwig zal branden.

VIII. Om in den hemel te komen, moet men nederdalen en zich vernederen; want hoe meer men zich zelven veracht heeft, des te grooter de eer zal wezen.

IX. Wie de versmading niet bemint, die kan niet zeggen, dat hij volmaaktelijk God bemint. Het begin der liefde is de haat van zich zelven.

X. Wie zich zelven te zeer bemint, die zal zich zelven in het verderf storten; en wie zich zelven om Jezus wil verliest of haat, die zal zich zelven behouden.

XI. Duizend werelden zijn niet te schatten bij eene ziel, die in de genade leeft; maar voor die, welke in de zonde verkeert, begint van nu af hare hel.

XII. De straf der zonde is veel grooter dan de genoegens, die de zonden vergezellen.

XIII. De ware moed van eenen Christen is gelegen in de zonde te wederstaan: het is eene allergrootste lafhartigheid die te bedrijven.

XIV. Wie God bemint zoo het behoort, die kan zelfs aan eene enkele dagelijksche zonde geene toestemming geven. De doodzonde en de liefde vinden zich nooit te zamen in hetzelfde hart.

XV. Zijne onvolmaaktheden beminnen, is zich zelven verraden, die te verschoonen, is zich pligtig maken, en die in iets voeden, is voedsel geven aan de helsche vlammen.

XVI. De zonden zoeken, is zijne eigene ziel willen verderven; en zich in gevaar stellen van te zondigen, is zich zelven in eenen afgrond werpen, uit welken men zonder veel moeite niet kan geraken.

XVII. Het is eigen aan eene vrome ziel, weinig werk te maken van alles, wat tot God niet leidt, en vervreemd te zijn van al hetgene ons van God aftrekt.

XVIII. Een dag alleen, ja zelfs een uur door gebragt in Gods tegenwoordigheid, is meer te schatten dan duizend jaren nutteloos in de tegenwvordigheid der schepselen doorgebragt

XIX. Hoe meer de mensch zich zelven mistrouwt, des te bekwamer hij is om wonderheden uit te werken; en hoe meer hij op de menschen betrouwt, des te meer hij wankelt.

XX. Duizende schatten zijn niet te waarderen bij een goed geweten; wie dit bezit die mag zich op zijnen rijkdom beroemen, al ware het dat hem alles ontbrak.

XXI. Niemand weet, hoe zoet het is, wel te leven, dan degene, die, aan de wereld gestorven zijnde, heilig leeft in God.

XXII. Het is veel lastiger kwalijk, dan *wel* te leven: want om *wel* te leven, moet men slechts willen.

XXIII. Het goede leven is nimmer zonder eenig lijden. Het heeft altijd zijnen vervolger, die maar dient om het goede leven te voltrekken.

XXIV. Wie begonnen is *wel* te leven, die zal geenszins verflaauwen, zoo hij denkt dat hij eeuwig moet leven.

XXV. Men kan de zoetheid van het heilige leven niet smaken, indien men in zonde blijft, en men kan niet heilig leven, zoo men de zinnelijkheid bemint.

XXVI. Voor God en voor de wereld leven is eene onmogelijke zaak; men moet aan het eene sterven, zoo men voor het andere wil leven.

XXVII. Alles doen om God, en in tegenwoor-

digheid van God, is het eenigste middel om *wel* te leven.

XXVIII. Die eeuwig wil leven, moet *wel* leven, en niets doen wat hij in zijn sterven zoude wenschen niet gedaan te hebben.

XXIX. Aan het kwade leven zijn meer doornen dan rozen gehecht; indien zij nu niet steken, zal echter de tijd komen, dat zij hare scherpe punten wel zullen doen gevoelen.

XXX. Hem, die wel leeft, zal het nooit berouwen; maar wie kwalijk leeft, die moet gewis eenen altijd knagenden worm verwachten.

§. 5.

Bijzondere lessen om in de goddelijke genade trouw te blijven volharden.

I. Het is veel gemakkelijker in Gods genade dan in het vermaak der zonde te leven. De zonde brengt altijd hare straf, en de genade hare genoegten mede.

II. Om in Gods genade te leven, moet men slechts willen, en niets is er zoo ligt aan dengenen, die zulks waarlijk wil.

III. De genade en de zonde kunnen geenszins in de ziel te zamen heerschen. Daar, waar de genade de overhand heeft, kan de zonde niet bestaan.

IV. De minste genade is meer waard dan al de goederen der wereld.

V. Die in de genade leeft, mag zich beroemen, dat hij het kenteeken van Gods kinderen en van zijne uitverkorenen bezit.

VI. Die langen tijd in de genade wil blijven volharden, moet zijne natuur bestrijden en zijne geneigdheden bedwingen.

VII. Om in de genade te kunnen leven, moet men eene driederlei vrees hebben. De vrees van

haar te verliezen, als men die heeft; de vrees over haar verlies, als men haar niet heeft; en de vrees van haar wederom te verliezen, als men dezelve herkregen heeft.

VIII. Een enkel oogenblik van genade kan het begin eener gelukkige eeuwigheid wezen.

IX. Het gebed te beminnen en het dikwijls te oefenen, is het middel om in de genade te leven.

X. De genade is zoo dierbaar, dat men dezelve niet kan versmaden, of men moet te gelijk het bloed van Christus versmaden.

XI. De doodzonde alleen kan de genade vernietigen. Versmaadheden, ziekten en smarten, dienen meer om die te vermeerderen, dan om ze weg te nemen.

XII. Men kan Gods genade op één oogenblik verliezen, en men kan haar ook op één oogenblik herkrijgen.

XIII. Wie op zijne hoede is, om de genade van God niet te verliezen, die verliest haar zelden; maar wie niet waakt, die verliest haar zeer ligtelijk.

XIV. De genade van God verliezen om het vermaak van de zonde, is eene uiterste dwaasheid; maar zich niet bevlijtigen om haar weder te krijgen door de boetvaardigheid, is opregte verstoktheid.

XV. Op wat tijd dat de zondaar zich zal bekeeren en Gods genade verzoeken, zal God hem met opene armen ontvangen, en hem genade bewijzen.

XVI. De genade van God wordt in het leven door deze vier elementen behouden: door het vuur der liefde, door de lucht der godsvrucht, door het water der boetvaardigheid en door de aarde der nederigheid.

XVII. Te betrouwen dat men in Gods genade

zonder zijne hulp zal volharden, is laatdunkendheid; maar die hulp niet te verhopen, is een al te groot mistrouwen.

XVIII. Hoe meer eene ziel in de genade leeft, des te meer zij de zonde vreest, en hoe meer zij die vreest, des te meer is zij verzekerd van in de genade te sterven.

XIX. In de genade te sterven, is beginnen te leven: maar buiten de genade Gods te sterven, is voor eeuwig sterven.

XX. Het kan den mensch niet baten lang geleefd te hebben, indien hij in de genade niet sterft; en bij aldien hij daarin sterft, is hij verzekerd, dat hij God eeuwig zal genieten.

§. 6.

Verscheidene christelijke grondregels van den H. Franciscus de Sales.

I. Vier dingen weinig, en twee veel maken eenen mensch heilig. 1° Weinig weten, 2° Weinig denken; 3° Weinig verlangen; 4° Weinig spreken. Veel beminnen en veel doen.

II. Van twee zaken, die men doen mag, diegene verkiezen, welke meest aan God behaagt.

III. Niets doen om lof en eer, zelfs niet de heiligste werken, maar alles om aan God te behagen.

IV. In alle gelegenheden onderzoeken wat Christus in zulk een geval gedaan zou hebben en hetzelve doen.

V. Wij zullen nooit vrede met ons zelven hebben, ten zij wij vrede met God hebben.

VI. Alle godsvrucht, die strijdig is aan onzen roep, is eene valsche godsvrucht.

VII. Het treffelijkste sieraad van een goed hart

is de onverschilligheid, niet alleen om dit of dat te doen, maar ook wegens den uitval aller zaken, God aanbiddende in alles, wat er geschiedt, zelfs in de toelating van onze gebreken, want zulks dient om ons te vernederen zonder moedeloos te worden.

VIII. De godsvrucht, die eigenzinnig is, is geene ware godsvrucht, maar eigenliefde.

IX. De godsvrucht moet niet alleen plaats hebben in de Kerk, in het gebed en in de overdenking, maar men moet haar bewerkstelligen en leven gelijk men in zijnen ijver beloofd heeft. Als er dan een smaad-, een hard woord of iets kwaads voorvalt, moet men dat omhelzen met een bevredigd gemoed en God aanbidden in de stilte van zijn hart.

X. Daarom is er op de wereld geene andere vermakelijke, opregte, duurzame en smartelijke zoetheid te vinden, dan degene, die van de godsvrucht komt. De aardsche genoegten gaan niet verder dan de huid, maar die van den inwendigen vrede dringen tot in het binnenste der ziel.

XI. Een hart, om waarlijk goed te wezen moet zuiver, trouw, kloekmoedig, standvastig, zoetaardig, eenvoudig, gelijkvormig, onoverwinbaar, naar Gods hart, en volkomen ootmoedig zijn.

XII. Niets verlangen en niets weigeren, is onverschillig en vaardig zijn ten opzigte van alles, zonder aangekleefdheid aan zijne eigene gedachten, hoe heilig zij aan onze eigenliefde ook mogten schijnen.

XIII. Niemand verachten: een werkman kan niet dulden, dat men in zijn bijwezen zijn werk veracht; doch God is overal, en de mensch is zijn maaksel.

XIV. Wel overtuigd zijn, dat er geen ander

kwaad in de wereld is, dan de zonde, ja dat alle oneer, armoede, ziekte en de hel zelfs zoo groot kwaad niet is, als eene eenige doodzonde.

XV. De rijkdommen, de eerambten en de genoegten zijn geene groote zaken, want indien zij te bekomen waren voor eene enkele dagelijksche zonde, zou men ze zoo duur niet mogen betalen.

XVI. Daarom ware het beter de geheele wereld te laten vergaan, dan eene enkele leugen te spreken.

XVII. Niets ondernemen zonder raad, is het middel om niet te falen, en altijd gerust te zijn.

XVIII. Als iets wel uitvalt, moet men al de eer daarvan aan God toeschrijven en de menschen daarvan niet spreken: zoo iets slecht uitvalt moet men regtzinnig onderzoeken, of men daar eenige schuld in heeft, om God vergiffenis te vragen en zich te beteren; bijaldien men geene schuld bevindt, evenwel denken, dat het om onze zonden geschiedt, en zich voor de goddelijke goedheid vernederen.

XIX. Men moet door eene kloekmoedige verachting het gepraat der menschen versmaden, voornamelijk die rampzalige woorden: *Wat zal men zeggen? Wat zal men denken? Men zal dit doen? Men zal mij uitlagchen?* Men moet zich gewennen op God en op zijne Engelen te denken, denkende: *wat zal hij zeggen?* enz. en verder niet.

XX. Men moet gestadig leven in eene teedere kinderlijke vrees, zonder zich veel op zijne goede meening te betrouwen; want er is niets zoo gevaarlijk als het goed gevoelen van zich zelven, en de glans eener goede meening: die schitterende zonnestralen hebben de oogen van vele menschen

bedwelmd, die, niets anders meenende te zoeken dan God alleen, zich zelven gevonden hebben, en door de ijdelheid zijn verloren gegaan.

XXI. Dewijl de geest menigmaal verflaauwt, moet men zich gewennen zijne goede meening dikwijls te vernieuwen, zijne gedachten te zuiveren, zijn hart regt tot God te stieren, om voor hem alleen te leven, en hem al onze werken op te dragen, en zich wachten van die uit enkele gewoonte te doen.

§. 7.

Bijzondere grondregels tot het bewaren van den inwendigen vrede.

I. Niet wenschen naar eenen grooten naam, noch naar de eer der wereld.

II. Niet verkleefd zijn aan de vertroostingen of de vriendschap der menschen.

III. Het leven niet beminnen, en al hetgene, wat aan de natuurlijke geneigdheden pijnlijk valt, verachten.

IV. Manmoedig de ligchamelijke pijnen en ziekten verdragen door zich aan Gods wil te onderwerpen.

V. Op het oordeel der menschen geen acht nemen.

VI. De ongenadige oordeelvellingen der menschen zwijgend verdragen.

VII. U niet ontrusten wegens hetgene men van u zal zeggen; maar Gods oordeel afwachten, en uwe veroordeelaars verwijzen.

VIII. Overdenken voor wie gij uwe werken doet, en degene, die u wenschen te storen, zullen daartoe geen vermogen hebben.

IX. Waar eenig geestelijk gewin te doen is, moet men geene schande ontzien.

MANIER

OM DEN ROZEKRANS TE BIDDEN.

—

In den naam des Vaders, enz.
Ik geloof in God den Vader, enz.
Glorie zij den Vader, enz. Onze Vader, enz.
Ik groet u, Dochter van God den Vader. Wees gegroet, enz.
Ik groet u, Moeder van God den Zoon. Wees geroet, enz.
Ik groet u, Bruid van God den H. Geest. Wees gegroet, enz.
Glorie zij den Vader, enz.

DE V. BLIJDE GEHEIMEN.

1. DE BOODSCHAP DES ENGELS.

De namen van Jezus en Maria moeten zijn gezegend, van nu af tot in eeuwigheid. Onze Vader, enz.
1. De H. Drievuldigheid heeft toegestemd in de menschwording van Christus, Wees gegroet, enz.
2. Maria is tot Moeder van Christus verkoren,
3. De Engel Gabriël brengt Maria de blijde boodschap,
4. Maria was in de eenzaamheid in haar gebed,
5. De Engel zeide: Wees gegroet, vol van genade, de Heer is met u,
6. Maria was verbaasd, toen zij den Engel hoorde,
7. De Engel zeide: Maria, wil niet vreezen, want gij zult ontvangen door den H. Geest,
8. Maria zeide: Zie de dienstmaagd des Heeren: mij geschiede naar uw woord,
9. Maria is van den H. Geest overlommerd geworden,
10. En het Woord is vleesch geworden, en het heeft onder ons gewoond,

Wees gegroet, enz.

Glorie zij den Vader, enz.

II. DE BEZOEKING VAN MARIA AAN HARE NICHT ELISABETH.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Maria gaat uit ootmoedigheid hare nicht Elisabeth bezoeken, wees gegroet enz.
2. Maria geleid door den H. Geest,
3. Maria met haast opstaande, gaat over het gebergte,
4. Maria werd met veel liefde door hare nicht Elizabeth ontvangen,
5. Joannes is gezuiverd en van blijdschap opgesprongen in zijns Moeders ligchaam,
6. Elisabeth zeide: gezegend is de vrucht uws ligchaams,
7. Maria heeft uitgeroepen: Mijne ziel maak groot den Heer,
8. Elisabeth zeide: welk geluk geschiedt mij, dat de Moeder des Heeren tot mij komt,
9. Het huis van Zacharias is door de komst van Jezus en Maria gezegend,
10. Maria heeft hare nicht drie maanden met veel liefde gediend,

Wees gegroet, enz.

Glorie zij den Vader, enz.

III. DE GEBOORTE VAN CHRISTUS.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Maria heeft gebaard en zij is Maagd gebleven, wees gegroet, enz.
2. Maria heeft Jezus in eenen stal gebaard en in doeken gewonden,
3. Maria heeft Jezus met liefde en verwondering aanschouwd,
4. Maria heeft Jezus omhelsd en aan haar hart gedrukt,
5. Maria heeft Jezus met hare H. borsten gevoed,
6. Maria heeft Jezus in eene krib gelegd,
7. Jezus lag op hooi en stroo, tusschen os en ezel,
8. De Engelen hebben gezongen: Glorie zij aan God in het allerhoogste, en vrede op de aarde aan de menschen, die van goeden wil zijn,
9. De herders zijn het kind komen bezoeken,

Wees gegroet, enz.

10 De drie Koningen hebben het kind komen aanbidden en hunne giften geofferd,
Glorie zij den Vader, enz.

IV. DE OPDRAGT VAN CHRISTUS IN DEN TEMPEL.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader enz.
1. Maria gaat om haar H. Kind te offeren, wees gegroet, enz.
2. Jezus en Maria onderwerpen zich aan de Wet van Mozes,
3. Maria gaat door moeijelijke wegen naar Jeruzalem,
4. Maria heeft Jezus op hare armen gedragen,
5. Maria vervolgt al biddende haren weg,
6. Maria heeft Jezus in den Tempel geofferd,
7. Maria heeft aan de wet voldaan, met de offergift der arme menschen,
8. Anna de Profetes loofde God voor de verlossing van Israël,
9. De oude Simeon heeft Jezus omhelsd en op zijne armen genomen,
10. Simeon zeide: Heer, laat uwen dienaar gaan in vrede, naar uw woord,
Glorie zij den Vader enz.

wees gegroet, enz.

V. DE VINDING VAN HET VERLOREN KIND JEZUS.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Maria heeft haar lief kind verloren, wees gegroet, enz.
2. Maria heeft haren schat gemist,
3. Maria heeft hem al weenende gezocht,
4. Maria heeft hem langs alle wegen en straten gaan zoeken,
5. Maria heeft Jezus na drie dagen gevonden,
6. Maria vindt Jezus in den Tempel,
7. Jezus twaalf jaren oud zijnde, leerde de Leeraren,
8. Maria zeide: Zoon, waarom hebt gij ons bedroefd
9. Jezus is met hen afgegaan en was hun onderdanig,
10. Maria bewaarde al de woorden in haar hart, die Jezus tot haar sprak,
Glorie zij den Vader, enz.

wees gegroet, enz.

GEBED.

O Maria! allergoedertierenste Moeder, verkrijg voor mijn hart eene ware droefheid, en voor mijne oogen tranen van berouw, om te beweenen, dat ik Jezus door de zonden zoo dikwijls heb verloren, vergun mij hem wederom te vinden en altijd te behouden. Amen.

DE V. DROEVIGE GEHEIMEN.

I. DE BENAAUWDHEID VAN CHRISTUS IN HET HOFJE.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Jezus gaat naar het hofje van Olijven, wees gegroet, enz.
2. Jezus valt plat ter aarde neder,
3. Jezus volhardt in het gebed,
4. Jezus is bedroefd tot den dood toe,
5. Jezus zweet water en bloed,
6. Jezus stelt zijnen wil in den wil van zijnen hemelschen Vader,
7. Jezus vermaant zijne Leerlingen om te waken en te bidden,
8. Jezus wordt door zijnen Apostel met eenen kus verraden,
9. Jezus wordt door zijn bemind volk gevangen genomen,
10. Jezus wordt vreeselijk gebonden en gesleurd van den eenen regter naar den anderen,

wees gegroet, enz.

Hoe lief heeft God den mensch gehad, dat hij zijnen eenigen Zoon niet gespaard heeft, maar hem overgeleverd heeft tot den dood, ja tot den dood des kruises.

II. DE GEESELING VAN CHRISTUS.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Jezus wordt door de Joden aan de Heidenen overgeleverd, wees gegroet, enz.
2. Jezus wordt bij Pilatus valschelijk beschuldigd,
3. Jezus wordt door zijn volk achter Barrabas gesteld,
4. Jezus, alhoewel onschuldig verklaard, werd geleverd om gegeeseld te worden,
5. Jezus kleederen werden uitgerukt,

W. gegr. enz.

6. Jezus stond daar naakt en bloot,
7. Jezus aan eene kolom gebonden,
8. Jezus werd wreedaardig gegeeseld,
9. Jezus bloed vloeit langs de aarde,
10. Jezus is gewond om onze zonden,
Hoe lief heeft God den mensch, enz.

W. gegr. enz.

III. DE KROONING VAN CHRISTUS.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. De soldaten hebben Jezus eene doornen kroon bereid, wees gegroet, enz.
2. Zij hebben de doornen kroon in Jezus hoofd gedrukt,
3. Jezus hoofd langs alle kanten doorwond,
4. Jezus hoofd druipende van het bloed,
5. Jezus met een' purperen mantel bespot.
6. Zij hebben Jezus een riet voor scepter in de hand gegeven,
7. Zij hebben met het riet op het gekroonde hoofd van Jezus geslagen,
8. Zij hebben in Jezus geheiligd aangezigt gespuwd,
9. Jezus overladen met versmaadheden,
10. Pilatus heeft Jezus aan het volk vertoond, zeggende: Ziet den mensch,
Hoe lief heeft God den mensch, enz.

Wees gegroet, enz.

IV. DE KRUISDRAGING VAN CHRISTUS.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Jezus werd veroordeeld, om gekruist te worden, wees gegroet, enz.
2. Jezus heeft zijn kruis met liefde omhelsd,
3. Jezus heeft zijn kruis op zijne doorwonde schouderen gedragen,
4. Jezus wordt tusschen twee moordenaren opgeleid,
5. Jezus bezwijkt onder het kruis om onze zonden,
6. Jezus beladen met zijn kruis, ontmoet zijne bedroefde moeder,
7. Jezus wordt beweend door de godvruchtige vrouwen van Jeruzalem,
8. Jezus zeide haar: Handelt men zoo met het groene hout, wat zal dan met het dorre geschieden?

Wees gegroet, enz.

9. Niemand wilde Jezus zijn kruis helpen dragen,
10. Jezus klimt voor ons op den berg van Calvarië,
Hoe lief heeft God den mensch, enz.

V. DE KRUISIGING VAN CHRISTUS.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Jezus werd onmenschelijk op het kruis uitgerekt, wees gegroet, enz.
2. Jezus handen en voeten doornageld,
3. Jezus werd aan het kruis opgerigt, en zijne wonden vloeiden van het bloed,
4. Jezus bidt voor zijne vijanden.
5. Jezus belooft den moordenaar het Paradijs,
6. Jezus beveelt den H. Joannes aan zijne Moeder,
7. Jezus dorst hebbende, is met gal en edik gelaafd,
8. Jezus heeft uitgeroepen: Mijn God! waarom hebt gij mij verlaten,
9. Jezus zeide: Het is volbragt!
10. Jezus heeft zijnen geest gegeven, en zijn hart voor ons laten openen,
Hoe lief heeft God den mensch, enz.

Wees gegroet, enz.

LAAT ONS BIDDEN.

O Jezus! ik bid u door uwe smarten en uwen bitteren dood, door uwe doornagelde handen, doorboorde voeten, doorstoken zijde, en al uwe gezegende wonden, ontferm u mijner, en druk uw heilig lijden zoo in mijn hart, dat mij niets anders behage dan gij, mijn Jezus, die voor mij gekruist zijt. Amen.

DE V. GLORIERIJKE GEHEIMEN.

I. DE VERRIJZENIS VAN CHRISTUS.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Jezus is ten derden dage heerlijk verrezen,
2. Jezus heeft dood en hel overwonnen,
3. Jezus heeft de Oudvaders getroost en verlost,
4. Jezus verblijdt zijne H. Moeder,
5. Jezus verschijnt als een hovenier aan Maria Magdalena,
6. Jezus vertoont zich aan Petrus,

W. gegr. enz.

7. De Leerlingen van Emaus zeiden: waren onze harten niet van liefde brandende, als hij tot ons sprak,
8. Jezus staat in het midden van zijne Leerlingen en wenscht hun allen den vrede,
9. Jezus toont zijne heerlijke wonden aan den H. Thomas,
10. Thomas roept uit: O mijn Heer en mijn God!

Geloofd en gedankt zij Christus in het allerheiligste Sacrament des Altaars.

II. DE HEMELVAART VAN CHRISTUS.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Jezus vaart heerlijk ten hemel, wees gegroet, enz.
2. Jezus klimt op door zijne eigene magt,
3. Jezus scheidt van zijne lieve vrienden,
4. Jezus belooft met hen te blijven, tot het einde der wereld,
5. Jezus belooft hun den H. Geest,
6. De Leerlingen hebben Jezus aanschouwd, en hij heeft hen allen gezegend,
7. Jezus heeft voor ons den hemel geopend,
8. Jezus zit aan de regterhand van zijnen hemelschen Vader,
9. Jezus toont zijne H. Wonden voor ons aan zijnen hemelschen Vader.
10. Jezus is onze middelaar in den hemel,

Geloofd en gedankt, enz.

wees gegroet, enz.

III. DE ZENDING VAN DEN H. GEEST.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Jezus heeft den H. Geest gezonden,
2. Jezus heeft den Trooster gezonden,
3. Jezus heeft het vuur op de wereld gezonden,
4. De H. Geest heeft de harten met liefde ontstoken,
5. De H. Geest heeft de verstanden verlicht,
6. De H. Geest heeft de harten versterkt,
7. De H. Geest heeft verschillende talen doen spreken,
8. De H. Geest heeft zijne gaven uitgedeeld,
9. Kom, H. Geest, bezoek de harten van uwe geloovigen,
10. Kom H. Geest, ontsteek in ons het vuur uwer liefde,

Geloofd en gedankt, enz.

wees gegroet, enz.

IV. DE HEMELVAART VAN MARIA.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Maria is opgenomen ten hemel, wees gegroet, enz.
2. De hemelsche Vader ontvangt zijne geliefde Dochter,
3. Jezus omhelst zijne lieve Moeder,
4. De H. Geest verwelkomt zijne lieve Bruid,
5. De Serafijnen groeten Maria,
6. De Engelen dienen Maria,
7. Geheel de hemel is verblijd door Maria,
8. Maria zit het naast bij Jezus,
9. Maria is onze moeder en middelares in den hemel,
10. Maria is onze voorspreekster bij haren lieven Zoon,

Geloofd en gedankt, enz.

wees gegroet, enz.

V. DE KROONING VAN MARIA.

De namen van Jezus en Maria, enz. Onze Vader, enz.
1. Maria is heerlijk gekroond in den hemel, wees gegroet, enz.
2. Maria gekroond om hare serafijnsche liefde,
3. Maria gekroond om hare engelachtige zuiverheid,
4. Maria gekroond om hare groote ootmoedigheid,
5. Maria gekroond om hare volmaakte gehoorzaamheid,
6. Maria gekroond om hare heilige voorzigtigheid,
7. Maria gekroond om hare groote verduldigheid,
8. Maria gekroond om hare ijverige dankbaarheid,
9. Maria gekroond om hare volharding in alle deugden,
10. Maria boven alle Engelen en Heiligen in den Hemel gekroond, gelijk der Moeder van God toekomt,

Geloofd en gedankt, enz.

wees gegroet, enz.

GEBED.

In de vereeniging van al uwe deugden, verdiensten en volmaaktheden, draag ik u, zuivere maagd en verheerlijkte Moeder Gods Maria, deze geestelijke kroon van gebeden en groetenissen op; gewaardig dezelve met al de lofzangen, die op aarde en in den Hemel gezongen

worden, aan te nemen, en vraag voor mij en allen, voor welke ik verpligt ben te bidden, van uwen beminden Zoon, de genade om wel te leven en de eeuwige zaligheid te verwerven. Amen.

Een Onze Vader tot dankbaarheid, dat God ons de genade verleend heeft den Rozekrans te bidden.

Onze Vader, enz.

Een Wees gegroet, opdat Maria ons verstand opdrage aan den hemelschen Vader en wij in eeuwigheid zijner barmhartigheid mogen gedenken, *wees gegroet*, enz.

Een Wees gegroet, opdat Maria ons geheugen opoffere aan haren Zoon en wij gedurig zijn leven en bitter lijden indachtig mogen wezen, *wees gegroet*, enz.

Een Wees gegroet, opdat Maria onzen wil moge toeëigenen aan den H. Geest, en deze gedurig in ons van liefde moge branden, *wees gegroet*, enz.

Het geloof zullen wij bidden, opdat ons gebed aan God moge aangenaam zijn, dat het moge strekken tot zijne meerdere eer en glorie, tot welzijn aan de H. Kerk, tot bekeering der zondaren en afgevallene Christenen, en tot welzijn der gemeenten, *ik geloof in God den Vader*, enz.

De almogendheid des Vaders beware ons.
De wijsheid des Zoons onderwijze ons.
De liefde des H. Geestes ontsteke ons.
In den naam des Vaders, enz.

HEILIGE KRUISWEG.

—

I. STANDPLAATS.

JEZUS WORDT TOT DEN DOOD DES KRUISES VEROORDEELD.

Lofzang vexilla Regis.

Nu praalt de standaard van het kruis,
Waarop de Vorst van Davids huis,
De Schepper voor het schepsel stierf,
En 't leven door zijn dood verwierf.

v. Wij aanbidden en loven u, Christus,

R. Omdat gij door uw heilig kruis de wereld verlost hebt.

GEBED.

O Heer Jezus Christus, die, om ons van het vonnis des eeuwigen doods te verlossen, u aan eenen zoo schandelijken kruisdood onderworpen hebt, verleen ons, bid ik u, dat wij door uw zeldzaam geduld van onze zonden verlost, in den dag des oordeels hooren mogen: Komt, gezegenden mijns Vaders! Gij, die daar leeft en heerscht met God den Vader in de eenheid van den H. Geest, God in alle eeuwen der eeuwen.

Onze Vader, *Wees gegroet*, enz.

Ontferm u onzer, Heer ontferm u onzer.

God, wees ons zondaren genadig.

II. STANDPLAATS.

JEZUS NEEMT HET KRUIS OP ZIJNE SCHOUDERS.

Na 't sterven met de spies doorwond,
Bezegelt hij het nieuw verbond,
Door 't bloed en water dat hij stort,
Waarin ons hart gezuiverd wordt.
v. Wij aanbidden u, enz.

GEBED.

O allerzachtmoedigste Heer Jezus Christus! die, met doornen gekroond, den zwaren last onzer zonden op uwe doorwonde schouders gewaardigd hebt te nemen, om als een onschuldige Izaäk ter slagtbank te gaan, wil ook aan ons uwe genade verleenen, opdat wij geheel den tijd van ons leven, met geduld, het kruis onzer ellenden mogen dragen. Gij, die daar leeft en heerscht met God in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Onze Vader, enz. gelijk hiervoren.

III. STANDPLAATS.

DE EERSTE VAL VAN JEZUS ONDER HET KRUIS.

Dus is nu David's woord volbragt,
De waarheids-spreuk zoo lang verwacht.
Dat God gelijk men nu aanschouwt,
Alom zou heerschen door het hout.
v. Wij aanbidden u, enz.

GEBED.

O allerzoetste Heer Jezus Christus! die, bezwaard met den drukkenden last onzer zonden, vermoeid onder uw kruis ter aarde gevallen zijt, en tot ons, die door de zonden gevallen waren,

uwe barmhartige hand hebt uitgereikt, om ons van de zonde te ontlasten, laat niet toe, o Jezus! dat wij uwe genade verliezen, maar gewaardig u spoedig aan de vallenden uwe krachtige hulp te verleenen. Gij, die daar leeft en heerscht in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Onze Vader, enz.

IV. STANDPLAATS.

JEZUS ONTMOET ZIJNE MOEDER.

O boom, gegroeid op eed'len stam,
Gepurperd door het bloed van 't Lam,
Hoogwaard geroemd bij al wat leeft,
Hij die aan u gehangen heeft.

v. Wij aanbidden u, enz.

GEBED.

O barmhartige Heer Jezus! wiens droefheid op den weg des kruises met het ontmoeten uwer bedrukte Moeder Maria, onuitsprekelijk vermeerderd werd, vergun ons, uwe droefheid en die van uwe bedrukte Moeder te gevoelen door eene ware boetvaardigheid over onze zonden, opdat wij door hare bemiddeling de vruchten uwer verlossing verdienen te ontvangen. Gij, die leeft en heerscht in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Onze Vader, enz.

V. STANDPLAATS.

SIMON VAN CYRENE HELPT JEZUS ZIJN KRUIS DRAGEN.

Gelukkig, wie de weegschaal wordt,
Waarin de zonde weegt te kort,
Gewogen tegen 't dierbaar bloed,
Dat boven alle schuld voldoet.

v. Wij aanbidden u, enz.

GEBED.

O allerliefste Jezus, die, toen gij den Calvarieberg besteegt, onder uw zwaar kruis in onmagt zijt gevallen, verleen ons, dat wij onophoudelijk u mogen vergezellen tot den berg van het eeuwige leven, en u volgende, uw allerheiligst kruis, gaarne omhelzen, Gij, die daar leeft en heerscht in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Onze Vader, enz.

VI. STANDPLAATS.

VERONICA DROOGT HET AANGEZIGT VAN JEZUS AF.

O kruis, onz' hoop, ons eenig goed!
Om Jezus vallen we u te voet;
Maak, dat de goede beter leeft,
En dat, die dood lag, 't leven heeft.

GEBED.

O beminnelijke Jezus! die in deze plaats aan uwe godvruchtige dienares Veronica toegelaten hebt, met eenen doek uw bebloed gelaat af te droogen, en in denzelven een levendig afbeeldsel van uw allerheiligst aangezigt hebt gedrukt: ik bid u hetzelve op nieuw in mijn hart te prenten, opdat de levendige gedachtenis van uw lijden daarin gedrukt moge blijven. Gij, die daar leeft en heerscht in alle eeuwen. Amen.

Onze Vader, enz.

VII. STANDPLAATS.

DE TWEEDE VAL VAN JEZUS ONDER HET KRUIS.

Drieëenig God, dat alle geest
Door 't wereldrond u dient en vreest,
En gun uw volk, zoo duur gekocht,
Dat ge eeuwig in hen heerschen mogt.

v. Wij aanbidden u, enz.

GEBED.

O Heer Jezus Christus! die gezegd hebt: *komt tot mij, allen, die gekweld wordt en beladen zijt, en ik zal u verkwikken:* verleen ons, bid ik u, de genade, die voor ons lijdende, beladen en vermoeid weder ter aarde zijt gevallen, opdat wij nu, en in het uur onzes doods, verdienen door u geholpen, verkwikt en getroost te worden. Gij, die daar leeft en heerscht in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Onze Vader, enz.

VIII. STANDPLAATS.

JEZUS TROOST DE WEENENDE VROUWEN.

Nu praalt de standaard van het kruis.
Waarop de vorst van David's huis,
De schepper voor het schepsel stierf,
En 't leven door zijn dood verwierf.

v. Wij aanbidden u, enz.

GEBED.

O allerlijdzaamste Jezus! die door de tranen eener ware boetpleging tot barmhartigheid bewogen wordt, keer tot ons uw medelijdend gelaat, opdat wij onze zonden en die van den evenmensch beweenen. Gij, die daar leeft en heerscht in alle eeuwen. Amen.

Onze Vader, enz.

IX. STANDPLAATS.

DERDE VAL VAN JEZUS ONDER HET KRUIS.

Dus is nu David's woord volbragt,
De waarheids spreuk zoo lang verwacht,
Dat God, gelijk men nu aanschouwt,
Alom zou heerschen door het hout.

GEBED.

O almagtige en eeuwige God! door wien de zwakken ondersteund, de vermoeiden versterkt en de bedrukten vertroost worden: verleen ons kracht, opdat wij, die van alle zijden door de bekoringen en den tegenspoed gedrukt en magteloos worden gemaakt, geenszins onder dezelve bezwijken. Gij, die leeft en heerscht in alle eeuwen. Amen.

Onze Vader, enz.

X. STANDPLAATS.

JEZUS WORDT VAN ZIJNE KLEEDEREN ONTBLOOT EN MET GAL EN EDIK GELAAFD.

O boom, gegroeid op eed'len stam,
Gepurperd door het bloed van 't Lam,
Hoogwaard geroemd bij al wat leeft,
Om die aan u gehangen heeft.

v. Wij aanbidden u, enz.

GEBED.

O mijn God! die, om de naaktheid van Adam en die van geheel het menschelijk geslacht te bedekken, van uwe kleederen wreedelijk hebt willen ontbloot worden, en om hunne gulzigheid uit te wisschen, met gal en edik hebt willen gelaafd worden, vernietig in ons den ouden mensch met zijne werken, en vergun ons, dat wij met liefde den bitteren wijn van boetvaardigheid en ellende smaken. Die leeft en heerscht in alle eeuwen. Amen.

Onze Vader, enz.

XI. STANDPLAATS.

JEZUS WORDT AAN HET KRUIS GEHECHT.

Gelukkig, die de weegschaal wordt,
Waarin de zonde weegt te kort,
Gewogen tegen 't dierbaar bloed,
Dat boven alle schuld voldoet.
v. Wij aanbidden u, enz.

GEBED.

O mijn God! die het kruis, hetwelk gij voor onze zonden, als uwe bruid hebt verkoren, met uw dierbaar bloed, als met het purper van eenen koning, hebt willen versieren, en den prijs van uw ligchaam, als in eene weegschaal, aan hetzelve hebt laten uitrekken, wees ons barmhartig, gij, die u gewaardigd hebt het kruis als eene prooi der hel te ontheizen. Gij die daar leeft en heerscht God in alle eeuwen. Amen.
Onze Vader, enz.

XII. STANDPLAATS.

JEZUS STERFT AAN HET KRUIS.

O kruis, onz' hoop, ons eenig goed!
Om Jezus vallen we u te voet:
Maak, dat de goede beter leeft,
En dat, die dood lag, 't leven heeft.
v. Wij aanbidden u, enz.

GEBED.

O Heer Jezus! Zoon van den levenden God, die ten zes ure voor de zaligheid der wereld hebt willen gekruist worden, van de aarde verheven en vol bitterheid, droefheden en

versmadingen sterven; trek, volgens uwe beloften, de harten uwer geloovigen, opdat wij met uwe Moeder, in dit leven onder het kruis u getrouw bijstaande, in onzen dood met den goeden moordenaar mogen verdienen te hooren: heden zult gij met mij zijn in het Paradijs. Gij, die daar leeft en heerscht met God in alle eeuwen. Amen.

XIII. STANDPLAATS.

JEZUS WORDT VAN HET KRUIS AFGEDAAN EN IN DEN SCHOOT ZIJNER MOEDER GELEGD.

Na 't sterven met de spies doorwond,
Bezegelt hij het nieuw verbond,
Door 't bloed en water, dat hij stort,
Waarin ons hart gezuiverd wordt.

v. Wij aanbidden u, enz.

GEBED.

O mijn God! die voor ons mensch geworden en in doeken gewonden, in den schoot uwer Moeder Maria hebt gerust, en in denzelven door de drie koningen hebt willen aanbeden worden, wij aanbidden u, geheel doorwond en verscheurd, rustende in den schoot uwer moeder, en smeeken u ootmoedig, opdat wij u altijd met een zuiver en vermorzeld hart in het allerheiligste Sacrament des Altaars mogen ontvangen. Gij, die daar leeft en heerscht met God in alle eeuwen. Amen.

XIV. STANDPLAATS.

JEZUS WORDT IN HET GRAF GELEGD.

Drieëenig God, dat alle geest,
Door 't wereldrond u dient en vreest,
En gun uw volk, zoo duur gekocht,
Dat ge eeuwig in hen heerschen mogt.

GEBED.

O Heer Jezus Christus! onsterfelijke God! die van de koningen gewaardigd hebt te ontvangen den mirre, van Magdalena den kostelijken balsem van den onvervalschten nardus, en van Jozef, tot uwe begrafenis, een linnen doek; vermeerder in ons het geloof, de hoop en de liefde, opdat wij, alzoo met u begraven, tot uwe heerlijkheid verdienen te verrijzen. Gij, die daar leeft en heerscht met God in alle eeuwen. Amen.

Onze Vader, enz.

Hierna zal men bidden vijfmaal het *Onze Vader*, vijfmaal het *Wees gegroet*, en zoo veelmaal *Glorie zij den vader*, enz. ter eere van de vijf wonden van Jezus, een *Onze Vader* en *Wees gegroet*, met *Glorie zij den Vader* enz. ter meening van Z. H. den Paus van Rome.

GEBEDEN
ONDER HET LOF.

—

WANNEER DE EERSTE BENEDICTIE OF ZEGEN GEGEVEN WORDT.

Geloofd en gedankt zij ten allen tijde het allerheiligste en goddelijke Sacrament des Altaars. Zegen mij, o Heer Jezus! met den Vader en den H. Geest, versterk mij door uwe genade, om zoo te leven volgens uwen H. Wil, dat geheel mijn leven tot uwe meerdere eer en glorie strekke. Geef aan de regtvaardigen volharding, aan de zondaren vergiffenis, en aan de geloovige zielen de eeuwige rust; help ons allen, nu en in het uur van onzen dood.

In den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes. Amen.

GEBEDEN TOT JEZUS.

O Jezus! gij zijt hier waarlijk tegenwoordig in dit allerheiligste Sacrament, dit geloof ik vastelijk, dewijl gij zelf het gezegd en geopenbaard hebt. Ik aanbid u met den diepsten eerbied als mijnen Schepper, mijnen Verlosser, mijn opperste goed, mijnen Heer! zie genadig van uw heilig Altaar op mij, ellendigen zondaar, neder. Met eenen bedrukten geest, met een vermorzeld hart, met betraande oogen bid ik u, o mijn God! vergeef mij mijne zonden, zij zijn mij van harte leed, ik haat en verfoei dezelve ter uwer liefde. Verwerp mij niet van uw aanschijn, keer uw aangezigt van mijne zonden af, wisch al mijne ongeregtigheden uit; schep in mij een zuiver hart, vernieuw den regten

geest in mijn binnenste: maak mij, naar uw voor, beeld, zoetaardig en ootmoedig van harte, zuiver, kuisch, getrouw aan mijne pligten, verduldig in het lijden, standvastig in uwe dienst, en in alles onderworpen aan uwen goddelijken wil,

Steunende op uwe vaderlijke goedheid, o mijn Zaligmaker, bid ik u voor al degenen, met welke ik door de banden van godsdienst en natuur vereenigd ben. Zegen onzen heiligen Vader den Paus, de Bisschoppen, de Priesters; beziel hen met eenen vurigen ijver voor uwe eer, met eene teedere liefde voor de schapen, welke gij hun toevertrouwd hebt. Ik bid u bijzonder voor den herder dezer parochie, geef, Heer, dat zijne onderwijzingen vrucht mogen doen in onze harten, dat hij ons de heilige Sacramenten waardig bediene, en door uwe genade zoo leve, dat wij door zijn voorbeeld altijd mogen gesticht worden.

Ik beveel u, Heer, mijne ouders, die zoo veel voor mijn welzijn gedaan hebben, dat ik het hun nooit vergelden kan; maar gij kunt hen daarvoor beloonen; ik bid u ootmoedig, geef hun alles, wat hun naar ziel of ligchaam noodig is voor dit en het eeuwige leven. Dit vraag ik u ook voor al mijne weldoeners, mijne vrienden en vijanden, indien ik er mogt hebben.

Ach, Heer! mogten toch alle menschen, die het ongeluk hebben in doodzonde te leven, zich tot u bekeeren! geef hun daartoe uwe genade, ontferm u over hen, o Jezus! wien ik met het oog des geloofs in dit heilige Sacrament aanschouw: gij hebt aan het kruis voor versteende zondaars gebeden, laat dat gebed ook nog voor hen, die in zonde leven, genade verwerven.

De zielen der overledenen, die nog in het vagevuur lijden, beveel ik aan uwe goedertierenheid:

vervul het vurig verlangen, dat zij hebben om uw beminnelijk gelaat te genieten.

En om niemand in mijn gebed te vergeten, bid ik u, Heer, voor de kranken, die u met ons niet kunnen komen aanbidden; troost hen op hun smartbed; sta de stervenden bij, geef dat zij in uwe liefde uit deze wereld scheiden; eindelijk, bid ik u ook voor allen, voor wie ik gehouden ben te bidden. Laat hen aan uwen dierbaren zegen en uwe genade deelachtig worden.

Heer Jezus! als ik overweeg, hoe genadig en wonderbaar gij hier tegenwoordig zijt in het heilige Sacrament, dan moet ik toeroepen: o Heer! hoe groot zijt gij! gij zijt bij ons, in het midden van ons, als een vader bij en onder zijne kinderen, als een geneesheer bij zijne zieken; hoe teeder bemint gij ons! ach, mogten toch ik en alle menschen u hartelijk wederliefde toedragen! Ach! hoe ongelukkig zijn degenen, die niet erkennen, dat gij in het hoogwaardig Sacrament tegenwoordig zijt! verleen hun toch het licht des geloofs, opdat zij uit hunne blindheid getrokken en tot den schoot uwer Kerk gebragt worden, en zij met ons gezamentlijk u in dit geheim aanbidden, en dus begrijpen mogen, hoe gelukkig uwe geloovigen zijn, die vrijmoedig hunnen nood en hunne zwakheden aan u als hunnen vader en geneesheer mogen klagen, vastelijk betrouwende, dat gij hen niet ongetroost zult laten heengaan.

WANNEER DE LAATSTE BENEDICTIE OF ZEGEN GEGEVEN WORDT.

Zegen mij, Heer Jezus! met den Vader en den H. Geest, en geef mij genade, om uwen allerheiligsten wil in alles, nu en in het uur van mijnen dood, te omhelzen en te volbrengen. Amen

INHOUD.

Voorrede 5
Onderrigting betrekkelijk het H. Misoffer. . . 11
Gebeden voor en onder het H. Misoffer, met uitlegging van zijne plegtigheden 31

EERSTE BOEK.

VERMANINGEN, WELKE VOOR HET GEESTELIJKE LEVEN NUTTIG ZIJN.

I. HOOFDSTUK. Men moet Christus navolgen, en alle ijdelheden der wereld versmaden . . . 78
II. » Over het nederig gevoelen van zich zelven 81
III. » Over de leering der waarheid . . . 84
IV. » Over de omzigtigheid in onze handedelingen 88
V. » Over het lezen der heilige Schrift . . 89
VI. » Over de ongeregelde neigingen. De ware vrede is in het versterven der lusten te vinden 91
VII. » Over het vermijden der ijdele hoop en verwaandheid. 93
VIII. » Over het vermijden van al te groote gemeenzaamheid 95
IX. » Over de gehoorzaamheid en de onderwerping. 97
X. » Over het vermijden der overtollige woorden 99
XI. » Over het bekomen van den vrede en den ijver om in de deugden voortgang te maken. 101
XII. » Over het nut van den tegenspoed . . 105
XIII. » Over het bestrijden der bekoringen. 107
XIV. » Over het vermijden van een ligtvaardig oordeel 111

XV. HOOFDSTUK. Over de werken, die uit liefde geschieden 113
XVI. » Over het verdragen der gebreken van anderen 116
XVII. » Over het kloosterlijke leven. . . . 118
XVIII. » Over de voorbeelden der heilige Vaders. 121
XIX. » Over de oefeningen van een goed kloosterling 124
XX. » Over de liefde der eenzaamheid en stilzwijgendheid . . . . . 12[illegible]
XXI. » Over de vermorzeling des harten . . 134
XII. » Over het beschouwen der menschelijke ellende 138
XXIII. » Over het overdenken van den dood. 142
XXIV. » Over het oordeel en de straffen der zondaren 147
XXV. » Over de zorgvuldige verbetering van ons geheel leven. 155

TWEEDE BOEK.

VERMANINGEN, DIE TOT HET INWENDIGE OF GEESTELIJK. LEVEN GELEIDEN.

I. HOOFDSTUK. Over de inwendige verkeering.
II. » Over de nederige onderwerping. . . [illegible]
III. » Over den vredelievenden mensch. . . [illegible]
IV. » Over de zuiverheid des gemoeds en de eenvoudigheid der meening 170
V. » Over de beschouwing van zichzelven . 172
VI. » Over de vreugde van een goed geweten 175
VII. » Over de liefde tot Jezus boven alles. 179
VIII. » Over de vriendschap en gemeenzaamheid met Jezus 181
IX. » Over het ontberen van allen troost. . 185
X. » Over de dankbaarheid voor Gods weldaden en genade. 190
XI. » Over het kleine getal dergenen, die het kruis van Jezus beminnen. . . . . 19[illegible]

XII. HOOFDSTUK. Over den koninklijken weg van het heilige kruis. 198

DERDE BOEK.

OVER DE INWENDIGE VERTROOSTING.

I. HOOFDSTUK. Over het inwendig spreken van Christus tot de getrouwe ziel. 206
II. » Dat de waarheid van binnen zonder gedruisch van woorden spreekt. 209
III. » Dat men de woorden van God met ootmoedigheid moet aanhooren, en dat velen die niet overwegen 212
Gebed om de genade der godsvrucht te verzoeken 214
IV. » Dat men in waarheid en ootmoedigheid voor God moet wandelen 216
V. » Over de wonderbare uitwerkselen der liefde Gods. Dankgebed 220
» Over de beproeving van eenen oprechten minnaar. 226
» Over het verbergen der genade om de ootmoedigheid te bewaren. 230
» Over de minachting van zich zelven voor de oogen van God. 235
IX. » Dat men alle dingen tot God, als tot ons laatste einde, moet stieren 238
X. » Dat het aangenaam is God te dienen en de wereld te versmaden 240
XI. » Dat men zijne goede begeerten moet onderzoeken en matigen 244
XII. » Dat men zich in het gebed moet oefenen en tegen zijne kwade neigingen strijden 247
XIII. » Over de onderdanigheid, naar het voorbeeld van Jezus Christus te beminnen . 249
XIV. » Over de beschouwing van Gods verborgen oordeelen, opdat wij ons niet verheffen in het goede. 252

XV. HOOFDSTUK. Wat men moet zeggen en doen, als er in ons eenige begeerte ontstaat . . . 255
Gebed om Gods wil te volbrengen 256
XVI. » Dat men den waren troost in God alleen moet zoeken. 258
XVII. » Dat men alle bezorgdheid in God moet stellen 261
XVIII. » Dat men de tijdelijke ellenden, naar het voorbeeld van Jezus, lijdzaam moet verdragen. 265
XIX. » Over het verdragen van alle ongelijk, en wie zich waarlijk verduldig toont . . . 266
XX. » Over het belijden zijner zwakheid en over de ellenden van dit leven 269
XXI. » Dat men in God alleen boven alle goederen moet rusten. 272
XXII. » Over het herdenken aan Gods veelvuldige weldaden 277
XXIII. » Over vier zaken, die grooten vrede aanbrengen 280
Gebed tegen de kwade gedachten 281
Gebed om verlichting des harten. . . . . Ib.
XXIV. » Over het vermijden van nieuwsgierige navorsching wegens eens anders leven. . . 284
XXV. » Waarin de bestendige vrede des harten en de opregte voortgang bestaan . . . 285
XXVI. » Over de voortreffelijkheid van een vrij gemoed, hetwelk meer door veel bidden dan door veel lezen, bekomen wordt. 288
XXVII. » Dat de eigenliefde een voornaam beletsel is om tot het eeuwige leven te komen . 291
Gebed om de zuiverheid des harten en de hemelsche wijsheid te bekomen. 292
XXVIII. » Tegen de kwaadsprekende tongen . 294
XXIX. » Hoe men God in alle lijden moet aanroepen en loven. 296
XXX. » Dat wij Gods hulp moeten verzoeken, en met betrouwen de wederkomst zijner genade verbeiden 299
XXXI. » Over het verlaten van alle schepselen, om den Schepper te vinden 305

XXXII. HOOFDSTUK. Over de verloochening van zich zelven en over de ware wijsheid. 506
XXXIII. » Over de ongestadigheid des harten, hetwelk slechts in God kan rusten 509
XXXIV. » Hoe troostend het is God boven alles te beminnen 511
XXXV. » Dat men in dit leven nimmer vrij van bekoringen is 515
XXXVI. » Dat men de oordeelen der menschen niet moet vreezen, maar God alleen. . . . 518
XXXVII. » Over de zuivere en volkomene overgeving van zich zelven, om de vrijheid des harten te verkrijgen 520
XXXVIII. » Hoe men zich moet gedragen in het uitwendige, en hoe men in de gevaren tot God zijne toevlugt moet nemen 523
XXXIX. » Dat men alles aan God moet bevelen, die de zorg over alles heeft 525
XL. » Dat de mensch niets uit zich zelven heeft, en zich over niets kan beroemen. . . 527
XLI. » Over het verachten van alle wereldsche eer 531
XLII. » Dat wij onzen vrede in de menschen niet mogen stellen 533
XLIII. » Tegen de ijdele wereldsche wetenschap 535
XLIV. » Dat men zich de inwendige dingen niet moet aantrekken. 538
XLV. » Dat men op God en niet op de menschen moet betrouwen. 540
XLVI. » Dat men zijn betrouwen op God moet stellen, als men door smaadredenen aangerand wordt. 543
XLVII. » Men moet den last van dit leven om het eeuwige leven verdragen. 548
XLVIII. » Over de vreugde des hemels, en de ellenden dezer wereld. 551
XLIX. » Dat God de ziel beproeft om haar tot de groote goederen, die hij belooft, geschikt te maken. 556

L. HOOFDSTUK. Hoe men zich in alle lijden onder de hand van God moet vernederen. . . . 361
LI. » Dat men zich in uitwendige kleine werken moet oefenen als men in dorheid is. 367
LII. » Dat men zich moet onwaardig kennen om van God getroost te worden. . . 369
LIII. » Dat de genade der godvruchtigheid zich niet vermengt met aardsche geneugten. 373
LIV. » Over de tegenstrijdige bewegingen der natuur en der genade. 376
LV. » Over de bedorvenheid der natuur en de kracht der genade. 383
LVI. » Dat men zich zelven moet verloochenen, Christus navolgen, en zijn kruis met hem dragen. 388
LVII. » Dat men niet kleinmoedig moet zijn, als ons kwellingen en bekoringen overkomen. 392
LVIII. » Dat men de dingen, die boven ons zijn, of de geheime oordeelen van God niet moet zoeken te doorgronden. 395
LIX. » Dat men op God alleen al zijne hoop en betrouwen moet stellen. 401

VIERDE BOEK.

OVER HET H. SACRAMENT DES ALTAARS.

Godvruchtige vermaning aangaande de heilige Communie. 405
I. HOOFDSTUK. Met welken eerbied men Jezus Christus moet ontvangen. . . . . Ib.
II. » Dat God in dit heilig Sacrament aan den mensch van zijne groote goedheid en liefde blijken geeft. 414
III. » Dat het voordeelig is dikwijls het heilige Sacrament des Altaars te ontvangen. 420
IV. » Dat God overvloedige genade uitstort over hen, welke waardig Communiceren. . 423
V. » Over de waardigheid van het Sacrament en der Priesters. 429

VI. HOOFDSTUK. Ondervraging aangaande de oefening voor de Communie. 457
VII. » Dat men zijn geweten moet onderzoeken, en een vast voornemen maken van zich te beteren. 458
VIII. » Over de opoffering van Jezus Christus aan het kruis, en over de overgeving van zich zelven 445
IX. » Dat wij ons geheel aan God moeten opofferen, en voor anderen bidden. . . . 445
X. » Dat men de heilige Communie zonder wettige reden niet moet nalaten. 449
XI. » Dat het H. Ligchaam onzes Heeren en de H. Schrift voor eene geloovige ziel hoogst onontbeerlijk zijn. 455
XII. » Hoe men zich tot de heilige Communie moet bereiden 461
XIII. » Dat men, om zich volmaakt met Christus in de heilige Communie te vereenigen, aan niets mag verkleefd zijn. 465
XIV. » Over de vurige begeerte, die sommige zielen tot die heilige geheimenis hebben. . 471
XV. » Dat de genade van godvruchtigheid door de ootmoedigheid en de verloochening van zich zelven bekomen wordt. 475
XVI. » Dat wij in de heilige Communie al onzen nood aan Christus moeten openbaren, en hem zijne genade verzoeken. 479
XVII » Over het vurige verlangen om Christus waardig te ontvangen. 484
XVIII. » Men moet de heilige geheimenis niet willen onderzoeken en doorgronden, maar zijn verstand aan het geloof onderwerpen. 487

BIJVOEGSEL,

Behelzende verscheidene, zoo algemeene als bijzondere grondregels en zedelessen, getrokken uit de werken van den H. Franciscus de Sales.

§. 1. Christelijke zedelessen jegens God. . . 492

§. 2. Christelijke zedelessen jegens den naaste. 494
§. 3. Christelijke zedelessen jegens ons zelven. 495
§. 4. Algemeene lessen om wel te leven. . . 497
§. 5. Bijzondere lessen om in de goddelijke genade trouw te blijven volharden. . . . 500
§. 6. Verscheidene Christelijke grondregels van den H. Franciscus de Sales. 502
§. 7. Bijzondere grondregels tot het bewaren van den inwendigen vrede. 505
Manier om den H. Rozekrans te bidden. . . 506
Heilige Kruisweg. 515
Gebeden onder het Lof. 524

EINDE VAN DEN INHOUD.

APPROBATIO.

Imprimatur.

Mechliniæ, 11 Decembris 1844.

J. B. PAUWELS,

VIC.-GEN.